# LENIN

## OPERE COMPLETE

www.decoromanica.ro

*Proletari din toate țările, uniți-vă!*

# LENIN

OPERE
COMPLETE

28

www.dacoromanica.ro

TRADUCEREA ÎN LIMBA ROMÂNĂ APARE ÎN URMA HOTĂRÎRII C. C. AL P. M. R. EA A FOST ÎNTOCMITĂ DUPĂ ORIGINALUL ÎN LIMBA RUSĂ, ED. A V-A

www.dacoromanica.ro

INSTITUTUL DE MARXISM-LENINISM
DE PE LÎNGĂ C.C. AL P.C.U.S.

# V. I. LENIN

## OPERE COMPLETE

*EDIȚIA A DOUA*

EDITURA POLITICĂ
BUCUREȘTI — 1965

www.dacoromanica.ro

INSTITUTUL DE MARXISM-LENINISM
DE PE LÎNGĂ C.C. AL P.C.U.S.

# V. I. LENIN

## VOL.

## 28

*CAIETE DESPRE IMPERIALISM*

EDITURA POLITICĂ
BUCUREŞTI — 1965

www.dacoromanica.ro

## PREFAȚĂ

Volumul al douăzeci și optulea al Operelor complete ale lui V.I. Lenin cuprinde „Caiete despre imperialism", în care locul principal îl ocupă materialele pregătitoare pentru lucrarea „Imperialismul, stadiul cel mai înalt al capitalismului", scrisă în prima jumătate a anului 1916 și cuprinsă în volumul precedent, al 27-lea. În această lucrare, Lenin a făcut bilanțul dezvoltării capitalismului mondial în jumătatea de secol ce s-a scurs de la apariția „Capitalului" lui Marx. Sprijinindu-se pe legile, descoperite de Marx și Engels, ale apariției, dezvoltării și declinului capitalismului, Lenin a supus pentru prima oară unei profunde analize științifice natura economică și politică a imperialismului — stadiul cel mai înalt și ultim al capitalismului. Generalizînd fenomenele noi din economia capitalismului mondial, Lenin demonstrează inevitabilitatea ascuțirii în condițiile imperialismului a tuturor contradicțiilor inerente societății capitaliste; el caracterizează imperialismul drept capitalism parazitar, în putrefacție, muribund și dezvăluie condițiile pieirii lui, inevitabilitatea și necesitatea înlocuirii revoluționare a capitalismului printr-o orînduire socială nouă și progresistă — socialismul.

Cartea lui Lenin „Imperialismul, stadiul cel mai înalt al capitalismului" este rezultatul unei munci imense și încordate. Dovada convingătoare și grăitoare a acestui fapt ne-o oferă „Caietele despre imperialism", publicate în volumul de față. Studiind capitalismul în noua epocă istorică, Lenin a cercetat și a sintetizat un număr imens de materiale privind cele mai diverse probleme din domeniul

www.dacoromanica.ro

economiei și politicii imperialismului, a prelucrat critic datele din sute de cărți, disertații, broșuri, articole din reviste și ziare, culegeri statistice apărute în diferite țări și în numeroase limbi. „Caietele despre imperialism" ale lui Lenin conțin extrase din 148 de cărți (dintre care 106 germane, 23 franceze, 17 engleze și 2 traduse în limba rusă) și din 232 de articole (dintre care 206 în limba germană, 13 în franceză și 13 în engleză), apărute în 49 de publicații periodice diferite (34 germane, 7 franceze și 8 engleze).

Deși nu reprezintă o lucrare închegată, „Caietele despre imperialism" au totuși o valoare științifică imensă și aduc o importantă contribuție la dezvoltarea teoriei marxiste. Ele completează și explică pe larg principalele teze din lucrarea lui Lenin „Imperialismul, stadiul cel mai înalt al capitalismului". „Caietele despre imperialism" conțin un foarte bogat material în legătură cu problemele teoriei leniniste a imperialismului și a revoluției socialiste, naturii economice și politice a imperialismului, dezvoltării inegale a țărilor capitaliste în epoca imperialismului, capitalismului monopolist de stat, strategiei și tacticii luptei revoluționare a proletariatului în noile condiții.

Marea importanță științifică a „Caietelor despre imperialism" și deosebita lor valoare instructivă constă în faptul că ele ne dezvăluie laboratorul cercetărilor lui Lenin, caracterizează metodele folosite de Lenin în munca sa științifică, felul cum trata materialul studiat, arătîndu-ne metodologia analizei leniniste a faptelor economice și istorice, a datelor statistice.

Un interes deosebit prezintă materialele pregătitoare, care ne arată cum a elaborat Lenin planul cărții sale „Imperialismul, stadiul cel mai înalt al capitalismului", de la prima schiță (abordarea temei), care conține o enumerare aproximativă a problemelor, și pînă la planul amănunțit al cercetărilor și structura detaliată a cărții, cu cuprinsul amănunțit al fiecărui capitol (vezi volumul de față, p. 91, 172, 177—178, 207—220).

La baza analizei leniniste a capitalismului monopolist stau numeroase date și fapte. Lenin a considerat lipsit de temei și antiștiințific procedeul de a desprinde fapte răzlețe, de a jongla cu exemple. Cercetarea științifică, ne învață Lenin, trebuie să se

www.dacoromanica.ro

sprijine pe un fundament de fapte exacte și incontestabile, luate în ansamblul lor, în conexiunea lor. „Pentru ca aceasta să reprezinte într-adevăr o temelie trebuie să luăm nu fapte izolate, ci *toate* faptele referitoare la problema analizată *fără nici o* excepție..." (Opere complete, vol. 30, București, Editura politică, 1964, ed. a doua, p. 351).

„Caietele despre imperialism" ne arată cum pregătește Lenin un fundament temeinic din ansamblul datelor exacte (fapte și cifre) necesare pentru studierea multilaterală a imperialismului. Lenin folosește toate izvoarele mai importante ale literaturii mondiale din domeniul economiei și al tehnicii, al istoriei contemporane și al geografiei, al politicii și diplomației, al mișcării muncitorești și de eliberare națională în epoca capitalismului monopolist.

Lenin a atribuit o foarte mare importanță bibliografiei; el studia sistematic cataloagele multor biblioteci, parcurgea bibliografia și era la curent cu noutățile apărute. Cînd studia o carte, Lenin își nota izvoarele folosite în lucrarea respectivă și apoi studia aceste izvoare. Multe pagini din „Caiete despre imperialism" conțin o enumerare a diferitelor izvoare.

În „Caiete despre imperialism" se reflectă diferitele stadii de cercetare a izvoarelor (de la consultarea prealabilă și selecționarea lor pînă la analizarea lor amănunțită, cu extrase și observații). „Caietele" ne arată cum din vastul material al numeroaselor izvoare cercetate de el, Lenin alegea datele autentice care caracterizează fenomenele esențiale și tipice proprii capitalismului monopolist. „Autorul... dă o mulțime de amănunte inutile, plicticoase; le omit", scrie Lenin despre una din cărți (volumul de față, p. 73). În legătură cu un alt izvor, el observă că acesta cuprinde „o culegere dintre cele mai îngrijite, cuprinzînd o bogăție de date ((o sumedenie de cifre de bază))... Aleg ceea ce e mai important" (p. 452). În numeroase cazuri, Lenin întocmește el însuși rezumate și tabele pe baza unor date răzlețe, culese din izvorul respectiv.

Cercetînd diferitele izvoare, ale căror autori erau economiști și istorici burghezi și mic-burghezi, financiari și politicieni, refor-

www.dacoromanica.ro

miști și revizioniști, Lenin aplică întotdeauna cu strictețe principiul marxist de a verifica cu rigurozitate și de a prelucra critic datele oamenilor de știință burghezi. „În linii generale, profesorii de economie nu sînt decît slujitorii docți ai clasei capitaliștilor"; *„nimic"* din ceea ce spun ei „nu poate fi crezut atunci cînd vine vorba de teoria generală a economiei politice"; atunci însă cînd ei dau lucrări în domeniul cercetărilor de specialitate, al cercetării faptelor, sarcina pe care trebuie să și-o pună marxiștii este „de a ști să-și însușească și să prelucreze... rezultatele obținute de acești «slujitori» (nu veți face, de pildă, nici un pas în domeniul cercetării noilor fenomene economice dacă nu veți utiliza lucrările acestor slujitori) și de *a ști* să reteze tendințele reacționare ale acestora, de a ști să-și promoveze linia *lor* proprie și să lupte *împotriva întregii linii* a forțelor și a claselor dușmane noua" (V.I. Lenin. Opere complete, vol. 18. București, Editura politică, 1963, ed. a doua, p. 359, 360).

„Caietele despre imperialism" constituie un model de asemenea atitudine față de literatura burgheză și reformistă. În observațiile făcute cu ocazia studierii izvoarelor, Lenin demască tendințele reacționare ale ideologilor burghezi și ale apologeților reformiști ai imperialismului. În același timp însă, el analizează cu atenție datele faptice cuprinse în izvoarele menționate. Studiind cartea „de cinci sute de pagini" a prof. Robert Liefmann „Societățile de participare și finanțare", Lenin notează în caiet: „Autorul e un prost fără pereche; tot timpul se ocupă de niște definiții cît se poate de neghioabe, care converg toate spre cuvîntul «substituție». Valoroase sînt datele faptice, în cea mai mare parte cu totul brute" (volumul de față, p. 349). Datele statistice conținute în această carte, verificate și completate după alte izvoare, sînt folosite de Lenin în lucrarea „Imperialismul, stadiul cel mai înalt al capitalismului" atunci cînd caracterizează concentrarea tot mai mare a producției și creșterea veniturilor realizate de marile monopoluri. Conspectînd cartea „Imperialismul britanic" de Schulze-Gaevernitz, apologet înfocat al imperialismului german, el scrie despre autor: „Mare nemernic, trivial, kantian, e pentru religie, șovinist; a adunat o serie de fapte extrem de interesante despre imperialismul englez și a scris o carte vioaie, de loc plictisitoare. A călătorit prin

www.dacoromanica.ro

Anglia, a adunat mult material și o mulțime de observații. D-lor englezi, ați jefuit destul, acum lăsați-ne și pe noi să jefuim, «sfințind» acest jaf cu Kant, cu d-zeu, cu patriotismul și știința = iată care este în esență poziția acestui «savant»!! (E și multă flecăreală de prisos)" (p. 424). Lenin folosește în cartea sa materialul faptic din acest izvor cu privire la imperialismul englez.

Lenin relevă meritele cercetătorilor care au apreciat just unele fenomene proprii capitalismului monopolist. În „Caiete despre imperialism" sînt citate numeroase păreri exprimate de oameni de știință și politicieni burghezi din diferite țări despre anumite fenomene ale vieții economice și politice din epoca capitalismului contemporan. Ei nu au fost însă în stare să dea o caracterizare științifică a imperialismului ca fiind un anumit stadiu de dezvoltare a capitalismului. Or, fără o astfel de apreciere și explicare a naturii imperialismului nu puteau fi just înțelese nici diferitele trăsături și simptome ale capitalismului monopolist.

Studiind ansamblul datelor și faptelor certe în conexiunea lor, Lenin dezvăluie tendințele obiective și legitățile fenomenelor imperialismului. În „Caiete despre imperialism", el urmărește cu cea mai mare grijă apariția și dezvoltarea principalelor trăsături caracteristice ale capitalismului monopolist: concentrarea producției și a capitalului, ajunsă la o treaptă de dezvoltare atît de înaltă, încît a dat naștere monopolurilor, care au un rol hotărîtor în viața economică; contopirea capitalului bancar cu cel industrial și crearea unei oligarhii financiare; exportul de capital, care, spre deosebire de exportul de mărfuri, a căpătat o importanță deosebit de mare; constituirea de uniuni monopoliste internaționale ale capitaliștilor; terminarea împărțirii teritoriale a globului pămîntesc de către cele mai mari puteri capitaliste și lupta dintre ele pentru o reîmpărțire a lumii; creșterea parazitismului și a putrefacției capitalismului.

Pe baza unui material faptic extrem de vast sînt dezvăluite profundele contradicții ale imperialismului. Lenin arată că pentru imperialism sînt caracteristice atotputernicia și dominația capitalului financiar și a monopolurilor, că specificul politic al imperialismului este reacțiunea pe toată linia. În „Caiete despre imperialism", latura politică a imperialismului este expusă mult

www.dacoromanica.ro

mai pe larg decît în „Imperialismul, stadiul cel mai înalt al capitalismului", lucrare scrisă pentru a fi editată legal și în care s-a ținut seama de restricțiile cenzurii.

În „Caiete despre imperialism", Lenin a rezervat un loc important problemei coloniale; este oglindită lupta înverșunată a puterilor imperialiste pentru colonii și sînt dezvăluite metodele de jefuire și de subjugare a popoarelor din Asia, Africa și America Latină de către imperialiști. Lenin demască slugărnicia oportuniștilor din diferite țări față de burghezia lor imperialistă care justificau războaiele coloniale de cotropire, și, prin flecăreli mincinoase despre rolul „civilizator" al imperialismului în colonii, despre „utilitatea economică de însemnătate mondială" a cotropirii coloniilor și a țărilor slab dezvoltate de către imperialiști, căutau să înfrumusețeze regimul bestial instaurat de colonialiști (vezi p. 78, 81, 217, 401, 501 și altele). Viața a confirmat pe deplin previziunea leninistă despre inevitabilitatea ascuțirii contradicțiilor dintre cotropitorii imperialiști și popoarele din colonii, despre întețirea luptei de eliberare duse de popoare împotriva sclaviei coloniale. Revoluțiile de eliberare națională mătură sistemul colonialist, subminînd temeliile imperialismului.

Dezvăluind trăsăturile fundamentale ale celui mai înalt stadiu al capitalismului, proprii tuturor țărilor imperialiste, Lenin caracterizează, totodată, și particularitățile imperialismului din diferitele țări — Anglia, Franța, S.U.A., Germania, Japonia și altele. „Caietele despre imperialism" conțin un material important care caracterizează capitalismul monopolist din Rusia. În cartea sa „Imperialismul, stadiul cel mai înalt al capitalismului" — lucrare destinată publicării legale —, Lenin a fost nevoit să-și formuleze observațiile cu privire la imperialismul rus, în general, și la politica de cotropire a Rusiei țariste, în special, „cu maximum de prudență", servindu-se de „aluzii, de limbajul esopic — blestematul limbaj esopic — la care țarismul silea pe toți revoluționarii să recurgă ori de cîte ori luau pana în mînă ca să scrie o lucrare «legală»" (Opere complete, vol. 27, București, Editura politică, 1964, ed. a doua, p. 309). În „Caiete despre imperialism", Lenin citează un mare număr de fapte referitoare la diferitele aspecte ale imperialismului rus, făcînd o apreciere a lor.

www.dacoromanica.ro

„Caietele despre imperialism" constituie un exemplu strălucit de legătură indisolubilă între obiectivitatea riguroasă și partinitatea în știință; principala trăsătură a caietelor este caracterul lor combativ și ofensiv îndreptat împotriva ideologilor burghezi și mic-burghezi, a reformiștilor și oportuniștilor, care prezintă imperialismul în culori trandafirii. O deosebită atenție acordă Lenin demascării „kautskismului"; el critică cu asprime pe lacheii imperialismului deghizați în marxiști. Sub aparența unei „critici" a imperialismului, kautskiștii se străduiau să „dezvinovățească" capitalismul și se pronunțau „*pentru* un capitalism curățel, pomădat, moderat și cumsecade" (volumul de față, p. 91). Printr-o analiză științifică a imperialismului, confirmată de realitatea vie a capitalismului contemporan, Lenin a dovedit inconsistența și caracterul reacționar al teoriei kautskiste a ultraimperialismului. În „Caiete despre imperialism" se arată că, în loc să ducă o luptă revoluționară pentru răsturnarea imperialismului, oportuniștii și revizioniștii militează pentru o împăcare cu capitalul; ei denaturează esența imperialismului ca ultim și cel mai înalt stadiu al capitalismului, ca perioada de declin a capitalismului mondial. „Lupta împotriva imperialismului fără lupta și ruptura cu oportunismul este o înșelăciune", scrie Lenin în schița de plan pentru „Imperialismul, stadiul cel mai înalt al capitalismului" (p. 218).

„Caietele despre imperialism" sînt și astăzi o armă de luptă a marxismului revoluționar. Ele ajută partidele comuniste și muncitorești în lupta pe care o duc împotriva ideologiei reacțiunii imperialiste, împotriva reformismului și revizionismului contemporan.

Pentru analizarea stadiului celui mai înalt al capitalismului, Lenin folosește în „Caietele" sale și în cartea despre imperialism mai ales materiale faptice și date statistice din perioada dinaintea primului război mondial. Noile date ale economiei capitaliste confirmă întru totul analiza leninistă a imperialismului. În Programul P.C.U.S. adoptat de Congresul al XXII-lea se subliniază că analiza leninistă și concluziile trase cu privire la principalele legități ale capitalismului în ultimul său stadiu sînt confirmate de realitățile capitalismului contemporan. Noile fenomene în dezvoltarea imperialismului sînt: adîncirea contradicțiilor inerente lui, dezvoltarea în continuare a trăsăturilor fundamentale ale imperialismului, arătate de Lenin. Capitalismul monopolist contem-

www.dacoromanica.ro

poran se caracterizează prin intensificarea concentrării producției și circulației în mîna oligarhiei financiare; se intensifică reacțiunea politică în toate direcțiile, fapt pe care Lenin l-a considerat drept una dintre cele mai importante trăsături ale imperialismului; capitalul monopolist și-a instaurat dictatura asupra societății. Se accentuează parazitismul și putrefacția capitalismului, ceea ce-și găsește o expresie deosebit de pregnantă în militarizarea economiei.

Viața confirmă pe deplin caracteristica leninistă a imperialismului ca ultim stadiu al capitalismului. Contradicțiile profunde și ascuțite, care sapă și distrug temeliile imperialismului, duc în mod inevitabil la slăbirea și pieirea lui. După răsturnarea capitalismului în Rusia, China și într-un șir de alte țări din Europa și Asia, după prăbușirea sistemului colonial, imperialismul a intrat în perioada de declin, el și-a pierdut irevocabil puterea asupra majorității omenirii. Orientarea principală a dezvoltării istorice a omenirii o determină acum sistemul mondial socialist.

*
* *

Volumul de față cuprinde 20 de caiete ale lui Lenin despre imperialism, publicate pentru prima dată în 1933—1938, în „Culegeri din Lenin", vol. XXII, XXVII, XXVIII, XXIX, XXX și XXXI. Caietul „δ" („delta") a fost publicat pentru prima oară în traducere rusă în 1938, în revista „Proletarskaia Revoliuțiia" nr. 9, p. 171—184, deoarece a fost găsit mai tîrziu. În 1939, toate aceste materiale au format cuprinsul unei cărți apărute sub titlul „Caiete despre imperialism" (pregătită pentru tipar de N.A. Podvoiskaia).

În această carte, primele 15 caiete, însemnate cu litere din alfabetul grecesc, sînt dispuse în ordinea de numerotare alfabetică stabilită de Lenin. Aceste caiete au fost folosite de Vladimir Ilici la întocmirea planului lucrării sale „Imperialismul, stadiul cel mai înalt al capitalismului", precum și în lucrarea propriu-zisă. Ultimele 5 caiete n-au fost numerotate de Lenin, iar în carte sînt așezate în ordine cronologică, după caietele numerotate. În afară de caiete, cartea cuprinde diferite însemnări făcute de Lenin în anii 1912—1916 și care, sub raportul conținutului, au o contin-

www.dacoromanica.ro

gență nemijlocită cu „Caietele", reprezentînd continuarea elaborării științifice a teoriei imperialismului și a revoluției socialiste. Ele au fost publicate în vol. XXIX și, în parte, în vol. XXX ale „Culegerilor din Lenin".

Toate denumirile caietelor au fost date de Lenin. Extrasele din diferitele cărți și articole, schițele și indicii de publicații poartă titluri speciale, luate din sumarele caietelor întocmite de Lenin sau din textul extraselor.

Extrasele care alcătuiesc „Caietele despre imperialism" au fost făcute de Lenin în limba originalului. În carte, toate extrasele sînt date în traducere.

În carte au fost păstrate caracteristicile însemnărilor făcute de Lenin în manuscrisele caietelor sale: felul cum a dispus materialul, sublinierile marginale și cele făcute în text. Sublinierile din text sînt redate cu diferite caractere de litere: cuvintele subliniate cu o linie dreaptă sînt tipărite cu litere *cursive*; cele cu două linii drepte — cu *cursive rărite*; cele cu trei — cu **aldine drepte**; cele cu patru — cu **aldine drepte rărite**; cele cu o linie ondulată — ***cu aldine cursive***; cele cu două linii ondulate — cu ***aldine cursive rărite***.

Cu puține adăugiri și schimbări, „Caietele despre imperialism" au fost reproduse în volumul al 39-lea al ediției a patra a Operelor lui V.I. Lenin, apărut în 1960*. Întregul text al acestei ediții a fost confruntat din nou cu manuscrisele lui V.I. Lenin și cu izvoarele originale.

În notele de subsol se fac trimiteri la lucrarea „Imperialismul, stadiul cel mai înalt al capitalismului" și la alte lucrări ale lui Lenin. În felul acesta este arătată legătura indisolubilă dintre „Caiete" și lucrare și se poate vedea în mod concret cum a folosit Lenin materialele pregătitoare la elaborarea lucrării sale științifice despre imperialism.

În volumul de față au fost incluse două extrase care nu au intrat în volumul al 39-lea al Operelor: „Alimentația poporului. Alimentația publică", care spulberă mitul despre „egalitatea" consumului în capitalism, și un extras din ziarul „Basler Vorwärts" despre capitalul elvețian în străinătate.

---

* Vezi ediția română: *V. I. Lenin*. Opere, vol. 39, București, Editura politică, 1962, — *Nota trad.*

www.dacoromanica.ro

N-au fost incluse în volumul de față următoarele lucrări apărute ca materiale pregătitoare în volumele 26, 27 și 30 ale Operelor complete: „Planul articolului despre înfrîngerea propriei țări în războiul imperialist", materiale „Pentru un referat cu tema «Imperialismul și dreptul națiunilor la autodeterminare»", pentru articolul „Imperialismul și scindarea socialismului", „Imperialismul și atitudinea față de el".

Aparatul științific-informativ al volumului a fost lărgit și completat cu materiale noi.

*Institutul de marxism-leninism*
*de pe lîngă C.C. al P.C.U.S.*

www.dacoromanica.ro

# CAIETE
# DESPRE IMPERIALISM[1]

*Scris în 1915—1916 în limbile rusă, germană, engleză şi în alte limbi*

*Publicat pentru prima oară în 1933—1938, în „Culegeri din Lenin", vol. XXII, XXVII, XXVIII, XXIX, XXXI. Caietul „δ" a fost publicat pentru prima oară în 1938, în revista „Proletarskaia Revoliuţiia" nr. 9*

*Se tipăreşte după manuscris*

*Extrasele şi însemnările făcute în limbi străine se dau în traducere*

www.dacoromanica.ro

# CAIETUL

„α"
(„ALFA")

## *Cuprins*

Caietul α. P. 1—48

*Literatura economică contemporană*

Cuprins:

*1—3**. Sfîrșitul lucrării lui *Schulze-Gaevernitz* (din „*Economia socială*"**) + *31 — 35* (Vogelstein).
4. Schiță a articolului despre lupta împotriva „mlaștinii". ((Însemnări despre kautskism.))
5. Bibliografie.
6. Ravesteijn despre problema balcanică („Die Neue Zeit", 1913).
7—8. *Werner* despre concentrarea în industria minieră din Ruhr („Die Neue Zeit", 1913).
9. Meyer (plasamentul de capital) și bibliografie.
10. —
11—12. *Liefmann* despre comerțul cu metale la Frankfurt.
13—14. Oameni de știință burghezi despre lupta împotriva imperialismului. („Rase subjugate".)
15. Moride — „Firmele cu sucursale".
16. Bibliografie.
17. Idem.
18. *Schilder*. Vol. 5 din „Weltwirtschaftliches Archiv" (lucrarea nu este a lui).
19. Însemnări din „Naše Slovo"...
20. —
21. Bibliografie.

* Paginile manuscrisului din caietul lui Lenin. — *Nota red.*
** Titlurile lucrărilor folosite de Lenin în prezentul volum au fost traduse în limba română în toate cazurile în care în original au fost traduse în limba rusă. — *Nota trad.*


www.dacoromanica.ro

22. Suma capitalurilor în societăţile pe acţiuni.
23 28. *Kestner*. „Necesitatea organizării".
29. „Wiener Arbeiter-Zeitung" despre băncile vieneze.
30. „The Annals of the American Academy".
31—35. Sfîrşitul extraselor din „*Economia socială*".
36. —
37. Bibliografie.
38. *Stillich*. „Banii şi băncile".
+*41—42*.
*39—40*. *Liefmann*. „Cartelurile şi trusturile".
43—48. Din „Economia socială" ... *(Schulze-Gaevernitz)*.

{+ 1— 3}
{şi 31—35}

Bibliografie:

| | | |
|---|---|---|
| p. 5. | p. 21+*32* \|\| | p. 44. |
| p. 9. | p. *37*\|\| N.B. | p. 46. |
| p. 17 + *16*. | p. 38. | p. 48. |

## SCHIŢĂ A ARTICOLULUI DESPRE LUPTA ÎMPOTRIVA „MLAŞTINII"

(ÎNSEMNĂRI DESPRE KAUTSKISM)[2]

*Lupta noastră împotriva „mlaştinii"*.

Mlaştina = K. Kautsky, Huysmans etc.

Însemnătatea deosebirii dintre Plehanov, Hyndman, Heine, pe de o parte, şi K. Kautsky, Vandervelde etc. pe de alta.
2 *„nuanţe"*.
Eclectică în loc de dialectică. „Linia de mijloc": „conciliere" extremelor, lipsa unei concluzii clare, precise, categorice, oscilări.
Conciliere şi atenuare a contradicţiilor de clasă *în vorbă* şi ascuţire a lor *în fapt*.
Conciliere cu oportunismul.
Estompare a profundelor divergenţe teoretice şi politice-practice cu oportunismul.

www.dacoromanica.ro

Renunțarea (renegarea) la punctul de vedere din „Drumul spre putere" și la esența *revoluționară* (și la tactica revoluționară) a Manifestului de la Basel [3]...

Deosebirea dintre noțiunea de „centru marxist" (= politică *de sine stătătoare*, idei de sine stătătoare, teorie de sine stătătoare) și cea de „mlaștină" (= șovăieli, lipsă de principialitate, „placă turnantă" („Drehscheibe"), giruetă).

Organizația ilegală.
Munca în rîndurile armatei.
Sprijinirea și dezvoltarea acțiunilor de masă.

*Optimism oficial:* mersul obiectiv al lucrurilor... totul *trebuie* să meargă spre mai bine.

N.B. „Proletariatul" și „lupta de clasă" „în general".

„Procesul"

N.B. cf. Martov despre „lipsa de perspectivă" a socialismului, *dacă*... oportunismul e lipsit de perspectivă!!!

Esența „luptei împotriva mlaștinii" trebuie să o constituie nu **negarea** activității legale și *a luptei* pentru **reforme**, ci admiterea activității **revoluționare** menționată mai sus.

Posibilitatea contopirii socialismului cu sindicalismul în condițiile existenței unei linii de demarcație noi, mai profunde.

Parlamentarismul și un alt mod de a-l concepe. „Parlamentarismul ilegal".

## BIBLIOGRAFIE

Din cărțile *de filozofie* de la Biblioteca *cantonală* din Zürich:

*Gideon Spicker*. „Raportul dintre științele naturii și filozofie" (în special versus Kant și „Istoria materialismului" de Lange). 8⁰. Berlin, 1874.

*Hegel*. „Fenomenologie" (ed. Bolland. 1907).

*Erich Kaufmann*. „Puterea externă și puterea colonială a Statelor Unite ale Americii". Leipzig, 1908 (în: „Studii cu privire la dreptul public și dreptul internațional", partea I). Studiu *juridic*.
Politica imperialistă a generat în America problema coloniilor.

www.dacoromanica.ro

Biblioteca cantonală (Zürich).
„Journal asiatique“ (Paris, 1857 — pînă în *1913* şi *tabelul seriei a 10-a.* + seria a 11-a, vol. 1, 2.)
„Giornale della società asiatica italiana“. Vol. 1 (1887) — vol. 26 (1913/4).
*Kuzneţov.* „Lupta dintre civilizaţii şi dintre limbi în Asia centrală“. (Disertaţie.) 8⁰. Paris, 1912.
*Lehmann-Haupt.* „Armenia“. 8⁰. Berlin, 1910.
*Büchler.* „Congo — statul lui Leopold“. Zürich, 1912. 1914.
*Fraisse.* „Situaţia internaţională a ţărilor dependente din bazinul fluviului Congo, împărţirea lor“. 1907.

---

*K a t e  B r o u s s e a u.* „Educaţia negrilor în Statele Unite“. Disertaţie. Paris, 1904. („Lucrări şi referate americane cu privire la *e d u c a ţ i e*“.)

„Recensămîntul din India“. (1911. Bombay, 1911.)
*Moffet.* „Americanizarea Canadei“. Disertaţie. New York, 1907.
*Patouillet.* „Imperialismul american“. (Disertaţie. Dijon, 1904.)
*Ed. Dettmann.* „Înflorirea Braziliei văzută de germani“. 1908.
*Hishida.* „Situaţia internaţională a Japoniei ca mare putere“. New York, 1905.
*Lefèvre.* „Căile ferate ca mijloc de pătrundere în China de sud“. Disertaţie. Paris, 1902.
*Russier.* „Împărţirea Oceaniei“. Disertaţie. Paris, 1905.

## RAVESTEIJN DESPRE PROBLEMA BALCANICĂ

*W. van Ravesteijn.* „Probleme balcanice“. „Die Neue Zeit“, 1913 (anul XXXI, vol. 1), 15.XI.1912.

N.B. „O astfel de federaţie“ (o federaţie a ţărilor balcanice care să cuprindă şi Turcia) „ar putea să satisfacă necesităţile culturale ale acestei regiuni unitare din punct de vedere geografic, să ridice un obstacol de neînvins în calea expansiunii imperialismului european, precum şi a Rusiei, care este o putere mondială. Orice altă soluţionare a problemelor balcanice nu poate avea decît un caracter provizoriu şi nu

www.dacoromanica.ro

poate satisface mult timp interesele tuturor raselor și națiunilor care locuiesc acolo" (p. 228).

„Imperialismul european și țarismul se vor opune, firește, din răsputeri creării unei federații a tuturor țărilor balcanice. Interesul lor comun este și rămîne întețirea vrajbei și a rivalității dintre aceste popoare și Turcia, pentru a putea exploata mai lesne aceste teritorii ca regiuni coloniale. Vor înțelege oare oamenii de stat din Turcia și din statele balcanice că au interese comune și vor pune ei oare capăt acestui război de exterminare, apropiindu-se unii de ceilalți? Dacă nu o vor face, ei vor jertfi interesele popoarelor lor capitalismului european și intereselor dinastiilor balcanice" (p. 229). N.B. N.B.

## WERNER DESPRE CONCENTRAREA ÎN INDUSTRIA MINIERĂ DIN RUHR

*G. Werner*. „Concentrarea capitalului în industria minieră din Ruhr". „Die Neue Zeit", 1913, p. 138 (25.X.1912).

Regiunea *R u h r:*

1) Grupul „Deutsche Bank".

4 *persoane* dețin posturi de directori și sînt membri în consiliile de administrație *a 4* bănci:

(α) „Deutsche Bank" ..... toți 4
(β) „Essener Kreditanstalt" .....2 dintre ei
(γ) „Essener Bankverein"..... 2 „ „
(δ) „Bergisch-Märkische Bank".....2

Minele care intră în „sfera de influență" a acestei bănci:

20 de mine — *6 6 2 3 3* de muncitori; **18.**$_6$ mil. tone (1907)
*7 2 5 9 4* de muncitori; **19.**$_3$ mil. tone (1910)

2) Grupul „Dresdner Bank" și „Schaaffhausenscher Bankverein" 9 persoane dețin posturi de directori și sînt membri în consiliile de administrație ale **ambelor** *bănci*.

În sfera de influență a acestui grup se află:

7 mine... *2 3 2 6 9* de muncitori — **5.**$_{98}$ mil. tone (1907)
*2 7 9 6 3* de muncitori — **7.**$_2$ mil. tone (1910)

www.dacoromanica.ro

| Magnaţii capitalului | Principalele bănci | Mine? „Werke“ sau „Zechen“ — Firma, numărul minelor etc. | | 1910 Muncitori (mii) | Tone (milioane) |
|---|---|---|---|---|---|
| 4 persoane „uniunea personală“ a 4 bănci | „Deutsche Bank“ + alte 3 bănci | („Deutscher Bank-konzern“) (*20* de mine) | α | 72.$_6$ | 19. |
| Haniel | | Proprietate privată şi mina „Gute Hoffnungshütte“ (*2* mine) | γ | 35.$_1$ | 9.$_9$ |
| Kirdorf | „Discontogesellschaft“ | „Gelsenkirchener Bergwerks-Aktien-Gesellschaft“ | δ (*1*) | 34.$_4$ | 8. |
| Stinnes | „Discontogesellschaft“ | Proprietate privată şi „Deutsch-Luxemburger“ | δ (*2*) | 34.$_6$ | 9.$_1$ |
| | „Berliner Handelsgesellschaft“ | „Harpener Bergbau-Aktien-Gesellschaft“ | ε (*1*) | 25.$_9$ | 7. |
| 9 persoane „uniune personală“ | „Dresdner Bank“, „Schaaffhausenscher Bankverein“ „Berliner Handelsgesellschaft“ | „Dresdner-Schaaffhausensche Banken“ | β (*7*) | 28.$_0$ | 7.$_2$ |
| | | „Hibernia Aktien-Gesellschaft“ | ε (*1*) | 18.$_3$ | 5.$_4$ |
| | | Thyssen | γ (1) | 16.$_2$ | 3.$_9$ |
| | | Krupp | γ (1) | 12.$_2$ | 3.$_1$ |
| | | Statul | (1) | 11.$_1$ | 2.$_3$ |
| | | | Σ* = | 288.$_5$ | 75.$_9$ |
| | | În total, în regiunea Ruhr | | 354.$_2$ | 89.$_3$ |
| | | % deţinut de aceste firme | | 81.$_5$ | 85 |

| | Numărul minelor | Muncitori (mii) | Mil. tone | |
|---|---|---|---|---|
| α) | 20 | 72.$_6$ | 19.$_3$ | „Deutsche Bank“ |
| β) | 7 | 28.$_0$ | 7.$_2$ | „Dresdner Bank“ + „Schaaffhausenscher Bankverein“ |
| γ) | 4 | 63.$_5$ | 16.$_9$ | 3 magnaţi |
| δ) | 3 | 69.$_0$ | 17.$_6$ | „Diskontogesellschaft“ |
| ε) | 2 | 44.$_2$ | 12.$_5$ | „Berliner Handelsgesellschaft“ |
| Statul) | 1 | 11.$_1$ | 2.$_3$ | |

* — Total. — *Nota trad.*

www.dacoromanica.ro

„În industria minieră din Ruhr, interesele întregului popor vin în conflict cu interesele unui mănunchi de capitaliști, al căror număr abia dacă ajunge la o sută“ (p. 144).

În acest articol se pune, printre altele, problema dacă sindicatul se va reface sau nu. De verificat în „Conrads Jahrbücher“ pe această perioadă (X—XII.1912 etc.).

## MEYER (PLASAMENT DE CAPITAL) ŞI BIBLIOGRAFIE

### Bibliografie

**Dr. A. Meyer.** Redactor responsabil al rubricii comerciale a ziarului „Neue Züricher Zeitung“. *„Plasament de capital“*. (Zürich, 1912).

O cărțulie a unui „practician“: sfaturi pentru capitaliști. O statistică a profiturilor societăților pe acțiuni, p. 130—132. În 1893/1902 au fost fondate în Anglia *38 928* de societăți, dintre care 14 538 = 37% au fost nevoite să lichideze afacerile!! În Franța, numărul societăților care au dat faliment este de aproximativ 10% (Leroy-Beaulieu).

*A nota din bibliografie:*

*Wilhelm Gehrden.* „Secretul succesului la bursă“. Berlin. (social-democrat?)

privat-speculant german, care împărtășește din „experiența sa“. p. 139: la bursă cîștigă „un număr cu totul infim“.
p. 149: din 50 de tranzacții în care se speculează pe diferențe de curs numai 1 se soldează cu cîștig. ((Numeroase exemple de escrocherii etc. etc.))

*Africanus.* „Acțiunile minelor de aur ca plasament de capital“. Leipzig. Ediția a 2-a. 1911.

*W. Ruppel.* „Operații cu hîrtii de valoare miniere“. Jena, 1909.

*René Nouel.* „Societățile pe acțiuni“. Paris, 1911.

www.dacoromanica.ro

*?J. Steiger.* „Trusturile şi cartelurile în străinătate şi în Elveţia". Zürich.
*H. Albert.* „Evoluţia istorică a ratei dobînzii în Germania. 1895—1908".
*Curle.* „Minele de aur din lume". Londra, 1902.
*Gumpel.* „Speculaţia cu hîrtiile de valoare ale minelor de aur" (Freiburg, 1903).
*Th. Huber.* „Cum trebuie citit un bilanţ?" (Stuttgart, 1910).
*Robert Stern.* „Bilanţul comercial" (Leipzig, 1907).
*H. Brosius.* „Bilanţul". (Leipzig. 1906.)

## LIEFMANN DESPRE COMERŢUL CU METALE DE LA FRANKFURT

*Robert Liefmann.* „Organizarea internaţională a comerţului cu metale de la Frankfurt". „Weltwirtschaftliches Archiv", vol. I, Jena, 1913, p. 108 şi urm.

Întreprinderile *Merton* (familie anglo-germană) s-au transformat în concernul Merton.

„În total, în concernul Merton au fost investite — bineînţeles, în afara averii particulare a capitaliştilor care se află îndărătul acestui concern — ***peste 200 de milioane de mărci***" (p. 121).

„Comerţul cu metale de la Frankfurt, la care mai participă, de altfel, şi alte cîteva firme de importanţă destul de mare, cuprinde deci, efectiv, prin întreprinderile sale, în special prin cele ale concernului Merton, întreaga lume" (p. 122).

***Schema*** (p. 120): [vezi p. 11. — *Nota red.*]

Denumirea oraşelor a fost introdusă de mine.

Capitalul comercial (al lui Merton) s-a transformat aici în capital productiv.

„Trăsătura caracteristică a comerţului modern cu ridicata, valabilă pentru aproape toate ramurile sale, este *pătrunderea lui în producţie*" (p. 111).

După industria *electricităţii* („Allgemeine Elektrizitäts-Gesellschaft" în Germania, „General Electric Company" în America etc.), comerţul cu metale (în special cel cu cupru, zinc, plumb, metale

www.dacoromanica.ro

Săgeţile indică direcţia controlului

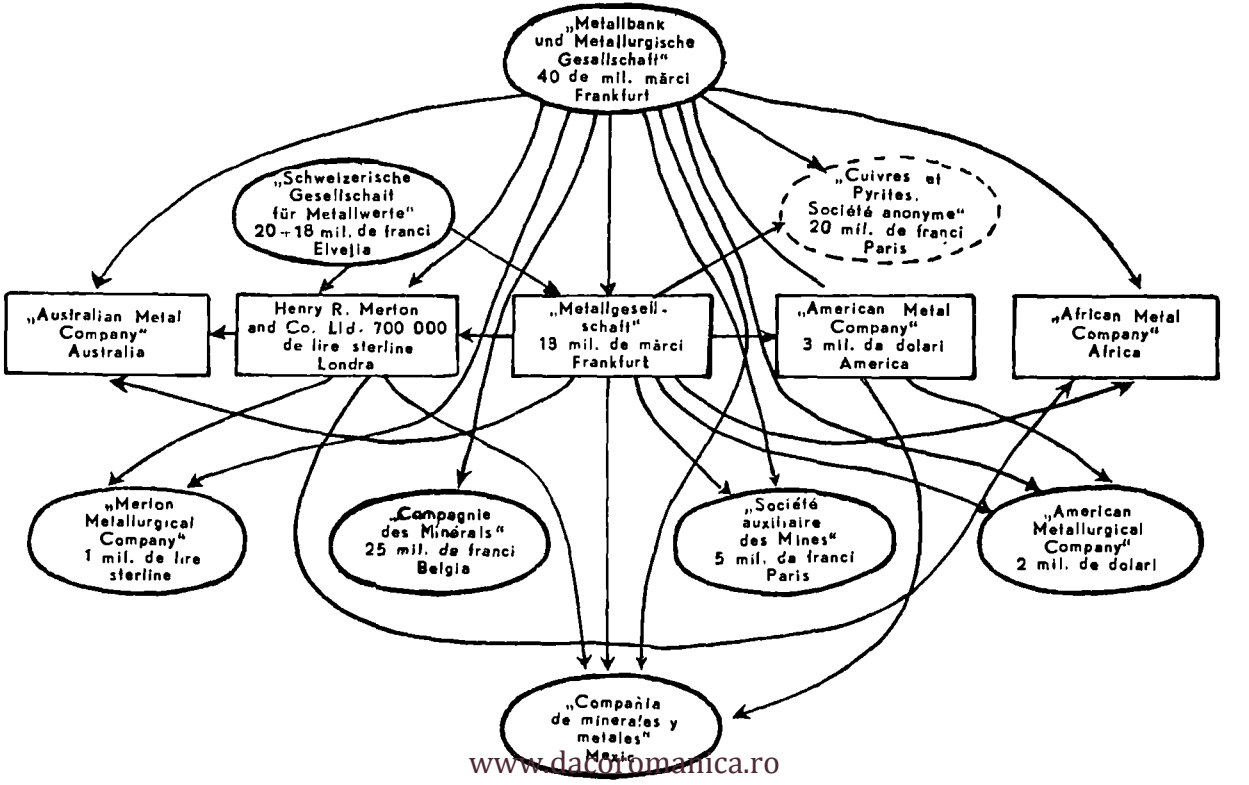
„Metallbank und Metallurgische Gesellschaft" 40 de mil. mărci Frankfurt
„Schweizerische Gesellschaft für Metallwerte" 20+18 mil. de franci Elveţia
„Cuivres et Pyrites, Société anonyme" 20 mil. de franci Paris
„Australian Metal Company" Australia
Henry R. Merton and Co. Ltd. 700 000 de lire sterline Londra
„Metallgesellschaft" 13 mil. de mărci Frankfurt
„American Metal Company" 3 mil. de dolari America
„African Metal Company" Africa
„Merton Metallurgical Company" 1 mil. de lire sterline
„Compagnie des Minérals" 25 mil. de franci Belgia
„Société auxiliaire des Mines" 5 mil. de franci Paris
„American Metallurgical Company" 2 mil. de dolari
„Compañia de minerales y metales" Mexic

www.dacoromanica.ro

nobile, al cărui centru principal este Frankfurt) constituie, poate, „domeniul cel mai internațional al vieții de afaceri din Germania" (109).

*Dr. Wilhelm Merton*, care actualmente se află în fruntea acestei societăți (membru în consiliul de administrație al celor mai multe societăți), își are sediul la Frankfurt. Tatăl său, *Henry R. Merton*, — la Londra.

Toate aceste societăți se deosebesc de altele similare mai ales prin faptul că capitaliștii care se află în fruntea lor participă și acum *direct* (p. 119) la toate întreprinderile comerciale și productive. Ei își „completează" capitalul lor cu capitalul publicului.

Bineînțeles, numărul „societăților" la care ei „participă" este incomparabil mai mare decît cel arătat în schemă.

## OAMENI DE ȘTIINȚĂ BURGHEZI DESPRE LUPTA ÎMPOTRIVA IMPERIALISMULUI

N.B. Oameni de știință burghezi despre lupta împotriva *imperialismului*.

„Naționalități și rase subjugate".

Dare de seamă asupra conferinței din 28—30 iunie 1910 de la Caxton Hall, Westminster. Londra, 1911 (XII + 178 p.).

Recenzie apărută în *„Weltwirtschaftliches Archiv"*, vol. II, 193 p., semnată de *H. J. Nieboer* (Haga). Autorul recenziei arată că această dare de seamă cuprinde scurte discursuri rostite de reprezentanți ai „diferitelor popoare aflate sub dominație străină: egipteni, indieni, marocani, gruzini, triburi de negri din Africa, indieni din America de Sud, precum și ai unor națiuni europene, ca, de pildă, irlandezi și polonezi" (p. 194).

N.B. „Împotriva imperialismului, spun ei, trebuie să ducem lupta; statele dominante trebuie să recunoască dreptul la independență al popoarelor subjugate; un tribunal internațional trebuie să supravegheze aplicarea tratatelor încheiate între marile puteri și popoarele slabe. La aceste deziderate pioase s-a limitat conferința. Participanții la această conferință nu înțeleg cîtuși de puțin adevărul că imperialismul e indisolubil legat de capitalism în forma lui actuală și că de

www.dacoromanica.ro

aceea lupta directă împotriva imperialismului nu are sorți de izbîndă, afară doar de cazul cînd s-ar mărgini la combaterea unor excese deosebit de odioase" (p. 195)*. || !! N.B. !!

Este instructiv de menționat că „imperialiștii" burghezi de la „*Weltwirtschaftliches Archiv*" urmăresc mișcarea de eliberare națională din colonii (cel puțin din cele negermane)**.

De exemplu, vol. III, 2

frămîntările și protestele din India (p. 230)

idem din Natal (Africa) din cauza restricțiilor în privința imigrării indienilor (230—1).

Vol. IV, 1, p. 130 — mișcarea pentru autoguvernare din *Indiile Olandeze****.

## MORIDE. „FIRMELE CU SUCURSALE"

*Pierre Moride.* „Firmele cu mai multe sucursale în Franța și în străinătate". Paris, 1913 (Alcan). (Lucrare recenzată în „Weltwirtschaftliches Archiv", IV, 1, p. 286.)

| | Sucursale | | |
|---|---|---|---|
| Anglia ..... | 497 firme cu 20 644 | | |
| Germania..... | 14 453 „ „ | 34 464 | (dintre care *31 799* sînt prăvălii sau magazine) |
| Numărul funcționarilor | 926 369 | 473 077 | |
| Franța | ? | 12 000 | |
| | | 50 000 de funcționari și muncitori | |
| | | 125 mil. franci salarii. | |

— — — „manifestare a procesului de concentrare care se observă în comerț, ca și în industria de fabrică" (p. 286).

* Vezi *V. I. Lenin.* Opere complete, vol. 27, București, Editura politică, 1964, p. 414. — *Nota red.*

** Ibid.

*** Ibid.

www.dacoromanica.ro

BIBLIOGRAFIE

*la Asociația muzeelor*

N.B.: „The Edinburgh Review"
1915, octombrie:
„Uzinele și războiul".
[Un articol foarte interesant despre atitudinea clasei muncitoare față de război și față de urmările lui economice (îmbunătățirea situației muncitorilor; scăderea șomajului etc.)]
„The Atlantic Monthly", 1916, pare-se, iunie. *White.*
„O altă lume după război".

---

N.B.: „*Schmollers* Jahrbuch", anul XXXVII. Marx despre *statistica emisiunilor* în Germania și în străinătate.
? Albin Geyer. „Jahrbuch der Weltgeschichte". 1913 — anul XIV. Leipzig, 1914. („Karl Prochaskas Illustrierte Jahrbücher".)
[Nu este — pretinde autorul — o culegere de documente, nici un îndreptar, ci o scurtă expunere vie a evenimentelor anului expirat.]
[*Ch. K.*] *Hobson.* „Exportul de capital". Londra, 1914.
[J. A. Hobson.] „Imperialismul".
„ „Războiul din Africa de sud".
*Ballod.* „Bazele statisticii". Berlin, 1913.
*Ischchanian.* „Componența națională etc. a popoarelor din Caucaz". 1914 (81 p.).
*Taylor* (ediția germană din 1914).
*Dietrich.* „Organizarea întreprinderilor".
*Ely.* „Monopolurile și trusturile".
*Jenks.* A fost publicat în „*Schmollers Jahrbuch*" sau în altă revistă economică. „Conrads Jahrbücher für Nationalökonomie und Statistik". ((Seria a treia, vol. I.))
*Harms.*
*Agahd.* „Marile bănci și piața mondială". 1914.
*Riesser.* „Marile bănci". 1906.
*Macrosty.* „Trusturile". 1910.
*Shadwell.* „Anglia, Germania și America". Berlin, 1908.
*Jeidels.* „Relațiile dintre marile bănci și industrie". „Schmollers Forschungen". Vol. 24, Leipzig, 1905.

www.dacoromanica.ro

*Schilder.*
*Levy.* „Monopolurile şi trusturile“.
*Tschierschky.*
*Liefmann.* „Cartelurile şi trusturile“.
*Vogelstein.* „Formele capitaliste de organizare“.

## SCHILDER. VOL. 5 AL „ARHIVELOR ECONOMIEI MONDIALE“

Sigmund *Schilder.* „Substratul economic al războiului mondial“. „Weltwirtschaftliches Archiv“. Vol. 5 (I) (p. 1—22).

Un studiu foarte bun (fireşte, germanofil).

Trecerea altor ţări la sistemul protecţionist a silit *Anglia* la sfîrşitul secolului al XIX-lea — începutul secolului al XX-lea să treacă la planuri de război.

*Austria.* Tendinţa ei de expansiune în Balcani.

Interesant: în *Serbia*, în 1908/9 (în timpul anexării Bosniei şi Herţegovinei), unii se pronunţau *pentru* un război împotriva Austro-Ungariei din următoarele motive. Dacă vom învinge, îi vom lua Austro-Ungariei pe sîrbi. Dacă vom fi învinşi, *Serbia va fi inclusă în graniţele vamale* ale Austro-Ungariei. *Nici asta nu-i rău.* N-avem ce pierde (p. 11). !! N.B.

În *Rusia* ar precumpăni „în primul rînd“ „avantajele economice pentru clasa militară-birocratică dominantă“ (12). Excepţie: tendinţa de expansiune spre Dardanele.

În *Franţa* sînt nemulţumiri în legătură cu acordul din 4.XI.1911 referitor la Maroc şi Congo.

*Belgia* şi-a putut păstra Congoul numai cu ajutorul Angliei; Franţa a căpătat în baza tratatului din *5.II.1895* un „drept de preempţiune“ asupra Congoului (p. 16). N.B.

*Japonia* tinde spre *dominaţia* asupra Chinei.

*Turcia* a fost pînă în 1913 „mai mult obiect decît subiect al politicii mondiale“ (19).

*Portugalia* depinde de Anglia.

*Spania* a căpătat (tratatul cu Franţa din 27.XI.1912) partea de nord a Marocului (Franţa a fost *contra*, Anglia *pentru*). În 16 ani, 1898—1914, Spania a făcut un mare pas înainte.

www.dacoromanica.ro

## ÎNSEMNĂRI DIN „NAŞE SLOVO"

„*Naşe Slovo*" nr. 11 (10.II.1915).

N.B. Articolul lui Zalevski „Cu privire la problema naţională". *Pentru* § 9[4]. Citează din „Iskra" nr. *44:*

...„Dar admiterea necondiţionată a luptei pentru libertatea autodeterminării nu ne obligă cîtuşi de puţin să susţinem orice revendicare de autodeterminare naţională. Ca partid al proletariatului, social-democraţia îşi propune ca sarcină principală, imperioasă, sprijinirea autodeterminării nu a popoarelor şi naţiunilor, ci a proletariatului din cadrul fiecărei naţiuni" *. Nr. 82 (6. V. 1915). Articol de fond: „Imperialismul şi ideea naţională". împotriva lui Hervé. „Ideea naţională pură este *reacţionară*". Secolul al XX-lea = secolul imperialismului; secolul al XIX-lea este secolul naţionalismului.

Nr. 116 (17.VI.1915) „K. Kautsky despre Plehanov" şi nr. 117 (18.VI. 15) (dintr-o revistă bulgară). şi nr. 118 (19.VI.) nr. 130 (3.VII.1915) „Naţiune şi economie" de N. Troţki + nr. 135 (9.VII.)

Nr. 170 şi 171 (21.VIII.1915) L. Martov împotriva ziarului 22. „*Soţial-Demokrat*" (despre înfrîngere).

172 (24... )

Nr. 192 (16.IX.1915) Martînov despre „*S t a t e l e U n i t e a l e E u r o p e i*".

Nr. 209 (8.X. 1915) N. Trokţi despre Zimmerwald.

## BIBLIOGRAFIE

De la Biblioteca *cantonală* (Zürich).

N.B.: *Atlanticus*. „Producţia şi consumul într-un stat social". 1898. ***P r e f a ţ ă d e K a u t s k y.***

Henry Demarest *Lloyd*. „Avuţia împotriva bunăstării sociale". New York, 1901.

? „*Statistisches Jahrbuch für das Deutsche Reich*" (1915).

*Stillich*. „Studii economice asupra marilor întreprinderi industriale". Vol. I şi II. 1904 şi 1906.

* Vezi *V.I. Lenin*. Opere complete, vol. 7, Bucureşti, Editura politică, 1964, ed. a doua p. 229. — *Nota red.*

www.dacoromanica.ro

„*Bulletin* de l'Institut international de statistique" (vol. 1—*19*).
*Clark*. „Mișcarea muncitorească în Australasia". 1906.
*André Liesse*. „Problema socială". Paris, 1895.
*Gruntzel*. „Despre carteluri". 1902.
*Baumgarten* și *Meszlény*. „Cartelurile". 1906.
*Juraschek*. „Privire generală asupra economiei mondiale".
*Neumann-Spallart*. „Cronica". Anul 1879/80... 1883/4.
*Quaintance*. „Influența mașinilor agricole asupra producției și a muncii". 1904. (Disertație).
*J. Plenge*. „De la politica de scont la dominația pe piața financiară". 1913.
*Schulze-Gaevernitz*. „Imperialismul britanic". 1906.

---

? *Emil Brezigar*. „Simptome prevestitoare ale unei crize economice în Germania". Berlin, 1913 ($1._{80}$ de mărci)
o prezicere a crizei din 1913/4.

---

Bernhard *Mehrens*. „Apariția și dezvoltarea marilor instituții de credit franceze". 1911.
*Lysis*. „Împotriva oligarhiei financiare din Franța". 1908.
*André Liesse*. „Portrete de financiari". 1909.
*Testis*. „Adevărul despre scrierile lui Lysis". 1908.

---

*Edm. Théry*. „Progresul economic în Franța".
*Pierre Baudin*. „Avîntul".
*Maurice Schwob*. „Înainte de bătălie. (Războiul comercial)". Paris, 1904.
*R. Claus*. „Băncile rusești". 1908 („Schmoller's Forschungen". Nr. *131*).
*Dr. Mentor Bouniatian*. „Crizele economice și supracapitalizarea". München, 1908.
Edm. Théry. „Europa și Statele Unite. Statistică generală". Paris, 1899.
*Keltie*. „Împărțirea Africii". 1895.

---

N.B.: *O. Schwarz*. „Sistemele financiare ale marilor puteri". (În colecția Göschen). 2 volume. Leipzig, 1909.
N.B. | [Tabele interesante cu privire la dezvoltarea din perioada 1870—1900. N.B.] „Studiu de economie socială". Tübingen, 1914 și urm.


www.dacoromanica.ro

## SUMA CAPITALURILOR ÎN SOCIETĂȚILE PE ACȚIUNI

*Ce sume manipulează „ele“?*

„Bank-Archiv“, anul XIII. 15. VI. 1914.

„Rezultatele activității societăților pe acțiuni germane în anii 1907/8—1911/12“...

| | | | |
|---|---|---|---|
| 1911/2...numărul societăților pe acțiuni | — | 4 712 | |
| capitalul lor social | | 14 880 | mil. mărci |
| rezerve reale ..... | | 3 515 | „ „ |
| venit ..... | | 1 470 | „ „ |
| Numărul societăților care au plătit dividende ..... | | 3 481 | „ „ |
| Totalul dividendelor..... | | 1 220 | mil. mărci = 8 $_{39}$% |
| Proporțiile creșterii capitalului: | | | |
| din *1907 până în 1912* (5 ani) | | | |
| | = + | 2 766 | mil. mărci nominal |
| | + | 3 346 | „ „ după cursul acțiunilor |
| !! ||| peste nominal | + | 579 | „ „ (!!) |

## KESTNER. „NECESITATEA ORGANIZĂRII“

Dr. Fritz *K e s t n e r*. „Necesitatea organizării“. „Studiu asupra luptelor dintre carteluri și outsideri“. Berlin, 1912.

Autorul analizează sistematic conflictele dintre carteluri și „outsideri“, precum și conflictele dinăuntrul cartelurilor — și mijloacele „de luptă“:

1) Privarea de materii prime...
2) Privarea de brațe de muncă prin intermediul aliațelor...
3) Privarea de mijloace de transport...
4) Înlăturarea de pe piață...
5) Atașarea clientelei prin clauze de exclusivitate.
6) Micșorarea sistematică a prețurilor în scopul înlăturării concurenților
7) Privarea de credit...
8) Boicotul *

[din „Anchetă cu privire la carteluri“ (5 volume 1903—06) etc.]

*O m u l ț i m e d e e x e m p l e.* Raționamente foarte amănunțite asupra însemnătății statale și juridice...

* Vezi *V.I. Lenin.* Opere complete, vol. 27, București, Editura politică, 1964, ed. a doua, p. 329—330. — *Nota red.*

www.dacoromanica.ro

„«Rheinisch-Westfälisches Kohlensyndikat» concentra în 1893, în momentul înființării sale, 86.$_7$% din producția de cărbune din Renania-Westfalia... în 1910 — 95.$_4$% (p. 11)... * Trustul oțelului din America în 1911 — 45% din producția de fontă"... (Alte exemple: 98%—85% — etc.)

„Problema intrării unei întreprinderi în cartel este un act comercial determinat de considerente de rentabilitate. Atît acțiunea cartelurilor în general, cît și însemnătatea intrării în cartel ies la iveală în special în perioadele de depresiune. Conflictele dintre carteluri și outsideri se iscă în special în legătură cu importanța diferită pe care o are pentru diferitele întreprinderi inevitabila limitare a desfacerii, deosebit de supărătoare pentru întreprinderile care au posibilități de dezvoltare și care, din această cauză, îi opun o rezistență dintre cele mai puternice" (p. 25—26)...

...„Deosebirea dintre cele două noțiuni" (cartel și trust) „rezidă în relațiile de proprietate: în cartel sînt diferiți proprietari, în trust numai unul singur" (p. 53 și referire la Liefmann).

„În repetate rînduri s-a observat — și lucrul acesta poate fi considerat ca un fenomen general — că creșterea rentabilității ca rezultat al cartelării atrage în ramura industrială respectivă noi întreprinzători și noi capitaluri" (57). De pildă, sindicatul potasiului a ridicat prețurile. Rezultatul:

| | | | | |
|---|---|---|---|---|
| în | 1879 | au | existat | 4 întreprinderi |
| „ | 1898 | „ | „ | 13 |
| „ | 1909 | „ | „ | 52 (p. 57). |

Clauza *ridicării* prețurilor pentru outsideri ia uneori forma unei *reduceri* a rabatului ce li se acordă (p. 73)...

„Buchhändler Börsenverein" — a introdus interdicția de a vinde cărți „negustorilor care le desfac la prețuri sub cele stabilite" (84).

„Alături de atașarea clientelei prin clauze de exclusivitate, despre care vom mai vorbi, privarea de materii prime trebuie considerată ca una din principalele metode prin care o întreprindere poate fi constrînsă să intre în cartel" (91)...

* Op. cit., p. 326.



www.dacoromanica.ro

...Prime de export... (107).

se creează „organizații de negustori dependente“ (109)...
(cărbune — petrol...)

Micșorarea prețurilor în scopul înlăturării concurenților... În industria petrolului au fost cazuri de scădere a prețurilor de la 40 de mărci la 20—22 de mărci (118) — în cea a alcoolului, în Silezia Superioară, la $49._5$ de mărci (la Breslau prețul este de $62._2$ de mărci)...

Privarea de credit: „Phönix“ a refuzat să adere la Uniunea oțelăriilor. Directorul acestei firme era împotriva aderării. Băncile au cumpărat o mare parte din acțiunile ei — i-au retras primele de export — și au obținut la adunarea acționarilor să se voteze aderarea!! (p. 124—5).

Convenții cu membrii cartelului *înăuntrul* acestuia... (amenzi; arbitraje în locul instanțelor obișnuite)...

Cel mai bun mijloc de control — „Oficiu comun de desfacere“ (153)...

„Jeidels (p. 87 din lucrarea lui) are, incontestabil, dreptate atunci cînd afirmă că în Germania ar fi imposibil să se înființeze o nouă bancă mare independentă“ (p. 168).

„Pînă și în sfera activității pur economice are loc o anumită deplasare de la activitatea comercială, în vechiul sens al cuvîntului, spre activitatea organizatorică-speculativă. Maximum de succes îi este asigurat nu negustorului, care, bazat pe experiența sa tehnică și comercială, știe să aprecieze cel mai bine cerințele cumpărătorului, să găsească și, ca să zicem așa, «să trezească» o cerere aflată în stare latentă, ci geniului speculativ, care știe să calculeze dinainte sau cel puțin să intuiască dezvoltarea organizatorică, posibilitatea unor anumite legături între diferitele întreprinderi și bănci“ (p. 241) *.

!! „Conducătorii marilor întreprinderi au în orice moment posibilitatea de a angaja pe cei mai inteligenți și iscusiți juriști, iar dacă ei înșiși nu se pricep în chestiunile pur comerciale, își pot lua în ajutor comercianți pricepuți. Este îndeobște cunoscut că în birourile centrale ale marilor întreprinderi lucrează numeroase persoane care n-au nici o contingență cu întreprinderea propriu-zisă, inclusiv un doctor în științe economice, care se ocupă de propaganda economică în favoarea firmei“ (p. 242).

* Op. cit., p. 330.

www.dacoromanica.ro

„S-a constatat că formarea cartelurilor a dus de obicei la schimbarea prețurilor și totodată la o deplasare a veniturilor *în folosul* industriei grele sau a *industriei producătoare de materii prime* și în dauna industriei prelucrătoare. O ridicare durabilă a prețurilor ca rezultat al formării cartelurilor a fost înregistrată pînă acum numai la principalele mijloace de producție, în special la cărbune, fier și potasiu, dar niciodată la produsele finite. Creșterea corespunzătoare a rentabilității se limitează, de asemenea, la industria producătoare de mijloace de producție. Această constatare trebuie completată în sensul că, datorită formării cartelurilor, industria care prelucrează materii prime (și nu semifabricate) nu numai că trage foloase realizînd profituri mari în dauna industriei de prelucrare ulterioară a semifabricatelor, dar a și dobîndit în raport cu această industrie o anumită poziție dominantă, necunoscută pe vremea liberei concurențe" (p. 254) *. N.B.

Cartelurile, pretinde autorul, nu duc întotdeauna la concentrare (ele pot „salva" întreprinderile mici care fac parte din cartel), dar cartelurile duc întotdeauna la „o intensificare a capitalurilor" (274)... la creșterea rolului întreprinderilor bogate, dispunînd de mari capitaluri (272 și 274).

În problema importanței cartelurilor, arată autorul, nu trebuie trecută cu vederea deosebirea dintre organizarea, să zicem, a consumatorilor (aceasta e socialism, p. 282) sau a industriei producătoare de mărfuri finite și organizarea producției de materii prime:

„Actuala situație, dependența unor importante sectoare industriale de producția de materii prime, are cu ea" (cu uniunea consumatorilor etc.) „o anumită asemănare exterioară, lăuntric însă îi este diametral opusă" (p. 282). ((Liefmann, pretinde autorul, uită mereu de această deosebire — *notă, p. 282.*))

„Sînt controverse în jurul problemei dacă cartelurile au îmbunătățit situația muncitorilor, așa cum susțin unii și contestă alții, și dacă ele întruchipează principiul cooperatist-democratic" ((Tschierschky!! Autorul îl combate: notă, p. 285)) „sau dacă,

* Op. cit., p. 330—331.

www.dacoromanica.ro

datorită strămutării centrului de greutate spre industria grea, ostilă sindicatelor muncitoreşti, nu cumva reprezintă, tocmai în cazul Germaniei, o poziţie antidemocratică" (285)...

## „WIENER ARBEITERZEITUNG" DESPRE BĂNCILE VIENEZE

„*Wiener Arbeiterzeitung*". 1916. (11.IV.1916), nr. 101.

Cifre cu privire la bănci (8 bănci mari: „Kreditanstalt"; „Unionbank"; „Verkehrsbank"; „Eskomptegesellschaft"; „Bankverein"; „Bodenkreditanstalt"; „Merkur" + „Allgemeine Depositenbank").

| | | | |
|---|---|---|---|
| Capital | — 657.$_4$ | mil. | coroane |
| Rezerve | — 383.$_2$ | „ | „ |
| | 1 040.$_6$ | | |
| Fonduri străine | 4 833.$_8$ | „ | „ |
| Profit net | 81.$_4$ | „ | „ |
| Creşterea depunerilor faţă de 1914 | 1 067.$_9$ | | |

## „ANALELE ACADEMIEI AMERICANE"

„*The Annals of the American Academy of Political & Social Science*". Vol. LVII—LIX (*1 9 1 5*)

A se reveni

(se compune din volumaşe separate + bibliografie etc. vol. LIX (1915. *M a i*); „*Posibilităţile industriei americane*". Culegere de articole).

Date centralizate cu privire la salariile din *S t a t e l e* Unite [5]
1/10 — 1 000 de dolari şi mai mult (p. 115)
2/10 — 750—1 000 de dolari
7/10 — sub 750 de dolari

Printre altele, articolul lui *William S. Kies*. „Sucursalele băncilor şi comerţul nostru exterior" (p. 301).

www.dacoromanica.ro

„40 de bănci engleze, care efectuează operații în alte țări, au 1 325 de sucursale; în America de Sud 5 bănci germane au 40 de sucursale și 5 engleze — 70 de sucursale... În ultimii 25 de ani, Anglia și Germania au investit în Argentina, Brazilia și Uruguay aproximativ 4 miliarde de dolari, și datorită acestui fapt le revin 46% din comerțul acestor trei țări" *.

((și mai departe despre tendințele și încercările New York-ului de a ocupa acest locșor...))

| | |
|---|---|
| O analiză specială a „posibilității" pe care o au Statele Unite de a-și extinde comerțul etc. cu *America de Sud* în caz de război. | N.B. |

p. 331 (într-un alt articol)... „În ultima cronică anuală a revistei «*The Statist*», sir George Paish evalua suma capitalului exportat în țările mai puțin dezvoltate de către cele cinci națiuni-creditoare mondiale — Marea Britanie, Germania, Franța, Belgia și Olanda — la peste 40 de miliarde de dolari"... **

200 mlrd. de franci
40 *mlrd. de dolari*
{=160 mlrd. mărci}

cf. p. 2 aici***

Dintr-un alt articol despre „Piețele Americii de Sud": „Un alt factor de bază — și cel mai important pentru dezvoltarea comerțului cu America de Sud — este plasarea de capitaluri din Statele Unite în împrumuturi, în construcții și în alte întreprinderi de acest gen. Țara ale cărei capitaluri sînt exportate într-o țară oarecare din America de Sud capătă cele mai multe comenzi pentru materialele folosite în construcții, la construcția de căi ferate etc., precum și antreprize pentru executarea de lucrări publice întreprinse de guverne. Acest fapt este

N.B.

* Op. cit., p. 370.
** Ibid.
*** Vezi volumul de față, p. 40—41. — *Nota red.*

www.dacoromanica.ro

confirmat în mod strălucit de investițiile engleze în căile ferate, băncile și împrumuturile argentiniene" (314)...

110 corporații posedă un capital = $7._3$ miliarde de dolari, numărul acționarilor = 626 984.

Același lucru pe *1910*, printre altele, „Hîrtiile de valoare și bursa de efecte". Suma hîrtiilor de valoare americane = $34._5$ miliarde de dolari (iar fără dublă numărătoare aproximativ) = $24._4$ miliarde de dolari, iar întreaga avuție = $107._1$ miliarde de dolari.

## BIBLIOGRAFIE

Din catalogul de la *Lausanne* (Biblioteca cantonală de la Lausanne). Continuare 1902.

*Deschanel*. „Poporul și burghezia". Paris, 1881.
*Godin*. „Republica muncii și reforma parlamentară". Paris, 1889.
*L. Lallemand*. *„Revoluția și sărăcimea"*. Paris. 1898.
*Ch. Renault*. *„Istoricul grevelor"*. Paris, 1887.
*Eug. Schuyler*. „Diplomația americană". New York, 1886.
*Jooris*. „Studii asupra coloniilor olandeze". Liège, 1883.
*T. Rogers*. „Istoricul prețurilor". 6 volume.
*Mulhall*. „Istoricul prețurilor începînd din 1850". Londra, 1885.
„Război războiului". (Culegere.)
*Inagaki*. *„Japonia și Oceanul Pacific"*. 1890.
*Swift*. „Imperialismul și libertatea". Los Angeles, 1899.
*Viallate*. „Viața politică în Lumea Veche și în Lumea Nouă". Anul VII (1912/3) și anii precedenți.
*Paul Feyel*. „Istoria politică a secolului al XIX-lea". Paris, 1914, 2 volume.
*Camille Vallaux*. „Pămîntul și statul. (Geografie socială)". Paris, 1911.
*Lecarpentier*. „Comerțul internațional". Paris, 1908.
„ „Comerțul maritim și flota comercială". Paris, 1910.
*Martin Saint-Léon*. *„Carteluriles și trusturile". Paris, 1909.*
*Chisholm*. „Manual de geografie comercială". Londra, 1911.
*Eckert*. „Studiu de geografie comercială". 2 volume. Leipzig, 1905.

www.dacoromanica.ro

Reichlen. „Rivalitatea franco-germană în Elveția“. 1908 [probabil și la Berna?].
*Raffalovich.* „Piața financiară“. 1911/2 ((anul XXI)).
*Van der Leeuw.* „Năzuințe spre o pace generală“. 1916. Rotterdam, 1915.
Comisie. „***Ciuma în India*** (1899—1900)“. Vol. 4 și 5. Încheiere.
*Avenel.* „Țăranii și muncitorii în ultimii 700 de ani“. Paris, 1907.
*Avenel.* „Bogătașii în ultimii 700 de ani“. Paris, 1909.
*Fabre.* „Concurența Asiei“ (și muncitorii europeni). Paris, Nîmes, 1896.
*Langhard.* „Mișcarea anarhistă în Elveția“. Berlin, 1903.

Din literatura contemporană:

*Ergang.* „Înlăturarea muncitorului de către mașină“. ***„Technik und Wirtschaft“***. Anul *IV*, nr. 10.
*Kammerer.* „Linia de dezvoltare a tehnicii“. ***Ibidem***. Anul *III*. + „Schriften des Vereins für Sozialpolitik“. Vol. *132*.
*Gruntzel.* „Victoria industrialismului“. 1911.
*Rathenau:* vezi p. *32* *.
*Ergang.* „Studii cu privire la problema mașinilor în teoria economică“. 1911.
*Mannstaedt.* „Folosirea capitalistă a mașinilor“. 1905.
*A. Riedler.* „Despre însemnătatea istorică a tehnicii și însemnătatea ei viitoare“. Berlin, 1910.
*Öchelhäuser.* „Munca tehnică în trecut și în prezent“. Berlin, 1906.
*E. Reyer.* „Energia de forță. Studiu economic, tehnic etc. asupra creșterii puterii statelor“. Leipzig, 1908.
*Neuhaus.* „Premisele tehnice ale producției în masă“. ***„Technik und Wirtschaft“***. 1910 (anul III).
*M. Gras.* „Despre mașinism“. Paris, 1911.
*Van Miethe.* „Tehnica în secolul al XX-lea“: 1911/12.
*F. Mataré.* „Mijloace de muncă: mașini etc.“ 1913.
*E. Levasseur.* „Comparație între munca manuală și munca mecanizată“. 1900.

* Vezi volumul de față, p. 45. — *Nota red.*

www.dacoromanica.ro

## STILLICH. „BANII ŞI BĂNCILE"

Dr. **Oskar Stillich.** „Banii şi băncile". Berlin, 1907.
O cărţulie **arhipopulară**.

proudhonist
un prost, un bancher care e împotriva banilor

p. 95. Bancherul *Julius Hucke*. „Problema banilor şi problema socială" (ediţia a 5-a) 1903.

p. 143: „Nici o operaţie bancară nu aduce *profituri atît de mari* ca emisiunile *. La emisiuni agio-ul este mai mare decît la oricare altă operaţie... Agio-ul la emisiunea de acţiuni industriale, pentru a cărui justificare sînt invocate atît cheltuielile pricinuite de emisiune, cît şi creşterea scontată a dobînzii la capitalul investit, dar care, în fond, este un cîştig nejustificat din punct de vedere economic, a reprezentat, potrivit datelor din revista «Der Deutsche Oekonomist», în medie pe an:

N.B.

| | |
|---|---|
| 1895—38.6% | |
| 1896—36.1 | |
| 1897—66.7 | |
| 1898—67.7 | |
| 1899—66.9 | |
| 1900—55.2% | |

N.B. idem mai complet la Sombart. «Economia naţională germană în secolul al XIX-lea» (*ediţia a 2-a* 1909), p. *526*, anexa 8

N.B. În decurs de zece ani, din 1891 pînă în 1900, emisiunile de titluri industriale germane au adus «un cîştig» de peste un miliard" **.

N.B. p. 138: „*Asanări*" ... „Acţiunile se comasează, şi valoarea lor nominală scade. Un exemplu clasic de asemenea reducere a capitalului social îl constituie societatea «Dortmunder Union», înfiinţată de «Diskontogesellschaft». În primul volum al lucrării mele «Studii economice asupra marii întreprinderi industriale» (Leipzig, 1904) am analizat în amănunţime istoria financiară a nenorocitei

* Vezi *V.I. Lenin.* Opere complete, vol. 27, Bucureşti, Editura politică, 1964, ed. a doua, p. 359. — *Nota red.*
** Ibid.

www.dacoromanica.ro

progenituri a acestei bănci. În decurs de 30 de ani, ca urmare a unei serii de comasări a acțiunilor, au dispărut din registrele acestei societăți peste 73 000 000 de mărci. În prezent, acționarii inițiali ai acestei societăți nu mai dețin decît 5% din valoarea nominală a acțiunilor lor"!! (138) *.

bun exemplu !!!

!!!

*Contul curent* — un mijloc de influențare a industriei.

„Cît de mare este influența exercitată de bănci asupra clienților care au la ele conturi curente arată, de pildă, următoarea scrisoare, reprodusă din «Kuxenzeitung», și adresată la 19. XI. 1901 de «*Dresdner Bank*» consiliului de administrație al Sindicatului fabricilor de ciment din Germania centrală și de nord-vest. În scrisoare se spune: «Din înștiințarea pe care ați publicat-o la 18 crt. în ziarul „Reichsanzeiger" reiese că trebuie să ținem cont de eventualitatea că la adunarea generală a sindicatului dv., care urmează să aibă loc la 30 crt., vor fi adoptate hotărîri de natură să producă în întreprinderea dv. schimbări inacceptabile pentru noi. De aceea, spre marele nostru regret, sîntem nevoiți să vă retragem creditul de care ați beneficiat pînă acum. În consecință, vă rugăm să nu mai emiteți dispoziții de plată asupra băncii noastre și în același timp vă rugăm să rambursați cel tîrziu pînă la sfîrșitul lunii curente sumele ce ne datorați. Dacă însă la această adunare generală nu vor fi adoptate hotărîri inacceptabile pentru noi și dacă ni se vor da în această privință garanții corespunzătoare pentru viitor, sîntem dispuși să începem cu dv. negocieri cu privire la deschiderea unui nou credit»"** (146 — 147).

bun exemplu!

!!

!!!

* Op. cit., p. 360.
** Op. cit., p. 348.

www.dacoromanica.ro

bun exemplu !!! !! ...„La marile noastre bănci, un număr apreciabil de funcționari nu fac toată ziua altceva decît să calculeze dobînzile la conturile curente. Cu timpul, ei ajung adevărați virtuoși în această treabă... Ei constituie un exemplu cum capitalul strivește personalitatea și-l transformă pe om în mașină“ (148)...

N.B. „«*Orice bancă este o bursă*» — acest aforism modern conține o doză cu atît mai mare de adevăr, cu cît mai mare este banca, cu cît mai mari sînt progresele realizate pe linia concentrării sistemului bancar“ (169) *.

ha-ha!! (cf. K. Kautsky) „Prin intermediul băncilor-fiice, *frații Péreire*“ (fondatorii băncii „Crédit Mobilier“) „au vrut... să prindă în mrejele lor financiare diferite popoare și să contribuie în felul acesta la menținerea păcii generale“ (180)...

„Domeniile de operații“ „pentru capitalul bancar“

deceniul al 8-lea — *căile ferate* din Germania (la sfîrșitul deceniului al 8-lea au fost etatizate)

deceniul al 9-lea — industria *grea* din Renania-Westfalia

ultimul deceniu — industria *electricității* (și industria constructoare de mașini).

atitudine față de funcționari „În 1906, cele 4 bănci-D din Berlin («Deutsche Bank», «Diskontogesellschaft», «Dresdner Bank», «Darmstädter Bank») au încheiat o convenție prin care s-au obligat să nu angajeze funcționari care sînt salariați ai vreuneia dintre aceste instituții și n-au primit un aviz de concediere!“ (203). Opoziția funcționarilor de bancă a avut drept rezultat că această convenție a fost „mult (??) schimbată“ (??) ((în ce sens? cum????)).

Sfîrșit

N.B.: *H. Withers*. „Banii și creditul în Anglia“. 1911.
*Philippovich*
*Sombart*
„*Studiu de economie socială*“ (Bücher, Schulze-Gaevernitz și mulți alții).

* Op. cit., p. 312.

www.dacoromanica.ro

B

Сел. оборона

XI

# Содержание:

Стр. 1–100

1. 1.: Dietzel, Schumacher, Hoffstein (черна обл.)
2. 2. — — —

3–16 Нов. изд. „Die Hauk", 3–16; 92–103

17. Стока verhaftet ...

31–33: Plenge: „Ме и Кеф".

34–36. Gerh. Hildebrand: „Земледел. стр."

37–39. P. Tafel: „D. nordam. Trust ch."

40. Зак. о К.К. vs монопол.

18–30: Schilder. 1 изд. „Entst.-Ges. d. W.-Verf."

41–69. E. Agahd. „Голяма и Ч.-марат"

69. Ballod. Statistik.

63. Otto. D. Arbeit in Übersee.

63–65. Dionysiatol. Expans. d. Etats-Unis à l'étr.

66. Kaufmann. Орг. раб.
„ Kegemann. Орг. раб.

67. Kulsegger: Инд. раб.
Tasse: Инд. раб.
Mehrens: Орг. раб.
Wallich: Конкур. стр. раб.

68–69: Zollinger (ind. Arbeit.) и Neumarkt.

70–74. Taylor („Shop management").

74–75 Seubert. „A. d. Praxis d. Taylor-S."

76–77. Gilbert. „Motion study."

78–90. Seidel: Пол. стр. раб. и пр.

91. Bücher „Weltwirtsch. (Kralle). 1915

92–103 Die Hauk „proc. des Prod. 1903 год.

Указ. лит-ра:

1. 10. 91.
16
17
40. 98 (Орг.)

103: Данъкъ

104: Тъкачество

105–106: Кожарство
+ 0 обор.
+ 108 (ин.)

0 обор.
ин. кн.
Сопр.
ал.
Чайкин

www.dacoromanica.ro

Pagina 107 din
caietul „β“ („beta“

www.dacoromanica.ro

## LIEFMANN. „CARTELURILE ȘI TRUSTURILE"

**Prof. dr. R. Liefmann.** „Cartelurile și trusturile și dezvoltarea organizării economice", ediția a 2-a. Stuttgart, 1910. „Biblioteca științelor juridice și politice".

O cărțulie de popularizare care prezintă o bună privire de ansamblu asupra materialului. E punctul de vedere al unui apologet burghez, obtuz și mulțumit de sine.

Faptele sînt destul de bine alese, firește, din punct de vedere apologetic.

N.B.: *p. 161:*

„În Germania s-au produs un număr foarte mare de fuzionări care nu au avut (???) un caracter monopolist... ...Un exemplu tipic, care ține loc de multe exemple din trecut, îl constituie industria de explozivi. Încă din deceniul al 8-lea, 19 fabrici de pulbere s-au unit, prin fuzionare, într-o societate pe acțiuni. Aceasta, la rîndul ei, a fuzionat în 1890 cu concurentul său cel mai puternic, formînd societatea pe acțiuni «Vereinigte Köln-Rotweiler Pulverfabriken». Această mare societate pe acțiuni a încheiat apoi convenții de cartel nu numai cu alte fabrici de pulbere, dar și cu trustul fabricilor de dinamită, menționat mai sus. În felul acesta a luat naștere o uniune strînsă, pe deplin modernă, a tuturor întreprinderilor germane de explozivi, care împreună cu fabricile de dinamită similar organizate din Franța și S.U.A. și-au împărțit apoi între ele, ca să spunem așa, lumea întreagă!" (p. 161) *.

împărțirea lumii

Numărul cartelurilor industriale din Germania (în 1905) era de *385* (în realitate erau mai multe: p. 25)**.

N.B. Riesser *(p. 137)*, citînd această statistică, adaugă: „la aceste carteluri participau «nemijlocit» *circa 12 000* de

* Vezi op. cit., p. 378.
** Op. cit., p. 326.

www.dacoromanica.ro

întreprinderi". *Riesser*. „Marile bănci germane și concentrarea lor". Ediția a 3-a. Jena, 1910.

---

Numărul cartelurilor internaționale (la care participa Germania) — *circa 100* (*p.* 30: în 1897 — circa 40) *.

*Industria potasiului*

| | | |
|---|---|---|
| Primul cartel | 1897: | 4 întreprinderi |
| Prețurile cresc | 1898: | 10 întreprinderi |
| „Febra potasică" | 1901 — *21* | de întreprinderi |
| | 1909 — *52* | |

(„Unele au dat faliment").

*Trustul oțelului* din America (în 1908: 165 211 muncitori) 1907 — 210 180 de muncitori (salarii — 161 mil. de dolari), profitul net — 170 mil. de dolari, capitalul — 1 100 mil. de dolari (p. 124).

Cea mai mare întreprindere a industriei miniere din Germania, „Gelsenkirchner Bergwerksgesellschaft" — 1908 — 1 705 funcționari + 44 343 de muncitori (salarii — $70._5$ mil. de mărci).

(p. 135). *Schwab* a înființat în 1902 (17.VI.1902) „*Shipbuilding Company*", cu un capital de $70._9$ mil. de dolari, din care 20 mil. ai lui Schwab. Ulterior, această societate *a dat faliment*, publicul a fost jefuit!

---

(173 și urm.) „Împletire", „participare" (passim), „lichidarea izolării" (p. 155) — iată *„cuvintele"* pe care le folosește Liefmann pentru a ocoli (și a estompa) noțiunea de „socializare" a lui Marx [6].

((Sfîrșitul extraselor din Liefmann))

## DIN „STUDIU DE ECONOMIE SOCIALĂ"

**„Studiu de economie socială"** de *S. Altmann... K. Bücher și mulți alții.*

Secțiunea a V-a, partea a II-a: *„Băncile"* (Schulze-Gaevernitz și Jaffé). Tübingen, 1915.

I. Schulze-*Gaevernitz*. „Banca de credit germană" (1—190).

* Op. cit., p. 378.

www.dacoromanica.ro

II. Edgar *Jaffé*. „Băncile anglo-americane și franceze" (191—231). (Un fel de manual, întocmit pe §§; după cît se pare mai mult pălăvrăgeală și „sistematizare".)

Sînt și *lucruri interesante. E pătrunsă de* spiritul *„imperialismului"*.

**p. 53 :** în 1914, 8 mari bănci din Berlin aveau

| | |
|---|---|
| un capital social de | 1 245 mil. de mărci |
| dintre care „Deutsche Bank" | 250 |
| „Discontogesellschaft" | 300 |
| „Dresdner Bank" | 200 |
| Rezerve ..... | 432 |
| | 1 677 |
| fonduri străine ..... | 5 328 |
| („capital total") ..... | 7 005 |

*p. 140:* Genul de activitate: „Comerțul cu bani și cu credite"

| | 1882 | 1907 |
|---|---|---|
| Instituții ..... | 5 879 | 13 971 |
| persoane ocupate ..... | 21 633 | 66 275 |
| (dintre care femei) ..... | 244 | 3 089 |
| în 1907 au existat 3 instituții cu peste | *1 000* | funcționari |
| „Deutsche Bank" în 1912 ..... | *6 137* | „ |
| „Dresdner Bank" „ „ ..... | *4 638* | „ |

cf. p. 11: în 1907 existau în Germania 14 000 de „instituții bancare", dintre care 4 000 instituții auxiliare...

*p. 145:* ... „Marile bănci au devenit principalul mijloc de unificare *economică* a Imperiului german"...

„Dacă în ultimă instanță conducerea sistemului bancar german revine unei duzini de persoane, este clar că activitatea lor prezintă de pe acum pentru binele poporului o importanță mai mare decît activitatea majorității miniștrilor" (145—146) *.

„o duzină de persoane"

* Op. cit., p. 432.

www.dacoromanica.ro

„Iar dacă lucrurile stau așa, atunci interesele existenței noastre naționale cer formarea unui nou tip spiritual de stăpîn bancar, a cărui năzuință abstractă“ (ha-ha!) „spre profit să fie pătrunsă de considerente național-politice și deci, implicit, de considerente privind economia *națională*...

ha-ha!!

Dacă analizăm temeinic tendințele de dezvoltare arătate mai sus, obținem următoarele: capitalul bănesc al națiunii e reunit în bănci; băncile sînt legate între ele prin cartelare; capitalul națiunii, în căutare de plasament, ia forma de hîrtii de valoare. Aceasta înseamnă că se împlinesc cuvintele geniale ale lui *Saint-Simon:* «Actuala anarhie în producție, provenind din faptul că relațiile economice se desfășoară fără o reglementare unitară, trebuie să facă loc organizării producției. Producția nu va mai fi condusă de întreprinzători izolați, independenți unul de altul, care nu cunosc nevoile economice ale oamenilor, ci de o anumită instituție socială. Un comitet central însărcinat cu această conducere, avînd posibilitatea să cuprindă domeniul vast al economiei sociale dintr-un punct de vedere mai înalt, o va reglementa spre folosul întregii societăți și va remite mijloacele de producție în mîini competente, îngrijindu-se mai ales de asigurarea unei armonii permanente între producție și consum. Există instituții care au inclus în sfera preocupărilor lor o anumită organizare a activității economice: *băncile*». Sîntem încă departe de împlinirea acestor cuvinte ale lui Saint-Simon, dar ne aflăm pe calea care duce la înfăptuirea lor: un marxism deosebit de acela conceput de Marx, dar deosebit numai prin formă!“ (146)*.

Saint-Simon

halal marxism!!!

* Ibid.

www.dacoromanica.ro

„Bineînțeles, plasamente de capital ca cele pe care, datorită puterii ei politice, le-a făcut Anglia, de pildă, în Canalul Suez — acțiunile au fost cumpărate în 1876 cu *4* milioane de lire sterline, iar astăzi valorează *30* de milioane de lire sterline — n-au fost pînă acum accesibile Germaniei"... (159—160).

bun exemplu! (invidie) *4* și *30*

p. 164 este citat *I. I. Levin.* „Capitalurile germane în Rusia". Petersburg, 1914.

„Funcția economică a băncilor este mult discutata *administrare a avuției naționale*" (referire la articolul lui Lansburgh apărut în 1908 în revista „Die Bank"). „În prezent, cu cît sistemul creditului se dezvoltă mai mult, cu atît este mai mare partea din capitalul total care se îndreaptă spre întreprinzătorul ales de bancă. În prezent, băncile creează canalele prin care circulă nu numai economiile anuale, dar și capitalurile acumulate anterior (aflate într-un permanent proces de înnoire). Să ne amintim, în primul rînd, de creșterea uriașă a «fondurilor străine». La sfîrșitul anului 1891, ele reprezentau la băncile pe acțiuni din Germania circa 1 280 de milioane de mărci, la sfîrșitul anului 1906 — circa 6 305 milioane de mărci, iar în prezent aproximativ *10* miliarde.

N.B.

N.B.

10 mlrd.

La sfîrșitul anului 1913, numai la cele 9 mari bănci berlineze aceste fonduri atingeau suma de 5.1 miliarde de mărci *. Dar, în afară de aceasta, băncile sînt puncte de tranzit prin care circulă capitaluri și mai mari, plasate în operații cu hîrtii de valoare. — Chiar dacă sînt bine intenționate, băncile *pot greși*; ele pot să dirijeze miliarde într-o direcție greșită și, eventual, să le piardă.

*5* mlrd.

* Op. cit., p. 335.

www.dacoromanica.ro

N.B. În prezent, cîteva mari bănci pot să determine, într-o măsură mai mare sau mai mică, direcția dezvoltării noastre economice. Prin aceasta răspunderea lor privat-economică față de acționari se transformă într-o răspundere general-economică față de stat în ansamblu. De fapt, ele au împins capitalurile pe făgașul comerțului și al industriei, în primul rînd spre întreprinderile uriașe ale industriei grele și, totodată, spre proprietatea imobiliară funciară,—înainte vreme spre moșiile nobililor, iar în prezent spre imobilele de raport din marile orașe. N.B. De aici avîntul rapid al siderurgiei germane, pe care numai cea americană o întrece, și al orașelor mari din Germania, care ajung din urmă chiar și prototipurile americane" (p. 12)...

---

N.B. p. 27: „La sfîrșitul anului 1908, fondurile străine (creditorii și depozitele) reprezentau: la băncile de credit $8^1/_4$ miliarde de mărci, la casele de economii — *15* miliarde de mărci, iar la asociațiile de credit — *3* miliarde de mărci. $\Sigma = 26^1/_4$ de miliarde de mărci.

---

N.B. «Băncile particulare» cresc ca număr (1892: 2 180; 1902: 2 564; în 1912 numărul lor e evaluat la 3 500), dar importanța lor scade" (p. 16).

---

Peste tot (passim), pretutindeni la Schulze-Gaevernitz tonul plin de jubilare al imperialismului german, al porcului triumfător!!!!

---

trăsături caracteristice ale crizei!!

p. 35: 1870 — 31 de bănci cu un capital de 376 mil. mărci
1872 — 139 de bănci cu un capital de 1 112 mil. mărci
(1873) — 73 432 au fost lichidate de criză

---

www.dacoromanica.ro

Operații de virament și volumul decontărilor efectuate de Reichsbank *(miliarde* de mărci)

| 1891 | 1901 | 1913 |
|---|---|---|
| 98.$_7$ | 196.$_6$ | 452.$_8$ |
| din care în numerar | | |
| 24.$_3$(=24.$_7$%) | 29.$_7$(=15.$_1$%) | 43.$_4$(=9.$_6$%) |

N.B.

...„În 1909 Banca Franței a reescontat 7.$_5$ mil. de polițe în valoare mai mică de 100 de franci fiecare, în timp ce Reichsbank din Germania — numai 700 000 de polițe sub 100 de mărci" (p. 54).

„Democratizarea" băncilor!! [7] Cf.: acțiuni de 1 l. st. în Anglia și de cel puțin 1 000 de mărci în Germania (p. 111) *. Valoarea medie a unei polițe scontate în Germania = *2 0 6 6* de mărci (Reichsbank); în Franța *6 8 3* de franci („Banque de France").

„G. von Siemens a declarat la 7 iunie 1900 în Reichstag că acțiunea de 1 l. st. este baza imperialismului britanic" (p. 110) **.

N.B.

„În comparație cu statul german, statul industrial englez se sprijină în mai mică măsură pe credit și în mai mare măsură pe capitalul propriu" (55).

„Ca mijlocitor internațional de plăți, Anglia mai cîștigă, pare-se, și astăzi circa 80 de milioane de mărci pe an sub forma comisionului la accepte. După cum se afirmă, în cadrul comerțului Europei cu țările de peste ocean se emit anual trate asupra Angliei în sumă de *6 miliarde* de mărci" (83).

p. 100: § intitulat: „Dominația băncilor asupra bursei?" — ar fi poate, pretinde autorul, o exagerare, dar „influența lor (a băncilor) este puternică"...

* Op. cit., p. 352—353.
** Op. cit., p. 353.



www.dacoromanica.ro

„pe deplin organizat“[8]

„Dacă odinioară, prin deceniul al 8-lea al secolului trecut, bursa, cu excesele ei tinerești, a inaugurat epoca de industrializare a Germaniei folosind șansele de cîștig speculativ la acțiuni, astăzi băncile și industria pot «să se descurce singure». Dominația marilor noastre bănci asupra bursei, dominație legată de operațiile de report — dar nu numai de ele —, nu este altceva decît o expresie a statului industrial german pe deplin organizat. Dacă în felul acesta se îngustează sfera de acțiune a legilor economice care funcționează automat și se lărgește enorm sfera reglementării conștiente prin intermediul băncilor, o dată cu aceasta crește enorm răspunderea pe care o are în domeniul economiei *naționale* un mic grup de personalități conducătoare“ (101) *.

N.B.

(Este citat) *A. Löwenstein.* „Istoricul băncilor de credit din Württemberg și al relațiilor lor cu marea industrie“... „*Archiv für Sozialwissenschaft*“. Număr suplimentar 5. Tübingen, *1912*.

Emisiuni (p. 104):

| | Hîrtii de valoare interne | | | Calculul meu |
|---|---|---|---|---|
| | 1909 | 1910 | 1911 | Σ : 3 = |
| Germania și coloniile ei | 3.2 | 2.5 | 2.2 | 7.9 : 3 = 2.6 |
| Anglia „ „ „ | 1.9 | 3.1 | 1.8 | 6.8 : 3 = 2.3 |
| Franța ..... | 1.4 | 0.7 | 0.6 | 2.7 : 3 = 0.9 |

* Vezi op. cit., p. 342.

www.dacoromanica.ro

| | Hîrtii de valoare străine | | | Calculul meu | | |
|---|---|---|---|---|---|---|
| | 1909 | 1910 | 1911 | Σ : 3 = | ΣΣ | |
| Germania și coloniile ei | 0.3 | 0.5 | 0.5 | 1.3 : 3 = 0.4 | 3.0 | *mlrd.* mărci |
| Anglia „ „ „ | 1.8 | 2.3 | 2.0 | 6.1 : 3 = 2.0 | 4.3 | „ |
| Franța „ „ „ | 2.0 | 3.8 | 3.1 | 8.9 : 3 = 2.9 | 3.8 | „ |

Emisiuni în Germania (la valoarea cursului de bursă)

miliarde mărci

| | Credit public (împrumuturi de stat și comunale) | Credit funciar (ipoteci) | Credit industrial și comercial | Hîrtii de valoare interne în general | Hîrtii de valoare străine în general |
|---|---|---|---|---|---|
| [1886—1890] | 1.8 | 1.2 | 1.3 | 4.3 | 2.3 |
| [1891—1895] | 1.8 | 2.2 | 0.8 | 4.8 | 1.5 |
| [1896—1900] | 1.7 | 1.9 | 4.3 | 8.2 | 2.4 |
| [1901—1905] | 3.3 | 2.3 | 2.8 | 8.3 | 2.1 |
| [1906—1910] | 6.0 | 2.6 | 4.8 | 12.6 | 1.5 |

Autorul conchide:

„Statistica emisiunilor scoate la iveală în modul cel mai evident coloritul socialist de stat și industrial al economiei naționale germane" (104).

În Germania, susține autorul, „sistemul feroviar din Prusia" reprezintă „una dintre cele mai mari întreprinderi economice din lume" (104)...

Societăți pe acțiuni din Prusia în 1911:

(în milioane de mărci)

| | Numărul societăților | Valoarea nominală | Capitalul vărsat: Valoarea la cursul de bursă | Capitalul vărsat: % (cursul) | Profitul anual: mil. mărci | Profitul anual: % față de valoarea nominală | Profitul anual: % față de valoarea la cursul de bursă | |
|---|---|---|---|---|---|---|---|---|
| 177.9% | 890 | 8 821 | 15 696 | 177.9 | 952 | 10.8% | 6.1% | 15.7 — 8.8 = 6.9 mlrd. |

www.dacoromanica.ro

N.B. ...„Partizanii acțiunilor mici invocă în primul rînd faptul că ele dau posibilitate muncitorilor să aibă participații în industrie, ceea ce înseamnă o îmbinare — care din punct de vedere social-politic este de dorit — a intereselor muncitorului cu interesele patronului, participarea într-o formă modernă a muncitorilor la beneficii" (p. 110—111) — (în legătură cu acțiunile de 1 l.st.).

---

fraze goale și minciuni!!

!! În § despre „speculațiile cu hîrtii de valoare" (p. 111 și urm.), în loc *să demaşte* speculațiile băncilor ((cf. revista „Die Bank", Eschwege și alții)), canalia de Schulze-Gaevernitz se eschivează prin fraze goale: „Dacă băncile noastre ar deveni societăți speculative... aceasta ar însemna... prăbușirea economiei naționale a Germaniei" (112)... ((„Dacă"))... salvarea constă în „corectitudinea lumii" noastre „de afaceri", iar funcționarilor noștri de bancă li se interzice să facă speculații prin intermediul *altor* bănci (firește, în orașele mari acest lucru poate fi ușor ocolit!!)... dar *directorii de bancă*? Doar ei sînt cei „inițiați" („Wissenden")!! Aici legea nu ajută, spune el; trebuie „întărit simțul onoarei de comerciant și cel al cinstei sale profesionale" (113)...

9 bănci 83% din total!!

„La sfîrșitul anului 1909, cele 9 mari bănci berlineze împreună cu băncile ce le sînt afiliate administrau 11.$_3$ miliarde de mărci, adică 83% din totalul capitalului bancar german. «Deutsche Bank», care împreună cu băncile ce-i sînt afiliate administrează circa *3 miliarde* de mărci, constituie, alături de direcția căilor ferate de stat din Prusia, cea mai mare — și totodată cea mai descentralizată — concentrare de capital din Lumea Veche" (137)...*

---

* Op. cit., p. 335.

www.dacoromanica.ro

Înțelegeri între bănci: „Darmstädter Bank“ a vrut să încheie cu municipalitatea orașului Berlin un acord pentru „valorificarea“ cîmpului de la Tempelhof, oferind un beneficiu de 10%. Ulterior, cînd tranzacția a fost încheiată de „Deutsche Bank“, „Darmstädter Bank“ făcea parte din consorțiul lui „Deutsche Bank“!! (p. 139)... „Consorțiile bancare de acest fel înclină să încheie convenții cu privire la prețuri“...

cu privire la cartelul băncilor

„«Înțelegerile generale» încheiate în vara anului 1913 merg totuși atît de departe, încît după aplicarea lor e problematic dacă se mai poate vorbi de liberă concurență în domeniul bancar“... (139)...

(1913)

---

„La «Diskontogesellschaft», de pildă, funcționează în permanență un stat-major format din 25 de persoane, care efectuează controlul operațiilor atît sub aspect contabil cît și sub cel al îndeplinirii formelor“ (143).

25 de persoane pentru control...

„O importantă muncă pregătitoare pentru marile întreprinderi și, în special, pentru marile bănci se depune în armata germano-prusiană, care obișnuiește mase mari de oameni cu munca disciplinată. Chiar dacă serviciul militar n-ar fi necesar din considerente politice, el ar trebui introdus ca școală pregătitoare pentru munca în marile întreprinderi capitaliste și pentru sporirea eficienței economice“ (144—145)...

băncile și armata!!

---

„Acum treizeci de ani, cînd întreprinzătorii se concurau liber, ei îndeplineau $^{9}/_{10}$ din activitatea economică ce nu ținea de sfera muncii fizice a «muncitorilor». Astăzi $^{9}/_{10}$ din această activitate economică intelectuală este îndeplinită de *funcționari*. Băncile stau în fruntea acestei dezvoltări (151) *. În uriașele lor întreprinderi, funcționarul este totul, chiar și directorul e un «servitor» al instituției“...

N.B.
N.B.
N.B.

* Vezi op. cit., p. 343.

www.dacoromanica.ro

...„Frankfurter Zeitung“ (2.V.1914) a salutat fuziunea dintre „Diskontogesellschaft“ și „Schaaffhausenscher Bankverein“ cu următoarele cuvinte:

„O dată cu creșterea concentrării băncilor se restrînge numărul instituțiilor cărora le pot fi adresate cereri de credit mare, ceea ce face ca marea industrie să fie tot mai dependentă de un număr mic de grupuri bancare. Dată fiind legătura strînsă dintre industrie și lumea finanțelor, libertatea de acțiune a societăților industriale nevoite să recurgă la capitalul bancar se dovedește a fi stînjenită. De aceea, marea industrie privește cu sentimente contradictorii trustificarea (unirea sau transformarea în trusturi) crescîndă a băncilor; într-adevăr, în repetate rînduri au putut fi observate anumite începuturi de acorduri între diferitele concerne de mari bănci, acorduri a căror esență se reduce la o restrîngere a concurenței“ (p. 155) *.

N.B.

154—5: întrebarea este cine de cine depinde mai mult, băncile de industrie, sau invers...

---

*Wiewiórowski.* „Influența concentrării băncilor germane asupra fenomenelor de criză“ („Disertație susținută la Freiburg“), Berlin, 1911.

*Voelcker.* „Formele de unire și sistemul de participații în marea industrie germană“. Leipzig, 1909 („*Schmollers* Jahrbuch“, vol. 33, nr. 4)).

N.B.

---

Capitolul X. „Plasamente în străinătate“.

„Pentru ca băncile noastre să poată îndrepta pe făgașul plasamentelor în străinătate capitalurile care afluează spre ele, este necesar să existe la clienții lor anumite premise de ordin privat-economic. Stimulentul principal îl constituie necesitatea de a obține o rată mai ridicată a profitului

N.B.

N.B.

* Op. cit., p. 344.

www.dacoromanica.ro

decît aceea pe care o oferă plasamentul în interiorul țării, unde crește abundența de capitaluri și scade rata dobînzii... N.B.

...Totodată, băncile caută în primul rînd să realizeze beneficii de pe urma emisiunilor, beneficii care la capitalurile investite în țările străine — sărace în capitaluri și bogate în materii prime — sînt de obicei mai ridicate decît în interiorul țării" (158)... N.B.

N.B. [cf. mai sus, p. *44*, citatul: de la p. 159 — 160*] N.B.

„Potrivit unor evaluări, plasamentele de capital în străinătate ale Angliei reprezintă *7 0* de miliarde, ale Franței 35 de miliarde (1910), iar ale Germaniei în 1913 de-abia *2 0* de miliarde de mărci" (160). 70 35 20

Aducînd dovezi în sprijinul celor afirmate în legătură cu „clauzele de export" și cu avantajele pe care le are industria de pe urma investițiilor în străinătate, Schulze-Gaevernitz spune, printre altele, că și Franța beneficiază de aceasta:

„Statul-rentier francez cunoaște astfel o nouă înflorire industrială" — acordarea de către Franța a unui împrumut Turciei în **1910** a fost condiționată de clauza ca Turcia să nu facă în *nici o* țară *m a i m u l t e* comenzi decît în Franța... (p. 163).

„Astăzi, Germania este un exemplu tipic de «întreprinzător care operează în străinătate», în timp ce Franța, iar încetul cu încetul și Anglia se anchilozează, transformîndu-se în rentieri. ...Dacă astăzi lumea are o fizionomie anglo-saxonă, băncile noastre caută, cu ajutorul căilor ferate, al minelor, al plantațiilor, al canalelor, al sistemelor de irigații etc., să imprime acestei fizionomii trăsături ale spiritului german" (164)... caracteristic!!! N.B.

(N.B.: p. 1, notă: „Scris **înainte de** război".)

În capitolul X.

---

* Vezi volumul de față, p. 33. — *Nota red.*

www.dacoromanica.ro

N.B. C. „Apreciere politică asupra plasamentelor în străinătate".

„Exportul de capital este un mijloc pentru atingerea scopurilor politicii externe, iar succesul lui depinde, la rîndul său, de politica externă.

a) *State creditoare: Franța, Anglia, Germania.* Anglia și Franța — două mari puteri mondiale creditoare — sînt bancheri *politici*. Statul și lumea bancară acționează aici *ca o singură* persoană. De pildă, guvernul francez și «Crédit Lyonnais», prietenia dintre Eduard al VII-lea și sir E. Cassel. Sperînd să cîștige lozul cel mare la loteria politică, Franța a mizat miliarde pe *o singură* carte, pe cea rusească. Rusia, primind bani de la Franța, a fost chiar în stare să acorde în Extremul Orient — China, Persia — împrumuturi cu caracter politic. Franța, în calitate de țară creditoare, a legat de ea Spania și Italia, care la Algesiras i-au făcut servicii în calitate de clienți. Franța a fost dispusă să acorde guvernului Kossuth împrumuturi, pe care le refuzase contelui Kuehn: «comisionul pentru acest împrumut urma să fie Tripla Alianță». Acordînd împrumuturi cu caracter politic, Anglia a sudat din nou Imperiul mondial britanic, chiar cu riscul unei presiuni asupra cursului propriilor ei rente consolidate. Garanțiile tutelare depline, de care se bucurau în metropolă împrumuturile de stat contractate de colonii, au făcut ca o țară nouă, ca Natalul de pildă, ale cărei bogății nu sînt decît pe jumătate valorificate, să beneficieze de un credit mai ieftin decît Prusia, țară puternică, de mult consolidată și avînd gigantice linii de cale ferată, precum și un însemnat fond funciar de stat. Aceste legături pe linie de credit constituie «legături de interese», care au, poate, o putere mai mare decît avuseseră vreodată tarifele vamale preferențiale ale lui Chamberlain. Depășind cadrul comunității imperiale, creditorul britanic menține Japonia în situația de

www.dacoromanica.ro

vasal politic, Argentina în stare de dependență colonială, iar Portugalia în stare de aservire fățișă, ca țară datornică. Guvernatorii din Africa portugheză, înzorzonați cu fireturi de aur, sînt de fapt niște marionete ale Angliei" (165)...

...„Totalul" (capitalurilor germane din Rusia) „este evaluat la 3 miliarde. Preferința pe care băncile noastre o dau celui mai mare dintre toți debitorii pe care i-a cunoscut istoria universală este ușor de înțeles dacă se iau în considerație marile profituri bancare pe care le aduc hîrtiile de valoare rusești" (166). N.B.

„Fără îndoială că, în năzuința lor spre independență politică și economică, țările semicivilizate, care deocamdată nu au fost încă împărțite ca colonii, nu pot obține de la nici o țară europeană un ajutor atît de dezinteresat ca din partea Germaniei. China, Persia, Turcia știu că Germania nu are nici o pretenție teritorială" (167). o perlă!!! o perlă!!

...„Condițiile dinăuntrul țării, potrivnice ideilor de libertate, împiedică și pătrunderea gîndirii politice universale în sufletul poporului. Cît sîntem de departe de lozinca «imperium *et* libertas» *, căreia anglo-saxonii, începînd cu Cromwell și terminînd cu Rhodes, îi datorează marile lor succese!" (168). imperialism și democrație[9] o perlă! (și N.B.)

coruperea unor pături *largi* ale micii burghezii și a vîrfurilor proletariatului e mai subtilă, mai rafinată

„Pretutindeni, băncile germane se loveau în străinătate de concurența «foreign banks» engleze **, de mult statornicite și care și astăzi depășesc cu

* — „imperiu și libertate". — *Nota trad.*

** — „băncilor engleze din străinătate". — *Nota trad.*

www.dacoromanica.ro

mult băncile germane în ceea ce privește volumul operațiilor și capitalul social" (173)...

...„Cu atît mai multă luciditate vom constata faptul că noi am apărut tîrziu pe scenă. Activitatea băncilor germane din străinătate poate fi comparată cu pașii promițători ai unui tînăr avid de activitate, al cărui acces în cea mai mare parte a lumii a fost oprit de către fericitul ei stăpîn. E problematic dacă în Imperiul mondial britanic — fără să mai vorbim de Franța și Rusia — se găsește măcar *o singură* instituție bancară germană și totuși se afirmă că englezul ar conduce lumea în interesul *tuturor*. Viitorul sistemului bancar german în străinătate depinde în mare măsură de rezolvarea unei *probleme politice:* aceea de a lăsa deschise porțile țărilor care n-au fost încă de nimeni acaparate, de a face să renască lumea musulmană și de a crea un Imperiu colonial german în Africa"... (174).

o perlă!!!

N.B.

---

A 2-a parte a cărții — lucrarea lui *Jaffé* — reprezintă un studiu arid asupra băncilor anglo-americane și franceze. Nil.

---

Secțiunea a VI-a din „Studiu de economie socială". „*Industria, minele, construcțiile*". Tübingen, 1914.

Bibliografie foarte bogată (cf. p. 37*).

Unele date statistice cu privire la marea industrie vezi în caietul liniat**.

de extras din carte: p. *34* și *143*, industria 1882 și 1907.

---

* Vezi volumul de față, p. 24—25. — *Nota red.*

** Este vorba de caietul „μ". Vezi volumul de față, p. 442 — 443. — *Nota red.*

www.dacoromanica.ro

Din articolul lui *M. R. Weyermann:* „Tehnica industrială modernă"

citat din cartea lui **K. Rathenau.** „Influența creșterii capitalului și a producției asupra cheltuielilor de producție ale industriei constructoare de mașini din Germania". 1906. N.B.

Exemple de felul acesta:

| | (pompe) Modele de pompe | | |
|---|---|---|---|
| Creșterea producției cu aproximativ 50% | *A* | *B* | *C* |
| | 197 | 880 | 1 593 mărci |
| | 162 | 738 | 1 345 |

Mașini de scris (p. 157)

| | | | |
|---|---|---|---|
| La o producție de | 100 | bucăți. Prețul = | 200 mărci |
| „ „ „ „ | 500 | „ „ | 160 |
| „ „ „ „ | 1 000 | „ „ | 140 |
| „ „ „ „ | 2 000 | „ „ | 125 |

Emisiunea de acțiuni industriale germane {după „Frankfurter Zeitung" și „Handwörterbuch der Staatswissenschaften"} („Emisiuni")

1903 — 195.$_3$ mil. Începutul avîntului
1904 — 267.$_6$ „ „ „
1905 — 492.$_5$ „ avînt
1906 — 624.$_3$ „ apogeul avîntului
1907 — 240.$_2$ „ criză
1908 — 326.$_7$ (începutul înviorării)

avînt versus criză

Potrivit datelor publicate de *Behr*, consumul de încălțăminte în Statele Unite a fost (p. 175):

1880 — 2.$_5$ perechi pe cap de locuitor
1905 — 3.$_{12}$ „ „ „ „ „ N.B.

Din articolul lui *T. Vogelstein.* „Organizarea financiară a industriei capitaliste și formarea monopolurilor".

„La zece ani după 9 mai 1873, ziua în care, după expresia hiperbolică a lui *Schönlank*, a bătut ceasul din urmă al avîntului economic și a sunat ceasul nașterii cartelurilor, Fr. Kleinwächter și-a publicat cartea despre carteluri" (216). N.B.

www.dacoromanica.ro

*Din istoricul carteluriIor:*

„Se pot cita din epoca dinainte de 1860 unele cazuri de monopoluri capitaliste; se pot descoperi în ele germenii acelor forme care au devenit atît de curente astăzi; pentru carteluri însă toate astea sînt, fără doar și poate, timpuri preistorice. Deceniul al 7-lea al secolului trecut poate fi considerat ca începutul propriu-zis al monopolurilor moderne. Prima mare perioadă de dezvoltare a monopolurilor începe cu depresiunea industrială internațională din deceniul următor și se întinde pînă la începutul ultimului deceniu al aceluiași secol“ (222).

N.B.

„Privită pe scară europeană, dezvoltarea liberei concurențe atinge punctul ei culminant între anii 1860 și 1880. Pe vremea aceea și-a terminat Anglia organizarea ei capitalistă de stil vechi. În Germania, această organizare a intrat în luptă hotărîtă împotriva meseriilor și a industriei casnice și a început să-și creeze forme de existență proprii“ (ibidem).

N.B.

„Un mare reviriment începe o dată cu crahul din 1873 sau, mai bine zis, cu depresiunea care i-a urmat și care — cu o întrerupere aproape imperceptibilă la începutul deceniului al 9-lea al secolului trecut și cu un avînt neobișnuit de viguros, dar de scurtă durată, în jurul anului 1889 — cuprinde 22 de ani din istoria economică a Europei“ (222)...

...„În cursul scurtei perioade de avînt din 1889/1890, cartelurile au fost larg folosite pentru exploatarea conjuncturii. O politică nechibzuită a făcut ca prețurile să crească mai repede și într-o măsură mai mare decît ar fi crescut fără carteluri, și aproape toate aceste carteluri au dispărut fără glorie «în mormîntul crahului». Au urmat apoi alți cinci ani de afaceri proaste și de prețuri scăzute, dar în industrie nu mai domnea starea de spirit dinainte. Depresiunea nu mai era considerată ca ceva de la sine înțeles, ci a început să fie privită numai ca o pauză înaintea unei noi conjuncturi favorabile.

a II-a epocă a carteluriIor

Formarea cartelurilor a intrat astfel în cea de-a doua epocă a ei. Cartelurile încetează să fie un fenomen trecător, ele devin una din temeliile întregii vieți economice. Ele cuceresc o ramură industrială după alta, și în primul rînd prelucrarea materiilor prime. Chiar la începutul ultimului deceniu al

www.dacoromanica.ro

secolului trecut, ele au găsit în forma de organizare a sindicatului cocsului, după modelul căruia a fost creat apoi sindicatul cărbunelui, o tehnică de cartelare care în fond n-a mai fost depășită. Marele avînt de la sfîrșitul secolului al XIX-lea și criza din anii 1900—1903 se desfășoară — cel puțin în industria minieră și siderurgică — pentru prima oară în întregime sub semnul cartelurilor. Și dacă pe atunci acest fenomen mai părea ceva nou, acum opinia publică largă consideră de la sine înțeles faptul că mari sectoare ale vieții economice sînt, de regulă, scoase din sfera liberei concurențe" (224)...*

N.B.

*Formele cartelurilor:*

a) Carteluri care stabilesc condițiile de livrare a mărfurilor (condițiile de vînzare, termenele, plățile etc. ...)
b) Carteluri care stabilesc sferele de desfacere
c) Carteluri care stabilesc volumul producției
d) Carteluri care stabilesc prețurile
e) Carteluri de repartizare a profitului

*Sindicatele* — oficiu unic de vînzare (Verkaufsstelle)
*Trusturile* — *proprietatea* asupra tuturor întreprinderilor

putere *unică* și absolută

A se vedea *Kondt*
*Lindenberg*
*Sayous*
*Steller*
*Stillich*
*Warschauer*
*Weber*

---

* Vezi *V.I. Lenin.* Opere complete, vol. 27, București, Editura politică, 1964, ed. a doua, p. 324—325. — *Nota red.*

www.dacoromanica.ro

CAIETUL

„β"

(„BETA")

## *Cuprins*

Caietul β. **P. 1—106** (108)

1. Dietzel, Schumpeter, Vogelstein (cîteva cuvinte).
2. — — —

3—16. Extrase din revista „**Die Bank**", 3—16; 92—103.

17. Statistica hîrtiilor de valoare...

*18—30*. **S c h i l d e r**. Primul volum al „Tendințelor dezvoltării economiei mondiale".

31—33. **Plenge.** „Marx și Hegel"*.

34—36. *Gerhard Hildebrand.* „Zdruncinarea etc."

37—39. *P. T a f e l.* „Trusturile nord-americane etc."

× 40. Observațiile referitoare la K. Kautsky versus imperialism

41—62. **E. Agahd.** „Marile bănci și piața mondială".

62. *Ballod.* Statistica.

63. *Otto.* Băncile germane de peste ocean.

63—65. *Diouritch.* Expansiunea băncilor germane în străinătate.

66. *Kaufmann.* Băncile franceze.

66. *Hegemann.* Băncile franceze.

* Vezi *V. I. Lenin.* Opere, vol. 38, București, Editura politică, 1959, p. 395—398. — *Nota red.*

www.dacoromanica.ro

67. *Hulftegger*. „Banca Angliei".
*Jaffé*. Băncile engleze.
*Mehrens*. Băncile franceze.
*Wallich*. Concentrarea băncilor germane.
68— 69. *Zollinger* (balanța internațională) și *Neymarck*.
70— 74. *Taylor* („Conducerea întreprinderilor").
74— 75. *Seubert*. „Din practica sistemului Taylor".
76— 77. *Gilbreth*. „Studierea mișcărilor".
78— 90. *Jeidels*. „Relațiile dintre marile bănci și industrie". |||
91. *Stillich* și *„Economia mondială"* (Halle). Notă.
92—103. Revista „Die Bank" a fost parcursă în întregime, *în afară* de anii *1908* și 1915.

× N.B. *103* observații
N.B. ((despre capitalul financiar în general))

104. *Tschierschky*
105—106 + 0 **verso** + *108*. (N.B.) *Heymann*

× 0 *verso*
*N.B.* În legătură cu problema imperialismului

*Bibliografie:* 1. 10. 16. 17. 40. 91. 98 (franceză).

## DIETZEL, SCHUMPETER, VOGELSTEIN

Biblioteca cantonală din Zürich.
Dr. **Heinrich Dietzel**. *„Economie mondială și economie națională"*. Dresden, 1900. (= „Jahrbuch der Gehe-Stiftung". Vol. V).

Nimic interesant. Cînd o parcurgi, constați că nu e decît o polemică împotriva autarhiei și *în favoarea* economiei mondiale. Nil. („Naționalizarea")

*Dr. Joseph Schumpeter*. *„Teoria dezvoltării economice"*. Leipzig, 1912.

((Tot *nil*. Titlul e înșelător. Cînd o parcurgi, constați că nu e decît o prostie „sociologică". Va trebui, poate, să revin la această carte, însă în legătură cu problema dezvoltării nil)).


www.dacoromanica.ro

*Theodor Vogelstein.* „Formele organizatorice ale industriei siderurgice și ale industriei textile din Anglia și America". Leipzig, 1910.

Acesta *e primul* volum, în care precumpănesc latura istorică, puțin interesantă, și *o înșiruire* de fapte.

Vezi scurte extrase din Vogelstein în alt caiet *.

---

*Franck.* „Schimbări în agricultura din Würtemberg". Disertație. 1902.

## BIBLIOGRAFIE

Lucrări:

*? Johann Huber.* „Participarea muncitorilor la capitalul și la conducerea asociațiilor de producție britanice". 1912, Stuttgart. (Nr. 4 al „Studiilor economice din Basel".)

*Götz Briefs.* „Cartelul spirtului". Karlsruhe, 1912. (Nr. 7 al „Studiilor economice ale școlilor superioare din Baden".)

*Curt Goldschmidt.* „Despre concentrarea în industria cărbunelui din Germania". Karlsruhe, 1912.

*Julius Wolf.* „Economia națională în prezent și în viitor". Leipzig, 1912. Nil.

*I. Levin.* „Situația actuală a băncilor comerciale pe acțiuni din Rusia (1900—1910)". Freiburg în Breisgau, 1912. (Disertație.)

*K. Dove.* „Geografia economică". Leipzig, 1911.
(„Din domeniul naturii și al lumii spirituale".)
„ „ „Geografia economică a coloniilor germane". 1902.

*Kurt Schwabe.* „În țara germană a diamantelor". Berlin, 1910. (Africa de sud și economia germană din colonii.)

*Rud. Lenz.* „Influența sindicatelor și a trusturilor asupra prețului cuprului". Berlin, 1910.

*Léon Barety.* „Concentrarea băncilor provinciale în Franța". Paris, 1910. (Articolele au apărut în „*Annales des sciences politiques*".)

N.B.

---

* Vezi volumul de față, p. 45—47. — *Nota red.*

www.dacoromanica.ro

*Gustav Ruhland.* „Articole alese". 1910 (publicație a „Uniunii agricultorilor". Împotriva plutocrației din Germania!!).
*A. G. Raunig.* „Echilibrul dintre agricultură și industrie". Viena, 1910.

Dr. Walter *Kundt.* „Viitorul comerțului nostru transoceanic". Berlin, 1904. Nil. Flecăreala.

## EXTRASE DIN REVISTA „DIE BANK"

**„Die Bank".** „Revistă lunară pentru probleme financiare și bancare". (Editor: Alfred *Lansburgh)* 1914, al 2-lea (semestru), p. 1 042.

Potrivit datelor publicate de ministrul comerțului (din Londra), importul și exportul în milioane de lire sterline:

*Semestre* (primele)

| (* 7 luni 1/I–1/VIII) | *Import* | | | *Export* | | |
|---|---|---|---|---|---|---|
| | 1912 | 1913 | 1914 | 1912 | 1913 | 1914 |
| Anglia | 296.1 | 319.7 | 375.9 | 225.3 | 257.1 | 255.4 |
| Germania | 260.6 | 267.0 | 269.3 | 205.4 | 243.1 | 249.2 |
| Statele Unite* | 215.3 | 212.2 | 237.7 | 255.6 | 271.8 | 245.7 |
| Franța* | 192.2 | 196.4 | 198.6 | 149.0 | 156.4 | 153.8 |

(Ibidem, p. 713). Nota *„Băncile și poșta Imperiului german".* Se susține că granița dintre bănci și casele de economii, de pildă, „se șterge din ce în ce mai mult". De aici *plîngerile* băncilor. Camera de comerț din *Erfurt ia apărarea* băncilor *împotriva* „noii imixtiuni a poștei în circulația banilor" (sub forma „eliberării de acreditive poștale"). Redacția relevă că acreditivele poștale sînt valabile numai în interiorul Imperiului german, în timp ce acreditivele bancare servesc mai ales celor ce călătoresc în străinătate, și, „la urma urmelor, publicul există doar nu numai pentru bănci" (714).

băncile și poșta

acest „nu numai" e splendid!!!

În articolul „Reflecții asupra împrumutului de 1 miliard", p. 932: „Cel ce subscrie la un împrumut are bani disponibili,

* Datele pentru țările în dreptul cărora se află un asterisc cuprind lunile ianuar e — iulie, iar pentru celelalte țări — lunile ianuarie — iunie. — *Nota red.*



www.dacoromanica.ro

însă de cele mai multe ori nu sub formă de numerar, ci sub formă de cont curent la o bancă sau sub formă de depuneri la o casă de economii, la o asociație de depuneri etc. Aceste instituții dispun în Germania, în cifre rotunde, de 35 de miliarde de mărci în numerar, din care circa jumătate pot fi puși imediat la dispoziția titularilor, iar cealaltă jumătate după un preaviz — în cele mai multe cazuri făcut cu o lună înainte" (933).

Este vorba, prin urmare, de un *transfer* de avere din contul unor persoane particulare în contul statului (și invers atunci cînd se fac plăți furnizorilor etc.).

Disponibilul pe care-l au toate instituțiile de credit laolaltă „sub formă de numerar și de conturi curente creditoare la Banca imperiului" „nu depășește $^1/_2$ miliard" (933).

În 1871, Franța a plătit suma de 5 miliarde în așa fel încît numai 742.$_3$ milioane au fost plătite în aur, argint și bancnote, iar restul (4 248.$_3$ milioane) în *polițe* (în 1870/71 Franța s-a redresat atît de repede, pentru că n-a făcut nimic de natură să afecteze valuta ei și pentru că nu a emis prea multe „bancnote fără acoperire").

Pp. 903 și urm.: „*Înlăturarea Londrei în calitatea ei de casă de cliring a lumii*" de *Alfred Lansburgh*.

Un articol foarte bun, care explică *cauzele* puterii Angliei. Cauza principală: „precumpănirea absolută a comerțului și a pieței financiare a Angliei față de comerțul tuturor celorlalte țări" (909). Comerțul Angliei depășește pe cel al Germaniei „cu circa 50%" (ibidem). În plus trebuie să avem în vedere și comerțul cu coloniile!!

N.B. ‖ *„Trei sferturi din comerțul mondial aparțin Angliei"* (910)

„adică trei sferturi din totalul plăților internaționale se fac direct sau indirect prin intermediul Angliei" (910).

„Calculul în lire sterline" „predomină" încă în *Japonia*, apoi în China, Chile, Peru, Persia de sud, „în cea mai mare parte a Turciei" (910) — „în cercurile comerciale este răspîndită pe scară largă cunoașterea limbii engleze" (910).

În afară de aceasta, Anglia *finanțează* acest comerț al lumii întregi (cea mai mică dobîndă; cea mai stabilă valută aur; 1 l. st.= = 7 $^1/_3$ grame de *aur* etc. etc.).

www.dacoromanica.ro

Anglia dispune de „uriașe" mijloace bănești, are *60* de bănci coloniale (911) etc. etc.

Maxima lui *Kämmerer* (german), director de bancă (Banca Braziliei):

(913) „Primul lucru necesar pentru deschiderea unei instituții bancare peste ocean este creditul, un bancher acceptant la Londra". | N.B.!

p. 912, notă: „În legătură cu greutățile de care se lovesc băncile germane de peste ocean la introducerea polițelor în mărci în America de Sud, cf. Jaffé «Băncile engleze», ediția a 2-a, 98—101, «Frankfurter Zeitung», 29.VIII.1914; «Hamburger Nachrichten», 15.IX.1914" (celelalte citate le omit).

„Fiecare țară care trece la valută aur și care posedă, cum se întîmplă aproape pretutindeni, un important portofoliu de polițe engleze care-i țin loc de aur, nu numai că subordonează cea mai mare parte a plăților sale internaționale casei de cliring din Londra, ci implicit contribuie direct la consolidarea puterii financiare mondiale a Angliei; căci a poseda în permanență un portofoliu important de polițe engleze înseamnă, practic, că țara respectivă pune la dispoziția Londrei mijloace însemnate, pe care Londra, la rîndul ei, le poate folosi și într-adevăr le folosește pentru a finanța comerțul exterior al altor țări, consolidîndu-și astfel valuta și propria ei poziție de casă de cliring. Astfel, datorită conținutului în aur al lirei sterline, Anglia are în permanență posibilitatea să-și deservească sistemul de credit nu numai cu propriile ei capitaluri, care reprezintă o sumă importantă, ci și cu alte cîteva miliarde de mărci, bani străini" (913—914).

Pentru a face ca Anglia să-și piardă acest rol, sînt necesare „uriașe mijloace bănești și o dobîndă scăzută" (916)... „Și trebuie nu numai să dispui de enorme mijloace bănești pe care să le pui la dispoziția altor țări, ci și să poți garanta stabilitatea absolută a valutei care urmează să ia locul valutei engleze, adică să fii întotdeauna gata să plătești cu aur".

www.dacoromanica.ro

De aceea, pretinde autorul, este o „utopie" planul lui „National City Bank" (Banca Morgan) [10] sau al băncilor elveţiene, „care sînt de părere că ajunge puţină bunăvoinţă pentru ca cliringul mondial sau o mare parte din el să fie luat Londrei, scop, ce-i drept, cît se poate de atrăgător, dar care nu poate fi atins înainte ca o altă ţară să poată pune în slujba intereselor comerţului mondial acelaşi volum de credite, acelaşi complex de înlesniri, în materie de comerţ, bănci şi dobînzi, precum şi aceeaşi bază valutară sigură, pe care Anglia, cel puţin pînă la începutul războiului, le punea la dispoziţia schimburilor internaţionale" (920)...

---

(1914, *noiembrie* şi *decembrie*). „Acoperirea cheltuielilor de război şi sursele ei", articol de *Alfred Lansburgh*.

Autorul îl citează pe Lloyd George (în IX.1914): „După părerea mea, ultimele 100 de milioane de lire sterline vor hotărî deznodămîntul războiului. Primele 100 de milioane, inamicii noştri şi le pot procura tot atît de bine ca şi noi; însă ultimele 100 de milioane ei, slavă domnului, nu şi le vor putea procura" (p. 998).

Şi autorul răspunde că Lloyd George a greşit. Patru surse de acoperire: 1) rezervele de „gradul întîi" = banii numerar (în Franţa şi în Rusia există mai mult numerar decît în Germania; în Anglia — mai puţin. În această privinţă, Germania este mai slabă). 2) rezervele de „gradul doi": creanţele pe termen scurt în comerţul mondial. (Anglia este mult mai puternică: „Dacă Anglia este *bancherul* lumii, care-şi păstrează banii sub formă de numerar, Franţa este *financiarul* lumii, care-şi investeşte banii") (1 001). 3) Venitul net provenit din producţia internă + 4) partea din venitul global folosită pentru amortizări (sau pentru acumulări). Or, în acest domeniu, susţine el, noi nu sîntem mai slabi.

Totodată, autorul contează pe *export*, care se va face pe ascuns („pe căi tăinuite"), dar nu va dispărea.

Cursul scăzut al schimbului nostru (al Germaniei) demonstrează (XII.1914!!!)—arată autorul—că exportul nu este suficient, nu corespunde „cheltuielilor noastre în străinătate" (1 103).

www.dacoromanica.ro

Cf. p. 1 112: „Abia atunci cînd exportul este suficient pentru a acoperi în întregime importul şi cheltuielile de război în străinătate, economia naţională se află într-adevăr pe picior de război". N.B.

1914, 1 (mai). **„Banca cu 300 de milioane"**, articol de A. Lansburgh.

„Discontogesellschaft" l-a înghiţit pe *„Schaaffhausenscher Bankverein"*, sporindu-şi *capitalul social* la *300 milioane* de mărci (p. 415) *.

„Prin aceasta, pentru prima dată o bancă germană cu adevărat mare devine victima procesului de concentrare" (415).

*„Deutsche Bank"* şi-a sporit capitalul la *250* de milioane mărci. *„Discontogesellschaft"* a răspuns la aceasta „fuzionînd" cu „Schaaffhausenscher Bankverein" şi sporindu-şi capitalul la *300* **.

„Cu 300 de milioane de mărci capital social, ea va fi deocamdată cea mai mare bancă nu numai din Germania, ci şi din întreaga lume" (422).

„Lupta pentru hegemonie", care părea terminată în favoarea lui „Deutsche Bank", a început acum din nou:

„Alte bănci vor urma aceeaşi cale... şi din cele 300 de persoane care dirijează acum economia Germaniei vor rămîne cu timpul numai 50, 25 sau chiar şi mai puţine. Şi nu trebuie să *ne* aşteptăm ca actuala mişcare de concentrare să se limiteze numai la sistemul bancar. Legăturile strînse dintre diferitele bănci duc în mod firesc la o apropiere între sindicatele industriale patronate de ele. Sindicatele, precum şi oscilaţiile conjuncturii duc la noi uniuni, iar într-o bună zi ne vom trezi şi ne vom freca miraţi ochii: în jurul nostru vom vedea numai trusturi, iar în faţa noastră se va contura necesitatea de a înlocui monopolurile private prin monopoluri de stat. Şi, cu toate acestea, nu ne putem reproşa nimic altceva decît că am lăsat lucrurile la voia liberei lor dezvoltări, grăbită întrucîtva prin introducerea *acţiunilor*" (426)***. (Sfîrşitul articolului.) N.B. N.B.

* Vezi *V. I. Lenin.* Opere complete, vol. 27, Bucureşti, Editura politică, 1964, ed. a doua, p. 339. — *Nota red.*

** Ibid.

*** Ibid.

www.dacoromanica.ro

„SOCIETĂȚILE-FIICE", articol de *Ludwig Eschwege*, p. 544 și urm. (mai 1914).

La începutul anului 1912, *marile bănci* (cedînd presiunilor Băncii de stat) au introdus o *nouă* schemă de bilanțuri. Mii de *societăți pe acțiuni* continuă însă să publice bilanțuri scurte („knappe"), fără să încalce prevederile legii, pretinzînd că conciziunea bilanțurilor constituie o garanție împotriva speculațiilor!!! De fapt însă:

„În realitate, aceasta" („conciziunea dărilor de seamă") „face numai ca un număr restrîns de persoane, mai bine informate, să se îmbogățească *pe seama turmei de acționari*, în special dacă acestor dări de seamă concise li se adaugă și un sistem rafinat de repartizare pe capitole, mulțumită căruia importante date devin imperceptibile pentru ochiul acționarului de rînd. Drept urmare, consiliile de administrație și bunii lor prieteni au un dublu avantaj: atunci cînd lucrurile merg bine, ei sînt singurii care cunosc toate elementele ce pot determina o creștere a cursului, iar atunci cînd se produce o înrăutățire, ei evită pierderile, vînzînd la timp acțiunile.

bun exemplu!

De pildă, «*Aktiengesellschaft für Federstahlindustrie*» *din Kassel* trecea acum cîțiva ani drept una dintre cele mai rentabile întreprinderi din Germania. Datorită unei proaste administrări, în decurs de cîțiva ani, dividendele plătite de ea au scăzut de la 15% la 0%. După cum s-a constatat, consiliul de administrație acordase, fără știrea acționarilor, un împrumut de 6 milioane de mărci unei «societăți-fiice», «*Hassia*», societate cu răspundere limitată, al cărei capital nominal era de numai cîteva sute de mii de mărci. Acest împrumut, care este aproape de trei ori mai mare decît capitalul social al «societății-mame», nu figura în bilanțurile acesteia; din punct de vedere juridic, această trecere sub tăcere era perfect legală și a putut să dureze doi ani de zile, pentru că nici o prevedere a codului comercial nu interzice așa ceva. Președintele consiliului de supraveghere, care în calitate de persoană răspunzătoare a semnat aceste bilanțuri false, a fost și continuă să fie președinte al Camerei de comerț din Kassel. Acționarii au

!!!

www.dacoromanica.ro

aflat despre împrumutul acordat societății «Hassia» mult timp după ce s-a constatat că acordarea lui a fost o greșeală și după ce cursul acțiunilor «Federstahl» a scăzut aproape cu 100% din cauză că acționarii bine informați începuseră să le vîndă. Abia atunci, schimbîndu-se sistemul de întocmire a bilanțului, a fost introdus capitolul respectiv. Acest exemplu tipic de echilibristică la întocmirea bilanțurilor, foarte frecventă în societățile pe acțiuni, ne explică de ce consiliile de administrație ale societăților pe acțiuni se lansează în afaceri riscante mult mai ușor decît întreprinzătorii particulari. Tehnica modernă în materie de întocmire de bilanțuri nu numai că le dă posibilitatea să ascundă acționarului de rînd afacerile riscante, dar și permite principalilor interesați să se derobeze de răspundere, vînzînd la timp acțiunile în caz de eșec al experimentului, în timp ce întreprinzătorul particular răspunde cu pielea lui pentru tot ce face" (545). N.B.

„Bilanțurile multor societăți pe acțiuni se aseamănă cu palimpsestele" (pergamentele), „cunoscute din evul mediu, de pe care trebuia șters textul scris pentru a scoate la iveală semnele de dedesubt, care reprezentau conținutul adevărat al manuscrisului" (545)... #

Pergament de pe care s-a ras textul inițial pentru a face loc unui text nou. #

...„Mijlocul cel mai simplu și, de aceea, foarte frecvent folosit de a face ca un bilanț să devină opac este acela de a diviza în mai multe părți o întreprindere unică prin constituirea sau înglobarea de societăți-fiice. Avantajele acestui sistem din punctul de vedere al diferitelor țeluri — legale și ilegale — sînt atît de evidente, încît marile societăți care nu au adoptat acest sistem sînt astăzi, fără doar și poate, o excepție" * (545—546).

* Vezi op. cit., p. 353—354.

www.dacoromanica.ro

În felul acesta se obține „o anumită impenetrabilitate a operațiilor lor“ (ibidem)...

Un exemplu deosebit de pregnant — „*Allgemeine Elektrizitäts-Gesellschaft*“ (are miliarde în societăți-fiice)...

(cf. 1908. Nr. 8: „Sistemul Rathenau“. „*Die Bank*“ despre procedeele *A.E.G.*-ului.)

(((...Impozitele sînt mai mari, pentru că ele (societățile-fiice) plătesc impozite speciale, dar în schimb și profiturile sînt mai mari, și *secretul* este păstrat!!...)))

||| cursivul autorului: „Societățile-fiice reprezintă un mijloc ideal cu ajutorul căruia pot fi întocmite bilanțuri care în mod obiectiv sînt false, fără a contraveni prevederilor codului comercial“ (549).

...„Hotărîtor este faptul că, datorită noului sistem de repartizare pe capitole, se creează posibilități de camuflare“ (ibidem)...

Încă un exemplu:

„Oberschlesische Eisenindustrie-Aktiengesellschaft“ (p. 550—551) indică în bilanț „participații“ = $5._2$ milioane de mărci.

Care? autorul a aflat pe cale particulară: 60% din acțiunile societății „Gleiwitzer Steinkohlengruben“

(iar această societate are 20 de milioane de mărci datorii!!)

((Sfîrșit))

Ibidem, p. 340 (aprilie) (Marile bănci berlineze 28.II.1914).

Bilanțurile marilor bănci *berlineze*.

Bilanțuri 28.II. **1914**: 8 bănci („Deutsche Bank“, „Disconto-Gesellschaft“, „Dresdner Bank“, „Darmstädter Bank“, „Schaaffhausenscher Bankverein“, „Nationalbank für Deutschland“, „Commerz- und Diskontobank“ + „Mitteldeutsche Kreditbank“).

| | | Milioane mărci | |
|---|---|---|---|
| *capitalul social* | = 1 140.$_6$ mil. | Rezerve | = 350.$_{82}$ |
| Polițe etc. | = 1 956.$_{16}$ | Participații la consorții | = 278.$_{29}$ |
| Debitori | = 3 036.$_{63}$ | Participații pe termen lung | = 286.$_{81}$ |
| *bilanțurilor* | = 8 103.$_{71}$ | | |

www.dacoromanica.ro

Case de economii (1910) (inclusiv casele de economii de pe lîngă oficiile poştale) [11] (p. 446)

| | Milioane mărci | | Milioane mărci |
|---|---|---|---|
| Germania | 16 780 | Danemarca | 603 |
| Austria | 5 333 | Luxemburg | 49 |
| Ungaria | 1 876 | Suedia | 961 |
| Italia | 3 378 | Norvegia | 570 |
| Franţa | 4 488 | Spania | 340 |
| Marea Britanie | 4 518 | România | 50 |
| Rusia | 3 019 | Bulgaria | 36 |
| Finlanda | 190 | Statele Unite ale Americii | 17 087 |
| Elveţia | 1 272 | Australia | 1 213 |
| Olanda | 464 | Noua Zeelandă | 319 |
| Belgia | 830 | Japonia | 662 |

p. *496:* Critica „statisticii emisiunilor":
de cele mai multe ori, această statistică (în statistica din „Frankfurter Zeitung" şi „Der Deutsche Oekonomist" sînt multe evaluări) este foarte inexactă, dă maximum, şi nu realitatea. Emiterea de acţiuni = poate însemna că o datorie trece dintr-o formă într-*a l t a*. N.B.
Cf. *dr. Herman Kleiner*. „Statistica emisiunilor în Germania". Berlin, *1 9 1 4*,
şi *M. Marx (d i s e r t a ţ i e)*. „Statistica emisiunilor în Germania şi în alte cîteva ţări". Altenburg, *1 9 1 3*.

1914, 1, p. 316 (articolul lui Lansburgh). *Bursa versus băncile:*
...„Bursa şi-a pierdut de mult rolul de mijlocitor indispensabil al circulaţiei pe care l-a avut înainte, cînd băncile nu puteau încă să plaseze printre clienţii lor majoritatea valorilor emise" *. N.B.

(Martie 1914), p. 298—299 „*o n o u ă f a z ă a c o n c e n t r ă r i i*" (în domeniul bancar) — în legătură cu înrăutăţirea conjuncturii etc.
(„Bergisch-Märkische Bank", întreprindere din Renania, cu un capital de 80 de milioane şi cu 35 de filiale, va fuziona în curînd cu „Deutsche Bank": 298.)

* Vezi op. cit., p. 342.

www.dacoromanica.ro

„Căci, chiar dacă nu întotdeauna unirea face puterea, ea camuflează totuşi multe slăbiciuni şi racile“ (299) — în legătură cu importanţa fuziunilor...

---

p. 94. „*Statistica falimentelor*“ [12] — însemnătatea ei pentru aprecierea conjuncturii.

(Din „Buletinul trimestrial de statistică a Imperiului german“), în special „falimentele economice cele mai grave, adică cazurile în care, din cauza insuficienţei masei falimentului, procedura falimentului fie că nici nu a putut fi deschisă, fie că a trebuit să fie sistată“ (p. 94).

N.B.

[Vezi tabelul de la p. 61. — *Nota red.*]

Numărul oraşelor mari a crescut în această perioadă de la 28 la 48 (iar populaţia lor a crescut şi mai mult), dar % falimentelor mari (la care procedura a fost închisă din cauza insuficienţei masei falimentului) era înainte *mai mic* decît media, iar acum este *mai mare*.

---

*p. 1 (I. 1914), în articolul („Factorii care provoacă crizele“) scris de Lansburgh:* (N.B.: Conjunctura).

ergo din *1913*

„De aproape un an conjunctura în Germania *se înrăutăţeşte* vizibil“.

criza din 1914

„Perioada actuală prezintă multe dintre trăsăturile caracteristice ale crizei, deşi nu toate“...

„Factorul cel mai funest, provocator de crize... este progresul“... (11)

*Antidotul?* „Mai eficace (decît cartelurile) este *trustul* care fie că împiedică în mod conştient orice invenţii sau perfecţionări, fie că le cumpără, cum

N.B. bun exemplu!!

au procedat, de pildă, marile fabrici de sticlă germane cu patentul lui Owens pentru fabricarea sticlelor, unindu-se în scopul de a cumpăra patentul, care li se părea deosebit de primejdios, într-un fel de trust cu scop limitat“ (15) *.

---

* Vezi op. cit., p. 403.

www.dacoromanica.ro

| Adăugirile mele / după Riesser | | În total pe întregul Imperiu german | | | | | | În orașele mari | | | | | |
|---|---|---|---|---|---|---|---|---|---|---|---|---|---|
| | | falimente declarate | | | falimente închise | | | falimente declarate | | | falimente închise | | |
| | | Total | dintre care respinse | % | Total | din cauza insuficienței masei falimentului | % | Total | dintre care respinse | % | Total | din cauza insuficienței masei falimentului | % |
| Începutul avîntului | 1895 | 7 111 | 680 | 9.6 | 6 362 | 395 | 6.2 | 1 823 | 243 | 13.3 | 1 724 | 104 | 6.0 |
| | 1897 | 6 997 | 639 | 9.1 | 6 077 | 381 | 6.3 | 1 777 | 251 | 14.1 | 1 466 | 92 | 6.3 |
| Conjunctură înaltă | 1899 | 7 742 | | 8.8 | | | | | | | | | |
| Criză | 1901 | 10 569 | | 10.9 | | | | | | | | | |
| | 1903 | 9 627 | | 15.1 | | | | | | | | | |
| Înviorare | 1905 | 9 357 | | 17.6 | | | | | | | | | |
| Criza din America | 1907 | 9 855 | | 17.8 | | | | | | | | | |
| | 1908 | 11 571 | | 19.0 | | | | | | | | | |
| | 1909 | 11 005 | | 21.6 | | | | | | | | | |
| | 1910 | 10 783 | | 22.2 | | | | | | | | | |
| „Prosperitate" [1] | 1911 | 11 031 | 2 351 | 21.3 | 8 092 | 682 | 8.4 | 3 603 | 1 238 | 34.3 | 2 325 | 220 | 9.5 |
| | 1912 | 12 094 | 2 885 | 23.9 | 8 356 | 784 | 9.4 | 4 060 | 1 563 | 38.5 | 2 395 | 241 | 10.1 |

[1]) „Die Bank", 1914, p. 5 (I. 1914).

www.dacoromanica.ro

bun exemplu!

Nota „*Trustul transporturilor*“, apărută în revista „*Die Bank*“, 1914, 1, p. 89.

Urmează să se creeze (poate într-un viitor apropiat) „Trustul transporturilor“ din Berlin, „adică o comunitate de interese între cele trei întreprinderi berlineze de transporturi: calea ferată urbană, societatea de tramvaie și societatea de omnibuse. De existența unei asemenea intenții, știam din ziua în care s-a aflat că majoritatea acțiunilor societății de omnibuse trecuseră în mîinile celorlalte două societăți de transporturi... Inițiatorilor unor asemenea planuri li se poate da toată crezarea că, printr-o organizare unitară a transporturilor, ei speră să realizeze economii, din care o parte ar putea, la urma urmelor, să revină publicului. Dar chestiunea se complică prin faptul că în spatele acestui trust al transporturilor în curs de formare

!!

stau bănci care, dacă vor voi, vor putea să subordoneze intereselor comerțului lor cu terenuri căile de comunicație monopolizate de ele. Pentru a ne convinge cît de firească este această presupunere, e de ajuns să ne amintim că și la înființarea societății pentru construirea și exploatarea căii ferate electrice urbane erau amestecate interesele marii bănci, care a patronat înființarea acestei societăți,

N.B.

și anume intereselor acestei întreprinderi de transporturi se împleteau cu interesele comerțului cu terenuri și chiar au constituit o premisă esențială a apariției acestei întreprinderi de transporturi. Linia de est a acestei căi ferate urma să cuprindă terenuri pe care, mai tîrziu, cînd construcția liniei a fost asigurată, banca le-a vîndut cu mari profi-

!!

turi pentru ea și pentru cîțiva participanți la societatea pentru valorificarea terenurilor de pe lîngă stația Schönhauser Allee...* Doar este îndeobște cunoscut că punerea în valoare a unor noi terenuri, iar prin aceasta și creșterea prețului lor, se obține

* Vezi op. cit., p. 361—362.

www.dacoromanica.ro

cel mai bine prin construirea de noi căi de comunicație“. (Urmează încă un exemplu: nu mai puțin de *11 linii* duc deja spre Tempelhofer Feld. Nu sînt oare prea multe? Motivul: acolo locuiesc mulți directori și membri ai consiliilor de supraveghere!!! p. 90)... „Monopolul căilor de comunicație atrage după sine și monopolul construcției de locuințe...“ N.B.

„*Comedia petrolului*“. „Die Bank“, 1913, nr. 4 (p. 388).

O notă excelentă, care dezvăluie *esența* lucrurilor în lupta pentru monopolul petrolului în Germania.

Înainte de 1907. „Înainte de 1907 concernul petrolului patronat de «Deutsche Bank» fusese în conflict acut cu «Standard Oil Company»“ (389). Rezultatul a fost clar: „Deutsche Bank“ a fost înfrîntă. În 1907 nu-i mai rămînea decît să aleagă între a lichida, cu pierderi de milioane, interesele sale petroliere“ și a se supune. „Deutsche Bank“ a ales ultima alternativă și a încheiat cu „Standard Oil Company“ *o înțelegere* („nu prea avantajoasă“ pentru „Deutsche Bank“). Prin această înțelegere, „Deutsche Bank“ se angaja „să nu întreprindă nimic ce ar putea dăuna intereselor americane“, dar... înțelegerea își pierde valabilitatea în cazul cînd Germania ar fi introdus prin lege monopolul de stat asupra petrolului. N.B.: Lupta dintre „Deutsche Bank“ și „Standard Oil Company“ [13]

Și iată că *domnul von Gwinner* (unul dintre directorii lui „Deutsche Bank“) a organizat, prin intermediul *secretarului său* (particular, Stauss) („Die Bank“, 1912, 2, p. 1 034), o campanie *pentru* introducerea monopolului!! Întregul aparat al marii bănci a fost pus în mișcare... dar lucrurile s-au încurcat. Guvernul se temea (cu toate că proiectul respectiv fusese între timp întocmit și depus în parlament) *că Germania nu-și va putea procura petrol* fără ajutorul lui „Standard Oil Company“.

Vezi 1913, p. 736 și urm.

Situația a fost salvată datorită proiectului de lege cu privire la creditele de război (3.VII.1913), care a făcut ca această problemă să treacă pe planul

www.dacoromanica.ro

doi. Întrucît proiectul de lege cu privire la monopolul petrolului n-a fost adoptat (deocamdată), „Standard Oil Company" a *învins* *.

N.B. Lupta lui „*Deutsche Bank*" și a *Germaniei împotriva lui „Standard Oil Company*".

„Die Bank", 1913, nr. 8 (august).

Alfred *Lansburgh*. **„Cinci ani de activitate a băncilor germane".**

*Creșterea concentrării:*

*Depunerile* (la toate băncile cu un capital social > 1 milion de mărci) au însumat

1907/8 — 6 988 milioane de mărci
1912/3 — 9 806

+ 2.$_8$ miliarde + 40%

{ 9 mari bănci berlineze
{ 48 bănci cu peste 10 milioane de mărci capital
57

+ 115 bănci cu peste 1 milion capital

La 57 de bănci mari au sporit depunerile cu 2.$_{75}$ miliarde.

Creșterea în decurs de 5 ani (milioane de mărci)

| | depuneri | capital social | rezerve |
|---|---|---|---|
| toate băncile cu peste *1* mil. capital | + 2 818 | + 390 | + 148 |
| 57 bănci cu peste *10* „ „ | + 2 750 | + 435 | + 153 |

{ la băncile mici a avut loc o scădere absolută: fuziuni etc. }

*Procentul din suma totală a depunerilor* (p. 728)

N.B.

| | marile bănci berlineze (9) | celelalte bănci cu un capital > 10 mil. mărci (48) | băncile cu 1—10 mil. mărci (115) | băncile cu un capital < 1 mil. mărci | |
|---|---|---|---|---|---|
| 1907/8 | 47 | 32.$_5$ | 16.$_5$ | 4 | 100 |
| 1910/11 | 49 | 33.$_5$ | 14 | 3$^1/_2$ | 100 |
| 1912/13 | 49 | 36 | 12 | 3 | 100** |

* Vezi op. cit., p. 373—376.
** Vezi op. cit., p. 334—335.

www.dacoromanica.ro

1913, nr. 7, p. 628 și urm.

„*Statul și împrumuturile externe*" (de Alfred Lansburgh).

Guvernul german a interzis împrumuturile externe? Ce determină băncile să procedeze astfel? Faptul că ele „*s-au împotmolit*" deja (Mexicul, China, Turcia etc. sînt amenințate de faliment).

Ce-a determinat băncile să dea primul împrumut *acestor* state? Profiturile!

...„În interiorul țării nu există afacere care să aducă, fie și cu aproximație, profituri atît de mari ca mijlocirea emisiunilor de împrumuturi externe" (630)... *

N.B. important

diferența pînă la 7—8% dintre cursul de subscripție și cursul bancar; diferite condiții, de pildă, gajul-dobîndă pentru jumătate de an ca „garanție" etc. etc.

cu privire la problema imperialismului !!

Apoi „înalta politică" (în special Franța și Germania dau împrumuturi pentru a-și face aliați etc.).

Dependența Franței de Rusia („fiecare procent de scădere a cursului hîrtiilor de valoare rusești o costă pe Franța 100 de milioane. Simpla amenințare din partea Rusiei că va sista plata dobînzii înseamnă pentru creditorul ei principal mai mult decît pierderea unui întreg corp de armată" — p. 633).

bine spus!

În cazul unor astfel de împrumuturi, „nu se știe cine cîntă și cine joacă", ibidem.

bine spus !

Mexicul (p. 628) adeseori nu și-a respectat obligațiile (fără să dea faliment total); totuși i se dau împrumuturi, căci altfel poate fi mult mai rău!!

---

„*Rivalitatea din cauza împrumuturilor externe*" (1913, nr. 10, p. 1 024 și urm. Nota redacției).

„Pe piața financiară internațională se joacă de cîtva timp o comedie demnă de pana unui Aristofan. O serie întreagă de state străine, începînd cu Spania și terminînd

* Vezi op. cit., p. 359.



www.dacoromanica.ro

cu cele din Balcani, începînd cu Rusia şi terminînd cu Argentina, Brazilia şi China, adresează, făţiş sau pe ascuns, marilor piete financiare cereri de împrumut uneori extrem de insistente. În momentul de faţă, situaţia pieţelor financiare nu este prea strălucită şi nici perspectivele politice nu sînt prea trandafirii. Dar nici una dintre pieţele financiare nu se încumetă să respingă vreo cerere de împrumut, deoarece se teme că vecinul i-o va lua înainte, va consimţi să acorde împrumutul şi în felul acesta îşi va asigura anumite contraservicii. Cînd se încheie asemenea tranzacţii internaţionale, creditorul se alege aproape totdeauna cu anumite foloase: o clauză avantajoasă într-un tratat comercial, o bază de aprovizionare cu cărbuni, construirea unui port, o concesiune grasă, o comandă de tunuri"... (1 025) *.

„avantaje" N.B.

important, pentru problema monopolurilor şi a capitalului financiar; „avantajele" imperialismului

**1913, august, p. 811, nota „Casele de economii şi băncile"...**

...„Concurenţa ascuţită, care a început acum cîţiva ani între casele de economii şi bănci, datorită faptului că amîndouă aceste instituţii, atît de deosebite între ele, încearcă să depăşească fiecare cadrul propriu-zis al activităţii sale şi să pătrundă în sfera de activitate a celeilalte, continuă să preocupe Camerele noastre de comerţ". Camera de comerţ din *Bochum*, de pildă, cere să se ia măsuri împotriva caselor de economii, interzicîndu-li-se, între altele, scontarea poliţelor, deschiderea de conturi curente etc. (permiţîndu-li-se „seifuri", cecuri şi operaţii de virament) **.

Aceeaşi temă: „Activitatea bancară a caselor de economii" (p. 1 022 şi urm.)

Casele de economii se transformă în instituţii pentru cei bogaţi: în 1909, în Prusia, din

* Vezi op. cit., p. 369.
** Vezi op. cit., p. 341.

www.dacoromanica.ro

depunerile care însumau $10._3$ miliarde de mărci, $4._{78}$ miliarde = $46\ ^1/_3\%$ reprezentau depuneri > > 3 000 de mărci (15% din depuneri > 10 000 de mărci). Cei bogați au adeseori mai multe livrete. Casele de economii fac operații riscante (cu cambii, ipoteci etc.), fiind determinate de concurență (sînt nevoite să plătească 4 și $4^1/_4\%$!!). Se propune „să se interzică“...

!! vor să meargă „înapoi“ spre micul capitalism (și nu spre socialism)

---

Articolul „Mlaștina“ (de L. Eschwege) (1913, p. 952 și urm.) despre escrocheriile speculanților cu terenuri (vînzarea terenurilor la prețuri exorbitante, falimentul constructorilor, ruinarea muncitorilor, care nu sînt plătiți etc. etc.). Tendința lui Haberland, șeful bandei, de a monopoliza „birourile de informații“, adică de a monopoliza construcțiile. Semnificative sînt cuvintele de încheiere:

„Din păcate, mersul inevitabil al dezvoltării civilizației moderne duce, după cît se pare, la aceea că forțele economice încap din ce în ce mai mult în mîinile unor oameni puternici și sînt folosite de ei în chip monopolist. Libertatea economică, garantată de Constituția germană, a și devenit astăzi, în multe domenii ale vieții economice, o frază lipsită de conținut. În aceste condiții, o funcționărime incoruptibilă, conștientă de răspunderea ce-i revine reprezintă stînca de granit care poate salva avutul public împotriva asaltului cupidității. Dacă însă această stîncă ar fi surpată, nici cea mai largă libertate politică nu ne-ar putea scăpa de primejdia de a deveni un popor de oameni neliberi *, și chiar monarhia n-ar avea atunci decît un rol pur decorativ“ (p. 962).

ha-ha!

numai „ar avea“???

N.B. autorul are o carte: „Probleme funciare și ipotecare“. 1913 (2 volume). N.B.

* Vezi op. cit., p. 363.



www.dacoromanica.ro

BIBLIOGRAFIE

??*Eugen Schwiedland*. „Economia națională sub influența lumii exterioare" (1913) (1 coroană). Din teme și capitole: ‚Coloniile și uniunea de state"

---

Von der *Heydt*. „Îndrumătorul colonial". (Editat de Fr. Mensch și J. Hellmann.) 1913 (anul VII) (16 mărci.) Date (financiare) cu privire la toate băncile și societățile pe acțiuni din colonii.

---

?Leopold *Joseph*. „Evoluția băncilor germane". Londra, 1913. O fi un rezumat al lucrării lui Riesser? sau nu?

---

Erh. *Hübener*. „Industria siderurgică din Germania". 1913 ($5._{60}$ mărci) (vol. 14 din „Biblioteca școlii superioare de comerț").

---

Paul *Hausmeister*. „Marea întreprindere și monopolul în sistemul bancar din Germania" (1912). (2 mărci).

---

*Arthur Raffalovich*. „Piața financiară". 1911/2, Paris, vol. 22, 1912/3.

„Compass". Anul *X L V I*. 1913 (anuarul financiar al Austriei; vol. II. cuprinde statistica internațională). Ed. de *R. Hanel*.

STATISTICA HÎRTIILOR DE VALOARE

„*Statistica internațională a hîrtiilor de valoare* și *a e m i s i u n i l o r d e h î r t i i d e v a l o a r e*". Dr. Zimmermann „*B a n k-A r c h i v*". 1912, 1. VII.

După publicația „Institutului internațional de statistică" (Alfred Neymarck), statistica „valorilor mobiliare".

În ***franci*** (md. = un miliard de franci).

1. I. 1897—$446._3$ miliarde.

www.dacoromanica.ro

1897 — *inexact* (p. 301) *1901* — corectat

| | 1/I 1897 | 1/I 1901 | 1/I 1907 (p. 302) |
|---|---|---|---|
| Marea Britanie | 182.8 | — — 215 | — — — 125—130 (valori efective existente) |
| Olanda — — | 13.6 | — — 15 | |
| Belgia ..... | 6.1 | — — 8 | |
| Germania ..... | 92.0 | — — 80 | — — — 60— 75 |
| Austro-Ungaria | 24.3 | — — 30 | — — — 20— 22 |
| Italia ..... | 17.4 | — — 17 | — — — 10— 12 |
| România — | 1.2 | — — 1.2 | |
| Norvegia ..... | 0.7 | — — 1.6 | |
| Danemarca | 2.7 | — — 2.3 | |
| Franța — | 80.6 | — — 135 | — — — 95—100 |
| Rusia..... | 25.4 | — — 35 | — — — 20—25 |
| Spania | | — — 10 | |
| Elveția — — | | — — — — 8 | |
| Suedia ș.a. | | — — — — 5 | |
| | Σ = 446.3 | Σ = 562.7 | |
| Statele Unite ale Americii | | — — — — — | — — 110—115 |
| Japonia | | — — — — — — — — — — — — — — | — 5 |
| Celelalte state | | — — — — — — — — — | — — 30— 35 |

*Miliarde:*

1897 — 446.8
1899 — 460
1901 — 562.7 (342.4)
1907 — 732 (475—514)
1911 — 815 (570—*600* [14]

Cifrele în paranteze = încercarea de a scădea dubla numărătoare și repetările (aproximativ $^2/_3$ din suma veche) (p. 301) („valorile existente efectiv în comerț și aflate în posesiunea diferitelor state“).

Vezi p. *6 8* din acest *c a i e t**.

Neymarck, vol. XIX, partea a II-a, p. 206

| *Totaluri* pe intervale de 5 ani: | | (p. 317) Emisiunile în miliarde franci |
|---|---|---|
| 1871/5 | — — | 45.0 |
| 1876/80 | — — | 31.1 |
| 1881/85 | — — | 24.1 |
| 1886/90 | — — | 40.4 |
| 1891/5 | — — | 40.4 |
| 1896/900 | — — | 60.0 |
| 1901/5 | — — | 83.7 |
| 1906/1910 | — — | 114.1*** |

vezi p. *6 8—6 9* aici**

* Vezi volumul de față, p. 121. — *Nota red.*

** Vezi volumul de față, p. 121 — 123. — *Nota red.*

*** Vezi *V.I. Lenin.* Opere complete, vol. 27, București, Editura politică, 1964, ed. a doua, p. 364. — *Nota red.*

www.dacoromanica.ro

## GRUNTZEL. „BALANȚA COMERCIALĂ, BALANȚA DE PLĂȚI ȘI BALANȚA ECONOMICĂ"

Prof. Dr. Josef *Gruntzel.* „*Balanța comercială, balanța de plăți și balanța economică*". **Viena, 1914.**

N.B. p. *26—29*: Scurt tabel centralizator al datelor cu privire la exportul de *capital* etc. (în cea mai mare parte datele sînt îndeobște cunoscute).

Capitalul străin

În Austro-Ungaria: 9 809 mil. coroane (dintre care 4 653 german și 3 270 francez)

| | | |
|---|---|---|
| Argentina | 9 | miliarde mărci |
| China | 3 737 | milioane mărci (datorie publică: în căile ferate > de *50* milioane *lire sterline*, în bănci *34*) |
| Japonia | 1 765 | milioane ieni (datorie publică; iar în întreprinderi 33 *mil. ieni*) |
| Canada | 1 750 | milioane dolari (dintre care englez 1 050; american 500) |
| Mexic | 1 000 | „ „ american + 700 englez |

## SCHILDER. PRIMUL VOLUM DIN „TENDINȚELE DE DEZVOLTARE ALE ECONOMIEI MONDIALE"

**Dr. Siegmund Schilder.** „*Tendințele de dezvoltare ale economiei mondiale*" Vol. I. Berlin, 1912. (Vol. I: „Influențarea metodică?! a economiei mondiale").

Și titlul e prea amplu, iar subtitlul este pur și simplu o șarlatanie, căci autorul s-a specializat în politica vamală = iată influențarea metodică!!

Autorul este secretarul muzeului comercial.

p.4. — Nu este de acord cu Sombart (cu teoria lui a scăderii „cotei de export"). Consideră că această „cotă" *crește*.

p. 6. Protecționismul pare să slăbească („simptome în acest sens") 1910—1911.

p. 6 — „Tulburări din cauza scumpetei" în Franța în VIII și IX. 1911. *Date (N.B):* la Viena 17. IX. 1911.

www.dacoromanica.ro

27—28. Agricultura, pretinde el, **se dezvoltă şi ea** (nu numai industria), „chiar" şi („sogar") (p. 28, rîndul 8 de jos): „în statele industriale din Europa". (Acest „chiar" e splendid!)

( N. B.: *abordarea* problemei concordanței — dacă „capacitatea de cumpărare a agriculturii globului pămîntesc" este suficientă, p. 27. )

28—29. Dezvoltarea cooperativelor agricole (chiar şi în *I n d i a:* 3 498 cu 231 000 de membri, potrivit ziarului „The Times", 27. VII. 1911).

Dezvoltare deosebit de rapidă a agriculturii în *Statele Unite.*

În secolul al XX-lea ne-am putea aştepta la o situație asemănătoare în *Rhodesia.*

30: în Canada, Sudan (egiptean), Mesopotamia

31 — guvernele dezvoltă agricultura în colonii „pentru a avea cumpărători de produse industriale". (În acest scop, Anglia „împiedică" *în mod artificial* în India (pînă nu de mult) şi în Egipt dezvoltarea industrială.)

35—36 — teama că vor lipsi produse agricole este neîntemeiată. Regiunile tropicale şi subtropicale N. B. *F i l i p i n e l e.* Din 74 de milioane de acri de pămînt, numai 3—5 sînt cultivate. (Populația: 27 de oameni pe kilometrul pătrat.)

38: „Se poate face chiar afirmația, care unora le va părea, poate, paradoxală, că, într-un viitor mai mult sau mai puțin apropiat, creşterea populației orăşeneşti şi industriale ar putea să fie frînată mai curînd de lipsa de materii prime pentru industrie decît de o lipsă de produse alimentare". N.B.

Lipsa *lemnului:* se scumpeşte mereu; idem a *pielii*; idem a materiei prime pentru industria textilă (39).

„Uniunile industriaşilor încearcă să creeze un echilibru între agricultură şi industrie pe scara întregii *economii mondiale*; drept exemplu ar putea fi citate uniunea internațională a sindicatelor proprietarilor filaturilor de bumbac din principalele state industriale, înființată N.B. data!

www.dacoromanica.ro

în 1904, și uniunea europeană a sindicatelor proprietarilor *filaturilor de in*, organizată după același model în 1910". (42)*

N.B.

în interiorul statelor — convenția dintre producătorii de *sfeclă de zahăr* și fabricanți.

„Europa răsăriteană" (noțiune economică și politică...)

Criza agrară, scăderea prețurilor din *deceniul al 8-lea* pînă în *ultimul deceniu* al secolului al XIX-lea. Cauza — concurența Americii? + + situația strîmtorată a agriculturilor în *„Europa răsăriteană"* și India (cf. Engels).

bine spus!

(43—44) „Numai datorită cooperației agricole și îmbunătățirii învățămîntului public la sate, litera legii cu privire la eliberarea țăranilor a devenit o realitate vie".

47: Răscoala țăranilor din România din 1907 (primăvara) a jucat același rol în ceea ce privește îmbunătățirea situației lor ca revoluția din 1905—1907 în Rusia.

51: Numai în *Noua Zeelandă* au fost aplicate „în **practică**" (de la începutul ultimului deceniu al secolului trecut) „teoriile lui Henry George, ale naționalizării britanice a pămîntului" (majoritatea populației se compune din familii de mici proprietari de pămînt)... În Australia începînd din *1 9 1 0* „căi similare"...

N.B.

63: Rolul *cartelurilor* (dumpingul și lupta împotriva țărilor liber-schimbiste) „în decurs de aproximativ 3 decenii"...

cartelurile 1882 — 1912

## *Argumentul protecționiștilor englezi.* N.B.

[N.B.: aceasta a dat naștere curentului protecționist în *Anglia*, *Belgia* și *Olanda*: 67.]

66: Convenția zahărului de la *Bruxelles* (5. III. 1902; reînnoită la 28. VIII. 1907) a pus capăt îmbinării primelor de export (la zahăr) acordate de state cu acelea ale *cartelurilor*.

* Vezi op. cit., p. 386—387.

www.dacoromanica.ro

*7 2.* Protecționismul dus la extrem se apropie de liber-schimbism *prin aceea* că, împiedicînd desfacerea înăuntrul țării (scumpetea), dă un imbold comerțului *exterior* (importul (α) de materii prime ieftine etc.) (desfacerea (β) în străinătate, căci propria populație sărăcește). N.B.

87 — Nu este adevărat — spune autorul — că „acordurile comerciale" au dat „faliment"...

autorul, care scrie despre probleme de politică *vamală*, dă o mulțime de amănunte inutile, plicticoase; le omit

98 — Exemple de acorduri comerciale: o țară agrară are nevoie de mașini ieftine (iar partenerul ei comercial de cereale ieftine): tariful bulgar din 6/19. III. 1911 — acordul dintre Austria și Germania (1905) (produse chimice; indigo artificial etc.)

(99) — concesii reciproce (acordul comercial dintre Germania și Portugalia din 30. XI. 1908) etc.

Subtitlul capitolului IV, „Războaiele vamale":

118 — „exemple de puternică și binefăcătoare influență exercitată de unele războaie vamale în sensul dezvoltării schimburilor internaționale"... războiul vamal ruso-german din 1893/4, — cel franco-elvețian din 1893/5.

Cel dintre Elveția și Spania din 1906 (din iunie pînă la 1. IX. 1906) (au dus la *scăderea* tarifelor)

| | |
|---|---|
| cel dintre Austria și România (1886—1894) | S-au terminat cu acorduri : 1909 |
| „ „ „ „ Serbia (1906—1910) | : 1910 |

127. { Războaiele vamale devin mai rare, însă rolul lor îl îndeplinesc amenințările, tratativele etc.

145. Liber-schimbismul se sprijinea în Anglia *și* pe forța ei *militară* (flota), și pe colonii.

Ce-i drept, pînă în deceniul al 7-lea al secolului trecut, în Anglia a dominat atitudinea de indiferență față de menținerea și extinderea coloniilor (în 1864 Anglia a cedat Greciei *în mod gratuit*, fără vreo compensație politică sau *economică*, *Insulele Ionice)*.

www.dacoromanica.ro

*146—148:* începînd din *deceniul al 9-lea* s-a intensificat acapararea de colonii de către Anglia. ((Cf. *Hobson.*)) Exportul Angliei în coloniile sale reprezintă circa $^1/_3$ din întregul ei export; aceasta nu-i puțin și *N. B.*: *acest* export „este deosebit de rentabil"

*N.B.* (149) datorită: (1) investițiilor de *capital* în colonii
(2) „*livrărilor*" făcute acolo („livrări pentru instituții publice") *(foarte* important!!)
(3) „Taxelor vamale preferențiale pentru produsele britanice importate în colonii": (în **majoritatea** coloniilor)

151: pentru plasarea capitalurilor are importanță atît puterea de stat (concesiuni, instituții comunale și de stat etc.), cît și *încrederea:* în această privință

(Din factorii „imperialismului")

*N.B.* 151 ...„englezilor le servește" (facilitînd investițiile) „legenda, întreținută cu grijă de cercurile cîrmuitoare din Imperiul britanic, precum și de presa engleză, în pofida celor ce se întîmplă în Irlanda, precum și a unor măsuri luate în India, Egipt etc., — legenda despre *liberalismul* și *umanitarismul* deosebit, care ar fi proprii regimului englez în toate vremurile și pretutindeni". (Scris în 1912).

154: În coloniile engleze se aplică pe scară largă și „taxele vamale preferențiale intercoloniale"

((( N.B.: un pas spre o uniune vamală a întregului imperiu. *Completarea mea.* )))

Protectoratul pe care îl exercită *de fapt* Anglia asupra *Portugaliei*, iar în parte și asupra Spaniei (1901—1910),...*Norvegiei* (din 1905)... *Siamului* (din deceniul al 7-lea pînă în 1904; în 1904 s-a încheiat un acord cu Franța; protectoratul lor *comun)*...

„Există însă o serie de cazuri mai interesante și, poate, mai importante decît exemplele menționate mai sus" (Egipt, Zanzibar...), „de țări tropicale sau subtropicale semicivilizate, care, după ce au străbătut stadii de tranziție relativ scurte, durînd aproximativ cîteva decenii, au devenit sau devin vădit adevărate colonii engleze. E vorba de cazuri cînd un *stat cu o cultură europeană* se poate afla de fapt vreme îndelungată, timp de decenii sau chiar de secole,

www.dacoromanica.ro

sub protectorat britanic, fără să-i lipsească, cel puțin formal, vreun semn exterior al suveranității depline.

Cel mai cunoscut și mai important exemplu de acest fel este *Portugalia*. Din timpul războiului de succesiune la tronul Spaniei (1700—1714), Marea Britanie a trimis aproape necontenit forțele sale maritime, iar uneori și armata sa de uscat pentru a apăra posesiunile portugheze din Europa sau de peste ocean împotriva atacurilor sau pretențiilor Spaniei, Franței etc. Conflictele accidentale dintre Marea Britanie, protectoarea, și Portugalia, protejata, au avut oarecum caracterul unor certuri în familie... un astfel de caracter l-a avut, de pildă, ultimatumul dat de Marea Britanie la 11. I. 1890 în legătură cu încercarea de atunci a Portugaliei de a stabili o legătură teritorială proprie între posesiunile sale coloniale din estul și vestul Africii.

În orice caz, numai datorită ajutorului Marii Britanii, Portugalia își poate menține, în ciuda rivalității politice mondiale, care s-a accentuat atît de mult tocmai în Asia de est și de sud, posesiunile de pe țărmul de vest al Indiei, din China de sud (Macao) și de pe insula Timor, posesiuni, ce-i drept, nu prea însemnate, dar care au totuși importanță pentru un stat atît de mic ca Portugalia. În Africa de est portugheză, protectoratului politic al Angliei asupra Portugaliei i s-a adăugat chiar și un fel de uniune vamală cu Africa de sud britanică"... (tratatul din 18. XII. 1901)... „De altfel, din punct de vedere economic această uniune vamală s-a dovedit a fi pînă acum foarte avantajoasă pentru colonia portugheză menționată, chiar dacă reprezintă, totodată, un factor prețios, atît în prezent cît și pentru viitor, și pentru Africa de sud britanică, și, implicit, pentru Marea Britanie.

Acest protectorat pe care îl exercită de fapt Marea Britanie asupra Portugaliei a fost în decursul celor peste 200 de ani de existență a sa de mare folos comerțului și navigației Angliei"... (tratatul cu Portugalia din 1703)...

„De cînd însă Marea Britanie a trecut la liber-schimbismul pașnic, ea poate să exercite pe cale diplomatică o influență asupra tarifului vamal al Portugaliei cum nu ar putea să exercite alte țări nici chiar prin asemenea măsuri ca acordarea de avantaje

www.dacoromanica.ro

comerciale sau amenințarea cu un război vamal. În plus, datorită situației sale de putere dominantă, Marea Britanie poate să folosească pe o scară deosebit de largă toate posibilitățile de export și de investiții care necesită obținerea de concesiuni din partea guvernului portughez"... (căile ferate din Africa portugheză etc.)...

„Indirect, tot datorită protectoratului său asupra Portugaliei, Marea Britanie își menține nu numai situația în Africa de sud și influența sa în statul Congo, dar și dominația pe mare, acest reazem de nădejde al puterii sale coloniale, cît și al puterii sale economice și politice pe plan mondial. Într-adevăr, Portugalia pune la dispoziția flotei britanice, în timp de pace și în timp de război, porturile și insulele sale pentru a fi folosite ca centre de instrucție și escale, pentru așezarea de cabluri telegrafice etc." (159—161)...*

o maximă a lui Bismarck

169 — Anglia folosea în război statele europene ca *„infanterie excelentă"* („sau, cum îi spunea Bismarck, «vlăjganul prostănac» al politicii mondiale").

170 — Anglia sprijinea separarea Belgiei de Olanda („înjumătățirea" Olandei, rivala ei) pentru a nu îngădui existența unui stat puternic în apropierea Londrei.

175—176. Lupta (îndelungată) *(a Angliei)* împotriva Rusiei, pentru Persia, pînă la *înțelegerea* din 9. VI. 1908.

Lupta (îndelungată) *(a Angliei)* împotriva Franței, pentru Siam, pînă la *înțelegerea* din 8. IV. 1904.

**178 și urm.** *„4* perioade în politica mondială britanică" (delimitarea lor, p. 184):

1) prima perioadă asiatică (împotriva Rusiei), aproximativ 1870—1885.

   { 1870 — împotriva drepturilor Rusiei în Marea Neagră.
   { 1885 — înțelegerea cu privire la granițele Afganistanului.

2) perioada africană (împotriva Franței, în parte a Portugaliei și Germaniei) aproximativ 1885—1902 (1898 „Fachoda")

   { 1885 — înțelegerea cu privire la Congo: „independență" (Anglia a vrut să-l înghită)
   { 1902 — sfîrșitul războiului bur.

* Vezi op. cit. p. 390.

www.dacoromanica.ro

3) a doua perioadă asiatică (împotriva Rusiei): aproximativ 1902—1905.

{ Tratatul cu Japonia din 1902. Războiul ruso-japonez din 1904/5

4) perioada „europeană" (împotriva Germaniei) aproximativ 1903 ——— („antigermană")*

1903: fricțiuni din cauza liniei ferate Berlin-Bagdad.

194: Partea imperiului britanic (împreună cu coloniile lui) reprezintă „peste $^1/_4$ din volumul comerțului internațional" (referire la vol. II, anexa a IX-a)

| puțin: cf. Lansburgh: $^3/_4$** |
|---|

214. Tabelul lui Buharin + Japonia? + Portugalia (216) — $2._{18}$ km² — 13 milioane de locuitori.

220. Teritoriile periferice au deseori o situație (vamală) specială (distanțele sînt prea mari chiar și pentru tehnica modernă).

— Siberia răsăriteană în Rusia

— Filipinele în America etc.

226. Șase „regiuni economice deosebite" în Rusia: 1) Polonia („export în Rusia", spun polonezii); 2) sudul; 3) Arhanghelsk; 4) Uralul; 5) Moscova; 6) Ținutul baltic (+ Finlanda).

237... în 1911 „a ieșit la iveală" tendința de a crea o „Mare Columbie" în partea de nord a Americii de Sud, ca o forță îndreptată împotriva Statelor Unite. ||| N.B.

*237 și all.* Unirea într-un singur tot economic a actualelor mari puteri mondiale ar constitui, pretinde autorul, „o apropiere" de un *„liber-schimbism universal"*.

„Încă din secolul al XVIII-lea, după desprinderea coloniilor nord-americane de Marea Britanie, pentru popoarele mai perspicace care aveau posesiuni coloniale a devenit clar că politica colonială bazată pe violență" *(înăbușirea* dezvoltării oricărei industrii în colonii), „care urmărește exclusiv interesele reale sau imaginare ale exportului de fabricate ale metropolei, nu poate fi aplicată vreme cît de cît îndelungată. Aceasta este valabil, cel puțin, pentru regiunile din

* Vezi op. cit., p. 424—425.

** Vezi volumul de față, p. 52. — *Nota red.*

www.dacoromanica.ro

zona temperată, cu o populație conștientă și activă, ale cărei condiții de viață nu se deosebesc prea mult de cele ale popoarelor din Europa. Dar în regiunile tropicale și subtropicale, unde populația se află pe o treaptă inferioară de dezvoltare culturală, este mai puțin activă și dispune de forțe militare și politice mai slabe, s-a menținut, deși într-o măsură mai mică, vechea politică colonială. Ce-i drept, în prezent nici în regiunile tropicale și subtropicale această politică colonială nu mai recurge în general la înăbușirea brutală a activității industriale, care ia naștere; guvernele coloniale locale acordă însă deseori o mai mare atenție dezvoltării producției de materii prime agricole și miniere decît problemelor industriale și politice. Faptul că de cele mai multe ori ele o pot face fără a prejudicia prea mult dezvoltarea economică a regiunilor tropicale și subtropicale respective are o importanță cu atît mai mare cu cît de aceasta depinde posibilitatea de a aplica această politică colonială vreme îndelungată. Căci, în condițiile actualei rivalități politice acute, care se manifestă pe plan mondial, și ale apariției unor mari puteri transoceanice (Statele Unite, Japonia), populația din regiunile tropicale și subtropicale, foarte iritată de îngrădirea *nefastă*, prin forță, a dezvoltării ei economice, ar dispune totuși de oarecare mijloace pentru a crea asupritorilor ei dificultăți și pentru a le tăia pofta să-și exercite dominația prin metode brutale" (240—241).

N.B.

N.B.

Anglia, de pildă, transformă tot mai mult Egiptul într-o țară producătoare *numai* de bumbac (în 1904, în Egipt, din cele $2._3$ milioane ha de pământ arabil, $0._6$ milioane ha erau cultivate cu bumbac) și *împiedică* dezvoltarea lui industrială (de pildă, celor două fabrici de prelucrare a bumbacului, fondate în Egipt în 1901, li s-a aplicat *impozitul* pe bumbac, adică guvernul a impus bumbacul la o „taxă de consum"!!!) (244—245).

N.B.

„Politica colonială din zilele noastre".

www.dacoromanica.ro

După cum spune autorul, politica „actuală“ în colonii ar fi: stimularea producției de materii prime și atitudine „indiferentă, dacă nu ostilă“, față de dezvoltarea industriei (247).

„Dar de bună seamă, o astfel de politică colonială nu mai poate fi dusă față de popoarele din regiunile cu climă temperată, mai puternice din punct de vedere fizic și mai dezvoltate din punct de vedere intelectual; ea poate fi dusă numai față de popoarele mai slabe din regiunile tropicale și, eventual, față de cele din regiunile subtropicale, dar chiar și față de acestea o asemenea politică o pot duce numai metropolele europene mai puternice, ca: Marea Britanie, Franța, Germania. Dimpotrivă, Țările de Jos, Spania și Portugalia și-au pierdut în parte vechile lor posesiuni coloniale, iar în parte datorează menținerea lor exclusiv bunăvoinței statelor colonialiste mai puternice și rivalității dintre ele. Aceasta e valabil în special pentru dominația Belgiei asupra coloniei ei congoleze. N.B. N.B.

...Dar chiar și Marea Britanie, cea mai mare putere colonială, este nevoită să atenueze în mare măsură aplicarea riguroasă în *India* — cea mai mare și mai importantă colonie a ei — a acestui principiu al politicii sale comerciale și industriale, pentru a nu-și îngreuia situația care și așa este grea datorită agitației ostile care se desfășoară împotriva ei și care are răsunet în mase“ (p. 247—248)... N.B.

247, notă.

„Faptul că Statele Unite, cu toate că au dus ani îndelungați o luptă îndîrjită și sîngeroasă împotriva indigenilor răsculați, au acordat, în cele din urmă, Filipinelor *o reprezentanță parlamentară* (congres) cu împuterniciri largi constituie o dovadă grăitoare a aptitudinilor oamenilor de stat nord-americani în materie de politică colonială. O dovadă însă mai puțin măgulitoare a acestor aptitudini o constituie *politica agrară* a nord-americanilor în Filipine, politică care duce la crearea de latifundii“. N.B. N.B. americanii în Filipine N.B.

www.dacoromanica.ro

Metode de exploatare colonialistă: numirea *funcționarilor* din rîndurile națiunii dominante; — acapararea pămînturilor de către magnații națiunii dominante; impozite mari („un mijloc de a deprinde pe oameni să muncească")...

!!! „Pentru popoarele coloniale din regiunile subtropicale... cum sînt indienii din India de nord și egiptenii, ale căror pături culte s-au integrat în civilizația europeană-americană, însuși faptul dominației străine este o jignire, pe care ei o suportă cu greu și care le stîrnește o ură nespusă" (249).

În Egipt, populația este mult mai omogenă (în ce privește limba, naționalitatea etc.) decît în India, „și țara (Egiptul) este mult mai europenizată decît, de pildă, unele regiuni ale Rusiei europene" (252).

(tot așa este „$^1/_2$ civilizată" populația din Ceylon, din așezările de pe țărmurile strîmtorilor („Straits Settlements"), din Algeria, Tunisia etc.) (258).

N.B. *Olanda*, ca și Anglia..., duce în coloniile sale o „politică liber-schimbistă, îndreptată în același timp mai ales spre dezvoltarea producției de materii prime agricole și miniere" (259).

Germania a dus un război vamal împotriva Canadei (de la 31. VII. 1898 pînă la 1. III. 1910) din cauză că Anglia se bucura de taxe vamale preferențiale. Rezultatul acestui război a fost menținerea taxelor vamale preferențiale și încheierea unui acord vamal între Canada și Germania.

Cea mai mare parte dintre coloniile Angliei, Olandei și Germaniei, „în măsura în care acest lucru poate fi prevăzut", vor rămîne sub regimul porților deschise pentru *toate* țările (271). Împotriva acestei afirmații a polemizat *Trescher* („Taxele vamale preferențiale" 1908), iar Schilder spune că a fost *ceva mai prudent* în formularea concluziei.

Cît privește *livrările* către stat (269—270), pretutindeni este același obicei: se dă preferință „*propriei*" țări.

„**Regiunile «porților deschise»**" (de tip vechi: Turcia (pînă în 1908), România, Bulgaria, Egiptul, Marocul,

www.dacoromanica.ro

Persia; de tip nou: Congo, Afganistanul) „sînt aproape totdeauna țări independente sau, cel puțin, formal independente din punct de vedere statal, dar în cea mai mare parte sînt țări numai semicivilizate“... (274).

(1) De obicei, le lipsește *suveranitatea*. De obicei, ele trec în mîinile marilor puteri: diferite părți ale acestor regiuni *se desprind*.

(2) „Unele regiuni din țările «porților deschise» se desprind de statul care le domina înainte și, după o perioadă de tranziție mai mult sau mai puțin îndelungată, obțin o suveranitate deplină sub raport politic și economic; dintre acestea fac parte statele balcanice mici și mijlocii. În general, acest fenomen nu este atît de frecvent ca cel arătat la punctul 1“ (274). N.B.

(3) *În cazuri foarte rare*, ele devin complet independente (Japonia).

Ad *2*. Creșterea independenței:

Japonia — ultimul deceniu al secolului trecut.

Bulgaria — 1897 — 19 *0 9* (suveranitate deplină!).

Siamul — *chiar acum*.

Titlul § VI: „Înghițirea regiunilor «porților deschise» de către marile puteri: utilitatea economică de însemnătate mondială a acestui proces istoric este ilustrată prin exemplul Bosniei, Algeriei,... Formosei, Congoului Belgian etc. ...“ un apologet!!

{Aceste avantaje (ca și avantajele pe care le oferă independența fostelor regiuni ale „porților deschise“: § VII — autorul le vede în dezvoltarea comerțului!! și atît!! Cartea este consacrată *mai ales **politicii vamale**)*.}

*Siamul*, în special după războiul ruso-japonez din 1904/5, se dezvoltă în direcția independenței (p. 318 și urm.).

Creșterea mișcării naționale în China — în Persia — în Arabia — în Egipt (p. 329) etc. etc.

§ IX: „Dispariția regiunilor «porților deschise» este un proces de nestăvilit, dar binefăcător pentru economia mondială“ (337)... aceste regiuni sînt „semibarbare“, de cele mai multe ori semicivilizate... „Mărul discordiei dintre marile puteri“ (337—338)...

Capitolul IX. *Investiții de capital în străinătate*

N.B. (Subtitlul secțiunii I. „Investiții de capital în străinătate ca *mijloc de încurajare a exportului*“.) *nu* mai e vorba de libera concurență


www.dacoromanica.ro

O condiție obișnuită: cheltuirea unei părți din împrumut pentru cumpărarea de *produse* din țara care acordă creditul („extrem de frecvent", 342).

Exemple: în XII. 1909 i s-a refuzat la Paris un împrumut Bulgariei; — în IX. 1910 — Ungariei.

N.B. „...tocmai datorită acestor condiții de acordare a împrumuturilor *se înlătură accentuarea extremă a concurenței pe piața mondială*. Concurenței pe plan mondial îi ia locul o concurență pe un plan mai limitat; ea nu cuprinde decît întreprinderile industriale respective ale statului creditor, iar uneori — folosind chiar și metode care *se învecinează cu corupția** — numai unele întreprinderi care, din anumite motive, sînt bine văzute... de pildă «Krupp» în Germania, «Schneider & Co.» din Creusot în Franța etc." (346)... „Cu toate că s-ar putea crede că nu se poate abuza prea mult de un astfel de *monopol*",... căci ar putea fi solicitat un alt stat, în realitate însă alegerea nu este atît de ușoară... (346)

spus „delicat"

„monopolul"

În ultimele două decenii, Franța a recurs *deosebit de des* la acest mijloc.

**348, notă,** „capitalul acumulat"... anual

în Franța > 3—4 miliarde de franci
în Germania 5 miliarde de franci

(Delbrück în Reichstag la 12. II. 1911).

N.B. „Războiul vamal" dintre Austria și Serbia (de la 7. VII. 1906 pînă la 24. I. 1911, cu o întrerupere de *șapte luni* în 1908/9) a fost provocat, *în parte*, de concurența dintre Austria și Franța (ambele sînt țări înapoiate în domeniul livrării de material *de război* Serbiei; potrivit unei declarații făcute de Paul Deschanel în ianuarie 1912 în parlament, în perioada 1908—1911 firmele franceze au livrat Serbiei material de război în valoare de 45 de milioane de franci (350)**.

Un alt procedeu: la acordarea unui împrumut (sau în vederea acordării unui împrumut), obținerea de „avantaje" printr-un *acord comercial:* De pildă, în felul acesta Anglia (expresiile mele„ a jefuit", „a strîns cu ușa" etc.)

---

* Vezi *V.I. Lenin.* Opere complete, vol. 27, București, Editura politică, 1964, ed. a doua, p. 369. — *Nota red.*

** Vezi op.cit., p. 370.

www.dacoromanica.ro

| | | | | |
|---|---|---|---|---|
| Austria | prin acordul | comercial | din | 16. XII. 1865 |
| Franța — Rusia | — | „ | — | 16. IX. 1905 (pînă în 1917) |
| „ — Japonia | — | „ | — | 19. VIII. 1911 |

Uneori, țările care iau cu împrumut capital îl dau, la rîndul lor, *altor țări*, „făcînd negoț cu capital“: de pildă, Statele Unite iau de la Anglia și dau Americii de Sud etc. etc. (p. 365 și urm.).

*Elveția* acordă cu plăcere împrumuturi altor țări (cu dobîndă mai mare), construiește fabrici în țările *protecționiste* etc. (p. 367).

...„În raportul consulatului austro-ungar din *São Paulo* (Brazilia) pe 1909 se spune: «Construirea *rețelei de căi ferate din Brazilia* se efectuează în cea mai mare parte cu capitaluri franceze, belgiene, britanice și germane; la încheierea operațiilor financiare legate de construirea rețelei de căi ferate, aceste țări își asigură dreptul de a livra materialele de construcție necesare»“ (371)...*

În raportul consulatului austro-ungar din Buenos Aires pe 1909 sînt evaluate capitalurile străine plasate în *Argentina* (p. 371)

| | | | |
|---|---|---|---|
| britanice | 8 750 | mil. franci | (=350 mil. lire sterline)** |
| franceze | 800 | „ | „ |
| germane | 1 000 | „ | „ |

— Capitalurile străine în *Canada* (1910) — 12 687 mil. franci (p. 373)

dintre care 9 765 britanice
2 190 ale Statelor Unite
372 franceze

— Capitalurile străine în *Mexic* (1886—1907) 3 343,

dintre care 1 771 ale Statelor Unite
1 334 britanice

(restul) germane, franceze, spaniole etc.

* Ibid.
** Vezi. op. cit., p. 389.



www.dacoromanica.ro

Milioane lire sterline
Marea Britanie (381—382)

| Media | import *brutto* | import *netto* fără reexport | export fără reexport | excedentul importului în comerțul exterior netto |
|---|---|---|---|---|
| 1855—59 | 169 | 146 | 116 | 33* |
| 1860—64 | 235 | 193 | 138 | 55 |
| 1865—69 | 286 | 237 | 181 | 56 |
| 1870—74 | 346 | 291 | 235 | 56 |
| 1875—79 | 375 | 320 | 202 | 118 |
| 1880—84 | 408 | 344 | 234 | 110 |
| 1885—89 | 379 | 318 | 226 | 92 |
| 1890—94 | 419 | 357 | 234 | 123 |
| 1895—99 | 453 | 393 | 239 | 154 |
| 1900—04 | 533 | 466 | 290 | 176 |
| 1905—09 | 607 | 522 | 377 | 143 |
| 1910 | 678 | 575 | 431 | 144 |
| 1911 | | 578 | 454 | 124 |

Milioane de lire sterline (p. 386—387) capital britanic plasat în străinătate și în colonii (Perioade de 7 ani)

\+ 235 (1856—62)
— 196 (1863—1869)
\+ 288 (1870—76)
— 94 (1877—83)
\+ 430 (1884—1890)
— 233 (1891—1897)
— 107 (1898—1904)
\+ 792 (1905—1911)

Totalul meu: Σ = = (1856 — 1911) *2 3 6 5* milioane de lire sterline.

Autorul dă un tabel numai la p. 381—382 (fără + și —); celelalte cifre (plasamentele de capital), luate din „The Statist", figurează numai în text și (lucru curios!), citînd datele anuale cu privire la import pe perioada 1870—1911, nu le recalculează pe perioade de 7 ani!

Autorul ajunge la concluzia că, dată fiind insuficienta exactitate a datelor statisticii plasamentelor de capital (lipsesc datele cu privire la plasamentele *particulare* de capital), există o concordanță suficientă (între *scăderea* excedentului importului și *creșterea* plasamentelor de capital) (p. 392).

p. 392—393: *c i n c i* țări industriale sînt ***„țări net creditoare"***; Anglia, Franța, Germania, Belgia și Elveția. *O l a n d a* este **„slab dezvoltată din punct de vedere indus-**

* Așa-i la Schilder. — *Nota red.*

www.dacoromanica.ro

trial" („industriell wenig entwickelt" (393); *Statele Unite* sînt o țară creditoare numai pe continentul american*; iar Italia și Austria „de-abia se transformă treptat în țări creditoare" (393)

|| Sfîrșitul volumului I ||

p. 384, notă. La sfîrșitul anului 1910, totalul plasamentelor britanice de capital în străinătate = 1 638 milioane l. st. (= 40 950 milioane de franci), dintre care în Statele Unite 709 milioane de l. st. (= 17 725 milioane de franci) = = 43.3%, + 1 554 milioane l. st. (= 38 850 de milioane de franci) în coloniile britanice; străinătate + capitalurile particulare +1 800 mil. l. st. (=45 000 de milioane de franci). N.P.

HILDEBRAND. „ZDRUNCINAREA etc."

*Gerhard Hildebrand.* „Zdruncinarea dominației industriei și a socialismului industrial". 1910 (Jena).

O culegere (în cea mai mare parte *o îngrămădire*) de cifre cu privire la „creșterea independenței industriale a țărilor agrare" (p. 88) — „dezvoltarea unei industrii proprii în țările rămase pînă acum agrare" (138)...

§ 11. „Pericolul chinez"... În 1920—1925 China va ajunge departe de tot etc. etc.

...„Monopolul industrial al sferei de civilizație vest-europeană este sortit pieirii"... (203)...

p. 207. Se pune întrebarea dacă în țările industriale proletariatul va putea „înlocui sau menține baza țărănească de asigurare cu alimente și îmbrăcăminte, care este pe cale de dispariție".

„La această întrebare pusă direct, răspunsul trebuie să fie un *Nu* răspicat, clar, implacabil!" (207).

209: (în Europa) nu se poate ajunge la 200 mil. de oi 15—20 mil. baloturi de bumbac etc.

„El (proletariatul) nu mai are de ce să vrea exproprierea capitaliștilor, căci mijloacele industriale de producție nu mai pot fi utilizate" (210), iar la agricultură nu mai este *în stare* să treacă (211)...

* Vezi *V.I. Lenin.* Opere complete, vol. 27, București, Editura politică, 1964, ed. a doua, p. 405. — *Nota red.*

www.dacoromanica.ro

„Prin aceasta este exclusă posibilitatea socialismului democratic în sensul reglementării unitare și autarhice a
! întregii producții de către masa care nu posedă nimic, dar domină totul... Mult mai probabilă decît dominația democrației industriale asupra producției țărănești este dominația
! democrației țărănești asupra producției industriale“ (213).

„S-a dovedit însă că este absolut imposibil să ne așteptăm la înfăptuirea socialismului democratic de către democrația industrială dacă admitem:

? 1. că în principalele ramuri ale producției organice gospodăria țărănească își păstrează întîietatea;

2. că masa țărănimii este pentru gospodărie particulară;

3. că pentru țările agrare este firească tendința de a atrage în sfera lor o parte cît mai mare din producția industrială;

4. că, în condițiile de concurență internațională, existente astăzi, în special după intrarea Chinei, care reprezintă o pătrime din întreaga populație a globului pămîntesc, în orbita sistemului economic mondial și după transformarea
? altor țări, în trecut agrare, în state industriale, ele pot dispune în mod absolut liber de veniturile lor de pe urma industriei, care încă n-au fost monopolizate (215);

5. că, dimpotrivă, în privința aprovizionării lor cu materii prime necesare pentru producția de alimente și de îmbrăcăminte, statele industriale depind în măsură tot mai mare de baza agrară din alte țări“ (216)...

!?! ...„Nenorocirea e că, după pătrunderea culturii tehnice a Occidentului, industrializarea Orientului se poate produce mult mai repede decît agrarizarea Occidentului, cu supraîncordarea sa industrială și, se poate spune cu toată certitudinea, cu degenerarea sa industrială“ (219)...

„Colonii agrare cu scopuri de educare“ (224) — „colonizarea țărănească internă“ (225) — iată „mijloacele“ preconizate de autor.

!!! *Încheierea* (adică ultimul capitol): „*Statele Unite ale Europei occidentale*“ (229)...*

* Vezi *op. cit.*, p. 408.

www.dacoromanica.ro

„De-a lungul unei perioade, al cărei sfîrșit nu se întrevede", popoarele Africii vor avea nevoie de „îndrumare și educare" (232)... după 20—30 de ani „față de coaliția chino-japoneză" vor avea de întîmpinat greutăți chiar și Rusia + Anglia + Franța (231)...

este posibilă „o mare mișcare islamică" în Africa, care va fi „revoluționară și totodată reacționară" (233). || !!

„A împiedica" (p.233 în fine) o astfel de mișcare este „interesul vital" al Europei occidentale || !!!!

234 — „de aceea" *e s t e n e c e s a r ă* „colaborarea" „tuturor statelor vest-europene în Africa" || sic!!

234 — *n u e x i s t ă s p e r a n ț e* ca Rusia ( +Japonia, China, Statele Unite) să adere la acorduri (cu privire la dezarmare etc.), — este necesar ca țările *v e s t - e u r o p e n e* să se unească. || sic!!! N.B.

235: Trebuie „încetinit" (verlangsamen) „ritmul de formare a capitalurilor în Europa occidentală"... trebuie „temperat" „ritmul industrial"... „întărită baza agrară"... ...uniune vamală... impozite progresive pe venit etc... || !

236 — — taxele vamale pe cereale sînt necesare, dar ele trebuie să fie „moderate". ||

238 — o alianță democratică între *muncitori* (jos cu *„utopiile comuniste"*) *și țărani* (238). ||

239 — „se înțelege de la sine" că „Statele Unite ale Europei occidentale" *au nevoie de o armată și de o flotă puternice.* ||

240 — Anglia, susține autorul, va prefera să adere decît să rămînă în „izolare imperialistă"... ||

{{ Folositor pentru înțelegerea tendințelor oportuniste și imperialiste *î n c a d r u l* social-democrației! }}

www.dacoromanica.ro

## P. TAFEL. „TRUSTURILE NORD-AMERICANE etc."

*Dr. Paul Tafel*, inginer
„Trusturile nord-americane și influența lor asupra progresului tehnicii". Stuttgart. 1913.
(Autorul a lucrat 7 ani în Statele Unite — din prefață.)

perioada de apariție a trusturilor ‖ p. 1. — începutul trusturilor (aproximativ) 1880—1890 1900—185 trusturi 1907—250 cu un capital de *7 miliarde* de dolari. (După Liefmann, „Cartelurile și trusturile".)

p. 2 — Numărul *acționarilor* (acțiunilor din ramura *oțelului*) *> 100 000!!*

! ‖ p. 8—9 — În America s-a trecut *de-a dreptul* la căile ferate. „Șosele pe care să se poată circula vara și iarna nu există în Statele Unite nici astăzi" (71, nota 9)...

Condițiile economice și formele trusturilor sînt descrise foarte amănunțit.

p. 48: „Despre Jones and Laughlin Co. din Pittsburg, principalul concurent al trustului oțelului, se spune că uzinele acestei societăți sînt înzestrate cu o tehnică și mai modernă decît cele ale trustului. — Acționarii trustului pielăriei au reproșat consiliului de administrație că afacerile merg prost din cauză că el a neglijat utilarea tehnică a fabricilor. Trustul american al mașinilor de secerat este lăudat pentru că nu se sperie de nici un fel de cheltuieli cînd e vorba să-și utileze fabricile cu cele mai noi realizări ale tehnicii, pentru a reduce cheltuielile de producție și, în felul acesta, a lichida concurența". (Citat din „Kartellrundschau", 1910, p. 53 și 902.)

‖ Se pare că cel mai departe a mers în această privință trustul tutunului. Într-un raport oficial se spune în legătură cu aceasta: „Superioritatea trustului față de concurenții săi se bazează pe proporțiile mari ale întreprinderilor sale și ‖ pe excelenta lor echipare tehnică. De la înființarea sa, trustul tutunului a depus toate eforturile pentru a înlocui pe scară întinsă munca manuală prin mașini. El a cumpărat toate brevetele care aveau vreo legătură cu prelucrarea ‖ tutunului, cheltuind în acest scop sume enorme. La început,

www.dacoromanica.ro

multe brevete s-au dovedit a fi necorespunzătoare și au trebuit să fie puse la punct de inginerii trustului. La sfîrșitul anului 1906 au fost create două societăți filiale exclusiv în scopul de a achiziționa brevete. În același scop, trustul și-a construit turnătorii proprii, fabrici proprii de mașini și ateliere proprii de reparații. La una dintre aceste întreprinderi situată la Brooklyn lucrează în medie 300 de muncitori; aici se experimentează invențiile pentru fabricarea țigaretelor, a țigărilor de foi și a tutunului de prizat, a staniolului pentru ambalaj, a tuburilor de țigarete, a cutiilor etc.; tot aici se perfecționează, la nevoie, invențiile"*. („Raportul unui membru al comisiei pentru problema uniunilor din industria tutunului". Washington, 1909, p. 266.) N.B.

„Este cît se poate de evident că o astfel de politică contribuie într-o mare măsură la progresul tehnic. Și alte trusturi, în afară de cele menționate, au în serviciul lor așa-zișii developing engineers (ingineri pentru dezvoltarea tehnicii), a căror sarcină este să inventeze noi procedee de fabricație și să experimenteze perfecționările tehnice. Trustul oțelului dă premii mari inginerilor și muncitorilor săi pentru invenții de natură să perfecționeze tehnica întreprinderilor sau să reducă cheltuielile de producție"**.

În afară de concurență, progresul tehnic e stimulat și de condițiile financiare proaste ale majorității trusturilor (din cauza *supraevaluării capitalului* (N.B.)).

Capitalul trustului oțelului = circa 1 miliard de dolari („$^1/_7$ din întreaga avuție națională"). Acționarii au primit cîte trei acțiuni pentru una veche. (Cf. și **Gleir** în „**Conrads Jahrbücher**", 1908, p. 594.) N.B.

Trebuie „cîștigat" % la aceste capitaluri *triplate*!!! Capitalul căilor ferate = 13.$_8$ miliarde de dolari. Din acestea, circa 8 *miliarde* constituie capital fictiv!! (p. 52). !

Mai departe. Dar dacă monopolul e *deplin*? (Acum în *cele mai multe* cazuri (α) firme nefăcînd parte din trust
(β) piața mondială)

În Statele Unite, *numai* poșta se află în mîna statului. *Restul* (și căile ferate și telegraful etc.) aparține unor societăți particulare.

* Vezi op. cit., p. 327—328.
** Vezi op. cit., p. 328.

www.dacoromanica.ro

În 1880—177 de societăți de telegraf și societăți pentru transportul coletelor, cu un capital de $66\,^1/_2$ milioane de dolari;

în 1907—25 de societăți cu un capital de 155 de milioane de dolari,

N.B. || dintre care 6←→$97._7$ % din totalul venitului || prețul este unic, iar la telegrame este „excesiv de ridicat" în comparație cu Europa (p. 60).

La căile ferate domnește dezordinea: *Michelsen* (o mare autoritate!) spune că este o întreprindere „anarhică, nerentabilă, greoaie, neștiințifică, nedemnă de geniul poporului american" (p. 63)

N.B. {{ — *foarte adesea* lipsesc vagoane; în fiecare perioadă de avînt (1902; 1906), într-o serie de *regiuni* etc. etc.

N.B. ||| { cf. „Conrads Jahrbücher" (Blum), 1908, p. 183 }

În *ultimul timp*, starea tehnică a căilor ferate din America *s-a înrăutățit:* au rămas în urmă față de Europa (p. 63).

În 1899 s-a terminat procesul de concentrare în domeniul căilor ferate: în preajma anului 1904 prețul *a sporit* de la $0._{724}$ cenți la $0._{780}$ cenți pentru tona/milă ((!! p. 62)).

Rolul tehnicii. *Camfor.*

| | Milioane pfunzi | Prețul unui pfund | |
|---|---|---|---|
| În 1868 export = | $0._6$ | $16._4$ dolari | (!!) |
| 1907 „ | $8._4$ | $168._5$ dolari | |

în 1905 a reușit prepararea *sintetică*;

↓

prețul a scăzut; însă materia primă (terebentina) este scumpă

Situația trusturilor este precară: „coloși cu picioare de lut"... p. 67 (cuvintele unui autor american)... viitorul este sumbru...

N.B. În problema trusturilor este citată adesea „*The North American Review*"... 1904; 1908; 1902, p. 779; 1906; 1910, p. 486; || etc.

*E. A. Heber.* „Munca industrială în Japonia". *Zürich*, 1912. N.B. O lucrare foarte documentată.

Este citat *J. Gruntzel.* „Greșeala în problema forțelor de producție".

www.dacoromanica.ro

„Zeitschrift für Volkswirtschaft, Sozialpolitik und Verwaltung". *Vol. 20*, nr. 3 şi 4.
Este citat de Tafel
??*J. Grunzel.* „Victoria industrialismului". 1911.

## O OBSERVAŢIE CU PRIVIRE LA K. KAUTSKY VERSUS IMPERIALISM

**Kautsky despre imperialism:** N.B.

Cartea lui Hobson despre imperialism este folositoare în general şi mai cu seamă pentru că ajută la dezvăluirea poziţiei fundamental greşite a kautskismului în această problemă.

Imperialismul generează în permanenţă *capitalism* (din economia naturală a coloniilor şi a ţărilor înapoiate), generează *din nou* treceri de la micul capitalism la marele capitalism, de la schimbul de mărfuri slab dezvoltat la schimbul de mărfuri dezvoltat etc. etc.

Kautskiştii (K. Kautsky, *Spectator* & Co.) citează aceste cazuri de capitalism „sănătos", „paşnic", bazat pe „relaţii paşnice", şi *le opun* jafului financiar, monopolurilor bancare, tranzacţiilor dintre bănci şi puterea de stat, asupririi coloniale etc., *le opun* ca ceva normal unui lucru anormal, ca ceva de dorit unui lucru nedorit, ca ceva progresist unui fenomen reacţionar, ca ceva fundamental unui fenomen întîmplător etc.

E un nou proudhonism [15]. Vechiul proudhonism pe un teren nou şi într-o formă nouă.

Un reformism mic-burghez: *pentru* un capitalism curăţel, pomădat, moderat şi cumsecade.

La noţiunea de imperialism + oprirea artificială a progresului (cumpărarea brevetelor de către trusturi: de pildă, în caietul de faţă, exemplul cu fabricanţii de sticle germani*). N.B. N.B.

Aproximativ: N.B.

**Imperialismul** =

(1) capitalul bancar
(2) monopoluri (trusturi etc.)
(3) împărţirea lumii. [Colonii]
(4) unirea (legătura, *contopirea)* capitalului bancar (financiar) cu maşina de stat
(5) cel mai înalt grad de concentrare

* Vezi volumul de faţă, p. 60. — *Nota red.*

www.dacoromanica.ro

## E. AGAHD. „MARILE BĂNCI ŞI PIAŢA MONDIALĂ"

*E. Agahd* — Petersburg. *„Marile bănci şi piaţa mondială"*.

„Însemnătatea economică şi politică a marilor bănci pe piaţa mondială sub raportul influenţei lor asupra economiei naţionale a Rusiei, precum şi asupra relaţiilor germano-ruse". Berlin, 1914. Prefaţa este datată: mai **1914.**

Recenzia lui *Spectator* (adesea e naiv şi „exagerează importanţa marilor bănci" etc.) în „Die Neue Zeit", 1915, 1 (anul XXXIII), p. 61 şi urm.

Autorul a fost timp de 15 ani în Rusia inspector al Băncii ruso-chineze. Lucrarea conţine multă pălăvrăgeală (multă frazeologie împotriva „diletanţilor" şi „amatorilor" etc.) a unui specialist în finanţe nerecunoscut, cu orgoliul rănit.

Cifrele şi faptele citate de Agahd pot şi trebuie să fie folosite, dar nu şi raţionamentele sale cu privire la superioritatea sistemului bancar englez (separarea băncilor de depozit, care acordă credite pe termen scurt comercianţilor şi industriaşilor, de băncile care fac operaţii pe cont propriu), nu şi raţionamentele sale împotriva protecţionismului etc. etc. Autorul ar dori un capitalism „cinstit", moderat şi cumsecade, fără monopoluri, fără speculă, fără gründerism, fără „legături" între bănci şi guvern etc. etc.

α) „Société générale etc."
β) „Banque de Paris et des Pays-Bas" (denumirea curentă „Parisbas")
γ) „Banque de l'Union parisienne"...

„Trio bancar parizian, care dispune de miliarde de franci şi a cărui principală piaţă este Rusia, controlează următoarele bănci ruse: 1) Banca ruso-asiatică, 2) Banca particulară din Petersburg, 3) Băncile reunite; tot el este acela care a introdus la bursa din Paris acţiunile unor concerne industriale care au legături strînse cu aceste bănci" (55)...*

N.B. Şi aici cantitatea trece în calitate: afacerismul pur bancar şi specializarea bancară îngustă *se transformă* într-o încercare de a exercita un control asupra unor relaţii

* Vezi *V.I. Lenin.* Opere complete, vol. 27, Bucureşti, Editura politică, 1964, ed. a doua, p. 355—357.—*Nota red.*

www.dacoromanica.ro

și legături (Zusammenhänge) largi, de masă, pe scară națională și *pe scară mondială* — pur și simplu pentru că **miliardele** de ruble (spre deosebire de *mii)* duc la aceasta, reclamă acest lucru.

---

„În cursul anului 1905/6, mari capitaluri ruse au fost transferate la bănci europene, în special berlineze; pe cît de mare a fost panica provocată în rîndul proprietarilor de scurta dominație de atunci a maselor descătușate, pe atît de repede s-au liniștit ei din nou atunci cînd reacțiunea a reluat cu și mai multă putere conducerea în mîinile sale. N.B.

În 1907/8 constatăm o reîntoarcere a capitalului rus, antrenînd după sine noi capitaluri internaționale" (59).

p. 59

| | Depozite (în milioane de ruble) | |
|---|---|---|
| | 1906 | 1908 |
| × la 10 bănci ruse | 614 | 875 |

× Banca comercială siberiană; Banca rusă; Banca internațională; Banca de scont; Banca Azov-Don; Banca particulară; „Petroparis"?? (=Petersburgheză-Parizianâ?); Banca Volga-Kama; Banca *de nord* și Banca *de stat.*

„În cifrele citate mai sus este totuși vorba de o diferență de 261 de milioane de ruble numai la conturile de depozit ale băncilor din Petersburg *pe cei doi ani, cînd domnea o stagnare totală în afaceri*". (Subliniat de Agahd.)

„Dacă am adăuga băncile din Moscova și pe cele din provincie, apoi — «Crédit Lyonnais», pe bancherii particulari, precum și banii păstrați acasă, această cifră s-ar dubla, și nu vom exagera dacă vom considera că circa *o jumătate de miliard de ruble «capitaluri speriate»* (subliniat de Agahd) „s-au scurs sub formă de numerar spre băncile din străinătate, iar apoi din nou spre băncile ruse"... (59)

„Totalul *«capitalurilor speriate»* trebuie să fi fost însă mult mai mare.

Renta aur rusă de 4% era cotată:

| | | |
|---|---|---|
| | 1905 | — 65% |
| ianuarie | 1907 | — 73.5 |
| octombrie | 1907 | — 67 |
| | 1908/9 | — 88 |
| | 1910/11 | — 95 |
| | 1912/13 | — 92.5, |

www.dacoromanica.ro

iar conform datelor publicate de Cancelaria creditului, plata cuponului s-a schimbat în felul următor:

| | Milioane ruble | | |
|---|---|---|---|
| | în străinătate | | în Rusia |
| 1908 | 202 | — | 195 |
| 1910 | 175 | — | 233 |

Aceste cifre nu ne permit, firește, să tragem o concluzie sigură, căci în acea perioadă cursul valutei a înregistrat mari oscilări, și un incaso în ruble în Rusia putea fi uneori avantajos.

Putem totuși conchide că o parte însemnată din sumele transferate în străinătate sub formă de numerar s-au întors în Rusia sub formă de rentă rusă. Dacă presupunem că s-au întors numai 500 de milioane de ruble, suma *«capitalurilor speriate»* se va ridica, în cifre rotunde, la 1 miliard de ruble“ (60).

N.B.

...„Pericolul unei scăderi a cursului rublei a fost preîntîmpinat, iar situația financiară, care la sfîrșitul anului 1905 avea tendința să se transforme în criză, a fost salvată atunci cînd, cu participarea pieței financiare engleze, sindicatul rus de la Paris a preluat, în primăvara anului 1906, un împrumut cu o dobîndă de 5%.

N.B.

Astfel, vistieria statului a primit din nou circa 1 *miliard* de ruble în numerar. În anii de acalmie care au urmat, 1907—1908, băncile și vistieria statului s-au aflat într-o situație foarte bună, adică ele aveau numerar disponibil, prin forța lucrurilor gîndirea a fost puternic zgîlțîită, și — dacă voiau — puteau crea ceva rațional pe o bază reală.

N.B. „și“

Acești doi ani au avut o influență binefăcătoare și asupra comerțului și industriei, situația acestora a devenit mai bună și mai sănătoasă. Industria particulară, adică

N.B.

aceea care nu depindea de comenzile statului (țiței, zahăr, textile, hîrtie, lemn), a rămas complet sănătoasă, și numai problema muncitorească a căpătat acum cu totul alt caracter, adică un caracter politic“ (61)...

„Anii de tranziție 1905/8 determinaseră pe mulți capitaliști ruși să-și depună banii lichizi la băncile germane“... (vezi mai sus).

www.dacoromanica.ro

„Lucrurile au ajuns pînă acolo, încît una dintre cele mai conservatoare (şi mai independente) bănci ruse cumpăra ca rezervă pentru cazuri neprevăzute rente consolidate prusiene. || sic!!

În acea perioadă (1906), băncile ruse nu prea dispuneau de numerar. — Puternica mişcare ţărănească a adus satelor multe prejudicii; muncitorii din oraşe însă au adus comerţului şi industriei relativ puţine prejudicii. || N.B.
Se ştie că, deşi numărul grevelor a fost mare, nu s-au produs decît puţine acte de sabotaj împotriva proprietăţii private şi depozitelor de mărfuri care aparţineau comercianţilor şi industriaşilor (sabotajul de la Baku trebuie pus în seama armenilor şi a tătarilor) (în afara gravelor dezordini de la căile ferate, ce nu pot fi însă atribuite muncitorilor liberi).

---

N.B. În ce priveşte simpatiile sale politice, autorul este, firește, un arhiburghez şi un naţionalist!

---

În realitate, numărul poliţelor protestate n-a sporit pe atunci decît într-o măsură neînsemnată, ceea ce, la timpul său, a uimit cu atît mai mult cercurile financiare de pe continent cu cît înţelegeau mai puţin mişcarea (ţărănească) de atunci“ (66).

Poliţe protestate de bănci ruseşti, potrivit bilanţurilor lor din 1. XI. 1905 şi urm. (p. 66):

Milioane de ruble

| | | | 1905 | 1906 | 1907 | 1908 | 1909 | 1910 | 1911 |
|---|---|---|---|---|---|---|---|---|---|
| N.B. | Banca de stat | poliţe scontate | 188.8 | 171.4 | 215.7 | 194.8 | 211.8 | 243.8 | |
| | | dintre care protestate | 3.9 | 1.5 | 1.6 | 2.1 | 2.6 | 1.1 | |
| | 8 bănci comerciale din Petersburg | poliţe scontate | | 352.0 | 376.0 | 445.0 | 523.0 | 677.0 | 788.0 |
| | | dintre care protestate | | 4.9 | 2.2 | 2.6 | 5.2 | 2.9 | 4.1 |

„Cercurile financiare din Berlin şi-au restrîns relaţiile cu cercurile de industriaşi particulari ruşi mai ales în 1905/6, adică tocmai atunci cînd spre băncile berlineze se scurgeau din toate colţurile Rusiei mari sume în numerar. Filaturile şi

www.dacoromanica.ro

țesătoriile din Lodz (în cea mai mare parte întreprinderi germane) depinseseră pînă atunci mai ales de piața financiară berlineză și fuseseră întotdeauna niște clienți buni; cu toate acestea, băncile berlineze au refuzat tocmai acestor firme credite importante și nu au determinat numai unele întreprinderi să-și restrîngă substanțial producția, dar un consorțiu de industriași textiliști foarte bogați din Lodz a plecat în Caucaz pentru a participa la întreprinderile siderurgice de acolo și a căuta să stabilească legături cu !! piața londoneză și chiar newyorkeză. Stabilirea acestor legături a fost zădărnicită mai ales de pogromurile care au avut loc atunci" (67)...

...„Trebuie să avem în vedere că pierderile Rusiei în războiul cu Japonia, inclusiv Port-Arthurul, Dalnii și N.B. partea de sud a liniei ferate din China de est, reprezintă aproximativ 4 500 de milioane de ruble, adică jumătate din datoria publică, miliarde pentru care țăranii ruși trebuie să plătească dobînzile și amortizarea fără să fi primit capitalul" (72).

N.B. Din capitolul V: „Participarea marilor bănci germane la băncile din Petersburg etc."

Cum introduce „Deutsche Bank" la Berlin acțiuni ale „Băncii comerciale siberiene"?

...„«Deutsche Bank» ține noile acțiuni ale întreprinderii N.B. străine un an întreg în portofoliu și le plasează la bursa !!! de la Berlin cu un profit de intermediar de 50%. Publicul plătește 193 pentru 100"... (74)*,

deoarece, „cu această ocazie, o mare bancă «germană» cîștigă fără bătaie de cap și repede (la diferența de curs)"... (74)

...„Întrucît însă «Deutsche Bank» a plasat publicului berlinez acțiuni la un curs de 195%, iar ulterior la un curs și mai ridicat (astăzi cursul este de 230 la un dividend de 15% — ceea ce înseamnă o dobîndă de $6^1/_2$%), conducerea N.B. băncii din Petersburg trebuie în primul rînd să mențină în permanență dividendul la același nivel. *Banca din străinătate cere acest lucru în mod imperios. Este în general singura cerință pe care o prezintă.* — Pentru ea este absolut

* Vezi op. cit., p. 357.

www.dacoromanica.ro

indiferent cum se face aceasta, iar rezultatul este o speculă nestăvilită la bursă și un gründerism putred — lucruri la care băncile din Petersburg sînt silite să recurgă sub presiunea «sistemului participațiilor»“ (77).

„Sub raport contabil, această operație, din punct de vedere german, se prezintă în felul următor:

Creșterea capitalului începînd din 1906/7:

16 000 000 de ruble — capital social nominal la cursul mediu de circa 200 (curs inițial la bursa berlineză)

10 000 000 — din emisiunile în contul rezervelor

26 000 000 — total

32 000 000 — capital efectiv la cursul de 200

6 000 000 de ruble — diferența — profitul de intermediar în folosul lui «Deutsche Bank» și al partenerilor ei“ (78)...* | 6 mil. ruble

...„«Deutsche Bank» a plasat deci, în cazul de față, publicului german circa 32 000 000 de ruble sub formă de acțiuni cu unicul scop ca ea, «Deutsche Bank», să pună în buzunar arginții lui Iuda în sumă de cîteva milioane drept diferență de curs“ (78). | !

La adunarea generală din 23. III. 1913 a acționarilor Băncii comerciale siberiene, un mic grup de acționari, în frunte cu avocatul *Bibikov*, a protestat împotriva hotărîrilor acestei adunări generale („Birjevîe Vedomosti“ nr. 14 017, 21. II. 1914; „S.-Peterburgskaia Gazeta“ nr. 51, 22. II. 1914; „S.-Peterburgskaia Gazeta“ nr. 54, 23. II. 1914). Protestatarii au demonstrat... „că directorul general al băncii (un oarecare Soloveicik, înrudit cu unul dintre directorii lui «Deutsche Bank») , a trecut în contul său personal subvenții de 7 milioane de ruble acordate de guvern și a folosit această sumă pentru a cumpăra acțiuni ale propriei sale bănci și a obține în acest fel majoritatea de voturi în vederea realegerii sale“ (79)... „Dacă avem în vedere că aici lucrează capitaluri germane și că vestita «Deutsche Bank» este aceea care protejează asemenea metode de a conduce afacerile, capătă o mai mare importanță concluzia pe care vreau s-o demonstrez în cartea de față, și anume că «sistemul participațiilor» împiedică chiar și pe solidul partener rus | !!

* Ibid.



www.dacoromanica.ro

să introducă seriozitate şi ordine în activitatea unor instituţii de credit atît de importante pentru Rusia. «Deutsche Bank» are, desigur, posibilitatea să-şi asigure majoritatea !! voturilor, dar acţionarii ruşi, participanţi şi ei la această bancă, nu vor obţine niciodată o majoritate de voturi suficientă pentru a impune deziderate cît se poate de îndreptăţite şi idei cît se poate de raţionale" (80).

...„Începînd din 1906, se mai adaugă noi şi importante participaţii germane la «Banca rusă pentru comerţul cu străinătatea», denumită *Banca rusă*, şi la «Banca comercială internaţională din Petersburg», denumită *Banca internaţională* ; prima aparţine concernului «Deutsche Bank», a doua băncii berlineze «Discontogesellschaft». Cele două bănci ruse lucrează pe trei sferturi cu bani germani (capital social)*. «Banca rusă» şi «Banca internaţională» sînt cele mai importante bănci ruse. Amîndouă se ocupă cu operaţii pe cont propriu"... (82)

N.B.

Sporirea capitalului în milioane de ruble (p. 84)

| | Capitaluri | | Rezerve | |
|---|---|---|---|---|
| | 1906 | 1912 | 1906 | 1912 |
| Banca rusă ..... | 20 | 50 (+30) | 3 | 15 (+12) |
| Banca internaţională .... | 24 | 48 (+24) | 12 | 24 (+12) |
| | 44 | 98 +54 | 15 | 39 +24** |

$\Sigma\Sigma = 78 + 32$ (Banca siberiană) $= 110$.

Aceste bănci au primit „în total, începînd din 1906, N.B. 110 milioane de ruble capital social, cu care ocazie un profit de intermediar, însumînd cîteva milioane de ruble, a intrat în casa partenerilor" (84)...

p. 97... „lucru pentru care («The Times Russian Supple- N.B. ment») în orice caz sînt plătite subvenţii de către Ministerul de Finanţe din Rusia"...

capitolul 8: „Suma totală a băncilor din Petersburg care lucrează cu participare străină şi cîteva observaţii la cifre".

* Vezi op. cit., p. 356—357.

** Ibid.

www.dacoromanica.ro

## p. 116. *Prescurtez* tabelul: (octombrie/noiembrie 1913)*

| | Creanţe (activul bilanţului) | | | *Milioane de ruble* Datorii (pasivul bilanţului) | | | |
|---|---|---|---|---|---|---|---|
| | Între liniile trase cu creionul sînt încadrate coloanele şi totalurile făcute de *mine* ↓ | | | | | | |
| Băncile de depozit din Petersburg | Productive (comerţ şi industrie) | Speculative (bursă şi finanţe) | Milioane de ruble | Capital şi rezerve | Depozite | Datorii la alte bănci şi rcescont | Acceptе |
| *a) Din „sistemul participaţiilor"* | | | | | | | |
| 1) *Participaţie germană* (4 bănci: Banca comercială siberiană; Banca rusă; Banca internaţională; Banca de scont) | 413.7 | 859.1 | 1 272.8 | 207.1 | 658.8 | 429.6 | 48.8 |
| 2) *Participaţie engleză* (2 bănci: Banca comercială-industrială rusă; Banca ruso-engleză) | 239.3 | 169.1 | 408.4 | 55.2 | 204.6 | 111.5 | 16.4 |
| 3) *Participaţie franceză* (5 bănci: Banca ruso-asiatică; Banca particulară din Petersburg; Banca Azov-Don; Banca „Union" (consiliul de administraţie la Moscova); Banca comercială ruso-franceză) | 711.8 | 661.3 | 1 373.6 | 234.9 | 736.4 | 308.6 | 29.3 |
| | 1 364.8 | 1 689.4 | 3 054.2 | 497.2 | 1 600.0 | 848.5 | 94.5 |
| *b) Bănci ruse independente (Petersburg şi Moscova)* (8 bănci: Banca negustorilor din Moscova; Banca Volga-Kama; Banca „Junker & Co.", Banca comercială din Petersburg (fostă „Vavelberg"); Banca din Moscova (fostă „Reabuşinski"); Banca de scont din Moscova; Banca comercială din Moscova; Banca particulară din Moscova) | 504.2 | 391.1 | 895.3 | 169.0 | 599.5 | 127.9 | — |
| Total ..... | 1 869.0 | 2 080.3 | 3 949.3 | 666.2 | 2 199.5 | 975.5 | 94.3 |
| | 3 949.8 | | | 3 935.8 | | | |

* Vezi op. cit., p. 356.





www.dacoromanica.ro

Miliarde ruble

a 1) $0._4+0._8=1._2$ $\quad 1._3+1._7=3._0$
a 2) $0._2+0._2=0._4$ $\quad$ b) $0._5+0._4=0._9$
a 3) $0._7+0._7=1._4$ $\quad 1._8\ \ 2._1=3._9$

„Pe vremea aceea (1911), Cancelaria creditului din Rusia [N.B.: în alte locuri: directorul ei *Davîdov*] a dat băncilor ruse pentru operații de bursă la Paris și Petersburg mai întîi 120 de milioane de franci, iar mai tîrziu încă un avans, în total circa 100 de milioane de ruble, ca subvenție pentru o nestăvilită speculație bancară, care a ajuns în impas (oficial se spunea: pentru stabilizarea cursului titlurilor de stat ruse)"... (86)...

p. 121: ... în *1912* toate băncile comerciale ruse aveau *548* de filiale...

Creșterea „asociațiilor de credit reciproc" (p. 122)

(potrivit cifrelor Cancelariei creditului):
milioane ruble

| | Numărul | Membri | Capital | Cifra totală a bilanțului | Depuneri | Scont |
|---|---|---|---|---|---|---|
| 1907 | 261 | 158 000 | 39 | 319 | 203 | 246 |
| 1912 | 776 | 502 000 | 99 | 899 | 487 | 687 |

N.B. N.B. **(136 ș. a.)** Miniștrii de finanțe din Rusia numesc directorii de bancă (adesea din rîndurile funcționarilor), — prin intermediul „Cancelariei creditului", ei acordă băncilor subvenții de milioane etc.

bine spus! „Aceasta explică activitatea băncilor din Petersburg, care, fiind «ruseşti» în aparență și «străine» sub raportul fondurilor cu care lucrează, «diletante» din punctul de vedere al modului în care își conduc afacerile și «ministeriale» din cel al riscului, s-au transformat în paraziți ai vieții economice din Rusia. — *Și acest precedent*" (era vorba de Banca siberiană etc.) „a devenit acum *principiul de organizare a băncilor din Petersburg*. Directorii marilor bănci de la Berlin și Paris socotesc că interesele le sînt apărate, considerînd drept garanție

www.dacoromanica.ro

1) subvențiile nemijlocite pe care Cancelaria creditului le acordă băncilor din Petersburg,

2) disponibilul Ministerului de Finanțe din Rusia (din care circa 60% la Paris și 40% la Berlin)" (137)... || !! N.B.

„Ministerul de Finanțe a încredințat Băncii ruso-chineze" [autorul a fost funcționar la această bancă!!] „o serie de emisiuni garantate de stat, cu scopul de a pune la dispoziția băncii numerarul necesar, fără să se intereseze de felul cum este folosit. Astfel, de pildă, el a încredințat băncii emisiunea în Rusia europeană de obligațiuni ale căilor ferate, garantate de guvern, sumele încasate intrînd mai întîi în casele băncii. Întrucît căile ferate aveau nevoie de bani numai treptat, în decursul a 4—5 ani (cît timp se construiau), banca avea între timp banii la dispoziție și, în afară de aceasta, cîștiga și la emisiuni. Această operație s-a încetățenit, pentru că se repeta de cîteva ori în fiecare an" (149). || N.B. || !!

(obligațiunile a 4 linii ferate în sumă de 12.$_8$ milioane de lire sterline = circa 120 milioane de ruble.)

„Directorul băncii (totodată și președinte al ei) a intrat, în afară de aceasta, ca membru al consiliului de administrație într-o serie de mari societăți de cale ferată și industriale (astăzi aproximativ în 20), care trebuiau să-și țină și ele numerarul disponibil într-un cont curent la bancă, știind că Ministerul de Finanțe este foarte interesat în afacerile acestei bănci și o sprijină" (149). ||| în *2 0* de societăți!! ||| N.B. !!

Așa se fac „afacerile"...

Aceasta în capitolul 11: „Fuzionarea Băncii ruso-chineze cu Banca de nord (Banca ruso-asiatică) și protestul adunării generale din 1910 împotriva acestei fuzionări" (p. 147):

(chiar autorul a protestat)

„La adunarea generală a Băncii ruso-chineze, care urma să aprobe fuzionarea, au luat parte mai ales func- || N.B.!!

www.dacoromanica.ro

ționari ai Băncii de stat și ai Cancelariei creditului, care fuseseră delegați să voteze în numele acestor instituții"... (153).

Autorul a formulat o „**opinie separată**", consemnată în procesul verbal al adunării din 30. III. 1910 (p. 154).

„Sistemul participațiilor este o absurditate", a declarat și a căutat să demonstreze autorul în protestul său... (p. 154)

„fuziunea" a fost pusă la cale de băncile franceze („Banque de Paris et des Pays Bas" + „Société Générale"), care erau „interesate" în afacerile Băncii ruso-chineze, își dădeau seama că treburile ei merg prost, voiau „să se degajeze" și *sperau*

N.B. !! ca „prin unire" (a celor două bănci într-o singură bancă — „Banca ruso-asiatică") „să creeze o instituție «rusă» atît de mare, încît guvernul rus să fie nevoit «să sprijine» în orice împrejurări banca formată în urma fuziunii" (p. 151).

!! „La fuzionare, capitalul social a fost redus cu 33%, iar sumele respective trecute la fondul de rezervă, creîndu-se astfel impresia că capitalul de rezervă ar fi fost rezultatul unei bune administrări și dîndu-se totodată noului consiliu de administrație posibilitatea să distribuie pe viitor la capitalul redus întregul profit (!) cu o dobîndă mai ridicată, întrucît capitalul de rezervă a atins dintr-o dată proporțiile prevăzute de lege drept maximum, iar la acest capital nu trebuie să se calculeze dobîndă. Chiar și în fața acestei manevre acționarii au fost neputincioși, căci ei se aflau în Franța, în timp ce adunările generale se țineau la Petersburg"... (152)...

N.B. !! ...„Citind astăzi, de pildă, un anunț al Băncii ruso-asiatice, în care se spune: Capital social — 45 de milioane de ruble, capital de rezervă — $23._3$ milioane de ruble, orice om fără păreri preconcepute are impresia că rezerva s-a format din bani cîștigați, adică datorită unei bune conduceri. În realitate însă, ea a apărut pe seama capitalului social, datorită unei proaste conduceri. În momentul fuziunii, nici una din bănci nu avea rezerve" (153)...

www.dacoromanica.ro

Această bancă, având 120 de filiale (!!), dispune în realitate de un capital prea *mic* (totalul bilanțului este de *7 8 5* de milioane de ruble, capitalul fiind de 73 $^1/_2$ milioane + rezervele — 1. X. 1913) — „riscul acestei supraîncărcări suportîndu-l Cancelaria creditului" (153). !!

...„Apoi este absolut clar că, datorită «sistemului participațiilor» — cu ajutorul căruia acționarii sînt ținuți la o parte și nu-și pot forma o părere despre modul cum conduc treburile consiliile lor de administrație, deoarece între ei și întreprindere stau marile bănci (străine) atotputernice, care jefuiesc ambele părți prin intermediul unor «combinații» mai mult sau mai puțin «camuflate» —, direcția întreprinderilor este alcătuită în mod arbitrar, potrivit unor interese particulare, și, în cele din urmă, orice diletant poate să devină director de bancă" (156—157). N.B. ha-ha!

Conducerea Băncii ruso-asiatice este alcătuită „dintr-un fost birocrat rus (director general și președinte al băncii), un fost guvernator rus, un fost diplomat francez și un fost jurist francez" (158) sic!!

toată această critică, continuă autorul, a fost scrisă în toamna anului 1913 și este „învechită", dat fiind rescriptul imperial publicat la 30. I. 1914. ?

diplomație ?

Unirea băncilor de depozit cu cele care fac operații pe cont propriu este dăunătoare, deoarece

(1) „imobilizează" fondurile disponibile ale țării

(2) duce la creșterea prețurilor, la crearea de sindicate etc.

„Dacă în relațiile bancare ar fi introduse claritate și ordine, aș vrea să văd dacă ar putea exista trusturi, monopoluri și sindicate" (179)... ha-ha! l-a luat gura pe dinainte!!

„Să se stabilească prin lege că firmele care încheie între ele convenții ce aduc prejudicii consumatorilor prin înlăturarea concurenței (concurență necinstită) nu pot beneficia de credite bancare oficiale, neavînd deci nici dreptul de a face noi emisiuni, și atunci ha-ha!! simplu!!

www.dacoromanica.ro

monopolurile și sindicatele se vor destrăma foarte repede" (180).

!! *Subvențiile* acordate de Cancelaria creditului (p. 202 și 204) băncilor din Petersburg însumează *800* de milioane — *1* miliard de ruble*.

Cancelaria creditului... „reprezintă claviatura întregului sistem de credit din imperiu". „E un aparat birocratic, fără statut și fără un control public" (200).

...„În 1910 ea a fost... reorganizată, și de atunci sarcina ei constă în «coordonarea» activității tuturor instituțiilor de credit ale statului**, ca *«reprezentînd veriga de legătură dintre ele și burse»*" ...băncile din Petersburg îi prezintă dări de seamă la fiecare 8—14 zile, iar dări de seamă mai amănunțite o dată la 3 luni (201).

4 „forme" ale acestor subvenții***:

| | Mil. ruble |
|---|---|
| (1) Plăți directe în numerar (către bănci) din fondul de subvenții pînă la..... | 150 |
| (2) Depuneri la băncile din străinătate (ca acoperire camuflată) ..... | 450 |
| (3) „Acordarea dreptului de a face emisiuni garantate de stat"..... | 150 |
| (4) „Scont de polițe financiare (polițe de complezență) cu sau fără girul unei bănci din străinătate" ..... | circa 50 |
| | Σ = 800 |

N.B. „Potrivit datelor domnului Davîdov (Cancelaria creditului), depozitele — 1 648 de milioane de ruble plus 800 subvenții — reprezintă 2 448 de milioane față de 5 000 de milioane, cît reprezintă suma totală a numerarului disponibil al țării aflat în circulație, adică ...prin sistemul participațiilor jumătate din numerarul disponibil al Imperiului rus aflat în circulație a fost mobilizată în băncile internaționale, care fac operații pe cont propriu. Pot trece ani de zile pînă cînd acești bani vor fi adunați din nou (și redați circulației)"... (204)

* Vezi op. cit., p. 363.
** Ibid.
*** Subvenții acordate de Cancelaria creditului. — *Nota red.*

www.dacoromanica.ro

Capitolul 15 (p. 210): „*Raportul de forțe dintre trusturile bancare internaționale* pe piața rusă“... || N.B.
„Bilanțul capacității băncilor din Petersburg (sistemul participațiilor)“ (p. 211).

În milioane ruble

| Activ | | Pasiv | |
|---|---|---|---|
| *Controlul asupra comerțului și transporturilor* | | *Capitalul de rulment al băncilor* | |
| a) Credite industriale ruble | 1 350 | a) Fonduri proprii..... | 497 |
| b) Navigație și căi ferate particulare ..... | 1 509 | b) depozite (Rusia) ..... | 1 600 |
| c) Controlul asupra participațiilor clientelei particulare din Rusia | 1 689 | c) Credite | 942 |
| | 4 548 | | 3 039 |

| Controlul asupra producției și a industriei | | Emisiunile din 1908—1912 (fără rente de stat) | |
|---|---|---|---|
| a) Sindicatele cărbunelui (Produgol) | | | |
| b) „ fierului (Prodamet) | | a) în Rusia ..... | 3 687 |
| c) „ petrolului („General Oil“ etc.) | | b) în străinătate ..... | 1 509 |
| | | | 5 196 |
| d) „ metalurgiei (diferite) | | | 8 235 |
| e) „ cimentului, construcțiilor (diferite) ..... | 3 687 | | |
| | 8 235 | | |

{Tabelul de pe p. 211—212 în întregime.}
„Repartizarea acestei capacități între cele trei grupuri de bănci din străinătate este aproximativ următoarea:

N. B. (p. 212) ||
(1) Trio bancar francez plus 5 bănci din Petersburg ..... 55%
(2) Băncile germano-berlineze «D» plus 4 bănci din Petersburg..... 35%
(3) Sindicatele anglo-londoneze plus 2 din Petersburg ..... 10%“*

* Vezi *V. I. Lenin.* Opere complete, vol. 27, București, Editura politică, 1964, ed. a doua, p. 357. — *Nota red.*

www.dacoromanica.ro

...„Repartizarea angajamentelor materiale (totul în valori nominale) se exprimă, dimpotrivă, astfel:

| a) *Străinătate* | (în milioane de ruble) |
|---|---|
| Emisiuni | 1 509 |
| Creanțe bancare (scăzînd sumele datorate Cancelariei creditului) circa | 300 |
| Participarea la capitalul social al băncilor | 295 |
| „ la alte acțiuni (sistemul participațiilor) | 500 |
| | 2 604 |

| b) *Rusia* | |
|---|---|
| Emisiuni, depozite, diverse | 4 831 |
| Cancelaria creditului (fără ultimul împrumut pentru căile ferate) | 800 |
| | 5 631 |
| | Σ = 8 235" |

„Sensul clar al acestei statistici a proporțiilor este că o minoritate de $^1/_3$, cît reprezintă țările exportatoare de capital, domină asupra majorității de $^2/_3$, cît reprezintă Rusia ca țară importatoare de capital (— p. 213—), iar această dominație este exercitată într-o asemenea formă (subvenții, sindicate, carteluri etc.), încît această minoritate să nu fie în stare să apere nici propriile ei interese, nici interesele celorlalți. Din această cauză predomină interesele particulare last not least* ale directorilor cîtorva mari bănci — nu oficial, ci în mod camuflat și în așa fel încît au de suferit toți participanții".

{ Autorul consideră că aceasta este cauza creșterii prețurilor și arată chiar (la p. 213) % aproximativ de creștere a prețurilor în perioada 1908—1913; este însă evident că aprecierea e făcută după ochi, nu e un lucru serios, adică e o ilustrare inutilă, nu este o demonstrare... }

La p. 214 el reproduce următoarea *statistică oficioasă din „Torgovo-Promîşlennaia Gazeta"*:

* — ultimul ca număr, dar nu ca importanță. — *Nota trad.*

www.dacoromanica.ro

| | Milioane ruble | |
|---|---|---|
| Totalul capitalului social (începutul anului 1914) | 3 600 | |
| plus (obligaţiunile) industriale | 400 | |
| „ acţiunile căilor ferate | 140 | |
| | 4 140 | |
| Plus împrumuturile de stat şi obligaţiunile feroviare garantate aflate în Rusia | 6 072 | N.B. |
| „ valorile ipotecare particulare | 2 956 | |
| | 13 168 | |

Autorul susţine că băncile din Petersburg ar fi nişte „trusturi financiare internaţionale create în mod artificial (?)“ (215)

...„programul directorului de astăzi al unei mari bănci este cît se poate de limpede şi de evident; el sună astfel:

*Dacă noi, băncile mari, vom reuşi să dominăm producătorii şi consumatorii (cu ajutorul emisiunilor, al creditului şi al taxelor vamale), profitul va intra în buzunarele noastre, şi noi vom fi stăpîni pe situaţie*“ (subliniat de Agahd) (218).

un „dacă“ amuzant („narodnic“!)

Agahd „a uitat“ un amănunt: capitalismul şi clasa capitaliştilor!!

Aceasta poate avea drept consecinţă, susţine autorul, „o creştere exagerată a taxelor vamale“, provocînd „duşmănie făţişă pe piaţa mondială, care ar putea duce chiar la război, ceea ce, de asemenea, poate face jocul marilor monopolişti bancari, căci, datorită force majeure a războiului, ei ar putea să-şi asaneze bilanţurile fără să poată fi făcuţi personal răspunzători pentru pierderi“ (220)...

„chiar“ la război

unul dintre motivele în favoarea războiului

www.dacoromanica.ro

La p. 234, autorul îl citează pe **S. Prokopovici** (condițiile dezvoltării industriale a Rusiei) —
capital de proveniență rusă...
$447._2$ milioane de ruble = $21._1\%$,
capital de proveniență străină...
$762._4$ milioane de ruble = $35._9\%$,
capital provenit „din vînzarea de titluri"...
$915._6$ milioane de ruble = $43._1\%$

$\Sigma$ dă $100._1\%$

Aici, spune Agahd, rolul principal îl joacă „problema bancară, pe care autorul (Prokopovici) nu o cunoaște".

În legătură cu *balanța comercială* a Rusiei, autorul scrie că excedentul activului asupra pasivului a fost în

1909—570 de milioane de ruble (p. 238)
1910—511
1911—430

1 371 *
— 600 — minus plata cuponului în străinătate însumînd 200 de milioane de ruble anual

771 — „excedentul total în 3 ani".

„Despre această sumă se poate deci spune că, în parte (presupun 500 de milioane de ruble), ea a îmbogățit țara cu numerar peste normă datorită recoltei excepționale. În orice caz, această cifră arată cît se poate de clar că nu numai recoltele foarte bogate au fost cauza avîntului atît de mare, în aparență, din Rusia.

La aceasta mai trebuie adăugat importul de capitaluri sub formă de emisiuni garantate și particulare, însumînd circa 1 509 milioane de ruble, care au fost însă puse numai într-o măsură neînsemnată la dispoziția întregii piețe ca numerar (cea mai mare parte din ele au fost plasate în întreprinderi speciale).

* Așa figurează la Agahd. — *Nota red.*

www.dacoromanica.ro

Directorul Cancelariei creditului (Davîdov) evaluează sporul capitalului disponibil al țării (prin acesta directorul înțelege depozitele particulare din toate băncile, sporul depunerilor în numerar la casele de economii (un spor de 576 de milioane în numerar și hîrtii de valoare), conturile curente ale caselor de stat la banca de stat, exceptînd depunerile caselor de stat (Cancelaria creditului) la bancherii străini și datoriile băncilor ruse în străinătate) în felul următor:

1906 — 2 592 de milioane de ruble
1912 — 5 000 de milioane de ruble" (p. 238). N.B.

Sporul care ar fi = circa 2 500 de milioane de ruble, iar importul de capital circa 1 600 + 771 (suma intrată datorită recoltelor) = 2 371 de milioane de ruble (p. 239) — „aproximativ se echilibrează"...

„Ministerul de Finanțe din Rusia utilizează aici" (în legătură cu rezerva de aur prea mare a statului rus) „numerarul său într-un mod tot atît de neștiințific, tot atît de puțin în concordanță cu nevoile economiei naționale, tot atît de antinațional cum utilizează majoritatea marilor bănci continentale din Berlin și Paris depozitele lor. Aici, banii statului rus servesc pentru a asigura posibilitatea unor bănci din Berlin și Paris să-și exercite influența asupra băncilor din Petersburg (și asupra depozitelor lor din Rusia), în timp ce viața economică productivă a Rusiei este slăbită tocmai acolo unde ar fi trebuit să fie întărită" (247).

nu cumva e invers? „influența" băncilor pariziene și berlineze *constrînge??*

Venitul național („bugetul națiunii = producția agricolă, adică recolta de cereale și toate celelalte produse") reprezintă în Rusia (1913) numai *9 miliarde de ruble* (249). N.B.

---

...„Lucrul cel mai avantajos continuă să fie ridicarea productivității și a consumului maselor" (265) (subliniat de autor). „narodnic"

www.dacoromanica.ro

Cum critică autorul politica financiară a lui Witte:

„Şi atunci" (Witte), „în loc să se ocupe de organizare, se îndeletnicea cu speculaţii şi combinaţii, iar riscul îl suporta vistieria statului" (275)...

Speculaţii versus organizare:!! Narodnic!! idem 281—282 şi multe altele

care pe care!

un negustor „cinstit"

Reproşul pe care îl face autorul conducerii finanţelor ruse: „Nici speculanţii internaţionali n-au fost menţinuţi în limitele cuvenite, nici străinilor loiali care colaborează productiv nu li s-a creat o situaţie corespunzătoare prin care să se recunoască realizările obţinute de ei" (276)...

... bănci „bune" ...

...„În acelaşi timp atrag încă o dată atenţia asupra deosebirii dintre băncile din Petersburg care fac operaţii pe cont propriu (operaţii fiscale) şi băncile ruse care lucrează productiv (economia naţională). Nu putem să nu recomandăm Banca Volga-Kama, Banca negustorilor din Moscova, Banca Knoop şi Banca Wogau ca modele potrivite pentru îndrumarea activităţii băncilor pe această cale, în scopul de a înlătura cu desăvîrşire operaţiile speculative din băncile de depozit"... (280).

ha-ha!

„Mi-am exprimat deja *regretul* că şi Rusia este antrenată în «economia bănească a lumii civilizate»" (283).

!!

„Orice ţară care trece la economia bănească va trebui să ţină seama de puterea organizaţiei evreieşti internaţionale"; evreii sînt însă folositori cînd sînt subordonaţi intereselor întregului, ca, de pildă, în Germania, unde talentele lor sînt încadrate în limitele „raţiunii şi eticii" (284).

bine spus!

...„Se poate spune: În condiţiile actuale, dividendele se plătesc de către unele mari bănci ca şi cum ar fi o plată ilegală pentru tăcere"... (286).

www.dacoromanica.ro

„Programul meu“ (al lui Agahd) n-ar fi „național“?? ferit-a sfîntul!! nu sînt cosmopolit, sînt naționalist (p. *287* și *288*), sînt pentru independența fiecărei națiuni, pentru afaceri bancare bune, pentru succesul „afacerilor“.

...„Dacă un astfel de program nu este «național», rog să mi se explice ce anume trebuie înțeles prin «național»? Sau, poate, se va susține că organizarea și conducerea cu succes a unor afaceri, care să fie tot timpul rentabile, nu se încadrează în această noțiune ?“ (288). — o perlă (un naționalist)

Subliniat de autor:

„O schimbare a sistemului marilor bănci de pe continent constituie astfel în genere principala condiție pentru o înțelegere pe plan economic și politic în Europa, iar aceasta corespunde pe deplin intereselor popoarelor“ (290) — pentru „pace“ și pentru („Statele Unite ale Europei“)

și ultima frază a cărții:

„Iar concluziile *sună* astfel: Dacă marile puteri europene (continentale) vor continua să aplice neclintit «încercatul lor sistem» de pînă acum, un război mondial le va forța să-l schimbe. Libertatea pieței financiare și libertatea pieței mondiale — pe calea războiului sau pe calea înțelepciunii — alegeți și nu uitați că clasele conducătoare din Europa poartă întreaga răspundere“. — amenințare cu un „război mondial“

Sfîrșit

## BALLOD. STATISTICA

Prof. dr. *Karl Ballod*. „Bazele statisticii“. Berlin, 1913. — Ballod

Se pare că e o foarte bună culegere de date cifrice, autorul interesîndu-se cel mai mult de statistica *producției* (*cantitatea* de produse) — cf. Atlanticus!! —

Ballod socotește că în Germania există cîte *2 sclavi de fier* (mașini) la 1 lucrător

www.dacoromanica.ro

## § „Forțele de producție tehnice"

*Incomplet*

| | | abur apă electricitate |
|---|---|---|
| *mașini* (cu aburi) | Germania (1917) în industrie | |
| | 8.8 milioane cai-putere | (7.3+0.9+1.5) |
| | America (Statele Unite) în industrie | |
| | 16.0 milioane cai-putere | (14.2+1.8+?) |
| | Anglia (x) (1907) în industrie | |
| | 10.7 milioane cai-putere | |
| | Total + locomotivele 13 milioane cai-putere (1895) | |

| | |
|---|---|
| Anglia | (*) Cifrele cu privire la *Anglia* sînt luate din revista „Die Bank", 1913, p. 190 — pe baza datelor „Ministerului Comerțului". Rezultatele „recensămîntului producției" pentru (întreaga) *industrie*. Prețul global de vînzare = 1 765 milioane l.st.; valoarea materiilor prime = 1 028 milioane l.st.; lucrările cedate = 25 milioane l.st. Valoarea netă [1 — (2 + 3)] = = 712 milioane l.st. *Numărul muncitorilor = 6 985 000.* Mașinile = *10 755 000 CP* [+ În agricultură valoarea = = 196 milioane l.st.; muncitori — 2.8 milioane.] Întregul capital (în industrie) = *1 500* milioane l.st. |

Cantitatea *de energie hidraulică:*

| | milioane cai-putere |
|---|---|
| Elveția | $1^1/_2$ —3 |
| Suedia + Norvegia | 8 (se pretinde că ar fi 28 de milioane) |
| Finlanda | 4 —6 (p. 255) |
| Niagara | 4 —5 (folosită numai în proporție de $^1/_{10}$) |
| Cascadele fl. Congo (Africa) | — 28 |
| America de Sud (??) | 1 —2 |

## OTTO. BĂNCILE GERMANE ÎN ȚĂRILE DE PESTE OCEAN

Dr. Walter *Otto*. *„Preluarea de împrumuturi, operații de fondare și participare ale marilor bănci germane în țările de peste ocean"*. Berlin, 1911.

www.dacoromanica.ro

(Lucrarea conține o enumerare a tuturor întreprinderilor și tabele în care se arată „participațiile" marilor bănci; partea I pe continente și țări; partea a II-a pe bănci. **Materii prime.**)

La unele întreprinderi, se arată cîteodată %% participării unor grupuri *engleze* și *franceze*, *nord-americane*, *o totalizare* nu există însă.

La p. *245* figurează un tabel: „Totalul capitalului aflat în funcțiune al băncilor germane de peste ocean" (10 bănci) (rezum pe baza datelor anuale):

1889 — 45.$_6$ mil. mărci
1890 — 41.$_3$ „ „
1900 — 206.$_5$ „ „
1905 — 329.$_3$ „ „
1908 — 607.$_1$ „ „

## DIOURITCH. EXPANSIUNEA BĂNCILOR GERMANE ÎN STRĂINĂTATE

*Georges Diouritch.* „Expansiunea băncilor germane în străinătate, legătura dintre ea și dezvoltarea economică a Germaniei". Paris (și Berlin), 1909 (798 p.).

Uriașul tom oferă o sumedenie de date; parte dintre ele există și la Riesser; voi mai alege unele dintre ele:

p. 37: Potrivit statisticii din „Der Deutsche Oekonomist" (1906, p. 452), băncile germane dispun de un capital de *11394* de milioane (bani proprii și străini).

| | | | | |
|---|---|---|---|---|
| Dintre care | 3 335 | grupul | „Deutsche Bank" | 17 bănci |
| | 2 145 | „ | „Dresdner Bank" + „Schaaffhausenscher Bankverein" | 13 „ |
| | 1 843 | „ | „Diskontogesellschaft" | 8 „ |
| | 908 | „ | „Darmstädter Bank" | 6 „ |
| Σ | 8 231 | 4 | grupuri | 44 „ |
| | | + 4 | grupuri mai puțin puternice | |

ΣΣ = 9 566 = în total circa 80% { „Commerz- und Diskontobank", „Mitteldeutsche Kreditbank", „Nationalbank für Deutschland", „Berliner Handelsgesellschaft"

p. 84... Capitaluri franceze plasate în străinătate:



www.dacoromanica.ro

după „Journal officiel" din 25. IX. 1902

| | |
|---|---|
| Europa .... | 21 012 mil. de mărci (sic! n-o fi o greşeală de tipar?). În prezent, suma lor ar fi atins cifra de *40 de miliarde* |
| Asia ..... | 1 121 |
| Africa ..... | 3 693 |
| America .... | 3 972 |
| Australia şi Oceania .. | 57 |
| | 29 855 |

p. 126—127: „Legăturile marilor bănci germane cu societăţile industriale prin reprezentare în consiliile de administraţie ale acestor societăţi industriale" (tabel întocmit de Hans Arends şi Kurt Wossner pe baza datelor din „Cartea de adrese ale directorilor şi ale membrilor consiliilor de administraţie ale societăţilor pe acţiuni", Berlin, 1903); autorul dă date pe industrii, eu nu iau decît totalurile:

| Sisteme de participaţie | „Deutsche Bank" | „Diskontogesellschaft" | „Darmstädter Bank" | „Dresdner Bank" | „Schaaffhausenscher Bankverein" | „Berliner Handelsgesellschaft" |
|---|---|---|---|---|---|---|
| Prin administratori ..... | 101 | 31 | 51 | 53 | 68 | 40 |
| Prin membrii propriului consiliu de administraţie ..... | 120 | 61 | 50 | 80 | 62 | 34 |
| Prin unul sau altul din aceste două moduri ..... | 221 | 92 | 101 | 133 | 130 | 74 |
| Prin exercitarea funcţiei de preşedinte sau prin mai mult de 2 membri ai consiliului .... | 98 | 43 | 36 | 41 | 46 | 33 |

p. *213:* Participaţia principalelor ţări la liniile telegrafice maritime de pe glob:

| | 1898 | 1903 |
|---|---|---|
| Anglia ..... | $68._{33}$% | $60._{2}$ |
| Statele Unite ..... | $11._{10}$ | $18._{2}$ |
| Franţa ..... | $10._{10}$ | $9._{0}$ |
| Germania ..... | $1._{88}$ | $4._{5}$ |
| Rusia..... | $4._{32}$ | $3._{8}$ |
| Japonia ..... | $0._{90}$ | $0._{8}$ |

p. 239... Întreprinderi ale industriei de electricitate în străinătate (după *Fasolt.* „Şapte mari societăţi de electricitate, dezvol-

www.dacoromanica.ro

tarea lor"... Dresda, 1904); folosesc numai datele cu privire la *Rusia* şi totalurile (mil. mărci):

| Grupul | | |
|---|---|---|
| „Siemens und Halske" ..... | $33._{10}$ | $104._{39}$ |
| A.E.G. ..... | $2._{88}$ | $52._{04}$ |
| „Schuckert" ..... | $1._{60}$ | $25._{66}$ |
| „Union-Elektrizitätsgesellschaft" .... | $2._{88}$ | $17._{53}$ |
| „Helios" ..... | $21._{60}$ | $27._{70}$ |
| „Lahmeyer" ..... | — | $5._{12}$ |
| „Kummer" ..... | — | $0._{69}$ |
| $\Sigma =$ | $62._{06}$ | $233._{13}$ |

---

p. 245 şi 246. Extracţia de petrol în România
în 1886 ..... 53 000 tone
1907 ..... 900 000 „
Capitalurile străine în această industrie*:

{Exemplul nu e rău}

| | |
|---|---|
| German | 74 milioane de franci |
| Francez | 31 |
| Olandez | 22 |
| Românesc | 16 |
| Italian | 15 |
| American | 12.5 |
| Belgian | 5 |
| Englez | 3 |
| Ale altor ţări | 6.5 |
| $\Sigma =$ | 185 |

(54)

p. 283 şi urm.

Bancile coloniale engleze:
32 de bănci....2 136 filiale ....$50._3$ milioane l. st. (capital social)
$\times$ 25 = $1\,257._5$ milioane de franci
Băncile coloniale franceze:
20 de bănci 136 de filiale**....$326._8$ milioane de franci
Bancile coloniale olandeze
16 bănci 67 de filiale ..... $98._0$ milioane de florini
$\times$ 2 (??) = 196 milioane de franci

---

((numeroase date pur şi simplu monografice cu privire la fiecare dintre *marile* bănci şi cu privire la unele bănci germane de peste ocean))

---

* Vezi *V. I. Lenin.* Opere complete, vol. 27, Bucureşti, Editura politică, 1964, ed. a doua, p. 374.— *Nota red.*
** Op. cit., p. 370.



www.dacoromanica.ro

Cîteva exemple:
(p. *6 3 1*) „Deutsch-Asiatische Bank" (Şanhai) (fondată la 12.II.1889)
Repartizarea celor 5 000 de acţiuni (a cîte 1 000 de taleri)

p. 743:
„Deutsch-Ostafrikanische Bank", fondată la 5.I.1905
4 000 de acţiuni (= 2 mil. mărci)

| | | | |
|---|---|---|---|
| 1. | Direcţia lui „Diskontogesellschaft" | 805 | acţiuni 250 |
| | „ băncii „Seehandlung" | 175 | |
| | „Deutsche Bank" | 555 | —— 250 |
| | Bleichröder | 555 | —— 100 |
| 5. | „Berliner Handelsgesellschaft" | 470 | |
| | „Bank für Handel und Industrie" | 310 | |
| | „Robert Warschauer & Co." | 310 | —— 100 |
| | „Mendelssohn & Co." | 310 | —— 100 |
| 10. | Jacob Stern (Frankfurt pe Main) | 470 | |
| | M. A. v. Rotschild ( „) | 310 | |
| 11. | „Norddeutsche Bank" (Hamburg) | 380 | |
| 12. | „Sal. Oppenheim & Co." (Köln) | 175 | —— 100 |
| 13. | „Bayrische Hypotheken- und Wechselbank" (München) | 175 | |
| | | 5 000 | |

| | |
|---|---|
| „Deutsch-Ostafrikanische Gesellschaft" | 2 800 |
| Delbrück Leo | 100 |
| „Hansing & Co." | 100 |
| Von der Heydt | 100 |
| | 4 000 |

| | | | |
|---|---|---|---|
| „Diskontogesellschaft" | 800 | Bleichröder | 555 |
| „Deutsche Bank" | 555 | Mendelssohn | 310 |
| „Berliner Handelsgesellschaft" | 470 | J. Stern | 470 |
| „Darmstädter Bank" | 310 | Rotschild | 310 |
| | 2 135 | | 1 645 |

## KAUFMANN. BĂNCILE FRANCEZE

*Dr. Eugen Kaufmann.* „Băncile franceze". Tübingen, 1911 (Suplimentul I la „Archiv für Sozialwissenschaft und Sozialpolitik")*.

* Vezi op. cit., p. 337—338.

www.dacoromanica.ro

p. *362* (rezum): Dezvoltarea reţelei franceze de filiale începînd din 1870 (3 mari bănci: „Crédit Lyonnais"; „Comptor National" şi „Société Générale")

p. 356 Aceleaşi 3 bănci

p. 37 Casele de economii franceze

| | Sucursale în provincie | Case de depuneri la Paris | Σ | Mijloace circulante proprii care figurează în bilanţ | Bani străini | Suma depunerilor mil. franci | Numărul deputătorilor milioane |
|---|---|---|---|---|---|---|---|
| 1870.. | 47 + | 17 = | 64 — — | (1872) *200* mil. fr. | + *427* | | |
| 1880.. | 127 + | 68 = | 195 — — | 253 | 953 | | |
| 1890.. | 192 + | 66 = | 258 — — | 265 | 1 245 | —3 325 | 7.3 |
| 1900.. | 505 + | 120 = | 625 — — | 615 | 2 300 | —4 274 | 10.7 |
| 1909.. | 1 033 + | 196 = | 1 229 — — | 887 | 4 363 | —4 773 (1906) | 12.5 |

Ministrul de finanţe al Franţei a evaluat avuţia naţională a ţării (pe baza impozitelor pe succesiune) la **200** *de miliarde* de franci (1903/05) — sub nivelul real. !!

din care *55* (27%) în mîna a *18 000* de persoane (p. 37)
75 (37%) „ „ „ *45 000* „ „

p. *85*: Digresiune: ***„Capitalul francez plasat în hîrtii de valoare"*** N.B.

| | *Miliarde* de franci | | pe an | |
|---|---|---|---|---|
| Calculul lui *Théry* (1907)... | 61.4 | franceze.... | 1 1/3 | *miliarde* (p. 87) |
| N.B. | 38.5 | străine..... | 1 | — sau *mai precis*, spune autorul, *1 1/2* mlrd. franci |
| | 99.9 | | | |

în cifre rotunde ***100*** de miliarde de franci

Théry consideră că în lumea întreagă (1907) 730 de *miliarde* de franci sînt plasate în hîrtii de valoare

dintre care
115—130 (Marea Britanie)
110—115 (Statele Unite)
100—100 (Franţa)
60— 75 (Germania)
385—420

{aceste cifre sînt ale lui Neymarck} (*)

www.dacoromanica.ro

N.B. (*) p. 287, notă (E. Kaufmann):... „Astfel, cu o participație care, potrivit bilanțului, însumează 72 de milioane de mărci, «Deutsche Bank» stăpînește un grup de bănci pe acțiuni dispunînd în total de un capital de circa $^1/_2$ *miliard* și de $1^1/_3$ miliarde bani străini" (cf. *Lansburgh*. „Sistemul participațiilor practicat de băncile germane". „Die Bank", 1910, iunie, p. 504).

Calculul lui *Théry*

| | | |
|---|---|---|
| (hîrtii de valoare) ruse | — 10.9 | miliarde de franci |
| austro-ungare | — 3.65 | |
| egiptene | — 3.05 | |
| turcești | — 2.5 | |
| olandeze | — 1.45 | |
| elvețiene | — 1.45 | |
| italiene | — 1.4 | |
| portugheze | — 1.35 | |
| engleze (inclusiv coloniile) | — 1.30 | |
| belgiene ( „ „ ) | — 1.25 | |
| braziliene | — 1.20 | |
| argentiniene | — 1.10 | |
| statele balcanice (fără Turcia) | — 1.050 | |

## HEGEMANN. BĂNCILE FRANCEZE

*C. Hegemann.* „Dezvoltarea marilor bănci franceze". Münster în Westfalia, 1908.

Din ***tabelul II,*** întocmit de el (numărul sucursalelor — filiale și case de depuneri — aparținînd aceloraș *trei* mari bănci franceze) (p. 47).

| | Sucursale în străinătate | | Provincie | | Paris | Σ |
|---|---|---|---|---|---|---|
| 1870 | | | 62 | | | 62 |
| 1880 | 12 | — | 119 | — | 67 | 198 |
| 1890 | 24 | — | 194 | — | 66 | 284 |
| 1900 | 35 | — | 467 | — | 120 | 622 |
| 1906 | 44 | — | 660 | — | 179 | 883 |

!! 2 bănci cu 2 001—5 000 de funcț.; 14—101—200; 1 635—1—4
2 — 1 001—2 000 25— 51—100 110 ?
1 — 501—1 000 148— 21— 50
3 — 201— 500 261— 11— 20 Σ = 2 945
744— 5— 10

www.dacoromanica.ro

## HULFTEGGER. „BANCA ANGLIEI“

*Otto Hulftegger.* „*Banca Angliei*“. Zürich, 1915. (Disertație.)

p. 400: Creșterea depozitelor la Banca Angliei (fără depunerile statului) și la unele mari bănci particulare:

| | Depozite (*milioane l. st.*) | | | |
|---|---|---|---|---|
| | 1890 | 1900 | 1912 | Creșterea în perioada 1890—1912 |
| Banca Angliei | 32.99 | 36.96 | 52.95 | 60% |
| „Lloyds Bank Limited“ | 19.28 | 51.02 | 89.39 | 364% |
| „London City and Midland Bank“ | — | 37.84 | 83.66 | — |
| „London Joint Stock Bank“ | 11.62 | 17.16 | 33.83 | 191% |
| „National Provincial Bank of England“ | 39.59 | 51.08 | 65.66 | 66% |
| Banca Parr | 6.21 | 24.22 | 41.68 | 571% |
| „London County and Westminster Bank“ | — | — | 81.69 | — |

## JAFFÉ. BĂNCILE ENGLEZE

*E. Jaffé.* „Sistemul bancar englez“. 1904 („Schmollers Forschungen“, nr. 109).

(p. *234/5*)

| Totalul depozitelor la toate băncile (*milioane l. st.*) | Numărul tuturor oficiilor bancare | La un oficiu bancar revin locuitori |
|---|---|---|
| 1858 | 2 008 | |
| 1872 | 2 924 | 10 767 |
| 1880 500—510 | 3 554 (1878) | |
| 1881 | | 9 461 |
| 1890 660—670 | | |
| 1891 | | 7 249 |
| 1900 840—850 | 6 512 | |
| 1901 | | 6 238 |
| 1903 840—850 | 7 046 | |
| 1909 : 915 | 7 861 (1908) | 5 280 |

potrivit „*Dicționarului statistic*“

*Webb.* „Completare la ediția lui *Mulhall*“, 1911. August Webb.

în 1907 în Statele Unite existau 23 900 de bănci, 1 la 3 600 de locuitori

www.dacoromanica.ro

## MEHRENS. BĂNCILE FRANCEZE

Bernhard *Mehrens*. „Originea și dezvoltarea marilor instituții de credit franceze". Berlin și Stuttgart, 1911. („Studiile economice din München", Brentano și Lotz; nr. 107.)

p. *311:* capitalul francez plasat în hîrtii de valoare (cifrele identice date de Neymarck, ca și de Kaufmann, vezi pagina anterioară din caietul de față)*.

*Capitalul francez plasat în hîrtii de valoare:*

| | *Miliarde* franci | |
|---|---|---|
| N.B. | 1850— 9<br>1869— 33<br>1880— 56<br>1890— 74<br>1902— 90<br>1906—100 | Acumularea anuală de capital în Franța este, după Neymarck, de circa 1½—2 miliarde de franci (p. 311—12) (Neymarck). iar după Leroy-Beaulieu (p. 312, nota) chiar de *2½—3 miliarde* de franci. |

| | *Suma polițelor în Franța* |
|---|---|
| la „Banque de France" existau în 1908 21.$_5$ milioane de polițe însumînd 12.$_3$ miliarde de franci, p. *263* | 1881—27.$_2$ miliarde de franci<br>1890—25.$_2$ (p. 211)<br>1900—28.$_9$<br>1907—35.$_9$ |

| Capital | Rezerve | milioane franci |
|---|---|---|
| 1892—250 | + 69.$_5$ | |
| 1900—500 | +144.$_7$ | |
| 1908—575 | +216.$_2$ | |
| la 4 bănci | | |

Aceasta reprezintă capitalul și rezervele unui număr de *patru* bănci: „Crédit Lyonnais", „Comptoir National", „Société Générale" + „Crédit Industriel" (p. 240).

## WALLICH. CONCENTRAREA BĂNCILOR GERMANE

*Paul Wallich*. „Concentrarea în sistemul bancar german". Berlin și Stuttgart, 1905. („*Studiile economice din München*", nr. 74 (Brentano și Lotz)) (p. 173).

* Vezi volumul de față, p. 116 — 118. — *Nota red.*

www.dacoromanica.ro

judecînd după o parcurgere fugară, *nil* după Riesser, e o lucrare mică, pare-se, clară, dar mult mai sărăcăcioasă decît aceea a lui Riesser.

## ZOLLINGER (BILANȚ INTERNAȚIONAL) ȘI NEYMARCK

*Dr. Walter Zollinger. „Bilanțul transferurilor internaționale de valori". Iena, 1914* („Probleme de economie mondială" nr. 18, Leipzig, editat de Harms).

p. *106: Neymarck* („Bulletin de l'institut international de statistique". Vol. XIX, partea a II-a, 1912) dă următoarele cifre cu privire la emisiuni (ΣΣ pe cinci ani)**:

cf. p. 17 din *caietul* de față*

mlrd. fr.

1871/5—45 } 76.1 } 1891/5—40.4 } 100.4 } 4—5% la 570 mlrd. =
1876/80—31.1 } 1896/900—60 } = 22.8—28—25 mlrd. fr.
1881/85—24.1 } 64.5 } 1901/5 — 83.7 } 197.8 }
1886/90—40.4 } 1906/910—114.1 }

N.B.

p. 206

## *Deținerea de hîrtii de valoare* (p. 223): {*A. Neymarck*} ***

Miliarde de franci

| | Sfîrșitul anului 1908 | | Sfîrșitul anului 1910 | | |
|---|---|---|---|---|---|
| Marea Britanie | 130—135 | | 140—142 | calculul meu: 479 = 80% | Marea Britanie ..142 |
| Statele Unite .. | 115—120 | | 130—132 | | Statele Unite....132 |
| Franța ..... | 103—105 | | 106—110 | | Germania .... 95 |
| Germania .... | 80—85 | | 90—95 | | 369 |
| Rusia..... | 25—27 | N.B. | 29—31 | N.B. | =61% |
| Austro-Ungaria | 21—22 | | 23— 24 | | |
| Italia ..... | 10—12 | | 13— 14 | | |
| Japonia ..... | 6— 7 | | 9— 12 | | |
| „Celelalte țări" | 33—38 | | 35— 40 | | |
| Total | 523—551 | | 575—600 | | |

Verificat pe baza datelor lui Neymarck, p. *223*

* Vezi volumul de față, p. 68 — 69. — *Nota red.*
** Vezi *V. I. Lenin.* Opere complete, vol. 27, București, Editura politică, 1964, ed. a doua, p. 361. — *Nota red.*
*** Vezi op. cit., p. 364—365.

www.dacoromanica.ro

| Calculul meu 1910 Aproximativ | (*) Iată „celelalte țări" numai pe 1902 (32 de miliarde)*: | | |
|---|---|---|---|
| 12.5 | Olanda | 10 | |
| 7.5 | Belgia | 6 | |
| 7.5 | Spania | 6 | |
| 6.25 | Elveția | 5 ← | în prezent 6, crede autorul |
| 3.75 | Danemarca | 3 | |
| | Suedia, Norvegia, România etc. | 2 | |
| 2.5 | | 32 | de miliarde de franci |
| 40 | | | |

Aceste date sînt reproduse după Zollinger

(*) N.B. *W. Zollinger*. „Transferul internațional de valori și plasamentul de capital în străinătate, influența lor asupra producătorilor și consumatorilor". În „Zeitschrift für die gesamte Staatswissenschaft". Anul LXIX, nr. 3.

N.B. Cf. *Ferdinand Moos*. „Instituțiile de credit franceze și plasamentele de capital francez și englez în străinătate". „Jahrbuch für Nationalökonomie und Statistik". Seria a 3-a, vol. 39, 1910.

Elveția posedă „hîrtii de valoare străine" (p. 147) însumînd circa 2.6 miliarde de franci

iar Franța are în Elveția — (1903) circa *900 de milioane* de franci (148).

*Căile ferate* elvețiene: hîrtiile lor de valoare aparțin

(p. 150. Zollinger)

| | mil. de franci |
|---|---|
| Franței | — 420 |
| Germaniei | — 67 |
| Belgiei | — 8 |
| Angliei | — 3 |
| Olandei | — 2 |
| | Σ = 500 mil. fr. |

Muncitorii străini în industria *Elveției* = 24.4% din totalul muncitorilor (Σ = 625 299), dintre care 85 866 = 13.7% *italieni*

* Ibid.

www.dacoromanica.ro

(p. 108. Zollinger) Emisiunile în Germania (după „Der Deutsche Oekonomist")

Hîrtii de valoare

| | germane | străine | $\Sigma$ | |
|---|---|---|---|---|
| 1886— 90 | $4._4$ | $+2._3$ | $= 6._7$ | miliarde de mărci |
| 1891— 95 | $4._8$ | $+1._5$ | $= 6._3$ | |
| 1896—900 | $8._2$ | $+2._4$ | $= 10._6$ | aceleaşi cifre indică şi |
| 1901— 5 | $8._3$ | $+2._1$ | $= 10._5$ | (Neymarck, p. *2 3 2*) |
| 1906—1910 | $12._6$ | $+1._5$ | $= 14._1$ | |

Emisiunile în Franţa (Zollinger, p. III)

| | Franceze | | Străine | | Miliarde de franci |
|---|---|---|---|---|---|
| 1902 | 64 | + | 66 | = | 130 |
| 1906 | 65 | + | 68 | = | 133 |
| 1910 | 69 | + | 73 | = | 142 |

„La sfîrşitul anului 1910, pe diferitele pieţe financiare din lume erau cotate şi negociate hîrtii de valoare însumînd 815 miliarde de franci. Din aceste 815 miliarde hîrtii de valoare negociabile, 570—600 de miliarde sînt proprietatea unor cetăţeni din diferite ţări" (p. 223: Neymarck).

...„Într-adevăr, nu trebuie să confundăm — şi insistăm mereu asupra acestui lucru — suma hîrtiilor de valoare negociabile, cotate pe o piaţă sau pe cîteva pieţe, cu suma hîrtiilor care sînt proprietatea capitaliştilor din aceste ţări. Aceeaşi hîrtie de valoare poate fi cotată şi negociată simultan pe cîteva pieţe" (p. 203).

Autorul elimină cu aproximaţie aceste duble numărători obţinînd suma de 575—600 de miliarde în loc de 815*. N.B.

p. 201 şi urm. „Bulletin". Alfred *N e y m a r c k*. „Statistica internaţională a hîrtiilor de valoare".

„Bulletin de l'institut international de statistique", p. 201 şi urm.**

Acest articol al lui *N e y m a r c k* reprezintă cel de-al *9*-lea raport al său pe această temă (celelalte 8 rapoarte au fost publicate în *v o l u m e l e* IX; XI, 2; XII, 1; XIII, 3; XIV, 2; XV, 2; XVI, 1; XVII şi XVIII, 2. N.B.

* Ibid.
** Vezi op. cit., p. 364.

www.dacoromanica.ro

N.B. Tot acolo sînt publicate o serie de alte articole ale sale pe *aceeaşi* temă
vezi *i n d i c e l e* din vol. XIX, 3, pentru toate cele 19 volume

19 volume (în majoritate a cîte 2—3 numere)
volumul 1 — 1885
volumul 19 — 1911

În articolul citat, *Neymarck* publică şi date anuale cu privire la emisiunile din 1871 pînă în 1910; iată-le:

$39._1$; $76._1 - 39._1 = 37._6 : 7 = 5._3$

| | | | | | | | | | | | |
|---|---|---|---|---|---|---|---|---|---|---|---|
| 1871 | $15._6$ | $12._6$ | $10._9$ | $4._2$ | $1._7$ | $3._7$ | $7._9$ | $4._6$ | $9._4$ | $5._5$ | (1880) |
| [1881] | $7._2$ | $4._5$ | $4._2$ | $4._9$ | $3._3$ | $6._7$ | $5._0$ | $7._9$ | $12._7$ | $8._1$ | |
| (1891) | $7._6$ | $2._5$ | $6._0$ | $17._8$ | $6._5$ | $16._7$ | $9._6$ | $10._5$ | $11._3$ | $11._9$ | |
| (1901) | $9._9$ | $21._9$ | $18._3$ | $14._4$ | $19._1$ | $26._5$ | $15._3$ | $21._2$ | $24._6$ | $26._5$ | |

Capitaluri *s t r ă i n e*

N.B. ale Marii Britanii .... 85 mlrd. franci (1910) (p. 216)
„ Franţei ..... 40
„ Germaniei ..... 20—25

Comerţul exterior (import + export) al tuturor ţărilor în *m i l i a r d e* de franci

1867/8—55 mlrd. franci
1876 —70 „ „
1889 —93 „ „
} Cifrele sînt reproduse după Neumann-Spallart (p. 219)

1910—132 ——— } Această cifră este luată de la Neymarck (p. 218)

↑

miliarde de franci

| | | | |
|---|---|---|---|
| Germania | —20 | Statele Unite | 25 |
| Marea Britanie | —25 | India (britanică) | 6 |
| Franţa | —13 | Japonia | $2._3$ |
| Belgia | — $6._7$ | Canada | $3._5$ |
| Austro-Ungaria | — $5._4$ | Africa de sud (britanică) | 3 |
| Italia | — $5._2$ | Egiptul | $2._2$ |
| Elveţia | — $2._8$ | | $42._0$ |
| Spania | — $2._0$ | | |
| | $80._1$ | | |

$80._1 + 42._0 = 122$, autorul a socotit însă 132!!?? şi numai aceste ţări!!!

Căile ferate din lumea întreagă (983 868 km în 1909) costă circa **270** *d e m i l i a r d e* de franci (p. 223).

www.dacoromanica.ro

| | 1885 | 1905 | 1909 | |
|---|---|---|---|---|
| Europa | 195.2 | 305.4 | 325.2 | mii km |
| Asia | 22.4 | 77.2 | 94.6 | |
| America | 246.1 | 450.6 | 504.2 | |
| Africa | 7.9 | 26.1 | 30.9 | |
| Oceania | 12.9 | 27.9 | 28.9 | |
| | 484.5 | 886.3 | 983.8 | |

Cuvintele de încheiere sînt amuzante: § IX este intitulat: „Avuția publică și particulară internațională și pacea generală" (p. 225) — ...„Este oare de conceput ca pacea să poată fi violată?... ca în fața unor asemenea cifre uriașe... cineva să-și asume riscul de a declanșa un război...? Cine ar îndrăzni să-și asume o astfel de răspundere?"...* } cf. Kautsky despre „ultraimperialism"[16]

---

„Potrivit datelor noastre statistice anterioare, suma efectelor de stat și a hîrtiilor de valoare, franceze și străine, aparținînd capitaliștilor francezi, putea atinge următoarele cifre":

| | Mlrd. franci | Din care străine |
|---|---|---|
| Anii: sfîrșitul | 1850 — 9 | |
| | 1860 — 31 | ————— |
| | 1869 — 33 | ————10 |
| N.B. pagina 289 | 1880 — 56 | ————15 |
| | 1890 — 74 | ————20 |
| | 1902 — 87 pînă la 90 | ————25 pînă la 27 |
| | 1910 — 106 pînă la 110 | .. .. .. .. 38 pînă la 40 |

cf. p. 67 din caietul de față**

Repartizarea capitalului francez plasat în străinătate, pe țări (p. 290):

| | Mlrd. franci | | |
|---|---|---|---|
| Rusia | 10—11 *** | N.B. | Spania și Portugalia 3—4 |
| Anglia | 1/2 | | Statele Unite și Canada 2—3 |
| Belgia și Olanda | 1/2 | | Egiptul și Suezul 3—4 |
| Germania | 1/2 | | Argentina, Brazilia și Mexicul 4—5 |
| Turcia și Serbia | 2— 2 1/2 | | China și Japonia 1—2 |
| Bulgaria, România și Grecia | 2— 3 | | Tunisia și coloniile franceze 2—3 |
| Austro-Ungaria | 2— 2 1/2 | | Σ (pe baza calculelor făcute de mine) = 34—43 1/2 |
| Italia | 1— 1 1/2 | | |
| Elveția | 1/2 | | |

* Vezi op. cit., p. 416.
** Vezi volumul de față, p. 120. — *Nota red.*
*** Vezi *V. I. Lenin.* Opere complete, vol. 27, București, Editura politică, 1964, ed. a doua, p. 368. — *Nota red.*

www.dacoromanica.ro

## TAYLOR. „CONDUCEREA ÎNTREPRINDERII"

*Frederick W. Taylor.* „*Conducerea întreprinderii*" („Shop Management") (tradus și **completat** de ***Wallichs***). Ediția a 2-a. Berlin, 1912.

Wallichs a vizitat America în 1911. Un exemplu „de la oțelăria Bethlehem" (p. 17):

| | *în prezent* | *în trecut* |
|---|---|---|
| Totalul cheltuielilor pentru transportul a 924 000 de tone | 130 000 | 280 000 mărci |
| pentru transportul unei tone | 0.$_{139}$ | 0.$_{304}$ „ |
| Salariul unui muncitor | 7.$_{80}$ | 4.$_{80}$ „ |
| Numărul de tone transportate de un muncitor | 57 | 16 tone!!! |

Un alt exemplu (în mărci) (p. 32):

| | *în trecut* | | *în prezent* |
|---|---|---|---|
| Salariul pe zi | 10.$_{0}$ | | 14.$_{50}$ |
| Cheltuieli pentru mașini | 14.$_{0}$ | | 14.$_{00}$ |
| Cheltuieli totale pe zi | 24.$_{00}$ | | 28.$_{50}$ |
| Cheltuieli pentru o bucată | : 5 | {bucăți pe zi} | : 10 |
| | =4.$_{80}$ | | =2.$_{85}$ |

„Nu trebuie să pierdem din vedere că la început va trebui să facem față unei anumite împotriviri, mai ales din partea muncitorilor recalcitranți, care vor încerca sic!! întotdeauna, prin tot felul de argumente, să împiedice pe cei care lucrează pe baza sistemului de norme dinainte stabilite să obțină cea mai înaltă productivitate" (28).

...„o grea perioadă de trecere de la ritmul lent, propriu metodelor obișnuite de muncă, la ritmul rapid de producție, care caracterizează o bună conducere a secției" (29)...

p. 9: Tărăgăneala sistematică urmărește mai ales ca conducerea secției să nu cunoască randamentul posibil al mașinilor și al muncitorilor.

Această formă de încetinire artificială este atît de curentă, încît la fabricile mari, cu sisteme obișnuite de salarizare, nu există aproape lucrător iscusit care să nu-și petreacă o mare parte din timpul său cu născocirea de metode care să-i permită să lucreze cît mai încet posibil și în același timp să-l convingă pe patron că este foarte sîrguincios" (9)...

www.dacoromanica.ro

„Autorul, deşi a introdus, începînd din 1883, metoda sa în cele mai diferite ramuri industriale din Statele Unite, n-a avut niciodată de-a face cu o grevă a muncitorilor şi crede că, în caz de aplicare a metodei sale, greva este inevitabilă numai atunci cînd majoritatea muncitorilor fac parte dintr-un sindicat, ale cărui prescripţii sînt atît de rigide, încît nu permit nici unuia dintre membrii săi să lucreze în alte condiţii decît cele prescrise de sindicat" (25)... !!

Încă un exemplu (p. 33 şi urm.). Un număr de fete controlau *manual* bile (lustruite, de oţel) şi rebutau pe cele la care constatau fisuri, crăpături etc.

Au fost introduse verificări, controale, „cronometraj", au fost selecţionate cele mai bune lucrătoare etc. etc. „S-a constatat că pînă atunci o foarte mare parte din timp se pierdea cu pălăvrăgeala şi trîndăveala, şi ca primă măsură cele mai neglijente dintre fete au fost puse să lucreze separat, iar cele incorigibile au fost concediate" (35)...

| (p. 35) | *în trecut* | *în prezent* |
|---|---|---|
| Rezultatele: numărul de fete | 120 | 35 |
| salariul lor săptămînal | 15—19 mărci | 27—35 mărci |
| durata zilei de muncă | 10½ ore | 8½ ore |
| calitatea muncii | 100% | 158% |

„Sistemul de funcţii" **a l e m a i ş t r i l o r:**

I) *î n a t e l i e r*

1. Maiştri-reglori (care reglează munca propriu-zisă)
2. Maiştri care reglementează viteza de lucru
3. Controlori (recepţioneri)
4. Maiştri supraveghetori şi de întreţinere (ordinea).

II) *î n b i r o u*

1. Cei care repartizează munca (repartizarea)
2. Cei care eliberează fişele de lucru (eliberarea fişelor de lucru)
3. Normatori şi taxatori
4. Supraveghetori ai ordinii generale (supravegherea generală).

www.dacoromanica.ro

N.B. E greşită părerea că o fabrică lucrează cu atît mai bine cu cît are mai puţini lucrători „neproductivi“ (lucrători productivi = cei care efectuează munca fizică; lucrători „neproductivi“ = supraveghetori etc., maiştri etc.). *Dimpotrivă.*

p. 50 (§ 133 (281—283)). Fabricile cele mai bune au cîte 1 lucrător „neproductiv“ la 6—7 lucrători productivi. Fabricile cele mai proaste — 1 lucrător „neproductiv“ la 11 lucrători productivi.

p. 63. **Wallichs** a constatat că la **excelenta** „Tabor Manufacturing Company“ (circa 100 de muncitori; fabrică scule şi maşini de turnat) există 1 funcţionar la *3* muncitori!!!

p. 67. Condiţiile „reformei“ ((durata necesară pentru reformă — *2—4* ani!!))... „să fie atrase cadre de muncitori cu o productivitate deosebit de ridicată şi care vor să muncească intens în schimbul unui cîştig mare“...

...„numărul maiştrilor supraveghetori şi al funcţionarilor să crească de cel puţin două ori“... (67)...

(( rapoarte scrise, fie şi sub formă de fişe-tip *tipărite*, întocmite de *fiecare* muncitor!! fără a mai vorbi de maiştri!! ))

N.B. ...„totuşi, mai este nevoie de un timp îndelungat pînă cînd ei (oamenii) se vor deprinde cu o muncă susţinută în care să fie folosit fiecare minut, şi mulţi vor trebui să plece, — cei care, cu toată bunăvoinţa, nu se vor putea în genere obişnui cu acest mod de a munci“ (69).

N.B. ...„posibilitatea de a deveni maistru sau şef de echipă este acum mult mai mare, deoarece în noile condiţii este nevoie de un număr sporit de asemenea funcţii“ (75).

(*ademenirea* şi *coruperea* muncitorilor prin *avansarea* în funcţii de maistoraşi)

Studiile legate de cronometrare sînt foarte dificile. De pildă, un inginer (Sandford E. Thompson) (p. 81) s-a ocupat şase ani de problema cronometrării la lucrările de arhitectură!!! Cronometrarea o făcea personal, iar la prelucrarea rezultatelor a fost ajutat de 2 asistenţi!! ((Construcţiile, zidăritul, tîmplăria, „betonarea“, lucrările de terasament etc. etc.))

! ...„numai pentru una dintre profesiunile menţionate mai sus s-a ajuns la o carte de 250 de pagini (tabele şi text)“...

www.dacoromanica.ro

Apoi s-au cronometrat separat în *zecimi* de secundă (p. 84) (cu un ceas special) cele mai mici operații (lăsarea în jos a lopeții; ridicarea roabei; împingerea roabei, oprirea roabei; ridicarea lopeții etc. etc.); s-a măsurat (în metri cubi) volumul roabei, *idem* cantitatea de pămînt ridicată de lopată etc.etc.

Pentru cronometrare trebuie aleși muncitorii *cei mai buni* (91); aceștia trebuie să fie plătiți *cel mai bine* (**promițîndu-li-se** mărirea salariului)...

Alt exemplu: revizuirea și curățirea cazanelor. Autorul a însărcinat pe unul dintre asistenți să facă studiile respective. Asistentul era însă un novice și nu a ajuns la *nici un* rezultat. Autorul a efectuat personal operațiile respective și a cronometrat timpul. S-a constatat că se pierde mult timp, deoarece se lucrează într-o „poziție nefirească" (99). Au fost confecționate *„perne de protecție* pentru a fi fixate la coate, genunchi, șolduri și au fost prevăzute unelte speciale pentru diferitele operații" e t c. e t c. (100).

„S-a rîs mult cînd aceste prescripții" (numeroase pagini: cum trebuie organizate lucrările, adică munca) „au fost puse pentru prima oară în aplicare"... Rezultatul: plata pentru revizuirea și curățirea unui grup de cazane de 300 *CP* a scăzut de la **250** de mărci la **44** de mărci!!! || 250 și 44

Autorul a lucrat 10 ani la oțelăria din Midvale și nu a avut greve. Cei mai buni muncitori nu intrau în sindicate, pentru că primeau un salariu mai bun (mai mare).

„Politica firmei era de a mări la ocazii potrivite cîștigul fiecărui muncitor și de a avansa pe toți aceia care meritau. Se ținea o evidență precisă a calităților și defectelor fiecărui muncitor, ceea ce făcea parte în special din îndatoririle șefilor de echipă, putîndu-se astfel proceda față de fiecare în mod echitabil. Dacă într-o întreprindere muncitorii sînt plătiți în raport cu valoarea lor personală, nu poate fi în interesul muncitorilor mai bine retribuiți să se unească cu cei mai prost plătiți" (101)...

Multă pălăvrăgeală despre unitatea de interese dintre clasa muncitoare și patroni etc. Autorul este *pentru* amenzi în bani, considerîndu-le drept cea mai bună măsură pentru menținerea disciplinei... Amenzile se varsă la casa de ajutor pentru accidentați ((5 pf pînă la 250 de mărci este cuantumul amenzilor pe care le aplică funcționarilor *și* lui însuși!!))...


www.dacoromanica.ro

N.B.
În capitalism „*tortura* sau **Kunststück**“ numai *60 000* de muncitori

În capitolul suplimentar („Succesele din ultimul timp“), scris de *Wallichs*, se susține că în total în America numai vreo **60 000** de muncitori lucrează după principiile întreprinderilor reorganizate (conduse în mod rațional) (109)...

Gilbrecht a introdus aceste principii în munca zidarilor și a mărit numărul cărămizilor pe 1 muncitor de la 120 la 350 pe oră (109) (reducînd numărul operațiilor de la 18 la 5)...

Congresul a numit o comisie pentru studierea sistemului *Taylor* (109)...

Ba bine că nu!

Cele mai influente sindicate muncitorești sînt împotriva sistemului Taylor (110)...

just!!!

(Wallichs): ...„Expresia «conducere rațională» nu-i decît o frază, al cărei conținut este mai bine exprimat prin cuvintele «activitate de producție intensivă»“ (111—112)...

Anexă. Discuție. Multă lume e de părere că la Taylor „*s o c o t e a l a d e a c a s ă n u s e p o t r i v e ș t e* cu cea din tîrg“: organizațiile muncitorești nu vor permite aplicarea măsurilor preconizate de el (119, 116 etc.).

p. 129: Oberlin Smith propune să se introducă în școli studiul sistemului Taylor...

Sfîrșit

---

## SEUBERT. „DIN PRACTICA SISTEMULUI TAYLOR“

*R u d o l f S e u b e r t*, inginer.

„*Din practica sistemului Taylor*“. Berlin, 1914.

Autorul a studiat timp de 8 luni sistemul, în special la „Tabor Manufacturing Company“ (Philadelphia), și promite o descriere amănunțită a aplicării acestui sistem în *practică*.

p. 6: „Cei ce cunosc condițiile din Germania și din America vor admite fără rezerve că, în privința folosirii economice a materialelor, industria germană a depășit-o mult pe cea americană, dar că, în privința

www.dacoromanica.ro

folosirii economice a forței de muncă umane, Germania mai are de învățat mult de la Statele Unite“ (7)... || semnificativ!

În loc de „studierea timpului“ ar fi mai bine să se spună „studierea productivității“, spune autorul: se măsoară nu numai *timpul*, ci se studiază și se stabilesc și *cele mai bune metode* de muncă (9—10)...

— „Știința muncii“ (10) |||| N.B.

cu ajutorul aparatului de filmat se studiază mișcările — poziția oblică a bandei înlesnește luarea materialului (fără a-l privi) etc. etc. „Nici o mișcare de prisos sau neadecvată“ (15). ||| N.B.

Sistemul trebuie aplicat cu precauție, în conformitate cu moravurile *democratice* din America (p. 22), ca să nu fie considerat o „tortură“ (22) ||| sic!!!! N.B.

De obicei, salariul depășește cu $^1/_3$ ceea ce primește un muncitor

iar atunci „el se află deja (dacă + $^1/_3$) la nivelul economic al unui negustor mijlociu sau al unui tehnician bine plătit“ (22)... |||| N.B. îmburghezire!!

p. 30: „**5 ani**“ durează „în medie“ introducerea reformei lui Taylor: „Tabor Manufacturing Company“ „a fost în primejdie de a da **faliment**“ din cauza cheltuielilor făcute cu introducerea sistemului Taylor. !!

Societatea industrială Tabor a fost fondată în ultimul deceniu al secolului trecut. În 1904 a avut loc o grevă (pe jumătate cîștigată). Afacerile mergeau prost. Taylor a propus să avanseze bani dacă i se îngăduie să aplice metoda sa de organizare. (32). Au căzut de acord.

După **5 ani**: creșterea producției cu 80%
reducerea cheltuielilor de producție cu 30%
creșterea salariului cu 25%

în 1912 45 de muncitori (33)
48 (!! sic!!!) *funcționari* și *maiștri* ((de obicei 1:3)) (clerks) (contabili, funcționari și maiștri)

Urmează copii după „chei“ (prescurtări), formulare, acte, instrucțiuni — o scriptologie interminabilă, extrem de complicată... funcționarii îi spun „talmud“ (p. 35)...

Unul dintre funcționari se ocupă *exclusiv* cu studierea productivității (cronometraj), ceea ce îi permite *să studieze* temeinic toate



www.dacoromanica.ro

mişcările mîinilor etc., toate operaţiile şi *să* le *îmbunătăţească*.

...„Şi astfel la «Tabor Manufacturing Company», datorită studierii productivităţii, aproape că nu este zi în care o operaţie sau alta să nu fie verificată din punctul de vedere al utilităţii şi să nu fie perfecţionată“ (107).

N.B.

p. 153: „Cronometrarea şi studierea *mişcărilor*“ = lucrul cel mai „interesant“, cel mai „senzaţional“ din sistemul Taylor.

N.B.

[Ceasuri care indică orele şi sutimile de ore (p. 124). Mai comod.]

Greutăţile introducerii sistemului în Germania: ...„în Germania stratificarea socială a claselor muncitoare reprezintă o greutate care nu trebuie subapreciată. În Germania, un om cu studii universitare se adresează de cele mai multe ori pe un «ton de comandă» omului fără studii superioare, la fel procedează inginerul faţă de maistru, maistrul faţă de muncitor. O dată cu aplicarea sistemului Taylor, cînd toţi trebuie să se simtă colaboratori, acest ton nu va mai fi admisibil“ (152)... *Vor trece ani* pînă cînd oamenii se vor putea obişnui cu „avansarea muncitorilor în posturi de maiştri şi de funcţionari“...

!! N.B.

Sfîrşit

## GILBRETH. „STUDIEREA MIŞCĂRILOR“

*Frank B. Gilbreth. „Studierea mişcărilor ca mijloc de sporire a avuţiei naţionale“* („Annals of the American Academy“, 1915, mai, p. 96 şi urm.)

...„Mişcările fiecărui individ, indiferent de munca pe care o prestează, au fost studiate şi standardizate...

...La aşezarea cărămizilor, mişcările pentru aşezarea unei cărămizi au fost reduse de la 18 la 5, mărindu-se randamentul de la 120 la 350 de cărămizi pe oră. La împăturitul ţesăturilor de bumbac, cele 20—30 de mişcări au fost reduse la 10 sau 12. Rezultatul: în loc de 150 de duzini de bucăţi de ţesătură, erau împăturite 400 de duzini fără să crească oboseala. Au fost studiate mişcările unei fete care lipea etichete

?

www.dacoromanica.ro

pe cutiile cu cremă de ghete. Mişcările ei au fost numai puţin schimbate, şi, în timp ce înainte făcea 24 de cutii în 40 de secunde, ea făcea acum 24 de cutii în 20 de secunde cu un efort mai mic. Asemenea studii au contribuit la reducerea numărului de mişcări nu numai ale femeilor şi bărbaţilor din alte profesiuni, dar şi ale medicilor, infirmierelor, lucrătorilor din birouri, într-un cuvînt ale lucrătorilor din cadrul fiecărui tip de activitate studiat"... (96—97)

Asamblarea (assembly) maşinilor de şnuruit... „în timp ce înainte un om asambla 18 maşini pe zi, acum s-a dovedit că un singur om poate să asambleze 66 de maşini fără ca oboseala să crească" (97)...

Metoda cea mai nouă = 1) studierea micromişcărilor... 2) folosirea „cronociclografului" (97)...

I. „Ceasul care marchează micromişcările" se aşază în faţa muncitorului, marcînd (ceasul marchează) „diferitele momente din timpul zilei pe fiecare imagine a filmului care înregistrează mişcarea" (98)...

II. „Metoda cronociclografică de studiere a mişcărilor constă în fixarea unor mici becuri electrice de degetele operatorului sau de o altă parte a corpului său sau a materialului, a cărui mişcare urmează să fie studiată"... (se fotografiază mişcarea luminii, linia ei) (98).

Aceste studii au trezit interes în întreaga societate...

„Un rezultat caracteristic îl constituie umplerea treptată a prăpastiei dintre şcoală şi fabrică. Studierea intensă a mişcărilor demonstrează că, în ceea ce priveşte latura mecanică, între diferitele meşteşuguri şi chiar între profesiuni există o asemănare mult mai mare decît ne-am fi putut închipui vreodată. Lumea industrială va cere din ce în ce mai mult muncitori tineri cu o agilitate a degetelor formată"... (101)... !! N.B.

aceasta trebuie să se înveţe în şcolile primare:

...„«agilitatea degetelor», adică un antrenament al muşchilor care să-i facă să răspundă uşor şi repede cerinţelor unei munci calificate"...

În prezent are loc „o foarte mare risipă" (102) din cauză că „studiile" se fac disparat, se suprapun etc... „Guvernul Statelor Unite trebuie să înfiinţeze un birou de standardizare a mişcărilor mecanice. Standardele, stabilite şi adunate acolo, ar fi un bun al

www.dacoromanica.ro

tuturor, iar cercetătorii individuali ar putea inventa pe baza acestor standarde altele superioare" (103)...

un minunat exemplu de progres tehnic, în capitalism, ducînd spre socialism.

## JEIDELS. „RELAȚIILE DINTRE MARILE BĂNCI GERMANE ȘI INDUSTRIE"

Dr. Otto *Jeidels*. „Relațiile dintre marile bănci germane și industrie, în special industria metalurgică". Leipzig, 1905 ((volumul *2 4*, ediția a 2-a din „Schmollers Forschungen")).

Prefața este datată: iunie 1905

*După* ce l-ai citit pe Riesser, această lucrare nu mai poate fi citită: repetări, material brut, fapte neînsemnate, nil nou Aceasta este valabil numai pentru începutul cărții. După cît se pare, Riesser a plagiat-o. Cînd e vorba de relațiile cu **industria**, Jeidels e mai bogat, mai viu, mai inteligent, mai științific.

un fenomen obișnuit

p. 18: Un exemplu: cumpărarea (în 1904) de acțiuni ale firmei „Gelsenkirchener Bergwerksgesellschaft" pentru a-l alege pe *Thyssen* în „consiliul de administrație" (!!).

p. 57: Numărul băncilor (pe acțiuni) și al bancherilor individuali care au participat la emisiunile societăților industriale.

| | bancheri | la 1 bancher revin emisiuni | bănci | la 1 bancă revin emisiuni |
|---|---|---|---|---|
| 1871/2 | 90 | $4._4$ | 31 | $6._1$ |
| 1899 | 34 | $2._7$ | 16 | $12._4$ |

p. 103: Frații Mannesmann și-au vîndut brevetele pentru „țevi trase fără sudură" contra sumei de *1 6* milioane de mărci(!)... (1890)...

Orice criză (1857, 1873, 1900) duce la concentrare, dar în special cea din 1900:

„Criza din 1900 a găsit, alături de întreprinderile uriașe din principalele ramuri ale industriei, numeroase întreprinderi cu un sistem de organizare învechit,

www.dacoromanica.ro

după concepțiile de azi, întreprinderi «simple»" (adică necombinate), „pe care valul avîntului industrial le ridicase la suprafață. Degringolada prețurilor și scăderea cererii au adus aceste întreprinderi «simple» într-o situație dezastruoasă, care n-a atins de loc giganticele întreprinderi combinate sau, chiar dacă le-a atins, apoi numai pentru un timp foarte scurt. Datorită acestui fapt, criza din 1900 a dus la concentrarea industriei într-o măsură incomparabil mai mare decît criza din 1873: aceasta din urmă determinase și ea o anumită selecție a celor mai bune întreprinderi, dar, la nivelul de atunci al tehnicii, această selecție nu putea să ducă la un monopol al întreprinderilor care știuseră să iasă victorioase din criză. Un asemenea monopol durabil deținem, într-o măsură foarte mare, giganticele întreprinderi din actuala industrie siderurgică și electrică datorită tehnicii lor extrem de complexe, organizării lor extrem de minuțioase și forței capitalului lor, apoi, într-o măsură mai mică, întreprinderile din industria construcției de mașini, din anumite ramuri ale industriei metalurgice, transporturilor etc." (108)...*

N.B.

monopol

p. 111: — cînd s-a pus problema afilierii firmei „*Phönix*" la „*Stahlwerksverband*", „Schaaffhausenscher Bankverein" a cumpărat *majoritatea* acțiunilor acestei firme și a obținut hotărîrea necesară.

Tot așa „*Dresdner Bank*" „a cucerit" două locuri în „consiliul de supraveghere" al uzinei metalurgice „Königs- und Laurahütte" (acum 4 ani) și a obținut ceea ce a vrut...

Rolul consiliilor de supraveghere este foarte mare (în practică poate chiar = cu rolul *consiliului de administrație*)...

...„Locul de membru în consiliile de supraveghere se oferă de bunăvoie unor persoane cu nume cunoscute, precum și unor foști funcționari de stat care pot crea anumite înlesniri în relațiile cu autoritățile"...** (149).

sic! (simplu!)

* Vezi op. cit., p. 333.
** Vezi op. cit., p. 345.

www.dacoromanica.ro

o poveste obișnuită!!

„În «consiliul de supraveghere» al unei mari bănci găsim de obicei... un parlamentar sau un consilier municipal din Berlin“ (152)...*

155 (in fine)... „Cazurile citate“ (sînt citate o serie de „**n u m e**“: Dernburg — director la „Darmstädter Bank“, Gwinner — director la „Deutsche Bank“) „arată însă clar că industriașii fac parte mai ales din consiliile de supraveghere ale societăților din aceeași ramură sau din aceeași regiune, iar directorii marilor bănci, dimpotrivă, fac parte din consiliile de administrație ale celor mai diferite întreprinderi“...

1. Directorul lui „*Schaafthausenscher Bankverein*“ este membru în „consiliile de supraveghere“ ale unui număr de *33* de societăți!! (p. 155).

p. 150: Un exemplu din care reiese că *35* de posturi de membru al consiliului de supraveghere se află într-o singură mînă... (35).

„supravegherea“ economiei sociale

p. 156: ...„Paralel cu această lărgire a cîmpului de activitate al unor mari industriași și cu limitarea sferei de activitate a directorilor de bancă din provincie la o singură regiune industrială bine determinată are loc o anumită creștere a specializării conducătorilor de bănci mari pe diferite ramuri ale economiei. O astfel de specializare este posibilă numai în cadrul unei largi dezvoltări a activității băncilor și a legăturilor lor cu industria. Această diviziune a muncii se înfăptuiește pe două linii: pe de o parte, relațiile cu industria în ansamblu sînt încredințate unuia dintre directori ca sarcină ce-l privește în mod special; iar pe de altă parte, fiecare director își asumă sarcina de a supraveghea anumite întreprinderi sau un anumit grup de întreprinderi cu profil înrudit sau cu interese similare. Specialitatea unuia este industria germană, în unele cazuri numai industria din vestul Germaniei, a altora — relațiile cu celelalte state și cu industria de peste hotare, informațiile asupra personalului etc., afacerile de bursă și altele. Pe lîngă aceasta, fiecăruia dintre directorii de bancă

* Ibid.

www.dacoromanica.ro

i se repartizează pentru supraveghere o anumită regiune sau o anumită ramură a industriei; unul lucrează mai ales în consiliile de supraveghere ale societăților de electricitate, altul în fabricile de produse chimice, de bere sau de zahăr, al treilea în cîteva întreprinderi industriale izolate și, paralel cu aceasta, în societăți neindustriale, de pildă în consiliul de supraveghere al societăților de asigurare. Demonstrarea acestui lucru pe bază de exemple referitoare la diferiți directori de bancă din Berlin ne-ar duce prea departe în domeniul personal. Într-un cuvînt, este cert că în cadrul marilor bănci, pe măsura creșterii volumului și a diversității operațiilor lor, se statornicește o tot mai accentuată diviziune a muncii între conducători, avînd drept scop (și rezultat) de a-i ridica întrucîtva, ca să spunem așa, deasupra activității pur bancare, de a-i face mai competenți, mai capabili să se pronunțe în problemele generale ale industriei și în problemele speciale ale diferitelor ei ramuri, de a-i pregăti în vederea activității în sfera industrială de influență a băncii. Acest sistem al băncilor se completează cu tendința de a alege în consiliile lor de supraveghere sau în consiliile băncilor subordonate lor persoane care cunosc bine industria, întreprinzători, foști funcționari de stat, în special de la departamentul căilor ferate și al minelor*, cărora băncile le cer nu atît legături cu întreprinderile industriale, cît sfaturi de experți — sfaturi care să aibă la bază nu atît studii universitare, cît o îndelungată experiență tehnică, pricepere în afaceri și cunoașterea oamenilor"... (157)...

N.B.

N.B.

„sistem"

...„Dar în calitate de membru al consiliului de supraveghere, directorul de bancă nu prezintă numai avantajul că este interesat în a-și îndeplini conștiin-

* Vezi op. cit., p. 345—347.

www.dacoromanica.ro

cios funcția, avînd în vedere obligațiile sale față de bancă; el este totodată cel mai bine informat asupra situației pieței, poate folosi marele aparat de funcționari de care dispune pentru îndeplinirea sarcinilor comerciale-tehnice ale consiliului de supraveghere; tocmai faptul că cunoaște situația mai multor societăți îi permite să facă o apreciere asupra fiecărei societăți în parte, îl ferește de o apreciere exagerată a unei anumite întreprinderi, lucru pe care îl constatăm adesea acolo unde o persoană particulară se află în consiliul de supraveghere al unei singure societăți" (157—158).

N.B.

viziune asupra „ansamblului"

La sfîrșitul anului 1903 marile bănci erau reprezentate în **CONSILIILE DE SUPRAVEGHERE** ale societăților industriale: (p. 161—162)*.

| | „Deutsche Bank" | „Diskontogesellschaft" | „Darmstädter Bank" | „Dresdner Bank" | „Schaaffhausenscher Bankverein" | „Berliner Handelsgesellschaft" | Totalul (calculat de mine) pentru *6 mari bănci* |
|---|---|---|---|---|---|---|---|
| Prin directori | 101 | 31 | 51 | 53 | 68 | 40... | 344 |
| Prin membri ai propriului lor consiliu de supraveghere .. | 120 | 61 | 50 | 80 | 62 | 34... | 407 |
| Total | 221 | 92 | 101 | 133 | 130 | 74... | 751 |
| Prin exercitarea funcției de președinte sau prin mai mult de două persoane | 98 | 43 | 36 | 41 | 38 | 33... | 289 |
| | | | | | | | 1040 |

n-o fi extras din Riesser? Cf. p. 170—171: membrii consiliilor de supraveghere pe *ramuri industriale*... p. 137 și 139: emisiuni industriale

* Vezi op. cit., p. 344—345.

www.dacoromanica.ro

...„Natura universală pe care o au afacerile industriale ale băncilor, așa cum a fost descrisă pînă acum, posibilitatea și necesitatea pentru o mare bancă de a efectua sistematic operații bancare normale, acordarea de credite industriale, emisiunile, ocuparea posturilor de membri ai consiliului de supraveghere ca instrument pentru întreținerea unor relații strînse și de durată cu întreprinderile industriale, — toate acestea creează în jurul băncii și al întreprinderii industriale o rețea atît de deasă, încît lupta de concurență din cauza unei afaceri oarecare cu aceste întreprinderi este adesea — iar în ceea ce privește unele societăți pentru timp îndelungat — exclusă" (163)...

„natura universală"

„o rețea deasă"

„Din examinarea legăturilor industriale în totalitatea lor rezultă că instituțiile financiare care lucrează pentru industrie au un caracter universal. În opoziție cu alte forme de organizare bancară, în opoziție cu recomandările formulate uneori de diverși autori în sensul că, pentru a nu pierde terenul de sub picioare, băncile trebuie să se specializeze într-un anumit domeniu de activitate sau într-o anumită ramură industrială, — marile bănci tind să imprime legăturilor lor cu întreprinderile industriale un caracter cît mai variat în ceea ce privește locul și felul producției, să înlăture acea inegalitate de repartizare a capitalului pe localități sau pe ramuri industriale care își are explicația în istoria diferitelor întreprinderi*. În strînsă legătură cu această tendință este și străduința de a întemeia relațiile cu industria pe legături regulate și de durată și de a le concretiza, extinde

„caracterul universal"

„în opoziție" (cu trecutul)

* Vezi op. cit., p. 347.

www.dacoromanica.ro

și adînci printr-un sistem ramificat de ocupare a posturilor de membri ai consiliilor de supraveghere; în comparație cu aceste două sfere de influență, activitatea de emisiune își pierde în parte importanța pentru legăturile marilor bănci

„tendința“ cu industria. O tendință este aceea de a face ca legătura cu industria să devină un fenomen general, cealaltă — de a consolida și intensifica această legătură; în cadrul celor șase mari bănci, ambele tendințe sînt realizate, dacă nu în întregime, cel puțin în proporții considerabile și în egală măsură“ (180)...*

„noile“ relații dintre industrie și bănci „Legăturile dintre întreprinderile industriale, cu noul lor conținut, cu noile lor forme, cu noile lor organe, și anume cu marile bănci organizate atît centralizat cît și descentralizat, se statornicesc, ca fenomen caracteristic economiei naționale, nu mai devreme decît în ultimul deceniu al secolului trecut; într-un anumit sens se poate considera chiar că acest moment inițial coincide cu anul 1897, anul marilor «fuziuni», care, din considerente legate de politica industrială a băncilor, introduc pentru prima oară noua formă de organizare descentralizată, sau cu o dată și mai tîrzie, deoarece abia criza din 1900 a accelerat enorm procesul de concentrare atît în industrie cît și în sistemul bancar, a statornicit acest proces, a transformat pentru prima oară legăturile cu industria într-un adevărat monopol al marilor bănci și a făcut ca aceste legături să devină mult mai strînse și mai intense“ (181)...**

„nu mai devreme decît ultimul deceniu al secolului trecut“

1897

criza (1900)

* Vezi op. cit., p. 347—348.

** Vezi op. cit., p. 350.

www.dacoromanica.ro

...„Concentrarea subită în industria minieră din Renania-Westfalia, formarea sindicatului oțelului, fuzionarea unor mari societăți de electricitate etc. au accelerat, fără îndoială, în mod considerabil rezolvarea practică a problemei legăturilor dintre bănci și industrie“ (182)... după criza din 1900 (depresiunea)

...„afacerile industriale moderne au introdus băncile în sfere absolut noi ale vieții economice... din sfera unei activități exclusiv de mijlocitor, banca pătrunde într-o anumită măsură în sfera producției industriale... ...În felul acesta“ (prin legăturile lor cu industria), „marile bănci au posibilitatea să cunoască nu numai tendințele de dezvoltare ale diferitelor întreprinderi, dar și legăturile dintre diferite întreprinderi ale unei ramuri industriale și dintre diferitele ramuri ale industriei“ (183)... N.B.

„Cine a urmărit în cursul anilor din urmă schimbările de persoane în posturile de directori si de membri în consiliile de supraveghere ale marilor bănci n-a putut să nu observe că puterea trece treptat în mîinile unor oameni care consideră că o sarcină imperioasă și din ce în ce mai actuală a marilor bănci este aceea de a interveni activ în dezvoltarea generală a industriei; N.B.

și trebuie să adăugăm că între aceste persoane și vechii directori de bancă se ivesc pe acest teren divergențe de ordin practic, iar adesea și de ordin personal. Este vorba în fond de a se ști dacă de pe urma acestui amestec în procesul industrial de producție n-au cumva de suferit băncile ca instituții de credit, dacă principiile solide și profitul sigur nu sînt cumva sacrificate în favoarea unei activități care nu are nimic comun cu rolul de mijlocitor în materie

www.dacoromanica.ro

de credit și care atrage banca într-un domeniu unde este subordonată într-o măsură și mai mare decît pînă acum, domniei oarbe a conjuncturii industriale. Așa spun mulți dintre vechii conducători de bănci, în timp ce majoritatea celor tineri socotesc că intervenția activă în problemele industriei este o necesitate tot atît de imperioasă ca și aceea care a chemat la viață, o dată cu marea industrie modernă, și marile bănci, și noua întreprindere bancară industrială de azi. Ambele părți sînt de acord într-o singură privință, și anume că nu există nici principii ferme, nici vreun țel concret pentru noua activitate a marilor bănci"... (184)...*

trecere... la ce?

„Operațiile bancare cu străinătatea și în străinătate se împart în trei părți, fiecare dintre ele corespunzînd unei anumite trepte de dezvoltare: efectuarea plăților internaționale, preluarea de împrumuturi străine și participația la întreprinderi industriale din străinătate... fiecare... și-a pus amprenta asupra unei anumite perioade a politicii externe duse de marile bănci germane.

1
2
3

...Vorbind despre însemnătatea împrumuturilor pentru industria autohtonă, acum zece ani, unul dintre conducătorii băncii Diskonto-Gesellschaft, care acordă o deosebită atenție operațiilor din străinătate, s-a exprimat astfel în fața comisiei de anchetă a bursei («Procesele-verbale ale comisiei de anchetă a bursei», p. 371, depoziția lui Russel): «Aș considera drept un foarte mare prejudiciu dacă... plasarea împrumuturilor străine în Germania s-ar afla nu în mîna capitalului german și ale băncilor germane, ci în

* Vezi op. cit., p. 349.

www.dacoromanica.ro

mîna străinătății. Tocmai pentru că a vrut să evite acest lucru, Ministerul de Externe s-a preocupat atît de mult — și, după părerea mea, pe bună dreptate — ca noi să avem agenții comerciale, bănci și legături în străinătate. Căci numai datorită faptului că există aceste legături se poate găsi în străinătate de lucru pentru industria germană. N.B. N.B.

...Plîngerea generală a industriei noastre care lucrează pentru export constă în aceea că, în comparație cu Londra, Germania rămîne prea mult în urmă pe piața marilor afaceri. Aproape toate comenzile se concentrează la Londra, această mare piață mondială, și numai datorită faptului că avem legături mai strînse cu unele întreprinderi din străinătate ne formăm o clientelă și căpătăm comenzi permanente pentru industrie»“ (186—187)... N.B. „comenzile“

...„Întrucît marile bănci germane se ocupă nemijlocit de întreprinderi industriale din străinătate trebuie să deosebim, de asemenea, două trepte de dezvoltate principial deosebite și care în linii generale se disting și în timp. Dacă privim lucrurile din punct de vedere istoric, prima treaptă coincide aproximativ cu perioada de înflorire a împrumuturilor străine și de aceea cuprinde în diferite țări perioade diferite: deceniile al 8-lea și al 9-lea pot fi considerate ca perioade de înflorire a *construcției de căi ferate în străinătate*“... (187)... 2 trepte căi ferate

2 subtipuri („poli opuși“): căile ferate *române* și participarea la căile ferate *americane*.

„Această primă treaptă se caracterizează printr-o strînsă legătură între activitatea desfășurată în industria din străinătate și împrumuturi, deși, ca furnizor, industria autohtonă poate

www.dacoromanica.ro

să beneficieze astfel de unele avantaje. Inițiativa băncilor este puternică și hotărîtoare, dar ea se manifestă numai indirect în industrie, principala atenție fiind acordată plasamentului avantajos de capital în valori străine. Acest stadiu presupune o situație în care concentrarea industriei autohtone și posibilitatea ei de expansiune n-au atins încă nivelul pe care l-au avut începînd din ultimul deceniu al secolului trecut.

începînd din deceniul 1890—1900

Dimpotrivă, pe treapta a doua împrumuturile externe trec, ca importanță pentru activitatea bancară, pe planul al doilea, în timp ce interesul marilor bănci pentru industria din străinătate crește, fiind mai puțin dependent de alte legături financiare cu țara respectivă. Înființarea de societăți industriale în alte țări de către marile bănci, sau cu ajutorul lor, devine un fenomen mai frecvent, și în același timp se constată o colaborare strînsă între marile bănci și industria autohtonă în ceea ce privește operațiile din străinătate“ (188)...

treapta a 2-a

...„Dacă acestea (întreprinderile autohtone) depind, atunci cînd pătrund în străinătate, într-o măsură mult mai mare de bănci decît în privința fabricilor lor din țară... dimpotrivă“ (spre deosebire de propria lor țară), „în străinătate banca e ca la ea acasă, are sucursalele ei, domină în sfera plăților internaționale, are, eventual, anumite legături cu guvernul țării respective prin preluarea de împrumuturi“ (189)...

„Putem distinge patru forme de participație a băncilor la întreprinderi industriale din străinătate: 1. Fondarea de sucursale sau societăți-filiale pentru industria autohtonă...

4 forme

www.dacoromanica.ro

... 2. Fondarea... de întreprinderi în străinătate care nu au cu industria autohtonă decît legături sporadice sau nu au de loc legături cu ea... Cazul într-adevăr caracteristic îl constituie însă recentele construcții de căi ferate în țările *exotice* și întreprinderile est-asiatice ale marilor bănci, care participă împreună la «Deutsch-Asiatische Bank»"... Aceasta e o „*verigă în cucerirea unei regiuni economice*" (190). — subliniat de mine

(Bagdad, — China etc. colonii)

... „3. Al treilea grup îl formează încercările marilor bănci de a-și asigura o anumită poziție într-o ramură oarecare a industriei din străinătate prin fondarea de întreprinderi proprii, iar adesea și prin simpla participație la întreprinderile existente"... (191) participația la *societățile miniere* din Africa de sud („Deutsche Bank" începînd din 1894 etc.).

4. ...„lumea bancară germană a încercat de asemenea să-și asigure în străinătate, pentru sine sau pentru capitalul german care se află îndărătul ei, o ramură oarecare a industriei cu scopul de a exploata în folosul ei exclusiv" (192)... de exemplu eforturi de „a organiza, sub hegemonia ei, o parte din industria *petrolului*, cu cea română în centru"... — crearea unei industrii „proprii"

...„Piața mondială a petrolului continuă să fie împărțită între două mari grupuri financiare: trustul american «Standard Oil Company» al lui Rockefeller, de o parte, iar de altă parte Rothschild și Nobel, stăpînii petrolului rusesc din Baku. Ambele grupuri sînt strîns legate între ele, dar situația lor de monopol este în ultimii ani amenințată de următorii cinci dușmani" (193): — împărțirea lumii



www.dacoromanica.ro

(1) secătuirea resurselor americane de petrol
(2) firma „Mantaşev & Co." din Baku
× (3) resursele de petrol din Austria
× (4) idem din România
× (5) resursele de petrol de peste ocean, şi îndeosebi cele din coloniile *olandeze* (bogătaşul *Samuel* şi firma „*Shell* Transport and Trading Company)"*.

` = participaţia lui „*Deutsche Bank*" şi a altor bănci germane.

...„Băncile sînt stimulate să acţioneze în străinătate nu de entuziasmul naţional, ci de necesitatea — devenită, la un anumit grad de dezvoltare capitalistă modernă, tot mai imperioasă — de a crea în străinătate capitalului disponibil german un domeniu de valorificare avantajoasă" (197)...

un adevăr elementar

„Un rol similar" (de ajutorare a întreprinderilor industriale) „îl joacă băncile atunci cînd înfiinţează societăţi pentru cercetări tehnice, de ale căror rezultate urmează să beneficieze întreprinderile prietene. Din aceste societăţi fac parte, de pildă, societatea pentru studierea căilor ferate electrice rapide, precum şi «Biroul central pentru cercetări tehnice-ştiinţifice», înfiinţat de concernul Löwe, şi Biroul central pentru cercetări miniere, societate cu răspundere limitată din Frankfurt pe Main, la care participă. în afara unor mari industriaşi, şi cele mai mari bănci" (210—211)**.

rolul marilor bănci (al capitalului financiar) sub raport tehnic

Uneori băncile iniţiază o *apropiere* între diferite întreprinderi industriale (organizînd într-un caz un cartel, favorizînd într-altul specializarea etc.)...

* Vezi op. cit., p. 374.
** Vezi op. cit., p. 348.

www.dacoromanica.ro

...„În acest caz, banca întruchipează oarecum legătura internă care, o dată cu dezvoltarea marii industrii, se creează între un mare număr de întreprinderi; ea reprezintă comunitatea de interese ce există între ele" (215)...

banca = „legătura internă" între întreprinderi

...„Ce vaste posibilități de a da de lucru uzinelor prietene oferă lui «*Deutsche Bank*» construirea căii ferate Berlin-Bagdad!" (217)...

N.B. „Deși apropierea dintre diferitele întreprinderi și ramuri industriale se făcea pînă acum de către bănci, «printre altele», prin procurarea ocazională de comenzi, această apropiere este totuși un simptom semnificativ al faptului că, o dată cu dezvoltarea marii producții industriale, legăturile și interdependența dintre ramuri și întreprinderi devin tot mai numeroase, dar totodată mai complexe și mai întinse, găsindu-și în marile bănci un organ care le dă expresie și transformă legătura latentă tot mai mult într-o cooperare efectivă" (219)...

N.B. dezvoltarea legăturilor

Se aud plîngeri împotriva „*terorismului*" băncilor (219—220), care *i m p u n* (în schimbul comenzilor etc.) să se facă tranzacții cu o anumită firmă (220).

!!

În industria electrotehnică, un rol deosebit l-a jucat criza (probabil, din 1900), iar băncile au intensificat, au grăbit pieirea unor întreprinderi relativ mici, înghițirea lor de către cele mari (p. 230—232). ...„Băncile au refuzat să acorde ajutorul lor tocmai întreprinderilor care aveau cea mai mare nevoie de el, provocînd astfel mai întîi un avînt febril, iar apoi prăbușirea inevitabilă a societăților care nu erau destul de strîns legate de ele" (232)*.

băncile și falimentele întreprinderilor

* Vezi op. cit., p. 371.



www.dacoromanica.ro

N.B. | amănuntele cu privire la industria electrotehnică nu sînt interesante. Cf. datele *mai noi* din „Die Neue Zeit“ |

*Grupul Löwe.*

În 1869 a fost fondată fabrica de mașini de cusut „Löwe“, apoi s-a adăugat producția de arme, mai tîrziu (deceniul al 8-lea și al 9-lea) cea de tunuri, de cazane etc. etc., apoi industria electrotehnică, societăți-fiice etc. [la Jeidels descrierea nu e prea reușită].

În § despre relațiile dintre marile bănci și carteluri (253—258), autorul s-a cam „întins“, s-a pierdut în amănunte. El distinge 4 forme: *1)* indiferență (față de cartelurile puțin importante); *2)* „interes incontestabil“ (254) față de carteluri ca acela al *cărbunelui* (față de cartelurile care reprezintă o *„chestiune vitală“* pentru industria respectivă);

prin ce se deosebește de nr. 2? nu e un „interes incontestabil“?

*3)* „sprijinirea“ cartelurilor, de pildă a cartelului oțelului;

(4) „relații de afaceri“ pur „bancare“ — de pildă înființarea unui „oficiu al sindicatelor“ pe lîngă „*Schaaffhausenscher Bankverein*“ (1899)...

258—265: descrierea concentrării în industria *cărbunelui* (Thyssen și alții). Vezi date mai bune și mai recente la Werner în „Die Neue Zeit“, 1913, în alt caiet*.

265 și urm., industria *electrotehnică* (vezi extrasele din „Die Neue Zeit“**).

„Principiul suprem al băncilor este, în primul rînd, sprijinirea *conștientă* a concentrării, pe care indirect o încurajaseră și înainte prin acordarea de sprijin financiar întreprinderilor prospere“ (268)...

„transformare“

„Transformarea politicii industriale a marilor bănci dintr-o politică a unei instituții de credit într-o politică de concentrare a industriei vădește o triplă contradicție în dezvoltarea actuală a băncilor“ (268)...

1) ...„Faptul înlăturării progresive a concurenței dintre marile bănci“ (269)...

* Vezi caietul „α“, p. 7—9 din volumul de față. — *Nota red.*

** Vezi volumul de față, p. 313. — *Nota red.*

www.dacoromanica.ro

2) „Descentralizarea" băncilor (sucursalele locale și legătura cu băncile din provincie) duce la „o înmănunchiere crescîndă a capitalurilor, care unește băncile și industria într-un singur tot"...

3) ...„Creșterea concentrării înseamnă o organizare mai rațională"... (270).

„Prin extinderea combinării în producție, ale cărei direcții diferite se observă în industria electrotehnică și în marea industrie metalurgică, sfera acestei producții, condusă în mod conștient, poate fi considerabil lărgită, și în acest proces real marile bănci reprezintă un factor important" (270)...

Totodată există tendința de a favoriza în mod deosebit industria *grea* (cărbunele și fierul) în dauna altora...

„Tendința marilor bănci spre concentrare și spre o conducere rațională a industriei este contradictorie atunci cînd se limitează la anumite ramuri industriale, ducînd prin aceasta în celelalte ramuri ale industriei la o și mai mare anarhie" (271)*. N.B.

Sfîrșit

## STILLICH ȘI „ECONOMIA MONDIALĂ".

### NOTĂ

Dr. Oscar *Stillich*. „Studii economice cu privire la marile întreprinderi industriale". Volumul I. „Industria fierului și a oțelului". Berlin, 1904.

II. „Industria cărbunelui". Leipzig, 1906.

Din parcurgerea lucrării îți dai seama că este vorba de *descrierea* (din punct de vedere *tehnic*, **comercial,** în parte situația muncitorilor) a *unor* întreprinderi foarte mari.

Este vorba numai de unele întreprinderi. Nici o sinteză, cu atît mai puțin concluzii...

* Vezi *V. I. Lenin.* Opere complete, vol. 27, București, Editura politică, 1964, ed. a doua p. 332. — *Nota red.*

www.dacoromanica.ro

N.B. De menționat din bibliografia indicată referirea la *J. German.* „*Calificarea muncitorilor de fabrică*“ în „Die Neue Zeit“, anul XXI, vol. II, nr. 30.

((În legătură cu înlăturarea muncitorilor necalificați de către mașini și creșterea rolului muncitorilor *calificați* care lucrează la mașini))

„*Economia mondială*“ — „Anuar și carte de lectură“. Editată de Ernst von *Halle*.

Anul I. 1906
II. 1907
III. 1908

Fiecare volum este alcătuit din 3 părți: 1) Cronici internaționale; 2) Germania; 3) Alte țări.

Cronicile sînt *mai proaste* decît ale lui Neumann-Spallart, căci în cea mai mare parte nu conțin rezultate de ansamblu, ci numai date pe țări.

Fragmentar, incomplet, fără totalizări. Nu există date pe diferiți ani (*în majoritatea cazurilor* nu există). Poate servi numai pentru unele informații.

Interesul științific față de analiza *legăturilor* din economia mondială în ansamblu, pe care Calwer l-a manifestat în parte în „Introducerea“ sa, lipsește cu desăvîrșire; nu e decît material statistic brut.

## EXTRASE DIN REVISTA „DIE BANK“

„*Die Bank*“, 1912, 2.

„*Monopolul petrolului al d-lui von Gwinner*“ (1032—) (dr. Felix Pinner).

La 15.III.1911, Reichstagul a votat, aproape în unanimitate, o moțiune în care se exprima dezideratul de a

www.dacoromanica.ro

se institui un monopol al petrolului. Guvernul s-a grăbit să-şi însuşească această idee „populară" (1 032). Pînă la urmă, băncile... „n-au reuşit să cadă de acord în privinţa împărţirii prăzii" (1 033). *Pentru* a fost numai „**Deutsche Bank**!!" Celelalte (în frunte cu „*Diskontogesellschaft*") au fost împotrivă, *în parte*, pentru că considerau prada lui „*Deutsche Bank*" excesiv de mare**.

cf. p. 13 de aici*

Lupta dintre bănci este utilă. „Numai atunci cînd cei interesaţi s-au demascat reciproc — şi ei au făcut-o în mod temeinic, cu măiestrie şi cunoscîndu-şi profund slăbiciunile reciproce — a devenit posibilă clarificarea" (1 034)...

sic!

Consumatorii se tem de preţurile exorbitante („colosale", 1 034). „*Standard Oil Company*" îl deservea *excelent* pe consumator.

Împotriva trustului petrolului se poate lupta numai introducînd *monopolul energiei electrice*, transformînd forţa hidraulică în energie electrică ieftină. Dar *monopolul curentului electric* va fi introdus numai atunci cînd acest lucru va conveni producătorilor.

„Şi monopolul energiei electrice va veni atunci cînd *producătorii* vor avea nevoie de el, şi anume atunci cînd industria producătoare de energie electrică se va afla în pragul unui nou mare crah şi cînd giganticele şi extrem de costisitoarele uzine electrice pe care le construiesc acum pretutindeni «concernele» particulare din industria energiei electrice şi pentru care aceste «concerne» obţin de pe acum monopoluri parţiale din partea unor oraşe, state etc. nu vor mai fi în stare să lucreze cu profit. Atunci va trebui să se recurgă la forţa hidraulică; dar transformarea ei în energie electrică ieftină nu va putea fi efectuată pe socoteala statului, ci va trebui să fie cedată tot unui «monopol particular controlat de stat», pentru că industria parti-

N.B.

sic!

!!

* Vezi volumul de faţă, p. 63—64. — *Nota red.*

** Vezi *V. I. Lenin.* Opere complete, vol. 27, Bucureşti, Editura politică, 1964, ed a doua p. 375. — *Nota red.*

www.dacoromanica.ro

„tribut" capitalului financiar !!

culară a și încheiat un șir de contracte, stipulîndu-și mari despăgubiri pentru întreprinderile ei costisitoare care folosesc forța aburului, ceea ce ar face să crească excesiv de mult renta funciară pentru monopolul energiei electrice, administrată de stat și alimentată de sursele de energie hidraulică. Așa a fost cu monopolul potasiului, așa stau lucrurile cu monopolul petrolului, așa va fi și cu monopolul energiei electrice. Ar fi timpul ca socialiștii noștri de stat, care se lasă orbiți de un principiu frumos, să înțeleagă, în sfîrșit, că în Germania monopolurile n-au urmărit niciodată și n-au avut niciodată drept rezultat să aducă vreun avantaj *consumatorilor* sau cel puțin să lase *statului* o parte din profitul de întreprinzător, ci au servit numai la *asanarea, pe socoteala statului, a industriei particulare ajunse în pragul falimentului*"* (1 036. Subliniat de autor).

N.B. N.B.

„Deutsche Bank" a fost învinsă de „Standard Oil Company" și în 1907 a încheiat cu ea (de nevoie) un acord foarte dezavantajos, în baza căruia în 1912 „Standard Oil Company" a putut achiziționa pe un preț derizoriu terenurile petrolifere ale lui „Deutsche Bank".

există un tabel care înfățișează „împletirea" „concernelor" petrolului

Și atunci „Deutsche Bank" „s-a pus pe treabă" pentru a crea monopolul!!

Împotriva lui „Deutsche Bank" era „*Diskontogesellschaft*" (cu societatea ei „Deutsche Erdöl-Aktiengesellschaft"), care lucra cu multă prudență în favoarea unei înțelegeri cu „*Standard Oil Company*".

„Die Bank", 1912, 2, p. 695:

{Băncile coloniale} „Statistica băncilor engleze pe acțiuni" (Anglia și Wales)

* Vezi op. cit., p. 376.

www.dacoromanica.ro

| | | | | | | mil. lst. |
|---|---|---|---|---|---|---|
| N.B. | 1890—104 bănci (pe acțiuni) cu | *2 2 0 3* | | filiale. | Depozite | *3 6 8* |
| | 1911— 44 „ | „ *5 4 1 7* | | „ | „ | *7 4 9* |

În Scoția

| | | | |
|---|---|---|---|
| 1890— 10 „ | „ 975 | „ | |
| 1911— 9 „ | „ 1 227 | | |

În Irlanda

| | | | |
|---|---|---|---|
| 1890— 9 „ | „ 456 | „ | |
| 1911— 9 „ | „ 739 | „ | |

Bănci *c o l o n i a l e*

| | | | |
|---|---|---|---|
| N.B. | 1890— 30 „ | „ *1 7 4 2* | „ |
| | 1911— 38 „ | „ *3 6 4 5* | „ |

„Die Bank", *1 9 1 2*, 2 (629 și urm.). „**Strategia petrolului**" de Felix *P i n n e r:*

pe de o parte, germanii („Diskontogesellschaft" și „*Erdöl*-Aktiengesellschaft") vor să unească România (și Rusia) împotriva lui „Standard Oil Company";

pe de altă parte, „*Standard Oil Company*" a înființat o societate („Nederlandsche Koloniale Petroleum Maatschappij") în *î n s ă ș i* Olanda, cumpărînd terenurile petrolifere (și concesiunile) în Indiile olandeze, ceea ce a constituit o lovitură dată principalului său dușman: *t r u s t u l a n g l o - o l a n d e z* „Shell" („Koninklijke Shell") etc.

N.B. împărțirea lumii de către trusturile petrolului

Lupta pentru împărțirea lumii. „Împărțirea lumii", p. *6 3 0.*

Trustului anglo-olandez — Asia.

„Standard Oil Company" — restul lumii.

„Standard Oil Company" vrea să acapareze *t o t u l.*

Germanii (+ România + Olanda + Rusia??) vor să se apere.

www.dacoromanica.ro

„Die Bank", 1912, 1

Trustul cinematografiei !!

„**Patriotismul trusturilor**" de L. Eschwege: În Germania a fost organizat un trust pentru acapararea firmelor de distribuire a filmelor! (Firma „Pathé" (Paris) produce *80 000* de metri de film pe zi la prețul de 1 marcă metrul. Toate cinematografele din lume aduc un venit de circa **1 miliard** de mărci pe an!!) (p. 216—217). Această industrie a rămas în urmă în Germania și este deosebit de dezvoltată în Franța. În Germania, circa 40 de birouri de închiriere achiziționează filme și le „dau cu chirie" proprietarilor de cinematografe. (A fost creat trustul „Deutsche Filmindustrie Aktiengesellschaft"-„Fiag", condus de deputatul național-liberal Paasche. Capital = 5 000 000 de mărci, din care „o parte destul de mare" urma, evident, să fie folosită ca „primă de fondator")... Se introduce monopolul. Vor reuși oare??

---

adevărata față a lui „*Deutsche Bank*"!!!

„Die Bank", 1912, 1 (p. 223 și urm.), un articolaș al lui *A. Lansburgh*. „*Afacerile financiare ale trustului principiar*" (așa este denumită la bursă „afacerea" prinților Fürstenberg și Hohenlohe, niște bogătași, financiari). Ei au investit milioane de mărci, bani proprii și ai lui „*Deutsche Bank*", în firma (de construcții) „Boswau et Knauer". Această firmă a acaparat aproape *100 de milioane* de mărci (!! p. 229), s-a lansat într-o serie de afaceri dintre cele mai riscante și *a dat faliment*. „*Deutsche Bank*" a pierdut circa 12 milioane, Fürstenberg — circa 8 milioane (p. 226), *camuflînd și tăinuind* (p. 226) proporțiile falimentului. Autorul este extrem de revoltat și scrie: „Întregii noastre dezvoltări economice îi este propriu ceva din otrava lui Knauer" (230)... „Principiul după care lucrau ei (Boswau & Knauer) nu se deosebește aproape cu nimic de acela căruia îi datorează succesele lor, de pildă, cele mai mari două concerne electrice germane" (228)... *

și sic!! „concernele electrice"

* Vezi op. cit., p. 360-361.

www.dacoromanica.ro

Dacă Boswau și Knauer s-ar fi descurcat, făcînd ca riscul să fie suportat de alții, toți i-ar fi lăudat și multe sute s-ar fi ruinat!

---

„Die Bank“, 1912, 1.

**L. Eschwege.** *„Eticizarea capitalismului“* (p. 12—). Alegerile pentru Reichstag. Lupta dintre conservatori și democrați. „În timp ce se discută dacă trebuie să guverneze poporul sau birocrația, lucrurile s-au hotărît de mult în folosul unei a treia forțe, și anume al plutocrației“ (12)... „libertatea politică devine o frază lipsită de conținut într-un stat în care izvoarele economice ale avuției au devenit monopolul unui număr restrîns de supraoameni“ (12). Capitalismul este eticizat: în consiliul de supraveghere sînt numiți membri ai administrației comunale, districtuale etc. De pildă, la societatea pe acțiuni „Tempelhofer Feld“ — Escrocherie!! „ipocrizie meschină“ (15) — acești delegați primesc și ei tantieme etc. etc. Se ajunge la o „situație de necinste“ (16)... funcționarii lucrează „mînă în mînă cu plutocrația“ (19)...

---

„Plasamente de capital străin în **Canada**“, p. 32 și urm.

| | | | |
|---|---|---|---|
| Engleze ..... | > 2 000 milioane de dolari | | |
| Americane ..... | 420 | | |
| Franceze ..... | 80 | | 80 |
| Germane ..... | 32 | | 32 |
| Belgiene ..... | { 11.5 } | | 11 |
| Olandeze ..... | | | 123 |

---

*L. Eschwege.* „Istoria fondării unei societăți“ (p. 420 și urm.) — societatea aerodromului.

„Flugplatz Johannisthal“ de lîngă Berlin. Arthur Müller, directorul ei, a atras în această societate duci și prinți, a luat de la ei milioane (capital social = 4½ milioane de mărci), și-a însușit „acțiuni gratuite“, pe care apoi le-a revîndut (un expert venal a apreciat că aceste terenuri vor aduce profituri fabuloase... în 10—20 de ani!!); în general e vorba de o înșelătorie crasă, și totul s-a făcut *strict legal*!!

www.dacoromanica.ro

magnații băncilor din America...

2 bănci — $2^3/_4$ mlrd. de dolari (= 11 mlrd. de mărci) *.

*A. Lansburgh.* „Trustul banilor" (p. 432 și urm.)

„National City Bank" (Rockefeller și „*Standard Oil Company*") dispune de un capital de circa *1 miliard* de dolari.

„Bankers Trust Company" (Morgan) dispune de un capital de circa $1^1/_2$—$1^3/_4$ *miliarde* de dolari.

Autorul arată că nicăieri băncile nu sînt reglementate atît de riguros ca în America (sînt riguros separate băncile „de depozit" de băncile „care fac operații cu hîrtii de valoare"; le este interzis să aibă filiale; le este interzis să dea cu împrumut unei singure persoane mai mult de 10% din capital etc.). În America sînt *26 000* de bănci de „calibru liliputan" (438) — și toate acestea nu ajută la nimic!! *Miliardarii* sînt cei care de fapt domnesc și cîrmuiesc. Schimbarea legilor nu duce decît la schimbarea *formei* dominației lor.

---

„Die Bank", 1912, 1, p. 523 și urm.

*L. Eschwege.* *„Îngrășăminte culturale"* = imigranții germani în Brazilia. Reclama nerușinată a guvernului brazilian (ca și a celui canadian). Se plătesc agenților cîte 10 mărci de imigrant. Minciuna despre prosperitatea imigranților, mizeria în care se zbat etc. etc. Vînzarea pămîntului la prețuri *de speculă* către imigranți etc. etc.

---

„Die Bank", 1911, 1, p. 1 și urm.

N.B. titlul!

*A. Lansburgh.* ***„Germania — statrentier".***

Depunerile la casele *de economii* din Germania = circa $16^1/_2$ *miliarde* de mărci. Aceasta constituie o trecere a capitalului din stare latentă în stare vizibilă, *un ajutor pentru marele capital*, transformare în *rentă* (în cea mai mare parte în ipoteci). Renunțînd să-și administreze ei înșiși banii, depunătorii „întăresc puterea marelui capital și slăbesc puterea de rezistență a micii industrii" (8).

---

* Vezi op. cit., p. 343—344.

www.dacoromanica.ro

„În Germania este frecvent ironizată preferința francezilor pentru viața de rentier, dar în același timp se uită că, în măsura în care e vorba de burghezie, condițiile din Germania devin din ce în ce mai asemănătoare cu cele din Franța" * (10—11). N.B.

Circa 45 (probabil 45%) din sumele depuse la casele de economii sînt depuneri de *3000* de *mărci* și mai mult!!

---

Ibidem, *p. 218:* băncile germane

| | bănci | capitaluri proprii | capitaluri străine |
|---|---|---|---|
| 1883.... | 160 | 890 | + 850 (mil. mărci) |
| 1907.... | 440 | 4 450 | +7 750 „ „ |
| | +175% | + 400% | +812% „ „ |

austriece

| | bănci | Milioane de coroane capitaluri proprii | capitaluri străine |
|---|---|---|---|
| 1883..... | 38 | 500 | 620 |
| 1907..... | 53 | 1 130 | 3 130 |
| | +40% | +126% | +405% |

---

„Die Bank", 1911, 2, p. 605 și urm. „Douăzeci de ani de activitate a băncilor engleze" de Alfred Lansburgh.

Dezvoltarea băncilor engleze

| | Bănci | Depozite și conturi curente | Scoția | Irlanda | capital (Anglia + Scoția + Irlanda) | Rezerve |
|---|---|---|---|---|---|---|
| 1891 ** | 110 | 408.5 | + 91.6 | + 38.5 | mil. l.st. 69.8 | 36.4 |
| 1911 | 46 | 776.6 | 106.6 | 62.5 | 78.7 | 49.0 |

46 bănci engleze au 5218 filiale (1910)
2 „ de pe insula Man 9
9 „ scoțiene 1 242
9 „ irlandeze 693

---

* Vezi op. cit., p. 406.

** Cifrele din coloana întîi se referă la anii menționați, iar cele din coloanele următoare la anii 1890 și 1910. — *Nota red.*

www.dacoromanica.ro

p. 813 şi urm. Germania

| | | numărul băncilor | capital propriu (miliarde mărci) | bani străini | totalul capitalului de care dispun băncile | |
|---|---|---|---|---|---|---|
| Dezvoltarea băncilor în Germania | 1872 | 174 | 1 | 1 | 3 | miliarde de mărci |
| | 1910 | 422 | 5 | 11 | 30 | „ „ „ |

1872...23 din cele 174 de bănci aveau un capital de 10 milioane. şi >. Ele administrau 60% din totalul banilor străini.
1910/1...53 din cele 422 de bănci aveau un capital de 10 milioane şi >. Ele administrau 82.5% din totalul banilor străini (p. 818).
Germania, producţia de fier în 1870: 1 346 000, în 1910: 14 793 000 de tone [17].

bun exemplu!! (capitalul financiar şi guvernul)[18]

*L. Eschwege.* „Plutocraţie şi birocraţie“ (p. 825 şi urm.), tipic pentru un reformist mic-burghez. Două exemple:

„Acum cîţiva ani, cînd, datorită poziţiei intransigente a sindicatului cărbunelui din Renania-Westfalia, Germania a fost cuprinsă de o puternică mişcare ostilă cartelurilor, guvernul imperial a instituit o comisie de anchetă pentru studierea problemei cartelurilor. În timpul dezbaterilor s-a evidenţiat în mod deosebit consilierul guvernamental Völker printr-o excelentă cunoaştere a problemei şi printr-o critică aspră şi concretă făcută reprezentanţilor cartelurilor. Curînd după aceea, consilierul guvernamental Völker a acceptat postul foarte bine retribuit de conducător al Uniunii germane a industriei oţelului, cel mai puternic şi mai închegat cartel din Germania. După ce guvernul a pierdut în felul acesta pe cel mai bun cunoscător al problemei, chestiunea a fost dată uitării“ (827—

www.dacoromanica.ro

828). Cu alte cuvinte, nu e nevoie să ne referim la America!

Există „Oficiul imperial pentru supravegherea asigurărilor particulare" — el a făcut mult în domeniul controlului asupra societăților de asigurări particulare. Dar iată că societățile de asigurări oferă „controlorilor" posturi mănoase (inclusiv posturi de director), momindu-i să treacă la ele. „În ultimii ani, cel puțin trei referenți" (funcționari ai acestui oficiu de control) „au făcut saltul de la oficiul imperial în fotoliul directorial al unei societăți de asigurare" (831). !!

„Die Bank", 1911, 1, p. 94—95. Datele statistice cele mai recente cu privire la industria siderurgică:

*1000 tone*

producția de fier fontă

| | Germania | Anglia | Statele Unite | Franța | Rusia | Producția mondială |
|---|---|---|---|---|---|---|
| 1810 | 15 | 158 | 54 | — | — | — |
| 1820 | — | — | 20 | 198 | — | 1 650 |
| 1850 | — | 2 228 | 564 | 405 | 204 | 4 187 |
| 1870 | 1 346 | 6 059 | 1 665 | 1 178 | 360 | 12 021 |
| 1890 | 4 625 | 8 033 | 9 203 | 1 962 | 727 | 27 427 |
| 1910 | 14 793 | 9 664 | 27 250 | 3 500 | 2 870 | 60 000 |

„Die Bank", 1910, 1 (p. 401 și urm. ...), Alfred **Lansburgh**. „Banca în slujba economiei naționale" — în legătură cu cartea lui Riesser, căruia autorul îi reproșează optimismul și ignorarea defectelor băncilor germane.

**Idem**: Alfred Lansburgh. „*Sistemul participațiilor* practicat de băncile germane" (497 și urm.) și „primejdiile sistemului participațiilor". Ambele articole aduc puține lucruri noi; generalități; lucruri cunoscute. E bun numai tabelul „participațiilor" (p. 500).

„participațiile" băncii de astăzi!!

www.dacoromanica.ro

„*Deutsche Bank*“ *

(1) participă permanent la *17* bănci. ***Din ele 9*** participă, la rîndul lor, la *34* de banci; ***din ele 4*** la încă *7*
(2) pe timp nedeterminat „ *5* „
(3) din cînd în cînd „ *8* „ „ „ *5* „ „ „ „ „ *14* „ „ „ „ *2* „ „ *2*

((Totalurile sînt făcute de mine) 30 14 48 6 9

N.B. dintre care, adică din 8 — *două* ruseşti: Banca comercială siberiană şi Banca rusă pentru comerţul cu străinătatea şi o bancă austriacă: „Wiener Bankverein“.

bănci şi bancheri inclusiv

Sistemul „participaţiilor“ N.B.

aproximativ aşa

! în total „concernul“ dispune de circa $^1/_2$ de miliard de mărci bani proprii şi $1^1/_3$ de *miliard* bani străini

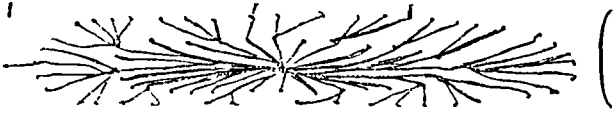

la autor pătrăţele cu denumirile băncilor

pe cît se vede, aceste date cu privire la „Deutsche Bank“ pot servi pentru ilustrarea participaţiilor

aproximativ aşa:
banca din centru („Deutsche Bank“) este disproporţionat de mare, căci printre băncile dependente sînt bănci cu un capital de 70 80 de milioane de mărci!!

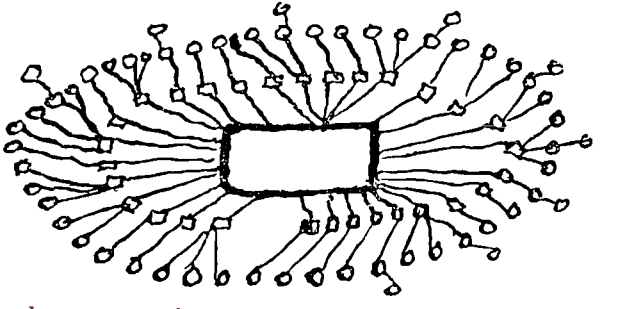

* Vezi V. I. Lenin. Opere complete, vol. 27, Editura politică, 1964, ediţia a doua, p. 335 337.—*Nota red.*

www.dacoromanica.ro

„Die Bank“, 1910, 1, p. 288. Notă: „Concesiuni germane în străinătate“.

Într-un raport adresat ministrului comerțului, Camera de comerț din *Barmen* scrie:

„La minele de aur din Transvaal participă însemnate capitaluri germane, și cu toate acestea livrările uzinelor germane constructoare de mașini pentru minele din Transvaal sînt, din păcate, neînsemnate, deoarece conducerea tehnică a minelor se află în cea mai mare parte în mîna unor englezi. Din acest punct de vedere ar fi cît se poate de regretabil dacă concesiunile *Mannesmann*“ (în Maroc) „ar fi înghițite de sindicatul minier francez. Se poate prevedea în mod sigur că în acest caz conducerea tehnică a minelor din Maroc va încăpea în întregime pe mîinile francezilor și, ca urmare, nu va mai exista nici o speranță ca Germania să furnizeze mașini și unelte. Ar fi o greșeală ireparabilă dacă capitalul german ar participa la întreprinderi miniere din Maroc și ar lăsa conducerea tehnică în mîna francezilor, așa cum s-a întîmplat în Transvaal cu englezii. Industria constructoare de mașini germană n-ar avea nici un avantaj de pe urma exploatării minelor Mannesmann în aceste condiții, iar participarea capitalului german ar favoriza exclusiv industria constructoare de mașini franceză. Dimpotrivă, pentru industria germană ar avea o foarte mare importanță dacă măcar o parte relativ mică din minele marocane ar fi exploatate sub conducere tehnică germană“. (Citatul de la p. 288—289.)

un exemplu bun, care ilustrează rolul, însemnătatea și politica *capitalului financiar*

„Campania împotriva marilor bănci franceze“, p. 236 și urm.



www.dacoromanica.ro

Articolele lui Lysis (mai întîi în „La Grande Revue", 1906.)

Cartea lui *Jules Domergue*, un adept al său. „Problema societăților de credit".

Obiecții împotriva lui Lysis-*Testis*. „Rolul instituțiilor de credit din Franța", 1907, *carte* (articolele au apărut în „Revue politique et parlementaire").

Aprecierea este superficială: autorul pretinde că la Lysis sînt multe exagerări, principalul însă este just. Stat-rentier = Franța. Capitalul se scurge din țara în care % este mic în țările în care % este ridicat. Autorul pretinde că Lysis n-ar fi specialist etc. După Lysis, băncile iau pînă la 7% comision la vînzarea hîrtiilor de valoare străine!!!

7%!!!

---

(1910, 2) p. 1 200: din datele „Comisiei financiare naționale" americane.

Statistica depozitelor și a economiilor.

*Anglia* (mil. l.st.)

| | Depozite la bănci | | Depuneri la casele de economii | |
|---|---|---|---|---|
| 1880 | 425 | 8.4 | 78 | 1.6 |
| 1888 | 624 | 12.4 | 105 | 2.0 |
| 1908 | 1 160 | 23.2 | 212 | 4.2 |

*Franța* (mil. franci)

| Depozite la bănci | | Depuneri la casele de economii | |
|---|---|---|---|
| ? | ? | 1 280 | 0.9 |
| 1 923 | 1.5 | 2 762 | 2.1 |
| 4 703 | 3.7 | 5 226 | 4.2 |

N.B.

*Germania*

| Depozite la bănci | | Depozite la asociațiile de credit | Depuneri la casele de economii |
|---|---|---|---|
| 1880 | 529 | 364 | 2 614 |
| 1888 | 1 142 | 425 | 4 550 |
| 1908 | 7 067 | 2 207 | 13 889 |

Totalul (meu)
*miliarde mărci*

| Anglia | Franța | Germania |
|---|---|---|
| 10.0 | ? | 3.5 |
| 14.4 | 3.7 | 6.0 |
| 27.4 | 7.9 | 23.1 |

Și redacția relevă că această avuție națională „aparentă" nu trebuie identificată cu avuția națională în general.

---

Dintr-o notă cu privire la financiarul Eduard Engel, decedat în noiembrie 1910:

www.dacoromanica.ro

„O serie de directori de bancă din Berlin au ajuns în aceste posturi numai pentru că creditorii lor nu vedeau altă posibilitate de a-şi salva banii decît ajutîndu-şi debitorul să facă carieră. Indignaţi în sinea lor de nechibzuinţa lui, în propriul lor interes just înţeles, lăudau în public priceperea lui" (1 202—1 203).

cariera directorilor de bancă

---

„Die Bank", 1909, 1, p. 79. Notă: „Năvala spre bănci" — funcţionari de stat devin directori de bancă (Waldemar Müller, von Klitzing, Helfferich, Schönfeld) şi în industrie (Völker, Budde)...

„Cum stau lucrurile cu incoruptibilitatea funcţionarului de stat, a cărui năzuinţă tainică este să capete o slujbă grasă pe Behrenstrasse [«Deutsche Bank»]?" * (79).

---

p. 301 şi urm. Alfred Lansburgh. „Însemnătatea economică a bizantinismului" — un articolaş violent (sentimentalisme micburgheze) împotriva legăturilor plutocraţiei cu împăratul etc.

„Să ne amintim de călătoria în Palestina şi de rezultatul direct al acestei călătorii, construirea căii ferate Berlin-Bagdad, această funestă «mare operă a spiritului întreprinzător german», care e mai vinovată de «încercuire» decît toate greşelile noastre politice la un loc" ** (307).

bine spus!

---

**Ludwig Eschwege.** „*Tendinţe de revoluţionare în industria siderurgică germană*".

---

* Vezi op. cit., p. 862.

** Ibid.



www.dacoromanica.ro

revoluție tehnică în industria siderurgică

Centrul de greutate al extracției de minereu și al producției de fier se mută în Germania din regiunea Renania-Westfalia în Lorena-Luxemburg (spre sud-vest). Înainte minereul bogat în fosfor (Minetteerz din Luxemburg și Lorena) nu avea valoare. El a devenit excelent datorită (1) procedeului Thomas; (2) **oțelului electric** *(șine de oțel electric:* garantate pe 15 ani față de 9 ani la cele dinainte). În regiunea Luxemburg-Lorena sînt *2 miliarde* de tone de minereu (suficient pentru 200 de ani la consumul actual al Germaniei) (p. 316—317).

---

*A. Lansburgh.* „Cît de mare este *avuția națională a Germaniei?*", p. 319 și urm.

avuția națională a Germaniei (350?? miliarde de mărci)

O critică a cunoscutei cărți a lui Steinmann-Bucher și a calculului făcut de el: 350 de miliarde de mărci (Lexis și Schmoller — 190—200; Anglia — 250—300, Franța — 200—225). Principala cifră componentă la Steinmann-Bucher (a) = 180 de miliarde „la bunurile particulare mobiliare și imobiliare" — *de 2 sau de 3 ori* (p. 324) mai mult decît în realitate, căci el (și *Ballod* (p. 322) a scăpat din vedere acest lucru!!) a luat în considerație *polițele de asigurare* (162.$_6$ miliarde, rotunjind cifra la 180!!), cu toate că asigurările se fac întotdeauna la prețul cît ar costa înlocuirea acestor bunuri, și nu la prețul lor real. „Ei au făcut greșeala pe care ar face-o un telal dacă s-ar apuca să inventarieze depozitul său de mobile și haine vechi, evaluîndu-le la prețul obiectelor noi" (325). La Steinmann-Bucher găsim și o serie de alte greșeli!!!

---

Ludwig *Eschwege.* „Cimentul". 115 și urm. (1909, 1).

O industrie puternic cartelată. Prețuri de monopol *(prețul de cost* al unui vagon — *180* de mărci, prețul de vînzare — 280 de mărci!! 230 de mărci!!) Prețul de vînzare, inclusiv spezele de transport = *400* de mărci vagonul!! Profit: un

www.dacoromanica.ro

dividend de 12—16%. Se fac toate eforturile pentru a înlătura concurența: informații false cu privire la situația precară a întreprinderii respective, anunțuri anonime în ziare (capitaliști! feriți-vă să plasați bani în fabrici de ciment!!); cumpărarea întreprinderilor „*outsiderilor*" (exemple: 60—80—150 000 de mărci „filodormă": p. 125). Carteluri pe regiuni: sindicatul din Germania de sud, cel din Silezia superioară, din Germania centrală, din Hanovra, din Renania-Westfalia, din Germania de nord și cel de pe Elba inferioară *.

dominația sindicatelor

---

„Die Bank", 1909, 2. Articolele lui Eugen **Kaufmann** despre *băncile franceze*. 3 mari bănci — „*Crédit Lyonnais*", „*Comptoir National*" și „*Société Générale*".

Toate trei: în 1908—*749,1* milioane de franci (capital + rezerve) și *4058* de milioane depozite (în general bani străini).

N.B.

Numărul membrilor consiliilor de administrație: 13 — 15 — 17. Veniturile lor: *500 000 — 750 000* (!!) franci („Crédit Lyonnais") (p. 851).

veniturile directorilor și ale membrilor consiliilor de administrație

La „Crédit Lyonnais" — „un ***serviciu de studii financiare***"—mai mult de 50 de persoane (ingineri, economiști, juriști, statisticieni etc.) —costă 0,6—0,7 *milioane de franci* pe an (studiază întreprinderile industriale, căile ferate etc. din diferite țări, culege informații etc.). 8 secții ale acestui serviciu: 1) industrie; 2) căi ferate și societăți de navigație; 3) statistică generală; 4) informații despre hîrtiile de valoare; 5) dări de seamă financiare etc. Tăieturi din reviste și ziare financiare din lumea întreagă etc. etc. **

„serviciu de studii"

---

* Vezi op. cit., p. 331—332.

** Vezi op. cit., p. 347.

www.dacoromanica.ro

Numărul filialelor (în Franța) (1908) (p. 857):

| | | Parisul și împrejurimile | provincia | total | în străinătate | |
|---|---|---|---|---|---|---|
| marile bănci franceze | „Crédit Lyonnais“ | 53 | 192 | 245 | 22 | (majoritatea în colonii) |
| | „Comptoir National“ | 51 | 140 | 191 | 23 | |
| | „Société Générale“.. | 89 | 636 | 725 | 2 | (p.954) |
| | | 193 | 968 | 1 161 | | |
| | | | | | 47 Σ după calculul **meu** | |

În numărul filialelor „Société Générale“ sînt cuprinse și 222 de agenții mobile din provincie (deschise *1—2* ori pe săptămînă în zilele de tîrg).

Funcționari: băieți (grooms) de 13—16 ani — 30—40 de franci pe lună, de la vîrsta de 16 ani funcționari inferiori — 60 de franci pe lună. Mai tîrziu pînă la 2 000—2 400 de franci pe an. Șefii de servicii la „Crédit Lyonnais“ — pînă la 40 000 de franci pe an.

Numărul funcționarilor

| | |
|---|---|
| „Crédit Lyonnais“ | — circa 5 000 |
| „Comptoir National“ | 4 000 |
| (dintre care la Paris | 2 500) |
| „Société Générale“ | 7 000 |
| (dintre care la Paris | 1 000) |
| dintre care 300—400 de femei... | |

---

Calea ferată Berlin-Bagdad

atitudinea față de politica colonială

p. 1 101 (1909, 2). O notă despre *calea ferată Berlin-Bagdad* în sensul că a dat naștere unor „fricțiuni“ cu Anglia etc., $^1/_2$ miliard de bani germani plasați într-o țară necunoscută, fricțiuni cu Anglia și Franța, nu face nici cît oasele unui singur grenadier, „aventură funestă“ etc. etc.

---

p. 799. Notă: „Băncile în statistica profesiunilor“.

www.dacoromanica.ro

(în paranteze numărul femeilor)

| (Rubricile) | 1882 | 1895 | 1907 | |
|---|---|---|---|---|
| (1 şi 2) bancheri, directori de bancă etc. ..... | 6 896 (148) | 7 719 (195) | 11 070 (185) | băncile, structura lor administrativă |
| (3) funcţionari de bancă (şi de la casele de economii) ..... | 12 779 (95) | 23 644 (444) | 50 332 (2 728) | |
| (4 şi 5) ucenici, paznici, membri de familie care ajută etc. | 6 207 (56) | 5 268 (170) | 9 275 (382) | |
| Σ = | 25 882 (299) | 36 631 (809) | 70 677 (3 295) | |
| la 100 (1 şi 2) revin (3)... [la 100 patroni revin funcţionari:]... | 182.$_6$ | 304.$_8$ | 471.$_4$ | |

*Alfred Lansburgh.* „Capitalul german în străinătate“, p. *819* şi urm. „Die Bank“, 1909, 2.

Autorul caută să demonstreze teza favorită a lui Kautsky: cu ţările independente comerţul se dezvoltă mai bine *.

*N.B.* Kautsky *N.B.*

| | | 1899 | 1908 | Creşterea în % |
|---|---|---|---|---|
| „Ţări debitoare“ (faţă de Germania) | România ..... | 48.$_2$ | 70.$_8$ | + 47 |
| | Portugalia .... | 19.$_0$ | 32.$_8$ | + 73 |
| | Argentina .... | 60.$_7$ | 147.$_0$ | + 143 |
| | Brazilia ..... | 48.$_7$ | 84.$_5$ | + 73 |
| | Chile ..... | 28.$_3$ | 52.$_4$ | + 85 |
| | Turcia ..... | 29.$_9$ | 64.$_0$ | + 114 |
| | Σ = | *234.$_8$* | *451.$_5$* | +92% |

aceste sume *nu* sînt date de autor:

| | | | | |
|---|---|---|---|---|
| Ţări independente din punct de vedere financiar | Marea Britanie | 651.$_8$ | 997.$_4$ | 53 |
| | Franţa ..... | 210.$_2$ | 437.$_9$ | 108 |
| | Belgia ..... | 137.$_2$ | 322.$_8$ | 135 |
| | Elveţia ..... | 177.$_4$ | 401.$_1$ | 127 |
| | Australia ..... | 21.$_2$ | 64.$_5$ | 205 |
| | Indiile Olandeze .... | 8.$_8$ | 40.$_7$ | 363 |
| | Σ = | 1 206.$_6$ | 2264.$_4$ | +87% |

aceste sume *nu* sînt date de autor

* Vezi op. cit., p. 419.

www.dacoromanica.ro

cf. Kautsky (și Spectator)

Și autorul trage următoarea concluzie:

„Se știe că a atribui investițiilor de capital în străinătate, indiferent de forma în care s-ar face ele, o putere deosebită care ar acționa în favoarea produselor germane, a le considera ca un fel de pionier al comerțului german este o greșeală dintre cele mai grosolane“ (828).

aceasta în special N.B.!!

(Autorul n-a totalizat datele care *ar fi infirmat părerea* lui!!)

Completarea mea: Anii împrumuturilor: 1890/1

Dar și mai mult infirmă părerea lui datele concrete furnizate chiar de *el* cu privire la raportul dintre împrumuturi și export (p. 826 și 827) *:

„În 1890/91 a fost contractat *un împrumut românesc* prin intermediul unor bănci germane, care în anii precedenți dăduseră deja avansuri în contul lui. Împrumutul servea în special pentru achitarea materialului de cale ferată care fusese comandat în Germania. În 1901 **, exportul german în România s-a cifrat la 55 mil. de mărci. În anul următor a scăzut la 39.$_4$ mil. și, cu unele întreruperi, a continuat să scadă pînă în 1900, cînd s-a redus la 25.$_4$ mil. de mărci. Abia în anii din urmă a fost din nou atins nivelul anului 1891, și aceasta mulțumită a două noi împrumuturi.

? ?

Exportul german în *Portugalia* a crescut ca urmare a împrumuturilor din 1888/9 la 21.$_1$ mil. de mărci (în 1890); apoi, în următorii doi ani, a scăzut respectiv la 16.$_2$ și 7.$_4$ mil. și a revenit la vechiul său nivel abia în 1903.

1888/9

1888 1890

Și mai grăitoare sînt datele referitoare la comerțul germano-*argentinian*. Datorită împrumuturilor din 1888 și 1890, exportul german în Argentina a atins în 1889 cifra de 60.$_7$ mil. de mărci. Doi ani mai tîrziu exportul nu mai reprezenta decît 18.$_6$ mil., adică mai puțin de o

* Vezi op. cit., p. 420.
** E greșit la Lansburgh. Este vorba de anul 1891. — *Nota red.*

www.dacoromanica.ro

treime din exportul anului 1889. Abia în 1901 el a atins și a depășit nivelul anului 1889, ceea ce se datora unor noi împrumuturi acordate statului și comunelor, finanțării unor construcții de uzine electrice și altor operații de credit. ?

Exportul în *Chile* a crescut, în urma împrumutului din 1889, la $45._2$ mil. de mărci (în 1892) și a scăzut apoi, după un an, la $22._5$ mil. de mărci. După un nou împrumut, contractat prin intermediul unor bănci germane în 1906, exportul s-a ridicat la $84._7$ mil. de mărci (în 1907), pentru a scădea din nou, în 1908, la $52._4$ mil.“ 1889 1906

curios lucru, cum de nu observă autorul că aceste fapte *infirmă categoric părerea sa:* exportul crește *tocmai după* contractarea împrumuturilor și *ca rezultat* (infolge) al lor

Punctul de vedere filistin al lui Lansburgh:

„Și nu numai sub raportul volumului, dar și sub raportul repartizării activitatea industrială din Germania ar fi în acest caz“ (dacă capitalul exportat ar rămîne acasă) „avantajată. Capitalul s-ar repartiza în mod liber pe diferite ramuri ale industriei, ar curge pe numeroase canale, în timp ce din străinătate, după cum se știe din experiență, el ia calea registrelor de comenzi ale unui număr restrîns de privilegiați, care, în plus, mai trebuie să plătească scump privilegiile lor. Krupp ar putea să spună multe despre cheltuielile de milioane, denumite cînd bacșișuri, cînd altfel, cu care trebuie sprijinită acțiunea creditelor germane în străinătate pentru ca acestea să aducă comenzi industriei germane. Or, repartizarea firească a capitalului, care trebuie să fie spre folosul unui număr cît mai mare de domenii ale activității industriale, are o foarte mare importanță pentru întreaga dezvoltare industrială a Germaniei“ (824—825). ...„Producția, care în felul acesta se reînnoiește permanent prin

!!

o perlă!! „îi dă povețe“ lui Krupp!!!

„firesc“!! ha-ha

www.dacoromanica.ro

„armonie“ || propriile ei forțe“ (atunci cînd capitalul este folosit înăuntrul țării), „constituie chezășia unei dezvoltări *armonioase*“ * (825).

Exportul de capital *nu* asigură legături comerciale *trainice:* autorul vrea să demonstreze acest lucru prin exemplele, paginile 826—827, extrase de mine mai sus: paginile 101—102 din caietul de față **.

Levy versus Liefmann

*A. Lansburgh:* ***„Tendințele întreprinderii moderne“*** („Două cărți“), p. *1043* și urm. Acest articolaș este consacrat cărții lui *Levy* („Monopoluri și trusturi“) și cărții lui *Liefmann* („Societățile financiare și industriale“). *A. Lansburgh* observă foarte just că ambele cărți sînt unilaterale: *Levy* tratează efectul *tehnic* al concentrării, *Liefmann* — puterea jugului financiar (oligarhia).

„Importanța crescîndă a hîrtiilor de valoare („Effektifizierung“) în viața economică împinge cu forța procesul de producție spre unități tot mai gigantice, reduce numărul producătorilor de sine stătători și crează pentru un număr restrîns de producători — în măsura în care ei nu vor să permită ca un singur trust uriaș să răscumpere dreptul lor de a dispune — posibilitatea de a se uni pentru a înăbuși orice concurență nou apărută. Iată ce nu se spune în cartea lui Liefmann și în cea a lui Levy și ce rezultă totuși în mod evident din ele. Poate că în curînd cineva ne va scrie pe această temă o carte care este atît de necesară: o carte care să înfățișeze lichidarea vieții economice republicane de către oligarhia care manipulează hîrtiile de valoare“ (1 051—1 052).

Uneori, dezvoltarea duce prin concentrare la carteluri (acest lucru l-a arătat *deosebit* de clar Levy). Dar *nu* întotdeauna. Uneori, prin „înlocuirea hîrtiilor de valoare“ *direct* la trust, de pildă „în construcția de căi ferate în colonii“... Concentrarea mij-

* Vezi *V. I. Lenin.* Opere complete, vol. 27, București. Editura politică, 1964, ed. a doua, p. 421. — *Nota red.*

** Vezi volumul de față, p. 168—170. *Nota red.*

www.dacoromanica.ro

loacelor tehnice constituie un fenomen progresist în tehnică; concentrarea financiară poate întări şi chiar *întăreşte* atotputernicia capitalului monopolist *în condiţiile* unei tehnici *înapoiate*...

OBSERVAŢII ((DESPRE CAPITALUL FINANCIAR ÎN GENERAL))

Exportul în colonii (şi în ţările dependente din punct de vedere financiar) versus exportul în ţările independente:

Să admitem că exportul în ţările independente este mai mare *şi* se dezvoltă mai rapid decît exportul în colonii. Demonstrează oare aceasta că „nu sînt necesare" coloniile şi reţeaua dependenţei *financiare?* (K. Kautsky). Nu, căci (1) şi în exportul (în cadrul exportului) în ţările independente creşte partea cartelurilor, a trusturilor, a exportului-dumping...

(2) Capitalismul financiar nu înlătură formele inferioare (mai puţin dezvoltate, înapoiate) ale capitalismului, ci se dezvoltă pe baza lor, deasupra lor...

(3) Există o anumită corelaţie între vînzarea „normală" şi vînzarea de monopol, ergo între exportul „normal" şi exportul de monopol. Capitaliştii nu pot să nu vîndă milioanelor de muncitori mărfurile de larg consum (staple). Înseamnă oare aceasta că ei „nu au nevoie" să încaseze supraprofituri la „furniturile" către stat, către căile ferate etc.?

*N.B.*: despre capitalul financiar şi însemnătatea lui

(4) Supraprofitul de pe urma vînzărilor care beneficiază de un regim privilegiat şi a vînzărilor de monopol compensează profitul scăzut de pe urma vînzărilor „normale".

(5) Compară cu băncile: profiturile mici (cîteodată nici un profit) la operaţiile de credit „normale" sînt compensate de supraprofiturile la mijlocirea împrumuturilor, gründerims etc.

(6) Înalta tehnică a întreprinderilor concentrate şi „înalta tehnică" a escrocheriilor financiare, „înalta tehnică" (de fapt tehnica josnică) a asupririi de către capitalul financiar, toate acestea sînt în capitalism indisolubil legate între ele. K. Kautsky vrea

www.dacoromanica.ro

să rupă această legătură, „să scoată basma curată“ capitalismul, să ia ce-i bun, să dea la o parte ce-i rău; aceasta înseamnă „proudhonism modern“, reformism mic-burghez „sub masca marxismului“.

ΣΣ = capitalul financiar (monopolurile, băncile, oligarhia, corupția etc.) nu este o excrescență întîmplătoare a capitalismului, ci continuarea inevitabilă și produsul acestuia... Nu numai coloniile, dar și (a) exportul de capital; (b) monopolurile; (c) rețeaua de legături și dependență financiară; (d) atotputernicia băncilor; (e) concesiunile și corupția etc. etc.

## TSCHIERSCHKY. „CARTEL ȘI TRUST“

Dr. S. *Tschierschky*. „Cartel și trust (Studiu comparativ cu privire la esența și însemnătatea lor)“. Göttingen, 1903 (p. 129).

(Lucrare de mică valoare. Flecăreală burgheză *în favoarea* cartelurilor — spirit german, șovin, mai potolit, mai plat — și împotriva trusturilor)...

Autorul e un filistin dintre cei mai vulgari. „Practician“ = = a fost în serviciul cartelurilor și sindicatelor.

p. 12, nota 1. Trustul american al fabricilor de alcool rafinat a închis *6 8* din cele *8 0* de fabrici cumpărate de el.

$^1/_3$ mil. de muncitori

p. 13: „United States Steel Corporation“ are „*aproape* $^1/_3$ *de milion de muncitori*“.

mostră!!

Capitalul lui (1902) acțiuni = 800 de milioane de dolari
obligațiuni 553 „ „ „ „
Producția: minereu de fier — 13.$_3$ milioane de tone
cocs 9.$_1$ „ „ „
fontă etc. 7.$_1$ „ „ „
oțel 9.$_0$ „ „ „*
șine 1.$_7$ „ „ „
etc.

ultima $^1/_3$ sau $^1/_4$ a secolului al XIX-lea

p. 19 — cartelurile și trusturile s-au dezvoltat „începînd cu ultima treime sau pătrime a secolului al XIX-lea“

---

* Vezi *V. I. Lenin*. Opere complete, vol. 27, București, Editura politică, 1964, ed. a doua, p. 327. — *Nota red.*

www.dacoromanica.ro

p. 31 — în *Statele Unite*, un țesător deservește *16* (războaie „Northrop", model perfecționat din 1895).

p. 56 — ...„Ideea de cartel nu este în fond altceva decît aplicarea și adaptarea ideii cooperației la producția industrială modernă"... ha-ha!

„Concluzii"

...„Pe baza cercetărilor mele anterioare sînt pe deplin încredințat că trustul statornicește atît avantajele, cît și — într-o măsură și mai mare — dezavantajele marii întreprinderi capitaliste, în sensul că manifestă tendința fermă și continuă de a merge înainte, în timp ce politica cartelului tinde mult mai mult să frîneze, să repartizeze. Dacă piața mondială ar fi dominată de mari trusturi naționale, ea ar fi arena unei lupte crîncene și de mari proporții pentru prețuri și desfacere... Totodată, cartelurile pot și trebuie să se îngrijească de progresul tehnic și economic în aceeași măsură ca și libera concurență, dar poate că ele nu-l vor accelera într-un ritm atît de excesiv ca trusturile" (128) *. caracteristic (mai fricos!) !!! nu vor accelera!!!

## HEYMANN. „ÎNTREPRINDERILE MIXTE"

Hans Gideon *H e y m a n n*. „Întreprinderile mixte din marea industrie siderurgică germană". Stuttgart, 1904 (nr. 65 al „Studiilor economice din München").

O culegere de date (în cea mai mare parte destul de fragmentare) cu privire la superioritatea marii producții, în special a celei „mixte", adică care reunește diferite trepte succesive ale producției...

* Vezi op. cit., p. 340.

www.dacoromanica.ro

bun exemplu!!

„Reprezentantul firmei «Krupp» a declarat comisiei de anchetă pentru industria siderurgică (Procese-verbale (1878), p. 82): «Nu cred ca o uzină care produce 20 000—30 000 de tone (pe an) să poată rezista unei uzine care produce 100 000—150 000 de tone». 25 de ani mai tîrziu, *Carnegie* a considerat necesară o cantitate de 20 de ori mai mare decît 150 000 de tone («Imperiul afacerilor». New York. Doubleday, Page & Co., 1902, p. 233): «Concernele care produc 1 000 de tone de oțel pe zi au puține șanse față de un concern care produce 10 000 de tone»“ (p. 232, notă).

condiție pentru formarea carteluri-lor...

Creșterea capitalului și „imobilizarea“ lui (N.B.) constituie una dintre principalele condiții pentru formarea monopolurilor și cartelurilor.

„După cum arată interesantul tabel al lui Völker, uzinele mixte fac adeseori parte din peste 12 carteluri“... (249)...

? Völker? Carteluri siderurgice? *Decembrie 1903* (unde?) (p. 256)... —?

N.B.

„Pretutindeni... în producția produselor finite ni se înfățișează același tablou. Întreprinderile simple sînt strivite de prețurile ridicate ale materialelor și de prețurile scăzute ale produselor finite, în timp ce uzinele mixte cîștigă suficient de pe urma prețurilor ridicate ale materialelor și găsesc debușeuri datorită prețurilor scăzute ale fabricatelor; căci uzinele mari evită să ceară prețuri exagerate de teamă că va urma în mod inevitabil o scădere a lor, în timp ce uzinele mici, parcă înnebunite, caută să urce prețurile atunci

N.B.

cînd conjunctura este favorabilă. Aceeași politică aplică în America marele trust al oțelului“ (256).

În prezent, concurența este înlăturată. Au rămas 20—30 de uzine mari. În fruntea lor se află Thyssen, Lueg și Kirdorf (261): „2 sindicate uriașe“: „Kohlensyndikat“ și „Stahlsyndikat“ ((87.5% din producția de oțel)) „trebuie să domine totul“.

— — — Monopolul asupra mijloacelor de producție. Pămînturile au fost acaparate (cărbune și minereu).

www.dacoromanica.ro

„Conducătorul controlează societatea principală" (textual: „societatea-mamă"); „aceasta, la rîndul ei, controlează societățile dependente de ea" („societățile-fiice"), „care, la rîndul lor, controlează «societățile-nepoate» etc. În felul acesta, cu un capital nu prea mare, poate fi asigurată dominația asupra unor gigantice domenii ale producției. Într-adevăr, dacă deținerea a 50% din capital este întotdeauna suficientă pentru a asigura controlul asupra unei societăți pe acțiuni, conducătorul trebuie să posede numai 1 milion pentru a avea posibilitatea să controleze un capital de 8 milioane la «societățile-nepoate». Și dacă această «împletire» merge mai departe, cu 1 milion poți controla 16 milioane, 32 de milioane etc."* (p. 268—269).

mai bine decît la Liefmann, și *mai înainte*

Rezultatul:

„Au rămas, pe de o parte, marile societăți pentru extracția cărbunelui, care au o producție de cîteva milioane de tone de cărbuni și sînt puternic organizate în sindicatul cărbunelui, iar strîns legate de ele — marile turnătorii de oțel organizate în sindicatul oțelului. Aceste gigantice întreprinderi, cu o producție anuală de 400 000 de tone de oțel" (o tonă = 60 de puduri), „cu o enormă extracție de minereu și de cărbune și cu o mare producție de produse finite din oțel, cu cîte 10 000 de muncitori, instalați în cazărmi special construite pentru ei în apropierea uzinelor, și uneori cu căi ferate și porturi proprii, sînt reprezentantele tipice ale industriei siderurgice germane. Și concentrarea progresează tot mai mult. Întreprinderile devin din ce în ce mai mari; tot mai multe întreprinderi din aceeași ramură sau din ramuri industriale diferite se contopesc în întreprinderi gigantice, care sînt sprijinite și dirijate de o jumătate de duzină de mari bănci berlineze. În ceea ce privește industria

* Vezi op. cit., p. 352.

www.dacoromanica.ro

N.B. minieră și siderurgică germană, justețea teoriei concentrării a lui Karl Marx este pe deplin dovedită; ce-i drept, aceasta se referă la o țară în care industria este ocrotită prin taxe vamale și tarife de transport protecționiste. Industria minieră germană este coaptă pentru expropriere" * (278—279). (Cuvintele de încheiere din capitolul 5 al cărții.)

Vezi p. 108.

Statistica lui **Heymann:**

24 de întreprinderi mixte (printre aceste 24 se numără Krupp, Stumm, „Deutscher Kaiser" (Thyssen), „Aumetz-Friede" etc. etc., toate fiind întreprinderi „conducătoare")

| | | *mii tone* | (1902) total în Germania |
|---|---|---|---|
| producția lor: | Minereu de fier | 6 934 (+ ?) | 17 963 |
| | Cărbune | 13 258 = 12.6% | 107 436 |
| | Fontă | 5 849 (+?) | 8 523 |
| | Oțel | 8 215 | 7 664 (?) |
| (în funcțiune) | Furnale | 147 = 58.8% | 250 |
| | Cuptoare Martin | 130 = 38.8 | 335 |
| | *Numărul de muncitori* | 206 920 ? | ? |
| | Capital | 581.4 mil. mărci | |
| + | rezerve | 121.9 „ „ | |

Creșterea marii producții în industria siderurgică din Germania

| Fontă | Întreprinderi în funcțiune | % | Producția (mil. tone) | % | *Muncitori* (mii) | % | Producția pe cap de muncitor (tone) | Numărul muncitorilor care revin la o întreprindere |
|---|---|---|---|---|---|---|---|---|
| 1869—2 | 03 | 100 | 1.4 | 100 | 21.5 | 100 | 65.6 | 105.8 |
| 1880—1 | 40 | 69 | 2.7 | 194 | 21.1 | 98 | 129.2 | 150.8 |
| 1900—1 | 08 | 53 | 8.5 | 605 | 34.7 | 162 | 245.2 | 321.7 |

Sfîrșitul extraselor din **Heymann.**

Sfîrșit.

* Vezi op. cit., p. 322.

www.dacoromanica.ro

## CU PRIVIRE LA PROBLEMA IMPERIALISMULUI

**Cu privire la problema imperialismului:**
**Temele:** (aproximativ)

5.1. Capitalul financiar.
4.2. Băncile.
2.3. Cartelurile și trusturile.
3. Monopolul.
1.4. Concentrarea și marea producție.
6.5. Exportul de capital.
7.6. Coloniile. Însemnătatea lor.
8.7. Istoricul coloniilor.
9.8. Împărțirea lumii.

| |
|---|
| Trusturile internaționale<br>coloniile<br>Calwer |

10. 9. Libera concurență versus imperialism.
11.10 Înapoi spre libera concurență sau înainte spre învingerea imperialismului și a capitalismului?
12.11. Ultraimperialism sau interimperialism?
*12 bis:* Creșterea inegală.
13.12. Hobson, Kautsky, imperialismul.
14.13. Apologeții și criticii mic-burghezi ai imperialismului.
15.14. Parazitismul în țările imperialiste... („putrezirea“) ((„statrentier“)).
16.15. Scindarea definitivă a mișcării muncitorești... [„imperialismul și oportunismul“].
17.16. Diplomația și politica externă 1871—1914.
18.17. Problema națională în epoca imperialismului.
19.18. *Împletirea* versus „*socializarea*“ (cf. Riesser). Părțile componente ale noțiunii de „imperialism“.

*Aproximativ:*

1. I monopolul ca rezultat al concentrării
2. II exportul de capital (elementul principal)
4. III
5. IV

împărțirea lumii

(α) înțelegeri ale capitalului internațional
(β) coloniile


www.dacoromanica.ro

3. V capitalul bancar și „firele“ lui
6. VI înlocuirea comerțului liber și a schimbului pașnic prin politica violenței (taxe vamale; cuceriri etc. etc.)

Lipsurile lui **Hilferding:**

1) Greșeala teoretică în problema banilor.
2) Ignorează (aproape) împărțirea lumii.
3) Ignorează legătura dintre capitalul financiar și parazitism.
4) „ „ „ imperialism și oportunism.

„Imperialismul, stadiul cel mai înalt (contemporan) al capitalismului“.

Aproximativ:

I trei țări principale (complet independente)

aceste **6**

- Anglia
- Germania
- St. Unite

II țările secundare (de prim-rang, dar nu complet independente)

- Franța
- Rusia
- Japonia

III Italia
Austro-Ungaria

www.dacoromanica.ro

# CAIETUL

„Υ"
(„GAMMA")

## *Cuprins*


‖ Υ ‖ 1—52

| | | | |
|---|---|---|---|
| Hoeniger | 2 p. | Bérard | [23—24] |
| Théry | [3] | Lair | [25] |
| Lescure | [5 —6] | Russier | [27] |
| Patouillet | [9 —12] | Tonnelat | [35] |
| Moos | [14—15] | Colson | [37] |
| Bruneau | [17—18] | Redslob | [39—41] |
| Lysis | [19—21] | *P. Louis* | [43—45] |
| Hubert | [22] | *Morris* | [47—50] |


*Bibliografie:*

*2; 7* şi *8*; *13*; *15*, *16* şi *18*; *34*

## H OENIGER. „ÎNSEMNĂTATEA ECONOMICĂ A ARMATEI ÎN GERMANIA"

Prof. dr. Robert *Hoeniger:* „Însemnătatea economică a armatei în Germania". Leipzig, 1913. (Prelegeri ţinute la „Gehe-Stiftung". Vol. V, partea a 2-a.)

Palavre ale unui neghiob devotat militarismului, care caută să demonstreze că cheltuielile pentru armată n-ar fi nicidecum o pierdere, deoarece banii rămîn în ţară, aducînd un profit enorm, că serviciul militar educă şi întăreşte etc. etc.[1a]



www.dacoromanica.ro

Un citat caracteristic:

...„Deputatul *Erzberger* a spus în Reichstag (24 aprilie 1912): «Dacă domnul ministru de război ar vrea să satisfacă toate cererile adresate departamentului de război cu privire la înființarea de noi garnizoane, el ar fi nevoit să ceară credite de șase ori mai mari pentru armată»“ (p. 18).

Mica burghezie are tot felul de avantaje de pe urma garnizoanelor. Una dintre cauzele popularității militarismului!

Bibliografie:

Wilhelm *Ahr:* „Armata și economia națională a marilor puteri în ultimii 30 de ani“. Berlin, 1909.

Hartwig *Schubart:* „Raportul dintre situația economică și forța armată a statului“. Berlin, 1910.

„Militärwochenblatt“. Suplimente: 90 (1902) și 10 (1904).

Fr. *Braumann:* „Foloasele economice de pe urma garnizoanelor“. Magdeburg, 1913.

(„Civilizația zilelor noastre“), partea a IV-a. vol. 12 („Technik des Kriegswesens“).

## THÉRY. „ECONOMIA EUROPEANĂ“

Edmond *Théry.* „Economia europeană“. Paris, 1911.

(Autorul este redactorul revistei „l'Économiste européen“, a scris numeroase lucrări pe teme economice.)

Cartea cuprinde *numeroase* tabele comparative: ⟨textul. pare-se, se rezumă numai la comentarea tabelelor⟩

Populația (milioane)

| | 1858 | 1883 | 1908 | 1858–1883 | 1883–1908 |
|---|---|---|---|---|---|
| Germania | 36.$_8$ | 46.$_2$ | 63.$_3$ | +26% | +37% |
| Anglia | 28.$_6$ | 35.$_7$ | 45.$_1$ | 25 | 26 |
| Franța | 34.$_6$ | 37.$_9$ | 39.$_3$ | 9 | 4 |
| Rusia (europeană) | 66.$_8$ | 86.$_1$ | 129.$_8$ | 29 | 51 |
| Întreaga Europă | 278.$_1$ | 335.$_1$ | 436.$_1$ | 20 | 30 |

www.dacoromanica.ro

Cheltuielile statelor (milioane franci)

| | 1858 | 1883 | 1908 | 1858—1883 | 1883 1908 |
|---|---|---|---|---|---|
| Germania | 801 | 2 695 | 9 263 | + 236 | +244 |
| Anglia | 1 651 | 2 192 | 5 169 | 33 | 136 |
| Franța | 1 717 | 3 573 | 3 910 | 108 | 6* |
| etc. | | | | | |

Cheltuieli pentru *armată și flotă*

| | 1883 | 1908 |
|---|---|---|
| Germania | 458 | 1 068 |
| | + 46 | 436 |
| Anglia | 432 | 676 |
| | 270 | 811 |
| Franța | 584 | 780 |
| | 205 | 320 |
| Rusia | 772 | 1 280 |
| | 122 | 231 |
| etc. | | |

Extracția de cărbune

| | 1898/9 | | 1908/9 | |
|---|---|---|---|---|
| Germania | $130._9$ | milioane de tone | $205._7$ | + 57% |
| Franța | $32._4$ | | $37._9$ | + 17% |
| Anglia | $202._0$ | | $272._1$ | + 35% |

Producția de fontă

| | | | |
|---|---|---|---|
| Germania | $7._4$ | $12._7$ | + 72% |
| Franța | $2._5$ | $3._6$ | + 43% |
| Anglia | $8._8$ | $9._7$ | + 10% |
| etc. | | | |

## OBSERVAȚII LA CĂRȚILE LUI MONTESQUIOU ȘI ESTÈVE ȘI LA ARTICOLUL LUI REVERE

Montesquiou. „Obligațiile americane și portofoliul francez“. Paris, 1912. (Sfaturi date capitaliștilor: feriți-vă)

L. *Estève:* „O nouă psihologie a imperialismului: Ernest Seillière“. Paris, 1913.

((O interpretare psihologică a imperialismului à la Nietzsche [20], exclusiv despre psihologie.))

* Așa e la Théry. — *Nota red.*

www.dacoromanica.ro

S.T. Revere. „Posibilitățile comerciale ale Americii latine", articol apărut în „The North American Review". 1915 (vol. 201), p. 78:

„*«The South American Journal»*, revistă care apare la Londra, ne informează că plasamentele de capital britanic în America latină au atins la sfîrșitul anului 1913 suma totală de 5 008 673 000 de dolari".

De comparat cu **Paish 1909** *

5 miliarde de dolari × 5 = 25 de miliarde de franci || N.B.

## LESCURE. „ECONOMIILE ÎN FRANȚA"

*Jean Lescure.* „Economiile în Franța". Paris, 1914.

N.B. Autorul spune în prefață că lucrarea sa a mai apărut în „*Schriften des Vereins für Sozialpolitik*", vol. 137, III — într-o anchetă cu privire la economiile în diferite țări.

De notat p. 110, tabelul VI. „Statistica avuției Franței" (după d-l Neymarck)

Miliarde de franci

| | Hîrtii de valoare franceze: | Hîrtii de valoare străine: |
|---|---|---|
| 1850 | 9 | — |
| 1860 | 31 | — |
| 1869 | 33 | 10 |
| 1880 | 56 | 15 |
| 1890 | 74 | 20 |
| 1902 | între 87 și 90 | între 25 și 27 |
| 1909 | „ 105 — 116 | între 35 și 40 |

Hîrtii de valoare aflate în depozit (milioane de franci) (p. 51)

| | „Crédit Lyonnais" | „Société Générale" | „Comptoir d'Escompte" |
|---|---|---|---|
| 1863 | 9.8 | 57.4 | — |
| 1869 | 54.6 | 88.3 | — |
| 1875 | 139.7 | 205.7 | — |
| 1880 | 244.6 | 253.7 | — |
| 1890 | 300.8 | 251.9 | 122.9 |
| 1900 | 546.3 | 347.6 | 365.4 |
| 1910 | 839.0 | 562.2 | 633.3 |
| 1912 | 859.6 | 446.5 | 674.3 |

* Cu privire la Paish, vezi volumul de față, p. 364. — *Nota red.*

www.dacoromanica.ro

Numărul conturilor la „Crédit Lyonnais" (p. 52) *:

| | | | | | |
|---|---|---|---|---|---|
| 1863 | — | 2 568 | 1890 | — | 144 000 |
| 1869 | — | 14 490 | 1900 | — | 263 768 |
| 1875 | — | 28 535 | 1912 | — | 633 539 |
| 1880 | — | 63 674 | | | |

p. 60: „Sumele trecute la rezerve de 9 societăți metalurgice franceze"
în medie pe anii 1904—1908 (în medie pe an) = $23._8$ milioane de franci
(deocamdată mă voi limita la aceste extrase din materialul parcurs).

## HISHIDA. „SITUAȚIA INTERNAȚIONALĂ A JAPONIEI CA MARE PUTERE"

**Hishida.** „Situația internațională a Japoniei ca mare putere". New York, 1905. (Disertație.)

Pe cît se vede, o lucrare școlărească. Un rezumat al istoriei Japoniei versus alte țări, începînd din 660 î.e.n. pînă în 1905.

„Din acest moment (de la războiul din China din 1894/5), Extremul Orient a devenit principalul obiect al pretențiilor, în special ale Franței, Marii Britanii, Germaniei, Japoniei, Rusiei și Statelor Unite, care se străduiau să-și satisfacă nevoia de «expansiune imperialistă» comercială și politică" (p. 256).

„Activitatea economică a marilor puteri a luat forma «imperialismului», care înseamnă pretenția marilor puteri de a-și exercita controlul — în scopuri economice sau politice — «asupra unei părți a globului pămîntesc care să corespundă energiei și posibilităților lor»" (p. 269).

Citează pe:
*Reinsch.* „Politica mondială". New York, 1902.
Hobson. „Imperialismul".
*Colquhoun.* „Dominația în Oceanul Pacific". New York, 1902.
*Debidour.* „Istoria diplomatică a Europei". Paris, 1891 (2 volume).

* Vezi *V. I. Lenin.* Opere complete, vol. 27, București, Editura politică, 1964, ed. a doua, p. 338. — *Nota red.*

www.dacoromanica.ro

## BIBLIOGRAFIE DIN LUCRĂRI DE AUTORI ENGLEZI ȘI DIN „CONRADS JAHRBÜCHER"

*Din lucrări de autori englezi:*

*Ch. K. Hobson.* „Exportul de capital". 8⁰ (290 p.). 7 șilingi și 6 pence. (Constable.) Mai 1914.

*J. A. Hobson.* „Trafic de trădare: studiu asupra partidelor politice". 8⁰ (1 șiling) (Unwin). Iunie 1914.

„ „Muncă și avuție: aprecierea din punctul de vedere al omului" (8⁰) (386 p.). 8 șilingi și 6 pence (Macmillan). Iunie 1914.

„ „Spre un guvern internațional". 8⁰ (216 p.), 2 șilingi și 6 pence (Allen and Unwin). Iulie 1915.

*J. H. Jones.* „Economia războiului și a cuceririlor" (despre Norman Angell). Iunie 1915 (King). 178 p. (2 șilingi și 6 pence).

*H. G. Wells.* „Războiul și socialismul". 1 pence (ed. „Horn"). Februarie 1915.

*Hartley Withers.* „Războiul și Lombard Street". 8⁰ (180 p.), 3 șilingi și 6 pence (Smith). Ianuarie 1915.

*Cl. W. Barron.* „Războiul îndrăzneț" (4 șilingi și 6 pence). Mai 1915.

*A. L. Bowley.* „Influența războiului asupra comerțului exterior al Regatului Unit, 1906—1914". 8⁰ (64 p.), *2 șilingi.* Martie 1915.

*A. W. Humphrey.* „Socialismul internațional și războiul". 8⁰ (176 p.), 3 *șilingi* și 6 *pence.* Februarie 1915.

*F. W. Hirst.* „Economia politică a războiului". Iulie 1915. 8⁰ (342 p.). 5 *șilingi.*

*Vigilant.* „Revoluția și războiul". 1 șiling (septembrie 1915).

*Connolly.* „Recucerirea Irlandei". 6 *pence.* Aprilie 1915.

„*Conrads Jahrbücher für Nationalökonomie etc.*" (*N.B.* seria a 3-a. Vol. 49 = 1915, 1)
(seria a 3-a. Vol. 21 = 1901.
Vol. 40 = 1910.)

*Glier.* „Despre situația actuală a industriei siderurgice americane". *Seria a 3-a. Vol. 35*, 587.

www.dacoromanica.ro

Jeremy *Jenks*. „Trusturile în Statele Unite. *„Seria a 3-a. Vol. I*, 1.

*Goldstein*. „Situația actuală a mișcării de cartelare: Rusia" (seria a 3-a. Vol. *40*, 162).

Saenger. „Perspectivele economice ale imperialismului britanic". Berlin, 1906 (recenzie în seria a 3-a. Vol. *3 6*, 397).

## PATOUILLET. „IMPERIALISMUL AMERICAN"

Joseph *Patouillet*. „Imperialismul american". Dijon, 1904. (Disertație.) (388 p.)

Disertație. O lucrare cu totul școlărească. *În afară de* faptul că conține o abundență de citate și o *grupare* a unor fapte, nu are valoare științifică. Predomină o pălăvrăgeală avocățească, latura economică e slabă.

Autorul îl citează (la început) pe Hobson („Imperialismul") și ia de la el lucruri arhicunoscute.

Autorul vorbește despre *imperialismul englez* (p. 33 și urm.) și *cel german* (p. 36 și urm.) (paragrafele I și II din capitolul II) ca despre o realitate.

2 cuvinte despre imperialismul japonez și cel rus (p. 39 in fine).

p. 43: „În practică, imperialismul înseamnă luptă pentru cheile lumii, dar nu pentru cheile militare, ca pe timpul Imperiului roman, ci pentru marile chei economice și comerciale. Aceasta înseamnă a tinde nu la rotunjirea teritoriului, ci la cucerirea și ocuparea marilor puncte nodale prin care trece comerțul mondial; a lupta nu pentru colonii mari, ci pentru colonii cu o poziție geografică avantajoasă, pentru a învălui globul pământesc cu o rețea deasă de stații, depozite de cărbune și cabluri" (citat luat din *de Lapradelle*. „Imperialismul și americanismul în Statele Unite". „Revue du droit publique". 1900, vol. XIII, p. 65—66. Este citat la Patouillet, p. 43). ||?

*Driault* („Probleme politice", p. 221—222): „Înfrîngerea Spaniei a fost o revelație... Părea un lucru stabilit că echilibrul mondial este o problemă în care decid 5—6 puteri principale din Europa: dar iată că în această problemă a intervenit o mărime necunoscută" (p. 49).

www.dacoromanica.ro

„Războiul care s-a dus pentru Cuba a fost deci un război economic în sensul că avea drept scop cucerirea pieței zahărului acestei insule; de asemenea, cauza anexării insulelor Hawai și a Filipinelor a fost tendința de a pune mîna pe cafeaua și zahărul pe care le produc aceste țări tropicale" (p. 51). (Idem, p. 62—63)...

„Așadar, cucerirea piețelor de desfacere, goana după produsele tropicale — iată principala cauză a acestei politici de expansiune colonială, denumită imperialism. Toate aceste colonii vor servi și ca excelente puncte strategice, a căror importanță o vom arăta: ...pentru a-și asigura piețele din Asia... ei aveau nevoie de puncte de sprijin"... (p. 64).

% din exportul Statelor Unite

| Totalul exportului în milioane de dolari | | Europa | America de Nord | America de Sud | Asia | Oceania | Africa |
|---|---|---|---|---|---|---|---|
| | 1870 | 79.35 | 13.03 | 4.09 | 2.07 | 0.82 | 0.64 |
| | 1880 | 86.10 | 8.31 | 2.77 | 1.39 | 0.82 | 0.61 |
| 857.8 | 1890 | 79.74 | 10.98 | 4.52 | 2.30 | 1.92 | 0.54 |
| 1 394.5 | 1900 | 74.60 | 13.45 | 2.79 | 4.66 | 3.11 | 1.79 |
| | 1902 | 72.96 | 14.76 | 2.75 | 4.63 | 2.48 | 2.42 |

vorbește foarte mult despre viitoarea luptă pentru Oceanul Pacific

Insulele Hawai sînt așezate la jumătatea drumului între Panama și Honkong.

Filipinele reprezintă un pas spre Asia și *China* (p. 118). Idem 119—120—122.

Războiul dus împotriva Spaniei pentru Cuba era justificat prin interesele *libertății*, ale eliberării Cubei etc. (p. 158 și urm.)

sic! Constituția prevede impozite egale etc. pentru toate statele care alcătuiesc Statele Unite. Acest principiu „a fost interpretat" în sensul că *nu este valabil* pentru colonii, deoarece ele *nu sînt* o parte a Statelor Unite, ci le *aparțin* (p. 175). „*Tratat*" (spune autorul) vor fi lărgite drepturile coloniilor (p. 190) *(nu* li se acordă deplină egalitate în drepturi)...

*Canada*. Subordonarea ei economică pregătește terenul pentru „includerea" ei politică (p. 198).

„Germania" (sic) vrea „să opună" Statelor Unite ale Americii „Statele Unite ale Europei" (p. 205)...

www.dacoromanica.ro

...„Începînd din 1897, Wilhelm al II-lea a formulat în repetate rînduri ideea unei politici de unire în vederea luptei împotriva concurenței de peste ocean, politică care să aibă la bază o convenție vamală europeană, un fel de blocadă continentală îndreptată împotriva Statelor Unite"... (205) ...„În Franța, Paul Leroy-Beaulieu a fost acela care a propovăduit crearea unei uniuni vamale europene" (206)...

Statele Unite ale Europei [21] (și Wilhelm al II-lea)

...„O înțelegere între statele europene va fi, poate, unul dintre rezultatele fericite ale imperialismului american" (206).

„un rezultat fericit"

În America, evenimentele au dus la o luptă a „*antiimperialiștilor*" împotriva imperialiștilor (p. 268, cartea a II-a, capitolul I: „Imperialiștii și antiimperialiștii")... Imperialismul, spune autorul, vine în contradicție cu libertatea etc., duce la înrobirea coloniilor etc. *(sînt aduse toate argumentele democratice:* o serie de citate). Un antiimperialist american a citat cuvintele lui *Lincoln:*

„Cînd omul alb se guvernează singur, asta este autoguvernare; cînd el se guvernează singur și totodată guvernează pe alții, asta nu mai este autoguvernare, ci despotism" * (272).

— *Phels.* „Intervenția Statelor Unite în Cuba" (New York, 1898) și alții au declarat războiul pentru Cuba drept un război „*criminal*" etc.

Capitolul III, p. 293, poartă titlul: „Politica actuală a Statelor Unite: îmbinarea imperialismului cu doctrina Monroe" [22]: au îmbinat, au interpretat!!!

Sud-americanii se ridică (p. 311 și urm.) împotriva interpretării doctrinei Monroe în sensul că America ar aparține *nord*-americanilor. Ei se tem de Statele Unite și vor independență. Statele Unite *au „anumite intenții"* față de America de Sud și luptă împotriva *influenței crescînde a Germaniei în această regiune*...

(Cf. lucrarea lui Novikov indicată în bibliografie, vezi separat **.)

* Op. cit., p. 415.
** Vezi volumul de față, p. 189. — *Nota red.*

www.dacoromanica.ro

Anexînd Filipinele, Statele Unite l-au înşelat pe *Aguinaldo*, căpetenia indigenilor, căruia îi promiseseră să dea libertate ţării (p. 373): „anexarea a fost calificată drept o «înşelătorie din partea şoviniştilor»“ *.

N.B. *Atkinson*. „O agresiune criminală, cine a săvîrşit-o?“ Boston, 1899.
*„The North American Review“*. 1899, septembrie. *Filipino*. „Acuzaţiile lui Aguinaldo împotriva Statelor Unite“.

N.B. În America de Sud se dezvoltă tendinţa spre *o apropiere* de *Spania*; la congresul de la *Madrid* din 1900 (hispano-american) au participat delegaţi din 15 state ale Americii de Sud (p. 326) (*). Creşterea legăturilor cu Spania, a influenţei ei, a simpatiilor „latine“ etc. (**)

---

sic! p. 379: „Pe cît se pare, epoca războaielor naţionale a luat sfîrşit“...
(războaie pentru pieţe etc.)

---

N.B. (*) „Revue des deux mondes“. 1901 (15.XI).
(**) Lozinca: „O alianţă hispano-americană“.

## INDICAŢII BIBLIOGRAFICE DIN LUCRAREA LUI PATOUILLET DESPRE IMPERIALISMUL AMERICAN

(Indicaţii din lucrarea lui **Patouillet** despre **imperialismul american** etc.)

*Carpenter*. „Ofensiva americană (expansiunea teritorială)“. New York, 1902.

*E. Driault*. „Problemele politice şi sociale de la sfîrşitul secolului al XIX-lea“. Paris, 1900.

*W. E. Griffith*. „America în Orient“. New York, 1899.

*D. St. Jordan*. „Democraţia imperială“, New York, 1899.

*De Molinari*. „Problemele secolului al XX-lea“. Paris, 1901.

---

* Vezi *V. I. Lenin*. Opere complete, vol. 27, Bucureşti, Editura politică, 1964, ed. a doua, p. 415.

www.dacoromanica.ro

*Roosevelt*. „Idealurile americane“. New York, 1901. — „O viață trepidantă“. Londra, 1903.
Paul *Sée*. „Pericolul american“. Paris, 1903.
*Seillière*. „Filozofia imperialismului“. Paris, 1903.
*Stead*. „Americanizarea lumii“. Paris, 1903.
„Annales des sciences politiques“: 1902 (vol. XVII). *E. Boutmy*. „Statele Unite și imperialismul“ (p. 1 și urm.).
„Le correspondant“. 1890 (25.I). *Cl. Jannet*. „Faptele economice și mișcarea socială în America“ (p. 348 și urm.).
„L'Économiste français“. 1899, 1. VII. *Leroy-Beaulieu*. „Expansiunea americană etc.“
„Le monde économique“. 1896 (4 și 18.IV). *Machat*. „Rivalitatea comercială dintre Statele Unite și Europa în America“.
„La Grande Revue“. 1899 (1.X). *Weulersse*. „Expansiunea americană“.
„Revue politique et littéraire“ (Revue bleue). 1896 (9.V).
*Moireau*. „Jingo și jingoismul în Statele Unite“ (p. 593—597). 1900 (21.IV). *Driault*. „Imperialismul în Statele Unite“ (p. 502 și urm.).
„La Revue de Paris“. 1899 (15.III). *De Rousiers*. „Imperialismul american“.
„The North American Review“. 1898, septembrie. *Conant*. „Bazele economice ale imperialismului“.
1897, nr. 2. *Chapman*. „Pericolul pseudopatriotismului“.
1899, nr. 1. *Carnegie*. „Americanism versus imperialism“.
1902, nr. 12. *Winstow*. „Credința antiimperialistă“.
1903, nr. 1. *Bonsal*. „Marea Germanie în America de Sud“.
„The Fortnightly Review“. 1901, august. *Brooks*. „Imperialismul american“.
„Deutsche Rundschau“. 1902, noiembrie. *Schierbrand*. „Ideea imperialistă în America“.
„Revue socialiste“. 1904, februarie. *Colajanni*. „Imperialismul anglo-saxon“.
„Le Mercure de France“. 1904. aprilie. *P. Louis*. „Studiu asupra imperialismului.“
„Revue des deux mondes“. 1903 (15.VII). *Leroy-Beaulieu*. „Imperiul britanic și criza imperialismului“.
? *Novikov*. „Federația europeană“. Ediția a 2-a. Paris, 1901.

www.dacoromanica.ro

*E. Théry*. „Istoria economică a Angliei, Statelor Unite și Germaniei". Paris. 1902.
*V. Bérard*. „Anglia și imperialismul". Paris, 1900.
*Lair*. „Imperialismul german". Paris, 1902.

## MOOS. „INSTITUȚIILE DE CREDIT FRANCEZE ȘI PLASAMENTELE DE CAPITAL FRANCEZ ȘI ENGLEZ ÎN STRĂINĂTATE"

„Jahrbücher für Nationalökonomie". Seria a 3-a. Volumul XXXIX (39), 1910.

Ferdinand *Moos*. „Instituțiile de credit franceze și plasamentele de capital francez și englez în străinătate" (p. 237—256).

puțin — Despre Anglia numai o jumătate de pagină, concluziile lui G. Paish. În ceea ce privește Franța există unele indicații bibliografice și cifre:

Polemica: *Lysis*. „Oligarhia financiară". Paris, 1907, și *Testis*. „Instituțiile de credit". Paris, 1907.
*Henri Michel*. „Discurs rostit în Cameră la 30.XI.1909". „Lumea economică", articole din 1906 și 1907 (P. Beauregard).
*Jules Domergue* („Reforma economică").
*M. Manchez* („Le Temps", 2.I.1910) evaluează capitalurile franceze în străinătate la *3 5* de miliarde de franci (p. 240).
*Neymarck* („Rentierul") evaluează capitalurile franceze în străinătate la *2 5—3 0* de miliarde de franci (p. 243).
Suma tuturor hîrtiilor de valoare la bursa din Paris = 130 de miliarde de franci (p. 243)

dintre care { 64 franceze / 66 străine }

*Portugalia* a primit de la (din) Brazilia în perioada 1696—1754 2 400 de milioane de franci (p. 238).
Capitalurile *olandeze* în Anglia au reprezentat în 1747 suma de *1 600* mil. de guldeni (ibidem).

Banii se îndreaptă într-acolo unde dobînda e mai mare.

*Potrivit lui Lysis:* Depozitele (la 4 bănci) — („Crédit Lyonnais" + „Comptoir National" + „Société Générale" + „Crédit industriel et commercial") (p. 252):

www.dacoromanica.ro

1885 — 912 milioane franci
1890 — 1 302 „ „
1900 — 2 171 „ „
1905 — 2 897 „ „ (potrivit lui Lysis)

„Pentru a deveni membru în consiliul de administrație, este suficient să deții 50—200—300 de acțiuni... Astfel, circa 50 de persoane, care pot să dețină în total nu mai mult de 8 milioane de franci, dispun an de an de peste 2½ *miliarde* de franci sub formă de depozite și de peste 1 ½ *miliarde* de franci reprezentînd noile depuneri anual, fără să dea socoteală cuiva" (252). } 50 *de persoane*

La contractarea unui împrumut, statul care obține împrumutul nu primește niciodată mai mult de 90% (p. 253) — restul îl iau băncile. Împrumutul chino-rus din 1895 în sumă de 400 de milioane de franci cu 4%. „Cursul de subscripție 450. Primul curs 495. Cursul cel mai ridicat 520. Diferența în timp de 1 lună a fost de 45 de franci, adică 10%... Numai «Banque de Paris et des Pays Bas» a încasat din această afacere 20 de milioane de franci" (253) etc.

I. 1907—atacuri vehemente ale socialiștilor în Cameră împotriva subscripțiilor la *împrumuturile ruse*... } N.B.

## P. KUZNEȚOV. „LUPTA DINTRE CIVILIZAȚII ȘI DINTRE LIMBI ÎN ASIA CENTRALĂ"

*P. Kuznețov.* „Lupta dintre civilizații și dintre limbi în Asia centrală". Paris, 1912. (Disertație — Paris.) (353 p.)

Cartea este consacrată **numai Turkestanului** — istoriei și colonizării lui (printre altele, și răscoala din 1898 de la Andijan; autorul avertizează că asemenea răscoale ar putea izbucni și în viitor)... ((p. *295* etc.))

Dezvoltarea culturii, extinderea cultivării bumbacului, a rețelei de căi ferate etc. etc. Multe indicații bibliografice... Se pare că punctul de vedere este cel oficial.

## BIBLIOGRAFIE DUPĂ „CONRADS JAHRBÜCHER". LUCRĂRI NOU APĂRUTE

Lucrări nou apărute:

Leopold *Lacour*. „Franța contemporană. Probleme politice și sociale". Paris, 1909.

www.dacoromanica.ro

*De Leener*. „*S i n d i c a t u l* industriașilor. *Belgia*". Paris, 1909 (2 volume).

*J. Sh. Nicholson*. „Proiect de imperiu. (Economia imperialismului)". Londra, 1909 (310 p.).

*Henri Andrillon*. „Expansiunea Germaniei". Angoulême, 1909. „Dezvoltarea Germaniei ca putere mondială" (supliment la „Annals of the American Academy", ianuarie 1910.)

!! Nil. *Zero*. Un discurs de ambasador!!!

*Marcel Dubois*. „Franța și coloniile ei". Paris, 1910.

*Jean Cruppi*. „Pentru expansiunea economică a Franței". Paris, 1910.

Jean G. *Raffard*. „Procesul de concentrare a băncilor în Anglia". Paris, 1910.

*L. Gautier*. „Stat-financiar". Paris, 1910.

N.B. Edouard *Driault*. „Lumea contemporană. Studiu politic și economic". Paris, 1909 (372 p.).

[Într-o recenzie din „Jahrbücher", vol. 41, p. 269, se vorbește în termeni elogioși despre această „crestomație a lumii", în special despre însemnătatea „proceselor economice pentru politica actuală".]

Fr. E. *Junge*. „Politica economică a Americii". Berlin, 1910.

*Godfernaux*. „Căile ferate franceze din colonii". Paris, 1911 (439 p.).

*Aug. Terrier și Ch. Mourey*. „Expansiunea franceză". Paris, 1910.

? Charles *Du-Hemme*. „Imperialismul financiar. Asociația generală pentru sprijinirea dezvoltării comerțului și a industriei în Franța. Cartea începe cu o scrisoare adresată ministrului de finanțe". Paris, 1910 (95 p.).? (Paris, „Revue commerciale et financière").

J. *B o u r d e a u*. „Între două sclavii" (...Socialismul... (!!!!) *i m p e r i a l i s m u l*...). Paris, 1910.

Geoffrey *Drage*. „Organizarea comerțului în imperiu". Londra, ? 1911 (374 p.).

*R. G. Lévy*. „Băncile de emisiune". Paris, 1911 (628 p.).

Marcel *Gras*. „Despre mașinism și urmările sale"... Paris, 1911. ? (Disertație.)

*Edmond Théry*. „Europa economică". Ediția a 2-a. Paris, 1911 (332 p.).

*De același autor*. „Avuția națională a Franței". Paris, 1911.

www.dacoromanica.ro

*Lucien Hubert.* „Efortul Germaniei". Paris, 1911.

Ed. *Pfeiffer.* „Societatea fabiană și mișcarea socialistă în Anglia". Paris, 1911. (Disertație.)

*Arthur Boucher* (colonel). „Franța învingătoare în războiul viitor". Paris, 1911 (93 p.).

„Jahrbücher". Vol. *42* (1911). N.B. articolul lui Goldschmidt despre legislația agrară și structura agrară în *Noua Zeelandă.* || N.B.

*Schneider.* „Jahrbuch der deutschen Kolonien". Anul IV. *1911.*

*Mamroth.* „Constituționalism industrial", Jena, 1911 (recenzie în volumul *43.* 1912).

*Schachner.* „Problema socială în Australia și Noua Zeelandă", Jena, 1911 (o redare amănunțită în *volumul 43*, 1912).

*Overzier.* „Trustul de navigație anglo-american". Berlin, 1912 (4 mărci).

*Goldschmidt.* „Despre concentrarea în industria cărbunelui din Germania". 1912 („Studii economice ale școlilor superioare din *Baden*").

Ibidem: *B r i e f s.* „Cartelul spirtului". 1912.

*Hillringhaus.* „Sindicatele siderurgice germane și dezvoltarea lor spre un sindicat *unic*". Leipzig, 1912. (3 mărci)

Enrico *Leone.* „Expansionismul și coloniile". Roma, 1911. (235 p.) 2 lire.

„Jahrbücher", vol. *4 4* (= 1912,2):

P. *Passama.* „Noi forme de concentrare industrială". Paris, 1910 (341 p.). $8._{50}$ franci.

*Bosenick.* „Noua organizare mixtă a băncilor germane". (Analiză.) München, 1912 (366 p.).

*Argentarius.* „Scrisorile unui director de bancă". Berlin (Bankverlag), 1912 (1 marcă) (??).

P. *Hausmeister.* „Marea întreprindere și monopolul în sistemul bancar german". (Studiu de popularizare.) Stuttgart, 1912.

*Hennebicque* Léon. „Imperialismul occidental. Geneza imperialismului englez". Bruxelles, 1913 (295 p., 6 franci) [vol. *4 5*].

*René Pinon.* „Franța și Germania. 1870—1913". Paris, 1913.



www.dacoromanica.ro

Emile *Becqué*. „Internaționalizarea capitalurilor". Montpellier, 1912 (432 p.). 6 franci.

B. Ischchanian. „Elementele străine în economia națională a Rusiei". Berlin, 1913 (300 p.). 7 mărci. Recenzie în vol. 47: mult despre importul de capital.

Autorul evaluează datoriile Rusiei față de Europa occidentală la **6 miliarde de ruble.**

Paul Eckhardt. „Studiu despre știința economiei mondiale". Bielefeld, 1913 (140 p.) ($2._{30}$ mărci).

François *Maury*. „Valorile franceze în ultimii 10 ani". Paris, 1912. (Statistică pe o perioadă de 10 ani pentru capitaliști. **O sumedenie** de date în legătură cu % ș.a. % de garanție etc.)

## LOUIS BRUNEAU. „GERMANIA ÎN FRANȚA"

Louis *Bruneau*. „Germania în Franța". Ediția a 2-a. Paris, 1914 (din articolele apărute în „La Grande Revue").

citează pe:

L. *Nicot*. „Germania la Paris" (1887).
G. *Montbard*. „Dușmanul" (1899). Termină: „Germania trebuie să fie distrusă dacă Galia vrea să trăiască".
M. *Schwob*. „Pericolul german". 1896.
„ „În preajma bătăliei". 1904.
Em. *Jennissen*. „Spectrul Germaniei". 1906.
André *Barre*. „Pericolul german". 1908.
Jean *d'Epée*. „Marea Germanie". 1910.
Henri *Gaston*. „Germania la strîmtoare". 19..?*

Germania duce lipsă de fier (peste 40 de ani nu va avea de loc (p. 3)) — crește importul:

8 mil. tone în 1908
11 — — — 1911 (p. 2)

în timp ce în Franța au fost descoperite zăcăminte de fier în departamentul Meurthe-et-Moselle — în Lorena franceză — — — producția de fier... $2._6$ milioane de tone în 1890

$4._4$ „ „ „ „ 1900
$14._8$ „ „ „ „ 1911

* Cartea a apărut în 1912. — *Nota red.*

www.dacoromanica.ro

Nancy ..... $0._2$ miliarde de tone de minereu
Briey ..... $2._0$
Longwy ..... $0._3$
Crusnes ..... $0._5$

$3._0$ *miliarde* de tone de minereu (p. 5) au fost descoperite zăcăminte în Normandia: 100—700 *milioane* de tone de minereu.

Exportul de minereu de fier din Franța în Germania:

$1._7$ milioane de tone în 1909
$2._8$ „ „ „ „ 1912 (p. 21)

de cărbune din Germania în Franța:

1909 — 3 milioane de tone
1912—$5._7$ „ „ „

Un comerciant olandez (Poorter) achiziționează în Normandia terenuri bogate în minereu de fier (pînă acum 3 496 ha), extrage minereul și-l duce în Germania (p. 24—25). (Urmează amănunte.)

Stinnes și Krupp acaparează extracția minereului de fier (30—31) — în parte prin Poorter.

Exemple cu privire la „participații“ și la componența consiliilor de administrație (35)...

...(în majoritate francezi + germani)...

Thyssen, dezvoltarea întreprinderilor sale etc.

Exemple, componența consiliilor de administrație, participații financiare etc. etc.

Strămutarea de firme în Franța etc.

*Nu conține generalizări.*

(De citit acest lucru în „La Grande Revue“.)

## BIBLIOGRAFIE DIN „CONRADS JAHRBÜCHER“

Bibliografie din (Conrads) „Jahrbücher“:

Paul Pilant. „Pericolul german“. Paris, 1913.
R. G. Usher. „Pangermanismul“. Londra (7/6). (1913?)
„The Annals of the American Academy of Political and Social Science“. Volumul *42* (1912):
„Concurența și combinarea industrială“ (trusturile (30 de referate)).

} Vol. 45



www.dacoromanica.ro

? Hans *Henger*. „Plasamentele de capital francez"... 1913. Stuttgart („Studii economice din München". Nr. 125).

Léon Wenger. „*Petrolul*". (Disertație.) Paris, 1913 (volumul 47, 1914).

G. Michon. „Marile societăți de navigație engleze". 1913. (Disertație.)

*Schiemann*. „Germania și marea politică din 1913" (*V o l u m u l* **13**). 1914.

*O. W. Knauth*. „Politica Statelor Unite față de monopoluri din industrie". New York, 1913 (233 p.). („Lucrările Universității din Columbia".)

(?) N.B.

?? E. *Friedegg*. „Milioane și milionari". Berlin, 1914. (383 p.)

P. Baudin. „Banii Franței". Paris, 1914.

Volumul *4 6* (1913, I). Articole cu privire la teoria rentei a lui Marx (Albrecht).

E. *Rothschild*. „Cartelurile" etc. 1913.

Am parcurs volumele *4 5—4 7*.

Volumul *48* (1914, 2): Julius *Hirsch*. „Întreprinderile filiale" etc. Bonn, 1913. („Studii din Köln", partea I.)

*R e c e n z i e e l o g i o a s ă* („Conrads Jahrbücher", volumul *4 8*).

*N.B.* [În *a c e s t v o l u m* — p. **649** — statistica *c r e ș t e r i i v i t e l o r* în secolul al XIX-lea (foarte completă); cuprinde mai multe țări europene.]

*Walter Strauss*. „Centralele electrice interregionale germane și însemnătatea lor economică". Berlin, 1913 (în special despre agricultură și pentru agricultură).

N.B.

„Conrads *Jahrbücher* für Nationalökonomie". 1915, I (seria a 3-a, volumul 49): „Fluctuațiile imigrației în Statele Unite". (Rezultatele statisticii pe 1870—1910.)

**N.B.**

LYSIS. „ÎMPOTRIVA OLIGARHIEI FINANCIARE DIN FRANȚA" *

*Lysis*. „Împotriva oligarhiei financiare din Franța". Ediția a 5-a. Paris, 1908 (260 p.). Capitolele sînt datate: 1.XI.1906; 15.XII.1906; 1.II.1907; 1.V.1907; 15.XI.1907.

* Vezi *V. I. Lenin*. Opere complete, vol. 27, București, Editura politică, 1964, ed. a doua, p. 358—359; vol. 32, p. 89; vol. 30. p. 265.— *Nota red.*

www.dacoromanica.ro

În prefață, Jean Finot spune că ziarele engleze au confirmat faptul relatat de Lysis (mai întîi în „*La Revue*"): o persoană a încasat *12 milioane* de franci (p. VII) din împrumutul acordat Rusiei în 1906, în afară de cele „o sută de milioane" (ibidem) încasate sub formă de *comision* !!

S-a ținut o ședință a Camerei (2 zile) (cînd?), consacrată acestui caz. ||| Data??

„monopolul absolut" (p. 11) (și nu relativ) al celor 4 bănci care efectuează toate emisiunile.

„trustul marilor bănci" (p. 12) { „Crédit Lyonnais" / „Société Générale" / „Comptoir d'escompte" + „Banque de Paris et des Pays bas" / „Crédit industriel et commercial"

țara care obține împrumutul încasează 90% din sumă (10% revine băncilor, sindicatelor care „plasează" obligațiunile, „garantează" etc.) — p. *26*.

Împrumutul
chino-rus 400 mil. de franci. Profit *circa* 8%
rus (1904) 800 „ „ „ „ „ 10%
marocan
(1904) 62.5 „ „ „ „ „ 18 ¾%.

„Francezii sînt cămătarii Europei" (29)...

„Presa financiară primește aproape întotdeauna subvenții" (35).

Afacerea „Raffineries d'Egypte": publicul a pierdut 90—100 de milioane de franci (39). „Société Générale" a emis 64 000 de obligațiuni ale acestei societăți; de asemenea și acțiunile ei; cursul de emisiune era de circa 150% (!!)... Această societate plătea *„dividende fictive"* (39)...

„Unul dintre directorii lui «*Société Générale*» era membru în consiliul de administrație al «Raffineries d'Egypte»" (39). ||| !!!

50 de persoane, care dețin 8 milioane de franci, dispun de cele *2 miliarde* aflate în 4 bănci (40)...

Ce-i de făcut? „Revenirea la concurență" (42)...

„Republica Franceză este o monarhie financiară" (48)...

Împrumutul rus din 1906: d-l X, „mijlocitorul băncilor", a încasat *12 milioane* (49).

Din dările de seamă și din bilanțuri nu se poate înțelege nimic...

www.dacoromanica.ro

„1 $^3/_4$ de miliarde comprimate în 3 rînduri“ (57)...

Care este sursa veniturilor băncilor? *emisiunile*. Iar acest lucru se ascunde.

„Un exemplu: fără prospecte, fără anunțuri în presă, *pe ascuns*, prin munca anonimă și secretă a «casierilor» și «plasatorilor» săi, «Crédit Lyonnais» a plasat obligațiuni ale Băncii funciare nobiliare din Rusia în sumă de 874 de milioane de franci (la valoare nominală). Cursul mediu al emisiunii: 96.$_{80}$. Cursul actual: 66. *Pierderile publicului: 269 de milioane!*“ (p. 75—76)...

„export înspăimîntător de capitaluri franceze“ (p. 93 și urm.)

Franța — „cămătarul lumii“ (119).

Scăderea cursului împrumuturilor rusești (față de cursul la emisiune) este atît de mare, încît din *14 miliarde* de franci publicul a pierdut 3—4 miliarde: iată cît plătește publicul băncilor!!!

și nesfîrșite lamentări în legătură cu faptul că băncile *nu* sprijină industria franceză... Germania se dezvoltă, noi stăm pe loc (187 și peste tot)... „politică antinațională“ etc.

Capitolul V este intitulat:

„Dominația absolută a oligarhiei financiare; ea e stăpîna presei și a guvernului“...

mijloace prin care băncile își exercită presiunea asupra statului: scăderea rentei... (!!)

onorarii plătite în secret:

1 milion ministrului
$^1/_4$ de milion ambasadorului (p. 212) } !

presa este cumpărată...

(s-a documentat numai din articole de ziar, foiletoane, altceva nimic)

Concluziile autorului: reglementarea băncilor
separarea băncilor de depuneri de cele de emisiuni (d'affaires)
control...

((un filistin ordinar))

## ÎNSEMNĂRI DESPRE CĂRȚILE LUI MACROSTY, BAUMGARTEN ȘI MESZLÉNY ȘI BERGLUND

Henry W. *Macrosty*. „Trusturile în industria britanică“. Berlin, 1910.

www.dacoromanica.ro

O sumedenie de fapte mai mari și mai mici. O lucrare necesară pentru informare etc.

*Baumgarten* și *Meszleny*. „Carteluri și trusturi". Berlin, 1906 (și o cronică economică și *juridică*. Pe cît se pare, nil novi).

Abraham *Berglund*. „Trustul oțelului din Statele Unite". 1907. (Disertație.)
(O simplă relatare și indicații bibliografice. O lucrare școlărească; necesară pentru informare.)

## HUBERT. „EFORTUL GERMANIEI"

*Lucien Hubert*. „*Efortul Germaniei*". Paris, 1911.
(comparație între dezvoltarea (economică) a Franței și cea a Germaniei).

Venitul net al căilor ferate (la 1 kilometru)

| | 1883 | 1906 |
|---|---|---|
| Franța | 19 165 franci | 19 560 |
| Germania | 15 476 | 21 684 |
| Anglia | 26 755 | 26 542 |

Flota comercială (mii tone):

| | 1890/1 | 1906/7 | +% |
|---|---|---|---|
| Anglia | 5 107 | 9 782 | + 91 |
| Germania | 656 | 2 110 | +222 |
| St. Unite | 376 | 1 194 | +217 |
| Franța | 485 | 721 | + 49 |
| Norvegia | 176 | 717 | +308 |
| Japonia | 76 | 611 | +704 |
| Italia | 186 | 493 | +165 |

Predomină cifrele: cifre și iar cifre; de cele mai multe ori ele sînt date separat pentru fiecare din *cele două* țări, fără să fie puse față în față, fără comparații precise, ca cele anterioare.
(Valoarea științifică = 0)

www.dacoromanica.ro

## BÉRARD. „ANGLIA ŞI IMPERIALISMUL"

**Victor Berard.** *„Anglia şi imperialismul"*. Paris, 1900. (381 p.)

După o examinare sumară, îţi dai seama că această carte nu este altceva decît un fel de culegere de articole de ziar: publicistică vie, foarte vie, dar extrem de superficială. O simplă relatare, pălăvrăgeală, şi atît. „Joseph Chamberlain" — primul capitol. Citate din discursurile lui, cariera lui, gloria lui etc. etc. „Imperialismul" — al doilea capitol (sau secţiune: nu există nici denumirea „capitol", nici o numerotare a lor), nu este nici el decît o istorioară „de ziar": „Piepe, piepe", o **sumedenie** de exemple şi cifre (despre declinul comerţului englez etc.) din „cărţile albastre", dar totul fragmentar, în stil de foileton, iar în comparaţie cu Hobson şi Schulze-Gaevernitz nu este altceva decît un caiet de licean... Acelaşi lucru despre concurenţa din partea Germaniei etc. etc. Nil. Nil.

Poate doar cîteva exemple, care ar putea, eventual, fi de folos:

Din argumentele împotriva imperialismului:

„Aceleaşi date statistice demonstrează şi faptul că ocuparea unui teritoriu oarecare de către trupele maiestăţii sale este adesea numai în avantajul străinilor şi numai într-o foarte mică măsură în avantajul supuşilor britanici: în Egipt, după 1881, a crescut efectiv numai comerţul german şi cel belgian: importul de produse engleze în Egipt se ridica în 1870 la 8 726 mii de lire sterline; în 1880 la 3 060; în 1892 la 3 192; în 1897 la 4 435, în timp ce importul din Germania a crescut de la 21 000 de lire (egiptene = = 25 franci 60) în 1886 la 281 000 în 1896, iar importul din Belgia a crescut în aceeaşi perioadă de la 86 000 la 458 000 de lire" (p. 249).

„După ce Franţa a inventat fabricarea zahărului din sfeclă, ea a devenit principala putere din lume în domeniul industriei zahărului: în 1870 ea mai deţinea monopolul. Atunci s-a pus pe lucru Germania. Făcînd studii comparative asupra culturilor de sfeclă de zahăr din Franţa, Germania a constatat că în apropierea minelor de cărbuni există, ca şi în Franţa de nord, un sol şi o climă adecvate. Solul ei este însă mai puţin fertil, iar clima este mult mai aspră. Prin urmare, lupta împotriva francezilor va fi

www.dacoromanica.ro

foarte inegală. Cu toate acestea, începînd din 1882, fabricanții de zahăr din Franța au început să țipe: zahărul german pătrunde pînă și pe piața franceză..., sfecla din Germania conține 12% zahăr; cultivatorii francezi declară că nu pot asigura mai mult de 7%“ — germanii au schimbat metodele agrotehnice, folosesc îngrășăminte, semințe selecționate etc. etc.

„N-au trecut nici 12 ani de concurență germană, și Franța, care a descoperit fabricarea zahărului din sfeclă, a pierdut veniturile pe care i le aducea descoperirea sa. Legea cu privire la zahăr adoptată în 1884 i-a fost dictată Franței de experiența științifică a Germaniei, care de atunci este regina zahărului, iar pe lîngă aceasta și regina alcoolului“ (p. 311—312).

La sfîrșit, cartea este datată: noiembrie 1898 — aprilie 1900.

## LAIR. „IMPERIALISMUL GERMAN“

Maurice *Lair*. „Imperialismul german“. Paris, 1902. (341 p.)

| | | |
|---|---|---|
| | Începe cu o descriere succintă, conținînd lucruri îndeobște cunoscute, a imperialismului englez, — apoi a celui american — rus — japonez — german („Imperialismul și imperialiștii“. Introducere). | |
| Cap. I. | „Originea imperialismului german“. (1870.— Dezvoltarea și creșterea. Date și cifre îndeobște cunoscute. Același caracter „gazetăresc“ ca la V. Bérard.) | |
| Cap. II. | „Sufletul Germaniei imperialiste“... și „domnul doctor“ — și Mommsen și Treitschke... vorbărie de salon!—și un mic citat din Marx (după Bourdeau)... O lucrare lamentabilă. | *Zero* |
| Cap. III. | „Politica imperialistă“. ...„Secolul al XX-lea inaugurează domnia baronilor marilor bănci“ (165) — și un citat din Toussenel: „Evreii sînt regii epocii“ (!!). | ha-ha!! |
| Cap. IV. | „*I e r i*“. Cifre și iar cifre cu privire la dezvoltarea economică a Germaniei. Calea ferată Berlin—Bagdad etc. | |

www.dacoromanica.ro

Cap. V. „Astăzi". — Despre criza din 1900 — vorbărie...
Cap. VI. „Mîine".
...Rezoluția Congresului socialist internațional de la Paris din IX.1900 — „împotriva imperialismului" (p. 324) și a războaielor...
De toate cîte puțin!...

Citează:
„Forum", iunie 1899: „Lupta pentru un imperiu comercial".
„The North American Review", septembrie 1898: „Baza economică a imperialismului".
Paul *Arndt*. „Relațiile comerciale ale Germaniei cu Anglia și coloniile engleze". 1899.
*Julius Wolf*. „Imperiul german și piața mondială".

## BRIEFS. „CARTELUL SPIRTULUI"

**Götz Briefs.** „Cartelul spirtului". Karlsruhe, 1912. („Studiile școlilor superioare din Baden". Seria nouă, nr. 7.) Pe cît se pare — judecînd după o examinare sumară — e o lucrare de specialitate, neinteresantă.

Monopolul

p. 240—241: „Astfel, uniunea fabricilor de spirt s-a transformat de fapt într-un monopol" (au rămas 3 „outsideri": extrem de slabi), „al cărui centru de greutate îl constituie fabricile de spirt din cartofi de la sate, care sînt aproape complet sindicalizate; organizarea exterioară a puterii cartelului" s-a încheiat.

## GOLDSCHMIDT. „DESPRE CONCENTRAREA ÎN INDUSTRIA CĂRBUNELUI DIN GERMANIA"

Curt *Goldschmidt*. „Despre concentrarea în industria cărbunelui din Germania". Karlsruhe, 1912 (p. 122)... (Ibidem *. Seria nouă. Nr. 5)
[puține lucruri de valoare, nu se face o totalizare precisă a datelor]

* „Studiile școlilor superioare din Baden". — *Nota red.*

www.dacoromanica.ro

| | | Cărbune milioane *tone* | Oțel milioane *tone* |
|---|---|---|---|
| 1 | 1 Krupp | 2.4 | 0.98 |
| 2 | Familia Haniel | 8.7 | 0.59 |
| 3 | „ Stinnes | 2.5 | |
| | | 5.5 | 0.79 |
| | | 1.5 | |
| 4 | Thyssen | 3.6 | 0.97 |
| | | | 0.27 |
| 6 | Gelsenkirchen | 8.2 | 0.51 |
| 7 | Harpen | 6.7 | — |
| 8 | Hibernia | 5.1 | — |
| 9 | Phönix | 5.4 | 1.13 |
| | | 49.6 | 5.24 |
| 5 | Carl Funke | 3.1 | |
| | | 2.8 | |
| | Σ (calculată de mine) | 55.5 | 5.24 |

„9 concerne stăpînesc 66.9% din producția de cărbune din bazinul" (((Renania-Westfalia))) „și 48% din producția Uniunii oțelăriilor" (p. 69).

*Concernul Stinnes* (p. 69—70) cuprinde următoarele întreprinderi:

| | | |
|---|---|---|
| (1) | mine de cărbuni | 19 |
| (2) | uzine siderurgice | 7 |
| (3) | mine de minereu de fier | foarte multe (în Germania, Luxemburg, Franța) |
| (4) | comerciale (cărbuni) | 6 |
| (5) | de navigație | |
| | în Germania | 12 |
| | „ Anglia | 5 |
| | „ Italia | 3 |
| | „ Franța | 2 |
| | „ Belgia | 1 |
| | „ Elveția | 1 |
| | „ Rusia | 2 |

etc.

## RUSSIER. „ÎMPĂRȚIREA OCEANIEI"

Henri *Russier*. „Împărțirea Oceaniei". Paris, 1905. (Disertație.)

O *sinteză* bine documentată a unui material bogat. Păcat că lipsește o centralizare statistică precisă (à la Supan). O bună compilație. Numeroase referiri la diferite lucrări, multe hărți, ilustrații.

www.dacoromanica.ro

Autorul împarte istoria „împărțirii politice" în perioade.
1) descoperirea (secolele XVI—XVIII)
2) perioada *misiunilor* (1797—1840)
3) „primele conflicte" (1840—1870)
N.B. ! | 4) „Rivalitatea internațională", 1870—1904.

{ Printre altele, autorul citează un tabel centralizator (al împărțirii) din lucrarea lui *Sievers și Kükenthal.* „Australia, Oceania și țările polare". Leipzig, 1902, p. *67—68. Trebuie văzută.* }

Urmează date amănunțite *economice*, comerciale și geografice cu privire la diferite colonii.

La cauzele economice ale politicii colonialiste autorul adaugă (N.B.) cauzele sociale:

„La aceste cauze economice" (enumerate mai sus, îndeobște cunoscute) „trebuie adăugate și cauze sociale. — Ca urmare a faptului că viața devine o problemă tot mai complicată, ca urmare a greutăților care apasă nu numai asupra maselor muncitorești, ci și asupra claselor mijlocii, în toate țările cu o civilizație mai veche se acumulează «multă nerăbdare, întărîtare și ură, care amenință liniștea publică; energiilor scoase dintr-un anumit
o făgaș de clasă trebuie să li se găsească o întrebuințare,
perlă!! să li se dea de lucru în afara țării respective, spre a se evita o explozie înăuntrul ei»" * (Wahl. „Franța în colonii". Paris, p. 92) — (p. 165—166).

N.B. Referiri la „**imperialismul**" **englez** (p. 171);— cel *american* (p. 175) — după războiul americano-spaniol din 1898; — cel *german* (p. 180).

**N.B.** citează, printre altele, pe *Driault.* „Problemele politice și sociale de la sfîrșitul secolului al XIX-lea" etc. (Paris, 1900), capitolul XIV, „Marile puteri și împărțirea lumii".

* Vezi *V. I. Lenin.* Opere complete, vol. 27, București, Editura politică, 1961, ed. a doua, p. 388—389. — *Nota red.*

www.dacoromanica.ro

## VOGELSTEIN. „FORMELE CAPITALISTE DE ORGANIZARE ÎN MAREA INDUSTRIE MODERNĂ"

Theodor **Vogelstein.** „Formele capitaliste de organizare în marea industrie modernă". Vol. I: „Formele de organizare ale industriei siderurgice și textile din Anglia și America". Leipzig, 1910. p. 54—56

Firmele engleze: „Vickers, Son and Maxim Limited", Browns, Cummels au în prezent mine (de minereu de fier); mine de cărbuni; uzine siderurgice și oțelării, șantiere navale, — unele pulberării etc. etc.

*Împărțirea lumii:*

*Cartelul șinelor de cale ferată:*

1884

„În perioada puternicei depresiuni din 1884, uzinele de șine din Anglia, Belgia și Germania s-au înțeles asupra repartizării exportului, proclamînd totodată țările proprii drept domenii intangibile. La început, Angliei i s-au atribuit 66%, Belgiei 7% și Germaniei 27% din vînzările pentru export; ulterior, cifrele au fost întrucîtva modificate în favoarea țărilor de pe continent. India a fost în întregime repartizată Angliei... Firmele engleze au repartizat între ele partea ce le revenea și au stabilit prețuri care să permită să fiinţeze și uzinelor ce lucrau în condiții dezavantajoase... Împotriva unei firme engleze care rămăsese în afara cartelului s-a dus o luptă pe socoteala sindicatului, cheltuindu-se cîte 2 șilingi din vînzarea totală. Cînd două firme engleze s-au retras însă din cartel, acesta s-a destrămat"... * (citează după ediția din *1886*)... „Au trecut 20 de ani pînă s-a format o nouă uniune internațională. Oricîte eforturi s-au depus pentru formarea ei, în decursul aces-

1886

* Vezi *op. cit.*, p. 377.

www.dacoromanica.ro

tor decenii de puternică dezvoltare a industriei de pe continent şi din America nu s-a putut ajunge la o înţelegere asupra delimitării şi împărţirii cotelor...

1904

În 1904 s-a ajuns, în sfîrşit, din nou la o înţelegere cu Germania, Belgia şi Franţa pe baza unor cote de $53._{50}\%$, $28._{83}\%$ şi $17._{67}\%$ pentru primele trei ţări (sic?? Anglia, Belgia, Germania??). „Franţa participă cu $4._8$ unităţi în primul an, cu $5._8$ şi $6._4$ unităţi în al doilea şi al treilea an la o cantitate totală sporită cu aceste procente, adică la $104._8$, $105._8$ şi $106._4$ unităţi.

„împărţirea globului"

În 1905 s-a ajuns la o înţelegere şi cu Statele Unite, iar în anul următor... au fost incluse în uniune Austria şi Uzinele «Altos Hornos» din Spania. În momentul de faţă, împărţirea lumii e terminată, aşa încît marii consumatori, şi în primul rînd căile ferate ale statului — de vreme ce lumea a fost împărţită fără ca interesele lor să fi fost luate în seamă —, pot trăi ca poetul, în cerul lui Jupiter" * (p. 99—100).

bun exemplu!!

Cît priveşte „United States Steel Corporation", rămîne deschisă problema dacă are dreptate Ch. Schwab că minele de fier din regiunea Lacului superior (achiziţionate în cea mai mare parte de „Steel Corporation") vor rămîne în curînd *singurele mine*, — sau dacă are dreptate Carnegie, care crede că în America se vor găsi încă multe zăcăminte de minereu.

Ponderea lui „Steel Corporation" în producţia *americană* (p. 275):

| | | 1901 | 1908 |
|---|---|---|---|
| Producţia totală | (extracţia) de minereu | $43._9\%$ | $46._3\%$ |
| „ „ | de fontă (Roheisen) | $42._9$ | $43._5$ |
| „ „ | de oţel ..... | $66._3$ | $56._1$ |
| „ „ | de laminate ..... | $50._1$ | $47._1$** |

* Vezi op. cit., p. 377—378
** Vezi op. cit., p. 327.

www.dacoromanica.ro

## PLANUL CĂRȚII „IMPERIALISMUL, STADIUL CEL MAI ÎNALT AL CAPITALISMULUI"

*„Imperialismul, stadiul cel mai înalt al capitalismului"*

(Expunere populară)

Pentru cenzură: aproximativ: „Principalele particularități ale capitalismului contemporan (actual, în stadiul actual)".

1. Stadiul *deosebit* al capitalismului din timpul nostru. Tema: studierea lui, analiza, concluziile.
2. *Dezvoltarea marii producții. Concentrarea producției.*

   Recensămînturile din 1882—1895—1907 din Germania
   „ „ 1900—1910 din Statele Unite

   Idem cu privire la Rusia („Dezvoltarea capitalismului"?) ***Statistica lui Heymann...*** β *108* [176] *.

   Sucursalele (băncilor) și creșterea numărului lor: α 15 [13].

   Capitalurile societăților pe acțiuni din Germania: α 22 [18].

   „Combinarea": Hilferding δ 4 și 5 [309—312] (p. 285, 358). Concentrarea în industria cărbunelui din Germania: γ *26* [202—203]. *În special* α 7—8 [7—9].

   O nouă fază a concentrării: β *11* [59—60].

   Concentrarea tehnicii și a finanțelor. N.B. β *102—103* [169—172].

3. *Cartelurile și trusturile.*

   (2) ** Cifre globale: Liefmann: α *40* [29—30]. Riesser ϑ *8* [335—338]. Tafel β *37* [88].

   (1) Perioadele de dezvoltare: Liefmann. Vogelstein: α *33—34—35* [45—46—47].

   (4) Tehnica: Tafel: β *38* [88—89].

   (5) „Necesitatea organizării": Kestner. α *23* [18—19] *și urm.*, *27* [20—21], în special 28 [21—22].

   Imobilitatea (migrația anevoioasă) a capitalului fix. Hilferding ϑ *4* [309—310] (*p. 274*).

* În paranteze pătrate sînt indicate paginile din volumul de față. — *Nota red.*

** Numerotarea în paranteze rotunde a fost făcută de V. I. Lenin, ulterior, cu creionul. — *Nota red.*

www.dacoromanica.ro

|| Negustorii = agenți: Hilferding, ϑ 5 [310—312] || (p. 322). ||

Exemplu: Cimentul: β *99* [163—165].

(3) Ponderea lui „United States Steel Corporation": γ 28—29 [205—206]. β *104* [172—173]. α *40* [29—30]. *8* [354].

*3 bis. Crizele? **Neconcordanța dintre dezvoltarea agriculturii și cea a industriei.***

(6) Crizele și *monopolurile:* β 78 [134—135]. (Jeidels). β *90* [148—149] (în special in fine). Hazard, risc, crahuri: ι *11. 12—13* [356—357].

4. *Monopolul.*

(2 bis) % producției acaparate: Vogelstein. Kestner: α *23—24* [18—19].

5. *Cartelurile internaționale. „Împărțirea lumii"* de către ele. Cf. Hilferding ϑ 5 [310—312] (p. 491).

6*. Totalul: Liefmann.

5. 5. Trustul pulberei: α 39 [29].

2. 4. Petrolul: β *13* [63—64]. β 64 [114—115]. β *87* [145—146]. β 92 + 93 [150—152+152—154].

3. 3. Navigația: ϑ Riesser *10* [339—340].

4. 2. Cartelul șinelor de cale ferată: δ Riesser *11* [342—343]. Vogelstein: γ *28* [205]. — Berglund, pagina 169.

1. N.B.: Trustul electricității. „Die Neue Zeit", 1912, ϑ 7—8 [313—316] (cf. ϑ Riesser *1* [318—320]) + β *64* [114—115]. β 89 [147—148].

*Comerțul cu metale:* α *11—12* [10—12]. „Zinkhüttenverband": ϑ Riesser *13* [341].

7. Concluzii și însemnătate.

6. *Băncile.*

0. Rolul lor în general. Cf. Hilferding: ϑ *3* [308—309] (p. 105) și ϑ 4 [309—310] (p. 108, p.116).

6. „*Forma* producției și a repartiției sociale" (Marx). Hilferding ϑ 4 [309—310] (p. 262). N.B.: β *41* [92—93] **in fine.**

| Dezvoltarea băncilor engleze: β *95* [156—158] |

1. Concentrarea lor: ϑ Riesser *1. 5* [318—320. 325—326]. γ 5 [182—183] Franța; β *99—100* [163—167]; β *7* [55—56] (300 de milioane: **300** de persoane); β *13* [63 — 64].

* Cele două coloane de cifre au fost adăugate de V. I. Lenin, ulterior, cu creionul. — *Nota red.*

www.dacoromanica.ro

30

Вып. 45: "Основныя особенности современнаго капиталистическаго (монополистическаго) строя.
Интернационализм, как высшая стадія капитализма."

Части I: Концентрація труда, монополіи, картели. – II: Банки и ихъ роль. – III: Новая эра капитализма. Финансовый капиталъ и финансовая олигархія. – IV: Вывозъ капитала, какъ особенно характерная черта империалистическаго экономическаго базиса монополій. – V: Раздѣлъ міра между международными капиталистическими союзами. – VI: Раздѣлъ міра между великими державами. – VII: Паразитизмъ и загниваніе капитализма. – VIII: Мѣсто империализма въ исторіи.

1. Особая стадія капитализма в наше время.
Война и кризис как анализ момента.

2. Росту крупн. пр-ва. Концентрація пр-ва.

I. Гл. 3
Кн. пр. и. II. О-ки и новая эпоха
с. 30.

Германія 82–85–87 в %
" 90–10 в %
Англія. Россія

Сименсъ Гальскаа — В 108
Высокоразвитая техника: α 15.
Концентрація Германіи: α 22

3. Картели и тресты.

Табл. общія черты: Hilferding α 40. R. 2 R 8.
періодъ разв.: Hilferding
Ungelstein: α 33–34 35
Техника: Tabel: В 38
Org-zwang: Kestner
α 23 ff. 27 a. 28. Зам. Куцинскій? (6)

4. Монополіи.
Незамѣнимаго пр-ва: Vogelstein
Kestner: α 23–4

Концентрація развитія и кризы
Кризисы и монополіи В 78 (Jeidels).
В 90 (or. i. f.)
азарт, шик, кража: i. 11. 12–13

Монополіи: α 11–12

Zwischenhandel 2 R 13

Интернац. картели. Рудн. синд "Продам"
6 Объед. синдик. Hilferding
5 5 Торговый трест α 39
2 4 Керосиновый: В 13. В 64 В 87 В 92+93.
3 8 Нефтедерево: 2 R 10
4 9 Rohmaterialkartell. 2 R 11 Vogelstein 2 28
1 1 М: Электрот. Трест 11.2.1912: 2 7–8 (ср. 2 R 1.) + В 64 В 89.

Ср. Таф. 2 5 (с. 491).

Банки в Рос. (пром. нал.) В 42
Банки и биржа: Таф. 2 R 3. +В. 10
Банки и синдик. 2 R 3. В. 66
α 43. В. 100

[α 42] (α 42) α 46.

6. Банки.
Ихъ общая роль ср. Таф. 2 3 – 2 4.
6 группа общ. пр-ва и ренд. "(Ллк)" Таф. 2 4 (с. 261). ИЗ: В 49 if.
Соединеніе их.. 2 R 1. 5. (ср. 5 Фрид.) В 7 (300 милл. 300 гр.); В 13. (В 78–9 Jeidels). α 45 и 48. + 1
4 Письма: 2 R 2 bis.
5 Сеть: 2 5
2 Filialen: 2 R 13 (В. 50 Рос.) В. 66 (Фрид.) В 67 (Ллк.).

Банки и пр-во: В 3.
" ср. нал. В. 15.

Германія 16 Jud.: В 95.

www.dacoromanica.ro

www.dacoromanica.ro

Paginile 30 şi 31 din
caietul „Γ“ („gamma“)

www.dacoromanica.ro

(β 78 — 79 [134—136] — Jeidels). α *45 şi 48 + 1* [33—34 şi 38—40 + 40].
4. Scrisori: ϑ Riesser *2 bis* [324].
5. Conturi: γ 5 [182—183].
2. Filiale: ϑ Riesser 13 [328]. (β 50 [100—101] — Rusia). β 66 [116—118] (Franţa). β 67 [119 — 121] (Anglia). *Băncile în Rusia (1905 şi ulterior):* β *42 şi 43* [93 şi 94].
Băncile şi bursa: Hilferding. δ Riesser *3* [321—322] + + β 10 [58—59]. *(N.B.* α *42* [27—28]) ((α 42 [27—28])). α *46* [34—36]. 3. Băncile şi funcţionarii: ϑ Riesser 3 [321—322]. β *66* [116—118]. β *100* [166—167]. α *43* [30—32].
5. bis. Băncile şi poşta: β *3* [51—52].
„ „ casele de economii: β 15 [66—67].
7. *Băncile.*
7. Contopirea cu industria. Hilferding: Marx, II, 79 (ϑ 3 [308—309]). β *80—81* [136—139] (Jeidels).
8. Membrii consiliilor de supraveghere etc. Hilferding: ϑ 4 [309—310] (p. 159—162). — ϑ Riesser 7 [332—334]. — β 79 [135—136] (Jeidels). β *81* [137—139]. (α *41* [26—27] exemplu — scrisoarea adresată de o bancă unei societăţi industriale).
9. „Caracterul universal“ (Jeidels): β 81/82. *83.* 84—87 [137 — 140. 140 — 141. 141 — 146]. β 88 [146 — 147]. (Rolul tehnicii.) β *90* [148—149]. — β *99* [163—165] N.B. Tendinţa băncilor spre monopol. *Hilferding:* ϑ 4 [309—310] (p. 278). α *48* [38—40].
8. *„Capitalul financiar“*
1. „Participaţiile“ β *96—97* [158—161] (β 53 [102—103]). β *46 şi 47* [96—97] (Germania. *„Deutsche Bank“*) β 56 [105—106]. β *94* [154—156]. ι **11** [356].

N.B. un exemplu de repartizare a acţiunilor: β 65 [115—116]

ad § III. „Participaţiile“ la băncile ruse: β *49* (şi 48) [98—100 (şi 97—98)].
2. „Împletirea“.
3. „Societăţile-fiice“. β 9 [57—58]. β *105—106* [173—176]. ι *7. 9* [353—354. 355].
Înşelăciuni.


www.dacoromanica.ro

Concesiunile.
Corupție.
7. „Verkehrstrust" și terenurile comunale: β 12 [60—63] + β *94* [154—156].
(Specula cu terenuri): β 15—16 [66—68].
8. Directorii de bancă și funcționarii de stat (guvernul): Rusia β *50—51* și 53. 55 [100—101 și 102—103. 104]. β *95—96* [156—160]. β *99* [63—165].
4. ***Gründerismul***: „*Primă* de fondator": Hilferding: ϑ 5 [310—312] (p. 336). Lysis: γ *19. 20* [196—197]. + + β *65* [115—116]. Exemplul german: β *8* [56—57]. Împrumuturile străine: Lysis γ 19—20 [196—198]. α 2 [40—41]. (germane) β *14* [65—66].
9. **Statistica emisiunilor** (1910—12): ϑ 9 [316—317]. ι *23* [362—363]. *(Idem* din 1871): β *17* și *68* [68—70 și 121—123]. β 68 [121—123] (Neymarck și Zollinger) α *47* [36—38] (ad § 18).
6. Profitul de pe urma emisiunilor: α *38* [26]. ι 3. 5 [350—351. 352—353]. β *14* [65—66].
5. N.B.: „Asanarea". Hilferding. ϑ [310] (p. 172). Stillich: α *38* și *41* [26—27]. Liefmann: ι *3* [350—351]. Istoria finanțelor Franței: λ *2—3* [415—416].

9. *Exportul de capital* (§ IV)
Introducere? Creșterea capitalului și contradicțiile lui.
Creșterea { Hobson — ϰ 9 [385—386]
Lescure: γ 5 [182—183]. β 67 [119—121] (Mehrens). β *69* [123—125] (Neymarck).
Proporțiile: Neymarck (β *68* și *69* [121—123 și 123—125]) + ϑ *Riesser 14* [346—347].
Harms: ζ *3—5* [266—271] ζ *30* [298]
Arndt: ε ***1*** [250].
Diouritch: β *63* [112—114].
Kaufmann: β 66 [116—118]

Schulze-Gaevernitz: α *2* [40—41].

Importanța.
Legătura cu exportul de mărfuri. Exportul de capital și plasamentul de capital: β *30* [83—85]. *(Hilferding* ϑ.)

www.dacoromanica.ro

β *100—101* [166—169] (împrumuturile și exportul). N.B. Vezi 20*. (Comenzi etc.): β 14—15 [65—66]. Livrări β 27 [80—81] β 28 [81—82] β 29 [82—83]. Băncile în colonii: β *65* [115—116]. α *30* [22—24]. (+ ϑ **Riesser** 7 [332—334]).
*Împrumuturile străine* (? § III?) (α 2 [40—41]) N.B. Capitalul străin în China, Japonia ș.a. β 17 [68—70]. Capitalul german în Rusia: γ 42 [225—226] (cf. β *58* [107—108]). α *31* [43—44]. η 13 [305]. Capitalul străin în Argentina ș.a. β 29 [82—83] și β **30** [83—85].
Canada: β 94 [154—156].

„*Dumping*": unde? în § VII? vezi 16**

10. *Coloniile.*
Importanța lor în general: agricultura: β *18* [70—71]. Împrumuturile coloniale ι *21* [362].
Băncile coloniale: ϑ Riesser *7* [332—334].
Însemnătatea socială a coloniilor. Wahl: γ *27* [203—204].
Materiile prime: β 18 [70—71].
Desfacerea: exportul în colonii: β *20* [73—74].
Înăbușirea industriei și dezvoltarea agriculturii etc. β *24—25* [77—79]. (India ș.a.) β 26 [79—80].
America în Filipine: β 26 [79—80].
***Anglia: Suezul:*** α *4 4* [32—33].
(1) Monopolurile — (sursele de materii prime).
(2) Exportul de capital (concesiunile).
*Capitalul financiar* = dominație.
11. *Creșterea coloniilor.*
Morris: γ 47 [228] și urm.
1860 / 1880 / 1900 } κ 2—3 [383—384].
12. „*Împărțirea lumii*": 1876 și 1914 (coloniile). ζ 5—7 [270—275]. Protectoratul de fapt al Angliei asupra Portugaliei, Norvegiei, Spaniei (N.B.): β 21—22—23 [74—75—77]. Siamul (ibidem). Argentina — *Sartorius*, p. *46* (Argentina):

* Vezi volumul de față, p. 214. — *Nota red.*
** Vezi volumul de față, p. 213. — *Nota red.*


www.dacoromanica.ro

ξ 28 [545—546]. λ 25 [430—431] (idem).
N.B.: (αα Coloniile...)
(ββ Semicoloniile...)
(γγ Ţările dependente din punct de vedere financiar...) — *cf.* α *31* [43—44].

3 13. *Dezvoltarea inegală şi „reîmpărţirea" lumii.*
Anglia versus Germania. Crammond: ι *35—36* [375—377].
În general (noile descoperiri) ι *12—13* [356—357].
Brevetele: λ *28* [432—433].
Franţa versus Germania. Théry: γ 3 [180—181].
Hubert: γ 22 [199]. Bérard: γ *24* [200—201].
Statele Unite. Anglia şi Germania. „*Vorwärts*" *1916*. μ 1 [439—441].
*Londra — piaţă mondială şi putere financiară.* β 4—5 [52—54]. („$^{3}/_{4}$ din comerţ" etc.) (cf. α *46* [34—36]).
(Nu la § 7 sau 8??)
β 96 [158—160] (fierul (producţia mondială): 1850—1910).
β 98 [161—163] (depozitele).
Forţe hidraulice: β *62* [111—112].
Cabluri: β 64 [114—115]. ζ 3 [266—269].
[[Fier, oţel, oţel electric: β *99* [163—165]]].
[α *31—32* [43—45] setea de acţiune a imperialismului german!]

Hobson: 103; 205; 144; 335; 386 [392; 396; 394—395; 407; 412—413].

2 14. *Tabloul corelaţiilor în economia mondială.*
R. Calwer. (Rectificări) μ [442—444].
Căile ferate. 1890 şi 1913. μ [462—468].
Compararea dezvoltării lor cu dezvoltarea producţiei de fier. μ [468].
Capitolul al VII-lea. 127—146—162*.
1 15. *Concluzii. Principalele trăsături economice (de producţie) ale imperialismului...*

* În capitolul al VII-lea, V. I. Lenin a inclus în ordine inversă §§ 13, 14 şi 15; cifrele indică paginile din manuscrisul cărţii lui V. I. Lenin „Imperialismul, stadiul cel mai înalt al capitalismului". — *Nota red.*

www.dacoromanica.ro

α: Concentrarea şi monopolurile. 1
β: Exportul de capital (lucrul principal). 3
γ: Capitalul bancar şi „firele“ lui. 2
δ: Împărţirea lumii de către monopolizatorii producţiei. 4
ε: Idem — coloniile. 5

*Definiţia lui K. Kautsky.* δ [245] versus:

Definiţie incompletă la Hilferding: § 5 [310—312] (p. 338) cf. § 6 [312—313] (p. 495).
*P. Louis* în 1904: γ *43—45* [226—227].
Deosebirea de vechea politică colonială × *1. 36.* 40 [381—382. 404 — 405. 407—408].
Definiţia sau noţiunea la Hobson. × *1 1* [387—388]. × *13—14.* 17 [389—390. 392]. × *32* [402].

Capitolul al IX-lea. 162.

16. „*Politica economică a capitalului financiar*“ şi *critica imperialismului?*
„Dumping“.
„Protecţionismul“ — accentuarea lui în Anglia, Belgia, Olanda. β 19 [71—73].
Noua însemnătate a taxelor vamale protecţioniste. Referirile lui Hilferding la *Engels.* § *5* [310—312] (p. 300).
Violenţa. × *11* [387—388] (anexiunile). *42* [409—410]. β *97* [160—161]: exportul şi capitalul financiar.
17. *Înapoi la libera* concurenţă sau *înainte* spre învingerea *capitalismului?* Hilferding: § 6 [312—313] *(p. 567 N.B.).*
18. *Parazitismul şi „putrefacţia“* capitalismului.
„*Statul-rentier*“... (α 2 [40—41]). α 3 [41—43] β 30 [83—85] (cinci state-creditoare). (!!) β 95 [156—158] (Germania). λ *19* [424—425] (statul-creditor). λ *21* (22—23) [426 (427—429)]. λ *25* [430—431]. λ 26. 27. 28. 29. [431—434] × 46—48 [412—414]. × 18. 21. 25. 34 [392—393. 394—395. 397. 403]. × 9 [385—386] (15%) şi *10. 39* [386—387. 407] Olanda. γ 14 [190—191] (Moos). *Hildebrand* = temeri pentru monopol: β *31* [85—86] şi urm.

www.dacoromanica.ro

Muncitorii străini în *Germania* (statistică, 1907).
Muncitorii străini în *Franța*. δ 8 [240—241].
Emigrația și imigrația. ϰ *5* [385].

Statistica emisiunilor din § 8

N.B.: Sartorius ξ *29* [547—548].

1) 19. *„Ultraimperialism" sau „interimperialism"?* ϰ *7* [408—409] (cf. λ 20 [425—426]).

20. *Kautsky și Hobson* versus marxism.
N.B. Kautsky versus *Agahd*. β.
Exportul în Canada: λ *20* [425—426].
Comerțul cu țările independente și cu cele dependente. β *100—102* [166—170].
*Porto Rico*. λ *21* [426—427].

21. *Apologeții și criticii mic-burghezi* ai imperialismului.
Apologetul Schilder: β *27* [80—81] Hildebrand: β *35* [86—87].
Nieboer α *13* [12—13]. — ϰ 25. 27. 30 [397. 398—399. 400—401] (fabienii). 31 [401—402]. Liefmann.
Hobson. ϰ *1* [381—382] ϰ *15*.
16 [390—392] Cf. β *40* [90—91] despre K. Kautsky.
Antiimperialiștii *americani*. Patouillet. γ *11* [186—187]. V. Bérard despre Egipt: γ *23* [200]. Agahd: β *41* [92—93] și urm. β *54* [103—104]. β *59* [108—109] β *60*. *61* [110. 110—111].
*(Eschwege*. „Eticizarea"; el este împotrivă: β *94* [154—156]). β *100* [166—167]: împotriva Bagdadului.
Neymarck este pentru „pace". β **69** [123—125] (125).
Péreirii I. și E. sînt pentru pace generală α *42* [27—28].

*Apologeți:* Riesser (ϑ) și Schulze-Gaevernitz (α 47 [36—38]).

22. *Imperialismul și oportunismul.*
Politică muncitorească liberală în Anglia.
Scindarea definitivă a mișcării muncitorești.
Pătura superioară de muncitori. λ *18* [424]. *22. 22—3. 23. 30* [427—428.427—429.428—429.434—435]. ϰ *24* [396—397] (205) (corupție). [*ad 18?*].

www.dacoromanica.ro

2) 23. *Diplomaţia* şi politica *externă* în perioada 1871—1914 {cîteva cuvinte}. α *3*.
... Hilferding ϑ 6 [312—313] (p. *505*) ... ϑ Riesser *11* [342—343].
Politica externă a Angliei (1870—1914)... β 23 [75—77].
A Germaniei: β **97** [160—161].
Hishida: γ *6* [183].
În Oceania: γ *27* [203—204].
Patouillet: γ *9* şi *10* [185 şi 186].
*Hill:* γ *46* [227—228].

3) **23 bis:** *Imperialismul şi democraţia. Capitalul financiar şi reacţiunea* (α **31** [43—44].)
Nieboer: α 13 [12—13].

4) 24. *Problema naţională* în epoca imperialismului {cîteva cuvinte}.

„Războaie naţionale“. Patouillet: γ *12* [187—188].
America şi coloniile. Patouillet: γ *10* [186].

Creşterea mişcării naţionale. β **28—29** [81—83].
Hildebrand este contra ei. β **35.** [86—87].
Nieboer: α *13* [12—13].
Hilferding: ϑ. × 17—19—20 [392—393—394]. ι 3 [350—351].
**Încheiere.** *Locul istoric al imperialismului* (?).

25. *„Împletire“ versus „socializare“.*

Capitalismul se dezvoltă rapid, s-a răscopt... (compatibilitatea acestor două procese). „Putrefacţia“ şi naşterea noului...

Fabricanţii de sticle: „Die Neue Zeit“, 1912 (30,2), p. 567. Numele inventatorului este Owens, şi nu Owen!

Liefmann: α **40** [29—30].
Riesser: 3 şi *10* [321—322 şi 339—340].
**Saint-Simon şi Marx (Schulze-Gaevernitz):** α **43—44** [30—33].
Rapiditatea creşterii: ϑ Riesser **9** [338].

Progresul tehnicii şi chinurile (Quălerei).
Taylor şi „Studiul mişcărilor“. β *70—77* [126—134].

www.dacoromanica.ro

Bilanț și concluzii. Imperialismul și socialismul. N.B.: *O p t i m i s m* [în privința oportunismului?].
Monopolurile și libera concurență — băncile și socializarea. —
Împletirea și socializarea—împărțirea lumii și reîmpărțirile „Trecerea" la... ce? β *84* [141—143].
Tschierschky e pentru carteluri (împotriva trusturilor): îi e teamă: β *104* [172—173].
Definiția incompletă la Hilferding. § *15*. (Aici?)

## COMPLETĂRI LA PLANUL CĂRȚII *

(b) 3 contradicții ale capitalismului: 1) producția socială și însușirea privată, 2) bogăția și sărăcia, 3) orașul și satul, inde — exportul de capital.
(a) Deosebirea dintre acesta și exportul de *mărfuri*.
Specificul politicii coloniale actuale:
(1) monopolul (materii prime)
(2) — (terenuri disponibile)
(3) (izolarea — „autarhia") — monocultura: β *25* [78—79].
(4) (exportul de capital)
(5) concesiunile etc.

| | |
|---|---|
| N.B. | 1. Importanța socială (dominația (Hilferding, 511)). Hilferding **N.B.** cf. *W a h l*.<br>2. Dependența țărilor „independente". |

p. 14, la mijloc, „prelucrarea materiilor prime"? Producția de materii prime? + (N.B.) (din „Die Neue Zeit"). De adăugat despre trustul din industria chimică. De adăugat despre „naivitatea" revistei „Die Bank" în § despre oligarhia financiară.

## PLANURILE DIFERITELOR CAPITOLE ALE CĂRȚII

III. Primă de fondator și profitul de pe urma emisiunilor
Asanarea
Terenurile comunale

* Tot textul de mai jos al completărilor la planul cărții a fost tăiat de V. I. Lenin cu creionul. — *Nota red.*

www.dacoromanica.ro

Băncile şi guvernul
Statistica emisiunilor

VI. 1. Supan. %% 1876. Idem 1900.
2. Morris.
3. Tabelul.
3 *bis:* „ţările dependente".
4. Coloniile în trecut şi astăzi
{ exportul — desfacerea
materiile prime
înăbuşirea industriei

VIII. 1. Statul-rentier
2. Hobson 9 şi *10* [385—386 şi 386—387] (veniturile de pe urma *plasamentelor de capital):* λ 21 [426—427].
3. Hobson *30* şi *46—48* [400—401 şi 412—414]. Perspectivele.
4. λ *28.* 29 [432—433. 433—434]. λ *24—25* [429—431].
4 *bis.* Capitalul străin.
5. Reducerea % de muncitori productivi.
6. Engels şi *Marx* despre muncitorii englezi.
În Franţa sînt 300 000 de muncitori spanioli.
Ziarul „*La Bataille*" (VI. 1916).

IX. *Critica imperialismului.*
1. Critica = ideii în general.
2. Apologeţii. („Fabienii".)
3. Democraţii mic-burghezi.
4. Kautsky versus Hobson. *(K. Kautsky şi Spectator N.B.)*
5. Înainte sau înapoi?
6. Libera concurenţă versus taxe vamale, dumping etc.
7. Exportul în ţările dependente.
8. Ultra — sau interimperialism?
9. Trăsăturile politice ale imperialismului (diplomaţie)
{reacţiunea
asuprirea naţională}

X. 1. Imperialismul este capitalism monopolist.

| | |
|---|---|
| (a) Trusturile | (1) Trusturile |
| (b) băncile | (2) acapararea materiilor prime |
| (c) împărţirea lumii | (3) băncile |
| | (4) împărţirea lumii |

www.dacoromanica.ro

II. Imperialismul este capitalism parazitar sau intrat în putrefacție.
(1) burghezie republicană sau monarhistă? America și Japonia?
(2) oportunismul.
{ lupta împotriva imperialismului fără lupta și
{ ruptura cu oportunismul este o înșelăciune
III. Imperialismul este capitalism de trecere sau capitalism muribund.

---

I. și 1—4. — —
II. — și (1) + (2). „Optimism" în privința oportunismului. — —
III. Împletirea versus socializare.
*Saint-Simon* și Marx. — *Riesser* despre rapiditatea creșterii. — Trecere la ce? (β 84 [141—143] a mai fost o dată). Taylor — aici?

## PLANUL GENERAL ȘI VARIANTE DE TITLURI ALE CAPITOLELOR CĂRȚII

A. 1. Introducere.
B. 2—15. Analiza economică (principalele relații de producție).
C. 18. (Parazitismul).
D. 16—17. Politica economică (politica vamală).
E. 19—22. Aprecierea (atitudinea față de..., critica) imperialismului.
F. 23—24. Unele corelații și legături politice.
+18 parazitismul.
25. ΣΣ

---

Aproximativ:
I. Concentrarea producției, monopolurile, cartelurile.
II. Băncile și capitalul financiar.
III. Exportul de capital.
IV. Împărțirea economică a lumii: cartelurile internaționale.
V. Împărțirea politică a lumii: coloniile.
VI. Concluzia generală = noțiunea de imperialism și politica lui.

www.dacoromanica.ro

VII. Critica imperialismului.
VIII. Împletire sau socializare?
Circa 10 capitole, dacă II = 2 capitole + eventualele completări, introducere și încheiere.

---

Aproximativ:

| | | | |
|---|---|---|---|
| I. Concentrarea producției și monopolurile. — | Circa | 30 | p. |
| II. Băncile. — | „ | 20 | „ |
| III. Capitalul „financiar" (și oligarhia financiară). — | „ | 30 | „ |
| IV. Exportul de capital. — | „ | 10 | „ |
| V. Împărțirea economică a lumii. — | „ | 10 | „ |
| VI. Idem politică. — | „ | 20—120 | „ |
| VII. Concluzia generală = imperialismul (K. Kautsky). — | „ | 10 | „ |
| VIII. Parazitismul. — | „ | 20 | „ |
| IX. Critica imperialismului. — | „ | 20 | „ |
| X. Socializarea. Însemnătatea generală a imperialismului (?) Locul istoric al imperialismului. — | „ | 10 | „ |

---

$\Sigma = 180$

I. Concentrarea producției și monopolul.
II. Băncile și noul lor rol.
III. Capitalul financiar și oligarhia financiară.
IV. Exportul de capital.
V. Împărțirea lumii de către uniunile capitaliștilor.
VI. Idem de către marile puteri.
VII. *Imperialismul, stadiu deosebit.*
VIII. Parazitismul și putrefacția capitalismului.
IX.
X.

---

| | p. |
|---|---|
| I. Concentrarea producției și monopolurile. — | *3* |
| II. Băncile și noul lor rol. — | *30* |
| III. Capitalul financiar și oligarhia financiară. — | *58* |
| IV. Exportul de capital. — | *82* |

www.dacoromanica.ro

V. Împărțirea lumii între uniunile capitaliștilor. — 91
VI. Împărțirea lumii între marile puteri. — 106
VII. Imperialismul, stadiu deosebit. — 127
VIII. Parazitismul și putrefacția capitalismului. — 146
IX. Critica imperialismului. — 162
X. Locul istoric al imperialismului. — 186

Lenivțîn. Titlu: „Principalele particularități ale capitalismului contemporan".

(α) Nota nr. 101 (N.B.)
(β) Publicarea în revista aceluiași editor?*

## TONNELAT. „EXPANSIUNEA GERMANIEI ÎN AFARA EUROPEI"

*E. Tonnelat.* „Expansiunea Germaniei în afara Europei". Paris, 1908 (din articolele publicate în 1906—1908 în „*La Revue de Paris*").

Autorul consideră (p. X—XI) că „începutul noii perioade" a colonizării germane, și anume al perioadei „*imperialiste*" (p. X și p. XI), și al „politicii mondiale" (ibidem) datează de la ocuparea regiunii Kiao-ciao.

| | p. |
|---|---|
| Capitolele: germanii în Statele Unite | (1—91) |
| „ „ Brazilia | (91—155) |
| „ „ Șantun | (155—197) |
| „ „ Africa de sud | (197—277) |

În Brazilia, ei „nu germanizează, ci americanizează sudul Braziliei" (p. 154).

(pe cît se pare, *nimic interesant*)
(o simplă *relatare* despre germanii în străinătate în general).

## DRIAULT. „PROBLEMELE POLITICE ȘI SOCIALE"

*J. E. Driault.* „Problemele politice și sociale", Paris, 1907.

((Studiu istoric general asupra următoarelor „probleme": Alsacia și Lorena, Roma și papa, Austro-Ungaria, Turcia, Marea Mediterană, Egiptul, „Împărțirea Africii", China, Statele

* Vezi *V. I Lenin.* Opere, vol. 35, București, E.S.P.L.P. 1958, p. 203—204. — *Nota red.*

www.dacoromanica.ro

Unite (capitolul al XI-lea cu subcapitolul: „Imperialismul în Statele Unite"), Tripla Alianță; alianța franco-rusă, capitolul al XIV-lea, vezi citatul la mine*, capitolul al XVI-lea „Problema socială și morală". În cea mai mare parte, însemnări ale unui istoric și „diplomat".))

Din „*Încheiere*":

„Timpurile noastre se caracterizează într-adevăr printr-o efervescență generală, actuala pace fiind numai un armistițiu; iar acesta pare multora prea îndelungat, și mulți nu-l respectă: întreaga lume este cuprinsă de o febră fără precedent, febra imperialismului, pofte nerușinate, nesățioase se trezesc și sînt satisfăcute pretutindeni; — societatea este zguduită de lupta de clasă, care este pretutindeni înverșunată și numai în ultimul timp s-a atenuat puțin; — chiar și conștiința omenească, zdruncinată de îndoieli, simte nevoia de stabilitate.

Omenirea se află în toiul unei revoluții, — al unei revoluții teritoriale, al modificării granițelor, al ofensivei asupra marilor piețe mondiale, al înarmărilor excesive, ca și cum mîine oamenii se vor arunca unii împotriva altora pentru a se ruina și extermina reciproc; — al unei revoluții sociale, care are la bază cele mai josnice sentimente, ura celor săraci împotriva celor bogați și disprețul celor bogați față de cei săraci, ca și cum societatea s-ar mai împărți în oameni liberi și sclavi, ca și cum ea nu s-ar fi schimbat din antichitate; — al unei revoluții morale, care își găsește expresia în trecerea grea de la credință la știință, în neliniștea chinuitoare de care sînt cuprinși oamenii cu o conștiință sensibilă, în trista necesitate pentru biserică de a renunța la călăuzirea sufletelor, pentru a se ocupa de educarea lor. — Al unei revoluții profunde, generate de revoluția din secolul trecut, dar mult mai teribilă prin urmările sale incalculabile: căci nu mai e vorba numai de organizarea politică a statelor, ci și de condițiile materiale și morale de existență a omenirii" (393—394).

cf. K. Kautsky 1909

---

* Vezi *V. I. Lenin.* Opere complete, vol. 27, București, Editura politică, 1964, ed. a doua, p. 390—391. — *Nota red.*

www.dacoromanica.ro

((Mai departe banalități: că secolul al XIX-lea ar fi făcut multe, ar fi eliberat naționalitățile etc. etc., dar că ar fi lăsat încă multe de făcut. „Căci acest secol (al XIX-lea) a fost secolul științei, dar el a silit-o să slujească forța". Secolul următor trebuie să fie o „școală a dreptății" etc. etc. Un liberal, și nimic mai mult. Cu atît mai semnificative sînt mărturisirile lui, pe care le-am citat: simte apropierea furtunii)).

## COLSON. „ORGANISMUL ECONOMIC ȘI DEZORDINEA SOCIALĂ"

*C. Colson.* „Organismul economic și dezordinea socială". Paris, 1912. (flecăreală reacționară. Nil. Nil.)

Acest autor a scris un „Curs de economie politică" în *6* volume. Volumele 4—6 cuprind date cu privire la bănci, comerț, finanțe etc. *În fiecare an* (*1* franc) apar suplimente la aceste (4—6) volume cu date noi.

(Trebuie văzut).

## REDSLOB. „ȚĂRILE DEPENDENTE"

Dr. Robert **Redslob.** „Țările dependente". („O analiză a noțiunii de putere suverană inițială"). Leipzig, 1914 (352 p.). O lucrare pur juridică. Situația politică și juridică a

Alsaciei și Lorenei
Finlandei
Bosniei
(×)Canadei
(×)Australiei
(×)Africii de sud.

} o analiză **exclusiv** juridică

Din examinarea sumară a unor capitole (×) se vede că autorul dă citate interesante din legi, care demonstrează *creșterea libertății* în aceste colonii ale Angliei, care ajung *aproape* la situația de țări libere. Totuși sînt *țări dependente*, spune autorul, ele nu se bucură de o libertate *deplină* (deși lucrurile merg vădit într-acolo...)

*Se vorbește* deschis despre separare.
**Se înțeleg** cu Anglia în ceea ce privește legile...

www.dacoromanica.ro

De folosit pentru a compara imperialismul (economic) cu independența politică.

Lucrurile *m e r g* spre o federație liberă. Anglia ne-a dat parlamentarismul, conchide autorul, iar acum ne dă îmbinarea lui cu „organizarea unui stat federal" (p. 347). Parlamentul Africii de sud poate schimba granițele diferitelor colonii, poate uni cîteva colonii într-o *singură* colonie. „Dar aceasta numai la cererea coloniilor respective" (339)...

În Australia, parlamentul poate scinda coloniile în diferite părți, poate „contopi" coloniile — „e drept însă, aceste din urmă măsuri nu pot fi aplicate decît cu consimțămîntul populației respective sau al parlamentului ei" (p. 335). N.B.

(au avut loc plebiscite; elaborarea constituției cu consimțămîntul tuturor coloniilor; — în baza unei înțelegeri cu Anglia...)

p. 330, nota, d-l *Dibbs* (australian) a vorbit deschis despre *separarea* de Anglia și formarea unei republici australiene independente...

1900: „Actul de constituire a federației australiene" (9. VII. 63 și 64. Victoria)

o expunere succintă și simplă a dezvoltării federalismului și a libertății politice în Canada, Africa de sud și Australia. Expunerea autorului este foarte interesantă și trebuie folosită împotriva idiotismului „economiștilor imperialiști"...[23]

## CU PRIVIRE LA ARTICOLELE: „LOZINCA «DEZARMĂRII»" ȘI „PROGRAMUL MILITAR AL REVOLUȚIEI PROLETARE" *

„Dezarmarea este o castrare. Dezarmarea este o ieremiadă (plîngere) creștin-reacționară. Dezarmarea nu înseamnă lupta *împotriva* realității imperialiste, ci *fuga* de această realitate în

* Vezi *V. I. Lenin.* Opere complete, vol. 30, București, Editura politică, 1964, ed. a doua, p. 152—163 și 133—145. — *Nota red.*

www.dacoromanica.ro

minunatul viitor de *după* revoluția socialistă victorioasă!!" (Cf. Victor Fischer)...

„Militarizarea poporului", „poporul înarmat", vai ce grozăvie! — se aude tot mai des acum. Noi însă spunem: dacă poporul va fi militarizat, dacă poporul va fi înarmat, dacă copiii, poate chiar și femeile vor căpăta pregătire militară, — *cu atît va fi mai bine*, cu atît mai repede se va transforma războiul în război civil, în insurecție. Să ajutăm? Nu, noi nu ajutăm trusturile.

Dezarmarea în loc de înarmarea poporului.

1. Glasuri din țările mici
2. Împotriva oricărui război?
3. Războiul național
4. „Tezele"
5. Războiul civil
6. Războiul socialist
7. Clasa asuprită?
8. Concesie față de oportunism?
9. Nu aici este oportunism și kautskism
10. Militarizarea poporului
11. Comuna
12. În primul rînd, lupta împotriva oportunismului și a kautskismului.
13. În al doilea rînd, un program concret
14. În al treilea rînd, „revendicări" practice
15. Două linii în Elveția

În legătură cu problema „Miliție sau dezarmare?"

I. Dezarmare *sau* privare de arme *sau* ceva asemănător? (în locul miliției).

II. Clasa asuprită nu tindea la instruire militară și la însușirea meșteșugului armelor? (Engels în „Anti-Dühring" despre calea spre pieire a militarismului)[24].

III. Concesii față de oportunism sau ușurința de a luneca spre oportunism?

Nu aici, nu în aceasta.

| | |
|---|---|
| + ocolirea tocmai a revoluției | Orice transformare democratică contribuie la aceasta (Republica. Separarea bisericii de stat etc.)... |
| | Excepție (America)... |
| | Lupta generală, pe toată linia, împotriva oportunismului fățiș sau camuflat (kautskismul). |

www.dacoromanica.ro

Urmărirea dușmanului (a oportunismului) pretutindeni și de aproape. Modificarea programelor. Nu *pentru* o miliție de tip elvețian (în special după 1907).

+ imperialismul în Elveția (Nahimson)

IV. Practica. Formule sau practică revoluționară? În prezent, acum — propagandă pentru dezarmare sau pentru privare de arme? Nerozie! Sprijinirea luptei revoluționare din țările vecine, a transformării războiului imperialist în război civil. 20 000 × 2 pfenigi = 20 000 de franci pe an. 3 ziare, transportarea lor.

## DESPRE CARTEA LUI ZAK „GERMANII ȘI CAPITALUL GERMAN ÎN INDUSTRIA RUSĂ"

„*Conrads Jahrbücher für Nationalökonomie* etc.", seria a III-a. Vol. 49 (1915. I), p. 351.

Un articol al lui Waldecker (la rubrica „Diverse") despre o carte rusă de **A. N. Zak.** „Germanii și capitalul german în industria rusă" (Petersburg, 1914) — (Zak = director al băncii centrale a societăților de credit mutual).

Zak

Suma capitalurilor societăților pe acțiuni din Rusia:

| | | Ruseşti | | Străine | Σ |
|---|---|---|---|---|---|
| | 1903 — | 41.$_7$ | milioane de ruble | +16.$_8$ = | 58.$_5$ |
| | 1904 — — | 92.$_5$ | | 26.$_7$ | 119.$_2$ |
| (rezum) | 1905 — — — | 64.$_3$ | | 8.$_0$ | 72.$_3$ |
| | 1910 — — — | 190.$_5$ | | 33.$_7$ | 224.$_2$ |
| | 1912 — — — | 371.$_2$ | | 30.$_3$ | 401.$_5$ |

numărul societăților ruse... 1 237 capitalul=410.$_3$ („funcționînd" în Rusia)
străine... 196

Direcțiile generale ale acestor societăți se află în

| | | | |
|---|---|---|---|
| Germania | ———24 *societăți* | Elveția | ..... 6 |
| Suedia | ——— 3 „ | Italia | ..... 1 |
| Anglia | ———33 | Austria | ..... 3 |
| Olanda | ..... 2 | Turcia | ..... 1 |
| Belgia | .....70 | St. Unite | ..... 6 |
| Franța | .....48 | | |


www.dacoromanica.ro

Ramuri ale **i n d u s t r i e i:**

| | Capital german | Profitul la acest capital |
|---|---|---|
| | milioane de ruble | |
| 1) metalurgică | 20 (1912) | 5.5 |
| 2) constructoare de maşini | 11.5 | |
| 3) construcţii mecanice | 33.5 | |
| 4) a sodei | 1/2 | din totalul capitalurilor |
| 5) a electricităţii | 50 | |
| 6) electrotehnică | 57 | |
| 7) a gazului de luminat | 12.5 | = 71.8% din totalul capitalurilor; + 12.6% francez + 7.4% belgian + 8.2% rus |
| 8) a petrolului („Deutsche Bank") | 20 | |
| 9) textilă | (34—50% | în gubernia Moscova şi guberniile baltice). |

Σ autorul nu o dă

## PAUL LOUIS. „STUDIU ASUPRA IMPERIALISMULUI"

„Mercure de France", vol. 50. Aprilie. Paris. 1904.

*Paul Louis*. „Studiu asupra imperialismului", p. 100 şi urm.

„Imperialismul este un fenomen general al epocii noastre; el reprezintă chiar una dintre cele mai caracteristice trăsături ale începutului secolului al XX-lea şi sînt puţine popoarele care au putut să se sustragă influenţei lui.

În prezent, lumea trece prin epoca imperialismului, la fel cum a trecut prin criza liberalismului, criza protecţionismului, criza colonialismului, — la fel cum a cunoscut încordarea generală a forţelor naţionalităţilor şi cum de 10 ani este martoră a răspîndirii universale şi a creşterii tot mai intense a socialismului. De altfel, toate aceste elemente, toate aceste laturi ale vieţii omenirii sînt strîns legate între ele; în foarte mare măsură principala contradicţie a timpurilor noastre este contradicţia dintre imperialism şi socialism. A constata această contradicţie înseamnă aproape a defini principiile de bază ale unuia şi ale celuilalt" (100).

...„Imperialismul triumfă deopotrivă în Anglia şi în Statele Unite, în Japonia şi în Imperiul rus, în Germania, în Franţa şi în Italia" (100—101)...

„El (imperialismul) se manifestă pretutindeni, ca un ultim efort al capitalismului de a-şi menţine bogăţia, dominaţia poli-

www.dacoromanica.ro

tică, puterea socială. Acest efort implică cuceriri teritoriale, extinderea prin violență sau pe cale pașnică a posesiunilor, închiderea piețelor, crearea de imperii autarhice" (101).

Războaiele din 1820—1848 sînt legate „de formarea unor mari națiuni, a celei germane și a celei italiene" (102)...

...„Imperialismul îmbină colonialismul cu protecționismul" (105)...

„El (imperialismul) trebuie studiat mai cu seamă în Anglia; acolo și-a găsit el pămîntul făgăduinței" (106)...

Și iată că alături de Anglia au apărut

(1) concurența Franței, Germaniei, Americii, Japoniei

(2) lupta pentru piețele coloniale (ale Europei și ale țărilor coloniale propriu-zise)

(3) flota comercială a altor țări

„Din acești trei factori a luat naștere imperialismul" (107).

(Campania lui Chamberlain. Federația imperială etc.)

Același lucru e valabil și pentru Statele Unite, Rusia, Germania. Japonia (109).

(Inde — accentuarea naționalismului etc.)

„Naționalismul, care se contopește cu imperialismul"... creează primejdia izbucnirii unor războaie etc. (112).

Dar aceste războaie „vor da o lovitură iremediabilă orînduirii sociale a țărilor care vor participa la ele" (113).

Va duce la formarea unor imperii uriașe — la creșterea nemulțumirii muncitorilor (113), „a gloatei"... (113) (scumpetea etc. etc.)

„Imperialismul — ultima carte pe care mizează lumea capitalistă și în care ea vede ultimul refugiu care s-o salveze de crah și de destrămarea spontană ce se apropie ca o fatalitate implacabilă — este totodată un maestru minunat, neasemuit al revoluției" (114).

(Sfîrșitul articolului)

## HILL. „ISTORIA DIPLOMAȚIEI ÎN DEZVOLTAREA INTERNAȚIONALĂ A EUROPEI"

David Jayne *H i l l* în lucrarea sa „Istoria diplomației în dezvoltarea internațională a Europei" (volumele I—III. Volumul I, prefața este datată 1. II. 1905)



www.dacoromanica.ro

promite să examineze în volumele ce vor urma

N.B. „diplomația secolului absolutismului, a erei revoluției, a mișcării constituționale și a imperialismului comercial, ducînd astfel pînă în zilele noastre istoria dezvoltării internaționale"* (p. X).

## MORRIS. „ISTORIA COLONIZĂRII"

Henry C. *Morris*. „Istoria colonizării". New York, 1900. *2 volume*.

O privire istorică asupra colonizării, începînd cu cele mai vechi timpuri și pînă în 1899.

Sînt interesante datele statistice totalizatoare:

Dezvoltarea actuală a puterii coloniale franceze

(p. 419. I)

| | 1815 30 | 1860 | 1880 | 1890 | 1899 |
|---|---|---|---|---|---|
| Asia | 197 | 197 | 69 147 | 201 000 | 363 027 |
| Africa | 1 034 | 185 650 | 624 624 | 2 128 814 | 3 320 488 |
| America | 16 000 | 48 011 | 48 011 | 48 043 | 48 011 |
| Oceania | — | 8 000 | 8 565 | 9 135 | 9 220 |
| (Suprafața în mile pătrate) | 17 231 | 241 858 | 750 347 | 2 386 992 | 3 740 746 |
| | 1815—30 | 1860 | 1860 | 1890 | 1899 |
| Asia | 179 000 | 221 507 | 3 333 500 | 18 000 000 | 22 679 100 |
| Africa | 95 000 | 2 800 000 | 3 702 482 | 16 800 000 | 33 257 010 |
| America | 225 000 | 300 000 | 391 084 | 372 805 | 383 750 |
| Oceania | — | 50 000 | 93 831 | 72 300 | 82 000 |
| (Populația) | 499 000 | 3 371 507 | 7 520 897 | 35 245 105 | 56 401 860 |

Idem a celei engleze (II, 88)

| | 1815 | 1860 | 1880 | 1890—1891 | 1899 |
|---|---|---|---|---|---|
| Europa | | 1 163 | 127 | 119 | 119 |
| Asia | | 875 797 | 963 384 | 1 827 228 | 1 827 579 |
| Africa | | 129 976 | 278 446 | 341 858 | 367 928 |
| America | | 954 170 | 3 359 243 | 3 768 818 | 3 952 572 |
| Australasia | | 580 134 | 3 083 770 | 3 175 153 | 3 175 840 |
| (Suprafața în mile pătrate) | | 2 541 240 | 7 684 970 | 9 113 176 | 9 324 038 |
| Europa | 340 000 | 386 557 | 175 186 | 191 417 | 204 421 |
| Asia | 124 200 000 | 137 279 105 | 256 148 625 | 288 436 340 | 291 586 688 |
| Africa | 243 500 | 835 650 | 2 717 816 | 4 963 062 | 4 931 780 |
| America | 1 599 850 | 4 226 744 | 6 016 077 | 6 708 042 | 7 260 169 |
| Australasia | 25 050 | 2 401 024 | 2 877 440 | 4 416 843 | 5 009 281 |
| (Populația) | 126 408 400 | 145 129 080 | 267 935 144 | 304 715 704 | 308 992 339 |

* Vezi *V. I. Lenin*. Opere complete, vol. 27, București, Editura politică, 1964, ed. a doua, p. 424. — *Nota red.*

www.dacoromanica.ro

În tabelul de mai jos, din II, 318, autorul folosește date din „The Statesman's Year-Book“ *pe 1900*:

| | Numărul coloniilor | Suprafața (în mile pătrate) Metropolele | Suprafața (în mile pătrate) Coloniile etc. | Populația Metropolele | Populația Coloniile etc. |
|---|---|---|---|---|---|
| Regatul Unit | 50 | 120 979 | 11 605 238 | 40 559 954 | 345 222 339 |
| Franța | 33 | 204 092 | 3 740 756 | 38 517 975 | 56 401 860 |
| Germania | 13 | 208 830 | 1 027 120 | 52 279 901 | 14 687 000 |
| Țările de Jos | 3 | 12 648 | 782 862 | 5 074 632 | 35 115 711 |
| Portugalia | 9 | 36 038 | 801 100 | 5 049 729 | 9 148 707 |
| Spania | 3 | 197 670 | 243 877 | 17 565 632 | 136 000 |
| Italia | 2 | 110 646 | 188 500 | 31 856 675 | 850 000 |
| Austro-Ungaria | 2 | 241 032 | 23 570 | 41 244 811 | 1 568 092 |
| Danemarca | 3 | 15 289 | 86 634 | 2 185 335 | 114 229 |
| (×) Rusia | 3 | 8 660 395 | 255 550 | 128 932 173 | 15 684 000 |
| Turcia | 4 | 1 111 741 | 465 000 | 23 834 500 | 14 956 236 |
| China | 5 | 1 336 841 | 2 881 560 | 386 000 000 | 16 680 000 |
| Statele Unite | 6 | 3 557 000 | 172 091 | 77 000 000 | 10 544 617 |
| Total ..... | 136 | 15 813 201 | 22 273 858 | 850 103 317* | 521 108 791 |

(×) *În Austria — Bosnia* și *Herțegovina*. — În Turcia — *Egiptul*, *Bulgaria* (și Rumelia) și *Samos*. — În China — *Manciuria*, *Mongolia*, *Tibetul*, *„Djungaria“* și *Turkestanul de răsărit*. — În Rusia, Buhara 92 000 de mile pătrate, Hiva 22 300 de mile pătrate: ? + ? Port-Arthurul etc.??

din text (p. 291—292) nu reiese; de cele mai multe ori autorul se referă la „The Statesman's Year-Book“.

Calculele sînt făcute de mine**:

| | Anglia | | Franța | | Germania | | Toate trei ΣΣ | |
|---|---|---|---|---|---|---|---|---|
| | mil. de mile pătrate | mil. de locuitori | | | | | | |
| 1815—30 | ? | 126 | $0._{01}$ | $0._{5}$ | | | | |
| 1860 | $2._{5}$ | $145._{1}$ | $0._{2}$ | $3._{4}$ | — | — | $2._{7}$ | $148._{5}$ |
| 1880 | $7._{7}$ | $267._{9}$ | $0._{7}$ | $7._{5}$ | — | — | $8._{4}$ | $275._{4}$ |
| 1890 | $9._{1}$ | $304._{7}$ | $2._{4}$ | $35._{2}$ | $1._{0}$ | $14._{5}$ | $12._{5}$ | $354._{4}$ |
| 1899 | $9._{3}$ | $309._{6}$ | $3._{7}$ | $56._{4}$ | $1._{0}$ | $14._{7}$ | $14._{0}$ | $380._{1}$ |
| maximum (de scos 1890) | 1860 — 1880 | | 1880—1890 | | 1880—1890 | | 1860—1880 | |

* Așa e la Morris. — *Nota red.*

** Vezi *V. I. Lenin*. Opere complete, vol. 27, București, Editura politică, 1964, ed. a doua, p. 381. — *Nota red.*

www.dacoromanica.ro

Creşterea coloniilor *franceze* (după „The Statesman's Year-Book" pe 1900), I, 420

| | Anul anexării | Suprafaţa | Populaţia |
|---|---|---|---|
| Asia | | | |
| India | 1679 | 197 | 279 100 |
| Anam | 1884 | 88 780 | 5 000 000 |
| Cambodgia | 1862 | 40 530 | 1 500 000 |
| Cochinchina | 1861 | 23 160 | 2 400 000 |
| Tonkin (+ Laos) | 1884—93 | 210 370 | 13 500 000 |
| | Total .... | 363 027* | 22 679 100 |
| Africa | | | |
| Algeria | 1830 | 184 474 | 4 430 000 |
| Sahara algeriană | | 123 500 | 50 000 |
| Tunisia | 1881 | 50 840 | 1 500 000 |
| Regiunea Saharei | | 1 684 000 | 2 500 000 |
| Senegal | 1637 | 120 000 | 2 000 000 |
| Sudan | 1880 | 300 000 | 2 500 000 |
| Coasta de Fildeş etc. | 1843 | 100 000 | 2 500 000 |
| Dahomey | 1893 | 50 000 | 1 000 000 |
| Congo şi Gabon | 1884 | 425 000 | 12 000 000 |
| Guineea franceză | 1843 | 48 000 | 1 000 000 |
| Obok şi Coasta Somaliei | 1864 | 5 000 | 22 000 |
| ins. Réunion | 1649 | 970 | 173 200 |
| Insulele Comore | 1886 | 620 | 53 000 |
| Mayotte | 1843 | 140 | 11 640 |
| Nossi-Bé | 1841 | 130 | 9 500 |
| Sainte-Marie | 1643 | 64 | 7 670 |
| Madagascar | 1896 | 227 750 | 3 500 000 |
| | | 3 320 488* | 33 257 010 |
| America | | | |
| Guiana | 1626 | 46 850 | 22 710 |
| Guadelupa şi insulele învecinate | 1634 | 688 | 167 100 |
| Martinica | 1635 | 380 | 187 690 |
| Insulele Saint Pierre şi Miquelon | 1635 | 93 | 6 250 |
| | | 48 011 | 383 750 |

* Aşa e la Morris. — *Nota red.*

www.dacoromanica.ro

| | Anul anexării | Suprafaţa | Populaţia |
|---|---|---|---|
| Oceania | | | |
| Noua Caledonie şi insulele învecinate | 1854 | 7 700 | 53 000 |
| Alte posesiuni franceze | 1841—81 | 1 520 | 29 000 |
| | | 9 220 | 82 000 |
| | ΣΣ = | 3 740 756* | 56 401 860 |

## Coloniile germane, II. 304

| | | Suprafaţa | Populaţia |
|---|---|---|---|
| Oceania | | | |
| Kaiser-Wilhelms-Land | 1885/6 | 70 000 | 110 000 |
| Arhipelagul Bismarck | 1885 | 20 000 | 188 000 |
| Insulele Solomon | 1886 | 4 200 | 45 000 |
| „ Marshall | 1886 | 150 | 13 000 |
| „ Caroline | 1899 | 560 | 40 000 |
| „ Mariane | 1899 | 250 | 2 000 |
| „ Samoa | | | |
| Savai | 1899 | 660 | 12 500 |
| Upolu | 1899 | 340 | 16 600 |
| | | 96 160 | 427 100 |
| China | | | |
| Kiao-Ciao | 1897 | 200 | 60 000 |
| Africa | | | |
| Togo | 1884 | 33 000 | 2 500 000 |
| Camerun | 1884 | 191 130 | 3 500 000 |
| Africa germană de sud-vest | 1884/90 | 322 450 | 200 000 |
| Africa germană de est | 1885/90 | 384 180 | 8 000 000 |
| | | 930 760 | 14 200 000 |
| | ΣΣ = | 1 027 120 | 14 687 100 |

| Calculele mele: | | | Ergo: | | |
|---|---|---|---|---|---|
| (1880—1890) | 94 350 | 356 000 | 1860— | 0 — | 0 |
| | 930 760 | 14 200 000 | 1880— | 0 — | 0 |
| | 1 025 110 | 14 556 000 | 1890— | 1 025 110 | 14 556 000 |
| (1890 1899) | 1 810 | 71 100 | | | |
| | 200 | 60 000 | | | |
| | 2 010 | 131 100 | | | |
| | 1 027 120 | 14 687 100 | 1899— | 1 027 120 | 14 687 100 |

* Aşa e la Morris. — *Nota red.*

www.dacoromanica.ro

## Coloniile engleze, II. 88

| | | Suprafața | Populația |
|---|---|---|---|
| India | | | |
| Indiile britanice | 1601—1856 | 1 068 314 | 221 172 952 |
| Principatele vasale | | 731 944 | 66 050 479 |
| | | 1 800 258 | 287 223 431 |
| Europa | | | |
| Gibraltar | 1704 | 2 | 24 093 |
| Malta și Gozo | 1800 | 117 | 180 328 |
| Asia | | | |
| Aden și Perim | 1839 | 80 | 41 910 |
| ins. Ceylon | 1795 | 25 333 | 3 448 752 |
| Honkong | 1842 | 406 | 354 400 |
| Labuan | 1846 | 30 | 5 853 |
| Straits Settlements | 1819 | 1 471 | 512 342 |
| Africa | | | |
| ins. Ascension | 1815 | 35 | 430 |
| Basutoland | 1868/83 | 10 293 | 250 000 |
| Colonia Capului | 1806 | 276 775 | 1 787 960 |
| ins. Mauriciu | 1810 | 705 | 337 856 |
| Natal și Zululand | 1824 | 35 019 | 902 365 |
| ins. Sf. Elena | 1651 | 47 | 4 545 |
| Africa de vest | | | |
| Gambia | 1631 | 69 | 14 300 |
| Coasta de Aur | 1661 | 40 000 | 1 473 882 |
| Lagos | 1787 | 985 | 85 607 |
| Sierra Leone | 1789 | 4 000 | 74 835 |
| America | | | |
| Insulele Bermude | 1609 | 20 | 16 291 |
| Canada | 1763 | 3 653 946 | 5 185 990 |
| Insulele Falkland și ins. Sf. George | 1833 | 7 500 | 2 050 |
| Guiana britanică | 1803 | 109 000 | 286 222 |
| Hondurasul britanic | 1670 | 7 562 | 34 747 |
| Newfoundland și Labrador | 1497 | 162 200 | 202 040 |
| Indiile de vest | | | |
| Insulele Bahama | 1629 | 4 466 | 53 256 |
| ins. Jamaica și Turks | 1655 | 4 359 | 733 118 |
| ins. Barbados | 1605 | 166 | 190 000 |
| Ins. Leeward | în sec. XVII | 701 | 127 800 |
| Ins. Winward | în sec. XVII | 784 | 155 000 |
| Ins. Trinidad și Tobago | 1763—97 | 1 868 | 273 655 |

www.dacoromanica.ro

| | | Suprafața | Populația |
|---|---|---|---|
| Australasia | | | |
| Insulele Fiji | 1874 | 7 740 | 121 738 |
| Noua Guinee | 1884 | 90 540 | 350 000 |
| Noul Wales de Sud | 1788 | 310 700 | 1 357 050 |
| Noua Zeelandă | 1840 | 104 470 | 796 387 |
| Queensland | 1859 | 668 500 | 498 523 |
| Australia de sud | 1836 | 903 690 | 362 897 |
| ins. Tasmania | 1803 | 29 390 | 171 340 |
| Australia de vest | 1829 | 975 920 | 168 490 |
| Total colonii | | 7 523 780* | 21 768 908* |
| India și coloniile | | | |
| Total general | | 9 324 038 | 308 992 339 |

{„Istoria" însăși e, pe cît se pare, o enumerare aridă de fapte.}

* Așa e la Morris. Afară de aceasta, la V.I. Lenin sînt omise la rubrica „Australasia" datele cu privire la Victoria: 87 890 de mile pătrate și 1 176 854 de locuitori. — *Nota red.*

www.dacoromanica.ro

CAIETUL

„δ"

(„DELTA")

## *Cuprins*


| | P. |
|---|---|
| *Steffen.* „Războiul mondial și imperialismul"... | 3—7 |
| Bibliografie. | |
| *Henger.* „Plasamentele de capital francez etc." | 7 |
| *Kautsky 1914* și *1915* (despre imperialism, război și social-democrație): | 9 |
| *12.* „Die Neue Zeit", 1897/98. N.B. | |
| *B. Ischchanian.* „Elementele străine în economia națională a Rusiei" | 14 |
| *Panneckoek.* „Problema acoperirii cheltuielilor statului și imperialismul". | *15* |
| *N.B.* „Die Neue Zeit" XXVI, — I — despre imigrație. | |


### STEFFEN. „RĂZBOIUL MONDIAL ȘI IMPERIALISMUL"

Gustav F. Steffen. „Războiul mondial și imperialismul. Documente și observații de psihologie socială din timpul războiului mondial 1914/5".

Jena, 1915. (Traducere din limba suedeză.)

(p. 3): „Imperialismul este tot atît de vechi ca și istoria universală"...

www.dacoromanica.ro

„Se poate spune că, în linii generale, *imperialismul* este tendința de a constitui — prin cuceriri sau colonizare, sau prin unirea politică pașnică a unor state existente, sau prin aplicarea simultană a acestor metode — un mare stat care să cuprindă întreaga lume; un stat mondial care să cuprindă întreaga omenire sau să împartă omenirea cu alte cîteva state mondiale" (4)... Noțiunea „lumea întreagă" depinde „de cunoștințele" pe care poporul respectiv le are despre globul pămîntesc etc. „Imperialismul este un fenomen pur psihic" (4).

„Fantezia socială este mama imperialismului" (5).

⇒ ↓ !!? ha-ha!!

Imperialismul își are istoria sa. „Există un imperialism primitiv și un imperialism mai evoluat, mai matur" (6).

Cezar, — Napoleon etc. etc.

Spre deosebire de „monoimperialismul" antic (o singură monarhie), „*imperialismul*" contemporan este un „*imperialism al împărțirii*" (al împărțirii lumii) — (p. 15)...

La p. *14* autorul promite să analizeze trăsăturile „*specifice*" ale „imperialismului european" „contemporan"...

Globul pămîntesc este împărțit între 10 imperii... (p. 15) și 50 de alte state independente...

1. Rusia } cu „visele" lor „de viitor" } state
2. Anglia } monoimperialiste... } „semieuropene"

(caracteristice sînt uriașele lor posesiuni *din afara* Europei).

3. Franța și ea „puțin de rang imperialist inferior" (16)... („imperii cu orientare extraeuropeană").
4. Japonia.
5. Turcia — un imperiu slab.
6. China — „un imperiu adormit" (17)... în viitor va mai trebui să se țină seama de „imperialismul chinez" (17)...
7. Germania.
   — războiul se duce pentru „rangul ei imperialist și puterea ei imperialistă"...
8. Austro-Ungaria.
9. Italia („debutantă în materie de imperialism", 18)...
10. Statele Unite.

www.dacoromanica.ro

Cît din globul pămîntesc este „imperializat"?

Σ acestor 10 imperii = 96.$_{66}$ mil. km² = 66% din glob
America de Sud = 18.$_{6}$ „ „ = 13% „ „
(p. 18).

Autorul totalizează (după Hübner) datele (km² și populația) cu privire la toate aceste state. Σ = 96.$_{662}$ mil. km² și 1 399 689 000 de locuitori.

Întregul glob pămîntesc (145.$_{918}$ mil. km²) (1 657.$_{097}$ mil. de locuitori).
Antanta (68.$_{031}$ mil. km²) (777.$_{060}$ mil. de locuitori)
Germania
+ Austria
+ Turcia 5.$_{921}$ „ „ 150.$_{199}$ „ „ „

Este clar, pretinde autorul, că esențialul îl constituie factorii „psihici" (25)!!

bine spus!

...„În prezent lumea este «împărțită» aproape în întregime. Istoria universală ne învață însă că imperiile, după ce au împărțit mai mult sau mai puțin între ele teritoriile «fără stăpîn» din toate părțile lumii, manifestă tendința de a se împărți *unele pe altele*" (37).

(redare amănunțită a celor arătate de *Seeley...)*

Imperialismul englez și francez este în prezent — ca și imperialismul Spaniei, Olandei, Portugaliei, Franței și Angliei din secolele XVI, XVII, XVIII — un „imperialism vest-european bazat pe colonizare transoceanică" (43).

germanofil!!

Altfel stau lucrurile în Rusia. Rusia este mai mult o țară asiatică. Iar interesele *întregii* Europe cer o delimitare de *Asia*. Velicorușii = o amestecătură cu asiatici; granița Europei = granița velicorușilor (p. 50). Alianța Franței și Angliei cu Rusia este o alianță *împotriva* „intereselor vitale comune ale întregii Europe" (51).

imperialismul „suedez"

În treacăt fie spus: la p. 46 se menționează că Suedia este „o fostă mare putere, detronată chiar de Rusia".

*în favoarea* imperialismului german

Nimic nu e mai legitim decît formarea Imperiului german (1871). Anglia, Franța și Rusia considerau dezmembrarea și slăbirea Germaniei ca un „drept" al lor!! (56).

www.dacoromanica.ro

„Imperialismul este un stadiu politic universal (sic!) de dezvoltare, prin care trebuie să treacă fiecare (!!) popor mare care dispune de forțe interne însemnate și în fața căruia stau mari sarcini general umane" (56—57). | imperialismul = lege a istoriei!

% cheltuielilor pentru armată și flotă — și Σ pe cap de locuitor — este în Germania *mai mic* decît în Franța și Anglia (58). „*Legenda*" (59) despre un „militarism" deosebit al Germaniei!

„Cred că această cauză (a catastrofei mondiale din 1914/5) rezidă în slăbiciunea relativă a Germaniei, și nu în puterea ei relativă" (60)... Din punctul de vedere al Rusiei+Angliei+ Franței „un război preventiv" *era* **necesar...**

„Este drept că imperialismul economic contemporan și expansiunea imperialistă sînt într-o anumită măsură posibile și fără *dobîndirea* directă *de teritorii* în alte părți ale lumii, căreia i-am dat denumirea de «colonizare». Se trimit capitaluri, negustori, întreprinzători, se construiesc căi ferate și canale, regiuni întinse din toate părțile lumii capătă posibilitatea să se dezvolte pe calea capitalismului contemporan, și, în felul acesta, se obțin în alte continente sfere de influență economică sau de dominație fără acaparare directă de teritorii sau cuceriri politice și anexiuni.

Este neîndoielnic că tocmai imperialismul *german* este acela care s-a manifestat pînă acum în mare măsură prin aceste metode de expansiune *mai pașnice*, indiferent dacă au fost sau nu doar o pregătire pentru obținerea de colonii în sensul vechi" (62). | aha!

Imperialismul german s-a îndreptat mai ales spre Asia Mică și Mesopotamia, teritorii care *nu* aparțin Imperiului britanic.

Anglia vrea să lipsească Germania de *acea* posibilitate de dezvoltare de care ea însăși + Franța + Rusia se bucură într-o largă măsură (62—63).

„Războiul mondial din 1914/5 este deci un război cu adevărat mondial, un război pentru participarea noului Imperiu german la stăpînirea lumii, un război în care stăpîna lumii, Britania, joacă rolul de frunte, iar cele două imperii mondiale care ocupă locurile următoare sub raportul puterii — Rusia și Franța — acționează ca complice interesate" (63).

www.dacoromanica.ro

Anglia + Franța + Rusia = 46% din suprafața globului pămîntesc și 43% din populație; + Statele Unite + Germania = 55% și 53% (p. 68)... „Cu alte cuvinte, lumea este efectiv împărțită între cîteva state" (69)...

*Seeley* — 1883 („Expansiunea...")...

*Ch. Dilke* — 1890 („Problemele Marii Britanii").

Trebuie să existe trei imperii: Anglia + Statele Unite + Rusia.

Franța și Germania = „niște *pigmei*" (!!) (p. 71).

*James Anthony Froude*—1885 („Oceania sau Anglia și coloniile ei").

„*Imperiul și secolul*" 1905 (culegere de lucrări a 50 de autori).

Autorul citează din articolul introductiv la această culegere: „Idealul imperial", scris de W. F. Monnypenny:

„În zilele noastre, cuvintele «imperiu» și «imperialism» ocupă în limbajul politic curent locul pe care înainte îl ocupau cuvintele «națiune» și «naționalitate»... idealul național a cedat locul celui imperialist" (72)...

Imperialismul (Roma!) e mai vechi decît „naționalismul" (72—73). Dar imperialismul *contemporan* (moderner) se bazează „într-o foarte mare măsură" pe *naționalism* (73)...

*J. A. Cramb.* „Germania și Anglia" 1913... („Germania este cel mai mare dușman al nostru"...). *Pentru* o armată permanentă... „Timp de 500 de ani a luptat Anglia pentru *imperiu*" (79)... Alianța cu Rusia este „nefirească" (80)...

just! „Fapt este că în prezent Germania se află pe o treaptă incomparabil mai înaltă în ceea ce privește dezvoltarea generală a forțelor sale decît Franța, Rusia și Japonia și *numai* ea poate stîrni teama reală că va deveni în viitor un pericol pentru dominația mondială a Imperiului englez, în special pentru dominația sa pe mare. De aceea, înțelegerea Angliei cu cele trei mari puteri menționate a fost infinit mai ușor de realizat decît o înțelegere cu Germania" (85).

!!! O vorbărie nesfîrșită — un citat din Trubețkoi —, cancelarul german e mai moral decît Lloyd George etc. etc. *O nerozie șovină*! Citate savuroase din George Bernard *Shaw* cu privire la fățărnicia engleză (120—123) etc. Dar *Shaw*, spune autorul, a scris și o *sumedenie* de articole [printre altele și în „New Statesman"] despre necesitatea de „a zdrobi" Germania (p. 128).

www.dacoromanica.ro

Una dintre cauze este *„necunoaşterea"* reciprocă (136); — *educarea* în spiritul „prejudecăţilor naţionale" (137). — — — Pentru pace este necesară renunţarea la „independenţa" de stat (138) (= dreptul la război) etc. etc.

Citate din Bernhardi... el, spune autorul, îşi învinuieşte poporul că nu ar avea suficient spirit războinic (!!)... şi din Rohrbach (şi acesta, spune el, este „om cu judecată"! (p. 150) la Rohrbach „precumpănesc pornirile umanitare" (!!!)) — — Tare trivial mai e acest *Steffen*!...

Imperialismul german e „mai degrabă defensiv decît agresiv" (157). !

Germania duce un război *„defensiv"* (158) — este „ridicol" să se creadă că pentru a ataca Germania ar fi ales o „situaţie atît de neprielnică ca cea de astăzi" etc. etc. Imperialismul german este „profund civilizat, constructiv din punct de vedere social" etc. (163)... ha-ha!!

Această carte, care la început promitea cîte ceva, pînă la urmă nu reprezintă altceva decît cel mai vulgar şovinism germanofil! *N.B.*

Documentele diplomatice sînt extrem de confuze — în *toate* ţările (unii) diplomaţi au fost *pentru* război —, au intervenit (şi încă foarte puternic) şi militarii... „Cauzele războiului mondial din 1914/15 le putem cunoaşte numai studiind istoria universală" (180)...

Şi mai departe, pînă la sfîrşit (p. 254), citate din „cărţi" cunoscute prin spiritul lor germanofil... Nil! Nil! Nu merită osteneala să citeşti acest „dreck"!

## OPPENHEIMER. „IMPERIALISMUL ENGLEZ"

Dr. Felix baron von **Oppenheimer.** „Imperialismul englez". Viena, 1905.

(o broşurică de 64 p. Nil în afară de pălăvrăgeala îndeobşte cunoscută despre Chamberlain şi mişcarea „lui". Nil!)

## HENGER. „PLASAMENTELE DE CAPITAL FRANCEZ"

Hans *Henger.* „Plasamentele de capital francez în hîrtii de valoare" Stuttgart, 1913 („Studiile economice din München", nr. 125).

www.dacoromanica.ro

O lucrare care oferă extrem de puțin. Repetă cifrele lui *Neymarck* cu privire la Σ hîrtiilor de valoare.

815 miliarde, fără dublă înregistrare 600 de miliarde de franci, dintre care în Franța 106—110.

Σ impozitului de 4% pe veniturile din cupoane (impozitul pe dobînzi și dividende) a crescut

de la $70._4$ mil. franci în 1891
la $102._5$ „ „ „ 1910 (p. 1).

Σ hîrtiilor de valoare (aflate în posesiunea francezilor):

(după Edm. Théry) 1891 — $77._1$ miliarde franci
1907 — $98._6$ „ „
(după autor) 1891/95 — $79._0$ „ „
1906/10 — $110._4$ „ „

Plasamentele anuale de capital în societăți pe acțiuni

în Franța..... 566.2 mil.franci
în Germania .....1 080.5 „ „

Progresul economic al Franței:

| | 1890 | | 1909 | |
|---|---|---|---|---|
| recolta de grîu | 117 | mil. *hectolitri* | 126 | |
| „ „ ovăz | 94 | „ „ | 117 | |
| producția de fier | $3._5$ | „ *tone* | $16._6$ | (1911) |
| flota comercială | $0._9$ | „ „ | $1._4$ | (1909) |
| numărul de mașini cu aburi existente în industrie | 55 967 | (1891) | 81 335 | |
| reprezentînd cai-putere | 916 000 | | 2 759 350 | |
| avuția Franței (pe baza impozitului pe succesiune) | 243 mlrd. franci | (1892) | 287 | (1908) |
| consumul de huilă | $28._{96}$ mlrd. *tone* | (1885) | $56._4$ | (1911) |
| (al Germaniei | $67._1$ | | $205._7$ | (1908)) |

| Comerțul special al Franței | 1891—93 | 1908—10 | |
|---|---|---|---|
| | 7 692 mil. franci | 12 020 | + 56.2 % |
| pe cap de locuitor | $200._4$ franci | $304._7$ | + 52 % |
| al Germaniei | 7 117 mil. mărci | 15 197 | +113.5 % |
| pe cap de locuitor | $141._5$ mărci | $238._6$ | + 68.6 % |

{ $238._6$ mărci = $294._5$ franci. Mai puțin decît în Franța! }

www.dacoromanica.ro

N.B.: În Franța, muncitorii din industria minieră sînt „în mare parte" străini: polonezi, italieni, spanioli*.

„Dacă francezii produc mai puțin, dacă în Franța industria și comerțul nu se dezvoltă atît de rapid ca în Germania, aceasta nu este încă, desigur, un indiciu că Franța ar fi în pericol să devină un stat-rentier" (78)... dezvoltarea (industriei și comerțului), spune autorul, face progrese, deși mai lente decît în Germania. ?

*N. B.* Citează: „Annuaire statistique de la France", *1910* (indici economici și sociali).

## KAUTSKY ÎN 1914 ȘI 1915 (DESPRE IMPERIALISM, RĂZBOI ȘI SOCIAL-DEMOCRAȚIE)

K. Kautsky. „*Imperialismul*", „Die Neue Zeit", 1914, 2 (anul XXXII), p. 908 și urm. Nr. 21 (11. IX. 1914).

((Într-o notă la articol se spune că a fost scris înainte de război. în vederea congresului și că a fost întrucîtva schimbat.))

În prezent, spune el, uneori „prin imperialism se înțeleg toate fenomenele capitalismului contemporan — cartelurile, protecționismul, dominația financiarilor, precum și politica colonialistă" (908). Aceasta ar fi, după el, „o tautologie arhiplată", în cazul acesta, „firește, imperialismul constituie o necesitate vitală pentru capitalism "** (908). ?

Cuvîntul imperialism, spune el, „trebuie luat nu în acest sens general, ci în înțelesul lui istoric concret", așa cum se manifestă în *Anglia* (909), adică „ca o formă deosebită a năzuințelor politice". „Englezii înțeleg" (909) prin imperialism tendința, pe de o parte, de a uni strîns toate părțile imperiului cu metropola, iar pe de altă parte de a extinde imperiul... ? Hobson!

* Vezi *V. I. Lenin.* Opere complete, vol. 27, București, Editura politică, 1964, ed. a doua p. 411. — *Nota red.*

** Vezi op. cit., p. 391.



www.dacoromanica.ro

nu face nici două parale

„Imperialismul este un produs al capitalismului industrial care a atins un grad înalt de dezvoltare. El constă în tendința fiecărei națiuni capitaliste industriale de a-și anexa sau subordona regiuni *agrare* (subliniat de Kautsky) din ce în ce mai mari, indiferent de națiunile care populează aceste teritorii"* (909)...

Urmează raționamente despre „Proporționalitatea producției" (titlul § 1 din articol) dintre agricultură și industrie, dintre mijloacele de producție și bunurile de consum.

§ 2: „Producția de mărfuri simplă" (nerozie, vechituri).

§ 3: „Producția capitalistă": industria capitalistă are nevoie ca „domeniul agricol, care-i servește drept furnizor și cumpărător", „să se extindă mereu" ((lăbărțat!)).

§ 4: „Acumularea și imperialismul".

Contradicția dintre industrie și agricultură se manifestă în două feluri (917):

(1) prin supraproducție (în industrie)...

(2) prin scumpete (a materiilor prime și a mijloacelor de subzistență)...

Imperialismul a fost precedat de „forma" (de tendința spre extinderea) liberului schimb: „acum o jumătate de veac această formă era socotită și ea drept ultimul cuvînt al capitalismului, așa cum este socotit astăzi imperialismul" (917)...

Liberul schimb a dezvoltat alte țări (Statele Unite + Europa); protecționismul lor: diviziunii muncii între industria engleză și agricultura tuturor celorlalte țări, „ele" (celelalte țări) i-au substituit „împărțirea între marile state industriale a regiunilor agrare de pe glob

N.B. rămase încă libere, întrucît aceste regiuni erau incapabile de a opune rezistență. La aceasta a reacționat Anglia. Așa a început imperialismul.

La dezvoltarea lui a contribuit în mod deosebit

? sistemul exportului de capital în regiunile agrare, sistem care a apărut o dată cu imperialismul" (918)...

* Ibid.

www.dacoromanica.ro

Căile ferate în țările noi — dezvoltarea schimbului — protejarea lor de către puterea de stat — tendința spre anexiuni (+ împiedicarea dezvoltării industriei în aceste țări)...

„Iată principalele rădăcini ale imperialismului, care a luat locul liberului schimb"...

„Reprezintă oare imperialismul ultima formă posibilă de manifestare a politicii mondiale capitaliste sau mai e posibilă vreo altă formă?"

O „latură a imperialismului" constituie o „necesitate vitală pentru capitalism" și poate fi depășită „*numai* prin socialism" (920), și anume: construirea de căi ferate, dominația asupra regiunilor agricole, aservirea lor...

Dar mai există *o altă* latură a imperialismului: lupta dintre state, înarmările, războiul, împotrivirea Indiei, a Islamului, a Asiei răsăritene, împotrivirea proletariatului — toate acestea generează tendința „capitaliștilor din toate țările spre unire" (920)...

„Din punct de vedere pur economic, nu este exclus deci ca sistemul capitalist să parcurgă încă o fază nouă: *extinderea politicii carteluri-lor asupra politicii externe, faza ultraimperialismului*, împotriva căruia ar trebui, firește, să luptăm tot atît de energic ca și împotriva imperialismului, cu toate că el reprezintă un pericol în alt sens, nu în sensul înarmărilor și al amenințării păcii mondiale" (921)...

ultraimperialism*

ha-ha

Acestea au fost scrise, spune autorul, înainte de război. Conflictul dintre Austria și Serbia „n-a izvorît exclusiv din tendințe imperialiste" (922) — el are „în aceeași măsură (ebenso) o rădăcină naționalistă", „cît și una imperialistă" (922). Este drept, spune el, că există „contradicții" pe care le-a creat imperialismul „între alte mari puteri". S-ar putea ca înarmările să se intensifice, și pacea (după războiul actual) să nu fie decît un armistițiu.

!!

ha-ha!

* Vezi op. cit., p. 397—398.



www.dacoromanica.ro

„Din punct de vedere pur economic nu mai este nimic care să împiedice ca această destindere imensă a încordării să înlocuiască în cele din urmă imperialismul printr-o sfîntă alianță a imperialiștilor“ (922)... Cu cît războiul și sleirea forțelor vor dura mai mult..., cu atît ne vom apropia mai mult de această soluție...

---

Ibidem, p. *981* — în articolul său „Efectele războiului“—, el spune că internaționalismul „nu exclude“ „sentimentul național“ și apărarea patriei, dar cere recunoașterea acestui sentiment „pentru fiecare națiune“; „în acest sens“ (sic!) au votat *germanii și francezii* pentru credite.

p. *975* — ibidem — pentru credite au votat „tovarășii noștri“, atît în numele apărării patriei, cît și în numele „eliberării Rusiei de sub jugul țarismului“ (!!)...

ha-ha!! p. 974 — „oamenii de stat din statele victorioase trebuie chemați la moderație“ (de trei ori).

p. 846 (21. VIII. 1914) — a articolului „Războiul“ (datat 8. VIII. 1914) — se termină cu o chemare la „încredere“, *și nu* la „critică“ — „disciplină în partid“...

În articolul „Două articole în legătură cu reorientarea“ (*1915*, 2) § d: „Noțiunea de imperialism“.

Combătîndu-l pe Cunow, Kautsky susține că „concluziile“ (lui Hilferding) cu privire la *capitalul financiar* ar fi fost *„unanim* acceptate (subliniat de K. Kautsky) de toți teoreticienii socialiști“* (p. 107) (23. IV. 1915).

Cunow *identifică* imperialismul cu „capitalismul contemporan“ (109).

El însă, Kautsky, respinge această identificare. El afirmă că în Anglia, în ultimul deceniu al secolului al XIX-lea (110), prin imperialism se înțelegea năzuința spre o Britanie mare (110), spre un imperiu, „un gen aparte de *politică imperială*“ (110. Subliniat de K. Kautsky) — colonii, protecționism.

? „Ea („această nouă politică“) era denumită de toată lumea imperialism“ (N. B.) (ibidem).

---

* Op. cit., p. 417.

www.dacoromanica.ro

Autorul pretinde că ar fi „primul" care a cercetat „noul imperialism" („Die Neue Zeit", 1897/98 (16,1), „Vechea și noua politică colonială"), care a relevat apariția exportului de capital și rolul marii finanțe. În 1910, Hilferding nu dăduse acestei noi faze a capitalismului denumirea de „imperialism" (110—111): „Și el" (= Hilferding) „înțelege prin cuvîntul «imperialism» un *gen* aparte de *politică*, și nu o «fază în dezvoltarea economiei». Pentru el" (= Hilferding) „imperialismul este o politică pe care o preferă capitalul financiar" (111)...

*N. B.* „Die Neue Zeit" 1897/8, anul XVI, vol. 1

tertipuri și dispută în jurul unor cuvinte

Trebuie să facem această distincție: imperialismul nu este o „fază în dezvoltarea economiei", ci o politică aparte, ca și manchesterianismul[25]. *Trebuie să facem distincție între capitalul financiar și imperialism, care este „politica lui"* (111).

„Imperialismul este un gen deosebit de politică capitalistă, ca și manchesterianismul, căruia i-a luat locul. Nici manchesterianismul nu a însemnat o anumită «fază în dezvoltarea economiei», *deși în mod necesar era legat de o asemenea fază*" (111)*.

așa deci!

Imperialismul este politica „fazei economice" a capitalului financiar!! Aici ați vrut să ajungeți? Nu sînteți decît un intrigant și un sofist[26], un rabulist[27], un chițibușar! El ocolește fondul chestiunii prin tertipuri.

§ e) „Necesitatea imperialismului" (112 și urm).

„Nimeni nu va nega că imperialismul era inevitabil și, de aceea, necesar... Problema controversată este dacă e necesar și în viitor" ... (113).

Urmează pasajele pe care le citez în „Kommunist"[28] (p. **144—145** ș.a.**)...

(ultraimperialismul este și el posibil... etc. Vezi „Kommunist"...)

*Printre altele:*

*Kautsky:* „Kiao-ciao". „Die Neue Zeit" XVI, 2 (1898) — (nr. 27. III. 1898) — printre altele, că „politica de cuceriri" în China etc.

* Vezi op. cit., p. 394.

** Vezi *V. I. Lenin.* Opere complete, vol. 26, București, Editura politică, 1964, ed. a doua, p. 228. — *Nota red.*

www.dacoromanica.ro

sic!! „nu este o politică progresistă, ci o politică reacționară, nu este politica burgheză contemporană, ci o parte integrantă a politicii feudale absolutiste reînviate... o reacție împotriva manchesterianismului...

N.B. Chiar dintr-un punct de vedere burghez ceva mai avansat, ea trebuie combătută la fel ca și impozitele asupra obiectelor de primă necesitate, ca și premiile și subvențiile, ca și spiritul de breaslă și îngrădirea libertății de deplasare" etc. (p. *25*)...

N.B. „*Die Neue Zeit*" XV, 1 (1897). *Lafargue*. „Funcțiile economice ale bursei".

N. B. 1915, 2 (Anul XXXIII) articolul despre cartea lui Gerhart *Güttler*. „Partidul laburist englez" (Jena, 1914).

## ISCHCHANIAN. „ELEMENTE STRĂINE ÎN ECONOMIA NAȚIONALĂ A RUSIEI"

*B. Ischchanian*, dr. în filozofie. „*Elemente străine în economia națională a Rusiei*. Istoria, răspîndirea, gruparea pe profesiuni, interesele și importanța economică-culturală a străinilor în Rusia". Berlin, **1913** (Siemenroth). *7 mărci*.

Rezumat făcut de Alexinsky în „*Die Neue Zeit*", 1913—14, XXXII, 1, p. 435 și urm.

*N. B.*: Printre altele, reproduce următorul tabel din Ischchanian (p. 438):

| | | | Miliarde franci | În general în străinătate | în Rusia | % pe care îl reprezintă acestea din urmă |
|---|---|---|---|---|---|---|
| *N.B.*: capitaluri în străinătate | Franța | are | 40 | 40 mlrd. fr. | 14 mlrd. fr. (×) | $27._5$ |
| | Belgia | „ | — — | $2._{715}$ „ „ | $0._{634}$ „ „ | $23._4$ |
| | Germania | „ | $32._5$ | $26._0$ „ mărci | $4._{00}$ „ mărci | $15._{38}$ |
| | Anglia | „ | $78._7$ | $63._0$ „ „ | $0._{775}$ „ „ | $1._{20}$ |
| | Celelalte țări | au | — — | — „ „ | $0._{500}$ „ „ | — |
| | | | $151._2$ totalul este calculat de mine | | | |

Statele Unite?? $\frac{10??}{160}$ minimum mlrd. franci

> de $14\ ^1/_2$ mlrd. de mărci (×) 14 582 mil. de mărci, dintre care $83._{76}$ % plasate în împrumuturi de stat...

(×) Calculul meu:
14 634 franci × 8 = 11 707 m.
+ 5 275 = 16 982 mărci,
și nu 14 582??

www.dacoromanica.ro

## PANNECKOEK. „PROBLEMA ACOPERIRII CHELTUIELILOR STATULUI ŞI IMPERIALISMUL"

*Ant. Panneckoek.* „Problema acoperirii cheltuielilor statului şi imperialismul". („Die Neue Zeit", 1913—14, XXXII, 1, nr. 4, 24. X. 1913, p. 110 şi urm.)

(×) „Contradicţia dintre tactica principială şi cea reformistă constă, după părerea noastră, în faptul că tactica reformistă este determinată în *prea mare măsură de interese imediate*, de succese de moment şi de aparenţa unor succese *cărora le jertfeşte forţa lăuntrică a proletariatului*. Tactica principială marxistă însă, întrucît urmăreşte în primul rînd creşterea forţei proletariatului, asigură prin aceasta rezultate pozitive dintre cele mai importante; căci aceste rezultate, reprezentînd concesii făcute de clasele dominante, depind în primul rînd de forţa proletariatului" (p. 111). ?

Iar înainte de această frază:

„Esenţa luptei de clasă socialiste constă în unitatea indisolubilă dintre lupta *pentru socialism* (**) şi pentru toate interesele nemijlocite ale proletariatului. Numai datorită faptului că partidul luptă pentru satisfacerea tuturor intereselor imediate ale clasei muncitoare, el este partidul proletariatului, partidul maselor, şi poate obţine victoria" (×).

(**) nu e cuvîntul nimerit, nu aşa trebuie pusă problema

just!

*N.B.*: Panneckoek pune *greşit* problema reformismului.

Panneckoek *ridică* aici o problemă de cea mai mare importanţă, dar îi dă o rezolvare greşită — sau cel puţin — inexactă. „Unitatea dintre lupta pentru socialism *şi* lupta *pentru* reforme" sau „şi pentru interesele nemijlocite ale muncitorilor"? Dar ce este lupta pentru socialism? În formula lui Panneckoek este *muşamalizată*, ştearsă, dispare deosebirea dintre cei de stînga şi „centru". N. B.

www.dacoromanica.ro

Sub formula (aceasta, respectivă) a lui Panneckoek își va pune semnătura și K. Kautsky (care, de altfel, nici n-a ridicat obiecțiuni împotriva acestui articol al lui Panneckoek). Această formulă este greșită. *Lupta pentru socialism* constă în *unitatea* dintre lupta pentru interesele nemijlocite ale muncitorilor (respectiv pentru reforme) și *lupta* **revoluționară** pentru putere, pentru exproprierea burgheziei, pentru răsturnarea regimului burghez și a burgheziei.

Trebuie să îmbinăm *nu* lupta pentru reforme + fraze despre socialism, lupta „pentru socialism", *ci două forme* de luptă.

De pildă:

1. Votul pentru reforme + acțiunile revoluționare ale maselor...

2. Parlamentarismul + demonstrațiile...

3. Revendicarea de reforme + revendicarea (concretă) a revoluției...

Lupta economică *împreună* cu cei neorganizați, cu masa și nu numai *pentru* cei organizați...

4. Literatura pentru vîrfuri + literatura de masă gratuită pentru păturile de jos, pentru cei neorganizați, pentru „masa de jos"...

5. Literatura legală + literatura ilegală...

---

{cf. în același volum din „Die Neue Zeit", p. 591, despre muncitorii „necalificați" din America }

www.dacoromanica.ro

# CAIETUL

„ε"

(„EPSILON")

## *Cuprins*

ε

„*Weltwirtschaftliches Archiv* (1916) (capitalurile străine: *Arndt*) [1].
„The Economist"[29] despre război și „The Daily Telegraph" [3 și 11, 14—15, 18—19].
*Cărbune și fier* (Tezele lui N. I. Buharin) [33—34].

CAPITALUL INVESTIT ÎN STRĂINĂTATE *

| Capitalul investit în străinătate | Anglia | Franța | Germania |
|---|---|---|---|
| 1862 | 3.6 | — | — |
| 1872 | 15 | 10 (1869) | — |
| 1882 | 22 | 15 (1880) | ? |
| 1893 | 42 | 20 (1890) | ? |
| 1902 | (62) | 37 Diouritch 27 | Hilferding p. 492 12.5 |
| 1914 | 75—100 | 60 | 44 |

((Arndt)) Riesser vezi ε 1 (Neymarck)

* Vezi *V. I. Lenin.* Opere complete, vol. 27, București, Editura politică, 1964, ed. a doua, p. 367. — *Nota red.*

www.dacoromanica.ro

## CAPITALUL STRĂIN: ARNDT

„Weltwirtschaftliches Archiv" (editat de Bernhard Harms). Vol. 7. 1916, I.

„Potențialul capitalului francez" de prof. dr. **Paul Arndt.** Autorul se referă la articolul său „Noi contribuții la problema investițiilor de capital în străinătate" (apărut în *„Zeitschrift für Sozialwissenschaft". 1915*, p. 311 și 456) și citează de acolo cifre cu privire la capitalul investit *în străinătate:* (p. 35)

| | (Riesser, p. 395 și p. 404) |
|---|---|
| | Miliarde franci |
| capital englez 3 mlrd. l. st. = 75 mlrd. fr. | 62 (1900 Speyer) |
| capital francez 60 mlrd. fr. = 60 „ „ | 30 (1902 Dehn) |
| capital german 35 mlrd. mărci = 44 „ „ | 31 (25 mlrd. mărci) |
| (( $\Sigma = 179$)) | |

Franța, spune autorul, se numără printre „marile puteri economice" (p. 37), ocupînd locul 4, după Anglia, Germania și „America de Nord".

## BIBLIOGRAFIE

Bibliografie.

William English Walling. „Socialiștii și războiul". New York, 1915 (XII + 512 pagini). $1._{50}$ dolari.

„Întrucît aici este vorba de importante documente oficiale de partid, culegerea, pe cît se pare, este completă" (p. 188).

*Biblioteca comunală din Zürich pentru literatură socială:*

*Parvus.* „Etatizarea băncilor și socialismul".

*Schumann.* „Banca imperiului".

„ „Ultimele patru bănci particulare de emisiune".

*Schär.* „Banca în slujba comerciantului".

www.dacoromanica.ro

*Schulze*. „Falimente bancare în Saxonia". 1903.
*Schär*. „Tehnica operațiilor bancare". Berlin, 1908.
*Levy*. „Monopoluri, carteluri și trusturi". Jena, 1909.
*Kantorowicz*. „Probleme ale cartelurilor". Berlin, 1911.
*Abel*. „Anglia bolnavă", 1909.
*Veritas*. „Viitorul Austriei". Zürich, 1892.
*Jakob Lorenz*. „Cu privire la problema italienilor din Elveția" *Zürich*
*Schär*. „Etatizarea energiei hidraulice în Elveția". *Basel, 1905.*
*Schücking*. „Organizarea lumii". Leipzig, 1909 (*41*).
*Lassalle*. „Războiul italian". *Berlin, 1859.*
*Staudinger*. „Bazele culturale ale politicii". Jena, 1914.
*Lloyd George*. „Timpuri mai bune". Jena, *1911.*

## „THE ECONOMIST" DESPRE RĂZBOI

„The Economist", 17 aprilie 1915.

Articolul „Sfîrșitul războiului".

„Dar cu cît războiul va dura mai mult, cu atît popoarele, spre deosebire de guverne, vor înclina mai mult să-și ridice glasul împotriva măcelului, care, zi de zi, săptămînă de săptămînă, distruge mii și mii de familii. Astfel ne întoarcem din nou la Problema: «Statul și individul», și la întrebarea: *cît timp vor putea cîrmuitorii statului birocratic, cu un înalt grad de organizare, să reziste forțelor revoluționare* interne"... N.B

## ARGUMENTELE SOCIAL-PATRIOȚILOR

### Argumentele social-patrioților

Broșurica lui Upton *Sinclair* cu răspunsul lui *Blatchford* formulează deosebit de clar, direct, precis și fără echivoc argumentul nou (nu al lui Plehanov și nici al lui Kautsky etc.) al social-patrioților:

www.dacoromanica.ro

Da, războiul se duce în interesul capitaliștilor etc., *este știut* însă că noi sîntem *slabi*, este știut că nu-l putem împiedica. Tot ce se vorbește despre lupta împotriva războiului, despre „insurecție" etc. etc. nu sînt decît niște „reflecții inofensive", o „supraapreciere" desperată a forțelor noastre.

Variantă a argumentului cu privire la „utopism", care exista și în referatul lui Plehanov.

Din acest punct de vedere, rezoluția de la Basel este o încercare bine intenționată de a speria puțin guvernele, și nu o promisiune și o expresie a hotărîrii de a trece la acțiuni revoluționare, respectiv la propagandă revoluționară.

[Acest mod de a pune problema, care reduce totul la „război preventiv", este extrem de îngust — și a fost îngustat în mod intenționat de Blatchford. — Folosirea crizei *în vederea* propagandei revoluționare și pregătirea unor acțiuni revoluționare — iată ce este esențial.]

## „DAILY TELEGRAPH", 17 NOIEMBRIE 1914

„The Daily Telegraph", 17. XI. 1914.

Parlamentul.

...„D-l E. Jones (reprezentantul circumscripției Merthyr Tydfil) a întrebat dacă nu ar putea fi supuse cenzurii articolele d-lui Keir Hardie ce apar în ziarul său"...

Iar apoi, la sfîrșitul ședinței, același Jones spune: eu l-am prevenit pe K. Hardie că voi vorbi despre el, și nu e vina mea dacă nu e de față.

*Citește pasaje* din articolele lui K. Hardie din 31. X și 7. XI., în care K. Hardie acuză de atrocități pe englezi și francezi și își bate joc de loialitatea trupelor din India. El, K. Hardie — spune Jones— , a afirmat că kaiserul e viteaz ca soldat, iar de regele Angliei și-a bătut joc: „regele nostru, căruia îi place liniștea căminului".

Poate oare guvernul tolera ca un membru al parlamentului să vorbească în felul acesta? „Ca urmare, în cursul ultimelor cîteva săptămîni — spune Jones — am avut de întîmpinat în circumscripția Merthyr Tydfil dificultăți în legătură cu recrutările; or,

www.dacoromanica.ro

pînă în momentul în care d-l Keir Hardie a început să-și aplice tactica, ele mergeau bine".

Ia apoi cuvîntul *J. A. Pease:* „Dați-mi voie să spun doar atît: în ceea ce privește guvernul, acesta consideră că spusele d-lui K. Hardie, la care s-a referit d-l Jones, nu au absolut nici un temei, și de aceea trebuie tratate cu dispreț".

(Sfîrșitul ședinței)

## POPULAȚIA ȘI TERITORIUL ȚĂRILOR BELIGERANTE ȘI ALE CELOR NEBELIGERANTE

(p. 29. „Deutsche Rundschau" nr. 10)

milioane de locuitori în 1910

| | | | | |
|---|---|---|---|---|
| Marea Britanie | 421 | Germania | 78 | |
| Rusia | 167 | Austria | 51 | |
| Franța | 86 | Turcia | 25 | (aprox.) |
| | 674 | (3 mari puteri) | 154 | |
| Japonia | 70 | | | |
| (4 mari puteri) | 744 | | | |

\+ Serbia
\+ Belgia

| | | | Nebeligerante: | |
|---|---|---|---|---|
| I grup beligerant | 744 | [750 versus 150] | China | 431 |
| al II-lea „ „ | 154 | | St. Unite | 103 |
| Luptă | 898 | | Italia | 36 |
| \+ | | | (3 mari puteri) | 570 |
| Nu luptă | 570 | | | |
| | 1 468 | | | |

Întreaga populație a globului pămîntesc = 1 600

1912

Mile pătrate (milioane)

| | | | | | |
|---|---|---|---|---|---|
| Marea Britanie | $10._8$ | Germania | $1._2$ | | Nebeligerante |
| Rusia | $10._2$ | Austria | $0._2$ | (241 000) | China $2._9$ |
| Franța | $4._8$ | Turcia | $0._7$ | | St. Unite $3._7$ |
| | $25._8$ | | $2._1$ | | Italia $0._7$ |
| Japonia | $0._3$ | (260 000) | | | $7._3$ |
| | $26._1$ | | | | |
| I grup | $26._1$ | | | | |
| al II-lea grup | $2._1$ | | | | |
| Beligerante | $28._2$ | | | | |
| Nebeligerante | $7._3$ | | | | |
| | $35._5$ | | | | |

Tot globul pămîntesc — $52._0$ milioane de mile pătrate.

www.dacoromanica.ro

## „THE ECONOMIST" DESPRE RĂZBOI ŞI „DAILY TELEGRAPH"

„**The Economist**", 9. I. 1915. *N. B.*

Articolul: *„Europa în impas"*...

...„Nu este de mirare că în aceste condiții" („îngrozitoarele condiții ale actualului război"), „în locurile în care noroiul a făcut înaintarea aproape imposibilă, soldații încheie spontan armistiții de felul celor descrise de un corespondent în numărul de ieri al ziarului «The Times». Astfel de armistiții se încheie, firește, numai în sectoarele de luptă în care tranșeele se află foarte aproape unele de altele; dar ele (aceste armistiții) fac ca oamenii să se gîndească la absurda cruzime a războiului și generează la unii
N.B. speranța că pe cîmpul de luptă soldații ar putea să protesteze împotriva prelungirii la infinit a grozăviilor lui" (p. 46)...

---

Idem, p. 54: „Profiturile industriale":

Profitul net (după achitarea dobînzilor etc. la împrumuturi)

| Dări de seamă trimestriale publicate pînă la: | Numărul societăților | (milioane de lire sterline) 1913 | 1914 | ± % | totalul capitalului 1914 | % profitului la capital |
|---|---|---|---|---|---|---|
| 31 martie | 301 | 20.5 | 22.1 | +8.4 | 230.1 | 9.6 |
| 31 iulie | 263 | 22.6 | 23.6 | +4.2 | 181.9 | 13.0 |
| 30 septembrie | 131 | 10.6 | 9.5 | −9.5 | 107.6 | 8.8 |
| 31 decembrie | 214 | 15.3 | 14.5 | −5.6 | 116.4 | 12.4 |
| Σ | 909 | 69.0 | 69.7 | +0.9 | 636.0 | 10.9 |

„nenorocirile" capitaliștilor!!!

www.dacoromanica.ro

„*The Economist*“, 19. XII. 1914. „Suplimentul militar“, p. 10: cheltuielile Rusiei pentru armată și flotă

| | | | % |
|---|---|---|---|
| 1903..... | 466 milioane de ruble | | |
| 1904 | 491 | + 25 | + 5.3 |
| 1905 | 496 | + 5 | + 1.0 |
| 1906 | 504 | + 8 | + 1.6 |
| 1907 | 493 | − 11 | − 2.0 |
| 1908 | 612 | +119 | +24.1 |
| 1909 | 631 | + 19 | + 3.0 |
| 1910 | 648 | + 17 | + 2.7 |
| 1911 | 669 | + 21 | + 3.3 |
| 1912 | 809 | +140 | +20.9 |
| 1913 | 944 | +135 | +16.6 |

„The Economist“, 19. XII. 1914, p. 1 059, articolul: „Războiul și viața comercială din zilele noastre“:

...„Înainte de sfîrșitul lunii iulie, cînd s-a dezlănțuit cea mai sîngeroasă dintre furtunile pe care le-a cunoscut istoria, era greu să distingi unde începe Krupp și unde se termină Creusot. Împrumuturile de război se împleteau strîns cu cele acordate în scopuri pașnice, datoriile neproductive — cu investițiile de capital productive. Întreaga lume de afaceri și financiară, fie că era vorba de a distruge sau de a zidi, de a construi canale sau fortificații, vapoare transoceanice sau nave de război, părea să fie concentrată la Londra, Paris și Berlin. Firmele financiare erau aproape întotdeauna anglo-germane, anglo-franceze și anglo-americane; consiliile de administrație se împleteau; aproape în toate orașele mari ale Lumii Vechi și ale Lumii Noi existau filiale sau agenți ai acestor firme. Uriașele companii și societăți acceptau bucuros acționari de toate naționalitățile, păsîndu-le prea puțin de aliațele diplomatice... Acum șase luni afirmația că naționalitatea nu constituie o piedică în calea tranzacțiilor comerciale era un adevăr banal... Și dintr-o dată toate acestea au luat sfîrșit... Dar vina nu o poartă, probabil, nici oamenii de afaceri, nici clasa muncitoare. Pretutindeni sînt considerați vinovați de izbucnirea războiului un număr redus de oameni: împărați, diplomați, oameni de stat, militari sau «filozofi»... Să sperăm că în curînd oamenii se vor trezi și-și vor recăpăta bunul simț, că religia va reînvia, iar conștiința omenească se va limpezi“...

www.dacoromanica.ro

„The Economist", 1915, nr. 3 724 (9. I. 1915)* (p. 51):

## N.B. „Cheltuielile de război ale Europei"

în decurs de şase luni

| | | milioane lire sterline | | | | | | | milioane lire sterline | | | |
|---|---|---|---|---|---|---|---|---|---|---|---|---|
| | | Efectivul armatei (milioane) | Cheltuielile de război | Pierderi de pe urma restrîngerii producţiei | Valoarea pierderilor de vieţi omeneşti | Populaţia în 1913 (milioane) | Comerţul exterior | (pe cap de locuitor) | Venitul naţional 1913 | (pe cap de locuitor) | Avuţia naţională 1913 | |
| Germania | | 4.35 | 395 | 830 | 294 | 68 | 1 063 | (15.6) | 2 100 | (31) | 16 000 | (235) |
| Austro-Ungaria | | 3.50 | 320 | 500 | 141 | 50 | 264 | ( 5.3) | . . | | . . | |
| | Σ | 7.85 | 715 | 1 330 | 435 | 118 | 1 327 | (11.2) | ? 3 000 | (25) | ? 25 000 | (212) |
| Rusia | | 5.4 | 490 | 110 | 218 | 170 | 269 | ( 1.6) | . . | | . . | |
| Franţa | | 4.0 | 365 | 600 | 232 | 40 | 583 | (14.6) | 1 250 | (31) | 13 000 | (325) |
| Regatul Unit | | 1.0 | 90 | 100 | 83 | 46 | 1 344 | (29.3) | 2 250 | (49) | 18 000 | (390) |
| | Σ | 10.4 | 945 | 810 | 533 | 256 | 2 196 | ( 8.6) | ? 5 000 | (20) | ? 40 000 | (156) |
| | ΣΣ | 18.25 | 1 660 | 2 140 (α) | 968 | 374 | 3 523 | ( 9.4) | ? 8 000 | (21) | ? 65 000 | (174) |

* Ibidem, p. *4 6* — posibilitatea unui *protest* din partea soldaţilor atunci cînd se va produce o apropiere între ei în tranşee.

www.dacoromanica.ro

| | Ţările aliate | Ţările Antantei | Ambele părţi | |
|---|---|---|---|---|
| Cheltuieli directe (de război) în decurs de şase luni | 725 | 990 | 1 715 | (mil.l.st.) |
| Pierderi în urma sistării producţiei (Yves Guyot (α)) | 1 330 | 810 | 2 140 | |
| Totalul cheltuielilor în decurs de şase luni | 2 055 | 1 800 | 3 855 | |
| Venitul naţional normal pe şase luni („să admitem") | 1 500 | 2 500 | 4 000 | |
| Raportul dintre cheltuielile directe şi venitul naţional | 48% | 40% | 43% | |
| Raportul dintre totalul cheltuielilor şi venitul naţional | 137% | 72% | 96% | |
| Avuţia naţională | 25 000 | 40 000 | 65 000 | |

(α) Sursa Yves Guyot este vădit părtinitoare!

---

Ibidem (2. I. 1915), p. 12:

„Toţi martorii oculari vorbesc despre repulsia faţă de extrema barbarie şi cruzime a războiului actual. Pretutindeni, oamenii îşi pun întrebarea dacă omul, ţinînd seama de natura sa, va putea suporta mult timp chinurile groaznice ale acestui război fără precedent, dacă va mai trece mult timp pînă cînd epuizarea şi apropierea morţii prin inaniţie vor determina popoarele să se răscoale. Unele ziare germane îşi pun speranţa într-o revoluţie în Rusia. S-ar putea ca ele să se pomenească cu o revoluţie în propria lor patrie, întrucît este foarte posibil ca clasa muncitoare din Germania să dea o lovitură cumplită militarismului agresiv, care a avut consecinţe nefaste pentru ea".

N.B. Acest pasaj este reprodus din articolul „Statul Habsburgilor", în care se spune că în Rusia situaţia populaţiei şi a naţionalităţilor *e mai proastă* decît în Austria.

9. I. 1915, p. 57: românii trăiesc mai prost în Rusia decît în Austria...

Ibidem, p. 66: Cheltuielile Rusiei pentru război ($^1/_2$ de an) = = *6 2 3 4* de milioane de ruble *(13* milioane de *r u b l e* pe zi).

p. 72, o carte nouă: *P. Vinogradoff.* „Problema rusă". (1 şiling)?

---



www.dacoromanica.ro

„The Daily Telegraph“ (nr. 18 631), 29. XII. 1914.

*Partidul laburist independent şi războiul.*

„Una dintre rezoluţiile la ultimul punct de pe ordinea de zi a conferinţei anuale a secţiei din Scoţia a Partidului laburist independent, conferinţă ce va avea loc sîmbătă la Glasgow şi la care d-l Keir Hardie, membru al parlamentului, va ţine în faţa delegaţilor o cuvîntare, cere ca toţi membrii Partidului laburist independent care dau guvernului sprijin în actuala lui campanie de recrutare să fie excluşi (din partid). O altă rezoluţie cere să se exprime regretul în legătură cu faptul că în momentul izbucnirii războiului Partidul laburist naţional nu a convocat o conferinţă pentru a-şi stabili politica“.

## NOTE ŞI INDICAŢII BIBLIOGRAFICE

„The British Review“, 1915, iulie, „Ce atitudine trebuie să avem faţă de război“ de *John Freeman*, p. 87—88... „pamfletul antipatriotic“ al d-lui *Barrett* (titlul?)

(din „Grupul muncitoresc «Libertatea»“)

N.B. „Ne mai rămîne să ducem încă un război, proclamă el, un război împotriva celor bogaţi, un nou război al Reformei“... p. 88.

---

„Recht und Wirtschaft“, 1915, iunie.

„Sindicatele din Germania în timpul războiului“ de dr. W. *Troeltsch*.

(elogii!! citează *„Sozialistische Monatshefte“)*.

---

Sciziunea din Württemberg (Stuttgart). „Frankfurter Zeitung“ nr. 319, ediţia a II-a de dimineaţă, 17. XI.

---

Buletinele de achiziţii noi ale *b i b l i o t e c i i c o m u n a l e* din Winterthur (apar din *1 9 0 7*), anul VII, 1913/4.

Din *beletristică:*

*Lucien Descaves*. „Sîngerare“ (1870—1).

*Nexö*. „Pelle cuceritorul“.

*A. Schnitzler*. „Nuvele“. 1914.

---

www.dacoromanica.ro

*Literatură cu privire la Elveția:*

*Paul Berger.* „După marele dezastru: împărțirea Elveției“. Lausanne, 1914.
carte scrisă înainte de război: prezice victoria Germaniei, amenință cu împărțirea Elveției.
N.B.: p. *31*, propovăduiește o luptă înverșunată împotriva „socialismului revoluționar“ în armată și în școală.

*A. Rüegg.* „Din viața unei chelnerițe“. Zürich, 1914.
Secțiunea a III-a („Lucrări științifice și de cultură generală“):
„Teorii asupra originii“. 1914.
(„Cultura epocii contemporane“, III, IV.)
Aug. *Bernard.* „Marocul“. Paris, 1913.
*E. Haeckel.* „Natura-dumnezeu“. Leipzig, 1914.
*Rud. Kjellén.* „Marile puteri ale contemporaneității“. Leipzig, 1914.
*A. Manes.* „O țară a miracolelor sociale“ (despre Australasia). Berlin, 1914.
*Rud. Martin.* „Cîrmuitorii Germaniei“. 1910.
*Uhde.* „Feuerbach“. Leipzig, 1914.
*A. Zart.* „Bazele universului: atomii, moleculele“. Stuttgart, 1913.
*Taylor.* „Principiile conducerii științifice a întreprinderilor“.

## CĂRBUNELE ȘI FIERUL

„Internationale Monatsschrift für Wissenschaft, Kunst und Technik“ (Leipzig), 1916, ianuarie (anul X, nr. 4).
*Hans Arlt*, dr., asesor* minier la München. „Cărbunele și fierul și importanța lor în actualul război mondial“. Date statistice cu privire la *rezervele* de cărbune și fier ale țărilor beligerante.
(Rezervele mondiale de minereu de fier)
( „ „ „ cărbune)
(Congresele geologilor din 1910 de la Stockholm și din *1913* de la Toronto).

| După mărimea rezervelor de cărbune: | de fier: |
|---|---|
| 1. Statele Unite | 1. Statele Unite |
| 2. Canada | 2. Newfoundland |
| 3. China | 3. Germania. |
| 4. Germania | |

* — asesor — în Germania, o persoană care prin studiile sale are drept la o anumită funcție. — *Nota trad.*



www.dacoromanica.ro

Extracția de cărbune în 1913:
Anglia — $287._4$ milioane tone
Germania — $278._9$
(Consumul $250._3$ Germania
$233._8$ Anglia)

E remarcabilă inventarea de către Thomas (1878) a procedeului bazic (Thomas) de producție a fierului, care a înlocuit procedeul Bessemer.

Procedeul Thomas a făcut ca Germania să aibă o situație preponderentă, căci el constă în *defosforizarea* minereului, iar în Germania tocmai minereul de fier este *bogat în fosfor* (N. B.).

***Prin aceasta Germania a învins Anglia.*** || N.B.

Industria chimică produce gudron din cărbune (în Germania, în 1912, 1 milion de tone).

Regiunile din Franța ocupate de Germania
circa 70% din rezervele de cărbune ale Franței
„ 80% „ „ „ fier „ „
(Dacă nu era America, Franța ar fi fost de mult nimicită).

## CONDUCĂTORII TRADE-UNIONURILOR

### *Conducătorii trade-unionurilor*[30]

„The Daily Telegraph", *7 octombrie 1915*.

„După ce au ascultat cuvîntarea prim-ministrului și a contelui Kitchener, liderii aleși ai muncitorilor, după lungi consfătuiri în legătură cu problema recrutărilor, au lansat un apel, redactat în termeni foarte energici, cu privire la voluntari, în care se spune că «pentru menținerea principiului voluntariatului este necesar să fie recrutați cel puțin 30 000 de oameni pe săptămînă».

D-l C. W. *Bowerman*, membru al parlamentului, secretar al comitetului parlamentar al congresului trade-unionurilor, a dat ieri după-amiază unui reprezentant al ziarului «The Daily Telegraph» un exemplar al apelului. Apelul sună astfel:

**Criza.**

*Apel către oamenii liberi.*

N.B. || «Compatrioți... Niciodată în decursul istoriei sale poporului nostru nu i-a fost dat să treacă printr-o criză atît de gravă ca cea de acum... Agresiunea Germaniei etc... (scopul): obținerea unei victorii care să elibereze lumea de

www.dacoromanica.ro

teama tiraniei militare pe care i-ar impune-o Germania...»
Apel la înrolare în armată, pentru ce?... «nu numai pentru că, procedînd așa, ei își vor apăra propriile lor interese, dar și pentru că vor apăra prin acțiunile lor interesele vitale ale poporului»...

...«Noi știm că o înfrîngere sau o pace nesigură ar însemna pentru noi nu numai pierderea prestigiului nostru ca națiune și certitudinea că conflictul va izbucni din nou peste cîțiva ani, dar și pierderea libertăților și drepturilor individului pentru a căror cucerire au fost necesare veacuri de luptă»...

| | | |
|---|---|---|
| H. Gosling<br>C. W. Bowerman | Comitetul parlamentar al congresului trade-unionurilor. | N.B. |
| J. O'Grady<br>W. A. Appleton | Federația generală a trade-unionurilor. | |
| G. J. Wardle<br>W. S. Sanders | Comitetul executiv al Partidului laburist". | |

Ibidem, 9. X. 1915 (sîmbătă). În afara unor mitinguri *de masă*, spune ziarul, (× ×) se prevede

„O consfătuire pe care urmează s-o țină luni (11. X. 1915) contele Derby, noul șef al recrutărilor, cu persoanele care au semnat importantul manifest al organizațiilor muncitorești, publicat joia trecută (7. X. 1915)". N.B.

„Această conferință, la care contele Derby a invitat pe reprezentanții organizațiilor muncitorești, se va ține în Downing Street nr. 12"...

(× ×)... „comitetului executiv" [alcătuit din persoane aparținînd celor trei organizații semnatare] „i-au și fost puse gratuit la dispoziție săli pentru mitinguri de masă"... săli gratuite

În afara unor mitinguri de masă, se organizează deplasări pe teren ale propagandiștilor, „mitinguri în secții", „adunări în timpul pauzelor de prînz" etc.

...se va pregăti „o mare cantitate de literatură de propagandă, în special sub formă de foi volante, care urmează să fie împărțite la diferite mitinguri"... etc. N.B.

---

Ibidem, 15. X. 1915. O recenzie elogioasă la lucrarea lui *Ellis Powell*. „Evoluția pieței financiare" (10 ș. și 6 p.). Londra, 1915 („Financial News"). N.B. la problema capitalului financiar

www.dacoromanica.ro

# CAIETUL
## „ζ"
(„DZETA")

## *Cuprins*

ζ

*Harms*. „Economia mondială" [2—3].
*Supan*. [5—9].
*Hübner* [10].
*Junius* [13—14].
*Demorgny* (Persia N.B.) [11].
„Le Temps" [16 și 19—20].
„The Daily Telegraph" ș.a. [23—28].
Lloyd George despre cele *4 miliarde* de lire sterline (4.V.1915) [29—30].
*Brauer* despre (etwa „defetiștii") germani [17—18].

### HARMS. „ECONOMIA MONDIALĂ"

**Bernhard Harms.** „*Probleme de economie mondială*". Jena, 1912. „*Economia națională și economia mondială*".

Capitalurile *engleze* investite în străinătate (1911) după G. Paish ((*George Paish* în „Journal of the Royal Statistical Society", vol. LXXIV, 1910/11, p. 167)) („Plasamentele de capital ale Marii Britanii în colonii etc.").
(*B. Harms*, p. 228):

I. *Colonii engleze* (*mii l. st.*)

| | | |
|---|---|---|
| America de Nord | Canada și Newfoundland | 372 541 |
| Australia | Uniunea australiană | 301 521 |
| | Noua Zeelandă | 78 529 |
| Africa | de sud | 351 368 |
| | de vest | 29 498 |

www.dacoromanica.ro

| | | |
|---|---|---|
| Asia | India şi Ceylonul | 365 399 |
| | Straits Settlements | 22 037 |
| | Honkong | 3 104 |
| | Borneo de nord britanic | 5 131 |
| | alte posesiuni britanice | 25 024 |
| | Σ = Coloniile britanice | 1 554 152 |

II. *Ţări străine:*

| | |
|---|---|
| Statele Unite | 688 078 |
| Cuba | 22 700 |
| Filipinele | 8 202 |
| Argentina | 269 808 |
| Mexicul | 87 334 |
| Brazilia | 94 330 |
| Chile | 46 375 |
| Uruguay | 35 255 |
| Peru | 31 986 |
| celelalte ţări americane | 22 517 |
| Rusia | 38 388 |
| Turcia | 18 320 |
| Egiptul | 43 753 |
| Spania | 18 808 |
| Italia | 11 513 |
| Portugalia | 8 134 |
| Franţa | 7 071 |
| Germania | 6 061 |
| celelalte ţări europene | 36 319 |
| Japonia | 53 705 |
| China | 26 809 |
| celelalte ţări străine | 61 907 |
| Σ = ţările străine | 1 637 684* |
| ΣΣ = Total | 3 191 836 |

(iar în total, spune el, sînt 3,5 miliarde de lire sterline)

Acelaşi lucru pe continente (mil.l.st.):

| | | % |
|---|---|---|
| America | 1 700 | = 53 |
| Asia | 500 | 16 |
| Africa | 455 | 14 |
| Australia | 387 | 12 |
| Europa | 150 | 5 |
| | 3 192 | 100% |

* Aşa e la Harms. — *Nota red.*

www.dacoromanica.ro

*Dr. Sigmund Schilder.* „*Tendințele de dezvoltare a economiei mondiale*". Berlin, 1912 — p. 150 — se referă la G. Paish și spune că cifrele acestuia sînt micșorate, întrucît el a luat ca bază cursurile de emisiune (în America *Latină 556* = 556 mil l.st., în timp ce, potrivit cursurilor înregistrate la bursa din Londra la 31.V.1909 Σ = *7 6 7* mil. l st., dintre care Argentina = *2 8 1* mil., Brazilia = 140 mil.). —

„The Economist" din Londra, 26.VIII.1911, consideră capitalurile britanice plasate în 10 republici sud-americane (Argentina, Brazilia, Uruguay, Chile, Peru, Bolivia, Columbia, Venezuela, Ecuador și Paraguay) = *6 2 2* mil.l. st., dintre care în Argentina — 316, în Brazilia — 162, în Uruguay — 42, în Chile — 41 (ibidem, *p. 371*).

Capitalurile străine în *Canada* (1910) = *1 2 6 8 7* mil. franci, dintre care britanice — 9 765, ale Statelor Unite — 2 190, franceze — 372. În *Mexic* (1886—1907) = *3 3 4 3* mil. franci, dintre care, ale Statelor Unite — 1 771, britanice — 1 334 (p. 373).

Capitalurile *b e l g i e n e* în străinătate („Export" din Berlin, 24.XI.1910) în mil. franci: Olanda — 70; Franța — 137; Brazilia — 143; Italia — 166; Egiptul — 219; Germani — 244; Argentina — 290; statul Congo — 322; Spania — 337; Rusia — 441; alte țări — 338. În total $2\,^3/_4$ miliarde de franci (p. 365).

Capitalurile *franceze* în străinătate:

| (ibidem, p. 235) | mlrd. fr. |
|---|---|
| Rusia | 10.0 |
| Anglia | 0.5 |
| Belgia și Olanda | 0.5 |
| Germania | 0.5 |
| Turcia, Serbia și Bulgaria | 0.5 |
| România și Grecia | 4.0 |
| Austro-Ungaria | 2.0 |
| Italia | 1.5 |
| Elveția | 0.5 |
| Spania și Portugalia | 3.5 |
| Canada și Statele Unite | 1.0 |
| Egiptul și Suezul | 4.0 |
| Argentina, Brazilia și Mexicul | 3.0 |
| China și Japonia | 1.0 |
| Tunisia și coloniile franceze | 3.0 |
| Σ = | 35.5* |

Acum, spune el, au ajuns la circa 40—42 de miliarde.

* Vezi *V.I. Lenin.* Opere complete, vol. 27, București, Editura politică, 1964, ed. a doua, p. 368. — *Nota red.*

www.dacoromanica.ro

Capitalurile *germane* în străinătate (1904), cu excepția hîrtiilor de valoare (și afară de Europa) (mil. mărci)

| | |
|---|---|
| Turcia (fără Egipt) | 350 |
| Africa (inclusiv Egiptul) | 1 350 |
| Peninsula persano-arabă și India | 75 |
| Asia de sud-est | 250 |
| Asia răsăriteană | 450 |
| Australia și Polinezia | 400 |
| țările din jurul Mării Mediterane *americane* | 1 200 |
| coasta de apus a Americii de Sud | 550 |
| coasta de rasărit a „ „ „ | 1 600 |
| Statele Unite și Canada | 3 000 |
| | Σ = 9 225 |

Capitalurile bănești germane (în hîrtii de valoare) în străinătate (1897—1906)

| | tot în mil. mărci |
|---|---|
| Argentina | 92.1 |
| Belgia | 2.4 |
| Bosnia | 85.0 |
| Brazilia | 77.6 |
| Bulgaria | 114.3 |
| Chile | 75.8 |
| Danemarca | 595.4 |
| China | 356.6 |
| Finlanda | 46.1 |
| Marea Britanie | 7.6 |
| Italia | 141.9 |
| Japonia | 1 290.4 |
| Canada | 152.9 |
| Cuba | 147.0 |
| Luxemburg | 32.0 |
| Mexic | 1 039.0 |
| Țările de Jos | 81.9 |
| Norvegia | 60.3 |
| Austria | 4 021.6 |
| Portugalia | 700.7 |
| România | 948.9 |
| Rusia | 3 453.9 |
| Serbia | 152.0 |
| Suedia | 355.3 |
| Elveția | 437.6 |
| Spania | 11.2 |
| Turcia | 978.1 |
| Ungaria | 1 506.3 |
| Statele Unite ale Americii | 4 945.8 |
| (Totalul este calculat de mine) | Σ = 21 909.7 |

www.dacoromanica.ro

Autorul evaluează totalul capitalurilor germane plasate în străinătate la *35 de miliarde* de mărci (p. 243).

Cifra = $9._{225}$ (1904), apoi, spune el, tot atît în Europa $\Sigma = 18$
Apoi hîrtii de valoare, circa = 17
$\Sigma = 35$*

| | |
|---|---|
| America | 6 530.$_3$ |
| Asia (Turcia) | 2 625.$_1$ |
| Africa | — |
| Australia | — |
| Europa | 12 754.$_4$ |
| | $\Sigma$=21 909.$_7$ |

N.B. În problema plasamentelor de capital *german* în străinătate, *B. Harms* citează (în afară de Sartorius) pe: *Riesser*. „Marile bănci germane și concentrarea lor". Ediția a 3-a. Jena, 1910. — *Paul Dehn*. „Elemente noi în economia mondială". Berlin, 1904. — *Paul Arndt*. „Esența și scopul plasamentelor de capital în străinătate" „Zeitschrift für Sozialwissenschaft", 1912, nr. 1—3). —

N.B. *Robert Liefmann*. „*Societăți de participație și finanțare*". Jena, 1909. —

Capitalurile germane în străinătate:

| | | Fără hîrtii de valoare (1904) | Hîrtii de valoare (1897-1906) |
|---|---|---|---|
| | Africa | 1 350 | — (?) |
| (α) | Asia (inclusiv Turcia) | 1 125 | 2 625.$_1$ |
| | Australia și Polinezia | 400 | — (?) |
| (β) | America Centrală și de Sud | 3 350 | 1 431.$_5$ |
| (γ) | Statele Unite și Canada | 3 000 | 5 098.$_7$ |
| | $\Sigma$ = | 9 225 | |
| | (α + β + γ) = | (7 475) | (9 155.$_3$) |

* Ibid

www.dacoromanica.ro

Серия X-ата

Pagina 3 din
caietul „ζ“ („dzeta“)

www.dacoromanica.ro

Capitalurile în străinătate ale celor mai bogate trei țări din Europa *aproximativ**:

| | Miliarde mărci | | | | | | | |
|---|---|---|---|---|---|---|---|---|
| | Anglia | | Franța | | Germania | | Σ | |
| America | 37 | | 4 | | 10 | | 51 | |
| Asia | 11 | | 1 | | 4 | | 16 | |
| Africa | 10 | 29 | 7 | 8 | 2 | 7 | 19 | 44 |
| Australia | 8 | | — | | 1 | | 9 | |
| Europa | 4 | | 23 | | 18 | | 45 | |
| Total | 70 | | 35 | | 35 | | 140 | |

| Aproximativ Anglia în % | | Germania | În total aproximativ miliarde mărci | miliarde mărci Anglia aproximativ | Franța aproximativ |
|---|---|---|---|---|---|
| 37 | America | $6._5$ | 10 | 37 | 4 |
| 11 | Asia | $2._6$ | 4 | 11 | 1 |
| 4 | Europa | $12._8$ | 18 | 4 | 23 |
| 10 | Africa | — | 2 | 10 | 7 |
| 8 | Australia | — | 1 | 8 | — |
| 70 | | $21._9$ | 35 | 70 | 35 |
| | Europa occidentală (Belgia, Elveția, țările scandinave) | | 2 | 1 (??) | 2 |
| | Europa de sud (Spania, Italia, Portugalia) | | 1 | 1 | 5 |
| | Balcanii | | 2 | $0._5$(??) | 4 |
| | Rusia | | 5 | 1 | 10 |
| | Austria | | 8 | $0._5$(??) | 2 |
| | Întreaga Europă | | 18 | 4 | 23 |
| | Balcanii + Rusia + Austria | | 15 | 2 (??) | 16 |

*Rețeaua de căi ferate* în lume (Harms, p. 138).

(ibidem):

| | |
|---|---|
| 1868 | 106 886 km |
| 1870 | 211 000 |
| 1875 | 294 000 |
| 1899 | 617 285 |
| 1909 | 1 006 748 |

* Ibid.

www.dacoromanica.ro

(kilometri)

| | 1899 | 1909 |
|---|---|---|
| Europa | 223 869 | 329 691 |
| America | 313 417 | 513 824 |
| Asia | 33 724 | 99 436 |
| Africa | 9 386 | 33 481 |
| Australia | 18 889 | 30 316 |
| (calculată de mine) Σ = | 599 285 | 1 006 748 |

Rețeaua telegrafică mondială (kilometri) (Harms, p. 141):

| | 1898 | 1908 |
|---|---|---|
| Anglia | 208 747 | 253 898 |
| America de Nord | 50 545 | 92 818 |
| Franța | 26 157 | 43 115 |
| Germania | 6 186 | 30 167 |
| Danemarca | 13 888 | 17 111 |
| Țările de Jos | 1 786 | 5 721 |
| Japonia | 2 797 | 8 084 |
| Spania | 3 237 | 3 565 |
| Italia | 1 968 | 1 989 |
| Diferite țări | 3 233 | 7 724 |

Comerțul exterior (comerțul special) al Germaniei *(p. 198)*

(milioane de mărci)

| | 1889 | | 1910 | | Creșterea | |
|---|---|---|---|---|---|---|
| | import | export | import | export | import | export |
| 1. Europa | 3 239.9 | 2 509.7 | 5 196.8 | 5 623.9 | + 60% | + 124 % |
| 2. Africa | 39.6 | 22.1 | 418.0 | 181.3 | | |
| 3. Asia | 128.2 | 84.3 | 828.3 | 332.3 | | |
| 4. America | 635.4 | 613.6 | 2 190.7 | 1 255.0 | | |
| 5. Australasia | 35.1 | 23.5 | 293.0 | 71.8 | | |
| 2–5. Σ = | 838.3 | 743.5 | 3 730.0 | 1 840.4 | +345% | +147% |
| ΣΣ = | 7 343.5 | (1889) | | | | |

www.dacoromanica.ro

(p. 203). Comerțul special (inclusiv metalele nobile) al principalelor țări

| | 1870 (mărci) | | 1882 | | 1901 | | 1910 | |
|---|---|---|---|---|---|---|---|---|
| | milioane mărci | pe cap de locuitor | milioane mărci | pe cap de locuitor | milioane mărci | pe cap de locuitor | milioane mărci | pe cap de locuitor |
| Marea Britanie (+ Irlanda) | 9 180 | 312 | 12 658 | 355 | 14 977.$_0$ | 360 | 20 507.$_1$ | 453 |
| Franța | 4 540 | 124 | 7 326 | 195 | 6 705.$_8$ | 171.$_9$ | 10 212.$_5$ | 260 |
| Germania | 4 240 | 106 | 6 409 | 141 | 9 852.$_6$ | 172.$_2$ | 16 408.$_8$ | 257 |
| Rusia | 2 000 | 27 | 2 140 | 30 | 2 926.$_8$ | 26.$_1$ | 5 047.$_5$ | 40 |
| Austro-Ungaria | 1 660 | 47 | 3 015 | 75 | 3 007.$_3$ | 65.$_7$ | 4 450.$_4$ | 88 |
| Italia | 1 480 | 61 | 2 000 | 70 | 2 474.$_4$ | 76.$_1$ | 4 170.$_4$ | 123 |
| Spania | 820 | 42 | 840 | 53 | 1 386.$_8$ | 74 | 1 566.$_2$ | 80 |
| Portugalia | | | 280 | | 390.$_9$ | 71.$_0$ | 434.$_1$ | 77 |
| Olanda | 1 420 | 388 | 2 520 | 602 | 6 391.$_0$ | 1 229 | 9 446.$_7$ | 1 657 |
| Belgia | 1 280 | 252 | 3 380 | 421 | 3 239.$_4$ | 476 | 6 137.$_9$ | 841 |
| Suedia-Norvegia | 840 | 115 | 1 080 | 131 | 1 407.$_7$ | 190.$_2$ | 1 891.$_5$ | 242 |
| Statele Unite ale Americii | 3 420 | 98 | 6 150 | 120 | 9 526.$_5$ | 122.$_5$ | 13 578.$_7$ | 150 |





www.dacoromanica.ro

SUPAN. „DEZVOLTAREA TERITORIALĂ A COLONIILOR EUROPENE"
ŞI „TABELE GEOGRAFICE-STATISTICE" ÎNTOCMITE DE OTTO HÜBNER

## Prof. dr. Alexander *Supan*. „Dezvoltarea teritorială a coloniilor europene". 1906 (p. 256 şi 257)*

*Tabel nr. 1. Posesiunile coloniale în 1876 şi 1900* (repartizate pe continente)**

| | 1876 | | 1900 | | Creşterea (+) şi scăderea (−) | | Din tabelele geografice-statistice întocmite de Otto Hübner (1914) | |
|---|---|---|---|---|---|---|---|---|
| | km² (în mii) | locuitori (în mii) | km² (în mii) | locuitori (în mii) | km² (în mii) | locuitori (în mii) | km² (în mii) | locuitori (în mii) |
| *Asia* | *22 772.8* | *291 495* | *25 012.7* | *390 636* | + *2 239.8* | + *99 141* | *25 297.1* | *422 558* |
| Marea Britanie | 3 765.4 | 241 835 | 5 224.4 | 301 495 | + 1 459.8 | + 59 660 | 5 265.8 | 324 773 |
| Ţările de Jos | 1 520.8 | 24 170 | 1 520.8 | 37 494 | — | + 13 324 | 1 520.4 | 37 717 |
| Franţa | 160.0 | 2 683 | 664.2 | 18 073 | + 504.2 | + 15 390 | 803.5 | 17 272 |
| Spania | 296.2 | 6 000 | — | — | − 296.2 | − 6 000 | — | — |
| Portugalia | 19.9 | 849 | 19.8 | 810 | — | − 39 | 22.8 | 980 |
| Imperiul german | — | — | 0.8 | 84 | + 0.8 | + 84 | 0.8 | 192 |
| Rusia | 17 010.7 | 15 958 | 17 286.8 | 25 045 | + 276.1 | + 9 087 | 17 388.1 | 33 164 |
| St. Unite (probabil Filipinele) | — | — | 296.2 | 7 635 | + 296.2 | + 7 635 | 296.2 | 8 460 |
| *Africa* | *3 218.7* | *11 425* | *26 950.8* | *123 349* | +*23 732.8* | +*111 924* | *28 583.8* | *126 614* |
| Marea Britanie | 706.9 | 2 331 | 9 201.2 | 53 097[3]) | + 8 494.3[3]) | + 50 766 | 9 675.7 | 52 069 |
| Belgia, statul Congo | — | — | 2 382.8 | 19 000 | + 2 382.8 | + 19 000 | 2 365.6 | 15 003 |
| Franţa | 700.0 | 2 875 | 10 211.2 | 31 518 | + 9 511.2 | + 28 643 | 9 660.2 | 37 750 |
| Spania | 9.2 | 319 | 220.2 | 673 | + 210.8 | + 354 | 560.8 | 589 |
| Portugalia | 1 802.0 | 5 900 | 2 073.2 | 6 865 | + 271.2 | + 965 | 2 069.8 | 8 351 |
| Italia | — | — | 510.0 | 731 | + 510.0 | + 731 | 1 590.1 | 1 403 |
| Imperiul german | — | — | 2 352.2 | 11 465 | + 2 352.2 | + 11 465 | 2 662.8 | 11 449 |
| *Australia* | *7 699.4* | *1 970* | *7 699.4* | *3 983* | — | + *2 013* | (*7 699.4*) | (*3 983*) |
| Marea Britanie | 7 699.4 | 1 970 | 7 699.4 | 3 983 | — | + 2 013 | | |
| *Polinezia* | *711.9* | *934* | *1 238.9* | *2 440* | + *527.8* | + *1 506* | | *7 760* |
| Marea Britanie | 291.9 | 564 | 558.7 | 1 496 | + 266.8 | + 932 | 8 261.8 | 6 588 |
| Ţările de Jos | 394.1 | 240 | 394.8 | 240 | + 0.7 | — | 394.8 | 240 |
| Franţa | 23.8 | 93 | 24.2 | 88 | + 0.8 | − 5 | 22.6 | 80 |
| Spania | 2.8 | 37 | — | — | − 2.6 | − 37 | — | — |
| Imperiul german | — | — | 243.6 | 449 | + 243.6 | + 449 | 245.1 | 641 |
| St. Unite[6]) | — | — | 17.4 | 167 | + 17.4 | + 167 | 17.4 | 211 |
| *America* | *10 599.6* | *7 740* | *10 502.8* | *9 148* | − *97.2* | + *1 408* | *9 184.1* | *10 731* |
| Marea Britanie | 8 711.4 | 5 160 | 8 728.2 | 7 533 | + 16.8 | + 2 373 | 8 962.8 | 10 114 |
| Ţările de Jos | 130.2 | 110 | 130.2 | 140 | — | + 30 | 130.2 | 140 |
| Franţa | 82.0 | 346 | 82.0 | 428 | — | + 82 | 91.2 | 450 |
| Spania | 123.3 | 2 025 | — | — | − 123.3 | − 2 025 | — | — |
| Danemarca | 0.4 | 38 | 0.4 | 31 | — | − 7 | 0.4 | 27 |
| Suedia | 0.02 | 1 | — | — | − 0.02 | − 1 | — | — |
| Statele Unite[6]) | 1 552.5 | 60 | 1 561.8 | 1 016 | + 9.2 | + 956 | — | — |
| *Arctica* | *1 492.1* | *82* | *1 492.1* | *91* | — | + *9* | | *15* |
| Marea Britanie[8]) | 1 301.1 | 1 | 1 301.1 | 1 | — | — | 1 374.0 | 2 |
| Danemarca[9]) | 191.0 | 81 | 191.0 | 90 | — | + 9 | 88.1 | 13 |
| *Antarctica* | — | — | *3.5* | — | + *3.5* | — | — | — |
| Franţa[10]) | — | — | 3.5 | — | + 3.5 | — | — | — |
| Total | 46 494.8 | 313 646 | 72 900.1 | 529 647 | +26 405.8 | +216 001 | | |

2) Cu Egiptul şi Sudanul...
6) Aici sînt considerate drept colonii insulele Hawai şi Alaska, ţări nelimitrofe [cu teritoriul propriu-zis al metropolei].
8) Arhipelagul arctic al Americii de Nord...
9) Islanda şi Groenlanda
10) (Insulele Sf. Paul, Noul Amsterdam, Kerguelen)...

* Vezi *V.I. Lenin*. Opere complete, vol. 27, Bucureşti, Editura politică, 1964, ed. a doua, p. 380. — *Nota red.*

** În caiet, textul acestui tabel, cu excepţia părţilor culese cu aldine, a fost scris de N.K. Krupskaia. — *Nota red.*



www.dacoromanica.ro

A. Supan, p. 254:

„Teritoriile, în procente, aparţinînd puterilor coloniale europene (inclusiv Statelor Unite ale Americii)*

| | 1876 | 1900 | |
|---|---|---|---|
| în Africa | $10._8$ | $90._4$ | + $79._6$ |
| „ Polinezia | $56._8$ | $98._9$ | + $42._1$ |
| „ Asia | $51._5$ | $56._6$ | + $5._1$ |
| „ Australia | $100._0$ | $100._0$ | — |
| „ America[1)] | $27._5$ | $27._2$ | — $0._3$ |

Trăsătura caracteristică a acestei perioade este deci *împărţirea Africii şi a Polineziei*"... (p. 254)...

Procesul de jefuire a indigenilor de către ţările europene apare deosebit de clar în expunerea *împărţirii* ***Indochinei*** (Siamul cu „Birma" sau Birmania britanică la apus şi Indochina franceză la răsărit) — la Supan, p. 299 şi urm. Bilanţul (suprafaţa în cifre mult rotunjite) (în 1 000 de km²):

| | 1876 | 1900 | |
|---|---|---|---|
| Malacca britanică ..... | 32 | 92 | + 60 |
| Birmania britanică ..... | 228 | 696 | + 468 |
| Posesiunile franceze ..... | 160 | 663 | + 503 |
| Independente ..... | 1 665 | 634 | −1 031 |
| Indochina sub aspect politic ..... | 2 085 | 2 085 | |

„Mai trebuie ţinut seama şi de faptul că Siamului i-au fost garantate numai 239 000 km²"...

((La *Hübner* (1914), *Siamul* figurează cu o suprafaţă de 600 000 km²!! N-au terminat încă jaful!!))

Supan scrie: „Nu încape nici o îndoială că acest proces" (de împărţire a *Indochinei*) „nu s-a terminat încă".

[1)] „Alaska este considerată aici ca o colonie a Statelor Unite".

* Vezi *V.I. Lenin.* Opere complete, vol. 27, Bucureşti, Editura politică, 1964, ed. a doua, p. 380. — *Nota red.*

www.dacoromanica.ro

Făcînd bilanțul colonizării, Supan spune că principalul a fost făcut în ultimii 50 de ani (1850—1900) — p. 306 și urm. — și distinge trei categorii de colonii: 1) indigene (unde nu sînt sau aproape nu sînt albi. Din această categorie face parte și India britanică; 2) mixte (în care albii sînt în minoritate; un amestec); 3) colonii de imigranți (precumpănire netă a albilor).

Prezentînd date amănunțite cu privire la America (38 331 200 km²; 144.$_2$ milioane de locuitori, dintre care 88.$_3$ milioane de albi), Africa (26 950 900 km²; 123.$_3$ milioane de locuitori); Asia (24 506 200 km²; 390.$_6$ milioane de locuitori); coloniile din Mările Sudului (8 938 300 km²; 6.$_4$ milioane de locuitori), Supan face următorul bilanț (p. 313):

| | km² | locuitori | densitatea | numărul albilor |
|---|---|---|---|---|
| 1) Colonii de indigeni: | 35.$_6$ mil. | 477.$_0$ mil. | 13 | — |
| 2) Colonii mixte: | 33.$_9$ | 79.$_7$ | 2.$_3$ | 11.$_5$ mil. |
| 3) „ de imigranți: | 29.$_4$ | 108.$_9$ | 4 | 93.$_9$ |
| Teritoriul colonizat | 98.$_9$ | 665.$_6$ | 7 | 105.$_4$ |

(din categoria *1* fac parte în special India — 365 mil. în Asia — și 105 mil. în Africa. — Din categoria a *3-a* fac parte în special America de Nord — 78.$_7$ milioane, Siberia și Asia centrală — 7.$_6$ mil).

N.B. Supan. „Populația globului pămîntesc". Fasciculele X—XII. Fascicule suplimentare la „Comunicările lui Petermann". Gotha, 1912. N.B.



www.dacoromanica.ro

*Tabelul nr. 2. Posesiunile coloniale în 1876 şi 1900*
(repartizate pe state)*

| | 1876 | | 1900 | | creşterea (+) şi scăderea (−) | | (După tabelele lui *Hübner*) 1914 | |
|---|---|---|---|---|---|---|---|---|
| | km² (în mii) | locuitori (în mii) | km² (în mii) | locuitori (în mii) | km² (în mii) | locuitori (în mii) | km² (în mii) | locuitori (în mii) |
| *Marea Britanie* | *22 476.*$_1$ | *251 861* | *32 713.*$_0$ | *367 605* | *+10 236.*$_9$ | *+ 115 744* | *33 538.*$_6$ | *393 546* |
| Asia | 3 765.$_4$ | 241 835 | 5 224.$_4$ | 301 495 | + 1 459.$_0$ | + 59 660 | 5 265.$_3$ | 324 773 |
| Africa | 706.$_9$ | 2 331 | 9 201.$_2$ | 53 097 | + 8 494.$_3$ | + 50 766 | 9 675.$_7$ | 52 069 |
| Australia | 7 699.$_4$ | 1 970 | 7 699.$_4$ | 3 983 | — | + 2 013 | } 8 261.$_3$ | 6 588 |
| Polinezia | 291.$_9$ | 564 | 558.$_7$ } 8 258.$_1$ | 1 496 | + 266.$_8$ | + 932 | | |
| America | 8 711.$_4$ | 5 160 | 8 728.$_2$ | 7 533 | + 16.$_8$ | + 2 373 | 8 962.$_3$ | 10 114 |
| Arctica | 1 301.$_1$ | 1 | 1 301.$_1$ | 1 | — | — | 1 374.$_0$ | 2 |
| *Ţările de Jos* | *2 044.*$_9$ | *24 520* | *2 045.*$_6$ | *37 874* | *+ 0.*$_7$ | *+ 13 354* | *2 045.*$_6$ | *38 097* |
| Asia | 1 520.$_6$ | 24 170 | 1 520.$_6$ | 37 494 | — | + 13 324 | 1 520.$_6$ | 37 717 |
| Polinezia | 394.$_1$ | 240 | 394.$_8$ | 240 | + 0.$_7$ | — | 394.$_8$ | 240 |
| America | 130.$_2$ | 110 | 130.$_2$ | 140 | — | + 30 | 130.$_2$ | 140 |
| *Belgia — statul Congo* | — | — | *2 382.*$_8$ | *19 000* | *+ 2 382.*$_8$ | *+ 19 000* | *2 365.*$_0$ | *15 003* |
| Africa | — | — | 2 382.$_8$ | 19 000 | + 2 382.$_8$ | + 19 000 | 2 365.$_0$ | 15 003 |
| *Franţa* | *965.*$_3$ | *5 997* | *10 985.*$_1$ | *50 107* | *+10 019.*$_8$ | *+ 44 110* | *10 581* | *55 552* |
| Asia | 160.$_0$ | 2 683 | 664.$_2$ | 18 073 | + 504.$_2$ | + 15 390 | 803.$_5$ | 17 272 |
| Africa | 700.$_0$ | 2 875 | 10 211.$_2$ | 31 518 | + 9 511.$_2$ | + 28 643 | 9 660.$_3$ | 37 750 |
| Polinezia | 23.$_3$ | 93 | 24.$_2$ | 88 | + 0.$_9$ | − 5 | 22.$_6$ | 80 |
| America | 82.$_0$ | 346 | 82.$_0$ | 428 | — | + 82 | 91.$_2$ | 450 |
| Antarctica | — | — | 3.$_5$ | — | + 3.$_5$ | — | (3.$_5$) | — |
| *Spania* | *432.*$_0$ | *8 381* | *220.*$_3$ | *673* | *− 211.*$_7$ | *− 7 708* | *560.*$_5$ | *589* |
| Asia | 296.$_3$ | 6 000 | — | — | − 296.$_3$ | − 6 000 | — | — |
| Africa | 9.$_8$ | 319 | 220.$_3$ | 673 | + 210.$_5$ | + 354 | 560.$_5$ | 589 |
| Polinezia | 2.$_6$ | 37 | — | — | − 2.$_6$ | − 37 | — | — |
| America | 123.$_3$ | 2 025 | — | — | − 123.$_3$ | − 2 025 | — | — |
| *Portugalia* | *1 821.*$_9$ | *6 749* | *2 093.*$_1$ | *7 675* | *+ 271.*$_2$ | *+ 926* | *2 092.*$_7$ | *9 331* |
| Asia | 19.$_9$ | 849 | 19.$_9$ | 810 | — | − 39 | 22.$_8$ | 980 |
| Africa | 1 802.$_0$ | 5 900 | 2 073.$_2$ | 6 865 | + 271.$_2$ | + 965 | 2 069.$_9$ | 8 351 |
| *Italia* | — | — | *510.*$_0$ | *731* | *+ 510.*$_0$ | *+ 731* | *1 590.*$_1$ | *1 403* |
| Africa | — | — | 510.$_0$ | 731 | + 510.$_0$ | + 731 | 1 590.$_1$ | 1 403 |
| *Imperiul german* | — | — | *2 596.*$_5$ | *11 998* | *+ 2 596.*$_5$ | *+ 11 998* | *2 907.*$_9$ | *12 282* |
| Asia | — | — | 0.$_5$ | 84 | + 0.$_5$ | + 84 | 0.$_5$ | 192 |
| Africa | — | — | 2 352.$_2$ | 11 465 | + 2 352.$_2$ | + 11 465 | 2 662.$_3$ | 11 449 |
| Polinezia | — | — | 243.$_8$ | 449 | + 243.$_8$ | + 449 | 245.$_1$ | 641 |
| *Danemarca* | *191.*$_4$ | *119* | *191.*$_4$ | *121* | *— +* | *+ 2* | *88.*$_5$ | *40* |
| America | 0.$_4$ | 38 | 0.$_4$ | 31 | — — | − 7 | 0.$_4$ | 27 |
| Arctica | 191.$_0$ | 81 | 191.$_0$ | 90 | — + | + 9 | 88.$_1$ | 13 |
| *Suedia* | *0.*$_{02}$ | *1* | — | — | *− 0.*$_{02}$ | *− 1* | *0.*$_{02}$ | — |
| America | 0.$_{02}$ | 1 | — | — | − 0.$_{02}$ | − 1 | (0.$_{02}$) | — |
| *Rusia* | *17 010.*$_7$ | *15 958* | *17 286.*$_8$ | *25 045* | *+ 276.*$_1$ | *+ 9 087* | *17 388.*$_1$ | *33 164* |
| Asia | 17 010.$_7$ | 15 958 | 17 286.$_8$ | 25 045 | + 276.$_1$ | + 9 087 | 17 388.$_1$ | 33 164 |
| *Statele Unite* | *1 552.*$_5$ | *60* | *1 875.*$_5$ | *8 818* | *+ 323.*$_0$ | *+ 8 758* | *(1 875.*$_5$*)* | *(9 687)* |
| Asia | — | — | 296.$_3$ | 7 635 | + 296.$_3$ | + 7 635 | 296.$_3$ | 8 460 |
| Polinezia | — | — | 17.$_4$ | 167 | + 17.$_4$ | + 167 | 17.$_4$ | 211 |
| America | 1 552.$_5$ | 60 | 1 561.$_8$ | 1 016 | + 9.$_3$ | + 956 | (1 561.$_8$) | (1 016) |
| Total | 46 494.$_8$ | 313 646 | 72 900.$_1$ | 529 647 | +26 405.$_3$ | + 216 001 | 74 963.$_5$ | 568 694 |

* În caiet, textul acestui tabel a fost transcris de N.K. Krupskaia; cuvintele culese cu aldine au fost scrise de V.I. Lenin. — *Nota red.*





www.dacoromanica.ro

## *Ce este imperialismul?*

| „Marile" puteri: | Coloniile 1876 km² | Coloniile 1876 locuitori | Coloniile 1914 km² | Coloniile 1914 locuitori | Metropola 1914 km² | Metropola 1914 locuitori | Total 1914 km² | Total 1914 locuitori |
|---|---|---|---|---|---|---|---|---|
| | | | (în milioane) | | | | | |
| Anglia | 22.5 | 251.9 | 33.5 | 393.5 | 0.3 | 46.5 | 33.8 | 440.0 |
| Rusia | 17.0 | 15.9 | 17.4 | 33.2 | 5.4 | 136.2 | 22.8 | 169.4 |
| Franța | 0.9 | 6.0 | 10.6 | 55.5 | 0.5 | 39.6 | 11.1 | 95.1 |
| Germania | — | — | 2.9 | 12.3 | 0.5 | 64.9 | 3.4 | 77.2 |
| Japonia | — | — | 0.3 | 19.2 | 0.4 | 53.0 | 0.7 | 72.2 |
| Statele Unite ale Americii de Nord | — | — | 0.3 | 9.7 | 9.4 | 97.0 | 9.7 | 106.7 |
| Cele șase „mari" puteri, în total | 40.4 | 273.8 | 65.0 | 523.4 | 16.5 | 437.2 | 81.5 | 960.6 |
| Trei țări care sînt ciopîrțite cu un zel deosebit (Turcia, China, Persia) | | | | | | | 14.5 | 361.2 |
| Întregul glob pămîntesc (fără regiunea polară) | | | | | | | 133 | 1 657 |
| *Toate* coloniile: | 46.5 | 313.6 | 74.9 | 568.7 | | | | |
| Coloniile care *nu* aparțin marilor puteri | | | 9.5 | 45.3 | | | | |

*N. B.* Rusia $169 \times 0.57\% = 96.33$ *N. B.*
**96** mil. de locuitori asupriți sau lipsiți de drepturi egale

| | km² | locuitori (milioane) |
|---|---|---|
| Întreaga Europă | — 9.97 | — 452.4 |
| Anglia + Franța + Rusia + Germania | 6.70 | 287.2 |
| celelalte state | 3.27 | 165.2 |
| Întreaga Americă | — 39.98 | — 189.5 |
| Statele Unite ale Americii de Nord | — 9.40 | — 97.0 |
| toate coloniile | 9.20 | 10.7 |
| celelalte state | 21.38 | 81.8 |
| Întreaga Asie | — 44.45 | — 871.2 |
| toate coloniile | 25.3 | 422.5 |
| trei semicolonii (Turcia + China + Persia) | — 19.1 | — 448.7 |
| | 14.5 | 361.2 |
| rest | 4.6 | 87.5 |

www.dacoromanica.ro

| | km² | locuitori (milioane) |
|---|---|---|
| Întreaga Africă | 29.9 | 136.2 |
| toate coloniile: | 28.6 | 126.6 |
| rest = | 1.3 | 9.6 |
| Întreaga Australie: | 8.9 | 7.8 |
| toate coloniile = | 7.7 | 3.4 (?) |
| (+ Polinezia ?) | | |

| | mil. locuitori | |
|---|---|---|
| cele 6 mari puteri | 437.2 | |
| toate coloniile | 568.7 | 929.9 |
| cele 3 țări „pradă“ | 361.2 | |
| | 1 367.1 | |

300 privilegiați
150 asupriți
1 000 { coloniile și țările pradă }
1 450
150 state mici și candidați
1 600

*Aproximativ:*
milioane de locuitori
300 „marile puteri“ și asupritorii și jefuitorii privilegiați
300 țările dependente, lipsite de drepturi depline, jefuite și mărunte
1 000 coloniile și țările „pradă“
1 600

## China

*Naționalitatea străinilor în porturile cu regim stabilit prin tratate*

1912

| | Firme | Persoane |
|---|---|---|
| Japonezi | 733 | 75 210 |
| Ruși | 323 | 45 908 |
| Englezi | 592 | 8 690 |
| Americani | 133 | 3 869 |
| Francezi | 107 | 3 133 |
| Germani | 276 | 2 817 |
| Portughezi | 44 | 2 785 |
| Italieni | 40 | 537 |
| Austrieci | 17 | 328 |
| Danezi | 11 | 279 |
| Norvegieni | 8 | 250 |
| Belgieni | 15 | 245 |
| Spanioli | 6 | 224 |
| Suedezi | 2 | 189 |
| Olandezi | 13 | 157 |
| Maghiari | 3 | 27 |
| Brazilieni | 1 | 9 |
| Alte naționalități | 4 | 97 |
| Total | 2 328 | 144 754 |

www.dacoromanica.ro

| | Metropola | | Coloniile | | Total | | (Coloniile) în milioane 1876 | | 1914 | |
|---|---|---|---|---|---|---|---|---|---|---|
| | mil. km² | mil. locuitori | mil. km² | mil. locuitori | mil. km² | mil. locuitori | km² | locuitori | km² | locuitori |
| (α) Rusia (Europa + Asia) | 5.4 | 136.2 | 16.1 | 33.2 | 22.3 | 169.4 | 17.0 | 15.1 | 17.4 | 33.2 |
| (β) Marea Britanie | 0.3 | 46.5 | 30.0 | 378.5 | 30.1 | 425.0 | 22.5 | 251.0 | 33.5 | 393.5 |
| (γ) Franța | 0.5 | 39.6 | 10.6 | 55.5 | 11.1 | 95.1 | 0.1 | 6.1 | 10.6 | 55.5 |
| Σ = | 6.2 | 222.3 | 57.5 | 467.2 | 63.7 | 689.5 | | | | |
| 1) Belgia | 0.01 | 7.5 | 2.4 | 15.0 | 2.4 | 22.5 | | | | |
| Serbia | 0.01 | 4.5 | — | — | 0.1 | 4.1 | | | | |
| (δ) Germania | 0.5 | 64.1 | 2.1 | 12.1 | 3.4 | 77.2 | — | — | 2.1 | 12.2 |
| Austro-Ungaria | 0.7 | 51.4 | — | — | 0.7 | 51.4 | | | | |
| Turcia | 1.1 | 21.6 | — | — | 1.1 | 21.6 | | | | |
| | 3.0 | 137.1 | 2.9 | 12.3 | 5.1 | 150.1 | | | | |
| (ε) Japonia | 0.4 | 53.0 | 0. | 19.2 | 0.7 | 72.2 | — | — | 0.5 | 19.2 |
| China | 11.1 | 329.6 | — | — | 11.1 | 329.6 | | | | |
| (ζ) Statele Unite | 9.4 | 97.0 | 0.3 | 9.7 | 9.7 | 106.7 | — | — | 0.2 | 9.7 |
| Cele 6 „mari" puteri (α—ζ) | 16.5 | 437.2 | 61.6 | 508.4 | 77.1 | 945.6 | 40.4 | 273.6 | 65.0 | 523.4 |

1) *Belgia* are 29 452 km² și 7.5 (mil.) de locuitori + colonii cu 2.4 mil. km² și 15 milioane de locuitori. Σ = 2.4 mil. km² și 22.5 mil. de locuitori

*Serbia* are 87 303 km² și 4.5 milioane de locuitori
Σ = 0.1 mil. km² și 4.2 milioane de locuitori

| | | |
|---|---|---|
| Turcia | 1.6 | 21.6 |
| China | 11.1 | 329.6 |
| Σ = | 12.1 | 351.2 |
| Persia = | 1.6 | 10.0 |
| Σ = | 14.5 | 361.2 |

www.dacoromanica.ro

## Statele balcanice înainte și după războiul din 1912—1913*

| | Suprafața totală în km² | | | Populația | | |
|---|---|---|---|---|---|---|
| | Teritoriul vechi | Teritoriile dobîndite | Teritoriul actual | Teritoriul vechi | Teritoriile dobîndite | Teritoriul actual |
| România | 131 353 | 8 340 | 139 693 | 7 248 | 354 | 7 602 |
| Bulgaria | 96 345 | 17 660 | 114 005 | 4 337 | 429 | 4 766 |
| Serbia | 48 303 | 39 000 | 87 303 | 2 912 | 1 533 | 4 445 |
| Muntenegru | 9 080 | 5 100 | 14 180 | 285 | 150 | 435 |
| Albania | — | 28 000 | 28 000 | — | 800 | 800 |
| Grecia | 64 657 | 51 318 | 115 975 | 2 632 | 1 624 | 4 256 |
| Creta | 8 618 | 149 755 | | 344 | 4 583 | |
| Turcia | 169 317 | | 28 180 | 6 130 | | 1 891 |
| Țările balcanice | 527 673 | — 337[1] | 527 336 | 23 888 | 307 | 24 195 |

[1]) Diferența se datorește unor inexactități, și anume: Albania este arătată, după cît se pare, mai mică decît este în realitate.

* Textul acestui tabel este transcris în caiet de N.K. Krupskaia. — *Nota red.*



www.dacoromanica.ro

| Întregul glob pământesc: | mil. km² | Populația mil. | % | pe km² | Comerțul special (1912) Import (milioane mărci) | Export (milioane mărci) |
|---|---|---|---|---|---|---|
| Asia | 44.45 | 871.2 | 526 | 19.6 | 9 278 | 10 162 |
| Europa | 9.97 | 452.4 | 273 | 45.4 | 56 655 | 44 224 |
| Africa | 29.89 | 136.2 | 82 | 4.5 | 3 149 | 3 584 |
| America | 39.98 | 189.5 | 114 | 4.7 | 15 738 | 18 286 |
| Australia | 8.96 | 7.8 | 5 | 0.9 | 2 199 | 2 269 |
| Țările polare | 12.67 | 0.01 | 0 | — | — | — |
| Total: | 145.92 | 1 657.1 | 1 000 | 11.4 | 87 019 | 78 525 |

*Tabelele geografice-statistice întocmite de Otto Hübner*, ediția 1914 (anul LXIII)*

| *Marea Britanie* | *Căi ferate* km |
|---|---|
| (1912) Egipt | 4 241 |
| (1912) Sudanul egiptean | 1 725 |
| (1912) Malta | 13 |
| (1911/12) Cipru | 98 |
| (1911/12) India | 55 875 |
| (1911) Ceylon | 971 |
| (1911) Straits Settlements | 34 |
| — — | 16 |
| (1912) Protectoratul Malaia | 1 180 |
| (1912) Honkong | 15 |
| (1912) Borneo de nord | 211 |
| (1912) Uniunea Sud-Africană | 12 626 |
| (1910) Basutoland | 26 |
| (1912) Rhodesia | 3 872 |
| (1912) Nyassaland | 182 |
| (1912) Africa de est | 943 |
| (1912) Zanzibar | 10 |
| (1912) Nigeria | 1 467 |
| (1912) Sierra Leone | 365 |
| (1912) Coasta de Aur | 270 |
| (1912) Ins. Mauriciu | 207 |
| (1912) Newfoundland | 1 238 |
| (1912) Canada | 47 150 |
| (1912) Jamaica | 313 |
| (1912) Insulele Windward | 45 |
| (1912) Trinidad | 135 |
| (1912) Honduras | 40 |
| (1912) Guiana | 152 |
| (1912/13) Federația australiană | 30 141 |
| (1912/13) Noua Zeelandă | 4 588 |
| | 168 149 |

* Textul de la p. 10 din caiet (p. 280–282 din volumul de față) a fost transcris de N.K Krupskaia; cuvintele culese cu aldine au fost scrise de V.I. Lenin. — *Nota red.*

www.dacoromanica.ro

| | | km |
|---|---|---|
| | *Franța* | |
| (1910) | Algeria | 3 491 |
| (1912) | Tunisia | 1 656 |
| (1913) | Africa de vest | 2 400 |
| (1913) | Coasta Somaliei | 130 |
| (1913) | Madagascar | 368 |
| (1913) | Réunion | 126 |
| (1913) | India | 30 |
| (1912) | Indochina | 1 374 |
| (1908) | Martinica | 224 |
| (1913) | Guiana | 16 |
| (1913) | Noua Caledonie | 17 |
| | | 9 832 |
| (1912) | *Congo Belgian* | 1 235 |
| | *Italia* | |
| (1912) | Libia | 87 |
| (1912) | Eritreea | 120 |
| | | 207 |
| | *Imperiul german* | |
| (1913) | Africa de est | 1 602 |
| (1913) | Camerun | 443 |
| (1913) | Togo | 327 |
| (1913) | Africa de sud-vest | 2 104 |
| | | 4 476 |
| | *Țările de Jos* | |
| (1912) | Indiile Orientale | 2 355 |
| | | 2 683 |
| | Celelalte posesiuni | 337 |
| | | 5 375 |
| | *Rusia* | |
| (1913) | Caucaz, Asia centrală, Siberia | 17 036 |
| (1911) | *Turcia* | 6 660 |
| | *din care* în | |
| | 1. Europa | 1 994 |
| | 2. Asia Mică | 2 372 |
| | 3. Siria și Arabia | 2 294 |
| (1909) | Persia | 54 |
| | date în exploatare | 12 |

www.dacoromanica.ro

| | Suprafața totală în km² | Populația |
|---|---|---|
| *Turcia*, stat constituțional începînd din 1909 | *1 794 980* | *21 600 000* (1910) |
| Turcia europeană | 28 180 | 1 891 000 (1910) |
| Asia Mică | 501 400 | 10 940 765 (1910) |
| Armenia și Kurdistan | 186 500 | 2 357 436 (1900) |
| Siria și Mesopotamia | 637 800 | 5 361 203 (1910) |
| Arabia | 441 100 | 1 050 000 (1910) |
| *China*, republică începînd din martie 1912 | *11 138 900* | *329 617 760* |
| China propriu-zisă | 6 242 300 | 325 817 760 (1910) |
| Mongolia | 2 787 600 | 1 800 000 |
| Tibet | 2 109 000 | 2 000 000 |
| *Japonia*, imperiu constituțional | *673 681* | *72 206 475* |
| Japonia propriu-zisă | 382 415 | 52 985 423 (1912) |
| Formosa | 35 997 | 3 512 607 (1913) |
| Karafuto (Sahalinul japonez) | 34 069 | 42 612 (1913) |
| Guandun | 3 374 | 501 767 (1913) |
| Coreea | 217 826 | 15 164 066 (1913) |

***N.B.:*** în mii de km² **(suprafața totală)**
Persia — circa 1 645 **(populația totală a Persiei în 1907: $9^1/_2$ mil.)**
În baza acordului din 1907:
sfera de influență britanică circa 355
„ „ „ rusă circa 790

## ACUZAȚII RECIPROCE

*Acuzații reciproce:*

„La Revue de Paris", 1 martie 1915 (nr. 5, 1915)
articolul: **G. Demorgny.** *„Metodele turco-germane în Persia"* (cu o hartă a sferelor de influență ale rușilor și englezilor în Persia).

N.B. Vociferările unui imperialist în legătură cu succesele obținute de germani. (Caracteristic pentru zugrăvirea imperialismului.)

Printre altele (p. 217):

N.B. „La 24 decembrie (1914) explodează la Teheran o bombă destinată să ucidă pe miniștrii plenipotențiari ai Rusiei, Franței, Belgiei și Angliei, dar lovitura dă greș și bomba ucide pe unul dintre participanții la complot, organizat de o bandă germano-turcă"...

www.dacoromanica.ro

Autorul citează articolele sale apărute în „*Revue du monde musulman*“, 1913, nr. 22 şi 23 (martie şi iunie 1913), şi cărţile sale: „*Problema dunăreană*“, Paris, 1911 (Larose şi Tenin); „*Administraţia Persiei*“. Paris, 1913 (Leroux); de acelaşi autor: „Instituţiile financiare ale Persiei“. Paris, 1915 (Leroux). N.B.

*Anul Sitchkan-il* (21.III.1912—20.III.1913).

1. Comerţul Rusiei cu Persia = *628857900 de krani* (1 kran = $0._{4545}$ franci).

Exportul Persiei în Rusia = 69% din întregul export al Persiei.
Importul Persiei din Rusia = 58% din întregul import al Persiei (p. 205).

2. Importul Persiei din Anglia = 25% din întregul import al Persiei. Exportul Persiei în Anglia = 13% din întregul export al Persiei.
3. Turcia
4. Comerţul Germaniei cu Persia = 24 316 252 de krani
5. Franţa
6. Italia

((Aceste ţări sînt înşirate după volumul comerţului lor cu Persia: 1—6))

---

„*Preussische Jahrbücher*“, 1915, nr. 3 (martie), articolul lui Hans Delbrück (p. 485):

„Findley, ministrul plenipotenţiar al Angliei în Norvegia, a încercat să năimească, în numele guvernului său, un asasin pentru a-l înlătura pe irlandezul sir Roger Casement“. (Din contraacuzaţiile lui Delbrück la adresa Angliei.) N.B.

## „ÎNSEMNĂRI DESPRE TEHNICĂ“

„The Daily Telegraph“, 15.III.1915. „Însemnări despre tehnică“.

„*Rolul petrolului în război.* O navă de război care foloseşte exclusiv petrol“.

„Cancelarul trezoreriei a avut dreptate cînd a spus: «Este un război al tehnicii». Vedem că tehnica îşi pune amprenta pe fiecare fază a uriaşei lupte care se dă astăzi în lumea întreagă. Tehnica nu mai joacă un rol secundar. Ea a devenit principala trăsă-

www.dacoromanica.ro

tură caracteristică a războiului, în așa măsură încît un «martor ocular», descriind recent rolul pe care-l joacă pe continent tracțiunea mecanică, l-a putut denumi «războiul benzinei». Ar fi poate mai just să i se spună «războiul petrolului», deoarece acest termen ar cuprinde și flota, întrucît este vorba de multe dintre vasele ei cele mai mari și cele mai mici — superdreadnoughturi și submarine".

Vasul „Regina Elisabeta" este unul dintre primele vase care funcționează „pe bază de petrol". Ieftinire. Lucrul principal este rapiditatea aprovizionării cu combustibil etc. etc. Un uriaș progres tehnic.

Se prevede trecerea la „motoare cu combustie internă pe navele de război". Vasele comerciale trec de pe acum la astfel de motoare.

## JUNIUS. „CRIZA SOCIAL-DEMOCRAȚIEI"*

**Junius.** „*Criza social-democrației*". Anexă: „Teze cu privire la sarcinile social-democrației internaționale". Zürich, *1916*, *109* p. (105—109, tezele).

„Introducerea" este datată *2.I.*1916: broșura însă, spune autoarea a fost scrisă în IV.1915.

p. 6: „Capitularea social-democrației internaționale... a o estompa ar fi cea mai mare prostie"...

p. 24: „Două linii de dezvoltare... duc... la acest război" 1) 1870, N.B., *anexarea* Alsaciei și Lorenei și 2) dezvoltarea imperialismului în ultimii 25 de ani.

N.B. p. 28: Discursul lui Bülow din 11.XII.1899. Un program imperialist clar: englezii au o „Britanie mai mare", francezii „noua Franță", rușii au Asia, germanii o „Germanie mai mare".

p. 31—33: descrie foarte bine jefuirea țăranilor turci din Asia Mică de către capitalul financiar german.

p. *42*: ...„În actualul război, chestiunea existenței se pune numai pentru 2 state: Belgia și Serbia"...

p. *43*: În Rusia, imperialismul „nu" este atît *„expansiune economică"*, cît *„interesul politic al statului"*.

* Vezi *V. I. Lenin.* Opere complete, vol. 30, București, Editura politică, 1964, ed. a doua, p. 1—16. — *Nota red.*

www.dacoromanica.ro

p. *48:* Destrămarea Austriei este accelerată „datorită apariției unor state naționale de sine stătătoare în imediata apropiere a monarhiei“...

...„*Ne* viabilitatea lăuntrică a Austriei s-a făcut simțită“...

...„Monarhia habsburgică nu este organizarea politică a unui stat burghez, ci numai o uniune slab închegată a cîtorva clici de paraziți sociali“ (49)...

...„o dilemă inevitabilă: ori monarhia Habsburgilor, ori dezvoltarea capitalistă a statelor balcanice“ (49)...

...„Lichidarea Austro-Ungariei nu este din punct de vedere istoric decît o continuare a destrămării Turciei și constituie laolaltă cu această destrămare o cerință a procesului istoric de dezvoltare“ (49—50). N.B.

„Imperialismul german, legat de două cadavre în descompunere, mergea direct spre un război mondial“ (50).

...„În Camerun, Manga Bell din tribul duala... acuzat de o pretinsă tentativă (de înaltă trădare)... a fost spînzurat fără surle și trompete, în zarva războiului, fără procedura incomodă a unui proces... Fracțiunea din Reichstag a învăluit cadavrul căpeteniei tribului duala într-o tăcere discretă“ (56).

p. *60:* două cauze ale înfrîngerii din 1905:

(1) „uriașul“ ei program politic; „unele (dintre probleme), de pildă problema agrară, nici nu pot fi soluționate în cadrul orînduirii sociale actuale“... ?

(2) ajutorul dat de reacțiunea europeană...

71: „Pericolul pentru «dezvoltarea mișcării de eliberare a Germaniei» nu-l prezintă Rusia, cum credea fracțiunea din Reichstag, ci însăși Germania“... (și, printre altele, expresia: „cursul Zabern“, p. 71).

74: „Oare principiul socialist: dreptul popoarelor la autodeterminare nu înseamnă că fiecare popor are dreptul și datoria să-și apere libertatea și independența?“... (75) „desigur, un popor care capitulează în fața dușmanului din afară este demn de dispreț“...

75: Citat din „*Războiul civil din Franța*“: „Cel mai înalt avînt eroic de care mai era în stare societatea veche era războiul național; acum acesta se vădește a fi o simplă înșelăciune a guvernului“...

www.dacoromanica.ro

76: „În istoria burgheză, invazia și lupta de clasă nu sînt opuse una alteia, după cum spune legenda oficială, ci una este un mijloc și o manifestare a celeilalte. Și dacă pentru clasele dominante invazia reprezintă un mijloc verificat împotriva luptei de clasă, pentru clasele care se ridică lupta de clasă cea mai ascuțită rămîne cel mai bun mijloc împotriva invaziei"... Istoria orașelor italiene în *evul mediu* și în special *1793*.

77: tot așa stau lucrurile, spune autoarea, și cu autodeterminarea. „Este adevărat: socialismul recunoaște fiecărui popor dreptul la independență și libertate, dreptul de a-și hotărî singur soarta. Dar e o adevărată batjocură la adresa socialismului cînd statele capitaliste de astăzi sînt prezentate ca expresie a acestui drept al popoarelor la autodeterminare. În care dintre aceste state poporul a determinat pînă acum formele și condițiile existenței sale (sic!) naționale, politice și sociale?" Prin „autodeterminarea poporului german", Marx, Engels, Lassalle înțelegeau o „mare republică germană unită". [Germania de astăzi e construită (N.B.) (77) „pe ruinele dreptului la autodeterminare (N.B.) națională (N.B.) al poporului german"...]

77 ...„sau este oare cea de-a treia republică — cu posesiunile ei coloniale în patru continente și cu atrocitățile ei colonialiste comise în două continente — o expresie a «autodeterminării» națiunii franceze?"...

78: „În accepțiunea socialistă a acestei noțiuni nu există națiune liberă dacă existența sa ca stat are la bază înrobirea altor popoare, pentru că și popoarele din colonii sînt considerate popoare și membri ai statului. Socialismul internațional recunoaște dreptul națiunilor de a fi libere, independente, egale în drepturi, dar numai el poate crea astfel de națiuni, numai el poate înfăptui dreptul națiunilor la autodeterminare. Nici această lozincă a socialismului, ca și toate celelalte, nu constituie o canonizare a situației existente, ci un îndreptar, un stimulent al politicii revoluționare, transformatoare și active a proletariatului"...

N.B.

www.dacoromanica.ro

...În actualele condiții imperialiste, nici nu mai pot avea loc „războaie naționale de apărare" (78)... a face abstracție de aceste condiții înseamnă *„a construi pe nisip"*. ?

De aceea, „problema apărării și a agresiunii, problema «vinovatului» este complet lipsită de importanță" (78); nici Franța, nici Anglia nu sînt în „autoapărare", ele apără „nu poziția lor națională, ci poziția lor politică pe arena mondială"...

N.B.: ...„pentru a risipi himera «războiului național», care domină în prezent politica social-democrată" (81).

Politica imperialistă este un fenomen internațional, rezultatul „dezvoltării mondiale a capitalului" (79)... „Numai pornind de la acest punct de vedere poate fi abordată just problema «apărării patriei» în războiul actual" (80)... Sistemul de alianțe, interesele militare etc. afectează imediat interesele și țările *imperialiste*... „În sfîrșit, însuși faptul că în prezent toate statele capitaliste au posesiuni coloniale, care în timpul războiului — chiar dacă acesta începe ca un «război național de apărare» — sînt atrase în război fie și numai din considerente pur strategice-militare"... „războiul sfînt" în Turcia, instigarea la răscoale în colonii... — „acest fapt transformă și el în mod automat orice război contemporan într-o conflagrație imperialistă mondială" (82)...

Exemplul Serbiei (îndărătul ei stă Rusia), al Olandei (coloniile ei *etc.*)... „Astfel, tot condițiile istorice ale imperialismului contemporan sînt acelea care determină caracterul războaielor în diferitele țări, și aceste condiții fac ca în prezent să nu mai fie în general posibile războaie naționale de apărare" (84)...

Îl citează pe K. Kautsky: „Patriotismul și social-democrația", 1907, p. 16, în special, că „în aceste condiții... nu ne mai putem aștepta nicăieri la un război de apărare a libertății naționale" (Kautsky, citat de Junius la p. 85). (K. Kautsky, p. 12—14, despre „problemele naționale", spune că ele pot fi rezolvate

www.dacoromanica.ro

„*n u m a i* (N.B.) *d u p ă* (N.B.) victoria proletariatului".) [K. Kautsky, p. 23 N.B.]

Care este însă sarcina social-democrației? De a nu fi „pasivă". Nu. „Prin urmare, în loc de a învălui cu fățărnicie războiul imperialist în mantia apărării naționale, trebuiau, dimpotrivă, luate *în serios* (subliniat de autor) dreptul popoarelor la autodeterminare și apărarea patriei, folosindu-le ca o pîrghie revoluționară *împotriva* (subliniat de autor) războiului imperialist (85). Cerința cea mai elementară a apărării patriei este ca poporul să ia apărarea în propriile sale mîini. Iar primul pas în această direcție este *miliția*, adică nu numai ca întreaga populație bărbătească adultă să fie înarmată imediat, dar și, în primul rînd, poporul să hotărască asupra războiului și păcii; aceasta însemnînd mai departe: lichidarea imediată a oricărei lipse de drepturi politice, deoarece libertatea politică cea mai largă este necesară ca bază a apărării patriei de către popor. Sarcina primordială a social-democrației era să proclame aceste măsuri efective de apărare a patriei, să ceară înfăptuirea lor" (86). Iar social-democrații, spune autorul, au hotărît să revendice crearea miliției după război!!! deși noi am spus că „*n u m a i* miliția" este în stare să apere patria!!!

? ??? N.B.

„Altfel înțelegeau apărarea patriei dascălii noștri"... (Marx în „Războiul civil" se pronunță pentru războiul național al Comunei)... și... Friedrich Engels este în *1892* pentru repetarea lui 1793... Dar imediat după aceasta urmează: „*Cînd a scris aceste rînduri, Engels se referise la o situație cu totul diferită de cea de astăzi*" (87) — era înainte de revoluția rusă. „El (Engels) avea în vedere un adevărat război național de apărare al unei Germanii atacate" (87)...

N.B.!

Și mai departe: „Da, social-democrații sînt datori să-și apere țara în timpul marilor crize istorice. Și tocmai în aceasta constă marea vină" a fracțiunii social-democrate... „Ea *a abandonat* patria în clipa celei mai mari primejdii, căci în acel moment prima ei datorie față de patrie era: să-i dezvăluie adevăratul substrat al războiului imperialist actual, să sfîșie mreaja minciunilor

?? ??

www.dacoromanica.ro

patriotice şi diplomatice în care era învăluit acest atentat împotriva patriei, să declare sus şi tare că în acest război atît victoria cît şi înfrîngerea sînt deopotrivă de nefaste pentru poporul german... să proclame necesitatea înarmării imediate a poporului şi a dreptului său de a hotărî în problema războiului şi a păcii... în sfîrşit, să opună programului imperialist de război — program prin care se urmăreşte menţinerea Austriei şi a Turciei, adică a reacţiunii în Europa şi în Germania — vechiul program, cu adevărat naţional, al patrioţilor şi democraţilor de la 1848, programul lui Marx, Engels şi Lassalle: lozinca marii republici germane unite. Acesta era steagul care trebuia desfăşurat în faţa ţării, steag care ar fi fost cu adevărat naţional, cu adevărat eliberator şi care ar fi fost în concordanţă cu cele mai frumoase tradiţii ale Germaniei şi ale politicii internaţionale de clasă a proletariatului" (88).

N.B.

??

...„Aşadar, greaua dilemă de a alege între interesele patriei şi solidaritatea internaţională a proletariatului, tragicul conflict care i-a determinat pe parlamentarii noştri să treacă «cu strîngere de inimă» de partea războiului imperialist este o pură închipuire, o ficţiune burghezo-naţionalistă. Dimpotrivă, între interesele ţării şi interesele de clasă ale Internaţionalei proletare există şi în timp de război şi în timp de pace o armonie deplină: atît războiul cît şi pacea impun ca lupta de clasă să fie desfăşurată cu cea mai mare energie, ca programul social-democrat să fie susţinut cu cea mai mare hotărîre" (89)...

100:

Dar ce trebuie să facă partidul? Să declare greva de masă? sau să-i cheme pe soldaţi să refuze să lupte? Ar fi ridicol să se răspundă afirmativ la aceste întrebări. Revoluţia nu poate fi „făcută". „Prescripţiile şi reţetele cu caracter tehnic" ar fi „*r i d i c o l e*" (90), nu despre asta este vorba, ci despre o lozincă politică clară. (Cam diluat cînd se pronunţă împotriva reţetelor cu caracter



www.dacoromanica.ro

tehnic etc. etc. şi împotriva „cercurilor complotiste mărunte“ etc.) (N.B. 101—102.)

§ VIII (93—104) se ocupă în special de problema „victorie sau înfrîngere“ şi caută să demonstreze că amîndouă sînt deopotrivă de nefaste (distrugeri, noi războaie etc.). Alegerea ar fi o „alegere desperată între două porţii de bătăi“ (98)... „cu excepţia unui singur caz: dacă prin intervenţia sa revoluţionară proletariatul mondial ar dejuca toate planurile“ (ambelor imperialisme) (98)... Statu-quo nu este posibil (99), nu „înapoi“, ci înainte spre victoria proletariatului. Nu planuri fanteziste în sensul dezarmării, nu „utopii“, „reforme parţiale“ (99), ci lupta împotriva imperialismului.

dar America??

şi Japonia??

p. 102 — invocă primejdia „pieirii în masă a proletariatului european“ (102)... „Numai din Europa, numai din ţările capitaliste cele mai vechi poate fi dat, atunci cînd va sosi momentul, semnalul revoluţiei sociale care va elibera omenirea. Numai muncitorii englezi, francezi, belgieni, germani, ruşi, italieni cu toţii laolaltă pot conduce armata celor exploataţi şi înrobiţi de pe cele cinci continente“ (103).

## „SOCIALIŞTII ŞI PACEA“

„Journal des débats“, 11.XI.1915.

„Socialiştii şi pacea“... „Pe cît se pare, această uniune“ (de la Zimmerwald) „a fost organizată de socialiştii germani, ale căror legături intime cu guvernul acestei ţări sînt bine cunoscute. E o manevră care nu trebuie să ne mire din partea duşmanilor noştri. Ei au reluat-o de cîteva ori de cînd şi-au dat seama că cauza lor este pierdută“.

!

...„Partidul socialist francez a considerat necesar să facă această declaraţie“ (rezoluţia Partidului socialist împotriva conferinţei) „pentru a înlătura orice echivoc şi pentru a confirma din nou că rămîne credincios tratatului patriotic al sfintei alianţe“.

!!

www.dacoromanica.ro

## DESPRE NOTELE DIN ZIARUL „LE TEMPS"

„Le Temps", 13.XI.

Notă (p. a 2-a) despre articolul din „Vorwärts" cu privire la discursul lui Renaudel; vorbește *cu simpatie* despre articolul din „L'Humanité" îndreptat *împotriva* Zimmerwaldului.

*Ibidem* 12.XI.

„Socialiștii și Alsacia și Lorena"

în „L'Humanité", în articolul lui Compère-Morel, se spune direct, pretinde autorul, „că noi nu considerăm Alsacia și Lorena ca atare" (= ca teritorii germane, pe care nu dorim „să le cucerim")...

## BRAUER DESPRE ETWA „DEFETIȘTII" GERMANI

„Hochland". München. Nr. 8 1914/1915. Mai 1915.

organ de presă catolic, aristocratic al clericalilor austro-münchenezi

(editat de Karl Muth)

*Th. Brauer*. „Războiul și socialismul".

...„Războiul înseamnă mai mult decît un simplu episod în dezvoltarea socialismului: el constituie începutul (cel puțin potențial) al unei anumite desăvîrșiri a acestei dezvoltări" (176)...

...(„Relatare" despre Marx, Engels, Bebel...)

...„«Zdrobirea» teoretică nu împiedică «oportunismul» să-și continue nestingherit existența și să se bucure de un prestigiu tot mai mare. Pe măsură ce cresc masele care se strîng în jurul steagului socialist, cresc într-o măsură și mai mare și veleitățile lor în ceea ce privește prezentul, și este absolut imposibil să fie împiedicate ca în aspirațiile lor să-și îndrepte privirile spre statul contemporan" (179—180)...

...Tocmai în această ideologie (revoluționară), combătută de Bernstein, — „tocmai în această ideologie războiul european are un rol însemnat ca preludiu al revoluției sociale" (180).

(Sindicatele devin mai înțelepte)



www.dacoromanica.ro

...„în preajma războiului se ajunge chiar şi la o adevărată apropiere între socialismul sindical şi reforma socială «burgheză»“ (181).

„Privită sub aspect pur exterior, cotitura din rîndurile social-democraţiei germane care s-a produs în momentul declarării războiului s-a manifestat ca o ruptură neaşteptată şi bruscă. Încă în ajun se puteau citi în presă îndemnuri, avertismente şi implorări în vechiul jargon agitatoric. S-a ajuns chiar pînă la consideraţii care, invocînd ceea ce s-ar fi petrecut în Franţa după 1870, sună ca o laudă a binefacerilor înfrîngerii. Iar apoi, într-o singură zi se produce... o cotitură atît de radicală, încît întrece orice închipuire. Explicaţiile oficiale date acestui fapt nu pot constitui nici pe departe o motivare a lui. După cum ştie oricine—şi de aceea aici nici nu e cazul să vorbim mai pe larg despre aceasta —, ele pot fi uşor infirmate pe baza declaraţiilor oficiale anterioare“ (181).

N.B.

...(Contactul maselor socialiste, spune autorul, cu realitatea „totală“ a vieţii)...

...„Socialiştii precauţi, în special cei din tabăra revizioniştilor“ (182)... au atras de multă vreme atenţia asupra primejdiei pe care o prezintă această educaţie a poporului (în spiritul vechiului socialism)...

...(proslăvirea patriotismului)...

...„Reformiştii pot acum, în sfîrşit, spera că vor găsi şi o bază puternică, trainică pentru un nou program socialist şi social-democrat, pe care îl doreau cu atîta ardoare“ (183)...

...„Dacă ar fi să definim cu un singur cuvînt rezultatul practic al activităţii revizioniştilor, ar trebui să spunem că ea a zdruncinat credinţa în marxism a liderilor şi a păturii conducătoare de organizatori-practicieni şi că în prezent, neavînd nimic corespunzător cu ce să-l înlocuiască, ei şi-au făcut din tactică «profesiunea lor de credinţă»“ (184).

N.B.

şi în general, spune autorul (188), să vedem ce vor spune cei ce se vor întoarce din tranşee.

www.dacoromanica.ro

N.B.: „Raportul inspectorilor de fabrici și de mine din Elveția asupra activității lor pe 1912 și 1913“ — *Aarau. 1914* (265 p., 3 mărci). N.B.

## DESPRE ARTICOLE ȘI NOTE DIN ZIARUL „LE TEMPS“

„Le Temps“, 6.XII.1915.

„Aniversarea bătăliei de la Champigny“ a fost sărbătorită astăzi.

Discursul d-lui Albert *Thomas:*

„Nu poate fi pace cît timp Alsacia noastră și Lorena noastră nu vor face definitiv parte din Franța“...

...pînă ce vom face inofensiv imperialismul german etc. etc. (...„victorie“...) ...„pînă la capăt“...

Ibidem, 7.XII.1915

articolul (redacțional) „Cuvinte frumoase“.

„Această manifestare este cu atît mai semnificativă cu cît d-l Albert Thomas reprezintă în guvern, împreună cu domnii Guesde și Sembat, partidul socialist unit, în rîndurile căruia anumite elemente nu pot uita tendințele periculoase care predominau la ei înainte de război și continuă să fie stăpîniți de idealul confuz al internaționalismului, din cauza căruia era cît pe-aci să pierim“... N.B.

...„Aici“(în cuvîntarea lui Thomas) „există revendicarea clară și precisă ca Alsacia și Lorena să fie retrocedate Franței fără nici un fel de condiții. Aceste cuvinte se află într-un contrast fericit cu formulele excesiv de precaute pe care le propunea uneori extrema stîngă, prilejuind neînțelegeri regretabile“.

Ibidem (p. 2) „La socialiști“. Ieri, se spune, a avut loc o adunare pregătitoare (pentru congresul partidului din 25.XII.1915) a federației din departamentul Senei. Bourderon a încercat să vorbească, „dar a fost întrerupt cu vehemență“ (i s-a strigat că nu are mandat) (*idem „Journal des débats“* din 7.XII. 1915. Cînd Bourderon a spus, relatează ziarul, că reprezintă minoritatea, „au răsunat proteste vehemente“...).

„D-l Merrheim urma să prezinte ieri seara în rue de Paris, la Montreuil, un referat cu privire la Conferința pacifistă internațională de la Zimmerwald. D-lui Merrheim i s-a interzis să țină referatul“.

www.dacoromanica.ro

## ARTICOLUL „LIVRĂRILE AMERICANE DE MATERIALE DE RĂZBOI"

„Neue Zürcher Zeitung", 1915, nr. 485, prima ediție de dimineață. 23.IV.1915.

*Livrările americane de materiale de război.*

„Ziarele americane publică de multă vreme știri cu privire la livrările de materiale de război pentru statele Antantei. Reproducem cele de mai jos după un ziar din California:

Materialele de război destinate aliaților sînt trimise acum de producătorii americani pe mare în Canada, unde sînt încărcate pe vase engleze și transportate în Anglia. Mărfurile destinate Franței și Rusiei urmează aceeași cale, iar din Anglia sînt trimise apoi mai departe. Acționînd direct sau prin intermediul unor agenți, aliații au încheiat contracte aproape cu toate uzinele de armament și fabricile de muniții din Statele Unite. Aceste fabrici caută, firește, să ascundă acest lucru de teamă să nu fie nevoite să sisteze livrările respective, deoarece tot acest material de război pe care îl furnizează este de contrabandă.

În Statele Unite există 57 de întreprinderi care produc exclusiv armament sau muniții. În timpuri normale, în aceste întreprinderi lucrează circa 20 000 de muncitori, acum însă, cînd ele lucrează în două sau trei schimburi, numărul muncitorilor a ajuns la circa 50 000. Uzinele de armament și fabricile de muniții nu produc explozivi. Producția de explozivi reprezintă o ramură industrială de sine stătătoare, cuprinzînd 103 fabrici, a căror producție s-a dublat de la începutul războiului. Unele fabrici de fulmicoton lucrează în 3 schimburi. Consecința acestei cereri masive a fost, firește, creșterea prețurilor. Astfel, guvernul francez a comandat în februarie 24 milioane de funți de fulmicoton la prețul de 65 de cenți funtul, atunci cînd în timpuri normale se plătea 20—25 de cenți funtul.

Se mai adaugă echipamentul pentru soldați și harnașamentul pentru cai: încălțăminte, veselă, șei, piei tăbăcite etc. Războiul din Europa este incontestabil o afacere cît se poate de rentabilă pentru America".

*Lloyd George* în parlament.

www.dacoromanica.ro

## „DAILY TELEGRAPH“, 22 ŞI 23 APRILIE 1915

„The Daily Telegraph“, 22.IV.1915.

Cuvîntarea rostită de Lloyd George în Cameră:

„El a uluit Camera anunţînd că numai în decurs de două săptămîni ale lunii trecute artileria britanică a tras mai multe obuze decît în tot războiul cu burii“.

Dacă în septembrie producţia (de obuze) a reprezentat *2 0*, în martie ea a fost de *3 8 8* — de 19 ori mai mare. N.B.

(Iar în septembrie a fost mai mare ca în august, în august mai mare ca în iulie!)

Înainte de război, spune vorbitorul, se considera că pe continent vor fi 6 divizii. În prezent sînt *3 6* de divizii = = 720 000 de oameni.

În martie a fost adoptată „legea cu privire la apărarea statului“, prin care (guvernul) a fost autorizat „să preia orice uzine constructoare de maşini şi să le treacă pe cele adecvate la producţia de obuze“.

„Cantităţi nesfîrşite de muniţii — iată cea mai bună formulă pentru salvarea vieţii şi asigurarea terminării rapide a războiului“... N.B.

Ibidem, 23.IV.

„Angajamentul patriotic al întreprinzătorilor“:

declar că, *după război*, *la angajarea de muncitori* voi da preferinţă celor care au fost în armată.

Semnătura

(regele şi miniştrii *a p r o b ă*).

Ibidem. *Cartea lui R o o s e v e l t*. „America şi războiul mondial“.

Autorul e pentru principiul: „vorbeşte delicat, dar poartă cu tine o bîtă“ (se plînge că i se spune „big stick“ („bîta“), uitînd începutul maximei sale). (Exemplul *Belgiei*).

El susţine că Statele Unite ale Americii trebuie să introducă „*i n s t r u i r e a m i l i t a r ă*“ a poporului după modelul Elveţiei sau al Australiei...

## ARTICOLELE LUI HUGO BÖTTGER DIN ZIARUL „DER TAG“

„Der Tag“, 1915, nr. 93 (ediţia A). 22.IV.1915.

Articolul: „Sindicatele libere şi guvernul“ de dr. *Hugo Böttger*, membru al Reichstagului.

www.dacoromanica.ro

Autorul începe prin a arăta că *Kirdorf*, directorul general al societății miniere (din Gelsenkirchen), îl condamnă pe ministrul *Delbrück* (ministrul de interne) pentru că menține „un contact strîns cu liderii sindicali".

E un lucru primejdios, spune Kirdorf, muncitorii vor fi și mai neliniștiți.

Autorul obiectează că nu-i nici o nenorocire, că și în tranșee muncitorii și patronii stau alături, că, „dacă ele (= sindicatele libere = social-democrației) sînt antrenate să colaboreze în cadrul Ministerului de Interne în vederea rezolvării unor probleme muncitorești și de importanță generală, aceasta constituie pentru ele în aceeași măsură o recunoaștere cît și o obligație de *a r e n u n ț a* pe toată durata războiului *la anumite puncte din programul social-democrat*, care țin de domeniul preocupărilor **Internaționalei,** și, aidoma tuturor celorlalte pături ale populației, de a-și face datoria și de a-și apăra patria"...

N.B.

Un alt articol al aceluiași autor în nr. *82* (9.IV), „Evoluția politicii noastre", în care citim printre altele:

„E semnificativ că și în discuțiile din rîndurile social-democraților, pe fondul punctului de vedere marxist, se conturează net părerea că în prezent trebuie să se țină seama de dezvoltarea imperialismului, de apariția unor mari puteri mondiale de sine stătătoare și pe cît posibil, în aparență independente. Unii obiectează împotriva acestei păreri, alții încearcă să includă imperialismul în mersul dezvoltării socialismului și, firește nu poate să încapă îndoială care dintre aceste două orientări este mai inteligentă și are mai multe șanse de reușită"...

## ARTICOLUL „ȚELURILE RĂZBOIULUI" DIN „THE ECONOMIST"

**„The Economist"**, 27.III.1915. Sîmbătă.

Articolul: „Țelurile războiului" (în legătură cu discursul rostit de Grey luni (22.III.??) la Bechstein-Hall).

Redacția se tînguiește că nu este pace și se bucură că Grey n-a spus nimic ce ar putea „să prelungească sau să înăsprească războiul"...

Sfîrșitul articolului:

„Oamenii de stat nu se pot împăca cu perspectiva unui sfîrșit funest al războiului: doliu general și faliment aproape

www.dacoromanica.ro

general. În curînd va veni timpul cînd va fi posibil să se țină seama de cerințele umanitarismului și totodată să se înfăptuiască țelurile indicate de sir Edward Grey“ (libertatea naționalităților etc.)... „Dacă această ocazie va fi pierdută, războiul nu va dura veșnic. El se va termina cu un haos revoluționar, care nu se știe unde va începe și nu se știe cum se va sfîrși. Chiar dacă războiul s-ar termina mîine, este îndoielnic că se va găsi chiar și în această țară, relativ prosperă, măcar o singură familie care să nu aibă de suferit ani de zile de pe urma greutăților pricinuite de război“ (p. 615). (Sfîrșit.) N.B.

## „JOURNAL DE GENÈVE“, 7 APRILIE 1915

„Journal de Genève“, 7.IV.1915.

Articolul de fond intitulat: „Vorbă multă — sărăcia omului“ este în legătură cu cartea: „Învățămintele Cărții galbene din 1914“ a lui Henri *Welschinger*, membru al Institutului, editori Bloud și Gay, Paris.

La 13.VII.1914 (notați data!), d-l Ch. Humbert, „raportorul din partea comisiei pentru problemele militare“, vrînd să demonstreze că Franța nu este pregătită, a spus într-un discurs rostit în senat că Franța nu are aproape de loc artilerie grea, nici măcar de 10—13—21 cm. Mortiere de 28 cm vor fi... peste un an!!

Iar a doua zi, la 14.VII.1914, ministrul de război, Messimy, a declarat în senat că

la sfîrșitul anului 1915 (!!) Franța va avea

200 de tunuri de 105 mm cu țeavă lungă, iar la sfîrșitul anului 1917 (!!!) 200 de obuziere de 120 mm cu țeavă scurtă.

„Putea oare Germania să tragă o altă concluzie decît «Să pornim *înainte* fără a pierde timp»?“ N.B.

## LLOYD GEORGE DESPRE CELE PATRU MILIARDE DE LIRE STERLINE

**Lloyd George** în *Camera comunelor*. Marți, 4.V.1915. („The Daily Telegraph“, 5.V.)

...„Care este venitul țării noastre? În timp de pace, venitul țării noastre se ridică la 2 400 000 000 de lire sterline.

www.dacoromanica.ro

Acum e probabil mai mare. De ce? Cheltuim aici sute de milioane luate cu împrumut. O bună parte din
N.B. aceşti bani sînt cheltuiţi în ţara noastră. Oamenii lucrează numărul de ore stabilit şi fac şi ore suplimentare, salariul lor a crescut; în unele ramuri profiturile au crescut, firește, au crescut considerabil; ca urmare, venitul țării noastre este, probabil, în prezent mai mare
N.B. decît în timp de pace. Unii încasează, probabil, profituri uriaşe — (atenţie, atenţie) —, iar alţii şi-au sporit veniturile cu mult peste nivelul obişnuit.

Nu mă îndoiesc că ar fi cît se poate de echitabil, — dacă ne gîndim bine ce impozite trebuie să sporiţi sau ce taxe să percepeţi ca acest război să poată fi susţinut timp de 2—3 ani —, să ne adresăm acelora care au
N.B. obţinut venituri excepţionale de pe urma războiului (exclamaţii de aprobare)... ...Cît însumează economiile obişnuite ale ţării noastre în timp de pace? Economiile obişnuite însumează 300—400 (milioane) de lire sterline pe an. Venitul este mai mare şi cred că nu exagerez dacă spun că în orice ţară din Europa nivelul de trai este mult mai scăzut, — nu ştiu în ce măsură.

În perioada războiului însă, cînd venitul este mai
N.B. mare, economiile din ţara noastră ar trebui să se dubleze".

Tot el în aceeaşi cuvîntare.

„Sîntem o ţară colosal de bogată — fără îndoială cea mai bogată din Europa. Nu ştiu *dacă*, în raport cu
4 miliarde l.st. numărul locuitorilor, *nu sîntem cumva ţara cea mai bogată din lume. Am investit 4 000 000 000 l.st. în cele mai solide valori străine şi coloniale*"...

„...Am început *să finanţăm comenzile celor mai mulţi dintre aliaţii noştri*"...

www.dacoromanica.ro

# CAIETUL

„η"

(„ETA")

## *Cuprins*

η

Extrase şi însemnări referitoare la *imperialism*
*K. Kautsky* („Statul naţional etc.") [3— 4]
*Lensch* [5—10]
„*Capitalul financiar în Rusia*" [13—14]
Cartea lui *Barron* despre război (N.B.) [15]
*Lenz* despre războiul actual [17—18]

### K. KAUTSKY. „STATUL NAŢIONAL etc."

„Statul naţional, statul imperialist şi confederaţia de state" de **K. Kautsky.** Nürnberg, 1915 (50 pfenigi) (80 p.).

În § 1 — „Cîte ceva despre democraţie şi statul naţional"— K. Kautsky ia atitudine împotriva unuia de dreapta (Winnig) şi a unuia de stînga din Halle (de la „Volksblatt" din Halle), care susţin că „dreptul fiecărui popor la independenţa naţională" ar fi un principiu învechit (p. 5) (în declaraţia din 4 august). În această problemă, K. Kautsky se situează pe poziţii centriste şi rumegă vechiturile despre legătura dintre democraţie şi statul naţional.

În legătură cu aceasta, el se pronunţă, printre altele, împotriva „democraţiei primitive" şi a „legiferării directe de către popor" (8), încadrînd în „democraţie primitivă" „varietatea ei mai activă, greva de masă" (8). || !

Nu sîntem, spune autorul, pentru statu-quo (14), ci *pentru o altă metodă* de depăşire a cadrului naţional...

www.dacoromanica.ro

„Proletariatul nu se poate elibera prin aceea că unele pături ale sale — ocupate în anumite profesiuni sau locuind în anumite regiuni — vor beneficia și ele de pe urma exploatării și asupririi. Aceasta înseamnă, dimpotrivă, o slăbire a pozițiilor sale“ (16)...

[Și nici măcar un cuvînt despre concluzia care decurge de aici!! Un sofist!]

La p. 17 o denaturare șarlatanească a poziției celor de stînga. *Și ei* (ca și cei de dreapta), spune el, sînt de acord că imperialismul este inevitabil, dar cer în schimb „înfăptuirea imediată“ (17) a socialismului...

un șarlatan ordinar!!

„Aceasta pare foarte radical, dar nu poate **decît** (!!!) să împingă în tabăra imperialismului pe toți cei care nu cred în înfăptuirea practică imediată a socialismului“.

Urmează niște flecăreli răsuflate că societatea e un organism, și nu un mecanism, și alte inepții copilărești de aceeași factură (însoțite de aluzii că „sentimentele naționale“ (18) sînt puternice în rîndurile muncitorilor,

N.B.

iar de aici concluzia că din inevitabilitatea imperialismului nu rezultă că lupta împotriva lui „în cadrul acestui mod de producție“ (capitalist) ar fi absurdă (21).

„Micii burghezi și țăranii cu mică gospodărie și chiar numeroși capitaliști și intelectuali“ sînt împotriva imperialismului, *pentru* alte mijloace de extindere a capitalului (în afară de colonii) (21)...

## LENSCH. „SOCIAL-DEMOCRAȚIA GERMANĂ ȘI RĂZBOIUL MONDIAL“

*Dr. Paul Lensch.* „Social-democrația germană și războiul mondial“. Berlin, 1915 (Vorwärts). 64 p. (1.00 marcă).

O mostră de flecăreală șovină slugarnică. Ar fi foarte util de comparat cu Plehanov!!

Războiul = „un produs al politicii imperialiste“ (5).

Bebel a spus la Jena (1911) că locul dezarmării l-a luat înarmarea și că se apropie o „mare catastrofă“ (5)... N.B.

Vorbind despre războaiele și revoluțiile de la începutul secolului al XX-lea, Lensch exclamă: „ceea ce se petrece în jurul nostru este o revoluție“ (6)...

Noi, social-democrații germani, spune autorul, sîntem „grupul cel mai puternic din Internațională“ (6), am luptat cu mai multă

www.dacoromanica.ro

hotărîre decît toți ceilalți împotriva guvernului nostru etc. etc., am dat întotdeauna drept model Anglia (ca și cum Anglia n-ar fi guvernată de o „clică capitalistă“, ci de un „comitet pentru aplicarea celor 10 porunci și a celorlalte legi ale moralei“ (6—7)). Vechile tradiții ale istoriei germane și ale lui Liebknecht, care „nu s-a putut dezbăra niciodată de o anumită doză de particularism sud-german și de ură față de prusieni“. (7).

S-a ajuns pînă acolo, spune autorul, încît Kautsky a scris că pentru Anglia dominația pe mare ar fi „absolut necesară“ (7: de unde e citatul?) (din punctul de vedere al mijloacelor de existență, spre deosebire, cică, de Germania)...

„Caracterul periculos al acestei argumentări, care, de altfel, corespundea unei păreri ce reprezenta aproape opinia generală în partid, a ieșit pe deplin la iveală în zilele actualului război mondial“ (7)... !

...„această slăbiciune a criticii în ceea ce privește străinătatea“ (8)... își are rădăcinile „în ceea ce reprezintă cea mai mare forță a partidului“..., „în caracterul lui internațional“.

„Este neîndoielnic că el (acest război mondial) este un război imperialist“ (9)... Politica în Orient... Calea ferată Berlin-Bagdad... Anglia și Egiptul etc., împărțirea Turciei (în perspectivă), Marocul etc.

„Cînd s-a făcut această împărțire a lumii, Germania nici n-a fost întrebată“ (10), „și mai mult pentru a protesta împotriva acestei desconsiderări jignitoare decît pentru a apăra interesele materiale nu prea însemnate ale comerțului german în Maroc“ —, guvernul german a protestat împotriva acordului anglo-francez cu privire la Maroc. !!

În 1908 (întîlnirea de la Reval) se făceau deja pregătiri în vederea împărțirii Turciei (Rusia+Anglia+Franța), dar revoluția din Turcia le-a zădărnicit (11).

În 1914 erau aproape puse la punct acorduri între Anglia și Germania cu privire la împărțirea sferelor de influență în Africa (13) și în Orient etc. — războiul a izbucnit din vina *Rusiei*.

În 1913, Germania a amenințat să dezlănțuie un război din cauza Armeniei (14)...

„Pentru Germania, prin care înțelegem Imperiul german și Austro-Ungaria, problema expansiunii capitaliste s-a transformat într-o problemă de existență națională“ (15). !!

www.dacoromanica.ro

!! Acum nu mai e vorba despre împărțirea coloniilor și a sferelor de influență etc., ci despre următoarele: „Trebuie oare poporul german să-și continue existența ca o națiune mare și independentă, sau o parte însemnată din teritoriul său național, atît la răsărit cît și la apus, să-i fie smulsă și supusă prin violență stăpînirii străine?“ (15).

! „De partea cui trebuie să se situeze în această luptă — întrucît este vorba de periclitarea dominației mondiale a Angliei — socialismul internațional în general și mișcarea muncitorească germană în special?“ (16).

Supremația Angliei pe mare este o continuare a războaielor duse împotriva revoluției franceze. Monopolul Angliei pe la mijlocul secolului al XIX-lea: Anglia trebuie să fie „atelierul“ lumii.

„Faimoasa «libertate» engleză se întemeia pe înrobirea lumii“ (20).

„Anglia era într-un anumit sens clasa dominantă a lumii“ (20)...

Eu, Lensch, am citat la Chemnitz în 1912 (p. 417 și urm. din procesele-verbale) cuvintele lui Engels în legătură cu prăbușirea monopolului Angliei și am spus:

! „Socialismul internațional nu are însă nici un motiv să contribuie la eternizarea acestei îndelungate supremații a unui stat capitalist asupra tuturor celorlalte state. Accasta nu ar face decît să îngreuieze și să întîrzie în mod artificial condițiile pentru victoria socialismului“ (22—23).

...„marele succes istoric pe care trebuie să-l constituie pentru întreaga lume și în special pentru socialismul internațional slăbirea supremației Angliei pe mare“ (23—24) ar fi cu atît mai sigur, cu cît pacea ar dura mai mult... Burghezia engleză era amenințată de mișcarea muncitorească...

...„Privită din acest punct de vedere, participarea burgheziei engleze la războiul mondial n-a fost altceva decît o fugă de socialism“ (24)...

...„Într-adevăr, dacă ar exista vreun mijloc de a da înapoi cu zeci de ani lupta internațională de eliberare pe care proletariatul o duce împotriva capitalismului, acesta ar fi prăbușirea Germaniei în războiul împotriva Angliei“ (25)...

www.dacoromanica.ro

Social-democrații germani, „nucleul de bază al Internaționalei", ar fi zdrobiți, iar clasa muncitoare ar fi aruncată în tabăra capitalismului etc. (25)...

„Germania este patria și leagănul socialismului științific" (26)... „Interesele proletariatului internațional se situează de partea Germaniei" (27)...

Țarismul rus... *Marx și Engels* în 1848. *Acum însă lucrurile stau altfel.* Engels în 1891 (citat: p. 29). *Acum însă lucrurile stau altfel.*

Germania, ca *entitate națională definitiv închegată*, „ia naștere" „abia acum", „o dată cu acest război" (31)...

Războiul germano-rus „a depășit cu mult cadrul unui război imperialist. El reprezintă ultima etapă pe calea plină de suferințe a dezvoltării unității naționale a poporului german" (33)...

Citat din Engels cu privire la *diplomația* rusă (35): parcă ar fi fost scris acum...

Împotriva destrămării Rusiei (37) („nu destrămare" (38)), împotriva formării unor state mici e suficientă „o oarecare autonomie națională"...

Prăbușirea țarismului (acest lucru e de așteptat din partea proletariatului rus) va accelera dezvoltarea...

*Franța și războiul* (§ V)... Revanșă

„Interesele libertății și ale democrației sînt absolut incompatibile cu victoria armelor franceze" (42), deoarece Franța este aliată cu Anglia și Rusia.

*„În prezent"*, social-democrația germană ar considera răpirea Alsaciei și Lorenei „ca o mutilare a Germaniei" (43).

Este necesară „o pace onorabilă" (44) cu Republica Franceză.

*Trecutul și viitorul Germaniei* (§ VI):

Cultura națională și importanța ei (după O. Bauer, citat p. 53). „Comunitatea de cultură" (50 ș.a.).

Capitalismul *trebuie* să evolueze „în direcția democrației" (55)...

*„Pericolul de război"* (56) — iată ce a frînat progresul democrației în Germania.

„Militarism" (58) în Germania?? Dimpotrivă, serviciul militar obligatoriu = „aproape singura" și cea mai „democratică instituție" (Engels), în timp ce voi aveți „trupe de mercenari" (59)... !!

www.dacoromanica.ro

„Confederația statelor din Europa centrală" (Liszt, de pildă, spune autorul, o dorește) — (+țările scandinave+Elveția+Italia+Balcanii+Turcia) constituie o „nouă epocă în dezvoltarea politică mondială" (63)... — „locomotiva istoriei mondiale" (62) = = acest război... „un pas înainte" „extraordinar" „în sensul democrației, al păcii în lumea întreagă, al libertății popoarelor și al socialismului" (62). „Da, și al socialismului!" (62)...

A zdrobi țarismul, — a se împăca cu Franța — a pune capăt „dominației menținute prin forță a burgheziei engleze" (63)...

În prezent, Internaționala a fost zdrobită, dar ea va reînvia, ca și după 1870 (64).

## ARTICOLUL „O CONFEDERAȚIE A STATELOR EUROPENE?" DE O.B.

„*Die Grenzboten*", 1915, nr. 9 (3.III.1915).

Articolul „O confederație a statelor europene?" este o scrisoare deschisă adresată de un oarecare *O.B.* profesorului *H. Heymans* din Groningen.

Împreună cu alte 4 persoane, acest profesor face parte dintr-un comitet care se numește „Confederația statelor europene". Acest comitet a publicat, printre altele, o lucrare a lui Heymans intitulată: „Către cetățenii țărilor beligerante". Scrisoarea deschisă publicată în „Die Grenzboten" este un răspuns la această lucrare.

În scrisoarea deschisă se pune, printre altele, problema *c o l o n i i l o r* (p. 270). „Nu este oare de dorit și pentru ele «independența internă»? Și nu sînt oare indienii, negrii și tătarii pe deplin «egali în drepturi» cu englezii, francezii și rușii?"... (270).

citat din apelul comitetului

...„Imperiul colonial englez, care, ca și celelalte imperii coloniale, nu s-a format nicidecum «pe baza egalității în drepturi și a independenței interne» a popoarelor din colonii, cuprinde aproape o cincime din globul pămîntesc. Trebuie oare Anglia să-și mențină acest imperiu colonial pînă cînd în însăși Anglia vor fi dispărut, eventual, toți englezii, în timp ce Germaniei nu i se va îngădui să dobîndească nici un metru pătrat din el, chiar dacă populația ei ar ajunge între timp la 200 de milioane?" (271)...

caustic!

www.dacoromanica.ro

## CAPITALUL FINANCIAR ÎN RUSIA

„**Finanz-Archiv**“ (editat de Schanz). Berlin, 1915 (anul XXXII, vol. I);

*Dr. Ernst Schultze*. „Capitalul francez în Rusia“ (p. 125—133).

„La sfîrșitul anului 1899 existau în Rusia *1 4 6* de societăți străine concesionare, cu un capital de *7 6 5* de milioane de ruble sau *2 075* de milioane de franci. Din această sumă reveneau Franței *792*, Belgiei *734*, Germaniei *261* și Angliei *231* de milioane de franci“ (125)...

| | milioane franci |
|---|---|
| Franța — — | 792 |
| Belgia — — | 734 |
| Germania — — | 261 |
| Anglia — — | 231 |
| Σ = | 2 018 |

„Se menționează că din suma totală de 732 de miliarde de franci, răspîndită în lumea întreagă sub formă de hîrtii de valoare, ca: titluri ale unor împrumuturi de stat și comunale, ipoteci, acțiuni și obligațiuni ale unor întreprinderi industriale, n-ar fi plasate în Rusia decît 20—25 de miliarde de franci. Posesori ai acestor hîrtii de valoare erau în special (127):

| Σ | Σ | | | | | |
|---|---|---|---|---|---|---|
| 130 | | Statele Unite ..... | 110—115 | mlrd. | franci | 420 |
| 100 | | Anglia ..... | 125—130 | „ | „ | |
| | 75 | Franța ..... | 95—100 | „ | „ | |
| 25 | | Germania ..... | 60— 75 | | | |
| | 22 | Rusia ..... | 20— 25 | | | |
| +12 | | Austria ..... | 20— 22 | | | |
| 5 | | Italia ..... | 10— 12 | | | |
| | | Japonia ..... | 5 | „ | „ etc.“[1] | |
| 260 | 97 | (Σ calculată de mine =) | 440—484 | | | |
| +12 | | | | | | |
| 272 | | | | | | |

[1] Axel von Boustedt și David Trietsch. „Imperiul rus“, Berlin, 1910. P. 227.



www.dacoromanica.ro

În Franța au fost emise în perioada 1889—1908 hîrtii de valoare în sumă de *24* de miliarde de franci: 18 plasate în străinătate + + 6 (25%) în Franța.

În Germania au fost emise în perioada 1883—1907 hîrtii de valoare în sumă de *42* de miliarde de mărci: 10 plasate în străinătate + 32 (80%) în Germania.

Avuția națională a Franței

(1905) — *204* mlrd. franci

1914 — circa *250* „ „ (Caillaux, care pentru calcularea impozitului pe venit a luat însă drept bază cifra de *200* de miliarde).

În 1912, Franța a investit în Rusia, în întreprinderi ruse, $367._{66}$ milioane de ruble = circa 990 de milioane de franci (dintre care $115._5$ milioane de ruble — în căi ferate; $96._{25}$ — în întreprinderi de stat; $70._9$ — în bănci comerciale etc.).

În prezent, capitalurile străine investite în Rusia se repartizează aproximativ astfel:

| | | | |
|---|---|---|---|
| Franța... circa | 20 | mlrd. | *mărci* (miliarde) |
| Germania... | 4 — $5._5$ | „ | „ |
| Anglia | — $0._{25}$ | „ | „ |
| Belgia | — $0._6$ | „ | „ |
| (Σ calculată de mine) | 24—$26._{35}$ | | |

Autorul = un șovinist german. Prezice Franței pierderi uriașe de pe urma războiului: p. 133.

## CARTEA LUI BARRON DESPRE RĂZBOI

**„Războiul îndrăzneț".** *Cl. W. Barron* — „cauzele lui comerciale, costul lui în bani și în oameni". *Anunț* (nu recenzie) în „The Economist" din 20 martie 1915:

„Ca editor al ziarelor: «The Wall Street Journal», «The Boston News Bureau» și «The Philadelphia News Bureau», mister Barron a plecat în străinătate pentru a obține informații în legătură cu substratul financiar și diplomatic al războiului și le-a obținut".

Trimiteți comanda librarului dv. sau la „The Wall Street Journal". 44. Broad Street, New York City. 4 șilingi și 6 pence (inclusiv cheltuielile poștale). (Houghton Mifflin Co., editori.)

www.dacoromanica.ro

## LENZ DESPRE RĂZBOIUL ACTUAL

Friedrich Lenz. „Premisele politice ale războiului actual". „Deutsche Rundschau" XLI, 4. 1915, ianuarie.

Milioane de mile pătrate engleze (p. 81):

| | 1862 | 1888 | 1912 |
|---|---|---|---|
| Imperiul mondial britanic: | 4 600 | 9 300 | 10 800 |
| Imperiul mondial rus: | 7 600 | 8 600 | 10 200 |
| Imperiul turc: | 1 800 | 1 300 | 700 |
| Statele Unite ale Americii de Nord: | 1 500 | 3 500 | 3 700 |
| Franța cu coloniile (în cifre rotunde): | 400 | 1 100 | 4 800 |
| Imperiul german cu coloniile (în cifre rotunde): | 240 | 600 | 1 200 |
| Austro-Ungaria: | 239 | 241 | 241 |
| Japonia cu coloniile: | 150 | 150 | 260 |
| Italia „ „: | 100 | 110 | 700 |

*La începutul lunii octombrie* 1914 lucrurile se prezentau astfel (p. 102):

| ? | Locuitori în milioane (1910) | Teritoriu în mile pătrate engleze (1912) | Comerțul exterior în milioane mărci (1912) |
|---|---|---|---|
| (Teritorii germano-austriece) | 130 | 1 440 000 | 26 750 |
| (Teritorii anglo-franco-ruse) | 670 | 26 090 000 | 76 750 |
| (Țări neutre) (în cifre rotunde) | 800 | 24 470 000 | 58 000 |
| | 1 600 | 52 000 000 | 161 500 |

*Populația* (ibidem, p. 83):

| | Germania (înainte de 1870, fără Alsacia și Lorena) | Franța (după 1870, fără Alsacia și Lorena) |
|---|---|---|
| 1700 | 14 | 21 milioane |
| 1788 | 16 | 25 |
| 1816 | 23 | 29 |
| 1860 | 36 | 37 |
| 1912 | 66 | 40 |
| 1925—30 | 80 | 40 |



www.dacoromanica.ro

CAIETUL

„ϑ“

(„THETA“)

## *Cuprins*

| ϑ ϑR | ϑ = 1 — 10 ((+ Riesser 1 — 16))[31] |
|---|---|


*Hilferding.* „Capitalul financiar“ [3— 6]
*Trustul electrotehnic* [7— 8]
*Statistica emisiunilor* [9—10]
*Riesser* [1—15]


HILFERDING. „CAPITALUL FINANCIAR“[32]

**Hilferding. „Capitalul financiar“.** („Faza cea mai nouă în dezvoltarea capitalismului“.) Moscova, 1912.

în limba germană a apărut în 1910 (vol. III din „Studii marxiste“).

| | |
|---|---|
| un talmeș balmeș... | p. 13 — „După E. Mach“, „«eul» este doar focarul în care se împletesc mai strîns firele nesfîrșite ale senzațiilor... Tot așa, banii constituie punctul nodal în rețeaua legăturilor sociale“... |
| greșit nu „tot așa“ | p. 34 — „De la Tooke încoace, teoria cantitativă (a banilor) este considerată, pe bună dreptate, inconsistentă“... |

www.dacoromanica.ro

*p. 54*, nota și în special *54—55*. Greșeala lui Hilferding, vezi „Die Neue Zeit“, 1912, anul XXX, vol. I.
(La Hilferding, banii intră în circulație fără valoare.) ‖ greșit

*p. 71*, nota. „Numai contemplarea noastră dă lucrurilor formă spațială“ (kantian)[33]. ‖ greșit

p. 90—91 (și 91, nota).
Cum a prezis Marx dominația băncilor asupra industriei (N.B.) („Capitalul“, II, p. 79). | N.B.

93, nota. Σ polițelor pe un an:

| miliarde mărci | Din acestea au fost acceptate de bănci |
|---|---|
| 1885—12.1 | 16% |
| 1905—25.5 | 31% |

N.B. 102 (și nota). O bună parte din tranzacțiile comerciale internaționale se efectuează cu ajutorul cambiilor „acceptate“ de bănci.

‖‖ 105—6. *Rolul băncilor.*

108. *Trei* funcții ale băncilor
1) mijlocesc plățile.
2) transformă capitalul inactiv în capital activ.
3) adună sub formă de bani veniturile *tuturor* claselor și le dau cu împrumut capitaliștilor.

110, nota. Excelenta lucrare a lui *Jeidels* și partea ei slabă.

112. Țări — „*bancheri* internaționali“
(1) Franța, Belgia, Olanda
(2) Anglia
(3) Statele Unite și Germania.

116: *Rolul băncilor în producție* ((în special după Jeidels)).
*1 2 0* idem

*154—155*, nota.
Trustul oțelului și % lui. { 7% la acțiunile preferențiale și 2% la cele ordinare: reține ani în șir profiturile, iar apoi, la momentul oportun, le distribuie dintr-o dată. }

www.dacoromanica.ro

*157.* Un capital de 5 milioane domină asupra unui capital de *39* de milioane.
„Tochtergesellschaft" este tradus prin „societate-fiică", „societate-filială".

*159.* Posturile de membri în consiliile de supraveghere (venitul de pe urma acestor posturi reprezintă în întreaga Germanie 60 de milioane — 70 de milioane) — folosirea legăturilor și a cunoștințelor.

*162.* *6* bănci — *751* de posturi în consiliile de supraveghere (Jeidels)... În 1909 au existat 12 000 de astfel de posturi — 197 de persoane ocupă *2918* posturi. (Cf. ibidem *Morgan* în *America*.)

*172.* Semnificația „asanărilor":
(1) o operație rentabilă;
(2) fac ca societățile strîmtorate să depindă de bănci.

*183.* (i.f.) și *184.* — Înlocuirea poliţelor cu înregistrări făcute în registrele băncilor.

*199.* Presiunea exercitată de marele capital asupra bursei (și nota: exemplul Morgan în 1907).

*211.* — — Băncile iau locul bursei...

*222.* Esența și însemnătatea vînzărilor pe termen.

N.B. 262. Citat din „*Capitalul*", III, 2, p. 144—145 (traducerea rusă) cu privire la *rolul băncilor versus socialism* (N.B.).

274. Industria grea. Migrarea capitalului este anevoioasă (calea spre monopol).

(277—) 278: Tendința băncilor spre *monopol*.

*281.* *N.B.*: Cunow despre carteluri în „*Die Neue Zeit*", XXII, 2, p. 210.

285. „Combinarea" = unirea industriei extractive cu cea prelucrătoare.

*295:* Corporațiile și „outsiderii" (N.B.)...

*298:* Fără ajutorul băncilor nu poate exista nici o întreprindere industrială mare.

*300—301.* Engels despre taxele vamale protecționiste *de tip nou* și despre carteluri („Capitalul", III, 1, p. 95).

*302—303:* Evoluția formelor cartelului (și *în special* 304).

*308.* Concentrarea comerțului (cf. *A. Lee* în „*Die Neue Zeit*", XXVII, 2, p. 654).

*320,* nota. Eliminarea comerțului nu face să scadă prețul produsului.

www.dacoromanica.ro

*322—323:* Negustori — agenți — vînzători (N.B.) (și *324*).
*331.* (Imitare *în vorbe* a lui Marx.)
*336.* Exemplu de profit de fondator: *Trustul zahărului* (N.B.) din America (70% la capitalul *efectiv vărsat*, 10% la capitalul „diluat“)*.
*338—339:* **definiția** *capitalului financiar* (și *341*): capitalul financiar = „capitalul de care dispun băncile și este folosit de industriași“ (339).
*346:* Cartelurile = „*îngreuiarea concurenței*“.
353. Legătura dintre carteluri și *exportul* de capital.
355: Capitalul financiar și „organizarea producției sociale“... (cf. *353* și *354*).
358. O dată cu dezvoltarea combinării crește și producția pentru nevoile proprii (dar pentru producția **de mărfuri**).
362. *Marx* despre crize (III, 1, 219—220, traducerea rusă).
364. Vol. II cuprinde „părțile cele mai strălucite ale minunatei opere“ („meritul“ lui *Tugan-Baranovski?*![34] în notă).
382. „Schemele“ (din vol. II) și importanța „*proporționalității*“ ((p. 426 și + 427)).

447: „Din punct de vedere *economic* este posibil“ („dar din punct de vedere social și politic este irealizabil“) un cartel universal... care să înlăture crizele... Dar „a spera ca cartelurile singulare să înlăture crizele“ = lipsă de înțelegere.

Pînă la secțiunea a V-a: „Politica economică a capitalului financiar“

---

p. 454, nota. Citat din Schulze-Gaevernitz („Imperialismul britanic“, p. 75): „Încă sir Robert Peel a spus: «Fiecare colonie pe care o obținem devine o a doua Irlandă»“. N.B
474: exportul de capital = „export de valoare menită să producă în străinătate plusvaloare“.
487: în țările noi, importul de capital „provoacă împotrivirea popoarelor, a căror conștiință națională se trezește“...

---

* Vezi V. *I. Lenin.* Opere complete, vol. 27, București, Editura politică, 1964, ed. a doua p. 357—358. — *Nota red.*

www.dacoromanica.ro

„Însuşi capitalismul dă celor subjugaţi mijloacele pentru eliberarea lor“... „înaintarea lor spre independenţă“...

*487.* Problema mişcării naţionale în ţările dependente (tendinţa „celor subjugaţi“ spre „eliberare“)...

488. Accelerarea dezvoltării capitalismului în ţările noi...

491: lupta „grupurilor bancare naţionale“ pentru sfere de plasare a capitalului (*P a i s h* ş.a.)...

493: > rentabilitatea capitalului plasat în colonii.

495. Politica capitalului financiar (1.2.3.)

(coloniile) (protecţionismul) (monopolurile)

495: „Politica capitalului financiar urmăreşte trei ţeluri: în primul rînd, crearea unui teritoriu economic cît mai mare posibil, care, în al doilea rînd, trebuie să fie protejat faţă de concurenţa străină prin bariere vamale şi transformat astfel, în al treilea rînd, într-o regiune de exploatare pentru uniunile monopoliste naţionale“...

*N.B.:* 484: *polemica* în legătură cu *i m i g r a ţ i a* în „*Die Neue Zeit*“, anul XXV, 2 (1907)

505. „Reprezentarea capitalului financiar devine acum principala funcţie a diplomaţiei“...

506. *Karl Emil* despre imperialismul *g e r m a n*. „Die Neue Zeit“, XXVI, 1.

510. Statul naţional.

511. Capitalul financiar nu vrea libertate, ci dominaţie.

512—513. Naţiunea şi imperialismul.

513—514. În loc de democraţie — oligarhie.

567. „Răspunsul proletariatului la politica economică a capitalului financiar, la imperialism, nu poate fi liberul schimb, ci numai socialismul“ restabilirea liberului schimb = „*un ideal reacţionar*“ (N.B.) N.B.

www.dacoromanica.ro

Capitalul financiar = capitalul bancar, care domină asupra industriei.

[nu ar fi oare suficient: „capitalul financiar = capitalul *b a n c a r*"?]

***Trei momente principale:***

| | |
|---|---|
| Corporațiile în America. | Dezvoltarea și creșterea *m a r e l u i* capital pînă la un anumit nivel... |
| | Rolul *b ă n c i l o r*. (Concentrarea și socializarea.) |
| America și Germania | Capitalul *m o n o p o l i s t* (acapararea unei părți atît de mari dintr-o anumită ramură industrială, încît concurența este înlocuită prin *m o n o p o l*)... |
| Tabelul — și exemplul Argentinei. | *Î m p ă r ț i r e a g l o b u l u i p ă m î n t e s c*... (Coloniile și sferele de influență)... |

N.B. *Hilferding:* în „Die Neue Zeit", 1912 (anul XXX, vol. 1), p. 556... „tendința proprie fiecărui monopol capitalist de a face monopolul economic indestructibil, întărindu-l cu monopolul asupra resurselor naturale"...

## TRUSTUL ELECTROTEHNIC

*T r u s t u r i l e î n i n d u s t r i a e l e c t r o t e h n i c ă:*

„Calea trustului electrotehnic" de *Kurt Heinig* (Berlin). („Die Neue Zeit", 1912 (28.VI.1912), anul XXX, vol. 2, p. 474).

O excelentă ilustrare a imperialismului*:

În *1 9 0 7* s-a încheiat *o c o n v e n ț i e* între A.E.G. („Allgemeine Elektrizitäts-Gesellschaft") („Societatea generală de electricitate") și G.E.C. („General Electric Company")[35]

| |
|---|
| Concernul A.E.G. |
| Trustul G.E.C. |

*c u p r i v i r e l a î m p ă r ț i r e a l u m i i:*

G.E.C. — Statele Unite și Canada.

* Vezi op. cit., p. 373 .— *Noia red.*

www.dacoromanica.ro

A.E.G. — Germania, Austro-Ungaria, Rusia, Olanda, Danemarca, Elveția, Turcia, Balcanii.

| | | Cifra de afaceri (în mil. mărci) | Numărul funcționarilor | Profitul net (în mil. mărci) |
|---|---|---|---|---|
| G.E.C. *(Statele Unite ale Americii)* | 1907: | 252 | 28 000 | 35.$_4$ |
| | 1910: | 298 | 32 000 | 45.$_6$ |
| A.E.G. *(Germania)* | 1907: | 216 | 30 700 | 14.$_5$ |
| | 1911: | 362 | 60 800 | 21.$_7$ |

298 + 362 = 660 mil. de mărci

N.B. Acorduri speciale (secrete) cu privire la *societăți = fiice*. „În afară de aceasta, are loc un schimb reciproc de invenții și de experiență!" (p. 475).

Numărul **societăților** (în cea mai mare parte societăți pe acțiuni) la care A.E.G. „participă dominîndu-le" este de **1 7 5 — 2 0 0** (p. 484). Principalele șase dintre ele au un capital de circa $^3/_4$ *de miliard*, iar toate împreună, *probabil*, de circa *1½ miliarde* de mărci*.

Numărul „societăților producătoare" — *16*

producție de cauciuc — de cabluri — de lămpi de cuarț — de izolatoare — de semafoare de cale ferată — de automobile — de mașini de scris — de aparate de zbor etc.

N.B. Pentru industria modernă este caracteristic faptul că aceeași întreprindere produce materiile prime etc.

[1] Numărul reprezentanțelor *directe* ale A.E.G. în străinătate = 34 (dintre care 12 sînt societăți pe acțiuni)**.

| | | |
|---|---|---|
| [1] 1. Petersburg și Varșovia | 7. România | |
| 2. Lisabona | 8. Viena | |
| 3. Christiania | 9. Milano | În total în *10* state |
| 4. Stockholm | 10. Copenhaga | |
| 5. Bruxelles | Africa de Sud-Vest | |
| 6. Paris | (((colonie?))) | |

* Vezi op. cit., p. 354—355. — *Nota red.*
** Vezi op. cit., p. 372. — *Nota red.*

www.dacoromanica.ro

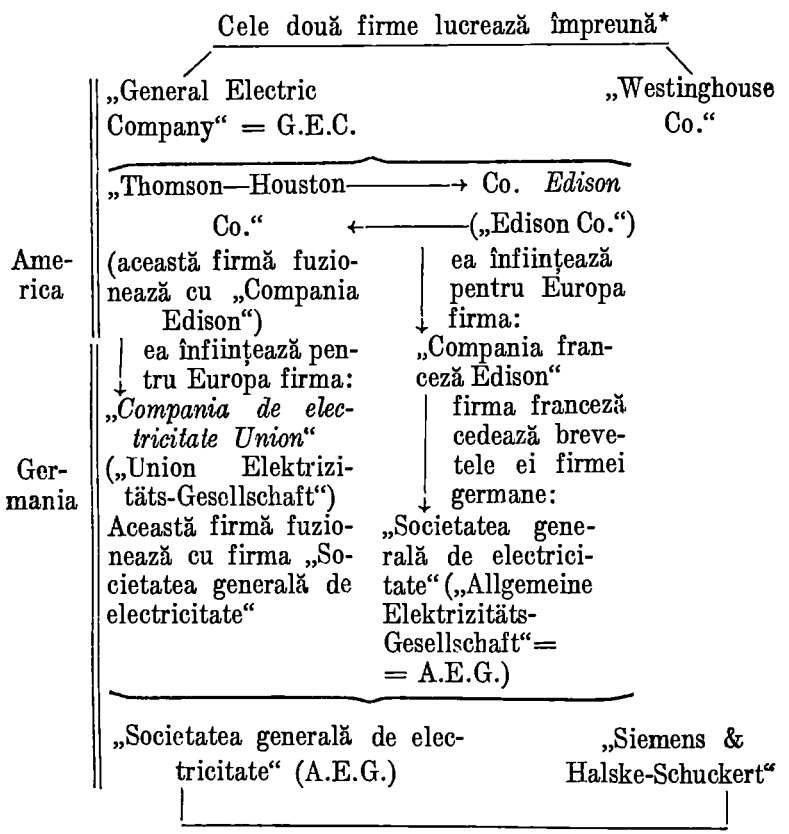
Cele două firme lucrează împreună*
„General Electric Company" = G.E.C.
„Westinghouse Co."
„Thomson—Houston Co."
Co. *Edison* („Edison Co.")
America
(această firmă fuzionează cu „Compania Edison")
ea înființează pentru Europa firma: „Compania franceză Edison"
ea înființează pentru Europa firma: „*Compania de electricitate Union*" („Union Elektrizitäts-Gesellschaft")
Germania
Această firmă fuzionează cu firma „Societatea generală de electricitate"
firma franceză cedează brevetele ei firmei germane: „Societatea generală de electricitate" („Allgemeine Elektrizitäts-Gesellschaft" = A.E.G.)
„Societatea generală de electricitate" (A.E.G.)
„Siemens & Halske-Schuckert"
Cele două firme lucrează împreună

⌣ = semn care indică *fuzionarea*
⟶ ⟵ = fuzionare
⟶ înființarea unei firme noi (indicată de direcția săgeții) de către una veche

* Vezi op. cit., p. 372—373. — *Nota red.*

www.dacoromanica.ro

...„societăţi electrotehnice *cu totul* independente de ele (A.E.G. şi G.E.C.) nu există pe glob“ (p. 474)...* ||| N.B.

1900—7; 1912—2.

(1912) A.E.G. „Siemens & Halske-Schuckert“

„Felten & Lahmeyer“ A.E.G. „Siemens & Halske-Schuckert“ „Bergmann“

(1900) „Felten & Guilleaume“ „Lahmeyer“ Union A.E.G. „Siemens & Halske“ „Schuckert & Co.“ „Bergmann“ „Kummer“ (şi-a pierdut curînd însemnătatea) a dat faliment în 1900 (Riesser) **

## STATISTICA EMISIUNILOR

N.B. ||| *N.B.* „Această statistică — *spre deosebire de statistica obişnuită a emisiunilor* — nu cuprinde hîrtiile de valoare emise în diferitele ţări, ci creditele obţinute de aceste ţări. Astfel, de pildă, un împrumut rusesc, plasat la Londra şi Paris, nu figurează la rubricile privitoare la Anglia şi Franţa, ci la rubrica privitoare la Rusia“. |||

N.B.

Conrads „Volkswirtschaftliche Chronik“ (1913, p.783)

Suma emisiunilor pe 1883/1912

(în miliarde mărci)

| | | | | | |
|---|---|---|---|---|---|
| 1883— | $3._4$ | 1893— | $4._9$ | 1903— | $14._8$ |
| | $4._0$ | | $14._4$ | | $11._7$ |
| | $2._7$ | | $5._3$ | | $15._5$ |
| | $5._4$ | | $13._5$ | | $21._5$ |
| | $4._1$ | | $7._8$ | | $12._4$ |
| | $6._4$ | | $8._5$ | | $17._2$ |
| | $10._3$ | | $9._2$ | | $19._9$ |
| | $6._6$ | | $9._6$ | | $21._4$ |
| | $6._2$ | | $8._0$ | | $15._8$ |
| 1892— | $2._0$ | 1902— | $17._8$ | 1912— | $16._4$ |
| $\Sigma =$ | $51._1$ | | $99._0$ | | $166._6$ |

(calculată de mine)

Suma emisiunilor

$53._0$

Este totalul pe întreaga lume.

Pe ţări, p. 782, în 1910, 11 şi 12.

Suma pe aceşti trei ani

| | în miliarde mărci |
|---|---|
| Germania şi coloniile ei | $7._2$ |
| Anglia şi coloniile ei | $5._2$ |
| +Africa de sud | $0._4$ |
| +Canada | $3._0$ |
| Σ (calculată de mine) | $8._6$ |

* Op. cit., p. 373.

** Op. cit., p. 372.

www.dacoromanica.ro

| | | în miliarde mărci |
|---|---|---|
| | Statele Unite ale Americii | 10.6 |
| (inclusiv Egiptul) | Anglia şi coloniile ei | 8.8 |
| | Germania şi coloniile ei | 7.2 |
| (inclusiv Marocul) | Franţa şi coloniile ei | 4.9 |
| | | 29.5* |
| | Rusia | 3.2 |
| | Austro-Ungaria | 2.1 |
| | Belgia şi coloniile ei | 1.3 |
| | Japonia | 1.7 |
| | | 8.3 |

**Totalul** calculat de mine:

| | |
|---|---|
| 4 ţări mari | 29.5 |
| 4 ţări mai mici | 8.3 |
| restul Americii | 7.0 |
| 14 ţări europene | 4.91 |
| China + Persia | 0.7 |
| | 50.41 |

| | | |
|---|---|---|
| Franţa şi coloniile ei | 4.8 | |
| Austro-Ungaria | 2.1 | |
| Rusia | 3.2 | |
| Belgia | 1.0 | |
| — Congo Belgian | 0.3 | |
| Σ (calculată de mine) | 1.3 | |
| Olanda şi coloniile ei | 0.6 | |
| Luxemburg | 0.01 | |
| Spania | 0.6 | |
| Portugalia şi coloniile ei | 0.1 | |
| Danemarca | 0.2 | |
| Suedia | 0.1 | Σ = 4.91 |
| Norvegia | 0.1 | |
| Elveţia | 0.7 | |
| Italia | 0.7 | |
| România | 0.4 | |
| Bulgaria | 0.1 | |
| Serbia | 0.2 | |
| Grecia | 0.5 | |
| Turcia | 0.6 | |
| Statele Unite ale Americii | 10.6 | |
| restul Americii | 7.0 | |
| Egiptul | 0.2 | |
| Marocul | 0.1 | 10.3** |
| China | 0.6 | |
| Japonia | 1.7 | |
| Persia | 0.1 | |
| | ΣΣ= 52.2 | |
| | 16.4 | |
| | 15.8 | |
| | 21.4 | |
| iar ΣΣ exactă = | 53.6 | |

Bibliografie N.B.:
„*Weltwirtschaftliches Archiv*“ *editat de Harms* (au apărut 6 volume).

* Aşa e în manuscris. — *Nota red.*
** Aşa e în manuscris. — *Nota red.*

www.dacoromanica.ro

Situație (întocmită de mine) după „*Volkswirtschaftliche Chronik*“ a lui Conrad.

*În legătură cu statistica cartelurilor: Numărul cartelurilor:* ((în Germania)) (p. 903—906)

| | nou înființate | reînnoite și extinse | dizolvate |
|---|---|---|---|
| 1913 | 38 | 34 | 15 |
| 1914 | 31 | 38 | 6 |

| calculul meu | extindere | sau | reducere |
|---|---|---|---|
| **cazuri:** | | | |
| +72 | −15 | = | 57 |
| +69 | − 6 | = | 63 |

RIESSER. „MARILE BĂNCI GERMANE ȘI CONCENTRAREA LOR“

*Dr. Riesser.* „Marile bănci germane și concentrarea lor în legătură cu dezvoltarea generală a economiei în Germania“. Ediția *a 3-a. Iena, 1910.*

(Unele cifre, dar nu toate, au fost adăugate după ediția a *4*-a din *1912.*)

*Industria electrotehnică din Germania* înainte de 1900 (înainte de *criza din 1900*, pregătită în mare măsură de *supraproducția* din industria *electrotehnică*) (Riesser, *ediția a 3-a*, p. 542 și urm.)*:

7 grupuri (cuprinzînd 27 (sic!!) de societăți):

Numărul băncilor care se află *îndărătul* fiecărui grup

Comunitate de interese 1902/3. Fuziune *1904*

11— I. Grupul Siemens și Halske (4 societăți)

8— II. Grupul A.E.G. (4 societăți)

8—III. Grupul Schuckert (4 societăți)

→ în 1903 s-a produs unificarea: grupul Siemens-Schuckert

*1908* „Cooperare“ — formarea societății „Elektro-Treuhand-Gesellschaft“, cu un capital de 30 de milioane de mărci.

* Vezi *V. I. Lenin.* Opere complete, vol. 27, București, Editura politică, 1964, ed. a doua, 371—372. — *Nota red.*

www.dacoromanica.ro

6— IV. Grupul „Union Elektrizitäts-Gesellschaft" (2 societăți)
9— V. Grupul Helios („pe cale de lichidare": p. 582 din ediția *a 4-a*) (5 societăți)
8— VI. Grupul Lahmeyer, majoritatea acțiunilor deținute în 1910 de A.E.G. (p. 583 din ediția a 4-a) (2 societăți)
2—VII. Grupul Kummer — a dat faliment în 1900 (7 societăți)

*multe repetări* 7 grupuri

[Σ societăților = 28, și nu 27, cum figurează la Riesser, p. 542 (p. *582* din ediția a 4-a). La p. 568 spune și el: 28 de societăți]

Bilanțul procesului de concentrare (p. 568 și urm.).

| | |
|---|---|
| În prezent 2 | „Cea mai modernă dintre ramurile noastre industriale" este cea *electrotehnică*... *7* grupuri, în total 28 de societăți, care fac parte din concerne... |
| 2 | Industria *chimică*... *2* grupuri principale (vezi mai jos) |
| 2 | *Industria minieră* — 2 sindicate („Stahlwerkverband"; „Rheinisch-Westfälisches Kohlensyndikat")... |
| 2 | *Navigația maritimă* — *2* societăți („Hamburg-Amerikanische Paketfahrt-Aktiengesellschaft" (Hapag) și „Norddeutscher Lloyd", „care sînt legate între ele și cu un trust anglo-american printr-o serie de convenții")... |
| 5 = 13 totalul calculat de mine | *Băncile* — *5* grupuri („cuprinzînd în total *41* de bănci, care fac parte din concerne") |

totalul calculat de mine: 18 grupuri

www.dacoromanica.ro

Creşterea *numărului* uniunilor dintre marile bănci şi băncile din provincie pe baza comunităţii de interese (p. 505).

Creşterea concentrării (p. 542 din ediţia a 4-a):

| | |
|---|---|
| 1881— 1 | 1908—32 (41) |
| 1895— 2 | 1911—26 (46) |
| 1902—16 | |

(Riesser, p. 547 şi urm.)

*Industria chimică din Germania*
(concentrarea)*

| | | | | | Totalurile calculate de mine capitalul social |
|---|---|---|---|---|---|
| I | „Farbwerke“ fostă Meister, Lucius & Brüning din *Höchst* pe Main | capitalul social — 20 capital obţinut prin emiterea de obligaţiuni — 10 milioane de mărci | („Uniune bipartită“) 1904 „uniune“ schimb de acţiuni; are în consiliul de administraţie | („Uniune tripartită“) | 20 |
| | Leopold Cassella & Co. din Frankfurt pe Main | capitalul social — 20 capital obţinut prin emiterea de obligaţiuni — 10 | | 1908 (schimb de acţiuni) | 20 |
| | Kalle & Co. (din Biebrich pe Rin) | | (3.2) | | |
| II | „Badische Anilin- und Sodafabrik“ din Ludwigshafen (capitalul social: 21 mil. de mărci). | | 1904 uniune | 1905 „Uniune tripartită“ | 43 |
| | „Farbenfabrik“, fostă Friedrich Bayer & Co. din Elberfeld (21 mil. mărci). | | | | 21 |
| | „Aktiengesellschaft für Anilinfabrikation“ din Treptow de lîngă Berlin (capitalul social: 9 mil. de mărci). | | | | 21 |

* Op. cit., p. 328.

www.dacoromanica.ro

| | | |
|---|---|---|
| Între grupul I și II a și început o „apropiere“ sub forma unor „convenții“ cu privire la prețuri etc. | 43%<br>43%<br>14%<br>100%<br>profit | 9<br>51 |

p. *560* și urm: „Industria minieră“.

2 nume: *August Thyssen* și *Hugo Stinnes*. Uriașul lor rol (în industria cărbunelui și în industria siderurgică), creșterea acestui rol[36].

...„Încheierea, la 1.I.1905, a unei convenții pe baza comunității de interese între «Gelsenkirchener Bergwerks Aktiengesellschaft», «Aachener Hüttenverein Rote Erde» și «Schalker Gruben- und Hüttenverein» al lui Thyssen a constituit un pas care a dus, pe de o parte, la unirea în cadrul unei acțiuni comune a unei serii de bănci care se concurau, și anume «Disconto-Gesellschaft», «Deutsche Bank», «Dresdner Bank» și «Schaaffhausenscher Bankverein», iar pe de altă parte a sporit și mai mult puterea lui Hugo Stinnes și August Thyssen, care au intrat în calitate de membri în «comitetul general» al acestei uniuni“ (p. 563) (p. 603 în ediția a 4-a).

(p. 577) idem p. 624 din ediția a 4-a

1882 — 28 de bănci cu 50 și mai mulți funcționari: 2 697 de funcționari — $11.8\%$ din numărul total

1895 — 66 de bănci cu 50 și mai mulți funcționari: 7 802 funcționari — $21.6\%$

$+ 189.3\%$ { pînă la 5 funcționari $+ 59.9\%$ ; 6—50 „ $+ 34.5\%$ }

*1907*, probabil circa $^1/_3$

„Deutsche Bank“ 1907 — 4 439 de funcționari (p. 578)
1908 — 4 860

„Cred că numărul funcționarilor celor *6* mari bănci berlineze a ajuns la sfîrșitul anului 1910 la *18000*“ (p. 625 din ediția a 4-a).



www.dacoromanica.ro

La sfîrșitul cărții, Riesser se angajează într-o polemică formală-lingușitoare cu socialiștii și propagă armonia (*a ș a e s t e Riesser* în general).

{ha-ha!!} Nici previziunea socializării, spune el, „nu s-a împlinit" (p. 585).

---

p. 582 (p. 629 din ediția a 4-a):

„**Băncile și bursa**" (subliniat de Riesser):

„Cît privește influența pe care o exercită procesul de concentrare asupra funcțiilor și situației *bursei*, este un fapt cert că, datorită convergenței ordinelor de vînzare-cumpărare spre marile bănci, acestea din urmă, prin *compensarea* vînzărilor și cumpărărilor, *preiau* într-o anumită măsură *funcțiile bursei*, executînd la bursă numai partea din aceste ordine care *nu* poate fi compensată. La fel se întîmplă și în domeniul vînzării-cumpărării hîrtiilor de valoare, adică atît pe *piața capitalului* cît și în domeniul operațiilor de scont, adică pe *piața financiară*.

Datorită acestui lucru, *bursa*, și așa în bună parte dezorganizată prin legislația referitoare la operațiile de bursă, pierde într-o măsură tot mai mare o însemnată cantitate de hîrtii de valoare, necesare pentru stabilirea justă a cursurilor, devenind astfel *și mai anemică*, ceea ce are urmări extrem de grave, mai ales în momentele critice, după cum au dovedit-o exemplele rele (*n o t ă:* dintre evenimentele cele mai recente trebuie să menționăm aici ziua izbucnirii războiului ruso-japonez).

> De aici rezultă că bursa își pierde tot mai mult însușirea, absolut indispensabilă pentru întreaga economie și pentru circulația hîrtiilor de valoare, de a fi nu numai cel mai precis *instrument de măsurare*, dar și «un *regulator*, cu funcțiune aproape automată, al mișcărilor economice care converg spre ea»* (*n o t ă*. Citatele sînt luate din Riesser: „Necesitatea unei revizuiri a legii cu privire la bursă"; Berlin, 1901) și că este tot mai puțin în stare, pe de o parte, să exprime

---

* Op. cit., p. 343.

www.dacoromanica.ro

«prin oscilațiile cursurilor opinia publică în ceea ce privește solvabilitatea și metodele de conducere ale majorității statelor, organelor comunale, societăților pe acțiuni și corporațiilor», iar pe de altă parte să controleze această opinie publică. N.B.

Prin urmare, *stabilirea cursului hîrtiilor de valoare și cotarea lor* la bursă — ceea ce înainte oferea, în măsura în care acest lucru este în general posibil, un tablou absolut precis «al proceselor economice, care nicăieri nu apar cu atîta evidență în conexiunea și totalitatea lor», și deci un tablou al raportului dintre *cerere* și *ofertă* — au ajuns în prezent să nu mai fie nici atît de precise și nici atît de stabile și sigure, ceea ce este cît se poate de regretabil pentru interesele publicului.

În plus, sînt îndreptățite temerile că pe această cale, care duce în același timp tot mai mult la *eliminarea organelor de mijlocire* (misiți etc.), poate să apară o *contradicție între bănci și bursă*, care cu timpul să devină tot mai ascuțită, ceea ce, de asemenea, ar constitui un mare pericol. Această contradicție ar avea repercusiuni nu numai asupra relațiilor dintre bănci și alte cercuri care au interese la bursă, relații care și înainte erau adeseori încordate, dar și asupra sferei de activitate propriu-zisă a bursei, asupra stabilirii cursurilor.

De fapt, în zilele noastre, chiar și unii specialiști în materie consideră noțiunile de bancă și bursă ca perfect identice, ceea ce este însă absolut greșit (*n o t ă:* tocmai așa le consideră *Eschenbach* în „Dezbaterile Asociației pentru politică socială“ din 16 septembrie 1903: „Schriften des Vereins für Sozialpolitik“, vol. CXIII), alții, dimpotrivă, le consideră ca fiind instituții diametral opuse, ceea ce este la fel de greșit“ (notă, cf. *Ernst Loeb* în „Nationalzeitung“ din 18. IV. 1904, nr. 244) (p. 583) (p. 630 din ediția a 4-a).



www.dacoromanica.ro

*Riesser* (ediția a 3-a, 1910), p. 499:
Creșterea capitalurilor bancare
(în 1908) ale celor mai mari bănci:

| Germania* | 1870 | 1908 | 1911 |
|---|---|---|---|
| 1. „Deutsche Bank“ | 15 | 200 | 200 |
| 2. „Dresdner Bank“ | 9.6 | 180 | 200 |
| 3. „Disconto-Gesellschaft“ | 30 | 170 | 200 |
| 4. „Darmstädter Bank“ | 25.8 | 154 | 160 |
| Σ (milioane de mărci) | 80.4 | 704 | |
| „Schaaffhausenscher Bankverein“ | 15.6 | 145 | 145 |
| „Berliner Handelsgesellschaft“ | 16.8 | 110 | 110 |
| ΣΣ = | 112.8 | 959 | 1 015 |

| Franța | [1870] | [1908] |
|---|---|---|
| 1. „Crédit Lyonnais“ | 20 — | 250 |
| 2. „Comptoir National“ | 50 — | 150 |
| 3. „Crédit Industriel“ | 15 — | 100 |
| 4. „Société Générale“ | 60 — | 300 |
| Σ (milioane de franci) | 145 — | 800 |

[ = milioane de mărci 116 — 640 ]

3 bănci mari: Germania: 54.6 — 550 (mărci)
Franța: 130 — 700 (franci)
(104 — 560 (mărci))
2 bănci mari: Germania: 24.6 — 380 (mărci)
Franța: 80 — 550 franci
(64) —(440)

---

p. 367 [ idem p. 398 ]

Scrisori primite și expediate (numărul) **:

| | | | | |
|---|---|---|---|---|
| 1852 | 6 135 | 6 292 | | |
| 1870 | 85 800 | 87 513 | | („Disconto-Gesellschaft“) |
| 1880 | 204 877 | 208 240 | | |
| 1890 | 341 318 | 452 166 | | O mare bancă |
| 1900 | 533 102 | 626 043 | (bucăți) | berlineză |

---

* Op. cit., p. 339.
** Op. cit., p. 338.

www.dacoromanica.ro

Riesser, ediția a 3-a, p. 693 (anexa VIII) (p. 745 din ediția a 4-a):

*Evoluția concentrării în cadrul unor mari bănci și concerne bancare*

*O p t* mari bănci berlineze aveau *:

| La sfîrșitul anului | Sucursale (oficii și filiale) în Germania | | Case de depozit și oficii de schimb | | Societăți în comandită (operații bancare) | | Participații permanente la băncile germane pe acțiuni | | Numărul total al instituțiilor | |
|---|---|---|---|---|---|---|---|---|---|---|
| | # | | # | | # | | # | | # | |
| 1895 | 16 | 18 ( 5) | 14 | 23 (12) | 11 | 13 (—) | 1 | 2 (—) | 42 | 56 ( 17) |
| 1896 | 18 | 20 ( 5) | 18 | 27 (12) | 11 | 14 (—) | 1 | 2 (—) | 48 | 63 ( 17) |
| 1900 | 21 | 25 ( 5) | 40 | 53 (17) | 11 | 12 (—) | 8 | 9 ( 5) | 80 | 99 ( 27) |
| 1902 | 29 | 33 ( 7) | 72 | 87 (35) | 10 | 11 (—) | 16 | 16 ( 5) | 127 | 147 ( 47) |
| 1905 | 42 | 46 ( 8) | 110 | 149 (44) | 8 | 12 ( 1) | 34 | 34 (11) | 194 | 241 ( 64) |
| 1908 | — | 69 (10) | — | 264 (73) | — | 12 ( 2) | — | 97 (31) | — | 442 (116) |
| 1911 | 104 | 104 (9) | 276 | 276 (93) | 7 | 7 ( 2) | 63 | 63 (15) | 450 | 450 (119) |

p. 744 ed. a 4-a

[N.B. în ed. a 3-a este vorba de *8* bănci, în ed. a 4-a de *6*].

# Cifrele din ediția a *4*-a, p. *745* (pentru *6* bănci: „Darmstädter Bank“, „Berliner Handelsgesellschaft“, „Deutsche Bank“, „Disconto-Gesellschaft“, „Dresdner Bank“ și „Schaaffhausenscher Bankverein“).

***(în paranteze sînt date cifrele pentru* „Deutsche Bank“)**

*N. B.* *„D e u t s c h e B a n k“*. **Volumul operațiilor:**

| 1870 | 1875 | 1885 | 1895 | 1905 | 1908 | 1911 |
|---|---|---|---|---|---|---|
| *239* mil. | 5.5 mlrd. | 15.1 mlrd. | 37.9 mlrd. | 77.2 mlrd. | 94.5 mlrd. | 112.1 mlrd. |

Printre aceste *8* bănci se numără, în primul rînd, cinci bănci, care formează „grupuri“: „Darmstädter Bank“ („Bank für Handel und Industrie“), „Deutsche Bank“, „Disconto-Gesellschaft“, „Dresdner Bank“ și „Schaaffhausenscher Bankverein“,—apoi încă *t r e i*

* Op. cit., p. 337.

www.dacoromanica.ro

bănci: „Berliner Handelsgesellschaft“, „Commerz- und Disconto-Bank“, „Nationalbank für Deutschland“.

Iată aceste „grupuri“ [„Uniuni pe baza comunității de interese“] ale celor 5 (cinci) bănci și „potențialul“ lor „de capital“ (p. *484* și urm.):

| | | | bănci | (p. 520) | Milioane mărci | Milioane | Înghițite oficii bancare particulare | Înghițite bănci |
|---|---|---|---|---|---|---|---|---|
| 1. Grupul | D.B. | „Deutsche Bank“ | 12 | 929.5 | 1 266.4[1]) | 786.1 | 1 045.4[1]) | 31 | 21 |
| 2. „ | D.G. | „Disconto-Gesellschaft“ ..... | 6 | | 662.6 | — | 564.7 | 23 | 8 |
| 3. „ | Dr.B. | „Dresdner Bank“ | 8 | | 321.3 | — | 285.7 | 7 | 1 |
| 4. „ | S.BV. | „Schaaffhausenscher Bankverein“ ..... | 4 | | 209.9 | — | 278.5 | 11 | 6 |
| 5 „ | Dm.B. | „Darmstädter Bank“ („Bank für Handel und Industrie“) .. | 5 | | 260.6 | — | 297.4 | 17 | 7 |
| = | sînt | | = | | | | | = | = |
| 5. | făcute de mine | | 35 | | 2 720.7 | ΣΣ | 2 471.7 | 89* | 43 |
| | | | | {23/4 miliarde} | | adică aproape 2½ *miliarde* mărci | | p. 500 | |

N.B.: Dacă luăm în considerație *numai* capitalul social și rezervele, adică numai banii *proprii*, *fără a socoti* banii *străini*.

[1]) Dacă adăugăm „băncile prietene“.

* În manuscris, totalul „89 de oficii bancare particulare“ este legat, printr-o săgeată, cu aceeași cifră din tabelul următor („Băncile care fac parte din concerne“) (vezi p. 327 din volumul de față). — *Nota red.*

www.dacoromanica.ro

p. 537:

la 30. IX. 1911

Înghiţite:

| Oficii bancare particulare | Bănci |
|---|---|
| Dm.B.— 8 | — 3 |
| D.B. —45 | —30 |
| D.G. —61 | —11 |
| Dr.B. — 2 | — 1 |
| 116 | 45 |

p. 697

*41* de bănci, care fac parte din concernele celor cinci grupuri

*Băncile care fac parte din concerne (41 la număr)*, care, la rîndul lor, fac parte din cele 5 grupuri ale celor cinci mari bănci, aveau la 31.XII. 1908:

| | | la 1.X.1911 |
|---|---|---|
| filiale | 241 | — 285 |
| agenţii | 325 | — 377 |
| societăţi în comandită | 18 | — 21 |
| case de depozit | 102 | — 126 |
| înghiţite: oficii bancare particulare | 89 | — 116 |
| înghiţite: bănci | 43 | — 45 |
| uniuni pe baza comunităţii de interese, datorită deţinerii de acţiuni şi schimbului de acţiuni | 16 | — 20 |

*În total*, toate băncile mari şi concernele lor au înghiţit pînă la 31.XII.1908 —— 164 de oficii bancare particulare + 60 de bănci, *N.B.* (p. 500).



www.dacoromanica.ro

În Anglia existau în 1899 12 bănci cu *100* şi mai multe sucursale; în total aceste bănci aveau *2304* sucursale („Niederlassung“).

În Anglia existau în 1901 21 de bănci cu *100* şi mai multe sucursale; în total aceste bănci aveau *6672* de sucursale (p. 521) (p. 558).

N.B. „O singură bancă — «London City and Midland Bank» — avea la începutul anului 1905 *447* de sucursale, adică cu 257 de sucursale *mai mult* decît marile bănci berlineze laolaltă cu cele *52* de bănci din provincie afiliate lor la sfîrşitul anului *1904*; la 31.XII.1907 (#), potrivit revistei «The Economist», băncile engleze pe acţiuni, care pe atunci erau în număr de numai 74 (fără băncile coloniale şi cele din străinătate), dintre care 35 beneficiau de dreptul de a emite bancnote, aveau nu mai puţin de *6809* sucursale şi agenţii“ (522).

Continuare din *Riesser*

(#) În ediţia a 4-a (p. 558) „La 31.XII.1908 băncile de depozit din Marea Britanie şi Irlanda, al căror număr era pe atunci de 63, aveau nu mai puţin de *6801* sucursale şi agenţii. La sfîrşitul anului 1910 numărul sucursalelor este de *7151*. În prezent, *patru* bănci din Anglia şi Wales au peste *400* de sucursale fiecare, şi anume:

| | | | |
|---|---|---|---|
| «London City and Midland Bank» | 689 | (315 | în 1900) |
| «Lloyds Bank» | 589 | (311 | „ „ ) |
| «Barclay and Co» | 497 | (269 | „ „ ) |
| «Capital and Counties Bank» | 447 | (185 | „ „ ) |

Alte patru bănci au peste 200 de sucursale, iar 11 bănci (inclusiv 20 din Scoţia şi Irlanda) au peste 100 de sucursale fiecare“ * (p. 559).

În *Franţa*, numărul agenţiilor şi filialelor (p. 522) (p. 559):

| Băncile: | 1894 La Paris şi în suburbii | | 1894 în provincie | 1908 La Paris şi în suburbii | | 1908 în provincie | 1908 în străinătate (şi în Algeria) |
|---|---|---|---|---|---|---|---|
| „Crédit Lyonnais“ | 27 | — | 96 | 62 | — | 175 | 20 |
| „Comptoir d'Escompte“ | 15 | — | 24 | 49 | — | 150 | — |
| „Société Générale“ | 37 | — | 141 | 88 | — | 637 | 2 |

* Vezi *V. I. Lenin*. Opere complete, vol. 27, Bucureşti, Editura politică, 1964, ed. a doua, p. 337. — *Nota red.*

www.dacoromanica.ro

„Anexa VII“ (p. 666 și urm.) cuprinde liste ale societăților și băncilor care fac parte din „concernele“ marilor bănci. Iau din aceste liste băncile din **străinătate**:

| Sfera (după sediul sucursalelor) | (Numărul sucursalelor) | Sediul băncii | Denumirea băncii | Capitalul în *milioane* mărci (etc.) | *Marile* bănci *berlineze care* au creat-o sau participă la ea |
|---|---|---|---|---|---|
| | (—) | Amsterdam | „Amsterdam'sche Bank“ | 6 florini | „Darmstädter Bank“ |
| China, Japonia, India etc. | (12) | Șanhai | „Deutsch-Asiatische Bank“ | 7.5 taeli | „Darmstädter Bank“ + „Berliner Handelsgesellschaft“ + „Deutsche Bank“ + „Disconto-Gesellschaft“+ + „Dresdner Bank“ + „Schaaffhausenscher Bankverein“ |
| Italia | (33) | Milano | „Banca Commerciale Italiana“ | 105 lire | „Darmstädter Bank“ + „Berliner Handelsgesellschaft“ + „Deutsche Bank“ + „Disconto-Gesellschaft“ + + „Dresdner Bank“ |
| (? Belgia) | (—) | Bruxelles | „Banque Internationale de Bruxelles“ | 25 franci | „Darmstädter Bank“ + „Berliner Handelsgesellschaft“ + „Disconto-Gesellschaft“ + „Schaaffhausenscher Bankverein“ |
| (? Anglia) | (—) | Londra | „Bankers Trading Syndicate“ | 0.1 l.st. | „Darmstädter Bank“ |
| România | (—) | București | „Banca Marmorosch Blank“ | 10 lei | „Darmstädter Bank“ + „Berliner Handelsgesellschaft“ |



www.dacoromanica.ro

| Sfera (după sediul sucursalelor) | (Numărul sucursalelor) | Sediul băncii | | Denumirea băncii | Capitalul în *milioane* mărci (etc.) | | *Marile* bănci *berlineze care* au creat-o sau participă la ea |
|---|---|---|---|---|---|---|---|
| (? America) | (—) | ? | — | „Amerika-Bank" | — 25 mărci | — | „Darmstädter Bank" |
| (? Anglia) | (—) | Londra | — | „London and Hanseatic Bank" | — 0.$_4$ l.st. | — | „Commerz- und Discontobank" |
| (America de Sud etc.) | (22) | Berlin | — | „Deutsche Überseeische Bank" | — 20 mărci | — | „Deutsche Bank" |
| Africa de est | (?) | Berlin | — | „Aktiengesellschaft für überseeische Bauunternehmungen" | — 2 mărci | — | „Deutsche Bank" |
| America Centrală | (?) | Berlin | — | „Zentralamerika Bank" | —10 mărci | — | „Deutsche Bank" |
| Mexic | (?) | Mexico | — | „Mexikanische Bank für Handel und Industrie" | —16 pesos | — | „Deutsche Bank" |
| Polinezia | (?) | Hamburg | — — | „Deutsche Handels- und Plantagengesellschaft der Südseeinseln" | — $2^3/_4$ mărci | — | „Disconto-Gesellschaft" |
| Noua Guinee | (?) | (?) | — | „Neu-Guinea-Kompagnie" | — 6 mărci | — | „Disconto-Gesellschaft" |
| Brazilia | (5) | Hamburg | — | „Brasilianische Bank für Deutschland" | —10 mărci | — | „Disconto-Gesellschaft" |
| Chile şi America Centrală | (9) | Hamburg | — | „Bank für Chile und Deutschland" | —10 mărci | — | „Disconto-Gesellschaft" |
| România | (2) | Bucureşti | — | „Banca Generală Română" | —10 lei | — | „Disconto-Gesellschaft" |
| Belgia | (?) | Anvers | — | „Compagnie commerciale Belge" | — 5 franci | — | „Disconto-Gesellschaft" |
| Africa germană | (15) | (?) | — | „Deutsch-Afrika Bank" | — 1 mărci | — | „Disconto-Gesellschaft" |
| Bulgaria | (?) | Sofia | — | „Banque de Crédit" | — 3 leve | — | „Disconto-Gesellschaft" |
| Africa germană de vest | (4) | Berlin | — | „Deutsch-Westafrikanische Bank" | — 1 mărci | — | „Dresdner Bank" |
| Asia Mică, Turcia, Salonic etc. | (12) | Berlin | — | „Deutsche Orientbank" | —16 mărci | — | „Dresdner Bank" + „Nationalbank für Deutschland" + „Schaaffhausenscher Bankverein" |
| America de Sud | (3) | Berlin | — | „Deutsch-Südamerikanische Bank" | —20 mărci | — | „Dresdner Bank" + „Schaaffhausenscher Bankverein" |



www.dacoromanica.ro

În ceea ce privește *băncile* **coloniale** (aproape toate înființate de marile bănci berlineze), Riesser face următorul bilanț (completările pentru anul 1910 sînt luate din ediția a 4-a, p. *375* *):

„La sfîrșitul ultimului deceniu al secolului trecut existau numai 4 bănci *germane peste ocean*; în 1903 erau 6 bănci de acestea cu 32 de sucursale, iar la începutul anului *1906* erau deja *13* bănci cu un capital de cel puțin 100 de milioane de mărci și circa *70* de sucursale.

N.B. Cifrele citate sînt însă relativ neînsemnate față de succesele obținute de alte state în acest domeniu: *Anglia*, de pildă, avea încă în 1904 *32* (în 1910: 36) de bănci coloniale cu sediul consiliului de administrație la Londra și *2 104* (în 1910: 3 358) cu sediul consiliului de administrație în colonii, precum și *18* (în 1907: *30*) (în 1910: 36) alte bănci engleze în străinătate cu *175* (2 091) de sucursale. *Franța* avea încă în 1904/5 18 bănci coloniale și în străinătate cu *104* sucursale; *Olanda:* 16 bănci de peste ocean cu *68* de sucursale" (p. 346).

| | 1910 | | 1904 |
|---|---|---|---|
| N.B. | Așadar: *72—5 449* | Germania ..... | 13— 70 |
| | | Anglia ..... | 50—2 279 |
| | | Franța ..... | 18— 104 |
| | | Olanda ..... | 16— 68 ** |

Prima cifră = numărul băncilor coloniale și, în general, al băncilor din străinătate; a doua cifră — numărul sucursalelor acestor bănci (sau numărul băncilor din colonii).

---

* În paranteze rotunde au fost introduse aici în text completările făcute de V. I. Lenin după ediția a 4-a a cărții (p. 375) și adăugate de el în manuscris în locurile respective între rînduri, deasupra sau dedesubtul cifrelor din textul inițial cu care sînt comparate. — *Nota red.*

** Vezi *V. I. Lenin.* Opere complete, vol. 27, București, Editura politică, 1964, ed. a doua, p. 370. — *Nota red.*

www.dacoromanica.ro

## Cu privire la problema legăturilor dintre *bănci şi* întreprinderile *industriale* (p. 383) *(după Jeidels)* (1895—1903)

| Numărul emisiunilor întreprinderilor industriale pe ani | | | | | | | | |
|---|---|---|---|---|---|---|---|---|
| | p. 307 | | | | | | | |
| p. 413 | Σ pe 7 ani | | | Numărul emisiunilor întreprinderilor industriale | Numărul societăţilor pentru care s-au făcut aceste emisiuni | ghişee ale băncilor în întreprinderi industriale (p. 284) | p. 306 | (p. 463) Numărul industriaşilor în consiliile de supraveghere ale băncilor[1]) |
| 1895—1910 | 1904—1910 | | | | p. 414 1895—1910 | (1903/4) | (1911) | (1908) (1910) (p. 501) |
| | | Presourtat de mine | | | | | | |
| 424 | 204— | Dr. B. | „Dresdner Bank“ ..... | —220 | —181—368 | —191 | —504 | —11 — 8 |
| 361 | 174— | S. BV. | „Schaaffhausenscher Bankverein“ ..... | —187 | —207—364 | —211 | —290 | —19 —17 |
| 312 | 142— | B. HG. | „Berliner Handelsgesellschaft“ ..... | —170 | —149—281 | — 95 | —153 | —15 —13 |
| 302 | 151— | D. G. | „Disconto-Gesellschaft“ ..... | —151 | —154—290 | —111 | —362 | — 4 — 2 |
| 456 | 306— | D. B. | „Deutsche Bank“ .... | —150 | —139—419 | —250 | —488 | — 4 — 5 |
| 314 | 166— | Dm.B. | „Darmstädter Bank“ .. | —148 | —140—285 | —161 | —313 | — 4 — 6* |

[1]) Printre care directorul firmei „*K r u p p*“ (Dr. B.); directorii firmelor „*H a p a g*“ şi „*N o r d d e u t s c h e r L l o y d*“ şi „Gelsenkirchener Bergwerks-Aktiengesellschaft“ (D. Ges.); „*Hibernia*“; „*Harpener* Bergbau Aktiengesellschaft“, „*Oberschlesische* Eisenindustrie-Aktiengesellschaft“ ş.a. (B.H. Ges.) etc.

* Vezi *V. I. Lenin*, Opere complete, vol. 27, Bucureşti, Editura politică, 1964, ed. a doua, p. 345. — *Nota red.*



www.dacoromanica.ro

(Pe cît se vede, datele sînt incomplete) Numărul băncilor de peste ocean înființate de marile bănci (lista în lucrarea lui *Riesser*, p. 327 și urm.) (p. 354 și urm.)

| Σ | | D.B. | D.G. | Dr.B. | Dm.B. | B.HG. | S.BV. | N.B. I.D. | T. |
|---|---|---|---|---|---|---|---|---|---|
| 11 | 1880—89 | 3 | 3 | 1 | 1 | 1 | 1 | 1 | 11 |
| 22 | 1890—99 | 4 | 6 | 2 | 2 | 2 | 4 | 2 | 22 |
| 24 | 1900— 4 | 3 | 3 | 1 | — | — | — | 1 | 8 |
| | 1905, 1906— 8 | 2 | 3 | 5 | 1 | 1 | 3 | 1 | 16 |

nu tot deceniul, pînă în 1908—9

| R.E. *May* (în „Schmollers Jahrbuch", 1899, p. 271 și urm.) (p. 83) repartizarea venitului național al Germaniei | | | (p. 82) datele ministrului de finanțe Rheinbaben Prusia 1908 | | | (p. 99—100) în Germania | |
|---|---|---|---|---|---|---|---|
| | (populația) locuitori (mil.) | Venitul în mlrd. mărci | mil. locuitori | % | mil. mărci *impozit* % | Numărul societăților pe acțiuni | Capitalul lor în mlrd. mărci |
| Pînă la 900 de mărci | 18 1/3 | 12 3/4 | 17.9 = 47.22 | | 0 | | |
| 900—3 000 | 3 2/3 | 6 1/2 | 16.2 = 42.54 | 83.7 = 34.26 | | 1883—1 311 | —3.9 |
| > 3 000 | 1/3 | 5 3/4 | 1.9 = 5.50 | | 66%* | 1896—3 712 | —6.8 |
| Σ = | 22 1/3 | 25 | 36.0 | 95.26 | | 1900—5 400 | —6.8 (7.8) |
| Populația activă N.B. | | | > 9 500 de mărci 0.87% din populație 4 3% din impozit | | | 1908—6 249 | —9.4 |

* Așa e la Riesser. — *Nota red.*

www.dacoromanica.ro

La Riesser nu e tabel, ci o listă. Anexa IV

Numărul *societăților* industriale și comerciale în care băncile dețin *posturi în consiliile de supraveghere*
Ramurile industriale:

| Băncile | Industria minieră, uzine metalurgice și saline | Industria de silicați | Industria de prelucrare a metalelor | Industria constructoare de mașini(1) | Industria chimică | Industria săpunului, a uleiurilor etc. | Industria textilă și a pielăriei | Industria hârtiei | Industria celulozei | Industria alimentară | Comerț | Societăți de asigurare | Transporturi | Societăți în străinătate | Industria construcțiilor | Întreprinderile hoteliere și de alimentație publică | Industria cauciucului | Artizanat | Societăți pentru exploatarea plantațiilor | Întreprinderile pentru organizarea de expoziții | Total | |
|---|---|---|---|---|---|---|---|---|---|---|---|---|---|---|---|---|---|---|---|---|---|
| „Darmstädter Bank“ | 9 | 4 | 2 | 15 | 3 | 2 | 5 | 2 | 1 | 7 | 24 | 3 | 9 | 6 | — | — | — | — | — | — | |
| „Berliner Handelsgesellschaft“ | 18 | 1 | 8 | 10 | 4 | 1 | — | — | — | 3 | 16 | — | 9 | 17 | 1 | — | — | — | — | — | |
| „Commerz- und Discontobank“ | 1 | 2 | 2 | 7 | 1 | — | 1 | — | — | 3 | 7 | 2 | 3 | 1 | 1 | 1 | — | — | — | — | |
| „Deutsche Bank“ | 13 | 1 | 3 | 24 | 1 | 4 | 6 | 1 | — | 3 | 28 | 8 | 6 | 13 | 2 | — | 1 | 2 | — | — | 116 |
| „Disconto-Gesellschaft“ | 13 | 2 | 2 | 8 | 5 | 2 | — | — | — | 1 | 29 | 2 | 4 | 21 | — | — | — | — | 2 | 1 | |
| 6) „Dresdner Bank“ | 10 | 2 | 3 | 14 | 1 | — | 2 | 1 | — | 2 | 29 | 3 | 11 | 8 | — | 1 | — | — | — | — | |
| „Nationalbank für Deutschland“ | 13 | 4 | 3 | 18 | 2 | 3 | 1 | — | — | 7 | 21 | 1 | 9 | 6 | 2 | — | — | 4 | 2 | — | |
| 8) „Schaaffhausenscher Bankverein“ | 18 | 2 | 4 | 15 | 2 | 1 | 4 | — | — | 1 | 20 | 1 | 16 | 6 | 3 | — | — | 1 | — | — | |
| Total | 95 | 18 | 27 | 111 | 19 | 13 | 19 | 4 | 1 | 27 | 174 | 21 | 67 | 78 | 9 | 2 | 1 | 7 | 4 | 1 | |
| | 140 | | | + 111 | | | + 83 | | | | + 174 | + 166 | | | | + 24 | | | | | = 698 |

(1) inclusiv industria *electrotehnică*.

www.dacoromanica.ro

„După evaluările Ministerului Comerțului referitoare la anul 1898, *venitul* global al *Angliei* de pe urma *comisioanelor bancare și de altă natură* a atins în acest an suma de 18 milioane de lire sterline (ceea ce reprezintă circa 432 de milioane de coroane) (p. 399) (p. 431)... În cadrul comerțului european cu țările de peste ocean se efectuează, «după cum se pretinde», prin intermediul Angliei plăți care însumează peste 6 miliarde de mărci anual"... [p. 431 din ediția a 4-a].

Venitul de pe urma operațiilor bancare însumează !!! 450 de milioane de franci.

*Veniturile Angliei provenite din navluri* reprezintă *1 800* de milioane de mărci anual; *ale Germaniei* — 200—*300* de milioane de mărci (p. 400) (p. 432 idem).

O anchetă din 1907 cu privire la funcționarii de bancă din Germania: răspunsuri de la 1 247 de firme cu 24 146 de funcționari (p. 579) (p. 626).

| | dintre care | | | | salariul mediu în mărci | salariul mediu al funcționarilor partioulari în general |
|---|---|---|---|---|---|---|
| 264 bănci pe acțiuni | 16 391 | funcționari | 20—39 | ani | 1 459—3 351 | 1 467—2 380 |
| 708 bănci particulare | 5 938 | „ | 40—54 | „ | 3 638—4 044 | 2 413—2 358 |
| 275 bănci cooperatiste | 1 817 | „ | 55—70 | „ | 3 899—2 592 | 2 264—1 879 |

„Numărul conturilor *de virament* a crescut de la 3 245 în 1876 la 24 821 (24 982) în 1908 (1910), dar, în afară de casieriile statului, titularii sînt în special *marile întreprinderi comerciale* și *industriale*, astfel că pînă în prezent operațiile de virament ale Reichsbank-ului au păstrat un *caracter întrucîtva plutocratic*" (122) (p. 131). N.B.

În 1907, suma medie pe fiecare cont (de virament al Reichsbank-ului) = 24 116 mărci. Volumul operațiilor = $260._6$ *miiarde* de mărci; în 1910 — $354._1$ (p. 132). Valoarea totală a

www.dacoromanica.ro

cecurilor poştale (1909) = 23 847 titulari de conturi; în 1910—49 853; averea lor = 94 de milioane de mărci (p. 132).

Volumul operaţiilor în case de cliring (p. 123)
(în *miliarde* mărci)

în Germania, spune autorul, operaţiile de virament sînt folosite pe scară mai largă, dar cecurile şi decontările reciproce pe scară mai restrînsă

| | 1884 | 1908 | 1910 |
|---|---|---|---|
| Germania | 12.1 | 45.9 | 54.3 |
| Franţa | 3.3 | 21.3 | 23.7 |
| Anglia | 118.5 | 260.1 | 299 |
| Statele Unite | 143.2 | 366.2 | 422 |

*Volumul total al operaţiilor* Reichsbank-ului 1908 = *305 1/4* miliarde de mărci
1910—354.1

Numărul **cartelurilor** în Germania: în 1896 circa 250
(p. 137) 1905 — — 385
(p. 149)

la ele participă circa 12 000 de întreprinderi *

Depozitele (la toate băncile) şi *depunerile la casele de economii* în *miliarde* de mărci (p. 162—163)

| | | | Germania |
|---|---|---|---|
| din care depunerile la casele de economii | 9 | 1900 | circa 10 |
| | 13 | 1906 | 15.5 |
| | 1909—15 1/2 | | |
| Anglia | | (1903—5) | — — 10.5 |
| Statele Unite | | (1905) | — — 47 (59 în 1909) |
| Franţa (numai depozitele la bănci în 1905) | | | — — 4 |
| Germania (numai depozitele la bănci) | | 1900 | — — 1 |
| | | 1906 | — — 2.5 |
| Anglia (numai depozitele la bănci în 1905) | | | — — 6.25 |
| Statele Unite (numai depozitele la bănci) | | | — — 15 |

* Vezi *V. I. Lenin.* Opere complete, vol. 27, Bucureşti, Editura politică, 1964, ed. a doua, p. 326. — *Nota red.*



www.dacoromanica.ro

*N.B.* „Din comparația de mai sus rezultă că depozitele din Germania nu sînt nici astăzi prea însemnate în comparație cu cele din Anglia și din Statele Unite și, pe cît se vede, rămîn destul de mult în urmă și față de cele franceze“ (164) (idem 177).

Riesser, p. 354 (p. 384):

„Progresul nu tocmai lent al epocii precedente (1848—1870) se află, față de ritmul dezvoltării întregii economii a Germaniei, și în special a băncilor ei, în epoca actuală (1870—1905), cam în același raport în care viteza străbunei diligențe se află față de viteza amețitoare a automobilului modern, care începe să devină primejdioasă atît pentru cei dinăuntrul lui, cît și pentru pietonul ce-și vede fără grijă de drum“... *

N.B.

Și în acest context, chiar în fraza următoare, *Riesser*, acest autor burghez vulgar (cu o mentalitate de filistin pînă în măduva oaselor) și slugă a sacului cu bani, consideră că chezășia „securității sociale“ și a „adevăratului progres“ rezidă în *simțul măsurii*, *„cea mai mare virtute“* a unui conducător!!!

Iar la pagina următoare (355 — p. 385) el recunoaște că băncile sînt ...„întreprinderi care, prin sarcinile și prin dezvoltarea lor, *«nu au un caracter economic strict privat»* [1], ci depășesc tot mai mult *sfera reglementării economice strict private*“ **.

[1] Din discursul rostit de Riesser, care a prezidat primul Congres general al băncilor din Germania, ținut în zilele de 19 și 20. IX. 1902 la Frankfurt pe Main.

Această recunoaștere nu-l împiedică însă pe acest idiot burghez să scrie:

* Vezi op. cit., p. 429.
** Vezi op. cit., p. 430—431.

www.dacoromanica.ro

„Dar și o altă consecință a procesului concentrării prezisă de socialiști, și anume că, în cele din urmă, concentrarea va duce la *socializarea*, atît de mult dorită de ei, *a mijloacelor de producție* și care urmează să se înfăptuiască în «statul viitorului», nu s-a realizat în Germania și este puțin probabil că se va realiza în viitor“ * (p. 585) (p. 633).

!! ha-ha!! „a infirmat“...

(**Numai** „Deutsche Bank“ are un volum de operații care *însumează 9 4½ miliarde* de mărci (p. 361) (112.1 miliarde în 1910, p. 391), este legată de un grup format din 12 bănci, dispune de un capital de *1 miliard* de mărci — capitalul acestui grup și al băncilor „prietene“—, a înghițit *52* de bănci, are 116 sucursale etc. În Germania deține posturi în consiliile de supraveghere ale unui număr de *120* de societăți comerciale și industriale etc. Și aceasta *nu* înseamnă „socializare“ !!!!!!)

„Deutsche Bank“:

| | |
|---|---|
| Capitalul propriu | = 200 mil. + 100 mil. rezerve |
| volumul operațiilor | = 94 ½ mlrd. mărci |
| profitul global | = 55 mil. mărci (1908) (p. 352) |
| | = 62.9 „ „ (1910) (p. 382) |

Numărul funcționarilor la „**Deutsche Bank**“ *4860* (1908), — p. *578* ((în 1895, *66* de bănci cu 50 și mai mulți funcționari aveau 7 802 funcționari, ibidem))

---

Vorbind, la p. 114 și urm., despre navigația comercială și despre dezvoltarea ei în Germania, Riesser relevă următoarele:

H. — A.P.A.—G. (Hamburg — America), capital (1908) 125 mil. mărci (+ 76 mil. în obligațiuni), 162 de vapoare (valoarea — 185.9 mil. mărci).

„Norddeutscher Lloyd“, capital (1908) 125 mil. mărci (+ 76 mil. în obligațiuni), 127 de vapoare (valoarea — 189.1 mil. mărci). 125 + 76 = 201.

* Vezi op. cit., p. 431.



www.dacoromanica.ro

„Aceste două societăți au încheiat în *1902/3* convenții în esență identice cu «*International Mercantile Marine Company*», societate înființată de bancheri și armatori americani la 1.I. 1903, cu un capital de 120 de milioane de dolari (= 480 de milioane de mărci) și care grupează 9 societăți de navigație americane și engleze" (p. 115). E așa-numitul *trust Morgan*.

Conținutul convenției: împărțirea profitului și **împărțirea lumii** (societățile germane au renunțat la operații de navlosire în Anglia și America; s-a stabilit în ce porturi să facă escală fiecare dintre părți etc. etc.). A fost creat *un comitet comun de control*. Convenția s-a încheiat pe termen de 20 de ani (denunțarea cu 1 an înainte). În caz de război se anulează (p. 116 la sfîrșit) (p. 125 din ediția a 4-a) *.

Și asta nu înseamnă „socializare"!!

---

„În ceea ce privește «*Reichsbank*», potrivit datelor comisiei de anchetă bancară (p. 179), la 1.IX.1906 numărul firmelor și persoanelor *ale căror polițe sînt admise la reescont* era în întreaga Germanie de *70 480*":

| | Și anume: | | |
|---|---|---|---|
| N.B. Un număr infim de solvabili | a) negustori și societăți comerciale ..... | 29 020 | = 41% |
| | b) industriași și societăți industriale ..... | 21 887 | = 31 |
| | c) proprietari funciari și întreprinderi meșteșugărești și fabrici pentru prelucrarea produselor agricole .. | 9 589 | = 14 |
| | d) cooperative de tot felul .. | 883 | = 1 |
| | e) rentieri, meseriași și persoane cu ocupații diverse.. | 9 101 | = 13 |
| | | 70 480 | 100 |

p. 194 ibidem

---

„Stahlwerksverband" (din Düsseldorf) a fost înființat la 30.III. 1904 (pe trei ani, iar la 30.IV.1907 convenția a fost prelungită pe alți 5 ani). Producția acestei societăți a fost în 1904 = 7.$_8$ milioane de tone (p. 141) (p. 153).

* Vezi op. cit., p. 377.

www.dacoromanica.ro

La 28.XI.1904 a încheiat o convenție pentru *exportul șinelor de cale ferată*, Angliei revenindu-i 53.$_5$%, Germaniei 28.$_{83}$%, Franței și Belgiei 17.$_{67}$% (+ Franța 4.$_8$—6.$_4$%. $\Sigma\Sigma$ = 104.$_8$, 106.$_4$%) (p. 147) (p. 159).

| | | |
|---|---|---|
| *Cartelul șinelor de cale ferată* | Acum, după ce *a aderat „United States Steel Corporation“*, cota Germaniei = 21% | Împărțirea lumii |
| *Cartelul pentru desfacerea grinzilor* (exportul de grinzi) — cote: Germania 73.$_{45}$% Franța 11.$_{50}$% Belgia 15.$_{05}$% | | |

„În februarie 1909 a mai fost înființată uniunea «Internationaler *Zinkhüttenverband*» (p. 159), avînd la început ca termen 31.XII.1910 și fiind apoi prelungită, pe cît se vede, pe încă 3 ani. Din această uniune fac parte (corespunzător cu așezarea geografică a uzinelor) trei grupuri. Grupul A cuprinde toate uzinele germane și cîteva uzine belgiene, grupul B — 10 uzine belgiene, franceze și spaniole, iar grupul C — uzinele engleze. Din totalul producției europene de zinc, care în 1908 era de circa 513 000 de *tone*, Germaniei îi revenea pe atunci... 226.$_9$, Belgiei — 165, Franței și Spaniei laolaltă — 55.$_8$, Angliei — 54.$_5$. Uzinele care au intrat în uniune produceau circa 92% din întreaga producție europeană. N.B.

Potrivit ultimelor convenții — deși participarea la producție este stabilită prin cifre precise —, fiecare membru al uniunii poate produce orice cantitate, cu condiția ca, în cazul cînd stocurile vor reprezenta la anumite date (prima oară la 31.III.1911) cel puțin 50 000 de tone, în anumite condiții trebuie să se treacă la o reducere procentuală a producției potrivit cotei de participare“ (p. 160 din ediția a 4-a). N.B.

www.dacoromanica.ro

Băncile se unesc în grupuri (sau consorții) în vederea unor afaceri deosebit de mari:

I. a) „Preussen-Konsortium" — în 1909 28 de bănci (p. 310)
b) „Reichsanleihekonsortium" — 29 „ „ 311)
c) Grupul Rothschild — în 1909 13 bănci (312) (inclusiv 3 firme ale lui Rothschild — de la Viena, Londra și Paris)
2. Grupul pentru operații în Asia
etc.
etc.

---

N.B. „*Ciocnirile politice dintre detașamentele de avangardă* se produc pe terenul *financiar*. Dar momentul în care se produc aceste ciocniri, adversarii și modul în care se desfășoară aceste ciocniri financiare de avangardă sînt determinate exclusiv de cei care răspund de conducerea politicii externe a țării respective" (p. *4 0 2*) (p. 434).

Capitalul francez în Tunisia și în Maroc
„ „ „ Rusia
„ „ „ Italia (începutul unei apropieri politice *p r i n i n t e r m e d i u l* unei apropieri financiare)
„ german „ Persia (lupta împotriva Angliei) lupta capitalurilor financiare europene din cauza împrumuturilor care urmau să fie acordate Chinei și Japoniei.
capitalul francez și cel englez în Portugalia și Spania
etc. (p. 403) *.

---

{ ediția întîi a cărții lui Riesser, prefața este datată 4 iulie *1905*. }

---

*T o t a l u l c a m b i i l o r c a r e c i r c u l ă* în Germania (calculat pe baza impozitului pe cambii) a crescut de la *1 2 m i l i a r d e* de mărci în 1885 la *2 5* ½ miliarde în 1905, *3 1.*$_5$ *m i l i a r d e* în 1907 (p. 228) și *33.*$_4$ în *1910* (p. 246).

---

* Vezi op. cit., p. 425.

www.dacoromanica.ro

Avuția națională a Germaniei (Mulhall 1895: *150*) 130—216 miliarde (Riesser): *2 0 0* de miliarde de mărci (p. 76) (Steinmann: *350*).

Venitul național al Germaniei *25—30 de miliarde* de mărci (p. 77).

Franța: Avuția națională: Mulhall (1895) — 198 de miliarde mărci; Foville (1902) — 161; Leroy-Beaulieu (1906) — *205*; Théry (1906) — *1 6 1*.

Venitul național = 20 de miliarde de mărci (Leroy-Beaulieu) (p. 78).

Anglia — *204* miliarde de mărci (Giffen 1885), — 235 (Mulhall 1895), *2 2 8* (Chiozza-Money 1908).

Statele Unite — avuția națională = *430* de miliarde de mărci (1904, Biroul de recensăminte).

În Germania, „din economiile anuale ale națiunii, circa $1._2$ miliarde de mărci, adică circa $^1/_3$, sînt investite anual în hîrtii de valoare“ (p. 81) — (p. 86 *idem*).

---

Din bibliografia menționată de *Riesser*

(Scrierile deosebit de lăudate sau deosebit de importante sînt însemnate cu asterisc).


**Walter Lotz*. „Tehnica emisiunilor“. 1890.

*Alfred Lansburgh*. „Băncile germane“. 1909.

* „ „ „Administrarea avuției naționale de către bănci“ — în revista „Die Bank“, 1908.

*Schumacher* despre concentrarea băncilor, „Schmollers Jahrbuch“, anul XXX, nr. 3.

*Warschauer*. „Despre consiliile de supraveghere“, „Conrads Jahrbücher“. (III, vol. XXVII.)

*Theodor E. Burton*. „Criza financiară etc.“ New York, 1902.

***J. W. Gilbart*. „Istoria etc. a băncilor“. Londra, 1901.

***„Schriften des Vereins für Sozialpolitik“.***
Vol. CX și CIX și altele. (Criza din 1900.)
CXIII: „Învățămintele crizei“.

*W. Sombart*. „Economia națională germană în secolul al XIX-lea“. Ediția a 2-a, 1909.

*L. Pohle*. „Dezvoltarea vieții economice germane în secolul al XIX-lea“. Ediția a 2-a, 1908.


www.dacoromanica.ro

*A. Saucke.* „A sporit numărul... marilor întreprinderi... în industrie?“ „Conrads Jahrbücher“, III, vol. XXXI.
*von Halle.* „Economia națională germană la hotarul dintre două secole“. 1902.
*May* despre repartiția venitului național. „*Schmollers* Jahrbuch“, 1899.
**Glier.* „Industria siderurgică americană“. „Schmollers Jahrbuch“, anul *XXVII*, nr. 3; anul *XXVIII*.
* idem, „Conrads Jahrbücher“, vol. XXXV (1908).
*Ed. Wagon.* „Dezvoltarea financiară a societăților pe acțiuni din Germania între 1870 și 1900“. Jena, 1903.
*Jenks.* „Trusturile“. „*Conrads Jahrbücher*“. Seria a 3-a, vol. I (1891).
*Voelcker.* „Industria siderurgică germană“. „Revue économique internationale“. III. 4 (1904).
*Kollmann.* „Uniunea oțelăriilor“. „Die Nation“. 1905 (anul *XXII*).
*Waldemar Müller.* „Organizarea creditului în Germania“. „Bank-Archiv“, 1909 (anul VIII).
*Warschauer.* „Fiziologia băncilor germane“. 1903.
*E. Jaffé.* „Băncile engleze“. 1905.
*S. Buff.* „Circulația cecurilor în Germania“. 1907.
**Ad. Weber.* „Băncile din Renania-Westfalia și criza“. *1903*.
„ idem. „Schriften des Vereins für Sozialpolitik“, vol. CX.
**Idem.* „Bănci de depozit și bănci care fac operații pe cont propriu.
***Otto Jeidels.* „Relațiile dintre marile bănci germane și industrie“. „Schmollers Jahrbuch“. (? „Studii“?) 1905.
** *W. Prion.* „Scontarea polițelor în Germania“. *1907*. „Schmollers Forschungen“. Numărul 127.
*Fr. Leitner.* „Operațiile bancare și tehnica lor“. 1903.
** *Br. Buchwald.* „Tehnica bancară“. Ediția a 5-a. 1909.
*H. Sattler.* „Băncile de emisiune a hîrtiilor de valoare“. 1890. (Riesser nu laudă această lucrare.)
N.B. [prefață de A. Wagner. *Riesser* este foarte supărat pe Wagner, adept al socialismului de stat!!]
*Fr. Eulenburgh.* „Consiliile de supraveghere“. „Conrads Jahrbücher“. Seria a 3-a, vol. XXXII.
„ „ „Criza actuală“... ibidem, seria a 3-a, vol. XXIV.

www.dacoromanica.ro

*G. Diouritch. „Expansiunea băncilor germane în străinătate". Paris, 1909.
R. Rosendorff. „Băncile germane de peste ocean". „Blätter für vergleichende Rechtswissenschaft etc." Anul 3. 1908.
A. P. Brüning. „Dezvoltarea băncilor din străinătate". 1907.
R. Rosendorff. „Operațiile băncilor germane în țările de peste ocean". „Schmollers Jahrbuch", XXVIII, nr. 4.
R. Steinbach. „Cheltuielile administrative ale marilor bănci berlineze". „*Schmollers Jahrbuch*", anul *29*, nr. 2.
E. Moll. „Rentabilitatea societăților pe acțiuni". Jena, 1908.
C. Hegemann. „Dezvoltarea marilor bănci franceze". Münster, 1908.
Ch. J. Bullock. „Concentrarea băncilor". „The Atlantic Monthly". 1903, august.
H. Voelcker. „Formele de unire și de participație în marea industrie germană". „*Schmollers Jahrbuch*". Vol. XXXIII.
L. Eschwege. „Tendințe de revoluționare în industria siderurgică germană". „Die Bank", 1909, aprilie.
J. Cockburn Macdonald. „Consecințele economice ale concentrării capitalului în puține mîini". „*Institutul bancar*", 1900, octombrie. N.B. (?)

---

p. 70 și urm. (rezumat)

Tabel al principalelor evenimente care au exercitat o influență asupra dezvoltării băncilor germane în perioada a doua: N.B.

1871—72: sfîrșitul războiului. 5 miliarde. Avînt „impetuos"... „Începutul cartelării industriei"...
1873. Criză.
1874—78. Depresiune.
1879—82. Avînt economic. Gründerism.
1879. Valuta aur. (Alianța cu Austria.)
1883—87. Depresiune. (1887. Alianța cu Italia.)

www.dacoromanica.ro

1888—90. Avînt. Gründerism. Speculații.
1891—94. Depresiune.
1891. Crahul unui mare număr de bănci berlineze.
1895. Începutul avîntului.
1896—97. Creșterea avîntului. Strălucita dezvoltare a industriei electrotehnice.
1897. Constituirea sindicatului „Rheinisch-Westfalisches Roheisensyndikat".
1898—1900. Conjunctură înaltă.
1899. Punctul culminant al reorganizărilor, înființărilor de societăți și al emisiunilor.
1900/1. Criză. Scăderea cursului hîrtiilor de valoare din industria minieră, falimentul multor bănci. „Intervenția energică a marilor bănci. Dezvoltarea intensă a concentrării"...
1901/2. „Nevoia de bani de lungă durată și deosebit de acută"... înființarea societății „United States Steel Corporation".
1902—06. „Înviorarea".
1904. Constituirea uniunii „Stahlwerksverband". Dezvoltarea impetuoasă a concentrării.
1907. Criza din America. Ridicarea taxei de scont la 7½ %.
1908. Sfîrșitul crizei acute din America. „Înviorarea". Lichiditatea banilor.
1909. Creșterea lichidității banilor etc.
1910: Îmbunătățirea progresivă... (ediția a 4-a, p. 76)

N.B. N.B. 1895—1900 „pentru prima oară surplus de imigranți" N.B. (p. 75)

*Din literatura nouă*

*N.B.: Dr. Max Augstin.* „Dezvoltarea agriculturii în Statele Unite". München, 1914. (4 mărci.)

*W. Wick.* „Der kleine Mercur". Zürich, 1914. (416 p.) („Kaufmännisches Repetitorium").

---

Despre capitalurile din *străinătate* (plasate în străinătate), Riesser spune în ediția a 4-a (p. 426 și urm.):

www.dacoromanica.ro

*Germania* avea (în 1905) cel puțin 24—25 *de miliarde* de mărci (în prezent, „fără îndoială“, ea „a depășit cu mult“ această sumă, p. 436 in fine), dintre care *16 miliarde* de mărci în hîrtii de valoare străine...

„Din totalul hîrtiilor de valoare deținute de **Franța,** pe care Edmond *Théry* («Progresul economic al Franței»... p. 307) l-a evaluat pentru sfîrșitul anului 1908 la 100 de *miliarde* de franci, iar *Neymarck* pentru 1906 — la 97—100 *de miliarde* de franci (cu un venit de $4^1/_2$ *miliarde* de franci), circa $38^1/_2$ *de miliarde de franci* reprezentau la sfîrșitul anului 1908, potrivit evaluării lui Théry, hîrtii de valoare străine.

Evaluările diferă, desigur, foarte mult, dar toată lumea admite că sporul anual este *de cel puțin 1 miliard* de franci. Henri *Germain*, fostul director al băncii «Crédit Lyonnais», a evaluat acest spor anual (în anii imediat premergători anului 1905) la $1^1/_2$ *miliarde* de franci, iar Paul Leroy-Beaulieu îl evalua recent chiar la $2^1/_2$ *miliarde* de franci.

Într-un referat prezentat în ziua de 7.VI. 1900 la Institutul bancar («Unele considerații în legătură cu finanțele naționale»), *sir Edgar Speyer*, cunoscutul specialist englez în politică financiară, a evaluat suma totală a investițiilor de capital *englez* în străinătate la *2 500* de milioane de lire sterline, adică, în cifre rotunde, la circa *50 de miliarde* de mărci, cu un venit anual de 110 milioane de lire sterline (×), în timp ce pentru sfîrșitul anului 1910, într-un referat ținut la Clubul colonial liberal, el evaluează această sumă totală la *3 500* de milioane de lire sterline, respectiv la circa 70 de miliarde de mărci.

Această evaluare coincide aproximativ cu evaluarea pe care a făcut-o *George Paish* pentru anul 1907/8 și care reprezintă pentru această perioadă suma de 2 700 de milioane de lire sterline, adică circa 54 de miliarde de mărci, sumă repartizată aproape în părți egale între India și colonii, pe de o parte (1 312 milioane de lire sterline), și străinătate (1 381 de milioane), pe de altă parte. Același autor adoptă pentru sfîrșitul anului 1910 cifra de 3 192 de milioane de lire sterline, adică circa *64* de miliarde de mărci, iar pe baza rapoartelor anuale ale împuterniciților pentru veniturile interne ale statului, el evaluează într-un referat prezentat la Societatea regală de statistică veniturile obținute în 1911 de pe urma investițiilor engleze în străinătate la aproximativ 180

www.dacoromanica.ro

de milioane de lire sterline, sumă pe care sir Felix *Schuster* a considerat-o însă în timpul discuțiilor pe marginea referatului prezentat de *Speyer* la 27.V.1911 ca fiind exagerată" (p. 427).

N.B. (×) „De altfel, în acest referat se arată, pe bună dreptate, că exportul intens, emisiunea intensă de hîrtii de valoare străine și puternicul avînt al afacerilor nu reprezintă decît forme diferite de manifestare ale aceluiași fenomen. În cel de-al doilea referat, un capitol este intitulat: Exportul de capital englez — principala cauză a propășirii imperiului" (p. 426).

www.dacoromanica.ro

CAIETUL

„ι"

(„IOTA")

## *Cuprins*

ι

*Liefmann*. „Societăți de participație și finanțare". [ 1—13]
„Die Neue Zeit", 1911 (despre război N.B.) și 1912 (între altele despre *Statele Unite ale Europei)*. [15—20]
„*Finanz-Archiv*": 1915. [21]
*Statistica emisiunilor*. [23]
Eggenschwyler.
*Crohn* (despre Argentina N.B.)
*Paish* [25—26]
*Mülhaupt*. „Cartelul laptelui". [27—30]
*Uniunile capitaliștilor despre război*. [31—34]
*Crammond*. Anglia și Germania. [35—36]
*Sale*. Japonia versus Anglia. [37—38]

### LIEFMANN. „SOCIETĂȚI DE PARTICIPAȚIE ȘI FINANȚARE"

*Profesor dr. Robert Liefmann*. „Societăți de participație și finanțare". Jena, *1909*. (Studiu despre capitalismul contemporan și natura hîrtiilor de valoare) (X + 495).

[de comparat în special p. *11* din extrase]

((Autorul e un prost fără pereche; tot timpul se ocupă de niște definiții cît se poate de neghioabe, care converg toate spre cuvîntul „substituție". Valoroase sînt datele faptice, în cea mai mare parte cu totul brute. Este un adversar al teoriei valorii bazate pe muncă etc. etc.)).

www.dacoromanica.ro

p. 104—449: „Partea descriptivă". Partea teoretică = baliverne

p. 9:—se pronunță împotriva lui Sombart pentru că acesta îmbrățișează „întru totul" teoria valorii bazate pe muncă a lui Ricardo — Marx.

numărul deținătorilor de acțiuni

p. 33: „În Prusia numărul deținătorilor de *acțiuni* nu reprezintă decît 2% din populație". În Anglia și America % e mai mare. „Potrivit evaluării făcute în proiectul de lege din 1909 cu privire la impunerea societăților pe acțiuni, valoarea acțiunilor care reveneau în medie la un acționar nu reprezenta în Prusia nici 10 000 de mărci. Numărul deținătorilor de acțiuni era de aproximativ *700000 de persoane*. Dar toate evaluările de acest fel sînt foarte inexacte" (34).

„În prezent nu există date *statistice* generale cu privire la dezvoltarea capitalului sub forma de hîrtii de valoare... Potrivit lui *Philippovich* («Grundriss», ediția a 7-a, p. 164), 40% din avuția națională a Angliei o reprezintă «capitalurile plasate în hîrtii de valoare» (adică efecte și ipoteci). *Schmoller* (Anexe statistice la dările de seamă stenografiate din 1892/3 ale comisiei de anchetă asupra activității bursei) a calculat în 1892 că în Prusia circa 16—20 de miliarde de mărci, adică aproximativ $^1/_4$ din întregul capital al Prusiei, erau investite în efecte. *Sombart* («Economia națională germană în secolul al XIX-lea», p. 224) consideră că în Germania capitalul investit în efecte reprezenta în 1900 31—32 de miliarde de mărci" (37). „Pentru perioada actuală, această sumă este, indiscutabil, prea mică; capitalul german investit în efecte trebuie evaluat la 45—50 de miliarde de mărci, ceea ce nu reprezintă totuși decît aproximativ $^1/_5$ din avuția națională a Germaniei, evaluată la 250 de miliarde de mărci" (37).

În America (×) avuția națională reprezenta în 1904 107 miliarde de dolari. Circa $^1/_3$ era capital investit în efecte. „În ce privește Anglia, el (×) consideră că capitalul investit în efecte este de 26 de miliarde de dolari, iar în ceea ce privește Franța — de 19 $^1/_2$ miliarde de dolari. Capitalul investit în efecte în întreaga Europă reprezintă circa 75 de miliarde de dolari" (38).

(×) *Charles A. Conant.* „Concentrarea capitalului la New York și cei care o dirijează". „Bankers' Magazine". Noiembrie 1907 (citat, p. 38). N.B.

www.dacoromanica.ro

**Prin urmare:**

| | | | | |
|---|---|---|---|---|
| Capital investit în efecte | America ..... | 35 miliarde de dolari | | |
| | Anglia ..... | 26 „ „ „ | | |
| | Franța ..... | 19.5 „ „ „ | 58.0 | 75 |
| | Germania ..... | 12.5 „ „ „ | | 58 |
| | | 93.0 *diferența* | | 17 |

× 5 = 465 de miliarde de franci

[iar Neymarck socotește că sînt *600*]

44: ... „*împletirea* extraordinară a tuturor intereselor economice"...

51: „Union" (societate pe acțiuni minieră etc. din *Dortmund)* ((despre ea vorbește și Stillich α p. *38* și *41**)). A fost înființată în 1872. „În 1872 au fost emise acțiuni pentru un capital social de aproape 40 de milioane de mărci; după ce societatea a plătit pentru primul an de activitate un dividend de 12%, cursul acțiunilor s-a urcat la 170%. După aceasta însă nu s-au mai plătit dividende pînă în 1880, și încă în 1875 a trebuit să se aplice pentru prima oară una dintre măsurile de asanare, la care s-a recurs de atunci aproape în fiecare perioadă de conjunctură defavorabilă... Și de fiecare dată principalele victime au fost acționarii permanenți" **. 170% (12%—0%) N.B.

„Dar chiar și atunci cînd societățile pe acțiuni nu-și propun la *înființarea* lor asemenea scopuri («speculații cu efecte»), se întîmplă totuși ca întreprinderi care urmăresc alte scopuri *să treacă* de fapt aproape exclusiv la speculații cu efecte. Aceasta se poate întîmpla, în parte, pentru că acționarii nu se interesează în suficientă măsură de activitatea directorilor lor și, în parte, pentru că aceștia îi induc în această privință în eroare" (67). N.B. N.B.

* Vezi volumul de față, p. 26—27. — *Nota red.*

** Vezi *V. I. Lenin.* Opere complete, vol. 27, București, Editura politică, 1964, ed. a doua, p. 360. — *Nota red.*

www.dacoromanica.ro

71: În diferite țări predomină diferite *tipuri* de societăți:
În America — *controlul* asupra altor societăți.
Germania — societăți de *preluare* (Übernahme—).
Franța — societăți pentru plasarea de capital.
Olanda („ca stat-rentier", p. 71) — idem.
Belgia — à la Germania.
Anglia — societăți pentru plasarea de capital (investment trusts) ...

---

*Jeidels*. „Relațiile dintre marile bănci germane și industrie". Leipzig, 1905.
*Dr. Riesser*. „Contribuții la istoria dezvoltării marilor bănci germane, ținîndu-se seama în mod deosebit de tendința spre concentrare". 1906.

---

p. 117 — unul din numeroasele exemple de deținere a acțiunilor societății belgiene „Société Générale" (31.XII.1906 — acțiuni și obligațiuni însumînd 198 de milioane de mărci, o sumedenie de societăți).

p. 136—137. Un mic exemplu:

un exemplu de speculație

Societatea „London and Colonial Finance Corporation", „care la un capital social de numai 21 745 l. st. a obținut în 1890 un profit net de 80 567 l.st. = **3 7 0** % din capital și a plătit un dividend de 100%".

bun exemplu

O societate pentru plasarea de capital (Kapitalanlagegesellschaft) —
—„Aktiengesellschaft für rheinisch-westfälische Industrie". Înființată în *octombrie 1871* (p. 156).
Dividende: 1872—35% —35 !!
N.B. 1873—1883— 0 — 0
1884—1895— 3— 9%
N.B. 1896—1899—10—21%
1900 —60% 60 !!
1901—2 0 0
1905—6 —40% 40
1907—8 — 6— 4%

---

*Dr. Emil Wolf*. „Practica finanțării etc.". Berlin, 1905.
*Francis Cooper*. „Finanțarea întreprinderilor". 2 volume. New York, 1906.

www.dacoromanica.ro

*Edward Carroll.* „Principiile și practica finanțelor". 1902 (New York).

*W. Lotz.* „Tehnica emisiunilor". În „Schmollers Jahrbuch". 1890, p. 393 și urm.

„Așadar, folosirea societăților pentru plasarea de capital spre «a asigura unui număr mic de acțiuni rentabilitatea unui număr mare» de acțiuni (×) nu a dus la nici un rezultat" (163).

p. *64:* „Bancherul Louis Hagen din Köln era membru în consiliile de supraveghere ale unui număr de 35 de întreprinderi; după **Jeidels** (××), directorii lui «Deutsche Bank» erau membri în consiliile de supraveghere ale unui număr de 101 societăți pe acțiuni, iar membrii consiliului de supraveghere ai acestei bănci făceau parte din consiliile de supraveghere ale unui număr de 120 de societăți" (p. 64). N.B.

(×) *Jörgens*, p. 45—46.

(××) *Jeidels.* „Relațiile dintre marile bănci germane și industrie". 1905.

Diferite societăți emit de mai multe ori efecte pentru una și aceeași valoare.

Un exemplu (din America)... „capitalul care figurează în inventarul lor (al acestor societăți de căi ferate) reapare de 5 ori în capitalul investit în efecte ale societăților care le controlează direct sau indirect" (182). N.B. repetat de 5 ori!!

*Ch. A. Conant.* „Tendințele băncilor moderne" („Bankers' Magazine", *1905*).

Societatea „Northern Pacific Railway Company". Capital = 80 de milioane de dolari acțiuni de fondator. Luptă între Harriman și *Hill*. *Hill* a cumpărat acțiuni de fondator pentru suma de 15 milioane. „Datorită acestui «raid» (atac), cursul acțiunilor societății «Northern Pacific Railway Company» a fost urcat în mod artificial pînă la aproape 1 000%... La 9.V.1901 a izbucnit la bursă o criză în urma căreia au fost ruinați nume- 1 000% și criza



www.dacoromanica.ro

roși mici posesori de acțiuni, în timp ce principalii participanți, după cum a arătat Harriman, n-au avut de suferit nici o pierdere de pe urma acestei mașinații (corner)" (184).

„O dată cu dezvoltarea actuală a capitalismului bazat pe capitalul investit în efecte, procedeele prin care se pot *lua publicului sume mari de bani* care să fie trecuți în propriile buzunare au devenit ceva mai *rafinate*. Mijlocul folosit acum în acest scop îl constituie *înființarea neîncetată de noi societăți, îngrămădirea lor unele peste altele* și revînzarea sau închirierea către acestea a aceluiași inventar, care circulă astfel între ele" (186).

(subliniat de mine) N.B.

subliniat de Liefmann

În 1900 a fost înființat trustul „Standard Oil Company".

„Capitalul lui statutar se ridica la 150 de milioane de dolari. Au fost emise acțiuni obișnuite în valoare de 100 de milioane și acțiuni privilegiate în valoare de 106 milioane. La acestea din urmă s-au plătit în anii 1900—1907, cu titlu de dividend, 48, 48, 45, 44, 36, 40, 40 și 40%, în total 367 de milioane de dolari. Din 1882 pînă în 1907 profitul net a fost de 889 de milioane de dolari, din care 606 milioane au fost repartizate cu titlu de dividend, iar restul a fost vărsat la capitalul de rezervă"* (212).

N.B.

„În toate întreprinderile societății" (Trustul oțelului) „lucrau în 1907 nu mai puțin de *210 180* de muncitori și funcționari... (în 1908—165 211)... Cea mai mare întreprindere din industria minieră și siderurgică germană, «Gelsenkirchener Bergwerksgesellschaft», avea în 1908 nu mai puțin de *46 048* de muncitori și funcționari, iar în 1907 — 43 293"** (p. 218).

N.B.

(tehnica nouă) dividende de *500*%

„Internationale Bohrgesellschaft" (din Erkelenz)... „a fost înființată în scopul aplicării sistemului de forare inventat de inginerul Anton Raky... (235)... societatea a plătit în 1905—6 și 1906—7 dividende de **500%**" (236).

* Vezi op. cit., p. 326—327.
** Vezi op. cit., p. 327.

www.dacoromanica.ro

„În general, experiența arată că este de ajuns să deții circa 40% din acțiunile cu drept de vot ale unei întreprinderi pentru ca în perioade normale să poți exercita controlul asupra ei“ * (258). Dar mai există (mai ales în America) și „acțiuni fără drept de vot“, plus obligațiuni etc. — iar dacă este vorba de acțiunile unei *societăți* care controlează o serie de alte societăți, atunci „el (capitalistul) poate să dispună, cu ajutorul unui capital propriu de 5 milioane de dolari, de un capital de 40—50 de ori mai mare“ (259). N.B.

...și chiar de o „masă de capital de 80—100 de ori mai mare“ (decît aceea pe care o posedă) (260) ...

„În Germania și în celelalte țări mari, în comerțul cu metale — cu excepția fierului, și mai ales în comerțul cu cupru și zinc, precum și în cel cu metale prețioase — concentrarea este extrem de puternică“ (301)... „un număr mic de firme“ (aflate în cea mai mare parte în mîinile unor persoane particulare)...

...„foarte multe uzine de gaz germane, înființate mai de mult, au fost construite de întreprinderi engleze și cu capital englez“... (321) ...

...„un număr relativ mic de persoane au ajuns azi la virtuozitate în acest domeniu“ (335) — în chestiunile financiare etc. ha-ha!!

...„«Schweizerische Kreditanstalt» deține și administrația ei“ (a „băncii pentru întreprinderile electrotehnice“ din Zürich), „deoarece «banca» nu este o instituție, ci, la fel ca toate societățile de acest gen, este, ca să zicem așa, doar o mare mapă în care sînt păstrate cîteva registre și hîrtiile de valoare care-i aparțin“ (376)...

„Allgemeine Elektrizitäts-Gesellschaft“ (A.E.G.)
— acțiuni — 100 de milioane mărci
obligațiuni — 37 „ „ „
„efecte aflate în proprietatea ei“ — 23 „ „ „ etc.

Minele de aur din Africa de sud. „Profiturile fabuloase obținute în special la sfîrșitul penultimului deceniu și la începutul ultimului deceniu al secolului trecut au determi-

* Vezi op. cit., p. 352.


www.dacoromanica.ro

nat nu numai capitalul englez, dar alături de el, mai ales capitalul francez, precum și pe cel german, belgian și olandez, să achiziționeze acțiuni ale societăților miniere. ...Urcarea enormă a cursurilor a culminat într-un «boom», care a luat sfîrșit în 1895. Scăderea cursului acțiunilor miniere care a urmat după aceea s-a accentuat ulterior și mai mult datorită războiului din Transvaal"... (414).

N.B. N.B. „Cu cît o economie națională e mai **dezvoltată**, cu atît mai mult se îndreaptă ea spre întreprinderi mai **riscante** sau spre crearea de întreprinderi în străinătate, spre întreprinderi a căror dezvoltare necesită un timp îndelungat, sau, în sfîrșit, spre cele care nu au decît o însemnătate locală *. Acestea sînt tocmai domeniile pentru care erau create societăți speciale de finanțare: întreprinderi a căror dezvoltare necesită o perioadă mai îndelungată, cum sînt, de pildă, întreprinderile feroviare și miniere"... (etc.) (434).

[Cu cît e mai dezvoltată cu atît e mai riscantă... N.B.]

N.B. Acest lucru îl repetă *aproape cuvînt cu cuvînt* Schulze-Gaevernitz în articolul „*Sistemul bancar*", p. *21*. (Cartea a III-a. „Studiu de economie socială". Capitolul V, partea a II-a.)

„Cînd centrul de greutate al activității economice propriuzise se află în societățile subordonate, iar societatea principală nu este decît deținătoarea acțiunilor lor, acționarii fiind în completă necunoștință de cauză în ceea ce privește activitatea societăților subordonate, așa cum se întîmplă în societățile americane care controlează alte societăți, atunci este clar că toate prevederile legii prin care se urmărește un control public cît mai larg posibil asupra activității întreprinderilor acestei societăți pot fi paralizate. O astfel de primejdie poate să existe pentru toate societățile formate prin substituția (înlocuirea) acțiunilor altor societăți și chiar și în toate cazurile cînd o întreprindere participă în proporții mai însemnate la alte întreprinderi" (439).

N.B. N.B.

„La sfîrșitul anului 1904, 3.8% din numărul total al societăților cu răspundere limitată aveau un capital de peste 1 milion de mărci, 9.1% — un capital de peste 500 000 de mărci fiecare.

* Op. cit., p. 332.

www.dacoromanica.ro

În același timp, capitalul celor $3._8\%$ din societăți, menționate mai sus, reprezentau $45._2\%$ din capitalul total al tuturor societăților cu răspundere limitată, iar cele $9._1\%$ din societăți posedau $60._5\%$ din acest capital" (459).

(În Germania? Probabil.)

460: Proiectul autorului: societățile să fie obligate „să declare" în darea de seamă valoarea efectelor care reprezintă mai mult de $^1/_{20}$ „din capitalul social vărsat".

((Un birocratism idiot!))

„E de presupus că într-un viitor nu prea îndepărtat omenirea va fi din nou martora unor mari prefaceri în domeniul tehnicii, care vor influența și întreaga organizare a economiei naționale". ...Electricitatea, aeronautica... „De regulă, în asemenea vremuri de prefaceri economice radicale se practică **o speculă intensă***, și, dacă ținem seama de experiența de pînă acum, nu încape îndoială că principiul substituției (înlocuirii) efectelor, precum și societățile de participație și finanțare vor juca un rol însemnat în efectuarea unor mari investiții de capital care vor deveni necesare" (465—466)... N.B. N.B.

Dar, spune el,... „perioada de tinerețe" a capitalismului bazat pe capital investit în efecte a trecut. Publicul a devenit mai deștept... chiar și în cazul unor mari invenții tehnice, „Gründungsschwindel" („înființarea de întreprinderi fictive") „e puțin probabil" etc... (466—467)... ((„adept al armoniei"))

...„esența *comerțului* este, în genere, o substituție a cererii"... (475).

((ha-ha! „Teoretician"!))

...„comerțul este activitatea lucrativă care urmărește adunarea de bunuri, păstrarea lor și punerea lor la dispoziție" (476). ((Cursive și aldine. Ce idiot!)) **

Nil în teorie

Sfîrșit

* Op. cit., p. 333.
** Op. cit., p. 351.

www.dacoromanica.ro

## „NEUE ZEIT", 1911 (DESPRE RĂZBOI N.B.) ŞI 1912 (PRINTRE ALTELE DESPRE STATELE UNITE ALE EUROPEI)

„Die Neue Zeit", anul 30 (1912)

[**N.B.** Tot **aici** un articol despre istoricul averilor particulare din America.]

Anul 30, 1 (X. 1911—1912)

articole de Varga (p. 660), Hilferding (p. 773) şi Kautsky (p. 837 şi urm.) despre aur, marfă, bani.

Despre acelaşi lucru scrie şi *Otto Bauer* **în vol. 2, anul 30.**

N.B. de asemenea, p. 1, „O politică banditească" (6.X.1911) — articol de Kautsky în legătură cu războiul din Tripolitania şi care se termină cu cuvintele: „Ea (lupta noastră electorală) se poate transforma peste noapte într-o luptă pentru putere" (p. 5).

Anul 30, 2 (1912)

articole de *Pannekoek* („Acţiuni de masă şi revoluţia") (p. 541 şi urm.) şi de *Kautsky*. „Noua tactică" (2.VIII. 1912 şi urm.), în care sînt pasaje *mîrşave* despre guverne etc. (un articol oportunist dintre cele mai mîrşave). [N.B. înainte de Basel.] Radek „Cu privire la lupta noastră împotriva imperialismului" (p. 233).

[Tot aici *polemică* între *Lensch* şi *Kautsky* cu privire la *dezarmare*. *N.B.*

[Tot aici articole de *Eckstein*, de asemenea împotriva lui Panneckoek

[articol de **Panneckoek**: „Esenţa revendicărilor noastre actuale" p. 810.

Articolul tratează în mod special problema „posibilităţii de înfăptuire" a revendicărilor.

„Într-adevăr, de ce sînt incluse în program revendicări ca democraţia politică, miliţia populară, democratizarea justiţiei etc., care toate sînt irealizabile în capitalism, şi nu este inclus dreptul la muncă sau interzicerea de a se introduce maşini, care reduc numărul braţelor de muncă necesare, lucru de asemenea irealizabil în capitalism?" Există două genuri de imposibilităţi: „imposibil din punct de vedere economic" şi „exclus din punct de vedere politic" (811). Revendicările momentului de faţă sînt irealizabile în capitalism „nu în sens absolut" (812).

„Die Neue Zeit", 1911, 2 (anul 29).

www.dacoromanica.ro

p. *248* şi *276*. O mică „polemică“ între Karl Kautsky şi „Leipziger Volkszeitung“ (Rosa Luxemburg) în legătură cu Statele Unite ale Europei — note care *nu* se referă la fondul chestiunii, dar care arată că în „Leipziger Volkszeitung“ *se duce* o polemică.

„Leipziger Volkszeitung“ l-a atacat şi pe Ledebour pentru următoarea frază:

„Noi cerem... societăţii capitaliste... ca ei (oamenii de stat), în interesul dezvoltării capitaliste a Europei, să pregătească unirea acesteia în Statele Unite ale Europei, pentru a preîntîmpina pieirea definitivă a Europei în viitor din cauza concurenţei mondiale“ (p. 276).

Este acelaşi lucru, spune „Leipziger Volkszeitung“, pe care îl afirma şi Calwer cînd susţinea uniunea vamală împotriva Americii.

Kautsky răspunde: nu, *nu* este acelaşi lucru. La Ledebour, spune el, nu găseşti *nici* un cuvînt despre lupta vamală, ci *numai* despre Statele Unite ale Europei, „idee al cărei ascuţiş... nu trebuie să fie neapărat îndreptat împotriva Statelor Unite“ (277). ((Prin urmare, ideea concurenţei paşnice!))

La p. 248, Karl Kautsky spune că pentru Statele Unite ale Europei este (sau a fost) şi Parvus şi Johann Philipp Becker.

---

Ibidem, p. 943—944 (29.IX.1911), dare de seamă asupra unui articol de *H. Quelch* (în „The Social-Democrat“, 1911, august), care spune că şi capitaliştii ar fi pentru pace (capitalul, pretinde el, *a şi* devenit internaţional): capitalul poate de pe acum să creeze „Statele Unite ale *lumii*“ (N.B.: sic! „der Erde“), dar acest trust mondial va asupri şi mai mult pe muncitori. „O pace mondială capitalistă... poliţie internaţională atotputernică, lipsa totală a dreptului de azil politic... în acest stat de sclavi ar domni pacea şi liniştea“... (p. 944).

Quelch *(contrar* lui Karl Kautsky) aşteaptă de la război *nu* revoluţia, ci prosperitatea, salvarea de „presiunea producţiei“.

---

„Die Neue Zeit“, 1911, 2 (anul 29, vol. 2), nr. 30, 28.IV. 1911 (p. 97—107).

Karl Kautsky. „*Război şi pace*“.

În acest articol, Karl Kautsky se pronunţă în favoarea propagandei pentru pace şi *în favoarea* Statelor Unite ale Europei (§ 3 din acest articol *chiar aşa şi este intitulat:* „Statele Unite ale Europei“).

www.dacoromanica.ro

Karl Kautsky este împotriva propunerii de a se hotărî dinainte că războiului trebuie să i se *răspundă* prin grevă (aici se află pasajul pe care l-a citat în 1915 și în care se spune că poporul („die Bevölkerung"), „gloata", i-ar omorî ea însăși pe adversarii războiului dacă ar considera că granițele sînt amenințate, dacă s-ar teme de o *invazie* — p. 104 etc. etc.).

Dar, citînd *astfel* de pasaje din acest articol scris în 1911, *Kautsky n-a* citat în 1915 următoarele pasaje:

1) în § 1: „**Războiul dinastic și războiul poporului**". N.B. ((subliniat de mine)).

...„În secolul al XVIII-lea principii considerau că statele n-ar fi decît niște simple feude ale lor...

...**Tot așa** și acum capitaliștii aparținînd diferitelor națiuni din Europa (și din Statele Unite) consideră diferitele popoare care se află în afara civilizației europene ca pe niște feude ale lor, iar contradicțiile dintre diferitele guverne capitaliste izvorăsc *numai* din tendința de a mări sau a rotunji aceste feude — coloniile și « sferele de influență» —, *întocmai ca* și în cazul contradicțiilor dinastice din secolul al XVIII-lea. Iar bunăstarea popoarelor din Europa are *azi* tot atît *de puțin* de-a face cu toate acestea ca acum două secole"... (p. 99).

2) „Se întărește convingerea că un război european *trebuie* să se termine *în mod firesc și inevitabil printr-o revoluție socială*. Acest lucru constituie un stimulent puternic, poate chiar cel mai puternic, pentru clasele dominante de a menține pacea și a cere dezarmarea" (p. 100).

3) „După război va urma cu **certitudine implacabilă** revoluția nu pentru că aceasta ar fi rezultatul vreunui plan al social-democraților, ci în virtutea logicii *de fier a lucrurilor*. Chiar oamenii de stat de astăzi iau în considerație eventualitatea unui astfel de deznodămînt" (p. 106).

...„Indiferent însă dacă revoluția va fi rezultatul cursei înarmărilor sau al războiului — ea va fi un *fenomen internațional*" (p. 106)...

...„Chiar dacă revoluția nu va fi rezultatul unei reacții împotriva poverii înarmărilor sau împotriva grozăviilor războiului, ci se va produce datorită altor cauze, și chiar dacă la început nu va fi internațională, ci s-ar limita la un singur stat, *în condițiile*

www.dacoromanica.ro

*de astăzi aceasta situație nu va putea dăinui mult timp.* Ea (revoluția) *va trebui* să se extindă și asupra altor state"... (107), și de aici Karl Kautsky deduce necesitatea Statelor Unite ale Europei „și a transformării lor, în ultimă analiză, în Statele Unite ale lumii civilizate".

*p. 105:* Karl Kautsky definește Statele Unite ale Europei ca o uniune *„cu o politică comercială comună"* (+ un parlament unic etc., o armată unică).

În § 1 al acestui articol (p. 97), Karl Kautsky caracterizează „schimbarea situației mondiale" („în ultimele două decenii") ...„Capitalul industrial s-a transformat în capital financiar, el s-a unit cu latifundiarii monopoliști"... ...„Reformele sociale au fost date cu desăvîrșire uitării"...

„Și cu toate acestea" (în pofida greutăților înfăptuirii Statelor Unite ale Europei) „tendința spre unirea pașnică a statelor Europei într-o comunitate federativă nu este de loc lipsită de perspective. Perspectivele ei sînt legate de perspectivele *revoluției*" (subliniat de K. Kautsky, p. 106).

---

„Die Neue Zeit", 1911, 2, p. 96: relatarea unui articol scris de *Otto Bauer* și apărut în *„Kampf"* (1911, nr. 3): „Războiul mondial este ultimul lui" (al capitalismului) „cuvînt... Dacă revoluția turcă va duce la un război european, rezultatul lui inevitabil va fi revoluția europeană".

---

„Die Neue Zeit", 1911, 2, p. 179

articol de *Rothstein* despre Congresul de la Coventry (1911), la care Partidul socialist britanic a adoptat o **rezoluție** *în favoarea* „întreținerii unei flote suficiente prin proporțiile ei pentru apărarea națională".

...„Prin aceasta congresul partidului nu numai că a părăsit pozițiile social-democrației internaționale, dar s-a alăturat de fapt celor mai inveterați jingoiști" (p. 182)...

împotriva agitației desfășurate de Hyndman

„Oricît de agresivă ar fi Germania, agresivitatea ei vizează obiective care pentru poporul englez prezintă tot atît de puțină importanță ca și minele de aur din Transvaal... Dacă însă, pe de altă parte, vom aproba sau vom tolera acțiunile claselor dominante engleze care își găsesc expresia în politica de încercuire îndreptată împotriva Germaniei

www.dacoromanica.ro

(etc.)..., atunci, într-adevăr, la un moment dat chiar proletariatul poate să fie nevoit să pună mîna pe arme și, apărîndu-și țara, să slujească cauza clasei capitaliștilor"... (p. 183).

N.B.

„Die Neue Zeit", 1911, 1, articolul lui *Askew* despre politica colonială engleză în *Egipt*.

## „ARHIVA FINANȚELOR": 1915

„*Finanz-Archiv*". Anul XXXII, *1915*.

„Capitalul francez în Rusia" (125—133).

*Indice* la numerele din anul 32. *(Aproape nil.)*

„Finanz-Archiv". Anul XXXI, 1914.

„*Datoriile coloniale și împrumuturile coloniale*".

În 1901 existau la bursele londoneze hîrtii de valoare coloniale în Σ de 600 de *milioane* l. st.= *12* **miliarde** de mărci (p. 8). În cea mai mare parte e vorba de colonii ale Angliei.

Franța a dat în 1897—1907 cu titlu de împrumut coloniilor (p. 16) nu mai puțin de *400* de milioane de franci.

Belgia mai mult de *250 de milioane de franci*.

Germania — (1911) — circa *137*.$_4$ de milioane de mărci (p. 28). $137._4 \times 1._{25} = 171._{750}$ de milioane de franci.

Milioane de franci: 15 000, 400, 250, $171._{75}$.

## STATISTICA EMISIUNILOR. EGGENSCHWYLER. CROHN (DESPRE ARGENTINA)

*Walter Eggenschwyler* (Zürich). „Materiale statistice cu privire la problema: războiul, progresul producției și dinamica prețurilor". „*Schmollers Jahrbuch*". 1915, nr. 4.

(Autorul citează numai cifre anuale)

| | Emisiunile publice în lumea întreagă (miliarde mărci) | | Media pe an | Minimum | — | Maximum |
|---|---|---|---|---|---|---|
| 1871—1880..... | $76._1 : 10$ | = | $7._{61}$ | $1._7$ | — | $15._6$ |
| 1881—1890..... | $64._5 : 10$ | = | $6._{45}$ | $3._3$ | — | $12._7$ |
| 1891—1900..... | $98._0 : 10$ | = | $9._8$ | $2._5$ | — | $17._8$ |
| 1901—1909..... | $136._1 : 9$ | = | $15._1$ | $7._9$ | — | $21._5$ |

www.dacoromanica.ro

Mărimea emisiunilor (a tuturor):
(autorul citează numai cifre anuale)

| | Anglia (milioane mărci) | Franța (milioane *franci*) | = | (calculul meu) 80% milioane mărci | Germania (milioane mărci) |
|---|---|---|---|---|---|
| 1903—7 ..... | 13 187 | 18 469 | = | 14 775 | 16 630 |
| | : 5 = 2 637 | | | | |
| 1908—12..... | 21 309 | 23 122 | = | 18 497 | 19 783 |
| | : 5 = 4 262 | | | | |
| Σ (pe 10 ani) | 34 496 | 41 591 | | 33 272 | 36 413 |
| | : 10=*3 4 4 9* | | | | : 10=*3 6 4 1* |

Ibidem (nr. 2). *H. F. Crohn.* „Argentina și lupta economică dintre Anglia și Germania“ (cf. p. 114 din Zollinger despre caracterul tipic al cazului Argentinei)...
o excelentă ilustrare a imperialismului!!

## WALTER ZOLLINGER. „BALANȚA TRANSFERURILOR INTERNAȚIONALE DE VALORI“

Walter *Zollinger.* „Balanța transferurilor internaționale de valori“. 1914.

(p. 106) citează după *Neymarck* („Bulletin de l'Institut international de Statistique“. Vol. XIX, nr. II. 1912).

cifre în **franci***

| | | |
|---|---|---|
| 1871— 80 ..... | $76._1$ | miliarde |
| 1881— 90 ..... | $64._5$ | „ |
| 1891—1900 ..... | $100._4$ | „ |
| 1901—1910 ..... | $197._8$ | „ |
| | ($\Sigma = 438._8$) | |

(Ibidem) suma hîrtiilor de valoare **

| (1910 maximum) | | | | celelalte țări în 1902: | |
|---|---|---|---|---|---|
| Marea Britanie ..... | 142 | *miliarde* franci | | (32 de miliarde) | |
| Statele Unite ..... | 132 | „ „ | | Olanda ..... | 10 |
| Franța ..... | 110 | „ „ | | Belgia ..... | 6 |
| Germania ..... | 95 | „ „ | | Spania ..... | 6 |
| Rusia ..... | 31 | „ „ | | Elveția ..... | 5 |
| Austro-Ungaria ..... | 24 | „ „ | | Danemarca ..... | 3 |
| Italia ..... | 14 | „ „ | | Suedia, Norvegia, | |
| Japonia ..... | 12 | „ „ | | România etc..... | 2 |
| Celelalte țări ..... | 40 | „ „ | | | |
| | Σ= 600 | | | | Σ= 32 |

* Vezi *V. I. Lenin.* Opere complete, vol. 27, București, Editura politică, 1964, ed. a doua, p. 364. — *Nota red.*
** Vezi op. cit., p. 364—365.

www.dacoromanica.ro

## CALMES. „LITERATURĂ CONTEMPORANĂ DESPRE PLASAMENTUL DE CAPITAL"

*Albert Calmes* (profesor la Academia din Frankfurt pe Main). „Literatură contemporană despre plasamentul de capital". „Jahrbücher für Nationalökonomie", seria a III-a, vol. 47 (vol. 102), 1914, p. 522.

Laudă cartea elveţianului

N.B. *A. Meyer*. „Plasamentul de capital". Zürich, 1912 (p. 525: partea generală este „admirabilă", spune el).
*Fr. Ehrensperger*. „Plasamentul de capital în zilele noastre". Berna, 1911.

*Fr. Böttger*. „Plasarea banilor şi administrarea averii". *Leipzig?* (193 p.) („analizează mai amănunţit cum trebuie" *„citit un bilanţ"*, p. 525).

*Henry Löwenfeld*. „Arta plasării capitalului". („Totul despre plasamentul de capital".) Berlin, 1911 („Laitmotivul": „repartizarea geografică a plasamentelor de capital").

*Paul Leroy-Beaulieu*. „Arta de a-ţi plasa şi de a-ţi administra averea". Paris. 1912 (451 p.) — (multe elogii).

Acelaşi *Calmes* analizează în volumul *105* (1915, nr. 5) noua literatură cu privire la finanţare.

N.B. De văzut *ibidem* seria a III-a, vol. 39, 1910, articolul lui *Moos* despre „plasamentul de capital" în Franţa şi Anglia.

## ARTICOLUL LUI PAISH ÎN „REVISTA SOCIETĂŢII REGALE DE STATISTICĂ". IANUARIE 1911

Capitalul britanic investit în titluri de împrumut şi în societăţi coloniale indiene şi străine şi venitul obţinut de pe urma lor în 1907—08 (Paish, p. 168):

www.dacoromanica.ro

| tabel cuprinzînd 3 grupuri mari: A, B, C, întocmit de mine | Capital (mii l.st.) | Venit (idem) | % |
|---|---|---|---|
| A) Împrumuturi (de stat şi municipale) ..... | 757 460 | 29 938 | 3.9 |
| B) Căi ferate ..... | 1 198 991 | 52 839 | 4.4 |
| C) Bănci etc..... | 366 022 | 21 870 | |
| C) Mine ..... | 243 386 | 26 145 | |
| C) Petrol etc. ..... | 127 879 | 8 999 | |
| C) | 737 287 | 57 014 | 7.7 |
| Total | 2 693 738 | 139 791 | 5.2 |

La autor acest tabel nu e întocmit pe 3 grupuri (A, B, C), ci pe *foarte multe*

A)% = 3.2% — 4.7%
B) = 3.8 — 4.7%
C) = 3.3 — 30.5%

în *1910* (mii l. st.)

Coloniile Angliei:

| | Canada şi Newfoundland | Federaţia australiană | Noua Zeelandă | Total pe întreaga Australasie | Africa de sud | Africa de vest | India şi Ceylonul | Straits Settlements şi statele malaieze | Diferite posesiuni britanice | Σ (calculată de mine) |
|---|---|---|---|---|---|---|---|---|---|---|
| A) | 92 948 | 198 365 | 64 721 | 263 086 | 115 080 | 8 541 | 182 517 | 7 943 | 6 969 | 677 084 |
| B) | 223 740 | 2 951 | 761 | 3 712 | 9 354 | — | 136 519 | — | 1 717 | 375 042 |
| C) | ⋮ | | | | | | | | | 503 026 |
| Σ | (*) 373 541 | 301 521 | 78 529 | 380 050 | 351 368 | 29 498 | 365 399 | 22 037 | 33 259 | (*) 1 555 152 |

(*) **Notă**: La Paish totalul = 1 554 152, căci pentru Canada se indică în tabelul totalizator cifra de *372* 541 (p. 186), iar în tabelul de bază (p. 180) — 373 541.

www.dacoromanica.ro

| | Statele Unite | Cuba | Filipine | Japonia | China | Diferite ţări străine |
|---|---|---|---|---|---|---|
| A) | 7 896 | 2 282 | — | 42 784 | 22 477 | 818 |
| B) | 586 227 | 17 387 | 7 902 | 8 910 | — | 4 521 |
| C) | 93 955 | 3 031 | 300 | | | |
| Σ | 688 078 | 22 700 | 8 202 | 53 705 | 26 809 | 61 907 |

| | Argentina | Mexic | Brazilia | Chile | Uruguay | Peru | Diferite ţări americane |
|---|---|---|---|---|---|---|---|
| A) | 38 339 | 8 276 | 40 221 | 17 071 | 9 860 | 81 | 3 838 |
| B) | 186 126 | 54 306 | 29 961 | 12 646 | 21 194 | 6 476 | 11 681 |
| C) | | | | | | | |
| Σ | 269 808 | 87 335 | 94 440 | 46 375 | 35 255 | 31 987 | 22 517 |

| | Rusia | Turcia | Egiptul | Spania | Italia | Portugalia | Franţa | Germania | Alte ţări europene | | iar fără Egipt: |
|---|---|---|---|---|---|---|---|---|---|---|---|
| A) | 19 109 | 9 650 | 14 044 | 1 885 | 4 164 | 1 336 | — | 1 351 | 22 870 | 74 409 | 60 365 |
| B) | 2 013 | 6 146 | 1 916 | 5 473 | 3 284 | 4 432 | — | — | 495 | 23 759 | 21 843 |
| C) | | | 27 793 | | | | 7 071 | | | 90 199 | 62 406 |
| Σ | 38 388 | 18 320 | 43 753 | 18 808 | 11 513 | 8 134 | 7 071 | 6 061 | 36 319 | 188 367 | 144 614 |

www.dacoromanica.ro

„Journal of the Royal Statistical Society", vol. LXXIV. Ianuarie **1911.**

Articolul lui *Paish* (şi dezbaterile pe marginea acestui articol la Societatea de statistică (articolul la p. 167—187, iar discuţia la p. 187—200)) arată că autorul a lucrat cu *foarte multă* circumspecţie şi minuţiozitate.

N-a ţinut seama de conversiuni — a luat preţurile de emisiune ale hîrtiilor de valoare, şi nu pe cele nominale—, pentru a evita dublele înregistrări a luat *venitul* de pe urma hîrtiilor de valoare etc. De aceea, valoarea datelor furnizate de el este *infinit* mai mare decît cea a „datelor" globale cu privire la Franţa şi Germania.

Principala lui lucrare se referă la anii *1907—8.*

| | Milioane l. st. 1907—8 | la începutul anului 1908—9 şi 1910 | 1910 |
|---|---|---|---|
| coloniile: | 1 312 | +228 | 1 554 |
| ţările străine | 1 381 | +288 | 1 637 |
| Total | 2 693 | +516 | 3 191 |

*N. B. Alfred Neymarck.* „*Finanţele de astăzi*". Vol. *VI* şi *VII.* „*Economiile franceze* şi hîrtiile de valoare în 1872—1910". 2 *volume.* 8°. Paris, 1911. N.B.

## MÜLHAUPT. „CARTELUL LAPTELUI"

*Dr. Engelbert Mülhaupt.* „*Cartelul laptelui. Contribuţie la problema cartelurilor şi a preţului laptelui*". Karlsruhe, *1912.*

„Studiile economice ale şcolilor superioare din Baden". Seria nouă. Numărul 9.

O cărticică foarte interesantă şi serioasă, în care sînt descrise fenomene extrem de interesante.

*Bibliografie* N.B.: *Ph. Arnold* în „Conrads Jahrbücher". Vol. 41, *1911,* şi în articolul „Cu privire la statistica regatului Bavariei". Vol. *41* (1910).

„Handwörterbuch der Staatswissenschaften" („Dicţionarul ştiinţelor politice"). Vol. 6 (ediţia a 3-a). („Producţia de lapte şi de produse lactate").

*Nahimson.* „Războiul laptelui". „Die Neue Zeit", 1911 (anul *29*), *vol. 2* (p. 668 şi urm.).

www.dacoromanica.ro

*În favoarea* cartelurilor pledează în acest domeniu situația de *monopol* a gospodăriilor (pe o rază de 50—100 km în jurul marilor orașe) și *creșterea numărului de cooperative*.

După ce a fost inventat separatorul, cooperativele pentru prelucrarea laptelui răsăreau ca ciupercile după o ploaie caldă de primăvară:

| | Numărul cooperativelor agricole (p. 24): |
|---|---|
| 1870— 1 | 1890— 3 000 |
| 1903—2 245 cu 181 325 de membri | 1900—13 600 |
| 1909—3 039 „ 270 692 „ „ (p. 5) | 1910—24 900 |

după *Petersilie*. „Comunicări cu privire la statistica cooperativelor din Germania". Berlin, 1911.

Creșterea prețurilor la nutrețurile concentrate etc. (+13—50%, 1896—1906, p. 7) etc. etc. *nu* a provocat creșterea prețurilor cam pînă la 1900, pînă la apariția unei puternice mișcări de cartelare (p. 7).

*În favoarea* cartelurilor pledează uriașa importanță a *m a r i i* producții (a conservării etc.) de lapte (sub raportul ieftinătății, igienei etc. etc.).

| | |
|---|---|
| Berlinul necesită | 1 milion de litri lapte *pe zi* |
| Hamburgul cu suburbiile | $0._5$ „ „ „ „ „ „ |
| Viena | $0._9$ „ „ „ „ „ „ |
| Münchenul | $0._{25}$ (p. 16) |
| | etc. |

*Laptele* conține *9 0 0 0* de ***bacterii*** la 1 cm³ (centimetru ?? sau milimetru?) imediat după mulsoare; 12 000 după 2—3 ore; 120 000 după 9 ore; *milioane* după 24 de ore (pagina?).

Laptele este adus în cea mai mare parte cu trenul (de la o distanță de *50—100* km de oraș). Țăranii *din împrejurimi* care se îndeletnicesc cu producția de lapte și de produse lactate au de fapt o situație de monopol.

„Cooperația l-a pregătit pe proprietarul agricol pentru cartel" (25).

Istoricul cîtorva *carteluri ale laptelui*.

„Berliner Milchring". Înființat în *iunie 1900*. A dus o **l u p t ă î n v e r ș u n a t ă** împotriva comercianților angrosiști (publicul a fost *de partea* comercianților).

www.dacoromanica.ro

*B o l l e* (cea mai mare firmă din Berlin pentru comercializarea laptelui, desface *45* de milioane de litri de lapte pe an; capital: 10 milioane de mărci; dividende 8%, *p. 91*) a încheiat în 1903 o înțelegere cu cartelul laptelui. (În scurt timp, Bolle a devenit milionar; la fel și *Pfund* din Dresda, care desface anual 21 de milioane de litri.)

Sindicatele laptelui îmbunătățesc întotdeauna condițiile de igienă.

Sindicatul menționat a fost însă prost organizat din punct de vedere *financiar* și *a dat faliment* la 27.II.1907.

*Hamburg*. Înființat în iunie 1900. În decurs de 10 ani a adus membrilor săi un venit de $10._3$ milioane de mărci (p. 53), a ridicat prețul produselor *l o r* (de la $11._2$ la $14._1$ pfenigi), a încheiat o convenție cu marii comercianți.

*Frankfurt pe Main*. Cînd a luat ființă?? În 1911 era *foarte puternic*.

A încheiat o convenție cu comercianții. Apoi le-a cerut *acestora* o sporire a prețului de la 16 la 17 pfenigi.

„Din cauza acestui pfenig s-a dus timp de trei luni o luptă înverșunată între proprietarii agricoli și comercianți; partea comercianților au luat-o atît uniunea social-democrată cît și uniunea liberală a muncitorilor, precum și uniunea sindicatelor“ (p. 54). Comercianții au cedat.

„Lupta s-a terminat, spre marea mirare a consumatorilor, printr-o convenție încheiată între comercianții de lapte și «Vereinigte Landwirte»“ (denumirea cartelului), „în baza căreia acesta din urmă se obliga să nu mai furnizeze lapte comercianților care nu vor urca prețul“ (p. 55).

La *Viena* există un sindicat uriaș. Acest sindicat și-a redus cheltuielile (de desfacere a laptelui) de la $7._{67}$ helleri la litru în 1900 (vînzarea = $0._{56}$ milioane de coroane) la $3._{775}$ helleri la litru în 1910 (vînzarea = $6._{74}$ milioane) (p. 57). marea producție!!

Influența cartelurilor asupra producătorilor?

*Creșterea prețurilor* în medie cu 2 pfenigi în perioada 1900—1910 (față de 1890—1900) (p. 61).

Cauza acestei creșteri sînt tocmai *cartelurile* (altfel scumpirea producției n-ar fi dus la creșterea prețurilor).

„Cum s-ar putea altfel explica faptul izbitor că prețurile au început să crească tocmai în perioada cînd a apărut pe scenă cartelul laptelui?“ (63).


www.dacoromanica.ro

„În sfîrșit, cum, dacă nu prin existența cartelurilor, s-ar putea explica faptul că prețurile au crescut cel mai mult tocmai în regiunile care se numără printre cele mai mari producătoare de lapte: Elveția și Württemberg?“ (64).

Intensificarea desfacerii laptelui *înrăutățește* atît hrănirea vitelor (p. 66) cît și *alimentarea populației* (67).

Consumul de lapte în Elveția.

| | Litri de persoană pe zi | |
|---|---|---|
| 1903—1905 | —1.$_{01}$ | |
| 1906—1909 | —0.$_{98}$ | (p. 68) |

*La fel stau lucrurile și în Germania.*

Influența asupra comerțului? Venitul acestuia a scăzut de la 7—8 pfenigi per litru la 6—7 pfenigi (72), — înlăturarea treptată a comerțului.

*Asupra consumatorilor?* Îmbunătățirea calității, a condițiilor de igienă etc.

Cel mai bine stau lucrurile la *Basel*, unde se înfruntă *direct* uniunea consumatorilor și uniunea țăranilor producători de lapte. *Industrializarea laptelui* este organizată de oraș în mod *exemplar*, dar *în privința prețurilor* consumul depinde de *țărani!!*

„După prof. Kasdorf, în Austria o vacă dă în medie 5 litri de lapte pe zi, în Germania 8—10 litri, în Danemarca — 12 litri“ (p. 83).

În marea gospodărie a arhiducelui Friedrich de lîngă Viena, producția de lapte a fost în

| | | |
|---|---|---|
| 1853 | —3.$_{00}$ | litri de la 1 vacă |
| 1880 | —4.$_{67}$ | |
| 1890 | —6.$_{27}$ | |
| 1900 | —6.$_{86}$ | (p. 84) |
| 1910 | —8.$_{00}$ | |

Micul comerț cu lapte predomină încă (în 1910 erau la München 1 609 magazine speciale pentru desfacerea laptelui, dintre care

250 desfăceau pînă la 50 de litri
1 310 (81.$_4$%) — pînă la 150 de litri),

în general condițiile sînt neigienice; laptele e păstrat adeseori în vase murdare etc.

N.B. și „o irosire imensă de timp, de muncă și de capital“ (87), modul de distribuire a laptelui, lapte rămas nevîndut, cîte 2—3 furnizori la o singură casă etc. etc.

www.dacoromanica.ro

„Efectele sociale ale cartelului laptelui" (capitolul V) — se va ajunge la *„o pace armată"* (95) între oraș și sat, la un război direct între consumatori și vînzători, ca la Basel. !!!

La Basel, consumul *depinde* întru totul (sub raportul prețurilor) de cartelul țăranilor producători de lapte. În Elveția, cartelurile țăranilor vînzători de lapte sînt organizate *cel mai bine*, și prețul laptelui este cel mai ridicat!! puterea acestor carteluri este mai mare decît oriunde!!

„Cooperativa generală de consum (din Basel) este absolut neputincioasă față de politica de prețuri a cartelurilor de producători" (p. 77). N.B.

---

„Și în Elveția, unde țăranii și muncitorii se află, ca în nici o altă țară, în contact direct unii cu alții, între ei au loc ciocniri violente și o luptă înverșunată din cauza prețurilor" (p. 95).

## UNIUNILE CAPITALIȘTILOR DESPRE RĂZBOI

### Uniunile capitaliștilor *despre război*

„Archiv für Sozialwissenschaft und Sozialpolitik" (Edgar Jaffé) (vol. 41, nr. 1), 1915, septembrie.

P. 296—297 — „Organizațiile patronale despre război". **N.B.**

...„Este deci vorba" (potrivit concepției organizațiilor patronale) „de dezvoltarea sau accentuarea unui tip specific german; pentru aceasta se duce războiul. O astfel de concepție corespunde întru totul și intereselor întreprinzătorilor. Ei și-au dat seama că pentru întreprinzători ar fi într-o anumită măsură periculos dacă după război s-ar spune: vestra res agitur (cauza voastră e în joc), pielea *voastră* și interesele *voastre* sînt în joc! Războiul se duce pentru a se hotărî cine N.B.



www.dacoromanica.ro

să aibă primul rol pe *piața mondială*!" („Deutsche Arbeitgeberzeitung", 7.II. 1915). Căci în acest caz toate tendințele social-politice, toate încercările de a împovăra și profitul întreprinzătorilor cu acoperirea cheltuielilor de război va găsi înțelegere deplină. Dacă războiul se duce însă de dragul unor *interese culturale*, dacă ceea ce caută să se afirme este un tip de cultură, și nu interesul profitului, atunci întreaga colectivitate este obligată să suporte povara războiului, și nu poate fi indicată o clasă anume ale cărei interese ar fi fost promovate de război în mod deosebit.

Patronii consideră că, în măsura în care ea se extinde asupra situației politice interne a țării, *influența* războiului este, în general, favorabilă. Pe primul plan se scot mai ales avantajele acestei influențe în ceea ce privește partidul socialist. În legătură cu aceasta se preamărește „destinul-educator". În timpul războiului a fost creată unitatea poporului, și splendidele teorii socialiste au pierdut terenul de sub picioare. (Ibidem, 2.VIII.1915.) Abia în acest război poporul a devenit cu adevărat popor (după expresia lui Treitschke) — și chiar numai acest singur fapt justifică războiul. ...Războiul va mai rămîne timp de secole unica formă de rezolvare a conflictelor dintre state, și această formă este salutată pentru că războiul a frînat dezvoltarea în direcția democrației: „Am ajuns la limita sleirii, la hotarul degenerării și moliciunii. Dar destinul, care a hărăzit — evident — poporului nostru german un țel deosebit, ne-a salvat de la pieire, ne-a ferit de afundarea în această prăpastie". (Ibidem, 16.VIII.1914.)

„În felul acesta, sensul războiului în general este căutat în mod consecvent în transformarea *sufletului*; semnificația economică și politică a războiului este diminuată, serioasele sale urmări politice și economice sînt negate".

...„Se arată, pe bună dreptate, că și măsurile cuprinzătoare ale guvernului german urmăreau *o reglementare a consumului*, în

www.dacoromanica.ro

timp ce ţelul socialismului este socializarea *mijloacelor de producţie*. (Ibidem, 28.II.1915.) De aceea, toate aceste măsuri vor trebui să dispară o dată cu instaurarea păcii. Toate aceste concepţii corespund intereselor patronilor, şi nimic nu este, poate, mai semnificativ pentru antagonismul dintre interesele de clasă ale patronilor şi muncitorilor decît faptul că şi războiul s-a reflectat în ideologia acestor două clase în mod diametral opus. Dar această opoziţie este de natură multiplă. Socialiştii de orientare oportunistă, revizionistă, consideră războiul drept un război economic. *Ei* sînt exponenţii părerii că războiul are un caracter imperialist, ei susţin chiar dreptul fiecărei naţiuni la imperialism, trag de aici concluzia că între patronii şi muncitorii aceleiaşi naţiuni există o comunitate de interese şi, în mod consecvent, ar trebui să păşească pe calea transformării într-un partid burghez radical al reformelor. Dimpotrivă, curentul radical din mişcarea muncitorească socialistă, deşi consideră războiul (cel puţin, cu unele rezerve) drept un război imperialist, neagă tocmai această dezvoltare, considerînd că drept urmare a războiului lupta de clasă trebuie să se ascută şi cerînd ca încă în timpul războiului să se afirme punctul de vedere proletar. Patronii însă, după cum am văzut, neagă caracterul imperialist al războiului. Ei nu vor să li se spună: Tua res agitur (cauza ta e în joc). Ei resping în aceeaşi măsură atît concepţia pozitivă, aprobativă a socialiştilor-revizionişti asupra războiului imperialist, cît şi poziţia critică faţă de el a socialismului radical şi caută salvarea în «semnificaţia culturală» a războiului, în afirmarea unei concepţii potrivit căreia nici o clasă nu poartă răspunderea pentru dezlănţuirea războiului şi nici o clasă nu este beneficiara specială a lui. Şi astfel ni se înfăţişează un tablou grotesc: în timp ce guvernele se situează pretutindeni pe punctul de vedere al teoriei imperialiste sau, cel puţin“ (drăguţ!!), „constată

bine spus!

drăguţ!

o perlă!

www.dacoromanica.ro

că pentru adversar interesul economic este hotărîtor, principalii reprezentanți ai intereselor economice pun accentul numai și numai pe semnificația general-culturală a războiului. Urmarea este că ei se apropie de concepții care există și în tabăra socialismului radical; din punct de vedere economic, ei consideră războiul numai drept o fază intermediară; toate fenomenele din timpul războiului, toate măsurile luate de stat sînt determinate de situația existentă și menite, fără îndoială, să dispară o dată cu terminarea războiului. De aceea, și concepțiile patronilor asupra războiului, oricît ar părea să aibă o anumită *idee* centrală, trebuie înțelese exclusiv ca idcologie (de clasă)" (p. 295—297). (Sfîrșitul articolului.)

Notă, p. *293—294:*

N.B. „Deosebit de instructiv este un articol de directivă publicat în «Deutsche Arbeitgeberzeitung» (din 15.VIII.1915), în care sînt respinse în modul cel mai categoric tendințele spre o orientare nouă (democratică) în politica internă...

N.B.! ...Deocamdată, social-democrația mai trebuie să continue *«să se reorienteze»:* ea va trebui «în primul rînd să dovedească și după război că *procesul de transformare*, pe care îl invocă, i-a intrat într-adevăr *în sînge*. Abia după ce lucrul acesta va putea fi constatat cu certitudine un timp mai îndelungat se va putea spune, cu precauția cuvenită, dacă în politica internă a Germaniei sînt posibile unele dintre aceste schimbări». ...În orice caz, în prezent nu există încă premise pentru o politică internă a viitorului (în spiritul partidelor de stînga) ... dimpotrivă, «școala aspră a războiului ne oferă cele mai puternice argumente împotriva unei mai largi democratizări a orînduirii noastre de stat»"... (p. 294).

www.dacoromanica.ro

## CRAMMOND. ANGLIA ŞI GERMANIA

„Journal of the Royal Statistical Society“, 1914, iulie (vol. LXXVII, partea a VIII-a) (p. 777—807).

**Edgar Crammond.** *„Relaţiile economice dintre Imperiul britanic şi Imperiul german“.*

Aceste două imperii laolaltă deţin 39% din comerţul mondial internaţional (1911: 26.9% Anglia + 12.5% Germania); — 53% din flota comercială mondială.

| | | Germania | | Marea Britanie |
|---|---|---|---|---|
| Populaţia | 1872 | 41.23 (mil.) | | 31.87 mil. |
| | 1888 | 48.17 „ | | 36.88 „ |
| | 1910 | 64.92 „ | (1911) | 45.22 „ |
| + (1872—1910) | | +23.69 | | +13.34 |
| Naşteri la 1 000 locuitori | | 29.5 (1911) | | 24.4 |
| Decese „ „ „ | | 18.2 | | 14.8 |
| % populaţiei orăşeneşti | | 57.4% (1905) | | 71.3%(1901) |
| Valoarea producţiei miniere (1911) | | 102 l.st. (mil.) | | 124.5 „ |

| | | Statele Unite | Germania | Marea Britanie |
|---|---|---|---|---|
| Extracţia de cărbune | 1911 | 450.2 mil.tone | 234.5 | 276.2 |
| | 1886 | 103.1 | 73.7 | 160.0 |
| | | +347.1 | +160.8 | +116.2 |
| | | +336.6% | +218.1% | + 72.6% |
| producţia de oţel brut | 1910 | 26.5 | 13.7 | 6.1 |
| | 1886 | 2.6 | 0.9 | 2.4 |
| | | + 23.9 | 12.7 | 3.7 |
| | | +910.3% | +1 335% | +154.3 % |

| | | Germania | Marea Britanie |
|---|---|---|---|
| Exportul de produse de bumbac | 1887: | 10.0 mil. l.st. | 72.0 |
| | 1912: | 24.3 „ „ | 122.2 |
| depuneri la bănci: | | 468.0 „ „ | 1 053.0 |
| (1912 — 13) case de economii: | | 839.0 „ „ | 221.1 |
| Σ (calculată de mine) = | | 1 307.0 | 1 274 |

www.dacoromanica.ro

| | | Germania | Marea Britanie |
|---|---|---|---|
| Tonajul net al flotei comerciale | 1880: | 1.2 mil. | 6.6 mil. |
| | 1911: | 3.0 „ | 11.7 |
| | | + 1.8 | + 5.1 |
| | | +156% | +77.7 % |
| Tonajul total al vaselor folosite pentru export şi import (comerţul exterior) | 1880: | 13.0 mil. de tone (dintre care 39.1% vase germane) | 49.7 „ (dintre care 72.2% vase britanice) |
| | 1911: | 49.5 (50.4% vase germane) | 138.9 (59% vase britanice) |
| Construcţiile navale: | | + | — |
| producţia | 1898—1904: | 240.8 mii tone | 898.0 |
| anuală | 1913: | 618.8 | 2 203.0 |
| Tonajul vaselor care au trecut prin Canalul de Suez | 1892: | 809.0 mii tone | 8 102.0 |
| | 1912: | 4 241.0 | 17 611.0 |
| % din totalul vaselor care au trecut prin Canalul Suez: | 1892: | 7.4% | 74.5% |
| | 1912: | 15.1% | 62.9% |
| Venitul global al căilor ferate | 1888: | 58.4 mil.l.st. | 72.9 |
| | 1910: | 149.5 | 127.2 |
| | | +156% | +74.3% |
| Comerţul exterior (export + import) | 1888: | 323.6 mil.l.st. | 558.1 |
| | 1912: | 982.6 | 1 120.1 |
| | | +204% | 100.7% |
| | | +659.0 mil.l.st. | +562.0 mil. l.st. |
| Cheltuielile pentru armată şi flotă (1912) | | 70.0 mil.l.st. | 102.4 |
| avuţia naţională: | | 15 000 „ „ „ | 25 000(*) |
| venitul naţional | | | |
| (Helfferich pentru Germania): | | 2 000 „ „ „ | 3 400 |
| plasamentele de capital în străinătate | | 1 000 „ „ „ | 3 800 |
| | | = 6.6% (din avuţia naţională) | (= 23%) |

(*) A întregului *imperiu*. A Marii Britanii, fără coloniile = 16 500.

www.dacoromanica.ro

| | | Germania | Marea Britanie |
|---|---|---|---|
| venitul de pe urma capitalurilor investite în străinătate (1912) ..... | | 50.$_0$ mil.l.st. | 185.$_0$ „ |
| venitul de pe urma navigației..... | | 30.$_0$ „ „ „ | 100.$_0$ „ |
| venitul național (Germania potrivit datelor lui Helfferich) | 1896: | 1 075 „ „ „ | 1 430 „ |
| | 1912: | 2 000 „ „ „ | 2 140 „ |
| sporul anual al avuției naționale (în ultimii 18 ani pentru Germania) (și în ultimii 28 de ani pentru Marea Britanie) | = | 272.$_0$ „ „ „ | 230.$_0$ „ |

pentru ultimii 5 ani datele sînt aproximativ aceleași.

## SALE. JAPONIA VERSUS ANGLIA

Un articol foarte interesant în „Journal of the Royal Statistical Society“, vol. LXXIV, *1911*, aprilie.

*Charles V.* Sale. „*Unele date statistice cu privire la Japonia*“, p. 467—534.

Deosebit de instructivă este comparația cu Regatul Unit:

| | Japonia | | Regatul Unit |
|---|---|---|---|
| Suprafața (mile$^2$) ..... | 147 648 | | 121 390 |
| locuitori (1910) ..... | 49 587 000 | | 44 538 000 |
| „ pe milă$^2$ | 335 | | 367 |
| natalitatea (la 1 000) | 31.$_{30}$ | | 27.$_{95}$ |
| mortalitatea „ „ | 20.$_{70}$ | | 16.$_{89}$ |
| sporul „ „ | +10.$_{60}$ | | +11.$_{06}$ |
| cereale, legume, plante tehnice etc. ..... | 12 894 000 (acri) | 13.$_6$% | 12 437 000 = 16% |
| ierburi și pășuni ..... | 3 006 000 | 3.$_2$ | 34 565 000 = 44% |
| păduri ..... | 55 083 000 | = 58.$_0$ | 3 070 000 = 4% |
| prețul pămîntului (+ vite etc.) ..... | 1 299 (mil.l.st.) | | 1 220 = 11% |

= 57% din întreaga avuție națională

www.dacoromanica.ro

| | Japonia | Regatul Unit |
|---|---|---|
| producţia (1907) | | |
| orez, grîu, orz, ovăz = | 372.$_8$ (mil. busheli) | 307.$_3$ |
| cartofi ..... | 3.$_9$ (mil. tone) | 5.$_2$ |
| napi furajeri, gulii | foarte puţin | 36.$_3$ (mil. tone) |
| sfeclă furajeră | 2.$_3$ (mil. tone) | — |
| fîn | foarte puţin | 15.$_6$ „ |
| importul (net) de băuturi, produse alimentare şi tutun | 3.$_{46}$ (mil. l.st.) | 212.$_4$ |
| vite cornute mari (1908) | 1.$_3$ (mil.) | 11.$_7$ |
| cai (1908) | 1.$_5$ „ | 2.$_1$ |
| oi | 87 000 (=0.$_{08}$ mil.) | 31.$_3$ |
| porci | 0.$_{28}$ (mil.) | 4.$_0$ |
| numărul de mineri care lucrează la extracţia cărbunelui în subteran (1908) | 126 999 | 796 329 |
| cărbune extras (în tone) | 14.$_8$ (mil.) | 261.$_5$ |
| la un miner tone de cărbune pe an | 117 | 328 |
| valoarea în l.st. | 6.$_5$ (mil.) | 116.$_6$ |
| „ unei tone | 8 ş. 9 p. | 8 ş. 11 p. |
| tone de cărbune exportate | 2.$_{86}$ (mil.) | 62.$_{55}$ |
| valoarea unei tone exportate | 12 ş. 11 p. | 12 ş. 8 p. |
| lungimea liniilor de cale ferată (1908) în mile | 5 020 | 23 280 |
| călători (mil.) | 146.$_9$ | 1 265.$_1$ |
| transportul de mărfuri (mil. tone) | 25.$_4$ | 499.$_9$ |
| venitul brut (pe milă de linie ferată) | 1 690 l.st. | 4 854 |
| cheltuieli (—„—) | 868 | 3 133 |
| venitul net (—„—) | +822 | +1 721 |
| vapoare (de 100 de tone brutto şi mai mari) | 1 146 977 | 18 059 037 |
| vase intrate în porturile chineze (1 000 tone) 1902: | 7 350 (13.$_6$%) | 26 950 (49.$_9$%) |
| vase intrate în porturile chineze (1 000 tone) 1909: | 18 949 (21.$_8$%) | 34 027 (39.$_2$%) |
| valoarea totală a producţiei fabricilor textile (1907) | 37.$_{77}$ (mil. l.st.) | 247.$_{27}$ |
| muncitori | 355 000 | 808 398 |
| valoare pe muncitor | 106 l.st. | 306 l.st. |

www.dacoromanica.ro

| | | Japonia | Regatul Unit |
|---|---|---|---|
| importul + exportul (inclusiv reexportul) | 1889: | 20.$_{99}$ (mil. l.st.) | 744.$_{0}$ |
| | 1909: | 82.$_{35}$ | 1 094.$_{0}$ |
| idem pe locuitor | 1899: | 10 ş. 6 p. | 19 l.st. 19 ş. 10 p. |
| | 1909: | 1 l.st. 12. ş. 10 p. | 22 l.st. 5 ş. 8 p. |
| cheltuielile statului (1909) | | 64.$_{9}$ (mil. l.st) | 152.$_{3}$ |
| depuneri la casele de economii de pe lîngă oficiile poştale (1909) | | | |
| numărul depunătorilor | | 8.$_{66}$ (mil.) | 11.$_{1}$ |
| suma (depunerilor) (în milioane l. st.) | | 10.$_{8}$ (mil. l.st.) | 160.$_{6}$ |
| la un depunător revin | | 1 l.st. 5 ş. 1 p. | 14 l.st. 11 ş. 7 p. |
| valoarea produselor agricole | | 126 (mil. l.st.) | 174.$_{8}$ |
| numărul lucrătorilor de la ferme (inclusiv ţărani proprietari) | | 11.$_{50}$ (mil.) | 2.$_{05}$ |

N.B. „deşi numărul de muncitori e mai mic de mai bine de cinci ori [în comparaţie cu Japonia], producţia în Regatul Unit este mai mare şi valoarea ei este cu 40% mai ridicată" (p. 488)...

---

Agricultura din Japonia are un caracter original. 60% din populaţie se ocupă cu agricultura (p. 481). În Japonia sînt în total 9 250 000 de familii (households). Dintre acestea 3 748 000 se ocupă exclusiv cu agricultura; 1 662 000 îmbină agricultura cu alte îndeletniciri. Alţi fermieri = 70 000. Proprietari funciari = 43 000. $\Sigma$ = 5 523 000.

Impozitul funciar este foarte mare. Agricultura este extrem de fărîmiţată:

| | % fermelor (p. 482) |
|---|---|
| Suprafaţa fermelor: mai puţin de $1^1/_4$ acru (5 *tani*) | 37.$_{26}$ |
| între $1^1/_4$ şi $2^1/_2$ acri (5 tani —1 *cio*) | 32.$_{61}$ |
| „ $2^1/_2$ „ 5 „ (1—2 „) | 19.$_{62}$ |
| „ 5 „ $12^1/_4$ „ (2—5 „) | 9.$_{37}$ |
| peste $12^1/_4$ acri (5 *cio*) ..... | 1.$_{14}$ |
| | 100.$_{00}$ |

www.dacoromanica.ro

Productivitatea muncii în agricultură este extrem de scăzută, mai ales din cauza micimii gospodăriilor şi a lipsei de maşini.

Pentru cultivarea unui *acru* cu orez sînt necesare în Japonia 110 zile de muncă.

În Texas şi Louisiana, cultivarea unui acru cu orez necesită 1 om timp de 2 zile + 1 atelaj pentru $1\,^1/_2$ zi.

(„American Economic Association Journal“, *1904*, noiembrie)

## ARTICOLUL „ACORDURILE FINANCIARE ŞI DATORIILE DE RĂZBOI ALE EUROPEI“

„The Economist“, 13. II. 1915. Articolul „Acordurile financiare şi datoriile de război ale Europei“...

...„Cu cît veţi scruta mai mult viitorul financiar şi politic al Europei după război, cu atît problemele lui apar mai sumbre şi mai întunecate. Dar cu atît mai multe motive au oamenii independenţi, culţi, cu perspicacitate şi înzestraţi cu darul previziunii să reflecteze asupra semnificaţiei politice şi economice a acestui război. Niciodată pînă acum nu a avut loc o asemenea ciocnire de forţe, nu s-au produs distrugeri atît de mari într-un timp atît de scurt. Niciodată încă nu a fost atît de greu sau atît de necesar să se stabilească proporţiile calamităţilor, să se calculeze cheltuielile, să se prevadă urmările (războiului) pentru societatea omenească şi să se ia măsuri împotriva lor. Filantropii îşi exprimă speranţa că încheierea păcii va duce la o însemnată reducere a armatelor şi înarmărilor tuturor statelor şi că aceasta va permite popoarelor să facă faţă noilor lor datorii de război şi să evite astfel falimentul. Teama de faliment va juca, fără îndoială, un anumit rol, altfel încheierea păcii n-ar putea duce decît la noi pregătiri în vederea unei noi serii de războaie. Dar cei ce-şi dau seama care sînt forţele ce conduc în realitate diplomaţia europeană nu-şi fac iluzii. Revoluţii sîngeroase şi lupte crîncene între muncă şi capital sau între mase şi clasele dominante din Europa continentală — iată perspectiva care ne aşteaptă“. (Sfîrşitul articolului.)

N.B.

www.dacoromanica.ro

# CAIETUL

„χ"

(„KAPPA")

## J. A. HOBSON. „IMPERIALISMUL"

**„*Imperialismul*". Studiu de *J. A. Hobson* (Londra, 1902)[37].**

*p. 4.* Adevărata colonizare constă în popularea unei țări pustii, nepopulate, cu locuitori din metropolă, care aduc cu ei cultura lor, în timp ce supunerea altor popoare constituie o încălcare a limitelor adevăratului naționalism (**„debasement of this genuine nationalism"***) (**„spuriosus colonialism"****), e un fenomen de ordin imperialist. Un model de adevărată colonie ne oferă Canada și insulele Australasiei, care se bucură de autonomie administrativă.

*p. 6.* **„*Noul* în imperialismul *contemporan*,** dacă îl privim din punct de vedere politic, constă mai cu seamă în faptul că el a fost însușit de *câteva* popoare. Ideea unei serii de imperii care rivalizează între ele este, prin esența ei, o idee contemporană". **N.B.**

*p. 9.* „Naționalismul reprezintă calea largă și directă spre *internaționalism*, și, dacă el dă dovadă de unele abateri, sîntem în drept să bănuim că în natura și misiunea lui s-a produs o denaturare. *O asemenea denaturare este imperialismul*, în condițiile căruia națiunile, depășind cadrul unei asimilări nedureroase, transformă întrecerea sănătoasă dintre diferitele tipuri naționale într-o luptă tîlhărească între imperii rivale". **!!**

*p. 17—18.* Nucleul Imperiului britanic îl constituie o populație de 40 000 000, care trăiește pe un teritoriu de 120 000 de mile

* — o denaturare a acestui adevărat naționalism. — *Nota trad.*
** — un fals colonialism. — *Nota trad.*

www.dacoromanica.ro

pătrate. Numai în decursul ultimei *generații* creșterea posesiunilor Imperiului britanic = 4 754 000 de mile pătrate cu 88 000 000 de locuitori.

*p. 19.* Coloniile britanice și statele dependente în *1900* = 13 142 708 mile pătrate, cu o populație de 366 793 919 (*).

---

***N.B.*: Hobson *a inclus* „protectoratele" (Egiptul, Sudanul etc.), care *n u* figurează la Morris!!**

(*) **Hobson îl citează aici pe Morris, II, 87, și pe *R. Giffen:* „Creșterea relativă a părților componente ale Imperiului nostru", referat prezentat la Institutul colonial, ianuarie 1898.**

**(Apoi „The Statesman's Year-Book" pe anul 1900.)**

---

*p. 20. Din 1884 pînă în 1900*, Imperiului britanic i-au fost anexate 3 711 957 de mile pătrate **(inclusiv Sudanul ș.a.)** cu o populație de 57 436 000*.

*p. 21—22.* În *Germania*, literatura în care se vorbește despre necesitatea ca această țară să aibă posesiuni coloniale își face apariția prin anii 1870—1880. Primul ajutor oficial acordat „Societății germane comerciale și de plantații a mărilor sudului" datează din 1880. Tot de atunci datează și „legătura dintre Germania și Samoa", dar adevărata politică imperialistă a Germaniei începe din anul 1884, cînd iau naștere protectoratele africane și sînt anexate insule din Oceania. În cursul următorilor 15 ani au căzut sub influența Germaniei, în colonii, 1 000 000 de mile pătrate, cu o populație de 14 000 000. Cea mai mare parte din acest teritoriu se află în regiunile tropicale, unde albii sînt în număr de numai cîteva mii.

Încă de la începutul deceniului al 9-lea, în *Franța* reînvie vechiul spirit colonial. Cel mai influent dintre economiștii care propagau acest spirit este Leroy-Beaulieu. În 1880 au fost extinse posesiunile din Senegal și Sahara, peste cîțiva ani a fost anexată Tunisia, în 1884 Franța a participat activ la lupta pentru cucerirea Africii și în același timp și-a consolidat dominația în Asia, în Tonkin și Laos. Începînd din 1880, Franța a dobîndit o suprafață

* Vezi *V. I. Lenin.* Opere complete, vol. 27, București, Editura politică, 1964, ed. a doua, p. 381—382. — *Nota red.*

www.dacoromanica.ro

de $3^1/_2$ milioane de mile pătrate, cu o populație de 37 000 000, situată aproape în întregime în regiunile tropicale și subtropicale, locuite de rase inferioare și totodată inaccesibile pentru o colonizare franceză.

*Italia* a suferit în 1880 o înfrîngere în expediția ei în Abisinia, tendințele ei imperialiste s-au soldat cu un eșec. Posesiunile ei în Africa răsăriteană s-au limitat la Eritreea și la un protectorat în Somalia.

Prin acordul din 1884—86 cu privire la Africa, *Portugalia* a căpătat vastul teritoriu al Angolei și o regiune de coastă din Congo, iar în 1891 a trecut sub controlul ei politic o parte importantă din Africa răsăriteană.

Statul liber Congo, care în 1883 a devenit proprietatea regelui *Belgiei* și care de atunci s-a rotunjit considerabil, trebuie privit ca o bucată smulsă de Belgia în lupta pentru cucerirea Africii.

*Spania* a fost înlăturată de pe arena luptei pentru împărțirea lumii.

*Olanda* nu participă la actuala luptă imperialistă; marile ei posesiuni din Indiile Orientale și Occidentale sînt de dată mai veche.

*Rusia*, singura dintre țările nordice care duce o politică imperialistă, își îndreaptă eforturile în special spre acapararea Asiei și, cu toate că sistemul ei de colonizare este mai firesc, ea merge pe calea unei lărgiri a granițelor statului, dar în problema împărțirii Asiei se va lovi curînd de alte... state.

*p. 23.* În total, țările europene + Turcia + China + Statele Unite ale Americii, care cuprind laolaltă un teritoriu de 15 813 201 mile pătrate, cu o populație de 850 103 317, au 136 de colonii, cu un teritoriu de 22 273 858 de mile pătrate și o populație de 521 108 791 de oameni **(date luate în întregime de la Morris, II, 318, pe care l-a citat Hobson).**

*p. 26—27. „Expansiunea principalelor state europene cu începere din 1884"*:*

| | | | | |
|---|---|---|---|---|
| **Anglia (vezi p. 20)** | **3 711 957** | **mile pătrate** | **57 436 000** | |
| Franța | 3 583 580 | „ „ | 36 553 000 | (locuitori) |
| Germania | 1 026 220 | „ „ | 16 687 100 | „ |

* Ibid.

www.dacoromanica.ro

**Rusia(?) 114 320 de mile pătrate (?) 3 300 000 (de locuitori) (adică Hiva + Buhara) (adică = Hiva + Buhara) Rusia ((Hiva (1873), Buhara (1873*), Gnandun (1898), Manciuria (1900)))**

**Cu toate că în titlu figurează „cu începere din 1884", Hobson a inclus şi Hiva şi Buhara**

| | | |
|---|---|---|
| Belgia (Congo) | 900 000 | 30 000 000 |
| Portugalia (Angola, 1886; Africa răsăriteană, 1891 *ş. a.*) | 800 760 | 9 111 757 |

***N. B. N. B.:*** **(*Hobson* adaugă, la p. 28—29, *două* hărţi ale Africii, din anii 1873 şi 1902, arătînd în mod concret cum s-a procedat pe scară tot mai largă la împărţirea ei).**

**p. 34: *Procentul faţă de valoarea totală:* p. 37.**

| Media anuală | Importul în Marea Britanie din Ţări străine | Importul în Marea Britanie din Posesiunile britanice | Exportul din Marea Britanie în Ţări străine | Exportul din Marea Britanie în Posesiunile britanice | Media pe fiecare patru ani | Procentul importului în colonii | Procentul exportului din Marea Britanie în etc. |
|---|---|---|---|---|---|---|---|
| | | | | | 1856—59 | 46.5 | 57.1 |
| 1855—59 | 76.5 | 23.5 | 68.5 | 31.5 | 60—63 | 41.0 | 65.4 |
| 60—64 | 71.2 | | 66.6 | | 64—67 | 38.9 | 57.6 |
| 65—69 | 76.0 | | 72.4 | | 68—71 | 39.8 | 53.5 |
| 70—74 | 78.0 | | 74.4 | | 72—75 | 43.6 | 54.0 |
| 75—79 | 77.9 | | 66.9 | | 76—79 | 41.7 | 50.3 |
| 80—84 | 76.5 | | 65.5 | | 80—83 | 42.8 | 48.1 |
| 85—89 | 77.1 | | 65.0 | | 84—87 | 38.5 | 43.6 |
| 90—94 | 77.1 | | 67.6 | | 88—91 | 36.3 | 39.7 |
| 95—99 | 78.6 | | 66.0 | | 92—95 | 32.4 | 36.6 |
| | | | | | 96—99 | 32.5 | 34.9 |

***p. 38. Pe anul 1901, terminînd cu decembrie:***

| (milioane de lire sterline) | Importul din | % | Exportul în | % |
|---|---|---|---|---|
| Ţări străine | 417.615 = | 80 | 178.450 = | 63.5 |
| Indiile britanice | 38.001 = | 7 | 39.753 = | 14 |
| Australasia | 34.682 = | 7 | 26.932 = | 9.5 |
| Canada | 19.775 = | 4 | 7.797 = | 3 |
| Africa de snd britanică | 5.155 = | 1 | 17.006 = | 6 |
| Celelalte posesiuni britanice | 7.082 = | 1 | 10.561 = | 4 |
| | 522.310 = | 100 | 280.499 = | 100 |

* Aşa e la Hobson. Trebuie să fie 1868. — *Nota red.*

www.dacoromanica.ro

**p. 39. Comerțul imperiului cu Marea Britanie (în mii):**

| | Media anuală | Totalul importului în l.st. | Importul din Marea Britanie | % din importul britanic | Totalul exportului în l.st. | Exportul în Marea Britanie l.st. | % din exportul în Marea Britanie |
|---|---|---|---|---|---|---|---|
| 1867—71 | India | 45 818 | 31 707 | 69.$_2$ | 56 532 | 29 738 | 52.$_6$ |
| | Coloniile autonome | 42 612 | 24 502 | 57.$_5$ | 42 386 | 23 476 | 55.$_4$ |
| | Celelalte colonii | 23 161 | 7 955 | 34.$_3$ | 23 051 | 10 698 | 46.$_4$ |
| 1892—96 | India | 52 577 | 37 811 | 71.$_9$ | 68 250 | 22 656 | 33.$_2$ |
| | Coloniile autonome | 74 572 | 44 133 | 59.$_2$ | 83 528 | 58 714 | 70.$_3$ |
| | Celelalte colonii | 39 835 | 10 443 | 26.$_2$ | 36 626 | 10 987 | 29.$_3$ |

**Date luate din articolul prof. Flux: „Drapelul și comerțul", „Journal of the Royal Statistical Society", septembrie 1899, nr. LXII, p. 496—498.**

**p. 48. „Emigranții de origine britanică reprezintă doar o mică parte din populație; această parte s-a micșorat simțitor în ultimii ani ai expansiunii imperialiste. În posesiunile britanice se stabilesc puțini emigranți, iar în țările dobîndite în perioada noului imperialism procentul lor este cu totul neînsemnat"...**

**începînd din 1884, numărul emigranților e în scădere*:**

**1884... 242 179 (dintre care 155 280 în Statele Unite), iar din această cifră mai trebuie scăzută aceea a imigranților!!**

**1900... 168 825 (dintre care 102 797 în Statele Unite)**

**((p. 49)) (autorul dă cifre anuale și mai amănunțite).**

p. 58 (După calculele d-lui Mulhall) volumul și creșterea investițiilor engleze în străinătate și în colonii începînd din 1862:

| Anul | Suma l.st. | Creșterea anuală în %% | (în miliarde franci) Anglia | Franța | Germania |
|---|---|---|---|---|---|
| 1862 | 144 000 000 | .... | 3.$_6$ | — | — |
| 1872 | 600 000 000 | 45.$_6$ | 15 | 10 (1869) | — |
| 1882 | 875 000 000 | 27.$_5$ | 22 | (1880) 15 | ? |
| 1893 | 1 698 000 000 | 74.$_8$ | 42 | (1890) 20 | |
| | | | | 27 (1902) | 12.$_5$(1902) |
| | | | | 40 (1910) | 35(1910) |
| 1914 | 4 000 000 000 | | (75—100(1914)) | 60 (1914) | 44(1914)** |

* Vezi *V. I. Lenin.* Opere complete, vol. 27, București, Editura politică, 1964, ed. a doua, p. 410. — *Nota red.*

** Vezi op. cit., p. 367—368.



www.dacoromanica.ro

15% *p. 59.* „În 1893, capitalul englez investit în străinătate reprezenta circa 15% din întreaga avuție a Regatului Unit. Aproape jumătate din acest capital (770 000 000 de lire sterline) era plasat sub formă de împrumuturi acordate guvernelor străine și coloniale; din restul sumei, cea mai mare parte era investită în căi ferate, bănci, linii telegrafice și alte instituții de utilitate publică aparținînd guvernelor sau aflate sub controlul lor, sau (*) în care ele exercită o puternică influență, iar din rest, cea mai mare parte a fost investită în terenuri și mine sau în industrii legate nemijlocit de pămînt"*.

Potrivit calculelor făcute de sir R. Giffen, cifra de 1 698 000 000 trebuie considerată ca fiind mai mică decît cea reală.

---

(*) **p. 59. Investiții: împrumuturi acordate țărilor străine — 525 000 000 l. st., coloniilor — 225, municipiilor — 20 000 000; în total, împrumuturi = 770 000 000 l. st. Căi ferate: ale Statelor Unite ale Americii — 120 000 000 l. st.; cele din colonii — 140 000 000 și diverse — 128 000 000; în total, căi ferate — 388 000 000 l. st. Diverse: bănci = 50 000 000 l. st.; terenuri = 100 000 000 l. st.; mine etc. = = 390 000 000 l. st.**

$$\left.\begin{array}{r} \Sigma = 770 \\ 388 \\ 540 \end{array}\right\} 1\,698$$

---

N.B. *p. 60.* „Nu vom exagera dacă vom spune că actuala politică externă a Marii Britanii constă în primul rînd în *lupta pentru p i e ț e a v a n t a j o a s e de investire a capitalului*".

*p. 62 — 63.* „O mare parte din datorii, dacă nu cea mai mare parte, sînt «publice»; creditul însă este aproape întotdeauna particular...

Imperialismul agresiv, care-l costă atît de scump pe contribuabil și care are pentru industriaș și comerciant o însemnătate atît de mică..., *constituie o s u r s ă*

* Vezi op. cit., p. 404.

www.dacoromanica.ro

*de mari profituri pentru capitalistul care caută plasament pentru capitalul său...*

Întregul venit anual pe care Marea Britanie îl obține din întregul său comerț exterior și colonial, din import și export, este evaluat de sir R. Giffen[1] la 18 000 000 l.st. în 1899, socotind $2^1/_2\%$ la întreaga valoare a exportului și importului însumînd 800 000 000 l. st". Oricît de mare ar fi acest venit, el nu poate explica imperialismul agresiv al Marii Britanii, pe care-l explică însă foarte bine cele „90 000 000 — —100 000 000 l. st. reprezentînd venitul net la capitalul investit"*.

18 mil. versus 90 mil.

[1]) „Journal of the Royal Statistical Society", vol. LXII, p. 9.

Investitorii au tot interesul să reducă riscul legat de condițiile politice din țările în care își investesc capitalul. „*Capitaliștii din categoria celor ce fac investiții* și în general *se îndeletnicesc cu speculații* doresc și ei ca drapelul Marii Britanii să fîlfîie și în alte teritorii străine, cu scopul de a asigura noi regiuni pentru plasamente de capital avantajoase și pentru speculații". N.B.

*p. 63.* „Dacă interesele personale ale investitorului pot să intre în conflict cu cele obștești și să ducă la o politică nefastă, un pericol și mai mare îl prezintă INTERESELE SPECIFICE ALE FINANCIARULUI, CARE ESTE PRINCIPALUL PERSONAJ ÎN DOMENIUL INVESTIȚIILOR. Atît sub raport economic cît și politic, investitorii de rînd nu sînt, în cele mai multe cazuri, decît o unealtă în mîinile marilor firme financiare, care folosesc fondurile și acțiunile N.B.

* Vezi op. cit., p. 404—405.



www.dacoromanica.ro

nu atît ca investiții aducătoare de dobînzi, cît ca obiect ***de speculații*** pe piața *financiară*".

*p. 68.* „Acestea sînt forțele economice concrete care acționează în favoarea imperialismului: un grup numeros de oameni, puțin legați între ei, ocupați în comerț și în industrie sau în diferite profesiuni, care caută să-și asigure afaceri rentabile și posturi grase de pe urma extinderii aparatului de stat și militar, a cheltuielilor pentru operațiile militare, a valorificării de noi teritorii și a comerțului cu ele, a mobilizării de noi capitaluri necesare pentru aceste operații, — și care își găsesc cu toții forța lor conducătoare și îndrumătoare centrală în puterea unui ***financiar comun pentru toți*** **(„Capitalul financiar".)**

*p. 72.* Faptul că pentru Anglia piețele acaparate de Franța și Germania au fost închise a avut drept urmare că și Anglia a închis acestor țări piețele ei. „Cînd imperialismul va scutura «vechiul grup» de politicieni, care în tinerețe au fost educați în spiritul doctrinei liberului schimb, el va trece în mod fățiș la protecționism, care e necesar pentru desăvîrșirea politicii imperialiste" **(72—73)...**

*p. 78.* Fabricantul și negustorul se mulțumesc să facă comerț cu alte națiuni, în timp ce investitorii de capital se străduiesc din răsputeri să obțină „anexiunea politică a țărilor în care au fost făcute investițiile lor cele mai speculative".

Investițiile de capital aduc folos țării, deschizîndu-i noi piețe pentru comerț „și oferind un teren de activitate pentru spiritul de inițiativă al englezului". A renunța la „expansiune imperială" înseamnă a lăsa lumea la dispoziția altor națiuni. „Rezultă deci că imperialismul nu este o cale aleasă de bunăvoie, ci o necesitate" **(= raționament al imperialiștilor)...**

*p. 80—81* (trusturile). Concurența liberă a fost întotdeauna însoțită de „supraproducție", care ducea la scăderea prețurilor pînă la un nivel care înlătura de pe arena concurenței pe concurenții mai slabi. Primul pas spre formarea trustului îl constituie închiderea fabricilor celor mai slab utilate și mai prost așezate, reducerea cheltuielilor de producție prin folosirea exclusivă a mașinilor celor mai perfecționate.

„Concentrarea industriei în cadrul «trusturilor» limitează în același timp cuantumul de capital, care își poate găsi o folo-

www.dacoromanica.ro

sire rentabilă și sporește acea parte din venit care duce la crearea de noi acumulări și la formarea unui nou capital". Trustul apare ca antidot al supraproducției, al unei investiții prea masive de capital în ramura de producție respectivă, și de aceea nu tot capitalul pe care membrii trustului vor să-l pună în circulație poate fi investit în întregime în cadrul trustului. Trusturile caută să-și plaseze surplusul de capital „prin crearea de organizații similare în alte ramuri industriale, economisind astfel și mai mult capital și micșorînd și mai mult posibilitatea deponenților de rînd de a-și găsi plasament pentru economiile lor".

*p. 82—84.* Piața internă a *Americii* a ajuns la saturație, și capitalul nu-și mai găsește plasament.

„Tocmai această cerere subită de piețe străine pentru produsele industriale și pentru investiții a fost cauza evidentă pentru care *imperialismul a fost însușit* ca principiu politic și ca practică politică de către partidul republican, din care fac parte căpeteniile industriale și financiare și care este partidul lor. Entuziasmul aventuros al președintelui Roosevelt și al partidului său, partid al «predestinării evidente» și al «misiunii civilizatoare», nu trebuie să ne inducă în eroare. *Imperialismul este necesar d-lor Rockefeller*, Pierpont Morgan, Hanna, Schwob și asociaților lor, și ei sînt aceia care îl impun marii republici din Apus. Ei au nevoie de imperialism, deoarece vor să folosească resursele statului din țara lor pentru a găsi un plasament avantajos capitalurilor, care în caz contrar s-ar dovedi de prisos. N.B.

Nu este, firește, numaidecît necesar să fii stăpîn într-o țară pentru a face comerț cu ea sau pentru a-ți plasa capitalurile în economia ei, și nu încape îndoială că Statele Unite ar putea găsi în statele europene un debușeu pentru mărfurile și capitalurile excedentare. Dar, în majoritatea cazurilor, aceste țări sînt în stare să se aprovizioneze singure: cele mai multe dintre ele au stabilit tarife menite să împiedice importul de fabricate, și chiar Marea Britanie, pentru a se apăra, este nevoită să revină la protecționism. Marii industriași și financiari americani, în căutare de posibilități cît mai avantajoase, vor fi nevoiți să-și îndrepte

www.dacoromanica.ro

privirile spre China, Oceanul Pacific și America de Sud. Protecționiști din convingere și în practică, ei vor căuta să-și asigure un monopol cît mai complet asupra acestor piețe, iar rivalitatea Germaniei, Angliei și a altor țări comerciale îi va determina să stabilească relații politice speciale cu piețele care prezintă pentru ei o valoare deosebită. Cuba, Filipinele și Hawai nu sînt decît un «aperitiv» menit să le trezească pofta pentru un ospăț mai copios. În afară de aceasta, puternica influență pe care o exercită asupra politicii magnații industriali și financiari constituie și ea un stimulent deosebit, care, așa cum am arătat, acționează în Marea Britanie și pretutindeni. Aplicarea de măsuri cu caracter imperialist va face ca cheltuielile statului să constituie încă o uriașă sursă de îmbogățire pentru acești oameni, care acționează ca financiari ce acordă împrumuturi, ca constructori de vase și armatori ce primesc subvenții, ca furnizori și fabricanți de armament și de alt echipament militar pentru imperialism".

N.B.

*p. 86.* Pe măsură ce se introduce un mod de producție mai perfecționat și se realizează o mai mare concentrare a proprietății și controlului, capitaliștii întîmpină tot mai multe greutăți în „folosirea rentabilă a resurselor lor economice și se simt tot mai mult ispitiți să se folosească de guvernele lor pentru a-și asigura, prin anexiune sau protectorat, vreo țară îndepărtată și înapoiată pentru folosința lor particulară".

N.B.

**ha-ha!! esența criticii mic-burgheze a imperialismului**

La prima vedere s-ar părea că forțele de producție și capitalul au depășit consumul și nu-și mai pot găsi întrebuințare în propria lor țară. Aici trebuie căutate, după părerea autorului, rădăcinile imperialismului. Dar... „*dacă consumatorii* din țara respectivă și-ar spori consumul potrivit cu creșterea forțelor de producție, atunci n-ar mai exista un surplus de mărfuri sau de capitaluri care să le impună să recurgă la imperialism ca mijloc de găsire a noi piețe".

www.dacoromanica.ro

*p. 89.* „Volumul producției a crescut neîncetat datorită dezvoltării mașinilor moderne". Avuțiile pot fi consumate de populație și de un mănunchi de bogătași. Nivelul salariului fixează anumite limite pentru consumul populației. Datorită numărului lor redus, consumul personal al bogătașilor nu poate absorbi o cantitate prea mare de produse. „Bogătașii nu vor fi niciodată atît de perspicace încît să cheltuiască îndeajuns de mult pentru a preîntîmpina supraproducția". Partea cea mai importantă din producție este destinată „acumulării". Șuvoiul care poartă această imensă parte din produse „nu numai că se dovedește, brusc, incapabil de o nouă extindere, dar, pe cît se pare, începe să și scadă".

*p. 91.* „Ajungem, prin urmare, la concluzia că *imperialismul reprezintă* tendința marilor magnați industriali de a lărgi canalul prin care se scurge surplusul lor de bogății prin căutarea de piețe străine ***și*** a unor posibilități de *investiții în străinătate*, pentru a-și desface mărfurile pe care nu le pot vinde și pentru a-și plasa capitalurile pe care nu le pot folosi la ei acasă.

**inevitabilitatea imperialismului**

*Falsitatea supoziției* că expansiunea imperialistă *ar fi inevitabilă* ca un ventil necesar pentru industria în dezvoltare, este azi evidentă. *Nu dezvoltarea industriei* reclamă deschiderea de noi piețe și de noi sfere de plasare a capitalului, *ci* PROASTA REPARTIZARE a capacității de consum, care împiedică absorbirea produselor și capitalurilor înăuntrul țării".

**cf. K. Kautsky**

*p. 94.* „Nu este nevoie de deschiderea unor noi piețe străine: cele interne pot căpăta o extindere nelimitată".

**cf. K. Kautsky**

*p. 96.* „Prin urmare, trade-unionismul și socialismul sînt dușmanii firești ai imperialismului, deoarece răpesc claselor «imperialiste» surplusurile de venit care reprezintă stimulentul economic al imperialismului".

www.dacoromanica.ro

*p. 100.* „După cum se vede, imperialismul înseamnă folosirea aparatului de stat în scopul satisfacerii intereselor particulare, în special a celor capitaliste, pentru a le asigura avantaje economice dincolo de hotarele țării".

„Valoarea medie anuală a *comerțului* nostru *exterior* care în 1870—75 era de *636* 000 000 l. st., a crescut în perioada 1895—98 la *737* 000 000. În aceeași perioadă, cheltuielile statului au crescut, în medie, de la 63 160 000 la 94 450 000 l. st. Cheltuielile au sporit mai repede decît întregul *venit național*, care, potrivit evaluărilor aproximative ale statisticienilor, a crescut în aceeași perioadă de la circa *1 200* 000 000 la *1 700* 000 000 l. st."

*p. 101—102.* „Această sporire a cheltuielilor pentru armată și flotă de la *25* la *60* de milioane l. st. în decurs de *un sfert* de secol și ceva este cea mai caracteristică trăsătură a finanțelor imperialiste. Financiarii, industriașii și profesiunile libere, care, așa cum am arătat, formează pivotul economic al imperialismului, au folosit puterea lor politică pentru a smulge poporului aceste sume, cu scopul de a efectua investiții mai avantajoase și a obține noi sfere de plasare a capitalurilor și de a găsi piețe avantajoase pentru desfacerea surplusurilor lor de mărfuri. În același timp, din banii statului cheltuiți în acest scop, ei obțin și *alte mari avantaje personale* sub forma unor *antreprize* rentabile sau a unor *posturi* înalte și bine remunerate".

*p. 103.* „Diriguitorii acestei *politici net* ***parazitare*** sînt capitaliștii; dar aceleași motive influențează și asupra atitudinii unor ANUMITE CATEGORII DE MUNCITORI. În multe orașe, principalele ramuri industriale depind de comenzile pe care le face statul; imperialismul centrelor industriei metalurgice și de construcții navale se datorește în mare măsură acestui fapt"*.

*p. 114.* „În alte țări care au pășit sau pășesc abia acum pe calea imperialismului și care se caracterizează totodată prin aceeași împletire de *interese economice*, *care se ascund sub*

* Op. cit., p. 406.

www.dacoromanica.ro

*masca patriotismului, a civilizației etc.*, protecționismul a fost politica financiară tradițională; nu rămînea decît să i se lărgească cadrul și să fie îndrumat pe făgașul cuvenit".

*p. 115.* „Cele două țări (*) vor cădea tot mai mult sub influența acelei pături de oameni *care dau bani cu împrumut* și care se dau drept imperialiști și patrioți".

*p. 120.* „Din cei 367 de milioane de supuși britanici care trăiesc în afara insulelor britanice, cel mult zece milioane sau, cu alte cuvinte, numai $^{1}/_{37}$ beneficiază de o *autonomie cît de cît reală* în domeniul legislației și al administrației". !! $^{1}/_{37}$

*p. 121.* „În unele din coloniile mai vechi ale coroanei, în organele de conducere se aplică *principiul reprezentării*. În timp ce puterea administrativă se află în întregime în mîinile unui guvernator numit de coroană, care este asistat de un consiliu numit de el, populația coloniei alege o ***parte*** din adunarea legislativă...

În aceste colonii, elementul reprezentativ diferă simțitor prin proporțiile și influența lui, dar *nicăieri nu depășește ca număr elementul neelectiv*. Prin urmare, el este mai degrabă un factor *consultativ* decît unul cu adevărat legislativ. Și nu numai că membrii aleși sînt întotdeauna mai puțin numeroși decît cei nealeși, *dar în toate cazurile Ministerul Coloniilor se folosește în mod discreționar de dreptul de veto* față de măsurile pe care le adoptă adunările. La acestea trebuie adăugat că, aproape în toate cazurile, dreptul de vot este legat de un *cens de avere destul de ridicat*, care împiedică populația de culoare să-și exercite dreptul de vot într-o măsură corespunzătoare cu numărul și importanța ei în țara respectivă".

*p. 131.* „Într-un cuvînt, *noul imperialism a lărgit teritoriul subordonat despotismului britanic*, această lărgire depășind cu mult creșterea populației și a libertăților reale obținute de puținele noastre colonii democratice.

---

N.B. (*) ***Marea Britanie*** și ***Statele Unite.***

www.dacoromanica.ro

El n-a contribuit la extinderea libertății britanice și a metodelor noastre de guvernare. În măsura în care, în general, guvernăm țările și popoarele pe care le-am anexat, le guvernăm *prin metode vădit* ***autocrate,*** dictate în special din Downing street, iar în parte din centrele de guvernare colonială în cazurile cînd coloniilor care se bucură de autonomie li s-a permis să facă anexiuni".

*p. 133.* „*Pacea britanică*, care a fost întotdeauna o ***minciună sfruntată,*** în ultimii ani a atins culmile unei ipocrizii monstruoase. La granițele noastre din India, Africa apuscană, Sudan, Uganda, Rhodesia, *războaiele* ***nu încetează aproape niciodată".***

*p. 134.* „Analiza economică făcută de noi a scos la iveală că aici există ostilitate ***numai*** între interesele unor *clici de afaceriști* — investitori, furnizori, industriași — *care lucrează pentru export* și ale unor anumite grupuri de liber-profesioniști; aceste clici, *uzurpînd* puterea și votul poporului, folosesc avutul lui pentru a-și aranja propriile lor afaceri, și varsă sîngele și risipesc banii lui în acest gigantic și ruinător joc militar ***născocind*** antagonisme ***naționale,*** care, în realitate, sînt lipsite de orice temei".

*p. 135—136.* „Dacă vrem *să păstrăm* tot ce am cucerit începînd din 1870 și să ne luăm la întrecere cu tinerele națiuni industriale în lupta pentru împărțirea în continuare a teritoriilor și a sferelor de influență în Africa și Asia, *trebuie să fim gata să ducem război.* Dușmănia dintre imperiile rivale, care s-a manifestat fățiș în timpul războiului din Africa de sud, este în mod vădit generată de politica prin care am luat-o înaintea acestor rivali — și ne străduim și azi *să le-o luăm înainte* — în domeniul *anexării* de teritorii și piețe în lumea întreagă".

*p. 143—144.* „Organizarea unor mari armate de indigeni, înzestrate cu armament «civilizat», instruite prin metode «civilizate», sub comanda unor ofițeri «civilizați», a constituit una din trăsăturile cele mai caracteristice ale *ultimelor etape de dezvoltare ale marilor imperii orientale, iar apoi și ale Imperiului roman.* Această organizare s-a dovedit a fi

www.dacoromanica.ro

una din cele *mai primejdioase invenţii* ale ***parazitismului,*** căci datorită ei populaţia metropolei încredinţează apărarea vieţii şi a avutului său devotamentului dubios al «triburilor supuse» aflate sub comanda unor proconsuli ambiţioşi.

Unul dintre cele mai stranii simptome ale *orbirii* imperialismului este uşurinţa cu care *Marea Britanie, Franţa şi celelalte naţiuni imperialiste* pornesc pe acest drum. Marea Britanie a mers cel mai departe în această privinţă. *Majoritatea bătăliilor prin care am cucerit imperiul nostru indian* au fost duse de trupele noastre alcătuite din *indigeni*; în India, ca şi în Egipt în ultima vreme, *mari armate permanente* se află sub comanda unor britanici; aproape toate războaiele pentru cucerirea Africii, *cu excepţia* părţii *ei sudice*, le-au purtat pentru noi indigenii"*.

!!

*p. 151.* „În Germania, Franţa şi Italia, partidul *liberal* sau *a dispărut* de mult ca factor al politicii practice, sau este condamnat la neputinţă. În Anglia, el este acum demascat ca unul care trădează făţiş şi în chip grosolan principiile fundamentale ale libertăţii şi se zbate neputincios în căutare de programe menite să ţină loc de principii. ... Această capitulare în faţa imperialismului dovedeşte că aceste partide au preferat să apere interesele economice ale claselor avute şi speculante, din care fac parte majoritatea liderilor lor, în loc să lupte pentru cauza liberalismului".

!! ha-ha!!

*p. 157.* „În *această decădere generală* a parlamentarismului, «sistemul partidelor» *se destramă* în mod vădit, întrucît el a apărut pe terenul unor divergenţe în problemele de politică internă care, în comparaţie *cu cerinţele şi forţa* ***imperialismului,*** nu aveau decît o importanţă ***minoră***".

*p. 158—159.* „*Reacţiunea* nu e numai posibilă, dar şi ***inevitabilă***. Datorită faptului că în imperiul nostru partea guvernată în mod despotic a crescut necontenit ca întindere, în Anglia s-au întors un număr tot mai mare de oameni, care,

* Vezi op. cit., p. 497.

www.dacoromanica.ro

ca soldați sau funcționari civili în ***coloniile coroanei,*** în protectorate și în Imperiul indian, au căpătat o educație corespunzătoare *moravurilor și metodelor absolutiste*; la aceștia se adaugă o mulțime de *negustori*, plantatori, ingineri și ***supraveghetori***, care au format acolo *o castă superioară* de oameni, cu o existență artificială, lipsită de principiile sănătoase, ponderatoare, proprii unei societăți europene obișnuite; toți acești oameni au adus cu ei *moravuri, sentimente și idei formate în acest mediu străin*".

Capitolul II (162—206)—palavre. **El are ca titlu „O apărare științifică a imperialismului" și este consacrat combaterii „științifice" (de fapt vulgar-liberale) a „justificărilor științifice", „biologice" etc. darviniste ale imperialismului.**

**pacea și coloniile**

*p. 204—205.* „Admițînd chiar că ar fi posibil un *sistem statal federativ al națiunilor europene* și al coloniilor lor, capabil să preîntîmpine izbucnirea unor conflicte interne, între ele, această pace a popoarelor creștine va fi întotdeauna *amenințată de «rasele inferioare»* — de cea neagră și cea galbenă —, care, preluînd de la «popoarele civilizate», armele considerate de acestea învechite, și însușindu-și tactica militară a acestora, vor putea, prin incursiunile lor barbare, să le zdrobească tot așa de ușor cum triburile europene și asiatice mai primitive au zdrobit Imperiul roman".

**2 cauze au făcut să slăbească puterea vechilor imperii: (1) „parazitismul economic"; (2) folosirea unor armate formate din oameni aparținînd unor popoare străine*.**

**N.B.**

*p. 205.* „Prima este practica parazitismului economic, care constă în aceea că statul dominant folosește provinciile și coloniile sale, precum și țările dependente în scopul îmbogățirii clasei sale conducătoare și ***al coruperii claselor sale de jos, pentru ca acestea să rămînă docile***"**.

* Vezi op. cit., p. 406.

** Op. cit., p. 406—407.

www.dacoromanica.ro

*p. 205—206*. „Această îmbinare fatală de nebunie și viciu a contribuit în trecut întotdeauna la prăbușirea imperiilor. Va fi ea fatală și federației popoarelor europene?

Probabil că da, în caz că forța lor colectivă va fi folosită în aceleași *scopuri parazitare* și dacă *rasele* albe, *eliberate de povara muncii în formele ei cele mai grele*, VOR TRĂI CA O ARISTOCRAȚIE MONDIALĂ DIN EXPLOATAREA «RASELOR INFERIOARE» și, totodată, vor lăsa din ce în ce mai mult menținerea ordinii pe mîna *reprezentanților acestor rase*". N.B. N.B.

*p. 207*. „Analiza istoriei reale a imperialismului ***contemporan*** **(N.B.** noțiune) a scos la iveală îmbinarea forțelor economice și politice din care e format. Aceste forțe își au rădăcina în interesele ***egoiste*** ale unor anumite pături industriale, ***financiare*** și de liber-profesioniști, care urmăresc să obțină avantaje personale din politica de expansiune imperialistă și folosesc această politică pentru apărarea privilegiilor lor economice, politice și sociale împotriva presiunii democrației". !!

*p. 210—211* (nota 2). „Cît de departe îl poate duce *denaturarea* adevăratelor motive pe un gînditor politic cu experiență se poate vedea din *uluitoarea* argumentație a profesorului Giddings, care, vorbind despre «*consimțămîntul celor guvernați*» ca de o condiție a guvernării, afirmă că «dacă un popor barbar este constrîns să accepte autoritatea unui stat mai civilizat, atunci dovada legitimității sau nedreptății acestei constrîngeri nu o constituie cîtuși de puțin consimțămîntul lui sau rezistența opusă de el la instaurarea acestei autorități, ci exclusiv *gradul de probabilitate* a faptului că, după ce au cunoscut în întregime, din proprie experiență, ce este în stare să facă guvernul respectiv pentru ridicarea populației subjugate la un nivel de trai mai înalt, cei care vor înțelege tot ce s-a făcut *își vor da consimțămîntul în mod liber și din motive raționale*» („*Imperiul și democrația*". în problema „autodeterminării" !! !!

www.dacoromanica.ro

p. 265). Profesorul Giddings pare să nu-şi dea seama că întreaga forţă ***etică*** a acestei ***curioase*** doctrine a consimţămîntului retrospectiv se bazează pe simpla apreciere *a gradului de probabilitate că se va obţine un consimţămînt exprimat ulterior în mod liber şi din motive raţionale* şi că doctrina lui nu dă nici o garanţie că această apreciere va fi competentă şi imparţială şi că în realitate EA DĂ ORICĂRUI POPOR DREPTUL SĂ COTROPEASCĂ ŞI SĂ-ŞI EXERCITE STĂPÎNIREA PE TERITORIUL ORICĂRUI ALT POPOR pe baza superiorităţii şi calificării, pe care şi le atribuie el, pentru o acţiune civilizatoare".

**socialist etic**[38]

*p. 212—213* **(răspuns celor care apără imperialismul invocînd activitatea misionară „creştină"):** „În ce fel putem măsura cele două rezultate? cît *cîntăreşte creştinismul şi civilizaţia şi cît industria şi comerţul?* Sînt întrebări interesante, care necesită, desigur, un răspuns".

**bine spus!!**

*p. 214.* „El" **(lordul Hugh Cecil în cuvîntarea rostită la 4 mai 1900 la „Societatea pentru propagarea Evangheliei" (!!!))** „consideră că, acordînd în conştiinţa noastră o importanţă deosebită operei misionare, vom ***sfinţi*** într-o oarecare măsură spiritul imperialismului".

**o perlă!**

*p. 224.* „*Forţa conducătoare şi îndrumătoare a întregului proces* o constituie, după cum am văzut, presiunea exercitată *de motivele financiare şi industriale* care acţionează în interesul material direct şi nemijlocit al unor MICI grupuri din această ţară, ENERGICE ŞI BINE ORGANIZATE"

**„capitalul financiar"**

**((stau deoparte, privesc de la distanţă şi aţiţă spiritele ca pe vremea războiului bur[39]))**

*p. 227—228.* „***Jingoismul*** nu este altceva decît pofta neînfrînată — neînnobilată de nici un efort, de nici un risc sau sacrificiu personal — a specta-

www.dacoromanica.ro

torului care se delectează cu primejdiile, suferințele și exterminarea fraților săi, pe care nu-i cunoaște, dar pentru a căror nimicire, el, cel stăpînit de ură oarbă și dor de răzbunare artificial întreținute, nutrește o aprigă dorință. ***Un jingo*** este complet absorbit de riscul și de înverșunarea oarbă a luptei. Greutatea și monotonia obositoare a campaniei, lungile perioade de așteptare, grelele lipsuri, oboseala deprimantă a unei campanii îndelungate — toate acestea nu joacă nici un rol în imaginația lui; momentele care înnobilează războiul, minunatul sentiment de camaraderie creat de primejdia care-i pîndește pe toți, roadele disciplinei și ale abnegației, respectul pentru persoana dușmanului, al cărui curaj ești nevoit să-l recunoști și în care vezi, treptat-treptat, un om asemănător ție — *toate aceste momente atenuante ale unui adevărat război sînt absolut inaccesibile pentru sentimentele unui jingo*. Tocmai pentru acest motiv unii prieteni ai păcii susțin că militarismul și războiul sînt stăvilite de doi factori dintre cei mai puternici: obligativitatea pentru toți cetățenii de a presta serviciu militar și experiența invaziei. **original!**

...Este evident că VOLUPTATEA VIZUALĂ A JINGOISMULUI constituie un factor *foarte important al imperialismului*. Falsa dramatizare atît a războiului cît și a *întregii politici de expansiune imperialistă*, cu scopul de a trezi această pasiune în rîndurile maselor largi, ocupă un loc destul de însemnat în arta *adevăraților organizatori* ai isprăvilor imperialiste: mici *grupuri de afaceriști și politicieni care știu ce vor și știu cum să obțină ceea ce vor*.

Orbit de adevărata sau falsa aureolă a eroismului militar și de pompoase pretenții de a făuri imperii, *jingoismul* devine sufletul UNUI GEN SPECIAL

www.dacoromanica.ro

sic! || DE PATRIOTISM, care poate fi împins *la orice act de demenţă* sau *crimă*".

*p. 232—233.* „Zona pericolului este, firește, mult mai largă decît imperialismul și cuprinde întregul domeniu al *intereselor materiale*. Dar dacă analiza făcută în capitolele precedente este justă, *imperialismul reprezintă avanpostul acestor interese:* pentru clasele ***financiare*** și speculante, el înseamnă aranjarea afacerilor personale pe seama societății; pentru industriașii care lucrează pentru *export* ||| și negustori — lărgirea prin violență a pieților ***străine*** și o politică protecționistă corespunzătoare; pentru *funcţionari* și grupurile de *liber-profesionişti* — *uşi* larg *deschise spre posturi înalte şi bine remunerate*; pentru ***biserică*** — întărirea prestigiului ei și instituirea controlului spiritual asupra „a abate" || maselor largi ale păturilor inferioare; pentru *oligarhia politică* — singurul mijloc eficient *de a abate forțele democrației* și perspectiva unei strălucite cariere politice prin desfășurarea unui simulacru de activitate în direcția făuririi unor imperii".

!! || *p. 238.* Mr. Kidd, profesorul Giddings și ***imperialiștii „fabieni"*** **(N.B.)** încearcă să motiveze necesitatea „controlului națiunilor «civilizate» asupra regiunilor tropicale" printr-o necesitate de ordin *material.* Bogățiile naturale ale țărilor tropicale „au o *importanță vitală pentru existența și progresul civilizației occidentale*... Datorită, în parte, simplei creșteri a populației în zona de climă temperată, și, în parte, ridicării nivelului de trai material, această dependență a țărilor din regiunile cu climă temperată de țările tropicale este sortită să devină și mai mare". Întinderi din ce în ce mai vaste din țările tropicale trebuie cultivate. Or, datorită însușirilor pe care le dezvoltă clima caldă, localnicii nu sînt capabili de progres: ei sînt niște oameni indolenți, ale căror cerințe nu sporesc. „Indigenii nu vor

www.dacoromanica.ro

'orifica din proprie inițiativă bogățiile naturale din regiunile tropicale" (239).

*p. 239—240.* „Se spune că nu putem *lăsa neluc rate aceste pămînturi*; că este de datoria noastră să ne îngrijim ca ele să fie valorificate spre binele întregii lumi. Dar albii nu pot «să colonizeze» aceste regiuni și, stabilindu-se acolo, să valorifice bogățiile naturale muncind cu propriile lor mîini; *ei pot doar să organizeze* munca indigenilor și să o *supravegheze*. În felul acesta pot să-i *învețe* pe indigeni diferite meșteșuguri și să trezească în ei interesul pentru progresul material și moral, inoculîndu-le noi «trebuințe», care constituie în fiecare societate baza civilizației". !!!

*p. 251.* „Într-un cuvînt, atîta timp cît nu există un adevărat consiliu internațional care să poată obliga o națiune civilizată să educe o rasă inferioară, pretenția de a se bucura de «încrederea» acesteia nu reprezintă altceva decît *un act de neruşinată impostură*". (*)

(*) !! încredere (coloniile acceptă cu „încredere" să fie instruite și înredințează această „misiune" metropolelor)!!

*p. 253—254.* Un trust al principalelor puteri europene ar reprezenta un mijloc de exploatare a țărilor neeuropene. Felul cum își exercită europenii dominația lor în China „demască în suficientă măsură, prin faptele istoriei, întreaga absurditate a afirmațiilor celor ce pretind că politica externă a lumii creștine sau a popoarelor care o formează este inspirată și călăuzită de grija pentru civilizație... *Dacă* față de rasele *inferioare* se aplică *o anumită politică internațională generală*, ea nu *are caracterul unei misiuni morale, ci al unei «tranzacții» comerciale*".

(((Cu privire la Statele Unite ale Europei!!)))

*p. 259—260.* „Cea mai mare și, în ultimă analiză, cea mai importantă luptă din Africa de sud este aceea dintre politica Basutolandului și politica Johannesburgului și



www.dacoromanica.ro

Rhodesiei, fiindcă tocmai în această luptă se vede clar deosebirea dintre *imperialismul «sănătos»*, care și-a consacrat eforturile sale protecției, educării și dezvoltării unei «rase inferioare», și *imperialismul «nesănătos»*, care condamnă asemenea rase la exploatare economică de către coloniștii albi, care se folosesc de ele ca de niște «unelte vii», iar de pămînturile lor ca de un depozit de minereu sau de alte comori aducătoare de mari venituri".

*p. 262* (notă). „În protectoratul britanic Zanzibar și Pemba ***sclavajul continuă*** totuși ***să existe,*** și !!! instanțele de judecată britanice recunosc această stare de lucruri"... Eliberarea se desfășoară prea încet, pentru că mulți sînt interesați ca ea să se desfășoare astfel. „Din cei circa 25 000 de sclavi cîți numără Pemba, au fost pînă acum eliberați printr-un decret mai puțin de 5 000".

((1897—1902)) **Decretul sultanului cu privire la eliberarea sclavilor a fost emis în 1897, iar declarația de mai sus a fost făcută în 1902, la 4 aprilie, în cadrul unui miting al „Asociației pentru lupta împotriva sclavajului".**

*p. 264.* „***Spre deosebire de*** colonialism, adevărata istorie a imperialismului ilustrează în mod strălucit această tendință" **(de a-i determina pe indigeni să exploateze pămînturile *lor* în folosul *nostru*).**

*p. 265.* „În majoritatea țărilor din lume, interesul și activitatea pur sau net ***comerciale*** au creat nucleul din care s-a dezvoltat ***imperialismul;*** primele așezări comerciale s-au transformat în așezări industriale, în jurul cărora au apărut *concesiuni* asupra pămîntului și asupra *bogățiilor minerale;* o așezare industrială avea nevoie de o *forță* armată pentru apărarea ei, pentru asigurarea unor noi concesiuni și pentru curmarea și pedepsirea oricărei încălcări a ordinii și a convențiilor stabilite; încep să capete o importanță tot mai mare alte interese — cele politice și religioase —, iar vechea așezare comercială capătă un caracter *politic și militar tot mai pronunțat*, frînele conducerii trec, de obicei, *de la societatea respectivă la stat,* iar protectoratul, care nu era chiar atît de clar exprimat, capătă treptat forma de colonie".

www.dacoromanica.ro

*p. 270.* Localnicii sînt puși cu forța să lucreze pentru societățile industriale; uneori acest lucru este realizat sub forma organizării unei „miliții" alcătuite din localnici, despre care se spune că servește la apărarea țării, dar care, în realitate, este obligată să lucreze pentru societățile industriale europene. N.B.

*p. 272.* La țărm acostează o luntre. Noul venit aduce cu sine mărgele și alte fleacuri cu care ademenește pe căpetenie; aceasta, în schimbul cadourilor primite, pune un semn pe un „contract" din care nu înțelege nimic. Contractul este semnat de translator și de noul venit, iar țara este socotită de acum înainte ca o aliată **(colonie)** a țării din care a venit acest aventurier, adică a Franței sau Angliei. !!

*p. 280.* Acolo unde sclavajul fățiș a fost desființat, **impozitele** sînt mijlocul de a-i forța pe indigeni să se angajeze la muncă. „Aceste impozite sînt adeseori aplicate în așa fel, încît să răpească indigenilor pămînturile, să-i silească să-și vîndă forța de muncă și chiar să-i împingă la răscoale, după care procedează la confiscări masive".

*p. 293.* „Atîta timp însă cît fermierilor albi sau proprietarilor de mine albi, care se lasă orbiți de interesele lor îngust comerciale, li se oferă posibilitatea ca, prin acțiuni întreprinse fie pe propriul lor risc, fie prin presiuni exercitate asupra guvernului colonial sau imperial, să invadeze teritorii ocupate de «rase inferioare» și să-și însușească, în interesul lor personal, pămînturile sau munca acestora, primul principiu al ***imperialismului «sănătos»*** este încălcat, și întreaga frazeologie pe tema *deprinderii «cu munca, care înnobilează»*, și a pregătirii „tinerelor» rase pentru vîrsta lor de maturitate, indiferent dacă ele sînt rostite de directori ai unor societăți miniere sau de bărbați de stat în Camera comunelor, *nu sînt altceva decît niște neruşinate mostre de fățărnicie.* Ele se bazează pe FALSIFICAREA FAPTELOR ȘI DENATURAREA MOTIVELOR care determină în realitate politica".

*p. 295.* „Amprenta *«parazitismului»* o poartă fiecare ***așezare de albi*** care se găsește în mijlocul acestor rase inferioare; cu alte cuvinte, nicăieri relațiile dintre albi și oamenii de culoare nu au un caracter de întrajutorare sănătoasă.


www.dacoromanica.ro

Cel mai bun serviciu l-ar aduce civilizația albă dacă ar oferi exemple de comunități de albi sănătoase, normale, în stare să practice cele mai bune forme de viață occidentală, dar acest deziderat se dovedește aproape întotdeauna irealizabil din cauza climei și a altor condiții fizice. Grupul restrîns și răzlețit de *albi — funcționari, misionari, negustori, supraveghetori din mine și de pe plantații*, care alcătuiesc un fel de castă ***dominantă*** de bărbați ce nu prea cunosc orînduirea socială a poporului respectiv și nici nu prea simpatizează cu ea — nu este de loc potrivit pentru a transmite acestor rase inferioare nici chiar realizările pe care le-ar putea oferi civilizația occidentală".

N.B.

*p. 301.* „Sfinția sa J. M. Bovill, parohul catedralei", este *„împăciuitorul* de profesie al lui *dumnezeu cu mamon"*. În cartea sa „Indigenii sub drapelul Transvaalului", el relatează cum indigenilor care lucrează în mine li se permite să-și facă corturi, ceea ce le dă posibilitatea „să trăiască în condiții mai mult sau mai puțin asemănătoare cu cele din așezările lor natale". Toate astea nu sînt decît fraze ***ipocrite***; viața indigenilor „are un caracter exclusiv agricol și păstoresc", dar ei sînt forțați *să lucreze* în mine contra plată.

*p. 304.* „Pe teritoriile ce le-au fost repartizate, indigenii sînt legați de pământ și trăiesc în condiții de completă sclavie; ei nu au drept de vot sau alte mijloace politice de a-și exprima revendicările și nu au nici posibilități economice de progres".

**mărimea loturilor de pămînt ale țăranilor din India**

*p. 309—310.* „În India, milioane de țărani luptă însă pentru existență, neavînd mai mult de *o jumătate de acru* de pămînt. Existența lor este *o luptă continuă cu foamea*, și această luptă se termină foarte des cu o înfrîngere. Pentru ei nici nu se pune problema de a-și asigura o existență *omenească* — fie ea și la nivelul mizer al condițiilor de trai care a devenit obișnuit pentru ei —, ci pur și simplu problema de a rămîne în genere în viață și de a nu muri... Putem spune, pe drept cuvînt, că în India, cu excepția regiunilor irigate, foametea este un fenomen cronic, endemic".

N.B.

www.dacoromanica.ro

*p. 323.* „Această părere eronată" (că „noi civilizăm India") „este întreținută numai de sofismele imperialismului, care născocește o asemenea minciună pentru a-și ascunde goliciunea și profiturile pe care le storc din imperiu cîteva grupuri interesate".

*p. 324.* „*N o u l* imperialism se deosebește de cel vechi, în primul rînd, prin aceea că în locul tendințelor unui singur imperiu în creștere el pune teoria și practica ***unor imperii rivale,*** fiecare dintre ele fiind călăuzit de aceeași poftă de expansiune politică și de profit comercial, iar în al doilea rînd prin aceea că interesele ***financiare*** sau cele *l e g a t e d e i n v e s t i ț i i l e d e c a p i t a l predomină* asupra intereselor comerciale"*.

**N.B.: deosebirea dintre *n o u l* imperialism și cel vechi**

*p. 329—330.* „În orice caz, nu-i de loc imposibil ca China să plătească cîndva popoarelor industriale din Occident cu aceeași monedă și, folosind capitalul și forțele lor organizatorice sau, ceea ce este mai probabil, înlocuindu-le cu propriile ei forțe, *să inunde piețele occidentale* cu produse mai ieftine din producția ei proprie, refuzînd să primească în schimb mărfurile pe care le importă ele și asigurîndu-și plata exporturilor sale prin sechestrarea capitalurilor aparținînd Occidentului, astfel încît vechiul proces al plasamentelor de capital să se desfășoare în sens invers, pînă ce va ajunge, în cele din urmă, să exercite controlul financiar asupra foștilor săi protectori și civilizatori. **Și aceasta nu e nicidecum o fantezie goală" (China se poate trezi)...**

*p. 332—333.* „Militarismul poate să mai dăinuie încă foarte multă vreme, pentru că, după cum am mai arătat, el constituie în multe privințe un sprijin pentru ***p l u t o c r a ț i e.*** Cheltuielile pe care le implică militarismul reprezintă un *sprijin rentabil* pentru anumite interese financiare puternice; el constituie elementul *decorativ* în viața socială, ***ș i, c e e a c e e s t e m a i i m-***

* *V. I. Lenin.* Opere complete, vol. 27, București, Editura politică, 1964, ed. a doua, p. 395—396. — *Nota red.*

www.dacoromanica.ro

***portant,*** el este necesar pentru *a stăvili* presiunea exercitată de forțele sociale care cer reforme interne. Pretutindeni forțele capitalului, în forma lui mai concentrată, sînt mai bine organizate și au ajuns la un grad mai înalt de dezvoltare decît forțele muncitorilor; ***într-o vreme cînd clasa muncitoare vorbea de colaborarea internațională a oamenilor muncii, capitalul stabilise deja relații de colaborare internațională.*** De aceea, fiindcă e vorba de interese financiare și comerciale dintre cele mai mari, se prea poate ca viitoarea generație să fie martora unei asocieri internaționale atît de puternice a capitalului, *încît războaiele dintre popoarele occidentale să devină aproape imposibile.* Cu tot egoismul și aviditatea politicii contemporane, care în momentul de față fac să slăbească inițiativa europeană în Extremul Orient, *adevărata dramă* va începe atunci cînd forțele capitalismului internațional, care revendică pentru sine rolul de purtător al culturii lumii creștine unificate, *vor fi folosite pentru subjugarea pașnică a* ***Chinei.*** ***Atunci*** va apărea «pericolul galben». Dacă este zadarnic să ne așteptăm ca China să se pătrundă de un ***patriotism*** *național,* care să-i dea puterea de *a alunga* pe exploatatorii occidentali, înseamnă că ea este *sortită* să treacă printr-un proces de destrămare pe care ar fi mai potrivit să-l definim ca o «dezmembrare» a Chinei decît ca o «dezvoltare» a ei.

bine spus!!

„Statele Unite ale Europei"

Numai atunci vom înțelege întregul *risc* și întreaga ***nebunie*** a acestei acțiuni, cea mai grandioasă și mai *revoluționară* din întreaga istorie a omenirii. Și poate că abia atunci își vor da seama popoarele occidentale că au permis unui mic număr de speculanți particulari *să le antreneze în-*

www.dacoromanica.ro

*t r - u n i m p e r i a l i s m* în care toate cheltuielile şi pericolele legate de această politică de aventură *d e v i n d e o s u t ă d e o r i m a i m a r i* şi din care *n u s e î n t r e z ă r e ş t e n i c i o p o s i b i l i t a t e* de a ieşi *f ă r ă p i e r d e r i*“.

*p. 335.* **((N.B.: perspectiva parazitismului)).** „*C e a m a i m a r e* parte din ţările Europei *o c c i d e n t a l e* ar putea căpăta ***atunci*** aspectul şi caracterul pe care îl au astăzi unele ***regiuni*** din aceste ţări: *s u d u l A n g l i e i*, ***Riviera,*** regiunile din *I t a l i a* şi din ***Elveţia***, prin excelenţă turistice, locuite de bogătaşi, şi anume: *u n m ă n u n c h i* de ***aristocraţi*** bogaţi care încasează dividende şi pensii din *îndepărtatul Orient*, iar alături de ei un grup ceva mai mare de *funcţionari* de carieră şi de *negustori* şi cu un număr mai mare de *servitori* şi de *m u n c i t o r i d i n t r a n s p o r t u r i* şi din industria care lucrează la ***finisarea*** produselor. Principalele ramuri industriale ar dispărea, iar *produsele alimentare şi semifabricatele de mare consum ar veni ca* ***t r i b u t*** *din Asia şi din Africa*“*.

*p. 337.* „Or, după cum am văzut, interesul economic al imperialismului în acţiunea de deschidere a accesului în China nu constă cîtuşi de puţin în practicarea unui comerţ obişnuit: ea constă în crearea unei noi şi uriaşe pieţe pentru investitorii din Europa occidentală, a unei pieţe ale cărei beneficii nu vor constitui un venit pentru întregul popor, ci numai pentru categoria de capitalişti care investesc capital. Desfăşurarea normală, sănătoasă a procesului de valorificare a avuţiei mondiale tot mai mari de către popoare este împiedicată de însăşi natura acestui imperialism, *a c ă r u i e s e n ţ ă o constituie crearea de pieţe pentru plasarea capitalurilor, şi nu pentru comerţ*, şi folosirea rentabilităţii mai mari a producţiei străine ieftine pentru eliminarea industriei din propria ţară şi pentru menţinerea dominaţiei economice şi politice a unei anumite clase“.

***e s e n ţ a*** **imperialismului**

* Op. cit., p. 407.

www.dacoromanica.ro

*p. 346.* „Dominația ***Europei*** asupra ***Asiei***, instaurată prin violență și cu scopul de a obține profituri, și justificarea acestei dominații prin afirmația că Europa civilizează Asia și o ridică la un nivel spiritual mai înalt — iată un lucru pe care istoria îl va aprecia, probabil, *drept culme a nedreptății și a prostici imperialismului.* Ceea ce poate să ne dea Asia — neprețuitul ei tezaur de înțelepciune, adunat printr-o experiență de veacuri — noi refuzăm să luăm, iar puținul sau multul pe care am putea să i-l dăm noi îl stricăm prin procedeele noastre barbare. Iată ce a făcut și *ce face imperialismul pentru Asia*".

*p. 350.* „Vorbind despre billul lui Gladstone din 1886, cu privire la Home-Rule, domnul Chamberlain a spus: «Eu aș căuta soluția în direcția *principiului federației.* Stimatul meu prieten a căutat un model în relațiile existente între țara noastră și coloniile ei care se bucură de autonomie și care, practic, sînt independente». Dar federația este mai bună, pentru că atunci Irlanda ar rămîne parte integrantă a Marii Britanii, în timp ce legătura cu coloniile autonome nu este decît morală. În prezent, democrația evoluează în direcția federației, a unirii, și nu a separării" (toate acestea sînt luate din discursul lui Chamberlain).

[ **Chamberlain este pentru federație, împotriva separării, împotriva tendinței „centrifuge"[40]** ]

**N.B. *cf.* Kautsky despre „ultra-imperialism"**

**p. 351. „Creștinismul, care s-a statornicit în cîteva mari imperii federative, fiecare dintre ele avînd o serie de colonii necivilizate și de țări dependente, apare în ochii multora ca o dezvoltare cît se poate de legitimă a tendințelor contemporane, și anume ca o dezvoltare care ar oferi cele mai bune speranțe de pace durabilă pe baza trainică a interimperialismului"*.**

**Se va dezvolta, spune autorul, ideea panteutonismului, panslavismului, panbritanismului etc. o serie de „uniuni de state". („Unions of States".)**

---

* Op. cit., p. 422. — *Nota red.*

www.dacoromanica.ro

**ce ar fi devenit „ultraimperialismul" lui Kautsky şi Statele Unite ale Europei *pe baza* capitalismului: „interimperialism"!!**

*p. 355—356.* „În condiţiile actualei politici imperialiste, «Regatul Unit», dacă nu obţine un ajutor substanţial din partea coloniilor, nu poate suporta povara financiară pe care i-o impune necesitatea de a-şi mări flota". Această situaţie poate duce la despărţirea coloniilor, care n-au nici un interes să se înhame la politica imperialistă (a Angliei), în a cărei determinare (a **politicii**) ele nu pot avea un cuvînt hotărîtor, fiecare dintre ele — în calitate de ţară federală — neavînd de partea sa decît o infimă minoritate, dat fiind marele număr de colonii engleze, care în majoritatea cazurilor au prea puţin comun între ele. Marii Britanii îi convine „un imperiu federativ", dar coloniilor nu.

*p. 373.* „Noul imperialism înseamnă ***imposibilitatea*** unei *federaţii de state libere, autonome:* coloniile vor lua, poate, în considerare acest lucru, dar vor merge pe vechiul lor drum".

**politica capitalului financiar**

*p. 378—379.* „Obiceiul, nu de mult statornicit, de a investi capital în ţări străine a căpătat astăzi o extindere atît de mare, încît clasele avute şi puternice din punct de vedere politic ale Marii Britanii *obţin acum o parte din ce în ce mai mare din veniturile lor de pe urma capitalurilor investite în afara graniţelor* ***Imperiului britanic.*** Aceste ***interese,*** din ce în ce mai mari, pe care le au clasele noastre avute în ţările asupra cărora ***nu exercită*** un control politic reprezintă o forţă ***revoluţionară*** în politica contemporană; ea se manifestă prin tendinţa tot mai puternică a claselor avute de a folosi puterea politică de care dispun ca cetăţeni ai statului respectiv pentru *a se amesteca* în viaţa politică a statelor în a căror industrie sînt interesate din punct de vedere material.

www.dacoromanica.ro

Caracterul absolut ***ilegal*** al acestei folosiri a mijloacelor statului pentru a apăra şi mări rentabilitatea investiţiilor particulare trebuie recunoscut în mod deschis".

*p. 380.* „Aceste forţe poartă în mod obişnuit denumirea de forţe capitaliste, dar primejdia cea mai serioasă nu rezultă din ***adevăratele*** investiţii industriale făcute în ţări străine, ci din faptul că *financiarii sînt cei ce dispun de efectele şi acţiunile care au la bază aceste investiţii*".

((o utopie micburgheză!!))

*p. 381—382.* „O analiză a ***imperialismului*** şi a temeliilor lui fireşti — militarismul, oligarhia, birocraţia, protecţionismul, concentrarea capitalului, puternicele fluctuaţii economice — arată că el *constituie o foarte mare primejdie pentru statele naţionale moderne.* Puterea pe care o deţin forţele imperialiste înăuntrul ţării şi care le permite să folosească, prin intermediul aparatului de stat, resursele naţionale pentru avantajele lor particulare ***poate*** fi *răsturnată* ***numai*** *prin instaurarea unei adevărate democraţii*, numai printr-o politică condusă de popor, ***în interesul poporului*** şi înfăptuită prin reprezentanţii săi, asupra cărora el exercită un control efectiv. ***E foarte îndoielnic*** dacă ţara noastră sau o altă ţară este de pe acum capabilă de o asemenea democraţie, însă nu prea sînt speranţe că această situaţie poate fi remediată cît timp ***politica externă*** a ţării «nu se va sprijini pe larga temelie a voinţei poporului»".

un democrat micburghez!!

democratizarea politicii *externe*

*p. 382—383.* „*Imperialismul* abia acum începe să-şi dea seama de toate posibilităţile sale şi să se transforme într-o artă subtilă de conducere a popoarelor; dreptul de vot acordat pe scară largă unui popor a cărui instrucţiune a atins doar nivelul la care oamenii încep să citească cele tipărite, dar n-au ajuns încă să privească cu ochi critic cele citite, favorizează în cel mai înalt grad intenţiile politicienilor pricepuţi şi îndrăzneţi, care,

www.dacoromanica.ro

prin controlul exercitat de ei asupra presei, a şcolii, iar în caz de nevoie şi asupra bisericii, *inoculează maselor imperialismul sub masca atrăgătoare a unui* ***patriotism de bîlci.***

După cum am văzut, ***principala*** sursă economică a imperialismului constă în ***inegalitatea*** posibilităţilor economice, datorită căreia o clasă privilegiată acumulează surplusuri de venituri, care, în căutare de plasament avantajos, cer în mod imperios un cîmp de activitate tot mai vast. Influenţa pe care aceşti investitori şi dirijorii lor financiari o exercită asupra politicii statului asigură *unirea pe scară naţională a altor interese materiale* care se simt ameninţate de mişcarea pentru reforme sociale. În felul acesta, instaurarea ***imperialismului*** serveşte unui ***dublu*** scop: ea asigură claselor privilegiate ale *investitorilor* şi negustorilor avantaje materiale particulare pe socoteala societăţii şi, în acelaşi timp, întăreşte *cauza comună a conservatismului*, ***abătînd*** energia şi atenţia societăţii de la agitaţia dinăuntrul ţării şi îndreptîndu-le spre o activitate în afara graniţelor ei".

*p. 383.* „A califica ***imperialismul*** drept o politică *naţională* înseamnă a spune o ***minciună sfruntată:*** interesele ***naţiunii*** sînt opuse fiecărui pas întreprins de această politică de *expansiune*. Orice extindere a Marii Britanii în regiunile tropicale înseamnă o slăbire neîndoielnică a *adevăratului naţionalism britanic*. În unele cercuri, imperialismul este chiar lăudat tocmai pentru că, sfărîmînd cadrul strîmt al naţionalităţilor, înlesneşte şi favorizează dezvoltarea internaţionalismului. Ba se găsesc chiar unii care, sub presiunea imperialismului, *se pronunţă pentru înăbuşirea prin violenţă a naţiunilor mici de către cele mari sau caută s-o scuze*, închipuindu-şi că în aceasta constă apropierea firească de federaţia mondială şi de pacea veşnică".

**à la Cunow et comp.!!**

**Apărătorii imperialismului sînt pentru înghiţirea naţiunilor mici!!**

www.dacoromanica.ro

*p. 384.* „Speranța într-un viitor internaționalism cere mai presus de orice menținerea și dezvoltarea liberă a *popoarelor independente*, deoarece altfel nu e posibilă dezvoltarea treptată a internaționalismului, ci se pot face doar o serie întreagă de încercări nereușite de *cosmopolitism haotic și instabil*. Așa cum individualismul este necesar pentru orice formă sănătoasă de socialism național, *tot așa și naționalismul este necesar pentru internaționalism*; nici o concepție organică a politicii mondiale nu se poate baza pe altă premisă".

talmeș-balmeș

*p. 384—385.* **În măsura în care sînt posibile** adevărate guverne naționale, care să reprezinte interesele poporului, și nu pe acelea ale unui mănunchi de oligarhi, va fi înlăturată o ciocnire între națiuni, și un internaționalism pașnic **(convențiile poștale etc. constituie, spune autorul, un pas în această direcție)**, întemeiat pe comunitatea de interese între națiuni, va căpăta o dezvoltare din ce în ce mai mare. „Legăturile economice sînt o bază mult mai puternică și mai sigură pentru internaționalismul în dezvoltare decît așa-zisele legături de rasă" (panteutonice, panslave, panbritanice etc.) „sau decît o alianță politică întemeiată pe calculul miop al echilibrului de forță".

*p. 385—386.* „Iată ce perspective ne deschide o uniune mai largă a statelor occidentale, *o federație europeană a marilor puteri*; ea nu numai că *nu ar stimula progresul* civilizației mondiale, *ci ar putea crea imensa primejdie a unui parazitism occidental:* separarea unui grup de *națiuni industriale avansate*, ale căror clase ***de sus*** primesc un tribut enorm din *Asia* și din *Africa* și cu ajutorul acestui tribut întreține mari mase *docile* de funcționari și de slugi, care nu se mai ocupă cu producția de produse agricole și industriale ***de masă,*** ci cu prestarea de servicii personale sau cu o muncă industrială de importanță secundară, sub controlul unei *noi* aristocrații — *aristocrația finanței.* Cei care nu ezită *să respingă pur și simplu această teorie*, pe motivul că nici nu merită* să fie examinată,

N.B.

* V. I. Lenin, în lucrarea sa „Imperialismul, stadiul cel mai înalt al capitalismului", după cuvîntul „teorie" adaugă în paranteză: „trebuia spus: perspectivă" (vezi *V. I. Lenin.* Opere complete, vol. 27, București, Editura politică, 1964, ed. a doua, p. 408 și vol. 30, București, Editura politică, 1964, ed. a doua, p. 168. — *Nota red.*

www.dacoromanica.ro

ar trebui să se gîndească la condițiile economice și sociale existente azi în *districtele* din *sudul Angliei*, care AU ȘI FOST ADUSE ÎNTR-O ASTFEL DE SITUAȚIE. Ei ar trebui să se gîndească ce extindere colosală ar putea lua acest sistem dacă *China ar fi supusă* controlului economic al unor asemenea grupuri de *financiari, de «investitori de capital»*, controlului unor funcționari din aparatul lor de stat și economic care să pompeze profituri *din cel mai mare* rezervor potențial pe care l-a cunoscut vreodată lumea, în scopul *de a consuma aceste profituri în Europa*. Situația este, bineînțeles, mult prea complicată, iar jocul forțelor mondiale prea puțin susceptibil de calculare pentru a permite ca aceasta sau orice altă tălmăcire a viitorului într-o singură direcție să fie *foarte verosimilă*. *Dar* influențele care dirijează actualmente ***imperialismul*** Europei occidentale *acționează în această direcție*, și, dacă nu vor întîmpina *nici o împotrivire*, dacă nu vor fi abătute în altă direcție, vor continua să acționeze tocmai *în direcția unei asemenea desăvîrșiri a procesului**.

Dacă clasele ***guvernante*** din țările occidentale vor putea să-și satisfacă interesele printr-o asemenea combinație (și cu fiece an capitalismul devine vădit tot mai internațional) și dacă China se va dovedi incapabilă să găsească în sine destulă forță de rezistență, *se va contura foarte clar* posibilitatea unui *imperialism parazitar*, care va reproduce în proporții mai largi *multe din trăsăturile Imperiului roman din ultima perioadă* a existenței sale".

*p. 389.* „***Noul*** imperialism nu se deosebește, în fond, cu nimic de modelul său din antichitate" (Imperiul roman). Și acest imperialism este tot atît de ***parazitar***. Dar legile naturii, care

---

* *V. I. Lenin.* Opere complete, vol. 27, București, Editura politică, 1964, ed. a doua, p. 407—408. — *Nota red.*

www.dacoromanica.ro

condamnă *p e p a r a z i ţ i* la pieire, sînt valabile nu numai pentru indivizi, dar şi pentru naţiuni. Complexitatea procesului şi mascarea fondului problemei pot *să întîrzie pieirea, dar nu s-o şi preîntîmpine*. „Pretenţia că statul *i m p e r i a l i s t*, subordonîndu-şi prin forţă alte popoare şi teritoriile lor, procedează în felul acesta pentru a face popoarelor subjugate servicii echivalente cu acelea pe care le cere el însuşi este în mod vădit ***falsă***: el nu are cîtuşi de puţin intenţia să facă servicii echivalente şi nici nu este în stare de aşa ceva".

**Sfîrşit**

www.dacoromanica.ro

CAIETUL

„λ"

(„LAMBDA")

## *Cuprins*

λ

*M. Sembat.* „Faites un Roi etc." [1—17]
*Schulze-Gaevernitz.* „Imperialismul britanic" [18—34]

### SEMBAT. „UN REGE SAU PACE"

Marcel *Sembat. „Faites un Roi sinon Faites la Paix!"*[41]
**Paris, 1913 (Eug. Figuière). Ediția a 5-a ((278 p.)).**
(A apărut la 20 iulie 1913.)

„Dacă ne-am fi dat seama, bunăoară, că am fost atrași într-un sistem de alianțe care prin cursa înarmărilor duc de-a dreptul la război și că, cu toate acestea, acest sistem de alianțe este clădit pe aceleași baze care ar fi fost suficiente pentru a asigura pacea?" (p. XI).

Nu știți oare că pe zi ce trece războiul modern seamănă tot mai mult cu o întreprindere industrială? Că mobilizarea este o uriașă operație industrială? Și că ea, ca orice operație industrială, cere aptitudini și cunoștințe tehnice?" (p. 13).

„Da! Ne putem închipui o republică mai puțin ruptă de viață și realitate. Acest lucru este cu atît mai necesar cu cît actuala republică este nu numai incapabilă să ducă război, lucru pe care am încercat să-l demonstrez în paginile anterioare, dar nu e capabilă nici să asigure pacea" (p. 25).

www.dacoromanica.ro

„Să nu-mi spuneți că vă puteți lipsi de așa ceva, că nu sînteți dornici de cuceriri, că nu urmăriți altceva decît să vă asigurați propria voastră apărare: toate astea-s vorbe goale“ (p. 28).

„După criza provocată de incidentul de la Agadir, am propus o dată, în Camera deputaților, să se facă încercarea de a se crea un nou organ“ (p. 31).

„Propunerea mea consta în crearea unui consiliu alcătuit din toți foștii miniștri de externe, care să conducă politica noastră externă“ (p. 31).

„Să aduni laolaltă pe toți foștii miniștri de externe? Dar bine, prietene dragă, ei nu se vor gîndi decît să pună piedici succesorului lor! Ce, ai căzut din cer?“ (p. 33).

N.B. „*Istoria financiară a Franței contemporane*, dacă ar fi scrisă cu sinceritate, ar fi istoria unui șir întreg de jafuri, dintre care fiecare ar aminti de jefuirea unui oraș cucerit!

N.B. Este istoria jefuirii unui popor nătîng de către financiari abili. Să vedem ce se întîmplă cînd guvernul francez are de-a face nu cu propriii săi cetățeni, ci cu guverne străine“ (p. 41).

„Pentru a o* convinge, d-l Delcassé i-a oferit o bună parte din Maroc și i-a promis sprijinul nostru prietenesc, precum și ajutor militar și financiar. Și asta pe bază de reciprocitate! 200 000 de buni soldați spanioli vor completa de minune lipsa noastră de forțe armate“ (p. 49).

„Cîte luni am pierdut pînă am recunoscut Republica Portugheză?

În momentul cînd scriu aceste rînduri, Republica Chineză nu este încă recunoscută de noi: Statele Unite o tratează de pe acum ca pe o persoană importantă! Noi însă am adus-o jertfă financiarilor noștri.

Cînd Norvegia șovăia, am făcut noi măcar un gest, am spus noi măcar un cuvînt? Or, ea aștepta acest lucru din partea noastră!“ (p. 65).

„Dacă timp de două decenii nu i-am fi oprit și descurajat în mod deliberat pe revoluționarii spanioli, azi nu numai Portugalia ar fi fost republică! N-am fi fost nevoiți să cumpărăm alianța cu Spania în schimbul unor părți din Maroc! N-am fi puși în situația de a discuta reintroducerea serviciului militar obligatoriu de 3 ani“ (p. 68).

* Este vorba de Spania. — *Nota red.*

www.dacoromanica.ro

„Printre altele, prietenul meu Jaurès mi-a spus în repetate rînduri: «D-ta exagerezi primejdia. Nu trebuie să crezi că războiul va izbucni neapărat. Cu fiecare an ce trece, pacea se întărește și probabilitatea izbucnirii unui război se micșorează. A prezice un conflict nu înseamnă oare tocmai a mări această probabilitate?!»

Aș fi fericit dacă aș putea împărtăși această certitudine și m-aș putea convinge că prin eforturile noastre comune am reușit încă mult timp să înlăturăm primejdia. Dar tocmai pentru că mă tem de contrarul, pentru că, reflectînd ani de-a rîndul asupra acestei chestiuni, simt cum crește și se întărește în mine ideea opusă, am scris această carte“ (p. 76—77).

„Și, apoi, cum vreți ca germanii să ia în serios asigurările noastre că vrem pace, cînd cei mai fățiși partizani ai revanșei se declară partizani ai păcii?

Din aceasta ei deduc că Franța vrea să-și ia revanșa și că numai din prudență nu vorbim despre acest lucru în gura mare. Ei simt că sîntem cu ochii în patru, că sîntem gata să folosim orice ocazie care ne-ar promite victoria. Și acum întreb pe toți francezii cinstiți: greșesc ei oare atît de mult? Aveți oare curajul, în adîncul sufletului vostru, să spuneți că n-au dreptate? Dacă s-ar ivi într-adevăr o ocazie evidentă, excepțională, care ar expune o Germanie slăbită loviturilor noastre și ne-ar promite o victorie sigură, am ezita noi oare s-o atacăm? Cine dintre noi poate garanta că dorința de pace ar precumpăni și că un nestăvilit val de patriotism războinic n-ar înfrînge orice împotrivire?“ (p. 88).

„Dar războiul de apărare nu este în mai mică măsură război decît cel de agresiune și ideea de apărare poate duce la o agresiune“ (p. 91). **N.B.**

„Acest lucru trebuie încurajat din toată inima! Socialiștilor le place să ia în derîdere încercările pacifiste! Ei văd în ele un fel de filantropie internațională, *care se amăgește pe ea însăși, cînd nu caută* să amăgească pe alții, și închide ochii asupra condițiilor economice care duc la război, tot așa cum filantropia particulară nu ține seama de condițiile care generează în mod automat mizeria. **N.B.**



www.dacoromanica.ro

Şi totuşi socialiştii nu au dreptate cînd recurg la asemenea zeflemeli! Aceste zeflemeli nu împiedică majoritatea deputaţilor socialişti să se înscrie în «Grupul de arbitraj» şi să sprijine toate acţiunile iniţiate de el" (p. 93).

„Léon Bourgeois a ajuns chiar la concepţia unei Federaţii a popoarelor şi a Statelor Unite ale Europei! Oho! Sîntem în imediată vecinătate cu Internaţionala!" (p. 95).

...„Întregul proletariat! ...mai bine insurecţie decît război... presa care otrăveşte spiritele... comploturile capitaliştilor... Creusot... fabricanţii de tunuri... forţelor capitaliştilor le vom opune insurecţia muncitorilor..." (p. 106).

„Poporul Parisului trimite poporului german salutul său frăţesc şi declară că este gata să opună rezistenţă prin toate mijloacele, iar în caz de nevoie prin grevă generală sau insurecţie acţiunilor criminale ale aţîţătorilor la război..." (p. 106—107).

„În adîncul sufletului sînt convins că există aici un oarecare sentiment de neliniştc: neliniştea oamenilor care nu-şi mărturisesc lor înşişi tot ce gîndesc" (p. 108).

„«Să înceapă numai războiul, şi o să vadă ei! În suburbii se va întîmpla *totuşi* ceva*!»

Totuşi? Da, asta înseamnă că noi am strigat în gura mare ca să-i speriem, dar nu avem de loc certitudinea că sîntem stăpîni pe zeităţile ale căror tunete le imităm.

Grevă generală? Da, sindicatele s-au pronunţat în favoarea ei! Ele vor acţiona! Insurecţie? Baricade? Da! Suburbiile se vor pune în mişcare mai cu seamă dacă poporul va considera că noi sîntem agresorii, instigatorii.

Dar dacă vom fi provocaţi? Dacă Wilhelm ne va ataca pur şi simplu, fără a mai invoca vreun motiv?

«Pentru asta există socialiştii germani!» Aceste cuvinte sînt destinate adversarilor sau celor cuprinşi de îndoieli, precum şi scepticului care sălăşluieşte în fiecare dintre noi: ele sînt rostite pe un ton răspicat şi categoric. După aceea însă, o voce lăuntrică începe să ne şoptească: «Dar dacă socialiştii germani au, ca şi noi, mai mult intenţii bune decît forţe reale?... Se ştie doar că de ambele părţi ale graniţei presa şovină este a dracului de [abilă cînd este vorba să încurce ţiţele!»" (p. 108—109).

---

* Subliniat de Sembat. — *Nota red.*

www.dacoromanica.ro

„Se vor tipări manifeste, articole, noi fițuici! Ele vor fi scrise de oameni care n-au curajul să spună totul și vor fi citite de oameni care n-au față de ei înșiși curajul să recunoască totul!“ (p. 110).

„Se știe că Ministerul de Război întocmește liste negre, care ne vizează numai pe noi. Fiindcă noi sîntem aceia care amenințăm guvernul că, în caz de război, vom recurge la violență“ (p. 112).

„Dacă ne vom simți provocați, se va produce o revoltă generală, va porni un torent irezistibil, care, așa cum s-a întîmplat în Italia, va ieși din albia lui și va tîrî cu sine tot ce va întîlni în cale!“ (p. 114).

„Mai bine insurecția!...

De acord!... Vă imaginați cum vor arăta locul, ambianța, strada, expresia fețelor tovarășilor și paginile ziarelor?“ (p. 115).

„Mă tem că atunci cînd va izbucni nu vom putea face nimic“ (p. 117).

„Iată marele serviciu pe care de atîtea ori l-a făcut Franței ilustrul nostru prieten Edouard Vaillant cînd în toate momentele tragice arunca cîrmuitorilor celebra sa sfidare: «*Mai bine insurecție decît război!*»*.

Cîrmuitorii au înțeles: «Trebuie să fim mai precauți! Să nu ne asumăm în mod necugetat riscul unui război! Să nu ne asumăm în mod ușuratic riscul unei înfrîngeri! S-ar putea să avem de-a face cu un nou 4 septembrie!»“ (p. 119).

„Minunatele zile de la Basel, cînd pe străzile care duc spre munte se îndreptau spre vechea catedrală procesiunile Internaționalei!“ (p. 120—121).

„Cîți dintre acești 300 000 de internaționaliști de la Treptow ar fi acceptat să lase Germania fără apărare sub loviturile șoviniștilor?

Nici unul! bravo! îi felicit pentru asta! Nici noi nu vom fi de acord să dăm Franța pe mîna pangermaniștilor!“ (p. 122).

„Așadar, în fiecare țară ne ridicăm împotriva guvernelor noastre, pentru a le împiedica să înceapă un război, iar mai presus de fiecare patrie în parte noi punem Internaționala“ (p. 122).

„De aici reiese *că, atunci cînd e vorba de a se menține și a se asigura azi pacea Europei în orice condiții și împotriva*

* Subliniat de Sembat. — *Nota red.*



www.dacoromanica.ro

*oricăror primejdii, nu trebuie nimeni să se bizuie pe noi mai mult decît pe pacifişti**.

Un trist adevăr? Cui i-o spuneţi? Dar e totuşi un adevăr care e bine să fie spus" (p. 123).

„Înţelegeţi o dată că a striga: «Jos războiul!», «Război războiului!» fără a şti dinainte prin ce măsuri practice poate fi preîntîmpinat cutare sau cutare conflict înseamnă a te ocupa cu descîntece, vrăjitorie, magie" (p. 124).

„Magia este o dorinţă nesatisfăcută, care se afirmă şi speră, cu ajutorul mimicii, să grăbească momentul satisfacerii!" (p. 125).

„Posibilitatea unei insurecţii constituie, după cum am mai spus, un puternic mijloc de presiune şi o excelentă ameninţare. Dar dacă timpul ameninţărilor a trecut? Dacă războiul a şi fost declarat? (p. 126).

Ce-i de făcut? Să proclamăm comuna în fiecare oraş, înălţînd steagul roşu, şi, răsculîndu-ne, să murim mai degrabă decît să cedăm în faţa trupelor celor două ţări? Şi tocmai noi, socialiştii ştiinţifici, să susţinem o asemenea aberaţie? Se ştie doar că războiul modern este o întreprindere de tipul marii industrii. Un oraş care, fără să aibă artilerie şi obuze, se ridică împotriva armatei inamice poate fi asemuit unui meşteşugar care se ridică împotriva unei mari uzine. O armată modernă va înghiţi unul după altul oraşele răsculate ca pe nişte găluşte. Într-un război din secolul al XX-lea, treaba asta se face într-o singură săptămînă! Cu o ploaie de obuze şi cu focul concentric al bateriilor! Şi cum naiba să găsească timp oraşele noastre să se unească şi să organizeze o apărare comună, adică, dacă nu mă înşel, să se întoarcă din nou la armata naţională, capabilă să reziste unei lovituri?

...Dar o jertfire eroică înseamnă un minunat elan de moment, iar nu un program de partid! Asta nu-i tactică. Şi nu este o operaţie militară şi nici strategie!" (p. 127).

„A striga într-una «Jos războiul!» şi a ridica ameninţător pumnul spre cer, închipuindu-ţi că în felul acesta poţi scăpa de război, e o curată copilărie! Nu e suficient să te temi de război pentru a scăpa de el, şi să-l blestemi pentru a-l evita" (p. 128—129).

„Nici un tratat nu ne impune o asemenea obligaţie. Noi facem acest lucru de bunăvoie; de bunăvoie lipsim în fiecare an

* Subliniat de Sembat. — *Nota red.*

www.dacoromanica.ro

industria franceză de seva ei nutritivă, sprijinind prin economiile noastre o industrie străină. Toți cunosc această situație și toți o aprobă“ (p. 199).

„«Nu vă gîndiți — spunea el — că ei vor cere să fie admise la bursa din Paris și hîrtiile de valoare germane!»

Ba da, știu perfect de bine acest lucru, și domnul de Waleffe are perfectă dreptate! Firește că germanii o vor cere“ (p. 202).

„Pentru Franța, singurul rezultat al acordului franco-german trebuie să fie instaurarea definitivă a păcii în Europa și asigurarea, pe viitor, a condițiilor pentru dezvoltarea ei liberă și pentru exercitarea influenței ei legitime într-o Europă occidentală consolidată“ (p. 213).

„A ne uni cu ei“ **((cu cine?))** „pentru a-i zdrobi pe germani sau a-i pune sub jugul lor, pe care nu-l vom evita nici noi mult timp, ar însemna să arătăm întregii lumi o Franță care acționează în alianță cu barbaria împotriva civilizației“ (p. 218).

„Am auzit îndeajuns vorbindu-se de limitarea înarmărilor! de dezarmare «progresivă și simultană»!

Sînt exact propunerile pe care, cu 15—20 de ani în urmă, le-a prezentat vechiul meu prieten Dejeante, ca un băiat bun și de treabă ce este!“ (p. 225).

„În ce mă privește, nu voi ascunde că apropierea franco-germană mi se pare un mare eveniment istoric, cu consecințe deosebit de importante și că ea va deschide o eră nouă pentru întreaga lume. Pe de o parte, dacă avem în vedere începutul ei, această apropiere are un obiectiv concret, îngust și limitat și ne este dictată exclusiv de dorința de a evita războiul care bate la ușă. Pe de altă parte, din punctul de vedere al viitorului, mi se pare că această apropiere constituie germenele viitoarelor State Unite ale Europei“ (p. 230).

„...aceasta va fi preludiul unei invazii, ca cea a burgunzilor sau a normanzilor. Va fi o migrațiune a popoarelor“ (p. 244).

„Adevărul este că instinctul războiului este strîns și profund legat de ideea de patrie“ (p. 246).

„«Jos războiul!...» Ați observat un lucru? La mitingurile împotriva războiului nu se strigă niciodată: «Trăiască pacea!»

Niciodată! sau aproape niciodată!...

www.dacoromanica.ro

Să salutăm pacea? Am venit aici ca să protestăm şi să luptăm împotriva flagelului, a infamiei, a războiului, pe care-l detestăm, şi împotriva nemernicilor care-l pregătesc.

«Dar dacă urîţi războiul, trebuie să preţuiţi pacea!»

Acest lucru pare absolut clar, evident, de netăgăduit, şi totuşi, în pofida logicii, în adîncul sufletului poporului ceva spune nu, şi sufletul poporului are dreptate.

Să strigăm pur şi simplu: «Trăiască pacea!» Atît şi nimic mai mult? Prin urmare, această pace ne satisface? Şi sîntem mulţumiţi? Niciodată! Dacă vreţi, vom striga «Trăiască revoluţia socială!», dar nu «Trăiască pacea!». Jos războiul — asta e foarte bine, pentru că este uşor de înţeles şi just. Da, noi urîm orice război, oricare ar fi el; dar nu este adevărat că preţuim orice pace. Poporul muncitor nu preţuieşte pacea burgheză, pacea în care şi fără bătălie este tratat ca un învins. El simte în mod vag că, salutînd o astfel de pace, ar da impresia că singura lui dorinţă este să se pună capăt neliniştei, să se revină la rutina cotidiană şi viaţa să-şi urmeze drumul ei obişnuit.

Dar lucrurile nu stau de loc aşa!" (p. 249—250).

„Activiştii noştri simt pulsul mulţimii" (p. 251).

„Dar în adîncul sufletului său, el simte că entuziasmul care l-a cuprins pe acest ţăran în visul său de mărire este o flacără atît de puternică, încît o singură zi de asemenea entuziasm face mai mult decît o viaţă întreagă de abrutizare, şi că un tînăr care săptămîna viitoare va fi ucis lîngă fortificaţiile de la Ceatalgea va fi trăit o viaţă mult mai lungă decît dacă ar muri la 75 de ani pe ogorul său.

El înţelege perfect de bine acest lucru, şi dacă disprețuieşte acest entuziasm războinic, asta se datoreşte faptului că el cunoaşte un alt entuziasm şi un alt război, care i se par mai sublime şi de pe a căror înălţime el priveşte cu milă şi dispreţ acest vechi entuziasm soldăţesc, care îi este cunoscut şi de care s-a izbăvit de mult" (p. 252—253).

„Muncitorul, care nu posedă nimic în timp de pace, n-are ce pierde nici în timp de război. El nu riscă decît să-şi piardă viaţa, dar în schimb capătă o armă. Cu această armă el ar putea face multe. Şi el se gîndeşte la această posibilitate. Nu, este incontestabil că nu interesul economic provoacă ura muncitorului împotriva războiului" (p. 255).

www.dacoromanica.ro

„Știți dv. că Germania va cîștiga cu siguranță în cazul unui nou război cu Franța?

«Vă gîndiți la minereul din Lorena?»

Nu, la ceva mult mai important! Sub zidurile Parisului ea va culege pur și simplu Belgia și Olanda. Germania inferioară... și posesiunile ei coloniale, care sînt foarte întinse" (p. 257).

„Hotarele patriilor actuale nu constituie pentru noi piedici eterne și de neînvins... Vedem cum deasupra orizontului francez se înalță noul soare al Statelor Unite ale Europei" (p. 268).

„Cred că, dacă vom reuși să organizăm pacea și Europa, atunci Republica, Patria și Internaționala vor fi în deplină armonie și nu vom fi nevoiți să punem Republica în pod" (p. 272).

## LISTA DE CITATE
## SCOASE DIN CARTEA LUI SCHULZE-GAEVERNITZ „IMPERIALISMUL BRITANIC"[42]

43 vîrfurile muncitorești și masele muncitorești versus biserica
56 de sus
73 posesiunile coloniale (*s-au dublat*)
75 (a doua Irlandă)
87 imperialismul de la sfîrșitul secolului al XIX-lea
104 Multatuli
119 glacis[43]
122 economia națională
159 lira sterlină pînă în secolul al XX-lea
174 Canada
217 (idem)
401 idealismul în slujba imperialismului!
402 Germania în fruntea omenirii
412 (Jebb)
415 (nr. 53)
422 Holland
423 (nr. 104), idem nr. 111 Hobhouse, ibidem nr. 112 Marx
426 nr. 116 și 118
nr. 133
nr. 136
nr. 151
nr. 155
nr. 171
nr. 342
nr. 365

www.dacoromanica.ro

## SCHULZE-GAEVERNITZ. „IMPERIALISMUL BRITANIC"

Dr. G. von *Schulze-Gaevernitz*. „Imperialismul britanic și liber-schimbismul englez la începutul secolului al XX-lea". Leipzig, 1906 (477 p.).

Mare nemernic, trivial, kantian, e pentru religie, șovinist; a adunat o serie de fapte extrem de interesante despre imperialismul englez și a scris o carte vioaie, de loc plictisitoare. A călătorit prin Anglia, a adunat mult material și o mulțime de observații. D-lor englezi, ați jefuit destul, acum lăsați-ne și pe noi să jefuim, „sfințind" acest jaf cu Kant, cu d-zeu, cu patriotismul și știința = iată care este în esență poziția acestui „savant"!!

(E și multă flecăreală de prisos).

În introducere, o expunere despre „temeliile puterii mondiale britanice" — lupta cu Olanda, cu Franța... marele rol al puritanismului, al religiozității ((în special)), al disciplinei sexuale etc. etc.

N.B. (*Vîrfurile muncitorești și religia*)

În Anglia, „sectele se sprijină pe clasele de mijloc și, în parte, **pe păturile superioare ale muncitorimii,** în timp ce masele largi ale muncitorilor din păturile mijlocii, mai cu seamă în orașele mari, nu prea sînt în general accesibile influențelor religioase.

p. 56: Republica și Cromwell au dat un strașnic impuls imperialismului în Anglia, *mai cu seamă* în ce privește construirea unei flote: sub domnia lui Carol nu s-au construit mai mult de *2* „vase de linie" pe an, în timp ce sub republică s-au construit pînă la *22* de vase pe an (1654).

republica și imperialismul!!!!

Și în perioada de apogeu al manchesterianismului și al liber-schimbismului, politica externă progresa și ea foarte impetuos: în anii *1840—42* războiul opiului; cheltuieli pentru flotă (p. 73): în 1873 — 3 șilingi și 3 pence pe cap de locuitor. în 1890 — 10 șilingi și 3 pence pe cap de locuitor.

„coloniile *s-au dublat*"

Între 1866 și 1900 posesiunile coloniale *s-au dublat* (ibidem).

www.dacoromanica.ro

„Sir Robert Peel a spus cîndva: «Oricare din coloniile noastre este pentru noi o a doua Irlandă»"... (75). N.B.

„Tocmai spre sfîrșitul secolului al XIX-lea, Imperiul britanic a dat dovadă de o poftă nesățioasă: au fost înghițite Birmania, Belucistanul, Egiptul, Sudanul, Uganda, Rhodesia, republicile din Africa de sud"... (87)...

Printre altele se pomenește de *Multatuli*, și anume de felul cum acesta descrie administrația europeană în colonii (104). de văzut!!

...„statele asiatice, pe care lordul Curzon le-a denumit «glacis-ul cetății indiene»: Persia, Afganistanul, Tibetul și Siamul" (119).

„Anglia se transformă treptat dintr-un stat industrial *într-un stat-creditor*. Cu toată creșterea absolută a producției industriale și a exportului de produse industriale, crește însemnătatea relativă pe care o au pentru întreaga economie națională veniturile provenite din dobînzi și dividende, din emisiuni, comisioane și speculații. După părerea mea, tocmai acest fapt constituie baza economică a avîntului imperialist.

N.B. Între creditor și debitor se stabilesc legături mai trainice decît între vînzător și cumpărător"* (122). just!!

„El (Peel) a ridicat în felul acesta" (asigurînd, consolidînd valuta aur) „lira sterlină la rangul de monedă universală — situație pe care lira a monopolizat-o pînă la sfîrșitul secolului al XIX-lea" (159). *N. B.*: pînă la sfîrșitul sec. XIX „monopol"

„În argumentarea acestor considerații" (în favoarea unei uniuni vamale a coloniilor cu Anglia) „se invocă prejudiciul pe care-l cauzează politica vamală imperialistă exportului german în Canada. Canada este singura țară din lume în care, în ultima vreme, stagnează expansiunea comercială a Germaniei, în opoziție cu puternicul avînt pe care l-a căpătat comerțul britanic și spre avantajul producătorilor de zahăr din Indiile occidentale" (p. 174).

* Vezi *V. I. Lenin.* Opere complete, vol. 27, București, Editura politică, 1964, ed. a doua, p. 405—406. — *Nota red.*

www.dacoromanica.ro

| | Exportul în britanic (în milioane l. st.) | Canada german | Exportul german de zahăr în Canada (milioane *mărci*) | de revenit!! |
|---|---|---|---|---|
| 1898 —— | 5.8 | 1.2 | — | |
| 1899 | 7.0 | 1.2 | — | |
| 1900 | 7.6 | 1.0 | 4.3 | (N.B.) |
| 1901 | 7.8 | 1.3 | 6.2 | |
| 1902 | 10.3 | 1.9 | 9.2 | |
| 1903 | 11.1 | 1.8 | 2.4 | |
| 1904 | 10.6 | 1.2 | 0 | |

(p. 217) Exportul Regatului Unit, în milioane lire sterline:

| | 1866 | 1872 | 1882 | 1902 |
|---|---|---|---|---|
| În posesiunile britanice ..... | 53.7 | 60.6 | 84.8 | 109.0 |
| „ Europa ..... | 63.8 | 108.0 | 85.3 | 96.5 |
| „ Asia, Africa şi America de Sud nebritanice ..... | 42.9 | 47.0 | 40.3 | 54.1 |
| „ Statele Unite ..... | 28.5 | 40.7 | 31.0 | 23.8 |

N.B. „Putem deci fi întru totul de acord cu imperialiştii în privinţa importanţei pe care o acordă pieţelor de desfacere din colonii. Dar, contrar celor susţinute de partizanii reformelor financiare, trebuie să constatăm că, pentru a stăpîni aceste pieţe coloniale, Anglia n-a avut pînă acum nevoie

N.B. de tarife vamale preferenţiale. Cel mai bun lucru la care se poate aştepta Anglia de pe urma unor asemenea tarife vamale preferenţiale este stînjenirea pe viitor a concurenţei străine, care îşi face loc încetul cu încetul".

...Tendinţele imperialiste sînt accentuate, printre altele, de faptul că „unele dintre aceste state protecţioniste" (străine) „pun stăpînire pe regiuni tot mai întinse, bogate în materii prime, şi le monopolizează pentru industria şi navigaţia lor proprie, apărate prin tarife vamale ridicate...

...Deosebit de brutal au procedat în această privinţă Statele Unite. Înainte, navigaţia între Indiile occidentale şi Statele Unite se efectua exclusiv sub pavilion englez.

N.B. După ce Porto Rico a fost inclus în uniunea vamală a Statelor Unite, şi rezervat flotei americane de cabotaj, cargo-

www.dacoromanica.ro

boturile britanice au fost eliminate dintr-o singură lovitură. În 1900, 97% din comerțul exterior al insulei cucerite se făcea cu vase americane" (229). — bun exemplu!!

„După cum constată o Carte albastră engleză, asupra principalelor mărfuri de export engleze se percepea, potrivit tarifului vamal german de pînă acum, o taxă de aproximativ 25% din valoarea lor, pe cînd în Franța aceste taxe erau de 34%, în Statele Unite — de 73%, iar în Rusia — de 131%" (230). — cifre *N.B.*

„În timp ce venitul național al Britaniei a crescut din 1865 și 1898 de aproximativ *două ori*, «venitul provenit din străinătate» a sporit în acest răstimp, după Giffen, de *nouă ori*"* (p. 246). — N.B. (foarte important) de *2* și de *9* ori

Aceste citate sînt din: Robert *Giffen*. „Cercetări și studii economice", 1904, vol. II, p. 412 [și „Fabian Tract" nr. 7].

Venitul provenit din plasamentele de capital în străinătate în 1898: între *90* de milioane lire sterline (Giffen) și *118* milioane de lire sterline. Nu mai puțin de *100* de milioane lire sterline (p. 251):

| | | populație | venit (evaluare) | adică pe cap de locuitor | |
|---|---|---|---|---|---|
| N.B. | 1861 | 28.9 mil. | ...311.8 mil. l.st. | = 10.7 l.st. | N.B. |
| | 1901 | 41.4 | ...866.9 | = 20.9 l.st. | |

Exportul de produse britanice (fără nave) în mii de l.st.:

| | (A) În țări cu tarife vamale protecționiste | (B) Pe piețe neutre | (C) În posesiunile britanice | Total |
|---|---|---|---|---|
| 1870 | 94 521 | 53 252 | 51 814 | 199 587 |
| 1880 | 97 743 | 50 063 | 75 254 | 223 060 |
| 1890 | 107 640 | 68 520 | 87 371 | 263 531 |
| 1900 | 115 147 | 73 910 | 93 547 | 282 604 |
| 1902 | 100 753 | 69 095 | 107 704 | 277 552 |

* Vezi *V. I. Lenin*. Opere complete, vol. 27, București, Editura politică, 1964, ed. a doua p. 409. — *Nota red.*

www.dacoromanica.ro

(A) = Europa şi Statele Unite. (B) = America de Sud, Asia şi Africa = „regiuni extraeuropene bogate în materii prime". (C) = coloniile Angliei.

(de revenit iarăşi şi iarăşi) „Muncitorii" (din Anglia) „organizaţi în sindicate au păşit de mult pe calea politicii practice. Lărgirea drepturilor electorale i-a făcut stăpîni pe sistemul de stat democratizat — cu atît mai mult, cu cît dreptul de vot este încă destul *de limitat* pentru *a exclude* pătura de jos, **propriu-zis proletară**" * (p. 298).

N.B. foarte important!!

„Această situaţie influentă a muncitorului nu este primejdioasă pentru Anglia, unde o şcoală sindicală şi politică de o jumătate de veac l-a învăţat pe muncitor să-şi identifice interesele sale cu cele ale industriei respective. Ce-i drept, în problema salarizării, a duratei timpului de muncă etc., el intră în conflict cu patronul, dar faţă de terţi el face cauză comună cu acesta ori de cîte ori sînt în joc interesele ramurii sale industriale ca atare. Nu rareori, cînd e vorba de probleme economice curente, uniunile patronale şi sindicatele muncitoreşti acţionează în comun. De pildă, sindicatele din Lancashire au apărat bimetalismul pînă cînd aurul a fost pus la baza valutei indiene; în prezent, ei sprijină eforturile îndreptate spre introducerea culturii bumbacului în Africa" (299).

N.B.

Citează din *E. Bernstein.* „Muncitorii britanici şi politica vamală a imperialismului", în „Archiv für Sozialwissenschaft und Sozialpolitik". Vol. XIX, p. 134.

N.B.

În prezent (1903), muncitorii sînt împotriva lui Chamberlain (congresul din 1903 al trade-unionurilor, cu 458 de voturi contra 2)... „Pe aceeaşi poziţie s-a situat şi *congresul cooperativelor*, care cuprinde *întreaga pătură* de sus *a muncitorilor*" (p. 300).

N.B. (despre cooperative) N.B.

* Vezi op. cit., p. 410.

www.dacoromanica.ro

Îmbunătățirea situației muncitorilor — spune autorul — este incontestabilă. Proporțiile șomajului nu sînt chiar atît de mari: „Este o problemă“ (șomajul) „mai ales pentru Londra și pentru **pătura proletară** de jos, ***pe care oamenii politici n-o prea iau în seamă***“* (p. 301) (autorul citează din „Raportul Ministerului Comerțului“, „Labour Gazette“ din decembrie 1905, p. 355. „În noiembrie 1905, la Londra erau 24 077 de șomeri, față de 12 354 în restul Angliei și în Wales“) (nota nr. 400). N.B. N.B.

„Date fiind aceste fapte, păturile *de sus* ale muncitorimii engleze nu văd pentru moment nici un motiv pentru o schimbare radicală a politicii vamale engleze“ (p. *301*). = N.B.

„Ceea ce era înainte bursa din Manchester este acum bursa de efecte din Londra — punctul central al economiei naționale britanice. Dar în variata lume a bursei, locul principal, după cum e recunoscut de toți, îl ocupă astăzi valorile țărilor exotice: împrumuturile de stat și comunale acordate țărilor coloniale, Indiei, Egiptului etc., împrumuturile acordate țărilor din America de Sud, în primul rînd Argentinei și Japoniei; acțiunile căilor ferate din America și Canada; acțiunile minelor de cupru, dar mai ales acțiunile minelor de aur din Africa de sud și din Australia de vest, acțiunile minelor de diamante din Africa, valorile Rhodesiei etc... „capital financiar“

...În felul acesta începe să treacă pe primul plan un nou tip de om care tinde să ia în mîinile sale cîrma economiei naționale britanice. Locul industriașului, care-și are rădăcinile în țara sa natală și este împovărat de clădiri și mașini, îl ia *financiarul*, care creează valori pentru a le revinde cît mai repede posibil“ (310). N.B.

* Ibid.

www.dacoromanica.ro

În țările tropicale, vegetația este incomparabil mai bogată. „Un mare viitor" au, de pildă, *bananele* (făina lor, a cărei producție este extraordinar de ușoară), sorgo, curmalele, orezul etc. „Practic, aceste produse există în cantități nelimitate, ceea ce infirmă vechea concepție malthusianistă potrivit căreia mijloacele de hrană sînt limitate, iar epuizarea eventuală a pămînturilor cultivate cu cereale își pierde caracterul ei amenințător" (315 — 6).

imperialistul — (Aici europeanul nu poate fi folosit, iar fără constrîngere nu-l poți deprinde pe negru să muncească.)

N.B.!! „În aceasta constă justificarea cultural-istorică a imperialismului contemporan. Primejdia lui constă în faptul că Europa, exagerînd relațiile de dominație politică, va arunca munca fizică — mai întîi munca din agricultură și mine, iar apoi și muncile mai brute din industrie — pe umerii oamenilor de culoare, în timp ce ea se va mulțumi cu rolul de rentier, pregătind, poate, astfel emanciparea economică, iar apoi și emanciparea politică a raselor de culoare"* (317).

*N.B.* (perspectiva)

*N.B.* „Europa" = rentier (călărește pe negri)

„America de Sud și îndeosebi *Argentina*, este sub raport financiar atît de dependentă de Londra, încît o putem numi aproape *o colonie comercială engleză*"** (318).

(În majoritatea lor, regiunile tropicale și subtropicale sînt în mîinile Angliei).

N.B. „Printre investițiile de capital în străinătate, primul loc îl dețin cele care revin țărilor politicește dependente sau țărilor aliate: Anglia acordă împrumuturi Egiptului, Japoniei, Chinei, Americii de Sud. La nevoie, flota de război a Angliei joacă rolul de portărel. *Forța politică a Angliei o apără împotriva revoltei debitorilor*"...*** (320).

---

* Op. cit., p. 409.
** Op. cit., p. 389.
*** Op. cit., p. 405.

www.dacoromanica.ro

„În calitate de *stat-creditor*, ea (Anglia) se sprijină din ce în ce mai mult pe regiuni coloniale, mai mult sau mai puțin dependente din punct de vedere politic, pe o «lume nouă»“ (autorul citează aici, în nota nr. 422, date cu privire la veniturile pe anii 1902/3: din împrumuturi acordate coloniilor—21.$_4$ milioane l.st., din împrumuturi acordate unor țări străine — 7.$_{56}$ milioane l.st., din care Europa numai 1.$_{48}$ milioane de l.st.!!!). „Ca *stat-creditor*, Anglia nu depinde de interesele liber-schimbiste ale Angliei ca stat industrial; dimpotrivă, în unele cazuri, ea are interesul ca dezvoltarea colonială să fie accelerată prin reforme financiare. Aceasta este legătura lăuntrică între bursa de efecte și imperialism, între politica externă a Marii Britanii și interesele ei ca creditor. N.B. !!! N.B. N.B.

În opoziție cu statul industrial, statul-creditor trece, treptat, pe primul plan. În orice caz, *veniturile pe care Marea Britanie le realizează în calitatea sa de creditor depășesc de pe acum de multe ori profitul net provenit din întregul ei comerț exterior.* În 1899, la un volum total al exportului și importului de 800 de milioane l.st., Giffen a evaluat venitul net de pe urma comerțului exterior la 18 milioane l.st., în timp ce venitul provenit din dobînzile încasate la împrumuturile acordate în străinătate reprezintă, potrivit unei evaluări foarte precaute, 90—100 de milioane l.st. Totodată, acest din urmă venit reprezintă o mărime în rapidă creștere, pe cînd venitul pe cap de locuitor provenit din comerțul exterior scade. Dacă, în afară de aceasta, vom lua în considerație faptul că războaiele și contribuțiile de război, anexiunile și concesiunile în străinătate stimulează emisiunile la bursele engleze, că magnații lumii financiare dispun de o mare parte din organele de presă, cu al căror ajutor pot crea o stare de spirit imperialistă, atunci nu poate exista nici o îndoială în privința bazelor economice ale imperialismului“ (321). N.B.

((dar — spune autorul —, firește, nu numai economicul și ideile, religia etc. etc.)).

„Deosebit de evidentă este dependența în care cele mai importante și mai active interese financiare ale bursei de la Londra se află față de imperialismul politic:

www.dacoromanica.ro

!!! sud-africanii au primit, sub forma muncii prestate de chinezi, un trofeu pe care niciodată nu l-ar fi putut obține de la bătrînul Krüger sau de la un volksraad[44] reorganizat. Nimic nu le e mai neplăcut decît un adversar de talia lui John Burns, adversar care ar dori să-i trimită pe chinezi acasă și să transforme Africa de sud într-o pepinieră de sindicate albe. Și Cecil Rhodes, acest idol al sud-africanilor, prefera munca neorganizată a negrilor și, după cît se spune, muta pe funcționarii albi despre care știa că nutresc simpatie pentru sindicate în interiorul pustiu al țării, unde puteau să propovăduiască nepedepsiți învățătura lor boșimanilor și zulușilor. Teama de o mișcare muncitorească a albilor, după modelul celei din Australia, constituie una din cătușele care îi leagă pe magnații industriei miniere din Rand[45] de carul imperialismului politic" (322).

!!!

N.B. N.B.

N.B. N.B. N.B. Chiar în nota nr. 424 este citată de-a dreptul următoarea declarație: „căpeteniile industriale" locale, sud-africane, *se tem* de exemplul Australiei...

„Numărul *rentierilor* din Marea Britanie se ridică la aproximativ 1 000 000" (323).

N.B.

| | Populația Angliei și a Țării galilor | Numărul muncitorilor în principalele ramuri ale industriei | % |
|---|---|---|---|
| 1851 | 17 928 000 | 4 074 000 | 23 |
| 1901 | 32 526 000 | 4 966 000 | 15 |

= „scăderea greutății specifice a muncitorilor industriali pe cap de locuitor"* ((p. 323))...

„Statul-creditor își pune de pe acum amprenta lui puternică pe unele părți ale Marii Britanii. Dacă dintr-un anumit punct de vedere problema: liber-schimbismul sau reforma financiară reprezintă lupta dintre statul industrial și statul-creditor, ea reprezintă, totodată, și contradicția dintre regiunile «suburbane» din sudul Angliei, cu vilele lor, unde producția industrială și agricolă sînt împinse pe planul al doilea, și regiunile industriale producă-

* Op. cit., p. 409—410.

www.dacoromanica.ro

toare din Nord. Clasa rentierilor a pus stăpînire și pe o mare parte din Scoția și a transformat-o potrivit necesităților unor oameni care 3—4 luni pe an joacă acolo golf, se plimbă cu automobilul și cu iahtul, merg la vînătoare și la pescuit. Scoția este «terenul de sport» cel mai aristocratic din lumea întreagă, și, după cum s-a spus cu oarecare exagerare, trăiește grație trecutului ei și d-lui Carnegie“* (324) ((autorul îl citează aici pe Hobson, lucru pe care-l face în repetate rînduri)).

E din § 5 (capitolul III), intitulat „Statul-rentier“.

§ 6 este intitulat: „Moleșire capitalistă“; autorul expune aici fapte care dovedesc rămînerea în urmă a Angliei (față de Germania) în ce privește dezvoltarea industrială.

Printre altele, următoarele cifre:

S-au acordat *patente* (p. 347):

| | Marii Britanii | Germaniei | Statelor Unite |
|---|---|---|---|
| În Germania (1904) — — | 574 | — | 474 |
| „ Franța (1904) — — | 917 | 2 248 | 1 540 |
| „ Marea Britanie (1903) — — | — | 2 751 | 3 466 |
| „ Italia (1904) — — | 337 | 1 025 | 314 |
| „ Austro-Ungaria (1904) — — | 154 | 962 | 209 |
| „ Rusia (fără Finlanda) (1901) — — | 146 | 438 | 196 |
| „ Elveția (1903) — — | 164 | 897 | 198 |
| „ Canada (1904) — — | 310 | 185 | 4 417 |
| „ Statele Unite (1903) — — | 1 065 | 1 053 | — |
| Total | 3 667 | 9 559 | 10 814 |

[Autorul nu dă totalul.]

Vechiul spirit puritan a dispărut. Crește *luxul* (360 și urm.)... „Se spune că numai pentru alergările de cai și pentru vînătoarea de vulpi, Anglia ar cheltui anual 14 milioane de lire sterline“** (361)...

14 mil. l.st.!!

Sportul. Puritanii au luptat împotriva sportului. Sportul constituie întregul conținut al vieții „membrilor unei clase bogate, trîndave“ (362).

* Vezi op. cit., p. 409.
** Ibid.



www.dacoromanica.ro

„Este semnificativ că genurile cele mai preferate ale sportului național au o foarte pronunțată factură plutocratică“ (362).

„Ele (aceste genuri de sport) presupun existența unor familii de aristocrați, care trăiesc din munca negrilor, a chinezilor și a indienilor, din dobînzi și rente de pe pămînturile din lumea întreagă și pentru care pămîntul patriei nu mai reprezintă decît un obiect de lux“ (363).

...„Publicul, inclusiv cel muncitoresc, devine un spectator inactiv, dar pasionat“ (al competițiilor sportive) (363).

„Rentierismul este prin esența sa străin de cultură. El trăiește din munca trecută și din munca altora și, după cum i-a reproșat W. Morris, se înăbușă în lux“ (363).

„Pentru Anglia se pune problema dacă grumazul clasei rentierilor va fi suficient de puternic pentru a suporta jugul social-politic pe care ar vrea să i-l pună socialismul. Posedă oare rentierii englezi de pe acum o avere suficientă ca să fie spoliați pentru onoarea de a consuma produse pe care muncitorii englezi le produc muncind cîte 8 ore pe zi și primind un salariu care le asigură un «minimum de trai»?“ (374).

„Protecționism social“, ideea lui; muncitorul are tot interesul ca prețurile *să fie ridicate* („Fabian Tract“ nr. 116) — p. 375 — pentru ca țara să fie mai bogată și să aibă mai mult de împărțit cu muncitorii.

„Ea“ (înfăptuirea unor asemenea idei) (der Ausbau) „ar fi, poate, posibilă în Anglia secolului al XX-lea pe baza rentieratului, care ține tributare vaste regiuni bogate în materii prime, achită cu cupoane de dobînzi și de dividende costul materiilor prime și al produselor alimentare primite de ea și își apără prin imperialism politic dreptul său la dominație economică. Pretutindeni unde este vorba ca statul socialist al viitorului să fie coborît din nori și adus pe acest pămînt trebuie să se constate că acest lucru nu este posibil decît pe baza unei organizări naționale riguroase. Țara care s-a apropiat cel mai mult de utopia socială, Federația australiană, ar pieri dacă, aplicînd lozinca «Proletari din toate țările, uniți-vă!», ar strînge la piept pe culii chinezi. Anglia, pe care o visează Partidul laburist, *nu poate nici-*

www.dacoromanica.ro

*de cum să fie pur și simplu respinsă ca o utopie*, dar ea ar fi o formație socială artificială și s-ar prăbuși în cazul unei revolte a debitorilor, pe care statul-creditor n-ar mai fi în stare să-i țină în frîu prin mijloace politice“ (375).

Iar într-o notă — nr. 512 — găsim un citat din revista „Justice“, 16.XII.*1905* (!), în care se spune că „noi“ trebuie „să nimicim flota germană“... „Legătura dintre socialism și șovinism, și mai ales cea îndreptată împotriva Germaniei, e întruchipată de Hyndman“ (p. 474).

Mărturisiri foarte importante:

(1) „legătura“ dintre socialism și șovinism;
(2) condițiile „înfăptuirii“ social-șovinismului (statul-rentier, apărarea politică a sclaviei coloniale etc.)...
(3) exclusivismul și aristocratismul muncitorilor (culi).

*N.B.:*

*Idealismul în slujba imperialismului:*

„Activitatea economică privită ca atare încă nu-i ridică pe oameni deasupra «regnului animal»; mai curînd subordonarea vieții economice unor scopuri supraeconomice duce la acest rezultat. Datorită acestui fapt și *numai* lui, lucrătorul simplu, ca și stăpînul lumii, devine în domeniul economiei un om cult. O politică demografică idealistă, politica națională idealistă, o politică socială idealistă implică o bază economică largă, care prin aceasta se încadrează în «imperiul scopurilor»; ele au pretenții de expansiune cărora sistemul economic static și limitat din trecut nu le mai poate face față. Pentru a aduce la îndeplinire misiunea culturală care ne stă în față, avem nevoie de umerii largi ai titanului care se avîntă năvalnic înainte și poartă denumirea de capitalism contemporan“ (401).

Națiunea care va satisface aceste pretenții „se va situa — spre binele omenirii și cu voia domnului — în fruntea omenirii“ (402).

Germania în fruntea omenirii

Sfîrșit



www.dacoromanica.ro

În general, tot ce prezintă o valoare științifică în această carte *a fost furat* de la Hobson. Un plagiator în mantie de kantian, o canalie religioasă, un imperialist, și atîta tot.

Bibliografie:

Richard *J e b b*. „Studii asupra naționalismului colonial". Londra, 1905.

A. F. W. *I n g r a m*. „Munca în orașele mari". Londra, (anul?)

!! Schulze-Gaevernitz are o deosebită admirație pentru episcopul *Westcott*, care „organiza la palatul episcopal întîlniri amicale între patroni și conducătorii muncitorilor, invitînd personalități de frunte ale ambelor părți la conferințele trimestriale ce se țineau în palatul episcopal... aici au învățat să se respecte unii pe alții oameni care pînă atunci au dus între ei o luptă înverșunată" (p. 415, nota 53).

*Holland*. „Imperiul și libertatea". Londra, 1901.
*Hobhouse*. „Democrație și reacțiune". Londra, 1904.

((multe lucruri interesante despre vechea politică colonială liberală))

*R. Cobden*. Broșură scrisă de „un partizan al liber-schimbismului și prieten al păcii". Bremen. Ediția a 2-a, 1876.

Cobden a fost un partizan al păcii și al **dezarmării.**
Tot despre el vorbește și *N a s s e* în „Dezvoltarea și criza individualismului economic în Anglia". „*P r e u s s i s c h e J a h r b ü c h e r*". Vol. 57, nr. 5, p. 445.

Cobden — De pildă, cele spuse de Cobden despre politica colonială: „Este oare posibil ca noi să jucăm acolo" (în India) „un rol de despot și de călău, fără ca acest lucru să aibă în patrie repercusiuni asupra caracterului nostru?" (p. 423, nota nr. 104). Ibidem pentru separarea Canadei.

Cobden a fost împotriva războiului Crimeii (p. 70, în cartea lui Schulze-Gaevernitz).

*John Morley*. „Viața lui Cobden". Londra, 1896. Volumele *1* și *2*.

Cobden — „Cobden a declarat că dominația Angliei asupra mărilor este o «uzurpare», iar stăpînirea Gibraltarului constituie un «exemplu de violență brutală, care nu poate fi atenuat prin nici un fel de scuze»...

www.dacoromanica.ro

Pentru Cobden dominația asupra Indiei era «o problemă pur și simplu insolubilă» ...«o aventură»... El cerea reducerea unilaterală a armatei și flotei britanice ca un prim pas spre dezarmarea internațională... Cobden considera că războiul e justificat numai atunci cînd o parte din teritoriul statului a fost ocupată de dușman“... (70—71). (N.B.) !! N.B.

*Marcks*. „Ideea de imperialism în zilele noastre“. Dresden, 1903. N.B.

*De Thierry*. „Imperialismul“. Londra, 1898.

*J. P. Gooch*. „Inima imperiului“. Londra, 1902 (O critică liberală a imperialismului).

*Doerkes-Boppard*. „Istoricul orînduirii coloniilor australiene“. München, 1903.

Baron von *Oppenheimer*. „Imperialismul englez“. Viena, 1905.

ura irlandezilor împotriva Angliei

Ziarul „*The Gaelic American*“ din New York. Printre altele: adunarea din 18.XI. *1905* (p. 429, nota nr. 136) — protestul împotriva politicii lui Edouard (Delcassé etc.) *de a tîrî țara într-un război împotriva Germaniei*. Din rezoluție: N.B.

„Alianța cu Japonia îi asigură Angliei sprijinul acestei țări pentru a ține în supunere India; ea caută și sprijinul Americii pentru a ține în supunere Irlanda și Africa de Sud“...

Despre „tonul *opozițional* al presei indiene“: ...*Meredith Townsend*. „Asia și Europa“. Ediția a 3-a, 1905.

*Younghusband*. „Adevăratele noastre raporturi cu India“ în culegerea „Imperiul și secolul“. N.B.

*Același*, în „*The Monthly Review*“ din 17.II.1902 (acum ne este mai ușor să transportăm în India o armată de 200 000 de oameni decît în 1857 una de 20 000, și ce pot ei să facă atunci cînd inamicul dispune de o artilerie excelentă? p. 434, nota **155**).

Dintre numeroasele cărți despre Cecil Rhodes, autorul menționează „un pamflet foarte amuzant“ (nota 171).

www.dacoromanica.ro

N.B.? ||| *D-l Magnus.* Londra (Fischer Erwin), 1896. Titlul?

*Africander.* „Cecil Rhodes — colonizator și imperialist", în „*The Contemporary Review*", 1896, martie.

*Paul Jason.* „Evoluția repartizării veniturilor în Marea Britanie". Heidelberg, 1905.

*R. Giffen.* „Cercetări economice". Londra, 1904, 2 volume („extrem de optimist") (p. 458, nota *nr. 342).*

*E. Bernstein.* „Muncitorii britanici și imperialismul în domeniul politicii vamale", în „Archiv für Sozialwissenschaft". Vol. XIX, p. 134.

*L. G. Chiozza.* „Comerțul britanic și problema uniunii vamale". Londra, 1902.

*E. Jaffé.* „Băncile engleze", Leipzig, 1905, p. 125, 142, 172 și passim. „Raportul dintre suma totală a cambiilor trase în străinătate asupra Angliei și suma totală a cambiilor trase în Anglia asupra altor țări este de 9: 1" (p. 464, nota nr. 404).

N.B. |||

*Charles Dilke.* „Problemele Marii Britanii". Londra (anul?)

*G. D. Lloyd.* „Anglia zilelor noastre". 1902 (Londra).

*Schulze-Gaevernitz.* „Zum sozialen Frieden" („Cu privire la pacea socială"), Leipzig, 1890. 2 volume.

→ Exemplul Australiei, influența ei: „socialismul care se adresează clasei dominante".

Sfîrșit

Multatuli.

*Gooch.* „Istoria și istoricii secolului al XIX-lea" (1913).

www.dacoromanica.ro

mil. = milioane
mlrd. = miliarde

| | Marea Britanie | | | | | Franța | | | | | Austro-Ungaria | | | | | Italia | | | | | Rusia | | | | | Statele Unite ale Americii | | | | | Japonia | | | | | Germania | | | | |
|---|---|---|---|---|---|---|---|---|---|---|---|---|---|---|---|---|---|---|---|---|---|---|---|---|---|---|---|---|---|---|---|---|---|---|---|---|---|---|---|---|
| | | anul 18′ | total | anul 19′ | total | | anul 18′ | total | anul 19′ | total | | anul 18′ | total | anul 19′ | total | | anul 18′ | total | anul 19′ | total | | anul 18′ | total | anul 19′ | total | | anul 18′ | total | anul 19′ | total | | anul 18′ | total | anul 19′ | total | | anul 18′ | total | anul 19′ | total |
| Importul de mărfuri (mil.) | l. st. | ′75 | 374 | ′07 | 646 | mil. fr. | ′75 | 3 537 | ′05 | 4 779 | mil. coroane | ′74 | 1 137 | ′04 | 2 048 | lire | ′75 | 1 207 | ′06 | 2 417 | mil. ruble | ′77 | 321 | ′04 | 584 | mil. dolari | ′75 | 533 | ′06 | 1 227 | mil. yeni | ′75 | 29.9 | ′06 | 418.8 | mil. mărci | ′82 | 3 098 | ′07 | 8 747 |
| Exportul „ „ „ | l. st. | ″ | 292 | ″ | 518 | ″ | ″ | 3 873 | ″ | 4 867 | | ″ | 899 | ″ | 2 089 | | ″ | 1 022 | ″ | 1 835 | | ″ | 528 | ″ | 955 | | ″ | 513 | ″ | 1 744 | | ″ | 18.6 | ″ | 423.8 | | ″ | 3 244 | ″ | 6 850 |
| Producția de fontă | | ′75 | 6.2 | „ | 10.1 | mil. tone | „ | 1) 2.5 | ′03 | 1) 6.2 | | ′80 | 1) 0.6 | ′02 | 1) 3.3 | | ′80 | 1) 0.14 | ′02 | 1) 0.41 | mil. tone | ′82 | 1) 1.08 | ′01 | 4.7 | | | 2.0 | „ | 25.3 | | | | | | | | | | |
| de piese turnate din fontă | *în mil. tone* | ′80 | 7.9 | ′03 | 9.1 | ″ | ′80 | 0.2 | „ | 1.0 | | ″ | 0.2 | „ | 1.0 | | ″ | 0.01 | „ | 0.03 | | ′80 | 0.44 | ′00 | 2.21 | | ″ | 0.4 | ′05 | 20.0 | | ′90 | ? | ′03 | ? | | | | | | |
| de oțel | | „ | 3.7 | „ | 6.0 | ″ | ″ | 1.4 | 1897 | 1.3 | | ″ | 0.7 | 1897 | 1.3 | | ″ | 0.08 | „ | 0.27 | | ″ | 0.5 | „ | 2.5 | | ″ | 46.7 | ″ | 350.8 | | | 20.7 | | 33.3 | | | | | | |
| de cărbuni | | ′75 | 132 | ′07 | 268 | ″ | ″ | 16.9 | ′07 | 36.9 | | ″ | 13.3 | ′06 | 45.8 | | ″ | 0.3 | ′07 | 0.5 | | ′80 | 3.77 | ′06 | 21.3 | | | | | | | ″ | 2.6 | ′05 | 11.6 | | ′87 | 76.2 | ′06 | 193.5 |
| Numărul de fusuri în industria bumbaculuiu (mil.) | | ′78 | 47.4 | ′07 | 50.7 | producția de zahăr mil. kg | ′82 | 10.6 | „ | 6.8 | | | ? | „ | 3.6 | | | ? | „ | 3.5 | | ′90 | 3.8 | „ | 6.3 | mil. de baloturi | Producția de bumbac | | | | fusuri (mil.) | ′93 | 0.4 | ′05 | 1.4 | producția de zahăr 1 000 tone | ′78/9 | 426 | ′06/7 | 2 242 |
| | | | | | | | ′81 | 337 | „ | 727 | | | | | | | | | | | | | | | | ″ | 3 827 | ′06 | 11 346 | | | | | | | | | | |
| Recolta de cereale | grîu | ′86 | 63.3 | ′07 | 56.6 | mil. *hectolitri* | ′75 | 102 | ′03 | 128 | recolta probabilă de cereale în mil. de chintale | | | | | mil. *hectolitri* | ′79/83 | 46.4 | ′06 | 62.2 | mil. puduri (Rusia europeană și Polonia) | | ? | ′06 | 608 | mil. bușheli | ′69/78 | 293.2 | „ | 735.2 | mil. koku[1]) | ′95 | 39.9 | ′06 | 46.3 | mil. *tone* | ′78 | 2.6 | ′07 | 3.5 |
| | ovaz | ″ | 170.4 | „ | 183.74 | | ″ | 69 | „ | 106 | | | | | | ″ | 29.7 | „ | | | | | | 542 | | ″ | 306.9 | „ | 964.9 | | | | | | | ″ | 5.0 | „ | 9.1 |
| | orz | ″ | 78.3 | „ | 67.1 | | — | — | — | — | | | ? | ′03 | 597 | | (porumb) | | | (porumb) | | | — | — | | ″ | 32.5 | „ | 178.9 | | | orez | | | | ″ | 2.2 | „ | 3.5 |
| | secară | | — | | — | | ″ | 27.4 | „ | 20.4 | | | | | | | 36.6 | „ | 29.8 | | | | „ | 977 | | ″ | 18.3 | „ | 33.4 | | | orz | | | | ″ | 6.9 | „ | 9.7 |
| | recolta de struguri | ″ | | ″ | | | ″ | 78.2 | ′03 | 35.2 | | | | | | ″ | | | | | | | | | | | | | | | | secară și grîu | ″ | 19.5 | „ | 20.4 | | | | | |
| Șeptelul vite cornute mari | *mil.* | ′74 | 6.1 | ′07 | 6.9 | (mil.) | ′73 | 11.5 | ′06 | 14.0 | | ′80 | 13.9 | ′00/07* | 15.4 | | ′75 | 3.5 | ′05 | 5.7 | (Rusia europeană și Polonia) (+ capre) | ′88 | 27.6 | ′07 | 33.6 | | ′80 | 39.7 | ′07 | 72.5 | | ′93 | 1.1 | ′05 | 1.2 | | ′83 | 15.8 | ′07 | 20.6 |
| oi | | ″ | 30.3 | „ | 26.1 | | ″ | 23.9 | „ | 17.5 | | ″ | 13.7 | „ | 10.2 | | ″ | 1.6 | „ | 2.2 | | ″ | 48.2 | „ | 39.2 | | ″ | 42.2 | „ | 53.2 | | ′99 | 0.002 | „ | 0.003 | | ″ | 19.2 | „ | 7.7 |
| porci | | ″ | 2.4 | „ | 2.6 | | ″ | 5.5 | „ | 7.1 | | ″ | 6.9 | „ | 9.6 | | ″ | 0.7 | „ | 0.8 | | ″ | 10.8 | „ | 10.4 | | ″ | 49.8 | „ | 54.8 | | ′99 | 0.3 | „ | 0.2 | | ″ | 9.2 | „ | 22.1 |
| cai | | ″ | 1.3 | „ | 1.6 | | ″ | 2.7 | „ | 3.2 | | ″ | 3.6 | „ | 4.0 | | | | | | | | | | | | ″ | 10.4 | „ | 19.7 | | ′93 | 1.6 | „ | 1.4 | | ″ | 3.5 | „ | 4.3 |
| Populația activă în procente față de totalul populației | % | ′85 | ? 10.0%[1]) | ′01 | 44.0% | | | ? | ′01 | 51.3% | | | ? | ′00 | 51.2% | | | ? | ′01 | 50.1% | | | ? | 1897 | 24.9% | | | ? | ′00 | 38.4% | | | | | | | | ? | 1895 | 42.7% |
| Cai ferate lungimea în *mii* | mile | ′76 | 16.9 | ′07 | 23.1 | km | ′75 | 32.3 | ′02 | 49.9 | km | ′70/′80 | 9.6 | 18.5** | ′02 | 38.0 | km | ′80 | 8.7 | ′04 | 16.2 | km | ′80 | 23.5 | ′02 | 52.3 | (mile) | ′75 | 74 | ′05 | 217 | (mile) | ′81/2 | 0.1 | ′05/6 | 4.8 | km | ′75 | 27.9 | ′06 | 55.5 |
| (venitul de la (mil. l. st.)) | | ″ | 539 | „ | 1 259 | | ″ | 131 | ′03 | 527 | | ′83 | | | ′05 | 274.4 | mil. | | 45.5 | | 68.0 | | | ? | ′06 | 126.5 | | | | | | | ′91/2 | 25.8 | „ | 113.7 | | | ? | „ | 1 199 |
| călători transportați (mil.) | | | | | | | | | | | | | 54.5 | | | | | | | | | | | | | | | | | | | | | | | | | | 472.9 |
| mărfuri transportate | | ″ | 33.8 | „ | 58.4 | mil. tone | ″ | 58.9 | „ | 128 | | ″ | 71.8 | „ | 185.7 | mil. tone | | 15.1 | | 23.7 | [2]) mil. puduri | | ? | „ | 9.4 | | ′82 | 375 | „ | 745 | | | | | | | | | | |
| | | | | | | | | | | | | | | | | | | | | | | | | | | | ′77 | 360 | „ | 1 435 | | | 2.1 | „ | 21.5 | | | | | |
| Poșta și telegraf { scrisori și cărți poștale | | ′76 | 1 019 | ′07 | 2 863 | | ″ | 367 | „ | 1 062 | | ′74 | [2]) 448 | ′06 | 1 164 | | ′85 | 188 | ′04 | 293 | (scrisori + cărți poștale) | ′83 | 126.4 | ′04 | 810 | | ′75 | 17 | ′06 | 97 | | 93/4 | 397 | „ | 1252 | mil. [1]) | ′76 | 0.689 | ′06 | 4.8 |
| telegrame } distribuite (mil.) | | ′75 | 20.8 | „ | 93.8 | | ″ | 7.6 | „ | 37.4 | | ″ | 5.8 | „ | 15.2 | | ″ | 6.8 | „ | 15.2 | | ″ | 10.2 | ′05 | 151 | | | | | | | ′99 | 8.4 | „ | 24.4 | | ″ | 10.5 | „ | 43.4 |
| Flota în tone vase cu pînze | | ′76 | 4.3 | „ | 1.6 | | | 0.8 | „ | 0.6 | | ′77 | 0.3 | „ | 0.05 | | ′77 | 0.9 | ′06 | 0.5 | | | 0.5 | „ | 0.3 | | ′75 | 3.7 | „ | 2.7 | | ′94 | 2.676 | „ | 2.605 | | | 0.9 | ′08 | 0.4 |
| vase cu abur { mil. *tone* } | | ″ | 2.0 | „ | [2]) 16.5 | | ″ | 0.2 | „ | 0.3 | | ″ | 0.05 | „ | 0.3 | | ″ | 0.02 | „ | 0.5 | | ″ | 0.1 | „ | 0.4 | | ″ | 1.2 | „ | 3.97 | | ″ | 0.3 | „ | 1.0 | | ″ | 0.2 | „ | 2.2 |
| Avuția națională | mlrd. l. st. | ′88 | 10.8 | 1896 | 11.8 | mlrd. fr. | ′88 | 224 | 1896 | 244 | mil.[4]) coroane | ′88 | 105 | 1896 | 108 | mlrd. *lire* | ′88 | 73.1 | 1896 | 89.6 | mil. ruble | ′88 | 256 | 1896 | 283 | mlrd. dolari | ′80 | 43.6 | ′04 | 107.1 | | | | | | mlrd. mărci | ′88 | 153 | 1896 | 164 |
| | mil. l. st. | ′82 | [3]) 601 | ′07 | [3]) 944 | | | | | | | | | | | | | | | | | | | | | | | | | | | | | | | | | | |
| Depuneri la case de economii (mil.) | persoane și societăți mandatare | ′82 | 44.6 | ′07 | 52.2 | mil. fr. case de economii de pe lîngă oficiile poștale | ′82 | [2]) 65 | ′03 | 435 | case de economii | ′80[3]) ′91 | 744 | ′06 ′01 | 4 904 1 397 | case de economii | ′80 | 687 | 1895 | 1 344 | „ | ′92 | 250 | ′08 | 1 163 | depuneri la casele de economii | ′75 | 924 | ′06 | 3 300 | celelalte case de economii | ′95 | 12.8 | ′06/7 | 106.6 | *mlrd.* mărci depuneri la bănci *mil.* | ′75 ′83 | 1.8 810 mil. | ′07 „ | 13.9 7 050 |
| | case de economii de pe lîngă oficiile poștale | | 39.0 | „ | 157.5 | | ′75 | 660 | „ | 3 188 | case de economii de pe lîngă oficiile poștale | ′83/′92 ′86[3]) | 144 3 | ′06 ′01 | 606 73 | case de economii de pe lîngă oficiile poștale | | ? | „ | 266 | | | | | | depuneri la băncile statelor mlrd. dolari | ″ | 166 | „ | 2 741 | case de economii de pe lîngă oficiile poștale (mil. yeni) | ″ | 23.9 | „ | 81.9 | | | | | |
| | bunuri supuse la plata taxelor succesorale | | | | | donații și succesiuni: | | | | | | | | | | | | | | | | | | | | | depuneri la bănci națio-nale de depozit | ″ | 686 | | 4 056 | | | | | | | | | | |
| | mil. l. st. | ′98 | 247.3 | „ | 282.3 | mil. fr. | „ | 5 321 | „ | 6 421 | | | | | | | | | | | | | | | | | depuneri la bănci | „ | 2 832 | ′05 | 20 304 | | | | | | | | | | |
| Asigurări de viață | mil. l. st. | ′75 | 37.2 | ′00 | 656 | mil. fr. | ′76 | 1 507 | „ | 3 593 | mil. coroane | ′75 | 823 | 01/′05 | 3 451 | mil. lire | ′75 | 52 | ′00 | 850 | mil. ruble | ′75 | 33 | ′00 | 536 | mlrd. dolari încasările societăților de asigurări de incendii | ′80 | 1.6 | ′05 | 13.4 | mil. yeni | ′92 | 17.5 | „ | 234.7 | mil. | ′95 | 5 846 | ′04 | 8 972 |
| „ „ incendiu | *mlrd.* l. st. | ′82 | 2.8 | ′02 | 10.6 | ″ | ″ | [3]) 79 | „ | [3]) 118 | *mlrd.* coroane | ′82 | 15.0 | ′00 | 46.8 | *mlrd.* lire | ′82 | 6.2 | ′02 | 52.7 | *mlrd.* ruble | ′82 | 16.3 | ′02 | 39.2 | | ′90 | 158 mil. dol. | ″ | 296 | | ″ | 12.6 | „ | 851.1 | *mlrd.* | ′75 | 58.6 | ′00 | 189 |
| Consumul pe cap de locuitor: grîu | kg | 79/83 | 163.1 | ′02/06 | 166.2 | | ′79/83 | 252.9 | ′01/05 | 237.8 | | ′80/84 | 155.9 | ′02/′06 | 174.0 | | ′84 | 123 | ′06 | 145 | kg | 1888 | 13.2 108.7 | ′06 ′00/04 | 80.0 142.0 | kg | ′79/83 ′88/91 | 109.9 108.7 | ′02–06 ′04–6 | 136.1 142 | | | | | | kg | ′78/82 | 61.4 | 02/6 | 96.5 |
| secară | ″ | | — | | — | | | | | | | ′85/89 | 8.8 | ′00/′05 | | | | | | | | | | | | | | | | | | | | | | | | | 128.0 | | 151.5 |
| carne | ″ | ′90 | [4]) 44.6 | ′04 | [4]) 51.6 | | ′85/89 | 7.6 | ′00/05 | 8.1 | | | | | | | | | | | | | | | | | | | | | | | | | | | | | | |
| rachiu | litri | | 4.8 | | 4.8 | | | | | | | | | | 10.2 | | ′85/9 | 1.5 | 00/05 | 1.3 | litri | ′85/9 | 6.46 | „ | 4.44 | litri | ′85/9 | 4.26 | ′00/05 | 5.4 | | | | | | litri | ′88/9 | 8.1 | 00/05 | 8.2 |
| bere | ″ | ′85/89 | 124.8 | ′00/05 | 138.7 | | ″ | 21.2 | „ | 26.2 | | ″ | 32.0 | „ | 43.2 | | ″ | 0.8 | „ | 0.78 | | ″ | 3.8 | „ | 4.4 | | ″ | 44.26 | „ | 68.5 | | | | | | | ″ | 96.4 | „ | 119.7 |
| vin | ″ | | 1.2 | | 1.2 | | ″ | 92.2 | „ | 116.8 | | ″ | 22.4 | „ | 17.2 | | ″ | 96.2 | „ | 112 | | ″ | ? | ′02/06 | ? | | ″ | 1.26 | ′00/04 | 1.65 | | | | | | | ″ | 6.12 | 06/7 | 6.28 |
| zahăr brut | kg | ′84 | 30.2 | ′07 | 39.9 | | ′79/83 | 9.6 | ′02/06 | 13.8 | | ′83/7 | 6.5 | ′02/′06 | 15.1 | | ′79/83 | 2.6 | 99/03 | 3.1 | | ′83/7 | 3.8 | | ? | | ′83/4 | 21.7 | ′06/7 | 33.9 | | | | | | | ′83/4 | 7.7 | 06/7 | 18.7 |
| tutun | ″ | ′79 | 0.25 | ′06 | 0.89 | | ″ | 0.90 | ′01/05 | 0.98 | | ′97 | 0.7 | ′06 | ? | | ′84 | 0.6 | ′02 | 0.5 | | ′97 | 0.27 | | ? | | | | | | | | | | | | ′79/83 | 1.2 | 02/6 | 1.6 |
| cafea | ″ | ″ | 0.44 | ″ | 0.31 | | ′79 | 1.55 | ′06 | 2.51 | | ′79 | 0.5 | | 1.0 | | ′79 | 0.5 | ′03 | 0.5 | | | — | | — | | ′79 | 3.32 | ′06 | 4.49 | | | | | | | ′79 | 2.16 | ′07 | 3.03 |
| ceai | ″ | ″ | 2.14 | ″ | 2.76 | | ″ | 0.01 | ″ | 0.03 | | ″ | 0.004 | ″ | 0.03 | | | | | | | ′84 | 0.4 | ′04 | 0.5 | | ″ | 0.54 | ″ | 0.49 | | | | | | | ′80 | 0.019 | ″ | 0.053 |
| cacao | ″ | ″ | 0.13 | ″ | 0.55 | | ″ | 0.3 | ″ | 0.5 | | ′94 | 0.02 | ″ | 0.07 | | ′94 | 0.02 | ′06 | 0.04 | | ′94 | 0.01 | ′06 | 0.02 | | ″ | 0.27 | ″ | 0.6 | | | | | | | ′70 | 0.042 | ″ | 0.528 |
| huilă (și cărbune brun) | tone | ′83 | 3.85 | ″ | 4.08 | | ′83 | 0.8 | ′07 | 1.3 | | ′83 | 0.4 | ′05 | 0.2 | | ′83 | 0.08 | ′05 | 0.2 | | ′83 | 0.06 | ′04 | 0.15 | | ″ | 0.9 | ″ | 3.6 | | | | | | | ″ | 0.184 | ″ | 3.360 |
| fontă | kg | ′81 | 194.9 | ″ | 199.4 | | ′81 | 52.1 | ′06 | 82.4 | | ′79 | 11.8 | ′06 | 29.6 | | ′91 | 3.9 | ′03 | 6.1 | | ′81 | 8.4 | „ | 26.3 | | ″ | 63.7 | „ | 321.8 | | | | | | | ′79/83 | 66.0 | „ | 168.5 |

Observații și completări:

[1]) Greșeală de tipar evidentă
[2]) E „brutto" (10.0 netto)
[3]) Venitul național (după „depuneri")
[4]) din care carne de vită 21.2 și 24.6
„ „ porc. 15.3 17.1
„ „ oaie 8.1 9.9

[1]) „Minereu de fier"

Mașini cu aburi (mil. CP)
(75)0.4//(03)2.1

[2]) „Casa națională de economii"
[3]) Premii plătite

[1]) minereu de fier
[2]) scrisori + cărți poștale
[3]) sus Austria; jos Ungaria
[4]) Nu e o greșeală de tipar? *mlrd.*??
* Pentru Austria 1900, pentru Ungaria 1907. — *Nota red.*
** Prima cifră e pe 1870, iar a doua pe 1880. — *Nota red.*

[1]) minereu de fier

[1]) „Minereu de fier"
[2]) Nu e o greșeală de tipar? mlrd. puduri?

[1]) koku = 1.8 *hectolitri* = 4.96 bușheli

[1]) Greșeală de tipar evidentă. Trebuie *mlrd.*

www.dacoromanica.ro

CAIETUL

„μ"

(„MII")

## *Cuprins*

μ

*S t a t i s t i c ă*


| | |
|---|---|
| Schwartz | [1—3]* |
| „Vorwärts", 13.IV.1916 | [1] |
| R. Calwer | [4] |
| „Atlasul comerțului mondial" | [8—9] |
| „Cerealele în comerțul mondial" | [10—12] |
| Căile ferate | [14—16] |


### SCHWARTZ. „SISTEMELE FINANCIARE ALE MARILOR PUTERI"

**O. Schwartz.** „Sistemele financiare ale marilor puteri". (Colecția Göschen). Vol. I și II. Leipzig, 1909.

Tabelul de mai jos (p. 1—2) * este *t a b e l u l VI:* „Indicatorii dezvoltării economiei și a bunăstării", *p u ț i n* (foarte puțin) prescurtat. (Avuția națională, *în cea mai mare parte*, după Mulhall).

---

* Vezi tabelul dintre p. 438—439. — *Nota red.*

www.dacoromanica.ro

(Vol II, p. 93)

Impozitele percepute de stat au crescut
(pe cap de locuitor, în mărci):

| | | Creştere |
|---|---|---|
| În *Anglia*, din 1875 pînă în 1907/8 | | |
| cele directe | de la $7._6$ la $26._6$ | = 250% |
| cele indirecte | „ „ $31._9$ „ $32._6$ | = 2% |
| În *Franţa*, din 1875 pînă în 1907/8 | | |
| cele directe | „ „ $12._7$ „ $18._9$ | = 49% |
| cele indirecte | „ „ $39._2$ „ $47._2$ | = 20% |
| În *Prusia*, din 1875 pînă în 1908 | | |
| cele directe | „ „ $5._8$ „ $8._6$ | = 48% |
| cele indirecte | „ „ $6._6$ „ $20._4$ | = 209% |
| În *Germania*, din 1881/2 pînă în 1908 | | |
| cele directe | „ „ $6._3$ „ $10._4$ | = 65% |
| cele indirecte | „ „ $11._4$ „ $24._2$ | = 112% |

Vol. II, p. 63

Cheltuielile pentru *armată* şi *flotă*, luate împreună, în *Germania:*

| | 1881/2 | 1891/2 | 1908 |
|---|---|---|---|
| | 408 milioane mărci | 536 | 1 069 |
| pe cap de locuitor | $9._0$ mărci | $10._8$ | $16._9$ |

„VORWÄRTS“ nr. 103 DIN 13 APRILIE 1916

„*Vorwärts*“, 1916, nr. 103 (Anul XXXIII), 13.IV.1916. Articolul de fond: „Viitorii stăpîni ai lumii“.

Avuţia naţională (1912)

| | | | |
|---|---|---|---|
| Statele Unite | $187._{74}$ | *miliarde* | dolari |
| Germania | 75 | „ | „ |
| Anglia | 90 | „ | „ |

Exportul Statelor Unite în decurs de 10 luni ale anului 1915 (1914): în Asia $115._8$ ($77._6$); în America de Sud $116._7$ ($70._4$); în Oceania $77._6$ ($64._8$); în Africa $29._1$ ($22._1$) milioane de dolari.

Importul de muniţii etc., e plătit prin vînzarea de „valori“ americane; Anglia „a desfăcut“ asemenea valori pentru suma de *9 5 0* de milioane dolari, Franţa pentru *1 5 0*, Olanda pentru 100, Germania pentru *3 0 0*, iar Elveţia pentru *5 0*.

www.dacoromanica.ro

## Producția (în milioane tone)

| | cărbune (1913) | | minereu de fier (1913) | | fontă (1913) | | oțel (1912) | |
|---|---|---|---|---|---|---|---|---|
| Statele Unite | 517.14 | | 59.44 | | 31.46 | | 31.75 | |
| Germania | 278.98 | 570.99 | 35.94 | 52.19 | 19.30 | 29.94 | 17.30 | 24.31 |
| Anglia | 292.01 | | 16.25 | | 10.64 | | 7.01 | |

## Consumul (în mii tone) (1913)

| | cupru | | plumb | | zinc | | cositor | | Consumul bumbac (în milioane baloturi) | |
|---|---|---|---|---|---|---|---|---|---|---|
| Statele Unite | 348.1 | | 401.3 | | 313.3 | | 45.0 | | 5.55 | |
| Germania | 259.3 | 404.0 | 223.5 | 414.9 | 221.3 | 415.9 | 19.3 | 43.7 | 1.26 | 4.54 |
| Anglia | 144.7 | | 191.4 | | 194.6 | | 24.4 | | 3.28 | |

(Pentru anii 1912—3)



www.dacoromanica.ro

CALWER „INTRODUCERE

*Richard Calwer.* ***„Introducere în economia mondială“***

O interesantă încercare de a grupa date

*economice din lume*“ (încerc

| # PRINCIPALELE REGIUNI ECONOMICE ALE LUMII | Suprafaţa (în mil. km²) | Populaţia (în mil.) | Locuitori pe km² | Căi ferate (în mii de km) | Flota comercială: Nave (în mii) | Flota comercială: Tone (neto) în mil. |
|---|---|---|---|---|---|---|
| Regiunea Europei centrale | 27.6 (23.6) | 388.4 (146.1) | 14.05 | 203.8 | 41.2 | 7.9 |
| Regiunea britanică | 28.9 (28.6) | 398.0 (355.4) | 13.75 | 140.3 | 35.3 | 11.1 |
| Regiunea rusă | 22.2 | 130.8 | 5.9 | 63.2 | 5.6 | 1.0 |
| Regiunea Asiei de răsărit | 12.4 | 389.4 | 31.4 | 8.2 | 5.2 | 0.9 |
| Regiunea americană | 30.3 | 148.5 | 4.9 | 378.9 | 25.7 | 6.6 |
| Σ = | 121.4 | 1 455.3 | 12 | 794.4 | 113.0 | 26.9 |
| „Neluat în considerație“ | 14.6 | (circa) 70 | | 22.3 | | |
| Totalul globului pământesc | 136 | 1 525 | | 816.7 | | |

# în parantezele de jos se dă suprafaţa (Fläche) *coloniilor* şi *populaţia* lor.



ÎN ECONOMIA MONDIALĂ“*

(vol. 30 din „Biblioteca Maier-Rothschild“). *1906* (3 mărci).

(aproximativ *1900*) *„Despre principalele regiuni*

să întocmesc un tabel):

| Linii (în mii km) | Telegraf: Telegrame (în mii.) | Volumul comerţului exterior (import+export) 1900 în *mld. mărci* | Extracţia de cărbune (1900) (în mil. tone) | Producţia de fontă (în mil. tone) | Extracţia de aur (1900) (în mii kg) | Numărul fusurilor în industria bumbacului (1900) (în mil.) | Numărul oilor (în mil.) | Producţia de lînă (în mil. kg) |
|---|---|---|---|---|---|---|---|---|
| 520.2 | 168.9 | 40.9 | 250.8 | 14.6 | 8.2 | 26.0 | 89.1 | 214.4 |
| 313.3 | 121 | 24.8 | 249.4 | 9.4 | 279.9 | 51.2 | 158.5 | 447.0 |
| 171.8 | 20 | 3.3 | 16.1 | 2.9 | 36.0 | 7.0 | 62.4 | 191.7 |
| 60.7 | 17 | 2.4 | 8.3 | 0.02 | 12.4 | 1.8 | {[1]) 175 | 59.0} |
| 526.8 | 79 | 13.9 | 245.6 | 14.0 | 131.6 | 19.5 | 143.5 | 438.1 |
| | | 85.3 | 770.2 | 40.9 | 468.1 | 105.5 | 628.5 | 1 349.6 |
| | | 2.5 | 0.1 | 0.5 | 2.7 | | | |
| | | 87.8 | 770.3 | 41.4 | 470.8 | | | |
| | | | | 1911 [46] | | | | |
| Germania | | 10.4 | 149.8 | 234.5 | | | | |
| Marea Britanie | | 15.3 | 228.8 | 276.2 | | | | |
| St. Unite | | 9.2 | 244.6 | 450.2 | | | | |
| | | 34.9 | 623.2 | 960.9 | | | | |
| | | | = 81% | | | | | |

[1]) „Celelalte ţări“ (adică regiunea „Asiei de răsărit“ plus celelalte).

* Vezi *V. I. Lenin.* Opere complete, vol. 27, Bucureşti, Editura politică, 1964, ed. a doua, p. 399—400. — *Nota red.*

www.dacoromanica.ro

Posesiunile coloniale sînt evaluate de R. Calwer în felul următor *(p. 90)*:

| | | | Mil. locuitori |
|---|---|---|---|
| Germania ..... | $2._6$ | mil. km² | $12._0$ |
| Franța ..... | $10._{98}$ | | $50._0$ |
| Olanda ..... | $2._0$ | | $37._9$ |
| Belgia ..... | $2._4$ | | $19._0$ |
| Danemarca ..... | $0._2$ | | $0._1$ |
| Italia ..... | $0._5$ | (înainte de cucerirea Tripolitaniei!!) | $0._7$ |
| Spania ..... | $0._2$ | | $0._3$ |
| Portugalia ..... | $2._1$ | | $7._3$ |
| Marea Britanie .... | $28._6$ | | $355._4$ |
| Statele Unite ale Americii ..... | $0._3$ | | $8._6$ |

Autorul include în „regiunea Europei centrale" *întreaga* Europă fără Anglia și Rusia.

„N-au fost luate în considerație", adică n-au fost repartizate pe regiuni, printre altele, Afganistanul, *Persia*, *Arabia*, iar în Africa Abisinia, *Marocul* (a rămas în urmă autorul!!! cărticica a fost tipărită în 1906!!!) etc.

Dezvoltarea rețelei de cale ferată în anii 1890 și 1913 în cele 5 regiuni (vezi mai jos principalele cifre *) ar fi următoarea:

| | | 1890: | | 1913: | |
|---|---|---|---|---|---|
| împreună cu coloniile | Europa centrală ..... | $166._2$ | — | $268._9$ | + $102._7$ |
| | Imperiul britanic | $107._3$ | — | $207._8$ | + $100._5$ |
| | Imperiul rus ..... | $32._4$ | — | $78._1$ | + $45._7$ |
| (Asia fără colonii) | Regiunea Asiei de răsărit ..... | $3._3$ | — | $27._5$ | + $24._2$ |
| | America (fără colonii) | $308._1$ | — | $521._9$ | + $213._8$ |
| | | $\Sigma = 617._3$ | | $1\,104._2$ | |

* Vezi volumul de față, p. 462—468 — *Nota red.*

www.dacoromanica.ro

„BULETINUL
INSTITUTULUI INTERNAȚIONAL DE STATISTICĂ“

(„Bulletin de l'institut international de statistique“)
XIX, 1 (382 p.)

Motoare *(c a i p u t e r e)*
(afară de cele electrice)

| | | | cu aburi mii | în total mii |
|---|---|---|---|---|
| A) | Danemarca | 1897 | 47.$_5$ | 52.$_0$ |
| | | 1907 | 112.$_0$ | 131 |
| | Austria | 1920 | 1 170.$_0$ | 1 640.$_0$ |
| | Elveția | 1905 | ? | 516.$_0$ |
| | Germania | 1895 | 2 720 | 3 427 |
| | | 1907 | 6 715 | 8 264 |
| | Belgia | 1901 | 683 | ? |
| | | 1906 | 872 | ? |
| | Franța | 1901 | 1 761 | 2 285 |
| | | 1906 | 2 605 | 3 551 |
| B) | Statele Unite | 1905 | 19 440 | 22 240 |
| | Noua Zeelandă | 1906 | ? | 75 |
| C) | Norvegia | 1905 | 79 | 308 |
| | Suedia | 1896 | 104 | 296 |
| | | 1905 | 282 | 735 |
| | Finlanda | 1907 | 70 | 161 |
| | Elveția | 1901 | 84 | 284 |
| | Olanda | 1904 | 331 | ? |
| | Italia | 1899 | 390 | 742 |
| | | 1903 | 615 | 1 151 |
| | Japonia | 1895 | 57 | 60 |
| | | 1907 | 237 | 281 |

Această statistică a motoarelor dă date pentru
A) pe baza recensămintelor industriale generale,
B) pe baza recensămintelor industriale,
C) pe baza statisticii „administrative“.

Am omis (am indicat separat) locomotivele. Am luat motoarele *cu aburi* și *totalul* [adică + apa și altele, dar fără cele electrice].

Aceste date sînt extrem de pestrițe și de incomplete!!

www.dacoromanica.ro

„Atlasul comerțului mondial“ etc. J. H. *Bartholomew*. Londra, 1907.

Foarte multe date și diagrame cu % etc. și despre lumea întreagă.
Citez cîte ceva:

| | Creșterea comerțului mondial (în mil. l. st.) | Regatul Unit | | Statele Unite | | Germania | | Franța | |
|---|---|---|---|---|---|---|---|---|---|
| | | Import | Export | Import | Export | Import | Export | Import | Export |
| 1800. | 302 | — | — | | | | | | |
| 1840. | 573 | 52 | 51 | 20 | 23 | 25 | 27 | 31 | 28 |
| 1850. | 832 | 98 | 71 | 36 | 28 | 34 | 36 | 32 | 43 |
| 1870. | 2 191 | 259 | 199 | 88 | 89 | 179 (1875) | 129 | 116 | 112 |
| 1890. | 3 450 | 356 | 263 | 159 | 174 | 207 | 166 | 177 | 150 |
| 1900. | 4 420 | 460 | 291 | 171 | 282 | 288 | 230 | 188 | 164 |
| 1905. | 5 440 | 487 | 330 | 242 | 329 | 336 | 279 | 191 | 194 |

| Regatul Unit (în mil. l. st.) | | | |
|---|---|---|---|
| Importul din | | Exportul în | |
| alte țări | coloniile (Regatului Unit) | alte țări | colonii |
| 238 | 64 | 189 | 55 |
| 324 | 96 | 234 | 94 |
| 413 | 109 | 252 | 102 |
| 437 | 128 | 285 | 123 |

Este foarte interesantă harta circulației bănești.

| | | | | |
|---|---|---|---|---|
| Țări avînd | *oficial* | valută | aur | — (majoritatea țărilor de pe glob) |
| „ | „ | „ | *argint* | — China + Persia |
| „ | „ | „ | *bimetalică* | — numai o parte din Africa + Franța, Spania, Italia |
| „ | *efectiv* | „ | aur | — Franța (Anglia) etc. |
| „ | „ | „ | bimetalică | — *Statele Unite*, *India* |
| „ | „ | „ | hîrtie | — *Spania*, *Rusia*, America de Sud |

www.dacoromanica.ro

Ponderea diferitelor țări în comerțul mondial:

| | 1885 | 1905 | Același lucru după un alt izvor*)* 1885 | 1900 | | 1885 | 1905 |
|---|---|---|---|---|---|---|---|
| Regatul Unit | 18.1 | 15.0 | 19.2 | 16.3 | } | | |
| Posesiunile britanice | 12.8 | 10.8 | 10.7 | 9.7 | } | 30.9 | 25.8 |
| Germania | 10.0 | 11.3 | 10.3 | 11.0 | } | | |
| Franța | 9.9 | 7.1 | 10.4 | 7.5 | } | 29.2 | 28.9 |
| Statele Unite | 9.3 | 10.5 | 9.7 | 9.8 | } | | |
| Olanda | 5.6 | 7.0 | 5.9 | 6.6 | | | |
| Belgia | 3.5 | 4.0 | 3.7 | 3.5 | | | |
| Austro-Ungaria | 3.5 | 3.3 | 3.7 | 3.3 | | | |
| Rusia | 3.4 | 3.0 | 5.6 | 4.6 | | | |
| Spania | 1.9 | 1.4 | 2.1 | 1.5 | | | |
| China | 1.4 | 1.8 | 1.8 | 2.5 | | | |
| Japonia | 0.4 | 1.5 | 0.5 | 1.1 | | | |
| Argentina | 1.2 | 1.9 | 1.3 | 1.1 | | | |
| Alte țări | 19.0 | 21.4 | | | | | |
| | | | 100 | 100 | | | |

*)*) Acest „alt izvor“ = „Statistisches Jahrbuch für das Deutsche Reich“. Anul XXIV, 1903, p. *25**.

Numărul celor care vorbesc diferite limbi

| | mil. |
|---|---|
| engleza | 111 |
| germana | 75 |
| rusa | 75 |
| franceza | 51 |
| spaniola | 43 |
| italiana | 33 |
| portugheza | 13 |

Comerțul colonial în 1905

| | Direcția exportului din posesiunile britanice | Direcția importului în posesiunile britanice | |
|---|---|---|---|
| Regatul Unit | 143.8 | 143.4 | mil.l.st. |
| Posesiunile britanice | 58.5 | 56.1 | |
| Țările străine | 130.2 | 109.6 | |

www.dacoromanica.ro

**Flota comercială a principalelor ţări (vase cu aburi şi vase cu pînze)**

| | mil. tone |
|---|---|
| Imperiul britanic | 17.6 |
| St. Unite | 4.2 |
| Germania | 3.8 |
| Norvegia | 1.8 |
| Franţa | 1.7 |
| Italia | 1.2 |
| Japonia | 1.0 |
| Rusia | 0.9 |
| Suedia | 0.8 |
| Spania | 0.7 |
| Olanda etc. | 0.7 |
| Lumea întreagă | 37.5 |
| dintre care cu aburi | 31.7 |

**Dezvoltarea producţiei mondiale de *grîu***

mlrd. busheli

| |
|---|
| 1891—2.5 |
| 1895—2.5 |
| 1900—2.5 |
| 1902—3.0 |

miliarde de busheli

**Producţia de grîu mil. busheli (1901—3)**

| | |
|---|---|
| Statele Unite | 664.7 |
| Rusia | 509.2 |
| Franţa | 311.5 |
| India | 263.1 |
| Italia | 157.0 |
| Spania | 133.1 |
| Austro-Ungaria | 205.8 |
| Germania | 139.8 |
| Canada | 85.8 |
| Argentina | 77.2 |
| etc. etc. | |
| lumea întreagă | 3 026.6 |

**Consumul de *grîu* zahăr carne *în livre engleze* *pe cap de locuitor***

| | | | |
|---|---|---|---|
| Franţa | 486 | 27 | 77 |
| Noua Zeelandă | 400 | 97 | 212 |
| Australia | 357 | 101 | 239 |
| St. Unite | 315 | 68 | 150 |
| Regatul Unit | 290 | 88 | 112 |
| Austro-Ungaria | 231 | | |
| Germania | 195 | 27 | 111 |
| Canada | 155 | | 90 |
| Olanda | — | 36 | — |
| Rusia | — | 14 | 51 |



**Producţia de orez**

milioane chintale engleze

| | |
|---|---|
| China | 550 |
| India britanică | 448.3 |
| Java | 90.0 |
| Japonia | 89.6 |
| Indochina | 33.1 |
| Siam | 14.8 |
| Italia şi Spania | 20.1 |
| total lumea întreagă | 1 257.9 |

**Producţia de secară**

milioane busheli

| | |
|---|---|
| Rusia | 887.5 |
| Germania | 386.9 |
| Austro-Ungaria | 130.7 |
| Franţa | 51.2 |
| Rusia asiatică | 37.1 |
| Japonia | 38.8 |
| St. Unite | 27.2 |
| Spania | 25.7 |
| etc. | |
| lumea întreagă | 1 672.9 |

**Producţia de *orz***

milioane busheli

| | |
|---|---|
| | 335.2 |
| | 135.1 |
| | 124.4 |
| India | 101.1 |
| | 1 218.6 |

**Producţia de *ceai***

milioane livre engleze

| | |
|---|---|
| China | 660 |
| India | 200 |
| Ceylon | 150 |
| Japonia | 59 |
| Java | 19 |
| Formosa | 18 |
| Natal | 1.8 |
| Caucaz | 0.9 |

**Producţia de *cafea***

milioane livre engleze

| | |
|---|---|
| Brazilia | 1 659 |
| Columbia | 70 |
| Java | 86 |
| Guatemala | 74 |
| India | 31 |
| total export = | 2 283 |





www.dacoromanica.ro

## Flota comercială (tonaj neto). Milioane tone

| | Regatul Unit | St. Unite | Germania | Norvegia | Franţa | Japonia |
|---|---|---|---|---|---|---|
| 1860 | 4.6 | — | | 0.6 | 1.0 | |
| 1870 | 5.6 | 4.2 | 1.0 | 1.0 | 1.1 | |
| 1880 | 6.6 | 4.1 | 1.2 | 1.5 | 0.9 | 0.09 |
| 1890 | 7.9 | 4.4 | 1.4 | 1.7 | 0.9 | 0.1 |
| 1900 | 9.3 | 5.2 | 1.9 | 1.5 | 1.0 | 0.9 |
| 1905 | 10.7 | 6.4 | 2.3 | 1.5 | 1.3 | 1.3 |

| Producţia mondială de zahăr inclusiv din sfeclă de zahăr | Idem cafea | Idem bumbac brut | Idem *fontă* | Idem cupru brut | aur |
|---|---|---|---|---|---|
| mil. tone | mii tone | (mil. chintale engleze) | mil. tone | mii tone | tone |
| 1850 1.4 0.2 | 1855— 321 | 1850 12.8 | 4.4 | 1851/60 49.9 | 1851 134 |
| 1860 2.2 0.4 | 1865— 422 | 1860 22.8 | 7.2 | 1861/70 88.5 | 1860 192 |
| 1870 2.7 0.9 | 1875— 505 | 1870 24.8 | 11.9 | 1871/80 117.0 | 1870 182 |
| 1880 3.7 1.8 | 1885— 718 | 1880 32.2 | 18.1 | 1881/90 233 | 1880 164 |
| 1890 6.1 3.6 | 1892— 700 | 1890 50.0 | 27.2 | 1891/900 364 | 1890 177 |
| 1900 9.8 6.1 | 1903—1150 | 1900 61.7 | 40.4 | 1901 518 | 1900 377 |
| | | 1903 65.0 | 1903 46.1 | 1905 723 | 1904 500 |

## *Producţia mondială de cărbune*

Neumann-Spallart. Anul de apariţie 1883/4, p. *322*.

| Mil. tone metrice | Totalul tranzacţiilor în lumea întreagă |
|---|---|
| 1860—136 | — |
| 1866—185 | 44.2 |
| 1872—260 | 57.8 |
| 1876—287 | 55.8 |
| 1880—345 | 63.8 |
| 1885—413 | 61.7 mlrd. mărci |
| în 1885: | comerţul exterior al lumii import + export |
| Marea Britanie 161.9 | |
| Germania 73.6 | |
| Statele Unite 103.9 | |

www.dacoromanica.ro

Flota *c o m e r c i a l ă* în lumea întreagă:

1872—15.$_5$ mil. tone
1875—16.$_7$ „ „
1880—19.$_3$
1885—20.$_{98}$
*Principalele ţări, în 1885:*

| | |
|---|---|
| Marea Britanie... | 7.$_6$ |
| Germania... | 1.$_2$ |
| Statele Unite... | 2.$_6$ |
| Norvegia... | 1.$_5$ |
| Franţa... | 0.$_9$ |
| Italia... | 0.$_9$ |
| Rusia... | 0.$_3$ |

## Consumul pe cap de locuitor

| | Ceai livre engleze (1903) | Cafea | Vin galloni | Bere | Spirt | Unt | (1901—3) Huilă chintale engleze |
|---|---|---|---|---|---|---|---|
| Regatul Unit | 6.$_0$ | — | 0.$_3$ | 28.$_8$ | 1.$_0$ | 19 | 78.$_4$ |
| Statele Unite | 1.$_3$ | 11 | 0.$_5$ | 18.$_4$ | 1.$_0$ | 20 | 70.$_5$ |
| Germania | 0.$_2$ | 6 | 1.$_1$ | 27.$_2$ | 1.$_5$ | 8 | 34.$_2$ |
| Franţa | 0.$_1$ | 4 | 32.$_7$ | 7.$_6$ | 1.$_7$ | 8 | 22.$_7$ |
| Rusia | 1.$_2$ | — | | | 1.$_8$ | 5 | 2.$_7$ |
| Austro-Ungaria | | | 5.$_0$ | 8.$_6$ | 1.$_7$ | 7 | 7.$_7$ |
| Olanda | 1.$_4$ | 14.$_5$ | Belgia | 40.$_1$ | 1.$_6$ | 15 | |
| Australia[47] | 7.$_1$ | — | 0.$_8$ | 11.$_6$ | 0.$_7$ | 17 | 24.$_5$ |
| Canada | 4.$_0$ | — | | 5.$_0$ | 0.$_9$ | 22 | 33.$_4$ |
| | | Italia | 27.$_5$ | | Danemarca | 22 | |
| | | Spania | 17.$_0$ | | | Belgia | 58.$_4$ |



www.dacoromanica.ro

## Producția

| | *vin* mil. galloni | bere | spirt (alcool curat) | pește mil. l. st. |
|---|---|---|---|---|
| Franța | 1 216 | 240 | 45.$_1$ | 5 |
| Italia | 880 | | | |
| Spania | 395 | | 8.$_9$ | |
| Rusia | | 137 | 86.$_3$ | 8 |
| Austro-Ungaria | 169 | 420 | 55.$_2$ | |
| Algeria | 124 | | | |
| Belgia | | 308 | | |
| Portugalia | 134 | | | |
| Germania | 49 | 1 512 | 84.$_1$ | |
| Grecia | 66 | | | |
| Canada | | | | 4 |
| Japonia | | | | 5 |
| St. Unite | | 1 561 | 58.$_6$ | 11 |
| Regatul Unit | | 1 253 | 29.$_2$ | 10 |
| Olanda | | | 7.$_6$ | |
| lumea întreagă | 3 330 | | | |
| | (media pe 1900—1903) | | | |

| | *bumbac* brut mil. chintale engleze |
|---|---|
| Brazilia | 0.$_5$ |
| Asia Mică | 0.$_3$ |
| Turkestan | 1.$_8$ |
| Africa | 1.$_5$ |
| Egipt | 5.$_4$ |
| China | 4.$_0$ |
| Mexic | 0.$_4$ |
| Statele Unite | 45.$_4$ |
| India | 9.$_6$ |
| lumea întreagă | 70.$_0$ |

## „CEREALELE ÎN COMERȚUL MONDIAL"

„*Cerealele în comerțul mondial*", publicat de ministerul cezaro-crăiesc al agriculturii etc. *Viena, 1900.*

Această lucrare monumentală (*860 + 188* p., format 8$^0$) reprezintă o culegere dintre cele mai îngrijite, cuprinzînd o bogăție de date ((o sumedenie de cifre de bază)) cu privire la producția, consumul și comerțul cu cereale în perioada 1878—1897 (iar adeseori și mai mult); nu cunosc nimic asemănător. Pe cît se pare, e cea mai bună lucrare în acest domeniu [N.B.: Foarte mult material din *Neumann-Spallart.* „Übersichten der Weltwirtschaft" (și Juraschek)].

Aleg ceea ce e mai important (*).

www.dacoromanica.ro

| | Minereu de fier mil. tone (1900—2) | Oțel (1901—3) | Cărbune (1901—3) | Cupru (1905) | Consumul de cupru mii tone | | Extracția de aur mil. uncii (1901—3) | | Petrol mil. galloni (1902—4) | |
|---|---|---|---|---|---|---|---|---|---|---|
| St. Unite | 30.$_7$ | 14.$_3$ | 284.$_0$ | 0.$_{41}$ | 215 | Transvaal | 4.$_9$ | | | |
| Germania | 17.$_5$ | 7.$_3$ | 152.$_8$ | 0.$_{02}$ | 144 | Statele Unite | 3.$_7$ | ..... | 3 573 | |
| Regatul Unit | 13.$_2$ | 4.$_9$ | 225.$_5$ | — | 133 | Australia | 3.$_5$ | | | |
| Rusia | 5.$_4$ | 2.$_0$ | 16.$_1$ | 0.$_{009}$ | 29 | Rusia | 1.$_1$ | ..... | 2 728 | |
| Franța | 5.$_0$ | 1.$_6$ | 31.$_9$ | | 63 | Canada | 0.$_9$ | Japonia | 51 | |
| Austro-Ungaria | 3.$_4$ | 1.$_2$ | 39.$_5$ | | 26 | Mexic | 0.$_5$ | India | 87 | |
| Spania | 8.$_0$ | 0.$_2$ | | 0.$_{04}$ | | India | 0.$_5$ | România | 98 | |
| Mexic | | | | 0.$_{06}$ | | Noua Zeelandă | 0.$_4$ | Galiția | 179 | |
| Italia | | | | | 18 | Rhodesia | 0.$_3$ | Sumatra, Java, Borneo | 231 | |
| Suedia | 3.$_7$ | 0.$_3$ | | | | | | | | |
| Belgia | — | 0.$_8$ | 22.$_6$ | | | | | | | |
| Australasia | | | | 0.$_{04}$ | | | | | | |
| lumea întreagă | 90.$_4$ | 33.$_0$ | 812.$_4$ | 0.$_7$ | 679 | | 17.$_7$ | | 6 996 | |

(*) Măsurile folosite aici sînt: *chintalul metric* = 1 dublu-chintal. Chintalul metric = 1 dublu-chintal = 100 kg (1 dublu-chintal).

Prin urmare, aici se ia chintalul metric = 1 dublu-chintal = = 1 *chintal metric*.

1 tonă = 1 000 kilograme.

1 acru = 40.$_{467}$ *ari*.

1 cetvert = 2.$_{09}$ *hectolitri*.

1 pud = 16.$_{379}$ kilograme.

Cf. p. 8, nota 2: 3.$_{674}$ busheli = 1 chintal metric (= 1 dublu-chintal).

p. 6, nota 2: 1 *hectolitru* de grîu = 78 *kilograme* etc. (1 *hectolitru* de ovăz = 45 de kilograme) etc.

[De exemplu p. 271: 49 348 de puduri = 8 083 de chintale metrice.]

www.dacoromanica.ro

#*

Producția mondială în

| Media anuală | Grîu | Secară | Orz | Ovăz | Porumb[1]) | Total |
|---|---|---|---|---|---|---|
| 1878—82 | 554.5 | 303.7 | 176.4 | 319.7 | 492.0 | 1 846.3 |
| 1883—87 | 579.7 | 330.2 | 182.9 | 356.9 | 543.9 | 1 993.6 |
| 1888—92 | 592.0 | 310.2 | 191.5 | 366.6 | 603.1 | 2 063.4 |
| 1893—97 | 642.7 | 370.1 | 214.4 | 408.7 | 608.4 | 2 244.3 |
| Europa apuseană | | | | | | |
| 1878—82 | 233.4 | 130.4 | 102.8 | 159.3 | 70.1 | |
| 1893—97 | 250.1 | 145.2 | 100.5 | 171.2 | 74.2 | |
| vezi p. urm.* | | | | | | |
| Europa răsăriteană | | | | | | |
| 1878—82 | 87.5 | 162.2 | 43.2 | 90.5 | 29.7 | |
| 1893—97 | 147.2 | 209.3 | 71.6 | 118.3 | 37.6 | |
| pagina următoare, nota 1 * | | | | | | |
| Europa apuseană | | | | | | |
| 1876—85 | 10.89 | 10.17 | 13.0 | 11.73 | 11.23 | |
| 1886—95 | 11.16 | 10.89 | 13.18 | 12.01 | 10.93 | |
| Producția la hectar [3]) | | | | | | |
| Europa răsăriteană | | | | | | |
| 1876—85 | 6.69 | 6.20 | 6.92 | 5.96 | 10.06 | |
| 1886—95 | 7.36 | 6.64 | 7.78 | 6.45 | 10.40 | |
| Producția la hectar [3]) | | | | | | |
| Statele Unite | | | | | | |
| 1876—85 | 8.35 | 8.18 | 12.45 | 10.09 | 15.89 | |
| 1886—95 | 8.58 | 7.95 | 12.66 | 9.36 | 14.79 | |

[1]) Porumbul în Statele Unite: 379.2; 426.9; 471.4; 465.8

[2]) Aceste cifre, de la p. 21, autorii le iau din lucrarea lui și Bucovina; datele pe perioadele 1876—85 și 1886—95 reprezintă

[3]) Aceste cifre, de la p. 26, sînt luate și ele din lucrarea lui

*Vezi volumul de față, p. 456—459. — *Nota red.*



mil. chintale metrice

| în% | | | | | | p. 37 | p. 39 |
|---|---|---|---|---|---|---|---|
| Grîu | Secară | Orz | Ovăz | Porumb | Total | Populația Europei, Americii și Australiei | % |
| 100 | 100 | 100 | 100 | 100 | 100 | 440 mil. = | 100 |
| 105 | 109 | 104 | 112 | 111 | 108 | 466 | 106 |
| 107 | 102 | 109 | 115 | 123 | 112 | 495 | 112 |
| 116 | 122 | 122 | 128 | 124 | 122 | 526 | 119 |
| 103 | 57 | 43 | 71 | 19 [2]) | | | |
| 96 | 56 | 39 | 73 | 17 [2]) | | | |
| kg. pe cap de locuitor | | | | | | | |
| 102 | 153 | 45 | 82 | 45 [2]) | | | |
| 110 | 145 | 49 | 79 | 47 [2]) | | | |

((adică mai mult de 75% în Statele Unite)).

*Sundbärg*, care include în Europa răsăriteană Ungaria, Galiția producția de cereale *în kilograme pe cap de locuitor*.

Sundbärg și reprezintă producția la *ha* în chintale metrice.

www.dacoromanica.ro

## Consumul pe cap de *locuitor* (kilograme)

*Europa*

| | grîu | secară | orz | ovăz | porumb |
|---|---|---|---|---|---|
| 1878–82 | 111.9 | 89.8 | 44.4 | 76.7 | 36.7 |
| 1883–87 | 112.4 | 92.3 | 42.5 | 74.5 | 33.3 |
| 1888–92 | 108.1 | 81.8 | 41.4 | 70.6 | 35.3 |
| 1893–97 | 116.1 | 91.9 | 45.2 | 75.6 | 34.9 |

*Statele Unite*

| | | | | | |
|---|---|---|---|---|---|
| 1878–82 | 100 | 9 | 19 | 101 | 592 |
| 1883–87 | 107 | 8 | 21 | 131 | 621 |
| 1888–92 | 105 | 8 | 23 | 129 | 648 |
| 1893–97 | 78 | 6 | 16 | 117 | 525 |

Aici au intrat următoarele țări [1]):

„Statistisches Jahrbuch für das Deutsche Reich", 1915

| | Producția medie de grîu mil. chintale metrice 1878–82 | 1893–7 | mil. tone (1 000 kg) 1913 | Producția: secară mil. chintale metrice 1878–82 | 1893–7 |
|---|---|---|---|---|---|
| 1. Belgia | 4.7 | 5.0 | 0.40 | 4.2 | 5.2 |
| 2. *Bulgaria* | 7.4 | 9.9 | 1.65 | 1.9 | 1.9 |
| 3. Danemarca | 1.2 | 1.0 | 0.2 | 4.4 | 4.8 |
| 4. Germania | 23.7 | 29.5 | 3.97 | 58.5 | 70.6 |
| 5. *Finlanda* | 0.01 | 0.04 | 0.004 | 2.4 | 3.1 |
| 6. Franța | 75.2 | 84.0 | 8.7 | 17.6 | 16.7 |
| 7. *Grecia* | 1.4 | 1.3 | ? | 0 | 0 |
| 8. Marea Britanie | 22.1 | 15.0 | 1.4 | 0.4 | 0.5 |
| Irlanda | | | 0.03 | | |
| 9. Italia | 40.3 | 33.2 | 5.83 | 1.3 | 1.1 |
| 10. Olanda | 1.4 | 1.2 | 0.1 | 2.6 | 3.1 |
| 11. Austro-Ungaria | 37.9 | 52.4 | 1.6 | 29.5 | 31.2 |
| Ungaria | | | 4.5 | | |

[1]) Țările subliniate = „Europa **răsăriteană**"



Europa + Statele Unite

| grîu | secară | orz | ovăz | porumb |
|---|---|---|---|---|
| 118.2 | 79.4 | 41.9 | 82.6 | 127.5 |
| 118.2 | 80.7 | 40.1 | 86.1 | 132.1 |
| 114.1 | 71.2 | 39.4 | 83.1 | 136.9 |
| 116.1 | 79.0 | 41.3 | 85.7 | 125.2 |

(Europa + Statele Unite (p. 93))

| primele 4 feluri de cereale | Europa (primele 4 feluri de cereale) | St. Unite (primele 4 feluri de cereale) |
|---|---|---|
| 322.2 | 323.4 | 314.5 |
| 325.2 | 321.7 | 346.9 |
| 307.8 | 302.0 | 341.8 |
| 322.1 | 328.8 | 284.5 |

„Statistisches Jahrbuch für das Deutsche Reich", 1915

## Producția la *ha* în chintale metrice (100 de kilograme)

| mil. tone 1913 | grîu (2) 1876/85 | 1886/95 | 1913 | secară 1876/85 | 1886/95 | 1913 |
|---|---|---|---|---|---|---|
| 0.57 | 16.3 | 18.5 | 25.2 | 14.9 | 16.9 | 22.0 |
| 0.27 | | | 16.0 | | | 14.9 |
| 0.43 | 22.0 | 25.2 | 33.7 | 15.9 | 16.0 | 17.6 |
| 10.43 | 12.7 | 13.7 | 20.7 | 9.8 | 10.6 | 17.2 |
| 0.24 | 10.6 | 11.8 | 10.9 | 9.7 | 10.6 | 9.9 |
| 1.27 | 11.2 | 11.9 | 13.3 | 10.0 | 10.6 | 10.6 |
| ? | — | — | — | — | — | — |
| 0 | 18.2 | 20.1 | 21.1 | — | — | — |
| 0.005 | | | 25.6 | | | |
| 0.14 | 8.0 | 7.4 | 12.2 | — | — | 11.4 |
| 0.42 | 16.9 | 18.7 | 24.2 | 12.9 | 14.3 | 18.5 |
| 2.70 | 10.8 | 10.7 | 13.4 | 9.9 | 9.9 | 13.8 |
| 1.34 | 9.6 | 12.4 | 12.8 | 8.3 | 10.2 | 11.9 |

(2) Pentru anul 1913 datele sînt luate din „Statistisches Jahrbuch für das Deutsche Reich", 1915. Restul, p. 781.

www.dacoromanica.ro

| | grîu | | | secară | |
|---|---|---|---|---|---|
| | mil. chintale metrice 1878–82 | 1893–7 | mil. tone 1913 | mil. chintale metrice 1878–82 | 1893–7 |
| 12. Portugalia | 1.7 | 1.9 | ? | 1.3 | 1.3 |
| *13. România* | 13.4 | 15.4 | 2.3 | 1.2 | 2.1 |
| 14. *Rusia (europeană + Polonia)* | 55.1 | 112.6 | 22.8 | 152.9 | 198.3 |
| 15. Suedia – Norvegia | 0.9 | 1.2 | 0.2 | 4.9 | 5.7 |
| Norvegia | | | 0.08 | | |
| 16. Elveția | 1.0 | 0.9 | 0.1 | 0.5 | 0.4 |
| *17. Serbia* | 2.4 | 2.2 | 0.4 | 0.3 | 0.3 |
| 18. Spania | 23.1 | 24.7 | 3.0 | 5.1 | 4.4 |
| *19. Turcia (europeană)* | 7.7 | 5.6 | ? | 3.2 | 3.5 |
| Europa | 320.9 | 397.3 | Σ=57.0 | 292.6 | 354.4 |
| 20. Algeria | 5.6 | 6.1 | 1.0 | 0 | 0 |
| 21. Egiptul | 4.8 | 3.3 | ? | — | — |
| 22. Argentina | 3.3 | 16.2 | 5.4 | — | — |
| 23. Australia | 8.5 | 8.7 | 2.4 | — | — |
| 24. Canada | 8.2 | 11.1 | 6.3 | 0.5 | 0.5 |
| 25. „Colonia Capului și Natal" | 1.0 | 0.8 | 0.1 | — | — |
| 26. Chile | 4.1 | 3.9 | 0.6 | — | — |
| 27. India | 69.4 | 62.3 | 9.9 | — | — |
| 28. Japonia | 3.7 | 5.1 | 0.7 | 4.2 | 8.4 |
| 29. Tunisia | 1.0 | 1.8 | 0.1 | — | — |
| 30. Uruguay | 0.8 | 1.8 | 0.1 | — | — |
| 31. Statele Unite | 122.7 | 124.2 | 20.8 | 6.3 | 6.7 |
| Țările neeuropene | 233.6 | 245.4 | Σ=47.4 | 11.1 | 15.7 |
| *Lumea întreagă* | =554.5 | 642.7 | 104.4 | 303.7 | 370.1 |
| Luxemburg | | | 0.02 | | |
| Mexic | | | 0.3 | | |
| Noua Zeelandă | | | 0.1 | | |

**N.B.** Vezi concluziile generale la pagina următoare *. **N.B.**

* Vezi volumul de față, p. 461 — *Nota red.*



| | grîu | | | secară | | |
|---|---|---|---|---|---|---|
| mil. tone 1913 | 1876/85 | 1886/95 | 1913 | 1876/85 | 1886/95 | 1913 |
| ? | — | — | — | — | — | — |
| 0.09 | — | 10.6 | 14.1 | — | — | 10.5 |
| 24.69 | 5.3 | 5.6 | 9.1 | 6.0 | 6.4 | 8.5 |
| 0.56 | 13.1 | 14.8 | 24.2 | 13.4 | 14.4 | 14.1 |
| 0.02 | | | 17.6 | | | 16.3 |
| 0.05 | — | — | 22.0 | — | — | 19.2 |
| 0.04 | — | — | 10.7 | — | — | 8.7 |
| 0.71 | — | — | 7.8 | — | — | 9.1 |
| | — | — | | — | — | |
| Europa apuseană | 10.9 | 11.2 | | 10.2 | 10.9 | |
| Europa răsăriteană | 6.7 | 7.4 | | 6.2 | 6.6 | |
| | 8.8 | 9.2 | | 7.3 | 7.8 | |
| 0.00 | | | 7.2 | | | 13.7 |
| — | | | | | | |
| 0.03 | | | 7.8 | | | 9.0 |
| — | | | (7-10-16) | | | 8.1 |
| 0.06 | | | 14.1 | | | 12.1 |
| 0.00 | | | 4.5 | | | — |
| 0.04 | | | 14.4 | | | 13.0 |
| — | | 6.3 | 8.3 | | | — |
| — | — | 10.9 | 14.4 | | 11.9 | 15.2 |
| — | — | | | | | — |
| 0.00 | | | 4.5 | | | 8.4 |
| 1.05 | 8.3 | 8.6 | 10.2 | 8.2 | 7.9 | 10.2 |
| | | | | | | |
| | | | | | | |
| 0.02 | | | | | | |
| 0.00 | | | | | | |
| 0.00 | | | | | | |

www.dacoromanica.ro

**Consumul** pe cap de locuitor (kilograme)

| | | Germania | Franța | Marea Britanie | Italia | Austro-Ungaria | Rusia |
|---|---|---|---|---|---|---|---|
| grîu | 1878—82 | 55.3 | 214.0 | 188.1 | | — | — |
| | 1883—87 | 57.2 | 213.0 | 164.6 | | 91.8 | — |
| | 1888—92 | 59.8 | 213.0 | 171.1 | 123 | 92.5 | 18.9 |
| | 1893—97 | 71.8 | 204.0 | 167.0 | | 100.5 | 37.4 |
| | 1913*) | 96 | | | | | |
| secară | 1878—82 | 129.3 | 38.0 | 1.3 | — | — | — |
| | 1883—87 | 118.6 | 37.0 | 2.1 | ? | 66.2 | — |
| | 1888—92 | 108.5 | 36.0 | 2.1 | 3.3 | 60.4 | 111.0 |
| | 1893—97 | 126.7 | 38.0 | 2.7 | 2.9 | 59.2 | 139.0 |
| | 1913*) | 153 | | | | | |
| orz | 1878—82 | 48.7 | 31.0 | ? | — | — | — |
| | 1883—87 | 51.8 | 31.0 | 67.0 | ? | 41.9 | — |
| | 1888—92 | 55.8 | 32.0 | 68.6 | 6.0 | 37.6 | 17.8 |
| | 1893—97 | 59.8 | 31.0 | 71.7 | 5.2 | 38.4 | 27.1 |
| | 1913*) | 108 | | | | | |
| ovăz | 1878—82 | 89.1 | 91.0 | ? | — | — | — |
| | 1883—87 | 84.1 | 95.0 | 84.6 | ? | 51.9 | — |
| | 1888—92 | 86.9 | 96.0 | 87.4 | 8.1 | 48.8 | 48.1 |
| | 1893—97 | 85.3 | 92.0 | 85.8 | 7.2 | 51.6 | 65.7 |
| | 1913*) | 128 | | | | | |
| porumb | 1878—82 | 5.1 | 20.6 | 48.5 | | — | — |
| | 1883—87 | 3.8 | 23.4 | 41.7 | 65.0 | 68.2 | — |
| | 1888—92 | 8.4 | 23.3 | 44.9 | | 77.6 | 2.3 |
| | 1893—97 | 14.4 | 22.4 | 53.8 | | 82.2 | 4.7 |

*) „Statistisches Jahrbuch für das Deutsche Reich", 1915.

Aceste cifre pe 1913, introduse cu creionul, sînt *vădit necomparabile*, deoarece chiar cifrele pe 1893/7 sînt *mult* **mai mari.**

www.dacoromanica.ro

Concluziile generale ale autorilor:

„Așa cum am mai arătat, în ultimul deceniu, datorită unor condiții deosebite în ce privește desimea populației și mijloacele de comunicație, producția de cereale s-a dezvoltat în mod diferit în diferitele țări și state. În centrul Europei apusene, care — dacă ne putem astfel exprima — se dezvoltă în mod urbanist, în Anglia, Belgia, Olanda etc., concomitent cu micșorarea suprafeței cultivate și cu creșterea relativă a producției la hectar a scăzut producția de grîu, secară, orz și porumb, în timp ce producția de ovăz, folosit în special ca nutreț pentru vite, a crescut. N.B.

În celelalte regiuni ale Europei apusene, în afară de cele de graniță, se observă unele oscilații; extinderea suprafeței cultivate a încetat, dar producția la hectar a crescut considerabil și producția continuă să sporească la aproape toate culturile cerealiere. În regiunile de graniță dintre Europa apuseană și cea răsăriteană, în Suedia, Polonia, Galiția, Ungaria etc., producția totală crește foarte mult în urma extinderii suprafețelor cultivate și, într-o măsură și mai mare, datorită sporirii considerabile a producției la hectar. În Europa răsăriteană, datorită în special extinderii suprafețelor cultivate, s-a obținut o creștere extraordinară a producției de cereale, dar numai la culturile cerealiere de bază, nu și la cele secundare. N.B.

Printre regiunile de peste ocean trebuie, de asemenea, să deosebim, de o parte, țările care, ca, de pildă, Statele Unite, Canada, Argentina și Uruguay, datorită așezării lor geografice sau ca urmare a dezvoltării căilor de comunicație și a rețelei lor de căi ferate au ajuns să aibă legături mai strînse cu centrele dens populate din Europa apuseană, și, de altă parte, celelalte țări. Cele dintîi și-au dezvoltat producția lor cerealieră în special prin extinderea adesea impetuoasă a suprafețelor cultivate; dintre celelalte doar puține și-au mărit producția. Ca urmare a acestei producții limitate, Egiptul și Japonia importă cereale, Algeria și Tunisia, datorită politicii economice franceze, sînt țări care aprovizionează în special Franța, N.B.

www.dacoromanica.ro

N.B. iar India, Africa de sud și Australia, ca o consecință a condițiilor lor demografice și a slabei dezvoltări a rețelei lor de căi de comunicație, nu au produs surplusuri mari și permanente, care să depășească nevoile lor interne" (p. 36).

## CĂILE FERATE [48]

„Statistisches Jahrbuch für das Deutsche Reich", anul XXXVI, 1915, Berlin, 1915 (2 mărci). „Cronici internaționale", tabelul 31 (p. 46 *). „Căile ferate din lumea întreagă în 1890 și 1913". ((Izvor: „Archiv für Eisenbahnwesen" (editat de guvernul regal al Prusiei), 1892 și 1915.)

Împărțirea în trei grupuri (**1**, **2** și 3) a fost făcută de mine

Σ (și ΣΣ) îmi aparține mie; la fel și ordinea în care sînt așezate

| | (kilometri) 1890 | 1913 |
|---|---|---|
| (1) ***Marea Britanie și Irlanda*** | 32 297 | 37 717 |
| (1) ***Malta, Jersey, Man*** | 110 | 110 |
| (1) ***Portugalia*** | 2 149 | 2 983 |
| (2) Spania | 9 878 | 15 350 |
| (1) ***Franța*** | 36 895 | 51 188 |
| (1) ***Belgia*** | 5 263 | 8 814 |
| (1) ***Țările de jos*** (+ Luxemburg) | 3 060 | 3 781 |
| (1) ***Elveția*** | 3 190 | 4 863 |
| (2) Italia | 12 907 | 17 634 |
| (2) Suedia, Norvegia și Danemarca | 11 566 | 21 354 |
| (1) ***Țările vechi din Europa apuseană, posesoare de colonii*** | 82 964 | 109 456 |
| Europa apuseană. Σ | 117 315 | 163 794 |
| (2) Germania | 42 869 | 63 730 |
| Europa apuseană. ΣΣ | 160 184 | 227 524 |
| (2) Europa apuseană. ***Țările bulgaro-maghiare*** | 77 220 | 118 068 |
| (3) Austro-Ungaria (+ Bosnia + Herțegovina) | 27 113 | 46 195 |
| (3) Rusia (europeană) (+ Finlanda) | 30 957 | 62 198 |
| (3) România | 2 543 | 3 763 |
| (3) Serbia | 540 | 1 021 |

www.dacoromanica.ro

| | | |
|---|---|---|
| (3) Turcia europeană | } 1 765 | 1 994 |
| (3) Bulgaria | | 1 931 |
| (3) Grecia | 767 | 1 609 |
| Balcanii. Σ | 5 615 | 10 318 |
| (3) Europa răsăriteană. ΣΣ | 63 685 | 118 711 |
| Întreaga Europă: | 223 869 | 346 235 |

(kilometri)

| *America:* | 1890 | 1913 |
|---|---|---|
| Canada (+ Newfoundland) | 22 712 | 48 388 |
| St. Unite (+ Alaska 1 054 km) | 268 409 | 410 918 |
| Mexic | 9 800 | 25 492 |
| America Centrală [1]) | 1 000 | 3 227 |
| Insulele Antile [2]) | 2 338 | 6 022 |
| America de Nord şi America Centrală. Σ | 304 259 | 494 047 |
| Columbia şi Venezuela | 1 180 | 2 020 |
| Guyana Britanică | 35 | 167 |
| Guyana Olandeză | — | 60 |
| Brazilia | 9 500 | 24 985 |
| Paraguay şi Uruguay | 1 367 | 3 011 |
| Argentina | 9 800 | 33 215 |
| Chile, Bolivia, Peru, Ecuador | 5 276 | 12 603 |
| America de Sud. Σ | 27 158 | 76 061 |
| Întreaga Americă | 331 417 | 570 108 |

(kilometri)

| | 1890 | 1913 |
|---|---|---|
| toate posesiunile franceze | 40 | 224 |
| toate posesiunile britanice | [23 181] | 49 185 |
| toate posesiunile olandeze | — | 60 |
| Statele Unite | 268 409 | 410 918 |
| Porto Rico | 18 | 547 |
| Mexic + America Centrală + Antile | 12 646 | 33 340 |
| America de Sud (afară de colonii) | 27 123 | 75 834 |
| Total | 331 417 | 570 108 |

www.dacoromanica.ro

| | | 1913 |
|---|---|---|
| [1]) | Guatemala | 987 km |
| | Honduras | 241 |
| | Salvador | 320 |
| | Nicaragua | 322 |
| | Costa Rica | 878 |
| | Panama | 479 |
| | Σ = | 3 227 |

| | | | | # | 1890 |
|---|---|---|---|---|---|
| [2]) independente | Cuba | 3 752 | ..... | | 1 731 |
| | Republica Dominicană | 644 | ..... | | 115 |
| | Haiti | 225 | | | |
| | Jamaica | 313 | britanică | | |
| | Porto Rico | 547 | a Statelor Unite | | 18 |
| | Martinica | 224 | a Franței | | 474 |
| | Barbados | 175 | britanic | | |
| | Trinidad | 142 | britanic | | |
| | Σ = | 6 022 | | | 2 338 |

În „Cronica internațională" pe 1903, editată pentru prima oară, figurează pentru anul 1890:

| | |
|---|---|
| Cuba | 1 731 |
| Republica Dominicană | 115 |
| „Insulele Antile" | 492 |
| (km) | 2 338 |

(#) Aceste cifre le-am luat din „Archiv für Eisenbahnwesen" 1892, p. 496; cifra *474* cuprinde *și* Jamaica, *și* Martinica, *și* Barbados, *și* Trinidad.

Pentru anul 1890 putem socoti:

| | | |
|---|---|---|
| cele franceze (Martinica) | 40 km | Σ = 2 338 |
| cele britanice | 434 | |
| ale Statelor Unite (Porto Rico) | 18 | |
| independente | 1 846 | |

| Asia: | | 1890 | 1913 |
|---|---|---|---|
| Asia Mică, Siria, Arabia și Ciprul britanic (98 km) | | 800 | 5 468 |
| Persia | | 30 | 54 |
| India britanică | britanice | 27 000 | 55 761 |
| Ceylon | britanice | 308 | 971 |
| Indiile Olandeze | Java, Sumatra | 1 361 | 2 854 |

www.dacoromanica.ro

| | | |
|---|---|---|
| Statele malaieze (Borneo, Celebes etc.) [4] | 100 | 1 380 |
| India portugheză | 54 | 82 |
| Siam | — | 1 130 |
| Indochina şi *Filipinele* (ale Statelor Unite) [1] | 105 | 3 697 |
| Rusia (Siberia şi Asia centrală) [3] | 1 433 | 15 910 |
| China | 200 | 9 854 |
| Japonia (+ Coreea) | 2 333 | 10 986 |
| Toate posesiunile britanice (Cipru, India + Ceylon, Malacca)... | 27 408 | 58 204 |
| Toate posesiunile *franceze* | 105 | 2 493 |
| Întreaga Asie | 33 724 | 108 147 |

[4]) Borneo *Britanic* (partea *britanică* din Borneo) în 1912 după „The Statesman's Year-Book“: 130 de *mile* (idem în 1915).

Celebes (*olandez*) *?*

*N.B.* Pe cît se vede, *toate* „statele malaieze“ trebuie trecute la posesiunile britanice pentru 1901 figurează *439* km

| | 1913 km | |
|---|---|---|
| [1]) Cochinchina, Cambodgia, Anamul, Tonkinul | 2 398 | franceze |
| Pondichéry .... | 95 | francez |
| Totalul celor franceze | 2 493 | |
| *Malacca* | 92 | britanică |
| Filipinele | 1 112 | ale St. Unite |
| | Σ = 3 697 | |

Cifra 105 pentru anul 1890 se referă la Cochinchina, Pondichéry şi Tonkin (prin urmare, toate sînt franceze).

[3]) Calea ferată din China de răsărit (1 480 km) este socotită ca aparţinînd *Chinei* (în 1913).


www.dacoromanica.ro

| *Africa:* | 1890 | 1902: | 1913 |
|---|---|---|---|
| Algeria şi Tunisia | 3 104 | | 6 382 |
| Congo Belgian | — | | 1 390 |
| Egiptul (+ Sudanul) | 1 547 | 1 503 | 5 946 |
| Uniunea Sud-Africană | 3 825 | 470 | 17 628 |
| Coloniile engleze | [98][6] | 27 | 3 790 |
| (*) „ germane | — | 992 | 4 176 |
| (*) „ italiene | — | 1 160 | 155 |
| (*) „ portugheze | [292][6] | | 1 624 |
| (*) „ franceze | [520][5] | | 3 218 |
| (*) | [910][2] | | 12 963 |
| Întreaga Africă | 9 386 | | 44 309 |
| toate posesiunile engleze | [5 470] | | 27 364 |
| „ „ franceze | 3 624 | | 9 600 |

[6]) repartizare aproximativă
În 1885 Neumann-Spallart dă cifra de 147 km (!!) pentru insula Mauriciu şi 440 (!!!) pentru Angola + Mozambic!!

[5]) Luat din „Archiv für Eisenbahnwesen", 1892, p. *1229*

[2]) se referă la:

| 1902: | | 1890: |
|---|---|---|
| 169 | (posesiuni britanice) insula Mauriciu ..... | |
| 127 | franceze, Réunion ..... | 126 |
| | franceze, „regiunea Senegal"? ..... | 394 |
| 543 | portugheze, Angola ..... | |
| 449 | portugheze, Mozambic ..... | |

| | **Australia:** | 1890 | 1913 |
|---|---|---|---|
| Imperiul britanic | Uniunea australiană | 15 769 | 30 626 |
| Imperiul britanic | Noua Zeelandă | 3 120 | 4 650 |
| Statele Unite: Hawai (cu insulele Maui: 11 km şi Oahu: 91) | | — | 142 |
| | Întreaga Australie | 18 889 | 35 418 |
| | Total | 617 285 | 1 104 217 |

| (Împreună cu coloniile) | 1890 | 1913 |
|---|---|---|
| Statele Unite ..... | 268 427 | 412 719 |
| Imperiul britanic ..... | 107 355 | 207 856 |
| Rusia..... | 32 390 | 78 108 |
| Germania ..... | 42 869 | 67 906 |
| Franţa ..... | 40 664 | 63 505 |
| | 491 705 | 830 094 |

www.dacoromanica.ro

| | 1890 | 1913 |
|---|---|---|
| 4 mici state coloniale (Belgia, Olanda, Portugalia, Italia) | 25 086 | 39 377 |
| 11 state necoloniale (restul Europei) | 57 362 | 98 080 |
| # Japonia | 2 333 | 10 986 |
| # State semicoloniale — din Asia | 1 030 | 16 506 |
| # State semicoloniale — din America | 12 646 | 33 340 |
| America de Sud (10 state) | 27 123 | 75 834 |
| Total ..... | 617 285 | 1 104 217 |
| # iar dacă scoatem primele 5 | 125 580 | 274 123 |
| State independente şi semiindependente din Asia şi America | 43 132 | 136 666 |

*Toate* coloniile (America, Asia, Africa şi Australia) — *Asia, Africa şi Australia*

| 1890: | 1913: | Coloniile: | 1890: | 1913: |
|---|---|---|---|---|
| 74 948 | 170 029 | britanice ..... | 51 767 | 120 844 |
| 3 769 | 12 317 | franceze ..... | 3 729 | 12 093 |
| 1 361 | 2 914 | olandeze ..... | 1 361 | 2 854 |
| 346 | 1 706 | portugheze ..... | 346 | 1 706 |
| 1 433 | 15 910 | Rusia ..... | 1 433 | 15 910 |
| — | 1 390 | belgiene ..... | — | 1 390 |
| — | 155 | italiene ..... | — | 155 |
| — | 4 176 | germane ..... | — | 4 176 |
| 18 | 1 801 | St. Unite ..... | — | 1 254 |
| 81 875 | 210 398 | Toate coloniile | 58 636 | 160 382 |
| | | Japonia ..... | 2 333 | 10 986 |
| Semicolonii: | | Asia Mică, Persia, Siam şi China | 1 030 | 16 506 |
| | | Total | 61 999 | 187 874 |

| | | |
|---|---|---|
| Europa ..... | 223 869 | 346 235 |
| Statele Unite ..... | 268 409 | 410 918 |
| ββ toate coloniile ..... | 81 875 | 210 398 |

| | | |
|---|---|---|
| # semicolonii: Asia ..... | 1 030 | 16 506 |
| # „ America ..... | 12 646 | 33 340 |
| (Mexic, America Centrală + Antile) | | |
| Japonia ..... | 2 333 | 10 986 |
| America de Sud (fără colonii) ..... | 27 123 | 75 834 |
| Total | 617 285 | 1 104 217 |
| # αα | 43 132 | 136 666 |
| αα + ββ | 125.0 | 347.1 |



www.dacoromanica.ro

Principalul izvor este „Archiv für Eisenbahnwesen". Anul apariției 1892 (revista apare de 15 ani) l-am consultat. Completările au fost introduse în paginile precedente.

Pe 1890 „statele malaieze" sînt prezentate *numai* împreună, iar în paranteze *nu* figurează nimic (nu figurează cuvintele: „Borneo, Celebes etc.", pe care le găsim în „Statistisches Jahrbuch für das Deutsche Reich" pe anul 1915.

Există date pe decenii: 1840 și anii următori (pînă în 1890) — reproduse și în Dicționarul enciclopedic Brockhaus.

Ni se prezintă calculul prețului de cost al unei construcții de cale ferată (în cea mai mare parte pe anii 1888—1891).

Europa în medie $302._5$ mii mărci pentru 1 km
În afara Europei „ „ $160._6$ „ „ „ „ „

$\Sigma = 131$ mlrd. mărci

$212._1$ în medie pentru lumea întreagă, adică aproximativ *131 mlrd.* mărci ($212._1 \times 617._3$ mii)
$212._1 \times 200$ mii = 40 000 de milioane *.

Este instructiv să comparăm aceste date cu privire la căile ferate cu următoarele cifre („Statistisches Jahrbuch für das Deutsche Reich". 1915)

Producția de cărbune (mil. tone)

| | Germania | Franța | Rusia | Marea Britanie | St. Unite |
|---|---|---|---|---|---|
| 1892 | $92._5$ | $26._1$ | $6._9$ | $184._7$ | $162._7$ |
| 1912 | $255._7$ | $39._2$ (1911) | $31._0$ | $264._6$ | $450._2$ (1911) |

Producția de fontă (în mil. tone) **

| | | | | | |
|---|---|---|---|---|---|
| 1892 | $4._9$ | $2._0$ | $1._1$ | $6._8$ | $9._3$ |
| 1912 | $17._6$ | $4._9$ | $4._2$ | $9._0$ | $30._2$ |

N.B. E izbitoare disproporția dintre dezvoltarea producției de fier și cărbune, de o parte, și construcția de căi ferate, de altă parte (monopol = colonii).

În legătură cu problema monopolurilor și a capitalului financiar!!

* Vezi *V. I. Lenin.* Opere complete, vol. 27, București, Editura politică, 1964, ed. a doua, p. 401. — *Nota red.*

** Op. cit., p. 402.

www.dacoromanica.ro

REVISTA „DIE BANK"

Revista „Die Bank", 1910, p. 222

*Cursul bursei şi curba conjuncturii pe anii* 1898—1909

——— *C u r s u l  b u r s e i* (cursul acţiunilor „Disconto-Commandit", Harpener, Bochumer şi Allgemeine Elektrizitätsgesellschaft, în medie la sfîrşitul lunii).

——— *P r e ţ u l  f o n t e i* (cotarea fontei engleze (Glasgow) la bursa din Hamburg, în medie pe trimestru).

..... *P i a ţ a  m u n c i i* (afluenţa de muncitori la bursele muncii din Germania, în medie pe trimestru. Pentru a uşura comparaţia, curba pieţei muncii este însemnată în mod *invers*, cu maximul *în jos*).

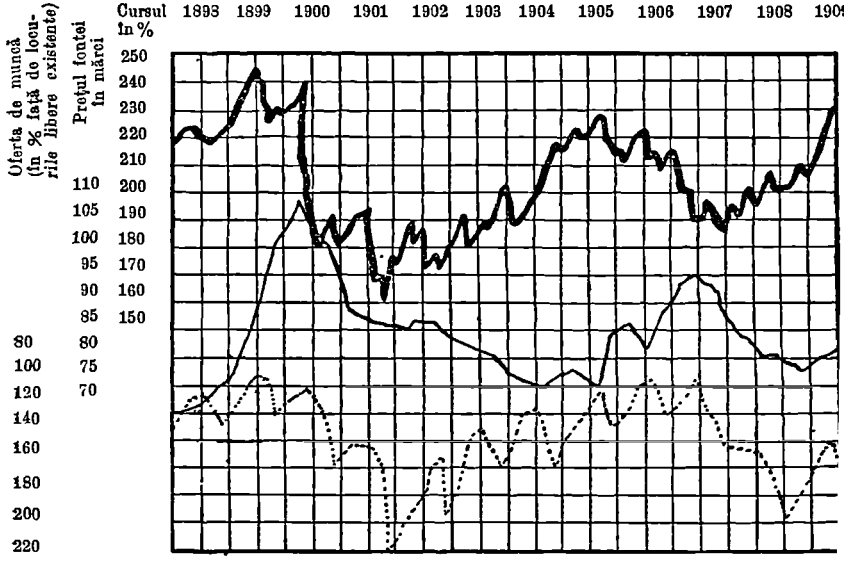


Această diagramă este luată din articolul lui Alfred *Lansburgh*. „Capacitatea de previziune a bursei" („Die Bank", 1910, I, p. 222).

www.dacoromanica.ro

Este bună pentru ilustrarea oscilațiilor *concrete* și a tendințelor *generale* în cursul unui ciclu complet din zilele noastre (criza din 1900, depresiunea din 1907, avîntul din 1898—99 etc.).

SITUAȚIA CĂILOR FERATE

„The Statesman's Year-Book" pe *1915* (Londra, 1915) (Anul LII). Editat de J. Scott Keltie.
„Imperiul britanic", *1913—4*

Căile ferate în funcțiune (Railways open)

| | |
|---|---|
| Regatul Unit | +8 Malta 23 441 mile |
| India | *34 656* |
| Cipru | 61 |
| Ceylon | 605 |
| Straits Settlements și statele federative malaieze | 771 |
| „Borneo și Sarawak" | 130 |
| Asia (fără India) | 1 567 |
| Australia și Oceania | 23 021 |
| Africa | 17 485 |
| America | 31 953 |
| ΣΣ = | 134 131* |

1 milă = 1.$_6$ km; 134 × 1.$_6$ = 214.$_4$ mii km; 130 × 1.$_6$ = 208.$_0$
771 × 1.$_6$ = 1 233.$_6$ + 208 = 1 441 km

Căile ferate în coloniile *olandeze* (la sfîrșitul anului 1913)

1 512 mile — Java
209 „ Sumatra, „Indiile Orientale Olandeze", inclusiv Borneo și Celebes etc.
Σ = 1 721 „

1 721 × 1.$_6$ = 2 753.$_6$ km

În Indiile Occidentale Olandeze (Surinam = Guyana olandeză, Curaçao) *nu există* căi ferate.

# *Neumann-Spallart*. „Übersichten der Weltwirtschaft". Anul apariției: 1883—4.

* Așa e în „The Statesman's Year-Book". — *Nota red.*

www.dacoromanica.ro

p. 508. „Începînd din 1882, pe *insula Mauriciu*, nu s-a mai construit nimic la cele două căi ferate, care au o lungime de 92 de mile".

Ibidem, p. 5 1 2.

1885

Angola = 350 +
Mozambic = 90
440 km

92 de mile × 1.$_6$ = 147.$_2$ km + 440 = 587
147.$_2$ : 587 = 25.$_1$%

1890

Σ 1890 = 910
− 520
390 km

*aproximativ*
98 km engleze (ins. Mauriciu)
292 „ portugheze (Angola și Mozambic)

390 × 25.$_1$ = 97.$_{89}$

+ 390
520 franceze
Σ = 910

# Ibidem, p. 504. Jamaica (1885) — 107 km
Barbados 42
Martinica (linii de cale ferată „scurte")? ***nu există date...***

| | 1890 | 1913 |
|---|---|---|
| Jamaica | | 313 |
| Martinica | | 224 |
| Barbados | | 175 |
| Trinidad | | 142 |
| | Σ = 474 | 854 |

*să presupunem* că în 1890 erau în Martinica 40 km (mai puțin decît în Barbados)

*4* state mici cu colonii

| | | | |
|---|---|---|---|
| Olanda | + 3 060 | 3 781 | |
| | 1 361 | 2 854 | → 2 914 |
| | | | − 2 854 |
| | 4 421 | 6 635 | 60 |
| Portugalia | 2 149 | 2 983 | |
| | 346 | 1 706 | |
| Belgia | 5 263 | 8 814 | |
| | — | 1 390 | |
| Italia | 12 907 | 17 634 | |
| | — | 155 | |
| Σ = | 25 086 | 39 317 | |

www.dacoromanica.ro

(11 state)

| | | |
|---|---|---|
| Spania | 9 878 | 15 350 |
| Elveția | 3 190 | 4 863 |
| Scandinavia | 11 566 | 21 354 |
| Austro-Ungaria | 27 113 | 46 195 |
| România | 2 543 | 3 763 |
| Serbia | 540 | 1 021 |
| Bulgaria și Turcia | 1 765 | 1 994 |
| | | 1 931 |
| Grecia | 767 | 1 609 |
| | 57 362 | 98 080 |

## Căi ferate britanice în Africa [1913]

6 399
1 775
5 582
3 872
$\Sigma =$ 17 628
5 946
3 790 (1 099 + 192 + 418 + 302 + 1 567 + 212 = 3 790)
27 364

| | Asia | America | Britanice în Asia: | |
|---|---|---|---|---|
| | 1890 | | 1913 | |
| Britanice | 27 000 | 22 712 | 55 761 | 56 732 |
| | 308 | 434 | 971 | + 92 |
| | 100 | 35 | 56 732 | 56 824 |
| | 27 408 | 23 181 | + 1 380 | |
| | | | 58 112 | |
| | | | + 92 | Malacca |
| | | | 58 204 | |

| | 1890 | 1913 |
|---|---|---|
| Asia | 33 724 | 108 147 |
| Africa | 9 386 | 44 309 |
| Australia | 18 889 | 35 418 |
| | 61 999 | 187 874 |
| Europa | $166._2$ | $268._9$ |
| Imperiul britanic | $107._3$ | $207._8$ |
| Imperiul rus | $32._4$ | $78._1$ |
| Asia răsăriteană | $3._3$ | $27._5$ |
| America | $308._1$ | $521._9$ |
| $\Sigma =$ | $617._3$ | $1\,104._2$ |
| | 617 283 | 1 104 157 |

| | 1913 |
|---|---|
| Europa | 346 235 |
| America | 570 108 |
| Celelalte | 187 874 |
| $\Sigma =$ | 1 104 217 |

www.dacoromanica.ro

1. Statele Unite
2. Imperiul britanic
3. Rusia
4. Germania
5. Franţa

6. Statele coloniale mici (Olanda, Portugalia, Belgia, Italia)
7. Restul Europei
8. Japonia
9. America de Sud
10. „Semicolonii“...

| | 1890 | 1913 | |
|---|---|---|---|
| Mexic | 9 800 | 25 492 | |
| America centrală | 1 000 | 3 227 | |
| Insulele Antile independente | 1 846 | 4 621 | |
| | 12 646 | 33 340 | |

| | 1890 | 1913 | |
|---|---|---|---|
| Asia Mică | 800 | 5 468 | Asia Mică |
| Persia | 30 | 54 | Persia |
| | | 1 130 | (Siam) |
| China | 200 | 9 854 | (China) |
| | 1 030 | 16 506 | |

| | 1890 | 1913 | | |
|---|---|---|---|---|
| Asia britanică | 27 408 | 58 204 | | |
| Africa „ | 5 470 | 27 364 | | |
| Australia „ | 18 889 | 35 276 | | |
| Anglia | 51 767 | 120 844 | | |
| Franţa | 3 729 | 12 093 | | |
| Olanda | 1 361 | 2 854 | | Portugalia |
| Portugalia | 292 | 1 624 | | 54... 82 |
| Belgia | — | 1 390 | | +292... 1 624 |
| Italia | — | 155 | | |
| Germania | — | 4 176 | | 346 1 706 |
| Statele Unite | — | 1 112 | | |
| | | 142 | + | |
| | | | | Rusia |
| *Coloniile:* | Σ = 57 149 | 144 390 | | +1 433...15 910 |
| Japonia | 2 333 | 10 986 | | |
| Semicolonii {Asia Mică, Persia, Siam, China} | 1 030 | 16 506 | | |
| | 60 512 | 171 882 | | |
| | 1 433 | 15 910 | | |
| | 61 945 | 187 792 | | |
| | 54 | 82 | | 61 999 187 874 |

www.dacoromanica.ro

CAIETUL

„ν"

(„NII")

## *Cuprins*

ν

Imperialism

{*Engels* (dezarmarea) / *Laufenberg*}

*Plehn*. Politica mondială (1)
*Wegener* [1—2]
*Fr. Engels*. „*Dezarmarea*": 3—9
*Fr. Engels*. „Articole pe teme internaționale apărute în ziarul «Volksstaat»": 10—[14]
*Laufenberg:* 15—[24]
„Germania și războiul mondial" [30—32]
*Albrecht Wirth* [24—25 și 33—38]
*Georg Adler*. „Politica socială imperialistă". 1897 [39]
*A. Siegfried*. „Noua Zeelandă". 1909 [40—41]
*Hoetzsch*. „Turkestanul" (42—3)
(p. 38: Congresul junilor egipteni)
42—43: Panislamismul.
Socialismul în China... *44*

„REVISTA POLITICĂ INTERNAȚIONALĂ"

„*La Revue politique internationale*", 1915, martie — aprilie (nr. 14) (Lausanne).

„*Rusia democrată și războiul*" de d-l Grigori Aleksinski, fost deputat în Dumă ((p. 168—186)).

Nota *redacției:* „Este interesant de constatat solidaritatea care, în ciuda tuturor divergențelor principiale, leagă, în mo-

www.dacoromanica.ro

mentul de față, majoritatea revoluționarilor și liberalilor ruși cu țarismul autocrat" (p. 168).

Rusia, spune autorul, nu putea să dorească război (nici chiar Rusia oficială). Ea se pregătea pentru 1918, 1920? Asasinatul a fost comis cu cinci ani *prea devreme??*

[*p. 177:* o notă a redacției (din cartea lui Aleksinski) în care se spune că în Rusia există „*2 guverne*".]

În ciuda altor „ticăloșii" comise de țarism, Rusia a apărat Serbia, care este slabă etc., aceasta e „o faptă bună" (181).

El este pentru neutralizarea strîmtorilor — iar nu pentru „un război de cuceriri", ca Miliukov... victoria aliaților ar fi o binefacere pentru progresul Europei.

## PLEHN. „POLITICA MONDIALĂ"

*Dr. Hans Plehn.* „Politica mondială. Un studiu asupra istoriei universale moderne în perioada de după încheierea alianței anglo-japoneze". Berlin, 1907 (214 p.). Ediția a 3-a.

Un studiu destul de bun, consacrat în cea mai mare parte Angliei și Japoniei (și, indirect, Americii și Rusiei. Anglia — Japonia — Statele Unite — Rusia).

În partea a doua (p. 91—167) se ocupă de organizarea politicii externe a Angliei (*nu* statul, *ci* „societatea").

## WEGENER. „INDIA DE ASTĂZI"

Prof. dr. Georg *Wegener.* „India de astăzi. Bazele și problemele dominației engleze în India" („Studii în legătură cu problemele coloniale". Nr. 61/63. 1 marcă și 20 de pfenigi). Berlin, 1912 (52p.).

Un studiu cît se poate de bun, clar și concis.

India — 4 575 000 km².

315 milioane de locuitori (1911) (1901—297)
(1801—100)

Pericol de război din partea Rusiei: în prezent englezii sînt înarmați acolo „pînă în dinți".

Nu e o singură națiune și nu există o limbă unică.

„Bengalezii" = 70 de milioane. Împărțirea Bengalului de către englezi (pentru a slăbi mișcarea națională) în 1905. În 1911 (încoronarea la *Delhi)* a fost promisă *a b r o g a r e a* acestei măsuri.

www.dacoromanica.ro

Sistemul *castelor*.

Englezii stăpînesc cu ajutorul politicii „divide et impera"...

O foarte mare varietate de condiții geografice.

Izolarea de restul lumii.

Ev mediu (religia — lumea exterioară nu e decît deșertăciune) — agricultură — relații de vasalitate.

$^2/_3$ din țară se află sub dominația directă a englezilor, $^1/_3$ — state vasale.

Dependență totală (a agriculturii) de ploile de vară (musonul de vară — *alizeul*). Altfel — *foamete*.

Armata — 75 000 de englezi

— 150 000 de indigeni (din **diferite** triburi). Englezii se folosesc *mai cu seamă* de dușmănia musulmanilor (aproximativ 60 de milioane) față de hinduși.

Principala primejdie pe care o prezenta răscoala șipailor (1857) era trecerea armatei de indigeni de partea răsculaților. Discordiile dintre diferitele națiuni și letargia maselor au salvat situația.

Au murit de ciumă în 1905 — 1 069 140 de oameni

în 1907 — 1 315 892 ș.a.m.d.

Guvernarea exercitată de englezi este pur „dictatorială" (31), „autocrație" (31).

„Administrația civilă în India" numără circa 1 000 de oameni și constituie un stat-major de funcționari excelenți, foarte bine plătiți.

Anglia, după spusele autorului, a realizat foarte mult (pacea britanică, căile ferate, poșta, justiția etc. etc.).

Cauzele frămîntărilor:

1) asuprirea poporului de către străini...

2) creșterea rapidă a populației. (Foametea.)

3) „continua agrarizare a Indiei": Anglia înăbușă industria țării.

Mișcarea „svadeși" ( = pentru produse fabricate în țară) (boicotarea produselor engleze).

4) impozitele. Dările pe care le plătesc țăranii pentru pămînt

5) crearea unei intelectualități. Școala a creat „un proletariat intelectual de cea mai proastă speță și extrem de dificil din punct de vedere politic" (43); autorul e o canalie reacționară.

6) formarea națiunii hinduse. („Congresele naționale".)

www.dacoromanica.ro

7) mişcarea religioasă împotriva englezilor, în favoarea asiaticilor, pentru ceea ce este al lor, pentru ceea ce este asiatic... (terorism etc.).

(englezii încredinţează artileria şi arsenalele numai trupelor formate din albi (p. 48). În general, englezii sînt extrem de precauţi.)

## ENGELS. „POATE OARE EUROPA SĂ DEZARMEZE?"

*Friedrich Engels.* „Poate oare Europa să dezarmeze?" *Nürnberg*, 1893. O broşură care cuprinde articole apărute în „Vorwärts" (Wörlein et Co.)[49].

În „Biblioteca muncitorească din Berna", *culegerea* începe cu broşura: „Karl Marx în faţa curţii cu juri din Köln".

**Prefaţă**: — aceste articole au fost publicate în *martie* 1893, în ziarul berlinez „Vorwärts", „în timpul dezbaterilor din Reichstag asupra proiectului de lege pentru organizarea armatei" (p. 3).

„Pornesc deci de la această situaţie" (cea de astăzi) „şi propun deocamdată numai măsuri pe care fiecare dintre guvernele actuale le poate accepta fără a periclita securitatea ţării. Îmi propun numai să arăt că, din punct de vedere pur militar, absolut nimic nu stă în calea desfiinţării treptate a armatelor permanente" şi că, dacă aceste armate sînt menţinute, ele sînt menţinute „împotriva duşmanului intern" (p. 3). N.B. N.B.

„Reducerea treptată a stagiului militar pe baza unei convenţii internaţionale", iată „punctul esenţial al expunerii mele" (p. 4) — „trecerea generală de la armata permanentă la **miliţie**" (p. 4, *idem*, p. 3).

(Prin urmare: la Engels, „*punctul esenţial*" = trecerea la miliţie. N.B.)

Prefaţa este datată: Londra, 28 martie 1893.

§ I. De 25 de ani Europa se înarmează „într-o măsură nemaipomenită"... „Nu e oare absurd ca în această situaţie să se vorbească de dezarmare?" (p. 5).

Dar masele populare... cer să se procedeze... „la dezarmare" „în toate ţările"... Nu există oare altă ieşire din impas decît un război pustiitor?

„Afirm: dezarmarea, şi prin ea garantarea păcii, este posibilă" (5)... iar Germania are pentru aceasta „atît forţa cît şi vocaţia"...

www.dacoromanica.ro

Mai departe, în § I se descrie pe scurt trecerea la serviciul militar obligatoriu. Latura „revoluționară" a lui (p. 6) constă în atragerea tuturor bărbaților la „apărarea națională"...

Este necesar să se „stabilească pe plan internațional durata maximă a serviciului militar", „avînd drept țel final sistemul de miliție" (7).

| la început maximum 2 ani, iar apoi 1½ etc.! pînă la?? |
|---|

§ II. Posibilitatea (tehnică-militară) a unui termen mai scurt pentru serviciul militar. Inutilitatea unui termen lung.

(instrucția de paradă (9), santinelele (9), ordonanțele (10) și alte idioțenii de acest fel).

Dar pentru cavalerie? Aici e de dorit ca termenul să fie mai lung — dacă tinerii nu știu dinainte să călărească. Dar și în această privință se pot face multe și mai e posibilă și angajarea de „voluntari pe trei sau patru ani" (10).

În viața mea am văzut atît de des ca obiceiuri, instituții, tradiții mult lăudate să nu dea rezultatele scontate și comandanții militari să sufere eșecuri (10), — — — „încît sfătuiesc pe fiecare să nu fie față de nimic mai neîncrezător decît față de părerea «*specialistului*» militar" (p. 11, sfîrșitul § II).

§ III. Absurditatea conservatorismului în arta militară, întrucît în acest domeniu tehnica este deosebit de revoluționară.

| | Bătaia armelor de infanterie | | |
|---|---|---|---|
| cu 40 de ani în urmă la... | 300 | pași | |
| în 1870/1 — — — — | 600—1 000 | „ | (artileria: 3—4 000) |
| „noile" arme — — — | pînă la 3 000—4 000 | „ | (p. 11). |

Necesitatea educației militare a tineretului, necesitatea gimnasticii etc. (13—14); marșuri (vara), „instrucție de cîmp" (14) etc. etc.

Dar profesorii? — subofițeri care și-au făcut anii de serviciu. Dacă vor fi scoși „la lumina curții de școală și a Codului penal aplicabil civililor", „pun

? N.B.N.B. ? rămășag că tineretul nostru școlar, pornit spre răzvrătire (sic!!?), îl va învăța minte și pe cel mai rău dintre foștii călăi ai soldaților" (15).

www.dacoromanica.ro

§ IV. Vor accepta oare celelalte țări? Austria și Italia — da. Franța?—„țara care are un rol hotărîtor" (15). Franța va înșela? Germania este însă mult mai puternică; are mai multă populație; are mai mulți ofițeri, ceea ce e foarte important. („În toate războaiele de pînă acum, după cîteva luni de campanie se făcea simțită lipsa de ofițeri" (17))...

De altfel, instituția militarilor cu termen redus, „nedemocratică și, din punct de vedere politic, reprobabilă" (16), este din punct de vedere militar folositoare Germaniei (mai mulți ofițeri). În Franța însă, „soldații cu stagiu de trei ani au făcut pur și simplu să dispară din armată privilegiații care fac un an serviciu militar. Acest fapt demonstrează cu cît este mai scăzut în Germania, față de Franța, nivelul conștiinței social-politice și al instituțiilor politice tolerate de ea" (16). N.B.

§ V. Dar Rusia? N-are importanță dacă va accepta sau nu. În general, ea nu prezintă importanță, nu are ofițeri.

Soldatul rus este foarte viteaz și, cînd luptă în grup, se ține bine. Acum însă se cer acțiuni cu caracter individual, și în această privință el nu e bun de nimic, nu poate fi comparat cu „soldații țărilor apusene" (19).

Delapidări de bani publici etc. în Rusia (20).

„Va fi de ajuns ca Rusia să piardă două-trei bătălii, și teatrul operațiilor militare se va muta de pe Vistula pe Dvina și Nipru; în spatele armatei germane și sub protecția ei se va forma o armată a aliaților polonezi; iar Prusia va fi pedepsită după cum merită dacă în interesul propriei sale securități va fi nevoită să refacă o Polonie puternică" (20).

§ VI. Situația internă a Rusiei este „aproape desperată"... „această Chină europeană" (21)... ruinarea țăranilor după 1861... „*Această cale*" („a revoluției economice și sociale" = a capitalismului — în Rusia) „*este deocamdată mai ales o cale a ruinării*" (21). N.B.

În Rusia, secătuirea solului, despădurirea etc. Creditul scade. „Nu Franța are nevoie de Rusia, ci, dimpotrivă, Rusia are nevoie de Franța... Cu putină minte, Franța ar putea stoarce din Rusia tot ce dorește. Dar Franța oficială, dimpotrivă, se tîrăște pe brînci în fața țarului" (23)...

www.dacoromanica.ro

N.B.?! Rusia trăiește din exportul de secară, — mai ales în Germania. „Îndată ce Germania va începe să mănînce pîine albă în loc de pîine neagră, actuala Rusie oficială a țarismului și a marii burghezii va da faliment“ (23).

sfîrșitul § VI

§ VII. Cum stau însă lucrurile la *noi?* „Muștru soldățesc“ fără sfîrșit (24)... „o nobilime parazitară“, „feciori de burghezi aroganți“... Înainte mai erau cazuri de împușcare din greșeală la manevre (25) — „am cunoscut un tînăr din
N.B. Köln care în 1849 și-a găsit moartea în felul acesta, fiind nimerit de un glonte destinat căpitanului său“ (25); acum, cu armele moderne de calibru mic, „nu mai poți face așa ceva atît de ușor și fără să fii observat“ (25)...

În Franța nu e posibilă o asemenea comportare față de soldați... soldații francezi trebuie să-i disprețuiască pe soldații germani atunci cînd citesc cum sînt aceștia tratați în cazărmi...

§ VIII. Va fi oare acceptată această propunere?

Germania adresează această propunere Austriei, Italiei și Franței. Dacă aceasta din urmă o acceptă, nu-și înrăutățește situația; dacă o respinge, și-o înrăutățește.

„Toate armatele au o capacitate extraordinară de a trage învățăminte din *marile înfrîngeri*“ (27)...

„Nu trebuie să uităm că cei 27 de ani de cîrmuire ai lui Bismarck au făcut ca Germania să fie urîtă pretutindeni în
N.B. străinătate, și pe bună dreptate. Nici anexarea danezilor din Schleswigul de nord, nici nerespectarea și, pînă la urmă, anularea frauduloasă a punctului din tratatul de la Praga
N.B. care se referea la ei, nici anexarea Alsaciei și Lorenei, nici odioasele măsuri luate împotriva polonezilor din Prusia n-au avut nimic comun cu crearea «unității naționale»“ (27)... Bismarck a făcut ca Germania să fie detestată...

N.B. „Oriunde veți merge, veți găsi simpatii pentru Franța și neîncredere față de Germania“ (28)...

„Să nu uităm că viitorul război îl va decide Anglia“ (28) — stăpînirea mărilor; „va înfometa pur și simplu“ (Franța sau Germania).

www.dacoromanica.ro

Germania ar avea foarte mult de cîștigat dacă ar face o asemenea propunere (p. 29)...

Sfîrșit

## MARX. „DEZVĂLUIRI ASUPRA PROCESULUI COMUNIȘTILOR DE LA COLONIA“ CU O INTRODUCERE DE ENGELS

În articolul „Contribuții la istoria Ligii comuniștilor“ (cu data de 8 octombrie 1885), apărut în broșura „Dezvăluiri asupra procesului comuniștilor de la Colonia“ (Zürich, 1885) — — — la sfîrșitul articolului:

...Marx era „omul cel mai hulit, cel mai ponegrit al timpului său“ [50] (p. 17)...

Postfața scrisă de Marx (8.I.1875) pentru aceeași broșură:... [51]

...„După eșuarea revoluției din 1848, mișcarea muncitorească germană a continuat să existe doar sub forma propagandei teoretice desfășurate în cercuri restrînse, și guvernul prusian nu s-a înșelat nici o clipă asupra caracterului practic inofensiv al acestei propagande“ (73). | N.B.

## ENGELS. „ARTICOLE DIN «VOLKSSTAAT» PE TEME INTERNAȚIONALE“

**Friedrich Engels.** „Articole din «Volksstaat» pe teme internaționale“ (1871—1875). Berlin, 1894.

### PREFAȚA DIN 1894[52]

În prefață (3.I.1894), Engels spune, printre altele, că în toate aceste articole (din anii 1871-5) își spune comunist, și nu social-democrat, deoarece *pe vremea aceea* își spuneau social-democrați proudhoniștii în Franța și lassalleenii în Germania (p. 6). | comuniști sau social-democrați?



www.dacoromanica.ro

N.B. „De aceea, pentru Marx și pentru mine era pur și simplu imposibil să alegem, pentru desemnarea punctului nostru de vedere special, o expresie atît de elastică. În prezent, lucrurile stau altfel, și acest cuvînt * poate fi folosit, deși continuă să fie nepotrivit pentru un partid al cărui program economic nu este numai socialist în general, ci de-a dreptul comunist, — pentru un partid al cărui țel politic final este desființarea statului și, prin urmare, și a democrației. Denumirile pe care le poartă *adevăratele*" (sublinierea lui Engels) „partide politice nu corespund niciodată întru totul; partidul se dezvoltă, iar denumirea rămîne" (p. 7).

### „BAKUNIȘTII LA LUCRU" [53]

N.B. „Bakuniștii la lucru" (1873). Sfîrșitul... „În Spania, bakuniștii ne-au dat un exemplu inegalabil de felul cum *nu* trebuie făcută o revoluție" (sublinierea lui Engels) (p. 33).

### „MANIFESTUL POLONEZ" [54]

Ibidem „Manifestul polonez" (11.VI.1874).

N.B. „În spatele întregului militarism european stă militarismul rus. Armata rusă, care în războiul din 1859 a constituit o rezervă a Franței, iar în războaiele din 1866 și 1870 a Prusiei, a dat de fiecare dată posibilitate puterii superioare din punct de vedere militar să-și înfrîngă singură adversarul. Ca primă putere militară din Europa, Prusia este o creație nemijlocită a Rusiei, chiar dacă ulterior, spre marea nemulțumire a protectorului ei, i-a luat-o înainte" (p. 35).

...„După războaiele napoleoniene, Rusia a luat partea leului și din fostele provincii poloneze ale Prusiei și Austriei, erijîndu-se din acel moment în mod fățiș în arbitru al Europei, rol pe care a continuat să-l joace fără întrerupere pînă în 1853. ...În anii revoluției, înfrîngerea ungurilor de către armatele ruse a fost un eveniment tot atît de hotărîtor pentru Europa răsăriteană și centrală ca și bătălia din iunie de la Paris pentru Apus... s-a stator-

* „social-democrat". — *Nota red.*

www.dacoromanica.ro

nicit o dată cu dominația Rusiei și dominația reacțiunii în Europa. Războiul Crimeii a izbăvit Apusul și Austria de insolența țarului... După cum am mai arătat, armata rusă servește drept pretext și reazem întregului militarism european... Numai datorită faptului că în 1870 armata rusă a împiedicat Austria să fie de partea Franței, Prusia a putut să învingă Franța și să desăvîrșească opera de creare a monarhiei militare pruso-germane" (38)...

Pălăvrăgelile pe seama caracterului „prin excelență aristocratic" al mișcării poloneze sînt „absurde".

„Prin întreaga ei dezvoltare istorică și prin situația ei actuală, Polonia este pusă, într-o măsură și mai mare decît Franța, în fața alternativei: să fie revoluționară sau să piară" (39)... N.B.

în 1871, cei mai mulți dintre polonezi (emigranți) s-au pus la dispoziția Comunei... „a fost oare aceasta o faptă a aristocraților?" (39). N.B.

„Aristocrația poloneză se apropie tot mai mult de Rusia, în speranța că sub dominația ei va reuși cel puțin să reunească Polonia; masele revoluționare răspund însă propunînd o alianță Partidului muncitoresc german și luptînd în rîndurile Internaționalei" (39).

„*Nu poate fi liber un popor care asupreşte alte popoare.* Întotdeauna forța armată de care are nevoie pentru oprimarea altor popoare se întoarce în cele din urmă împotriva lui însuși" (40) — iar la adresa Rusiei: restaurarea Poloniei „constituie o necesitate... pentru **ruşii înşişi**" (N.B.) (40). N.B.

## „PROBLEMA SOCIALĂ ÎN RUSIA"

„Problema socială în Rusia" (1875)

...„Marea burghezie din Petersburg, Moscova, Odesa, care în ultimii zece ani s-a dezvoltat nemaipomenit de repede, în special datorită construcțiilor de căi ferate... toată marea industrie rusă, care există numai datorită tarifelor vamale protecționiste... toate



www.dacoromanica.ro

aceste elemente influente ale populației, elemente care cresc cu repeziciune, să nu fie ele oare interesate în menținerea statului rus?..."[55] (p. 52) (împotriva lui Tkacev).

---

Postfața (1894) — la articolul „Cu privire la problema socială în Rusia" [56] — se încheie cu următoarea frază:

„Revoluția rusă nu numai că va smulge cea mai mare parte a națiunii, pe țărani, din izolarea satelor lor care formează mirul lor, universul lor și-i va aduce în marea arenă unde vor cunoaște restul lumii și totodată se vor cunoaște pe ei, își vor înțelege propria situație și mijloacele de ieșire din mizeria în care se află acum, dar ca va da un nou impuls mișcării muncitorești din Apus, îi va crea noi condiții, mai bune de luptă și va grăbi astfel victoria proletariatului industrial modern, fără de care Rusia actuală nu poate să ajungă la o transformare socialistă nici pe baza obștii și nici pe baza capitalismului" (p. 72).

## LAUFENBERG. „ORGANIZAREA, RĂZBOIUL ȘI CRITICA"

*Laufenberg* || „Organizarea, războiul și critica". Documente în legătură cu dezbaterile de partid de la Hamburg

de dr. Heinrich *Laufenberg*.
Fritz *Wolffheim* și dr. Carl *Herz*.

„De distribuit numai membrilor de partid, contra prezentării carnetului de membru".

(Tipărite și editate de dr. Laufenberg, Hamburg) (p. 1—77).
Anul???? (1915) ((sigur 1915)).

„Echo" [57] repeta cuvîntul de ordine al guvernului (8) — citatele din „Echo" (9—15) (pentru militarizarea tineretului, 26 și urm.) sînt **foarte interesante.** Declarațiile lui Laufenberg și ale altora — împotrivă.

Tactica cvasidenunțurilor etc., urmată de conducători.

Propunerea de a se convoca „oamenii de încredere" este respinsă (23 ș.a.).

www.dacoromanica.ro

...„trebuia să iasă la iveală opoziția dintre conducătorii care se orientează spre politica promovată de «Echo» și masa care rămîne la vechile principii proletare și respinge politica neorevizionistă a armoniei" (34)... | conducătorii și masa

§ VIII: „*Cîrdășia (Sammlung) conducătorilor*" (N.B.) (împotriva masei).

Discuțiile au arătat:

„Dezbaterile, care au durat patru seri, au fost cît se poate de semnificative pentru starea de spirit a așa-zișelor cercuri conducătoare de la Hamburg. A ieșit limpede la iveală faptul — devenit de multă vreme o certitudine pentru orice observator atent al vieții de partid din Hamburg — că, în sinea ei, această pătură de sus a conducătorilor a rupt-o de mult cu concepțiile radicale ale masei de partid din acest oraș. Chiar dacă la adunări ei mai făceau uz de formule radicale, în realitate marxismul a devenit pentru aceste cercuri o uniformă incomodă, pe care nu o îmbrăcau decît cu ocazia unor manifestări oficiale de partid" (36). | N.B.

*von Elm*, — August *Winnig*, — *Hildebrandt* etc. apărau imperialismul etc. (p. 36). | N.B.

(((H. Thomas este *pentru* Elm ș.a., p. 47 ș.a.)))

...„în circumscripțiile 1 și 2, în care conducerea este stăpînă pe organizații, în cursul primelor patru luni de la începutul războiului nu au fost convocate nici un fel de adunări" (37)...

p. 41 — oportuniștii se referă la Kautsky (și el este, spun autorii, pentru suspendarea criticii) și tot aici găsim o *notă* a autorilor în care se spune că Kautsky ***a protestat*** împotriva acestui „abuz" ce s-a făcut cu numele său. | oportuniștii și Kautsky

În circumscripția *Hamm* — care înainte de război număra 6 000 de membri —, după patru adunări, marea majoritate se pronunță *pentru* Laufenberg (p. 47)...

§ XI: „Biciul și turta dulce" — oportuniștii, „stăpînii" organizațiilor, *Elm* (Adolf von Elm) și Emil Krause „au plasat" în „Comitetul de asistență publică" (48) un muncitor tînăr (din Comisia centrală pentru învățămîntul muncitoresc) pentru a acționa în spirit moderat...

www.dacoromanica.ro

N.B. !!! „Karl *Hoym*“ vindea broşura lui Laufenberg (48). El era muncitor la tipografia (partidului) *Auer* & *Co.* şi împotriva lui s-au pornit persecuţii (Treiberei); i se spunea: du-te şi te plînge „d-rului Laufenberg al tău“ (48).

Poliţia a mers pînă acolo încît, „aşa cum s-a întîmplat cu discursurile tovarăşilor Scheidemann şi Lensch, dădea vorbitorilor indicaţii precise cu privire la conţinutul cuvîntărilor lor şi interzicea orice discuţii. În timp ce activitatea şi adunările asociaţiilor *burgheze* continuă să nu fie stingherite de amestecul poliţienesc, activitatea şi adunările organizaţiilor de partid şi sindicale se află în prezent sub controlul poliţiei. Prin urmare, la noi e aceeaşi stare excepţională ca pe timpul legii împotriva socialiştilor“ (52)...

!!

*Comisia de presă* (în al cărei nume scria *H. Thomas*) a respins plîngerile lui Laufenberg... (sub pretext că influenţa exercitată de Rosa, Mehring, Zetkin etc. este „în întregul partid cu totul infimă“, p. 53 etc.), iar la Bremen, scria acelaşi H. Thomas, „după ce tovarăşul Panneckoek a plecat de acolo“ (54), adunările se desfăşoară într-o atmosferă mai calmă („mult mai calmă“).

N.B.!!

Din răspunsul dat de Laufenberg (acestei comisii) la 22.I.1915:

...„Certitudinea voastră că cercurile largi ale opiniei publice burgheze vă vor“ (comisia de presă) „apăra împotriva opoziţiei de partid vi-o întemeiaţi, probabil, pe primirea favorabilă de care politica dusă de ziarul «Echo» se bucură în cercurile burgheze, inclusiv «Hamburger Nachrichten»; această politică coincide într-adevăr cu concepţiile care au cîştigat tovarăşilor dr. August Müller şi von Elm bunăvoinţa bine meritată a lumii burgheze“ (55).

N.B.

N.B.

...„poziţia naţionalistă-şovină a ziarului «Echo»“ (56)...

În răspunsul dat de comisia de presă la 27.I.1915, Laufenberg & Co. sînt învinuiţi de „*demagogie*“ (59)... şi se spune că conducerea centrală a partidului l-a declarat pe el şi pe prietenii lui drept „sabotori ai partidului“ (62)...

N.B.

N.B. Din răspunsul dat de Laufenberg la 4.II.1915: ...„**«birocraţia» locală «de partid»**“ (63).

www.dacoromanica.ro

Din răspunsul dat de *Thomas* (la 4.II. 1915): războiul are un caracter imperialist și noi nu am contestat acest lucru, dar s-a afirmat că *numai* imperialismul german ar fi cauza lui. Toți, spune el, recunosc însă că de vină e „imperialismul internațional" (65).

N.B.: imperialismul internațional și cel german!

...„la Hamburg, Altona și Ottensen, adunările membrilor de partid s-au situat, pretutindeni unde au avut loc discuții, pe punctul nostru de vedere" (al lui Laufenberg & Co.) (65).

N.B.

„Hamburger Echo" — „al doilea ziar ca mărime al social-democrației germane" (67).

„*New Yorker Volkszeitung*" — „care a dus în timpul războiului mondial o politică proletară consecventă" (67).

[„Echo" s-a supărat din această cauză și l-a dojenit pe „bătrînul nostru Schlüter" (p. 68), calificînd drept absurdă învinuirea că „prin comportarea ei" social-democrația germană „și-a pierdut caracterul de partid proletar și și-a renegat principiile" (68).]

N.B. „Echo" expune părerea ziarului „New Yorker Volkszeitung"

...„Dar această mică aripă" (oportuniștii) „nu se mulțumește să impună partidului tactica reformismului național. Ea încearcă de-acum să scindeze partidul în două tabere... În opoziție cu această atitudine, purtătorii de cuvînt ai radicalismului apără principiul unității mișcării muncitorești germane" (73)... (pe vechile baze ale istoriei ei de o jumătate de secol)...

N.B.

și, în încheiere, XV (§) „Ce trebuie făcut?"

...„Organizațiile proletare s-au dezvoltat în cursul lungii perioade de întărire a statelor naționale capitaliste, pornind de la premisa că în viitorul apropiat nu sînt de așteptat mari zguduiri politice și că mult timp încă centrul de greutate al luptei îl va constitui compromisul parlamentar cu vechile forțe care dețin puterea...

...Războiul mondial a schimbat dintr-o singură lovitură întreaga situație. El a arătat că economia capitalistă a trecut de la

www.dacoromanica.ro

perioada unei necontenite dezvoltări ascendente la aceea a lărgirii impetuoase, înfăptuită prin explozii, a sferei ei de activitate. De aceea, proletariatului îi revine sarcina de a-şi adapta organizaţia sa de clasă la nevoile revoluţionare ale viitorului.

Monstruoasele evenimente din vara trecută au găsit organizaţiile proletare nepregătite. Luarea de poziţie faţă de evenimentele politice de importanţă mondială a fost lăsată exclusiv în seama birocraţiei locale, ca şi cum ar fi fost vorba de controlul lunar al timbrelor de cotizaţie vîndute" (74)...

N.B. ...„Esenţa actualei opoziţii ne pare a fi: să provoace schimbările dictate de moment în forma de organizare a proletariatului german; potrivit situaţiei generale existente altădată în Germania, care silise proletariatul timp de decenii la acţiuni prin excelenţă *reformiste*, actuala formă de organizare pornea de la *principiul concentrării puterii în mîinile unui conducător*, iar în activitatea practică *exclusiv de la* activitatea *parlamentară*. Cotiturile istorice prin care trecem astăzi silesc proletariatul să treacă la *acţiuni de masă*, care, la rîndul lor, presupun existenţa unei mase *libere* în organizarea ei şi conştiente, care-şi hotărăşte singură desfăşurarea acţiunilor sale" (75).

Şi autorii propun chiar să se adopte un „*statut*"! (76—77).

Sfîrşit

## WIRTH. „ISTORIA UNIVERSALĂ A ZILELOR NOASTRE"

Albrecht *Wirth*. „Istoria universală a zilelor noastre". Ediţia a 4-a. Leipzig, 1913 (şi alte izvoare).

[Introducerea este caracteristică: „1783—1870" (două date şi atît)]

p. = pune stăpînire
r. = război
T. = tratat
împ. = împart
c. = contra *

* Aceasta este explicaţia dată de V. I. Lenin pentru prescurtările folosite în însemnările sale. În volumul de faţă, cuvintele prescurtate sînt scrise integral. — *Nota red.*

www.dacoromanica.ro

| | America şi Europa apuseană (350)* | Europa răsăriteană (Austria + Balcanii + Rusia) (250)* | Celelalte ţări (în special Asia şi Africa) (1 000)* |
|---|---|---|---|
| 1873—1879 | Anglia pune stăpînire pe insulele Figi (73). — Statele Unite fac planuri să pună stăpînire pe insulele Haiti (74). — *Anglia* pune stăpînire pe oraşul Quetta (76). — *Anglia* pune stăpînire pe Transvaal (77). — *Anglia* duce război împotriva Afganistanului (78). Anularea acordului cu privire la Schleswig-Holstein (Viena, 11.X. 1878). În 1879 Anglia îi bate pe zuluşi. — 1879: Anglia pune stăpînire pe Cipru. *Tripla Alianţă* (Germania + Austria + Italia) (79) (8.X.1879). | În general, înaintarea Rusiei în Turkestan: 1868—1876. — Rusia împotriva Hivei (73). — Rusia ocupă Sahalinul (75). — Rusia pune stăpînire pe Fergana (76). — Războiul rusoturc (77). (Rusia ocupă o parte din Basarabia şi o parte din Asia Mică.) 1878. Flota engleză în faţa Dardanelelor. Ameninţare. 1878: Congresul de la Berlin. | 1868: Japonia se transformă. — Hiva împotriva Rusiei (73). — Insulele Figi împotriva Angliei (73). — Răscoala în *Iunian* (China) şi în *Acin* (73). — *Japonia* împotriva Formosei (74). — Răscoală în Saţuma (Japonia) (77). — Transvaalul împotriva *Angliei* (77). — Afganistanul împotriva Angliei (78). — |
| 1880—1891 | Războiul dintre Chile, Peru şi Bolivia (80). — Germania cotropeşte insulele Samoa (80). — Franţa pune stăpînire pe Tunisia (81). În Tunisia sînt *şi* acum 90 000 de italieni şi 35 000 de francezi. — Transvaalul bate Anglia: 27.II. | Rusia cotropeşte Mervul (84). Războiul sîrbo-bulgar (85). — Rusia la un pas de război cu Anglia (85: Acordul de la Pendje cu privire la Afganistan) (la 10.IX.1885 s-a semnat acordul anglo-rus cu privire la Afganistan). | Germania ocupă Samoa (80). — Transvaalul devine independent (81). — Retrocedarea Kuldgei (81). — „Dezordini“ în Coreea (84). — Împărţirea Congoului (85). — Împărţirea Ugandei (90) — (17.VI.1890, schimbul pe Helgo- |

* Cifrele din paranteze indică populaţia în milioane. — *Nota red.*



www.dacoromanica.ro

| | America şi Europa apuseană | Europa răsăriteană (Austria + Balcanii + Rusia) | Celelalte ţări (în special Asia şi Africa) |
|---|---|---|---|
| | 1881 (1879—1880). — Italia cotropeşte Massaua (81). — Anglia pune stăpînire pe Egipt (82). — Italia se alătură alianţei dintre Germania şi Austria în *1881* (? 20.V.1882 alăturarea Italiei la această alianţă). — Războiul dintre Franţa şi China s-a terminat cu încheierea păcii la 25.VIII. 1883: Franţa pune stăpînire pe Tonkin. — Germania pune stăpînire pe colonii în Africa (84). — Franţa împotriva Chinei (84). — Anglia împotriva Egiptului (84). — 26.II.1884: Tratatul dintre Anglia şi Portugalia: împărţirea Africii centrale. — Acord între Anglia şi Transvaal (84). — Anglia pune stăpînire pe Bechuanaland (84). — Împărţirea Congoului (85). — Congresul de la 15.XI. 1884 (pînă la 26.II. 1885) de la Berlin în legătură cu Congo: acesta este împărţit. — Anglia pune stăpînire pe Birmania (85). — 1885: s-au descoperit zăcăminte de aur în Transvaal. — Anglia este la un pas de război cu Rusia (85). — 1885, războiul dintre Franţa şi China şi eşecurile francezilor (30.III. 1885: din această cauză cade guvernul Ferry). — Brazilia se proclamă republică (89). — Anglia şi Germania cu privire la Uganda (90). — Ultimatumul adresat de Anglia Portugaliei (1890): Anglia jefuieşte Portugalia în Africa. Tratatul dintre Anglia şi Portugalia: 11.VI.1891. — Alianţa franco-rusă (1891). | Rusia face primul împrumut în Franţa (500 de milioane de franci) XII. 1888. — Alianţa franco-rusă (22 august 1891?) (semnată la 22 august 1891). (Pactul militar: sfîrşitul lui: VI. 1892.) | land) (Zanzibar pentru Helgoland). |
| 1892—1898 | Revoluţia din Chile (92). — Acordul englez (?) cu privire la Pamir (92). Franţa pune stăpînire pe o parte din Siam (93). — Războiul Angliei cu Matabele (93). — Împărţirea unei părţi din China (95: Simonoseki).<br>Franţa împotriva Madagascarului (95) (1894—1895). — Abisinia împotriva Italiei (96). Anglia împotriva Egiptului (96). — Germania pune stăpînire pe Kiaociao (97). Războiul americano-spaniol pentru Cuba (98). | Acordul rus (?) cu privire la Pamir (92).<br>Împărţirea unei părţi din China (95). —<br>Expediţia Rusiei în Abisinia (96). —<br>Războiul greco-turc (97). | Siamul împotriva Franţei (93). — Matabele împotriva Angliei (93). Războiul chino-japonez (94) şi tratatul de la Simonoseki (95). 17. IV. 1895 — tratatul de la Simonoseki. 20. IV. 1895 — intervenţia Franţei + Germaniei + Rusiei.<br>21.VII. 1895. — tratatul de la Pekin (Japonia renunţă la victoria asupra Chinei...). — Madagascarul împotriva Franţei (95). — Răscoala Filipinelor (96). — Abisinia împotriva Italiei (96). |



www.dacoromanica.ro

| | America şi Europa apuseană | Europa răsăriteană (Austria + Balcanii + Rusia) | Celelalte ţări (în special Asia şi Africa) |
|---|---|---|---|
| | | | 6. III. 1898 — este cedat Kiao-ciao.<br>27. III. 1898 — este cedat Port-Arthurul.<br>11. IV. 1898 — Kuan-ce-Uon * este cedat Franţei.<br>? Vei-hai-vei este cedat Angliei. |
| | Anglia la un pas de război cu Franţa (98).<br>4.XI.98, evacuarea Fachodei. | | |
| 1899—1904 | 21. III. 1899: Anglia şi Franţa împart Africa. — Anglia duce război cu burii (99). — Statele Unite duc război cu Filipinele (99). Războiul cu China (900) (sfîrşitul anului 1900 — IX. 1901). — Tratatul anglo-japonez: 30.I.1902. Sfîrşitul războiului anglo-bur (1902). — 1902: Iradeaua * sultanului cu privire la construirea căii ferate Berlin-Bagdad, 1902. — Statele Unite pun stăpînire pe Panama (903). | Tratatul secret dintre Rusia şi Tibet cu privire la protectoratul Rusiei asupra Tibetului a fost recunoscut de China în *1902*.<br>Războiul ruso-japonez (1904) (pentru Coreea şi o parte din China). | Burii împotriva Angliei (99). — Războiul din Filipine împotriva Americii (99). — China împotriva Europei (900): războaiele boxerilor. Sfîrşitul războiului anglo-bur (902). — Panama şi Statele Unite (903). Tibetul împotriva Angliei (904). — Herero împotriva Germaniei (04). — Războiul ruso-*japonez* (1904). |
| | 1903: Germania + Anglia + Italia blochează Venezuela. (Germania bombardează.) Îşi scot datoriile!!<br>Anglia împotriva Tibetului (904). Germania împotriva tribului Herero (04). — Acordul franco-englez din 8.IV.1904 (împărţirea Africii) (Marocul în schimbul Egiptului). — — — | | |
| 1905—1914 | Franţa la un pas de război cu Germania (Maroc) (1905). — Împărţirea de la Algesiras (1906). — Sfîrşitul războiului hotentoţilor împotriva Germaniei (1907). — Austria anexează Bosnia şi Herţegovina (1908). 1907-8: Franţa şi Anglia iau cîte o bucată din Siam şi din statele învecinate.<br>Acordul dintre Anglia şi Rusia (1907?): împart Persia. — Tratatul franco-japonez din 10. VI.1907. — Acordul anglo-rus din 31 august 1907 (împărţirea Persiei)... + întîlnirea de la Reval: VI.1908. Mai (iunie) 1908: întîlnirea de la Reval (9.VI.1908) dintre monarhul rus şi cel englez. | Pacea de la Portsmouth (1905). Revoluţia din Rusia (1905). Tratatul ruso-japonez: 30.VII. 1907 („status quo").<br>Acordul anglo-rus de la 31 august 1907 (împart Persia)...<br>*1908:* revoluţia din Turcia. Răscoala din Albania şi Arabia (1909). Acordul dintre Rusia şi Anglia (1907) ((întîlnirea de la Reval. VI.1908)). Mai (iunie) 1908: întîlnirea de la Reval (9.VI.1908) dintre monarhul englez şi cel rus. — Toamna 1909: Întîlnirea de la Racconigi dintre monarhul italian şi cel rus. (Pregătirea alianţei dintre Italia şi Rusia împotriva Austriei.) Rusia împotriva Persiei, 1909. | Împart Marocul (Algesiras) (1905). *Japonia* pune stăpînire pe Coreea ş.a. (1905). Războiul hotentoţilor împotriva Germaniei. Sfîrşitul (1907) (un război de 3 ani). Marocul împotriva Spaniei (909). Revoluţia din Persia (1909?) Tratatul dintre Japonia şi Rusia (1910).<br>Răscoala din Coreea—*1907—9.*<br>*Japonia* înăbuşă răscoala din Coreea (1907—1909) (1909: este ucis guvernatorul general Ito). Împărţirea Marocului (1911). Tripolitania împotriva Italiei (1911). |

* Porunca. — *Nota red.*

* Kvan-djou-van. — *Nota red.*



www.dacoromanica.ro

| America şi Europa apuseană | Europa răsăriteană (Austria + Balcanii + Rusia) | Celelalte ţări (în special Asia şi Africa) |
|---|---|---|
| Spania împotriva Marocului (909) — 1909—1910. Toamna anului 1909: întîlnirea de la Racconigi dintre monarhul italian şi cel rus (pregătirea alianţei dintre Italia şi Rusia împotriva Austriei). — Republică în Portugalia (1910) (X. 1910). La un pas de război pentru Maroc (1911) (Anglia, Franţa, Germania). 21.V. 1911: francezii ocupă Fezul. — 4. XI. 1911: acord între Franţa şi Germania cu privire la drepturile asupra Marocului în schimbul unei părţi din Congo Italia împotriva Tripolitaniei (1911). Revoluţie şi contrarevoluţie în Mexic (1911—3). | Tratatul dintre Rusia şi Japonia (1910). Primul război balcanic din 1912 Al doilea „ „ din 1913 (VI). | Revoluţia din China (1911—12) Rusia împotriva Persiei (1909) |
| Anglia şi Germania împart între ele regiunea Bagdad (Asia Mică) (1913?) | Rusia atentează la integritatea Armeniei (1913?) (Ultimatumul Germaniei? 1913?) | Începutul anului 1909: ruşii intră în Azerbaidjan. |
| IV. 1913: Germania alocă 1 miliard pentru înarmare. | | |

www.dacoromanica.ro

*Crizele internaționale:*

| | |
|---|---|
| 1779? | |
| 1789—1871 | |
| 1877—78 | Rusia împotriva Turciei |
| 1885 | Rusia împotriva Angliei |
| 1895 | Rusia + Germania + Franța împotriva Japoniei |
| 1898 | Anglia împotriva Franței |
| 1904/5 | Rusia împotriva Japoniei |
| 1905 | Franța împotriva Germaniei |
| 1911 | Franța (Franța + Anglia) împotriva Germaniei |

1872— 79 („tripla“ alianță)
1879—1891 (alianța franco-rusă)
1891—1898 (pînă la Fachoda)
1898—1904 (pînă la războiul ruso-japonez)
1904—1914 (pînă la războiul mondial)
1914

Jaloane în istoria diplomației:
1879: alianța dintre Germania și Austria (1881 + Italia).
1891: alianța franco-rusă.
1898: Fachoda.
1904: înțelegerea anglo-franceză.
1907: înțelegerea anglo-rusă; ruso-japoneză; franco-japoneză.

Vorbind despre desființarea sclavajului și despre congresele europene convocate în acest scop (— 1890 — cîteva! p. 132), autorul arată că Statele Unite au desființat sclavia; „dar cu timpul tot mai mulți negri din statele din sud sînt readuși într-o stare de iobăgie, astfel încît în multe regiuni ei au pierdut în prezent de fapt dreptul de vot“ (132).

„Îmi face impresia că aproape întotdeauna oamenii se bucură de libertate în aceeași măsură... În prezent, Europa a desființat sclavajul și, cu toate acestea, sclavul din tribul suaheli îl privește cu dispreț pe marinarul de pe vasul european pentru că prestează o muncă inferioară, istovitoare; și ce altceva decît iobagi sînt

www.dacoromanica.ro

nu-i rău!

mulți dintre muncitorii și muncitoarele marilor orașe, care ascultă de orice gest al stăpînului lor?... Cutezanța unui Aristofan ar fi azi de neconceput, iar în vremea noastră Luther ar fi tras la răspundere de o sută de ori pe zi pentru ultraj și defăimare a bisericii, pentru instigare la ură de clasă și pentru lezmajestate. La fel stau lucrurile și cu sclavia" (133).

N.B.

În micul capitol despre Irlanda, autorul spune: „Asuprirea provoacă rezistență, iar blîndețea este socotită drept îngăduință și slăbiciune. Ce-i deci de făcut? Cred că totul depinde de specificul poporului mai slab pe care vrei să-l atragi de partea ta. Albanezii nu vor fi niciodată supuși prin violență. Politica de conciliere aplicată în Alsacia și Lorena a fost și ea justă... Englezii i-au nimicit pe tasmanieni pînă la unul. Dar irlandezii nu sînt tasmanieni! Ei nu pot fi pur și simplu exterminați" (133).

Deceniul al 9-lea: răscoala irlandeză; — stare de asediu; — Parnell etc.

*N.B.*

„Curînd după Simonoseki, autori japonezi comparau războiul împotriva Chinei cu războiul dus de Prusia împotriva Austriei" (187): trebuia apoi să urmeze o alianță împotriva Europei. Această idee a fost exprimată deosebit de pregnant de către prințul *Konoye*, președintele Camerei superioare a Japoniei.

Aprecieri asupra războiului din 1894—5

N.B.

p. 299: „secolul imperialismului" (în prezent) — și în alte pasaje. ((De pildă, la p. 5, în prima frază din carte.))

„Stagnarea Imperiului german" (p. 306 și urm). În perioada 1899—1911 nici o achiziție.

(p. 309) *Germania* 541 000 km² în 1870
3 200 000 „ „ 1903
*Franța* — 536 000 „ peste mare
6 600 000

construcția de căi ferate *în Asia:*
Germania: 1 100 km *(1884—1904)*
Rusia: 13 900 km (1886—1904) *!!* (p. 311).

---

Una dintre „problemele" Africii (sudul): negrii se înmulțesc mult mai repede decît albii. „Unii colonișți doresc chiar o răs-

www.dacoromanica.ro

coală, pentru a stăvili creşterea primejdioasă a populaţiei cafre şi a lichida drepturile ei şi proprietatea ei asupra pămîntului" (385)

sic !!!!

în capitolul: „Transformări în Africa".

p. 396: posesiunile europene în Africa (Hänsch. „Geographische Zeitschrift", 1912):

| | 1890 | 1912 |
|---|---|---|
| Anglia | 2.1 mil. km² | 8.8 |
| Germania | 2.1 | 2.4 |
| Congo Belgian | 2.1 | 2.4 |
| Franţa | 1.8 | 9.2 |
| Portugalia | 1.8 | 2.1 |

„Carlyle spune că, încă din secolul al XVIII-lea, «treaba» unora dintre statele continentale a fost să poarte războaie în interesul Angliei" (408).

bine spus!

„Toată lumea este astăzi antrenată în vreun sistem de alianţe, participă la unul din cele două mari concerne care revendică pentru ele lumea întreagă: la Tripla Alianţă, întărită cu România, sau la grupul de sub conducerea Angliei. Numai America nu vrea încă să se încadreze. Împrejurările au luat însă o întorsătură atît de ciudată, încît cele două concerne menţionate, care în întreaga lume veche sînt atît de ostile unul altuia, sînt solidare cu America de Sud împotriva Americii de Nord" (411).

*N.B.*

Populaţia *Persiei* este departe de a fi omogenă din punct de vedere naţional: perşi, curzi (2 mil.), bahtiari; arabi; beluci; armeni; evrei; turci (1½ mil.) **şi mulţi alţii** (416).

Populaţia Turciei (1909): turci — 9 mil.; arabi — 7 mil.; greci —2½—3; albanezi — 2½; curzi — 1½; armeni — 1¼; bulgari — 1 mil.; levantini — 1; sîrbi — ¾; evrei — ⅔; valahi — 0.5; berberi şi negri în Tripolitania — 0.7; alţii — 1. Σ = 29 mil. (p. 422)...



www.dacoromanica.ro

„Evenimentul cel mai important din dezvoltarea recentă a Persiei, dezvoltare care devine din ce în ce mai confuză, a fost, desigur, marele împrumut pe care i l-au acordat în comun Anglia și Rusia. Cel mai mare împrumut din istoria Persiei: 70 de milioane de mărci. ***El reprezintă o tranzacție tipică a imperialismului contemporan.*** La fel s-a procedat și în Maroc. O țară oarecare trezește poftele unui puternic stat modern. Țara în chestiune — fie ea Cuba, Liberia sau Iranul — se află într-o situație grea, are de făcut față unor dezordini, care, dacă nimeni nu s-ar amesteca, ar putea fi însă aplanate. Puterea străină nu lasă să se închidă rana, sporește dezordinile existente și, prin procedee provocatoare, adaugă la vechile dezordini altele noi. Se întîmplă să fie ucis un provocator — bunăoară d-rul Mauchamp la Marakech sau niște pirați nord-americani în Nicaragua — sau ca poliția din Tabriz să fie făcută răspunzătoare de dispariția unui soldat rus care a dezertat (care după cîteva zile să fie găsit într-o porumbiște îndepărtată), și, în căutarea lui, urmăritorii năvălesc într-o casă, chiar dacă ea este haremul unui înalt reprezentant al clerului. În țara bîntuită de dezordini se naște atunci o ură firească împotriva străinilor instigatori. Se ajunge la o explozie a pasiunilor populare, la acte de cruzime. Drept răzbunare, puterea străină trimite trupe și, în același timp, prezintă țării cotropite o notă de cheltuielile provocate de propria ei invazie. Țara respectivă nu poate plăti. Ce-i de făcut? Cu un zîmbet amabil, puterea invadatoare este gata să ajute pe buna ei prietenă să iasă din această mică încurcătură și-i propune un împrumut cu o dobîndă, bineînțeles, nu prea mică, dat fiind că garanțiile oferite sînt cu totul nesigure. Și iată că țara respectivă se trezește în ghearele cămătarilor. Acum, ea nu mai poate scăpa de soarta ce o așteaptă, și anume de a fi civilizată de către puterea prietenă invadatoare“ (p. 443).

N.B.

Asta o scrie un publicist burghez! N.B.

www.dacoromanica.ro

„Imperialismul italian se manifestă, în afară de cuceriri, și prin simțul crescînd al răspunderii solidare, prin panitalienism. Încă din octombrie 1908 s-a ținut la Roma un congres panitalian și apoi din nou, în 1912, unul la Forlì"... italo-americani etc.... „în străinătate se află 6 milioane de cetățeni italieni"... (476).

„Și astăzi încă, Albania e mai puțin cunoscută decît cea mai mare parte din Africa centrală" (50). || cît se poate de semnificativ!!

„Înainte mai existau teritorii pentru expansiune; toate popoarele apusene își găseau destul loc de dezvoltare în «noua» lor «Europă», iar rivalitatea dintre ele nu ducea la altceva decît la o concurență rodnică. Dar iată că America de Nord nu mai vrea să audă de imigranți, Australia își închide granițele, iar Siberia nu oferă avantaje decît pentru supușii unei anumite țări, în timp ce în Africa de sud iese la iveală, cu o evidență înspăimîntătoare, sumbrul fapt că pentru a căpăta un loc în lumea asta, devenită atît de strîmtă, nu mai e de ajuns, ca pînă acum, să emigrezi, ci europenii trebuie să se sugrume unii pe alții. Și acum este încă destul pămînt, dar statele mici de altădată au devenit mari puteri, iar marile puteri de altădată au devenit puteri mondiale și trebuie să se îngrijească de pe acum să-și asigure un teritoriu suficient pentru viitoarea lor populație. Yankeii nu ne vor ceda ogoarele Braziliei, iar întinderile aride ale Tripolitaniei, care aparțin italienilor, trezesc invidia francezilor. Lupta mai înverșunată pentru existență întețește vrajba între europeni și duce la încercări de nimicire reciprocă, ceea ce, la rîndul său, este în favoarea Orientului" (215). || N.B. || N.B. || N.B. || N.B.

În capitolul: „Război pentru Cuba":

„Yankeii au început prin a propovădui egalitatea între toți oamenii și prin a năzui spre un stat ideal, plin de o fericire pașnică și de automulțumire. Pînă la urmă, ei au ajuns la convingerea că inegalitatea între oameni este iremediabilă și au sfîrșit printr-o politică de cuceriri prin violență. Ei au început cu libertatea în toate domeniile, cu libertatea



www.dacoromanica.ro

comerțului și a comunicațiilor, cu toleranța față de alte religii, rase și state. Ei au ajuns la cel mai pronunțat sistem vamal protecționist, la o ostilitate crescîndă față de catolici, la o agresivitate declarată față de celelalte rase și state. La început, ei au retras dreptul de cetățenie chinezilor și le-au interzis intrarea în țară, apoi au desființat, nu pe cale legală, ci în fapt, #drepturile acelor negri pentru care au luptat atît de prostește și de inutil în timpul marelui război civil și, în cele din urmă, prin tot felul de mijloace meschine, au îngrădit afluența de emigranți albi, pe care altădată o doreau cu atîta ardoare. Un sistem de izolare tot mai accentuată merge mînă în mînă cu politica internațională a Statelor Unite. Pentru încununarea acestui exclusivism și a acestei centralizări progresive nu mai lipsește decît dictatura" (252)...

N.B. N.B. ha-ha!!

N.B. # Idem, p. 345: „În fond, războiul (războiul civil) n-a avut nici un sens, căci în prezent negrul pentru care a fost dus acest război se află din nou pe punctul de a-și pierde toate drepturile".

Creșterea fricțiunilor dintre Germania și Statele Unite (Samoa (*)), dintre Germania și Anglia, Anglia și Franța (Fachoda), creșterea înarmărilor... „Expresia curentă folosită pentru a desemna această generală stare de spirit agresivă a fost «imperialismul»" (253).

---

(*) Cf. p. 269: „Din martie și pînă în mai 1899, germanii și băștinașii din Samoa s-au aflat, lîngă Apia, în stare de război fățiș cu englezii și americanii".

---

În capitolașul „Oceanul Pacific și Australia":

„Cînd Anglia s-a hotărît să sancționeze unirea posesiunilor sale din America de Nord într-un singur dominion — acela al Canadei —, majoritatea poporului englez nu voia să audă de continuarea acestei politici riscante,

www.dacoromanica.ro

Deosebit de îngrijorătoare i-a părut imitarea acestei politici în Australia. Se putea auzi destul de des părerea că crearea unor asemenea state federale coloniale de felul Canadei nu va fi decît preludiul separării totale de metropolă. Astăzi, înfăptuirea uniunii australiene este sărbătorită în Anglia ca un triumf al politicii coloniale, iar Chamberlain, ministrul coloniilor, este ridicat în slăvi, ca unul care a mărit și a consolidat imperiul! Nimic n-a contribuit mai mult la această stare de lucruri ca experiența pe care Anglia a cîștigat-o în timpul războiului din Africa de sud. În loc să folosească în interesul lor situația dificilă în care se găsea metropola, în loc să se gîndească, cum preziceau pesimiștii, la slăbirea legăturilor lor cu Anglia, toate coloniile, fără excepție, au sprijinit cu cea mai mare căldură Anglia în lupta ei și au dat dovadă nu numai de patriotism, dar chiar de un atît de pronunțat șovinism, încît nu mai putea fi pusă la îndoială justețea politicii coloniale liberale, aplicată timp de decenii. Australia s-a situat în fruntea coloniilor care au ajutat metropola cu trupele lor. Jertfele aduse de ea erau cu atît mai meritorii, cu cît toate coloniile australiene se aflau într-o situație financiară grea. Aprobarea rapidă de către Anglia a federației constituite de ele este o recunoaștere a patriotismului lor și dovedește încrederea metropolei în loialitatea lor“ (271).

N.B.

? India?

N.B.: alianța privilegiaților, a participanților la monopol în Australia — posesorii monopolişti ai unui teritoriu uriaș — cu scopul de a jefui în comun pe „galbeni“ și pe „negri“ etc.

A. von Peez. „Anglia și continentul“. 1910.

Roloff. „Calendar istoric european“... [adică al lui Schulthess]. ?

Zimmermann. „Despre politica mondială“. 1901. ??

www.dacoromanica.ro

Tratatul de *supraasigurare* (cînd? a fost încheiat în *1884*; în *1887* a fost reînnoit pînă în *1890*). Germania + Rusia s-au angajat să păstreze o neutralitate binevoitoare în cazul cînd o a treia putere ar comite o agresiune. Cine? Anglia sau Austria!! (Acțiune secretă din partea Germaniei împotriva Austriei.)

---

Cu privire la istoricul alianței franco-ruse: boulangismul, 1886—1889: 7.I.1886 — intrarea lui Boulanger în guvern. La 4.IV.1889, Boulanger, acuzat de complot, fuge la Bruxelles (30.IX.1891: sinuciderea lui Boulanger).

---

Printre altele: *Wirth* dă următoarele cifre: rezultatele politicii față de *polonezi* în Prusia: între anii 1890 și 1910, populația germană din Prusia + $29._{37}\%$; cea poloneză + $23._{48}\%$ (p. 101). Sute de milioane de mărci pentru „populare"!!

---

*Bibliografie:*

Schmitz. „Arta politicii". 1912. Berlin.
Descamps. „Noua Africă".

N.B. || Leopold (Belgia) afacerist, financiar, șarlatan, a cumpărat Congo pentru el și l-a „dezvoltat". Ce mai tip și ăsta!! [53]

Warneck. „Istoria misiunilor evanghelice". (Rolul misiunilor în jefuirea coloniilor.)

Wirth, p. 85: în ultimele două decenii ale secolului trecut activitatea misiunilor „s-a dublat aproape".

---

## CONGRESUL JUNILOR EGIPTENI

*N.B.*: Mișcarea națională din *Egipt*

Cu privire la istoria mișcării naționale din **Egipt**:
„Europäischer Geschichtskalender" (de Schulthess), 1909, p. *605*
(mișcarea studențească, frămîntări naționale etc. etc.).

www.dacoromanica.ro

13.IX.1909. „Congresul junilor egipteni“ la Geneva (circa 100 de persoane). Keir *Hardie* promite să sprijine cauza lor în Camera comunelor, „irlandezul *Kettle*, membru al Camerei comunelor, amintește de fraternizarea dintre Egipt și Irlanda“. || N.B. *Fraternizare* cu Irlanda

## TARDIEU. „FRANȚA ȘI ALIANȚELE EI“

André *Tardieu* (prim-secretar titular al unei ambasade). „Franța și alianțele ei. Lupta pentru echilibru“. Paris, 1909. ((O lucrare foarte utilă!))

---

La p. 17, autorul menționează că „d-l Jaurès, în scrisoarea sa profanatoare“ (!!), „în care vorbește despre «Tripla Alianță ca o contrapondere necesară pentru șovinismul franco-rus», a fost singurul care, în pofida istoriei și a geografiei, n-a vrut să recunoască acest adevăr evident“ (necesitatea unei alianțe franco-ruse). || cînd? N.B. unde?

„Însuși d-l Jaurès, care de atunci și-a schimbat, ce-i drept, părerile“ (cînd? unde?), „a declarat, la 23.I. 1903, că nu are obiecții de principiu împotriva unei alianțe cu Rusia“ (p. 29)... || sic!

Războaiele pentru dominație duse de Anglia împotriva Franței: 1688—1697; 1701—1711; 1742—1748; 1754—1763; 1778—1783; 1793—1815 (p. 41).

Germania și Anglia:
tratatul din 14.VI.1890 }
„ „ 15.XI.1893 } împărțirea Africii

Tratatul secret din 1898, „care a hotărît, în condiții puțin cunoscute, viitorul coloniilor portugheze“ (52). || !!

---

De multă vreme (Mazzini încă din 1838! p. *95*), Italia avea pretenții asupra Africii de nord. Tot despre acest lucru i-a scris Bismarck lui Mazzini în 1866. Ura provocată de chestiunea Tunisiei (1881) a împins Italia spre Germania.

Eșecurile din Abisinia și criza financiară au determinat-o să se îndepărteze de Germania. În 1900, băncile franceze „salvează piața Romei“ (101) [1]).

www.dacoromanica.ro

„Criza economică din Germania a făcut ca pentru Italia să fie necesară o apropiere politică de Franța“ (102) [1]). „Neputința pieței financiare a Germaniei de a prelua rolul de bancher al Italiei“ (102) [1])...

XII. 1900: schimb de note amicale între Franța și Italia.

N.B. data 1882—1900: Italia aliata Germaniei: p. 105.

„Ce s-ar fi întîmplat dacă Italia din 1905 ar fi avut față de noi atitudinea Italiei din 1889?“ (109)...

Cu Spania... „ajutorul“ „capitalurilor franceze“ (113)...

6.X. 1904, înțelegerea dintre Franța și Spania (împărțirea Marocului)...

lupta dintre Franța și Germania (după 1870) a fost, „pe de o parte, o luptă pentru echilibru, iar pe de altă parte o luptă pentru supremație“ (344)...

unde anume? În trecut, *Crispi* a fost „roșu“ și s-a străduit din răsputeri să repare această greșeală!!

Autorul — Tardieu — este el însuși un diplomat, un cunoscător în materie! Numeroase indicații cu privire la rolul finanțelor. O trecere în revistă a evenimentelor — completă, bună. Utilă și necesară ca istorie a diplomației privită din punctul de vedere al *francezilor*.

**Bibliografie:**

Rouire. „Rivalitatea anglo-rusă în Asia“.
De Caix. „Fachoda“.

[1]) G. M. Fiamingo. „Bazele financiare ale prieteniei franco-italiene“.
*A. Billot* (fost ambasador al Franței la Roma). „Franța și Italia“.
Luigi Ghiala (sau Chiala?). „Pagini de istorie contemporană“.
*Victor Bérard*. „Conflictul marocan“.
René Pinon. „Imperiul mediteranean“.

www.dacoromanica.ro

## MEVIL. „DE LA PACEA DE LA FRANKFURT LA CONFERINȚA DE LA ALGESIRAS"

André *Mevil.* „De la pacea de la Frankfurt la Conferința de la Algesiras". Paris, 1909. Am răsfoit-o; e doar mai slabă, mai fragmentară, mai mult cu caracter de foileton; tema e mai îngustă. Celălalt (Tardieu) e istoric și diplomat. Mevil e un pamfletar.

Mai bine zis, e doar o *schiță* a evenimentelor *din jurul* anului 1905 [tema e mult mai îngustă].

## „GHID POLITIC"

„*Ghid politic*"
de *Laband* și alții.
Vol. I. „Bazele politicii". (Generalități, parlamentarismul etc.)
Vol. II. „Obiectivele politicii", *1912.* O privire generală asupra problemelor politice: partide, colonii, ***politica externă*** (N.B.) etc. etc.
O scurtă și foarte utilă trecere în revistă, scrisă de specialiști; conține indicații bibliografice. N.B.

problema poloneză în Germania
politica externă a *tuturor* țărilor
problema învățământului
articolul lui Bernstein cu privire la revizionismul în rîndurile social-democrației
etc.

*N.B.:*
„expansiunea Germaniei"
„scopurile politice ale puterilor contemporane"

## „GERMANIA ȘI RĂZBOIUL MONDIAL"

„*Germania și războiul mondial*".
(Culegere de articole: 686 p.) *Berlin, 1915.*
(Editată de O. Hintze, Fr. Meinecke ș.a.)
Prof. dr. *Hans Übersberger* (Viena). „Rusia și panslavismul" — un studiu util asupra diplomației ruse; sînt indicate o serie de izvoare... N.B.
*Martens:* „Culegere de tratate", 15, p. 237 (scrisoarea din 30.VIII.*1848* trimisă de cancelarul Nesselrode lui Kiselev,

www.dacoromanica.ro

ambasador la Paris, în legătură cu apropierea Franței de Rusia împotriva Germaniei).

*Barsukov.* Viața lui Pogodin, 5, p. 330 și urm.; 9, p. 262 (memoriul lui Pogodin din *1840* cu privire la „eliberarea" slavilor din Austria).

*Tiutcev.* În memoriul „Rusia și revoluția" (pentru Alexandru al II-lea) — „Cehia va fi liberă cînd Galiția va fi a Rusiei" („Arhiva rusă", 1873, p. 926 și urm.).

*Memoriul din 1864.* „Politica contemporană" (întocmit din însărcinarea lui Gorceakov) — slavii din Austria trebuie să aștepte libertatea de la Rusia: (Eckhardt) „Un memoriu secret rus din 1864", în „Deutsche Rundschau", VI, 11, p. 209 și urm.

*Societatea slavă de binefacere din Moscova.* Politica ei.

*Danilevski.* „Rusia și Europa": articole apărute în „Zarea" din anii 1869—1870 și cartea: prima ediție în 1871.

Danilevski a încercat să demonstreze că Rusiei îi convine ca Franța să fie înfrîntă, deoarece cearta și vrajba dintre Franța și Germania sînt *în avantajul* dominației Rusiei (încă în „Zarea" din 1871, ianuarie; reprodus în *Danilevski.* „Culegere de articole economice și politice". Petersburg, 1890, p. 27 și 29).

---

*Fadeev.* „O opinie în problema orientală". Petersburg, 1870.

*Memoriul lui P.A. Saburov.* „Arhiva rusă", 1912, 1, p. 470 („succesul obținut de armele prusiene în 1870 reprezintă o victorie și pentru noi". Sic !!!)).

Ivan Sergheevici *Aksakov:* discursul din 4 iulie 1878 (împotriva diplomației ruse și, indirect, împotriva țarului; nemulțumire față de Congresul de la Berlin).

*Pokrovski.* „Politica externă a Rusiei", în „Istoria Rusiei în secolul al XIX-lea", 9, p. 204 și urm. (și p. 174) (despre planurile Rusiei în legătură cu Bulgaria și cu căile ei ferate în 1877).

„Neoslavismul" din 1908 și din această perioadă.

cf. „*Vestnik Evropî*", 1909, nr. 1, p. *386*

*Mai 1908:* călătoria în Rusia (la Petersburg) a unui ceh (deputat), a unui sloven liberal și a unui rutean rusofil.

*Dmowski.* „Germania, Rusia și problema poloneză"

(un plan de „a împăca" pe polonezi cu Rusia *cu prețul* asupririi ucrainenilor).

www.dacoromanica.ro

*P. Struve.* „Patriotica", p. *2 1 3* („Zilele slave").
„Moskovskii ejenedelnik", 1910, nr. *2 7*, coloana a 4-a.

Evgheni Trubeţkoi este, contrar lui Menşikov, pentru o apropiere de polonezi.

*Goreainov* (directorul arhivei Ministerului Afacerilor Externe): „Bosforul şi Dardanelele". *1 9 0 7.*
*G. Trubeţkoi.* „Rusia, mare putere", p. 122 (Italia e deocamdată mai utilă în tabăra duşmanilor!!!)
*Gr. Evreinov* (senator). „Ideologia problemei Orientului Apropiat", Petersburg, 1911.
„Slaveanskie izvestiia", 1913, nr. 8 (6/19.I.1913); 1912, nr. 45 (10/23. XI. 1912).
„*N o v o e z v e n o*", *1 9 1 4, n r. 1 3*, p. 407 (28.III. 1914) — cu trei luni înainte de Sarajevo, Breancianinov prezice că peste 1½—2 luni va izbucni războiul în Europa. N.B.

FRANKE. „MARILE PUTERI ÎN ASIA RĂSĂRITEANĂ"

Tot acolo, un articol al lui Otto Franke: „Marile puteri în Asia răsăriteană".
O culegere utilă de fapte (şi, în parte, de indicaţii bibliografice), din care se vede cum a fost jefuită China de Anglia şi Franţa (Annamul de Franţa, Birmania de Anglia, Tibetul de Anglia, Siamul de Franţa şi Anglia — toate aceste regiuni fiind foste părţi ale Chinei sau ţări dependente de ea).
p. *4 4 2:* „...După cum se ştie din însemnările ambasadorului japonez, contele Hayaschi, a căror publicare în continuare a fost, din păcate, interzisă de guvernul de la Tokio, în 1898, din iniţiativa lui Joseph Chamberlain, au avut loc la Londra tratative cu Japonia în vederea încheierii unei triple alianţe anglo-japono-germane, menită să împiedice o nouă pătrundere a Rusiei în Asia răsăriteană. Aceasta s-a întîmplat cam în acelaşi timp cînd Londra a făcut la Berlin sondaje confidenţiale în vederea unei alianţe anglo-germane.

*N.B.:* 1898: tratative în vederea unei alianţe anglo-germano-japoneze îndreptate împotriva Rusiei

www.dacoromanica.ro

Nu au căzut la învoială!!

Aceste sondaje au rămas fără rezultat, fie și numai pentru că Anglia nu putea să ofere sau să propună Germaniei altceva decît cinstea de a putea duce război împotriva Rusiei. Japonia era însă gata să încheie, fără nici o șovăială, o asemenea alianță cu Germania"... (442—3).

N.B.

*În iulie 1910* (p. 456), tratatul dintre Rusia și Japonia: Japonia capătă mînă liberă în Coreea. [Cîteva săptămîni mai tîrziu, Coreea este anexată.] — Rusia în *Mongolia* (în primăvara anului 1911, tratatul dintre Rusia și China).

N.B.

*17. IX. 1914:* acordul dintre Rusia și Mongolia „independentă" (prin care se stabilește, de fapt, protectoratul Rusiei asupra Mongoliei).

1911: tratatul dintre Anglia și Japonia (în locul celui vechi) — Anglia rămîne neutră în cazul unui război între Japonia și America. (Japonia capătă, *p r o b a b i l*, „mînă liberă" împotriva Germaniei.)

ONCKEN. „PREISTORIA RĂZBOIULUI"

*I b i d e m*

Hermann *O n c k e n*. „Preistoria războiului". *p. 475—7:* În 1898 Anglia a dus tratative cu Germania în vederea încheierii unei alianțe îndreptate împotriva Rusiei („The Saturday Review" amenința că poporul se va răfui cu dinastia în caz că ea va încheia o alianță cu Germania!!), dar n-au ajuns la înțelegere: Anglia spunea: „Germania cere prea mult" (477), ceea ce nu-i adevărat, spune autorul, Berlinul n-a formulat nici un fel de pretenții (?!!?). *A b i a* în X.1898 au încheiat un acord „în care se prevedea o viitoare pătrundere economică a Germaniei și Angliei în coloniile portugheze în caz că Portugalia nu-și va respecta obligațiile de rambursare a împrumuturilor" (477).

(N.B. o perlă!)

În X.1898, Anglia și Germania își *î m p a r t* coloniile Portugaliei.

www.dacoromanica.ro

## ADLER. „POLITICA SOCIALĂ IMPERIALISTĂ"

Georg **Adler.** ***„Politica socială imperialistă."*** — D'Israeli, Napoleon al III-lea, Bismarck". Studiu. Tübingen, 1897 (44 p.). (Prefața este datată: III. 1897.)
((Articole reproduse din revista „Die Zukunft")).

Un studiu instructiv! După o scurtă introducere cu privire la cartism (frazeologie pe tema „așteptărilor hiliaste" (2), a „iluziilor" (2) și a rolului lor în „mișcările de masă" etc.), Adler consacră un mic capitol lui Carlyle și „teoriei social-aristocratice" emise de acesta (critica capitalismului, ura împotriva democrației, „îndemnul de a proceda la feudalizarea activității economice contemporane" (11), „ideea aristocrației sociale"). Apoi capitolul al III-lea: „Politica socială a lui D'Israeli". Evreu, aventurier, a început ca radical, a trecut la tory, s-a înglodat în datorii, a fost luat în derîdere cu prilejul primului său discurs rostit în parlament (1838); devine lider al torylor și prim-ministru în 1868. Propagă ideea: monarhie + aristocrație socială (în fond, mizează pe lupta dintre burghezie și proletariat). Reforma electorală din 1867 (Carlyle o ocărăște de mama focului în pamfletul său „În jos de Niagara — și apoi?"), mici concesii și ochi dulci mișcării muncitorești care-și pierduse caracterul ei revoluționar; o strălucită politică colonială și externă în perioada 1874—1880. În concluzie = „imperial-socialist" (p. 22) — și, *în diferite pasaje*, e pentru o „politică socialistă imperială" etc.

De pildă: *„imperial-socialism"* etc., p. 44, 43, 35. !!

Capitolul al IV-lea, despre Napoleon al III-lea. Și acesta e un aventurier, un fantast. Autorul unei scrieri: „Dispariția pauperismului" (1844). O strălucită dezvoltare economică, — o strălucită politică externă, — o luptă înverșunată împotriva organizațiilor **politice** ale muncitorilor și *încurajarea celor economice* ((p. 32)), — case de ajutor (cochetează cu *toate* clasele). În cartea sa despre „**sindicatele** franceze", **Lexis** admite îmbunătățirea incontestabilă a situației muncitorilor francezi în perioada 1850—70 și un anumit succes al politicii lui Napoleon al III-lea: „Disciplina și supravegherea muncitorilor, pe de o

www.dacoromanica.ro

parte, și îmbunătățirea situației lor materiale, pe de altă parte, — aceasta este ideea pe care a urmărit-o în permanență politica internă a lui Ludovic-Napoleon" (Lexis, citat de Adler, p. 34).

Capitolul al V-lea. „Politica socială a lui Bismarck".

Prusia, spune autorul, țara „școlilor și cazărmilor", a devenit, firește, o țară model a „politicii sociale imperialiste" (36): lupta lui Bismarck împotriva liberalismului, cochetarea cu muncitorii, dreptul de vot universal (pentru a asmuți burghezia împotriva proletariatului și viceversa), legislația socială... asigurările sociale (Adler înalță osanale).

În încheiere (p. 43), Adler spune că această politică „nu poate" ((!! ha-ha!!)) fi comparată cu cezarismul Romei din epoca ei de decadență, întrucît nu e vorba de întreținerea unor plebei trîntori, ci de sprijinirea muncitorilor. *Proudhon*, spune autorul, a scris (unde?) (citat din *Proudhon:* „Noi nu primim nici un pfenig din străinătate", p. 43) că cezarismul (roman) a trăit din jefuirea națiunilor străine, în timp ce acum lucrurile stau cu totul altfel.

!!

...„Prin ceea ce avea el trainic, imperial-socialismul... reprezenta..., din punct de vedere obiectiv, un mare pas înainte în ce privește includerea proletariatului în societatea contemporană și colaborarea lui pozitivă la înfăptuirea misiunii ei culturale" (44). ((Rădăcinile social-șovinismului!!)) — de aceea, spune el, „imperial-socialismul" a fost „o iluzie de importanță istorică mondială", deoarece a fost folositor, cu toate că nu a împăcat proletariatul, care i-a fost dușman și lui D'Israeli, și lui Napoleon al III-lea, și lui Bismarck.

cf. Engels despre Napoleon al III-lea versus Bismarck

„bonapartism"

((Sfîrșitul broșurii lui Adler)).

## SIEGFRIED. „NOUA ZEELANDĂ"

**André Siegfried.** *„Noua Zeelandă"*. Berlin, 1909.

(**N.B.** capitolul 28: „Imperialismul".)

Un studiu foarte folositor, de *mare* anvergură economică și politică. Specificul „imperialismului": închistarea lui. *Nu se*

www.dacoromanica.ro

*permite de loc intrarea în țară a oamenilor de rasă galbenă.* Restricții **feroce** [de pildă: 100 de lire sterline!!! — p. 190] împotriva imigrației în general. Țara e situată la capătul lumii (*4* zile pînă în Australia!). E aproape cît Italia, iar populația e < 1 000 000!!! (*900 000* — p. 189; 929 000 în 1907, p. 234; cît $^1/_2$ din Franța) ((o climă minunată etc.)). N.B.

„Snobismul" populației (cap. XXI): slugărnicia în fața aristocrației („sir" — titlu de onoare în fața căruia se tîrăște pe burtă), în fața monarhiei engleze, a curții regale etc. etc. Creșterea populației *e foarte redusă.*

O țară de mici burghezi anchilozați, mărginiți, obtuzi, egoiști, care și-au adus „**cultura**" din Anglia, dar care n-o folosesc și nu lasă nici pe alții s-o folosească. (Pe indigeni — maori — i-au exterminat, i-au trecut prin foc și sabie; o serie de războaie.)

Exemplu: persecutarea muncitorilor imigrați (1893, 1898—) *din Austria* (N.B.) (p. 191): îi persecuta „partidul muncitoresc".

Egalitatea în drepturi a femeilor. — Lupta împotriva alcoolismului. — Clericalism: o religiozitate foarte pronunțată; o puzderie de secte.

Se pronunță împotriva unirii cu Australia: nu avem nevoie de nimeni. Sîntem „cea mai bună țară din lume" (293) (!!)...

„Imperialismul neozeelandez" (p. 294)... „O formă deosebită" a imperialismului (ibidem)... „jingoism colonial" (295, idem 296), care poate fi denumit „imperialism austral-asiatic" (295). N.B

Două curente ale imperialismului (perfect compatibile între ele):

1) imperialismul de mare putere (participare la imperialismul Marii Britanii).

2) „**imperialismul local**" (295) — închistarea... exclusivismul lui. N.B.

N.B.: *„imperialismul local"*

Proteste împotriva prezenței francezilor în Noua Caledonie — împotriva ocupării insulelor Samoa de către germani (297) etc. Din această cauză, o ură neîmpăcată din punctul de vedere al unei „Mari Noi Zeelande"...

În VI. 1901, Noua Zeelandă a anexat arhipelagul Cook. — — —

Noua Zeelandă = colonia cea mai „fidelă", cea mai supusă a Marii Britanii.

www.dacoromanica.ro

Datoria publică: 51.$_2$ milioane de lire sterline (din 66.$_5$) — capitaluri engleze
Comerțul — 66% cu Anglia.

Arhipatrioți în războiul cu burii (307) ...(au trimis trupe împotriva burilor)...

**Prim-ministrul** Seddon — un reprezentant al imperialismului austral-asiatic. „Imperialist de cea mai pură speță" (310)... (m. 10.VI.1906. Prim-ministru între anii 1893 și 1906 (p. 71))
Prima lui călătorie în Anglia — 1897
A doua „ „ „ — 1902

N.B. politică socială + imperialism!

„Campionul *politicii sociale* din el (Seddon) a început să treacă pe planul al doilea, iar pe primul plan a apărut omul de stat *imperialist* și *protecționist*" (311).

N.B.

Deși reformator (partizan al reformelor în Noua Zeelandă), în Anglia el căuta să intre în grația *torylor*. Conservatorii elogiau în fel și chip pe „socialistul Seddon" (311). „*The Times*", 18.VI.1902: laude la adresa lui Seddon, radicalul, democratul, imperialistul!! (citat, p. 311).

Se răspîndește ideea și practica tarifelor preferențiale...

„Socialismul" lor: „Neozeelandezii sînt practici și oportuniști pînă la cinism" (67) — — — muncitorii, de asemenea (67), ei sînt cu totul „conservatori", au ce „apăra" (ibidem).

N.B.

(Seddon — reprezentant al „fracțiunii muncitorești din partidul liberal" (68)).

Legi pentru protecția muncii — inspecția de fabrică — și a muncii la domiciliu — săptămîna de muncă de 48 de ore (legea din 1901) pentru bărbați; 45 de ore pentru femei — salariu minimal etc.

N.B.: coruperea muncitorilor de către burghezia imperialistă prin reforme sociale

Comisii de arbitraj obligatorii etc.

„Cheia" tuturor acestor măsuri — protecționismul (140) și *înflorirea* industrială... ((În condițiile liberului schimb nu s-ar menține))... Pensii pentru bătrîni (la 65 de ani)...

www.dacoromanica.ro

Crearea **micii** proprietăți funciare; răscumpărarea marilor moșii (jefuite etc., prin procedeele cele mai infame, de la maori etc.) (vînzarea lor către mici proprietari) este *„democrație*, și nu *socialism“* (175). ((Just!))

„Transformarea marii proprietăți funciare în mică proprietate! Acest lucru l-a făcut și revoluția franceză“ (175)...

## HOETZSCH. „TURKESTANUL RUSESC“

*Otto Hoetzsch.* „Turkestanul rusesc și tendințele actualei politici coloniale a Rusiei“... („Schmollers Jahrbuch“, anul **XXXVII. 1913,** *nr. 2*).

((Autorul știe rușește, a fost în Turkestan și a studiat N.B. temeinic literatura)).

*Rusia* consumă circa 11 milioane de puduri de bumbac (100 de milioane de ruble) din Turkestan (+ Hiva + Buhara) și circa 11—12 milioane din America. N.B.

Turkestanul $=1._5$ mil. verste pătrate (1 verstă pătrată $=1._{13}$ km$^2$)

Hiva $0._{05}$

Buhara $0._2$

$\Sigma = 1._{75}$ (aproape de patru ori cît Germania). Populația [Turkestanului] $= 5._3$ milioane (1897) și $6._7$ milioane (1910).

Populația — un amestec „indo-iranian“, în cea mai mare parte „turco-mongol“.

Pretutindeni filiale ale marilor bănci din Rusia...

...„pulsează o viață colonial-economică foarte animată, în continuă dezvoltare“... (p. 388)...

Aici domnește islamul. *Deplină* libertate religioasă. *Panislamism:*

...„Tătarii musulmani din nord, din regiunea Volgăi (nogaii) și din Siberia apuseană aduc agitația panislamică în viața liniștită — sub acest aspect — a sarților și kirghizilor musulmani. În prezent, acești tătari intelectuali fac parte, sub raport politic și publicistic, din elita islamului, sînt cei mai energici și mai influenți dintre adepții lui. Iar islamul le datorează lor în N.B. *panislamismul* în Rusia



www.dacoromanica.ro

1880 și 1910

primul rînd întărirea sa internă și externă și dezvoltarea sa culturală. În *1880* erau în Rusia 11 milioane de musulmani, a căror literatură tipărită era de 7—8 cărți; aveau o singură tipografie, 4 conducători și 12 persoane cu studii superioare, dintre care 1 a studiat în Europa occidentală. În *1910*, numărul lor era de 20 de milioane; aveau peste 1 000 de cărți tipărite, 14 tipografii și 16 publicații periodice, 200 de persoane cu studii superioare făcute în Rusia și 20 care studiaseră în Europa occidentală, aproximativ 100 de literați, 6 școli superioare și 5 000 de școli elementare, 37 de instituții de binefacere, 3 bănci mici și 3 bănci agricole[1]). Această mare mișcare «musulmană», care a cuprins și popoare ca voteacii, ceremisii și ciuvașii, a fost studiată într-o lucrare...[2]), mai cu seamă în domeniul instrucțiunii și culturii. În ultimii 10 ani, populația musulmană din Rusia s-a dezvoltat foarte mult din punct de vedere cultural: la tătarii din regiunea Kazan revine în prezent cîte 1 moschee și 1 hoge la 150 de locuitori, pe cînd la rușii și la alogenii din aceeași regiune revine un preot abia la 1 500 de locuitori; la primii — *o școală* la *100 de locuitori* de ambele sexe; la ortodocși — una la *1500—3 000* de locuitori. Răspîndirea cărților și ziarelor este la tătarii musulmani relativ și mai mare. Dacă această superio-

*1880* și *1910:*
12—200 de persoane cu studii superioare
1—14 tipografii
0—16 publicații periodice
8—1 000 de cărți
N.B.

!!!
1 : 100
1 : 2 000

N.B.

[1]) *Ostroumov*. „Lumea islamului". Taşkent, *1912*.
*De același autor*. „Sarții". Taşkent, 1908.
*De același autor*. „Coranul și progresul". Taşkent, 1903.

[2]) *Episcopul Andrei și N. V. Nikolski*. „Principalele date statistice cu privire la alogenii din Rusia răsăriteană". Kazan, 1912.

www.dacoromanica.ro

ritate culturală şi această viabilitate duc la o asimilare mai uşoară a alogenilor, atît creştini cît şi păgîni, cu tătarii mahomedani, aceştia din urmă sînt în momentul de faţă foarte neliniştiţi din cauza politicii naţionaliste duse de guvern — şi sprijinite de Dumă — în domeniul învăţămîntului“ (limba de predare!) „şi au tendinţa să devină mai puţin docili şi să se alăture agitaţiei care a cuprins în prezent întreaga lume mahomedană; ei sînt hotărîţi *să caute sprijin la mahomedanii din China şi India*. Totodată, legătura cu populaţia musulmană din Turkestan se creează de la sine; într-adevăr, *din nord* a şi fost importată *agitaţia panislamică*. Guvernul rus se teme de această pătrundere a adepţilor tătari ai islamului şi, pe cît îi stă în putinţă, caută să împiedice intrarea lor în Turkestan. Ce-i drept, politica şcolară a Rusiei în Turkestan nu este de loc naţionalistă“... libertatea religiei şi a şcolii cu predare în limba maternă. Sarţii învaţă cu plăcere rusește: şcolile „cu predare în limba rusă sînt frecventate că plăcere de indigeni“... „Sub influenţa vieţii economice, orice sart cu spirit practic îşi dă tot mai bine seama de importanţa limbii ruse ca limbă oficială şi ca limbă folosită în relaţiile comerciale“. Are loc un proces „foarte lent“ de „rusificare culturală“ (406—409)...

N.B.:

apropiere de mahomedani. India şi China

„din nord“... „agitaţia“

Despre *irigaţii* se spune, printre altele, la p. 362, în nr. 3: în regiunea transcaspică + regiunea fluviului Sîr-Daria+Samarkand+Fergana sînt $2^1/_4$ milioane de deseatine de terenuri irigate, dintre care $1._0$ milion cultivate cu grîu, iar $0._{379}$ milioane cu bumbac.

Ergo (p. 363), conchide autorul, din 159 de milioane de deseatine, 156 $^3/_4$ milioane sînt secetoase şi sterpe şi numai $2^1/_4$ milioane sînt irigate.



www.dacoromanica.ro

*Bibliografie:*

N.B.: Contele York von Wartenburg. „Pătrunderea statului rus în Asia". Berlin, 1900.
G. Vambery. „Puterea Rusiei în Asia". Leipzig, 1871.
Curzon. „Rusia în Asia centrală". Londra, 1889.
*Abaza*. „Cucerirea Turkestanului". Petersburg, 1902.

## SOCIALISMUL ÎN CHINA

„Die Neue Zeit", 1913—14, XXXII, 1, p. 711—2.

Rezumatul unui articol de *A. Jax* (Şanhai), publicat în „The Socialist Review" (1913, nr. 1).

Articolul este intitulat: *„Reacţiunea în China"*.

Socialismul în China

Autorul ne prezintă o traducere a statutelor partidelor şi organizaţiilor socialiste din China. Ceea ce te uimeşte, spune el, este „lipsa de precizie", „pioasele deziderate". În limba chineză, pentru socialism şi societate există un singur cuvînt (Şi Hui). O serie de socialişti au fost executaţi. Muncitorul *Ven* (din Şanhai) (executat) a înfiinţat **„Partidul muncitoresc al Republicii Chineze"**. Acest partid a organizat cu succes la începutul anului 1913, la Şanhai, o grevă de 3 zile a cizelatorilor în argint. Programul lui este cît se poate de confuz.

A existat şi un „Partid socialist chinez" — şi un „partid socialist pur (sic!)". Cei mai mulţi dintre conducătorii lor au fost executaţi. Aceste partide au fost distruse de Iuan Şi-kai.

## NAHAS. „SITUAŢIA ECONOMICĂ ŞI SOCIALĂ A FELAHULUI EGIPTEAN"

*Joseph* **F. Nahas.** *„Situaţia economică şi socială a felahului egiptean"*.
(Disertaţie.) Paris, 1901.

*Felahii* egipteni

O lucrare şcolărească. Citează o serie de *izvoare*. O descriere (prea sumară) a mizeriei de nedescris

www.dacoromanica.ro

în care trăiesc felahii; ei locuiesc în cocioabe de lut, fără mobilier, *laolaltă cu vitele*, muncesc din zori şi pînă în noapte. Abrutizare, ignoranţă — ca în Rusia.

Un punct de vedere cît se poate de caracteristic: *liberal-narodnicist*, întocmai ca în Rusia anilor 1880—1900!!

p. 38, notă. Anglia sugrumă industria !!!

## „DIE NEUE ZEIT", XXX, 1

### KAUTSKY. „ACŢIUNEA MASEI"

„Die Neue Zeit", XXX, 1 (1912).

N.B.: p. 45 (Karl Kautsky). Masele = 30 de milioane. $^1/_{10}$ este organizată. *N. B.*

---

### LINK. „SÎNT OARE CASELE DE ECONOMII INSTITUŢII DE BINEFACERE?"

p. 60. Casele de economii: $^1/_4$ din libretele de economii = 87% din totalul depunerilor. (Prusia 1909.) (Depuneri > 600 de mărci.)

## CALCULE CU PRIVIRE LA POPULAŢIA STATELOR

| | Numărul statelor | Populaţia în milioane (aproximativ) | din care dependente | din care colonii: numărul | din care colonii: (populaţia) în milioane |
|---|---|---|---|---|---|
| (α) Europa apuseană | 15 | 220 | (10—15) | 2 — | $0._2$ |
| America | 23 | 145 | (Nu există?) | 7 — | $13._5$(?) |
| Σ | 38 | 365 | (10—15) | 9.... | 14 (?) |
| (β) Europa răsăriteană şi partea *ei* din Asia | 12 | 215 | (90—100?) | 5.... | 25 (?) |
| (γ) Restul Asiei, Africa şi Australia | 64 (?) | 870 | semidependente aproximativ 300? | 60.... | 480 (?) |
| Σ | 114 (?) | 1 450 | 100—115 | 74.... | 519 |

www.dacoromanica.ro

| | km² în milioane | populația în milioane |
|---|---|---|
| Japonia .. | 0.4 ..... | 46.5 |
| China .... | 3.9 ..... | 319.5 |
| | + 7.3 ..... | 10.6 |
| Afganistan | 0.6 ..... | 4.5 |
| Persia.... | 1.6 ..... | 9.0 |
| (4) | | 390.1 |
| | | + 480 |
| | | 870 |

| | populația în milioane | dependente | colonii |
|---|---|---|---|
| α) | 400 | < 5% | < 5% |
| β) | 250 | 40—50% | 10% |
| γ) | 900 | | >50% |
| | 1 550 | | |

aproximativ 480 milioane
? 60—100 (?)

| | |
|---|---|
| 0.2 | |
| 7.9 | |
| 0.04 | |
| 0.4 | colonii |
| 0.14 | — 498.5 |
| 8.6 | 17.3 |
| 17.3 | 481.2 |

| | populația, în milioane | | | |
|---|---|---|---|---|
| | total | din care dependente | colonii | |
| α | 400 .. | 20 + | 20 = 40 | 10% |
| β | 250. . | 100 + | 25 = 125 | 50% |
| γ | 900 .. | — + | 500 = 500 | 60% |
| | 1550 | 120 + | 545 = 665 | |

| | km² (în milioane) | populația | | dintre care dependente | colonii | populația în milioane |
|---|---|---|---|---|---|---|
| Rusia ..... | 5.3 | 106.2 | | circa 60 | | |
| + | | | | | | |
| Hiva ..... | 0.06 | 0.5 | | | | |
| Buhara ..... | 0.2 | 1.5 | | | | |
| + Caucaz ..... | 0.5 | 9.2 | 24.6 | | | (5) |
| Asia centrală .... | 3.5 | 7.7 | | | | |
| Siberia..... | 12.5 | 5.7 | | | | |
| Rusia ..... | 22.1 | 130.8 | | (60?) | | (5) — 24.6 |
| Austro-Ungaria .... | 0.6 | 45.3 | | (circa 25) | | — — |
| Serbia ..... | 0.05 | 2.5 | | ? | | — — |
| România..... | 0.1 | 5.9 | | ? | | — — |

| | km² (în milioane) | populația | dintre care dependente | colonii | populația în milioane |
|---|---|---|---|---|---|
| Bulgaria ..... | 0.1 | .. 3.7 | ? | — | — |
| Grecia ..... | 0.06 | .. 2.4 | ? | — | — |
| Turcia ..... | 0.1 | .. 5.9 | | | |
| + | | | (?) | | |
| Asia ..... | 1.8 | ..17.2 | | | |
| | 1.9 | 23.1 | (10?) | | |

fără Arabia? + 2.5 km², 1.9 milioane de locuitori

213.7 (90—100) (5) 25(?)

www.dacoromanica.ro

| | Numărul statelor independente | dependente | |
|---|---|---|---|
| α 38 | 29 | + 7 | 7 |
| β 12 | 7 | + 5 | + 5 |
| γ 64 | 2—4 | —60—62 | 12 |

Europa apuseană şi America:

Europa răsăriteană:

Austro-Ungaria

Rusia, Balcanii şi Turcia (prin urmare, şi o parte din Asia):

Restul Asiei, Africa şi Australia.

www.dacoromanica.ro

CAIETUL

„ξ"

(„CSI")

## *Cuprins*

ξ

*Războiul şi imperialismul*


| | |
|---|---|
| *Bernhardi* | [ 5—10] |
| *Ruedorffer* | [11—19] |
| *Mackay:* China | [20—22] |
| *Lucas* | [22—23] |
| *Belger* | [24—26] |
| *Rohrbach* | [27] |
| *Sartorius von Waltershausen* | [28—30] |
| *Cromer* | [33] |
| Ruedorffer N.B. 16 p. | |
| Belger N.B. *2 6* p. | |


---

| | | |
|---|---|---|
| Anglia (1897—1911) — | 998.$_5$ | milioane de lire sterline |
| | 19.$_{97}$ | miliarde de mărci |
| Germania | 5 490 | milioane de mărci |
| | 5.$_5$ | miliarde de mărci |

EXTRASE DIN ZIARE

„*L'Écho de Paris*", 13. X. 1914.

„Articolul lui Junius" în legătură cu convorbirea dintre Jouhaux şi Legien.

...„Ce învăţăminte le oferă sindicaliştilor noştri — dacă vor voi să se folosească de ea — această convorbire dintre d-l Jouhaux,

www.dacoromanica.ro

secretar al Confederației generale a muncii, și d-l Legien, deputat socialist german, care a avut loc la 24 iulie a.c., și încă la Bruxelles! — Data și locul sînt simbolice. «Ce aveți de gînd să faceți pentru a evita războiul?» — întreabă d-l Jouhaux. «V-ați hotărît să treceți la acțiune? În ce ne privește, noi sîntem gata să răspundem la apelul dv.». Apoi adaugă: «Și cu toate că aceste întrebări au fost repetate de mai multe ori, Legien... n-a dat nici un răspuns. Am părăsit Bruxelles-ul cu convingerea că nu mai trebuie să contăm pe bunăvoința organizațiilor germane». Și ce concluzie trage el din nereușita sa? Citez în continuare din textul lui: «Vom întocmi un act de acuzare care să amintească tuturor că singurul mijloc de a face ca relațiile internaționale să fie trainice și stabile este de a desfășura pretutindeni aceeași activitate în favoarea păcii și împotriva războiului». Recentele evenimente i-au dovedit că o asemenea activitate comună nu este posibilă. El le consideră întîmplătoare și continuă să cultive o utopie, ale cărei aberații te fac să te cutremuri cînd te gîndești la ele. Ce s-ar fi întîmplat dacă d-l Legien ar fi fost mai puțin cinstit și i-ar fi promis naivului său interlocutor un ajutor pe care mai tîrziu nu l-ar fi dat?“ Dar, spune autorul, să nu ne gîndim la catastrofe care n-au avut loc. Urmează apoi o povață pentru d-l Jouhaux:

„Cei ce gîndesc ca d-l Jouhaux recunosc — și fără să se înșele — că există interese de clasă sau, mai degrabă, profesionale... Dar ei nu observă un lucru, și anume că nici o profesiune nu poate exista decît în cadrul unei anumite țări. Înainte de a aparține unei clase, muncitorul și țăranul, ca și burghezul, fac parte dintr-o anumită națiune... Prin urmare, dacă, înainte de a aparține unei anumite clase, muncitorul aparține unei anumite țări, înseamnă că interesele țării sînt mai presus de interesele clasei. Întreaga eroare a sindicalismului internațional constă în neînțelegerea acestei subordonări, care ține de însăși natura lucrurilor. Nu este vorba de o subapreciere a intereselor de clasă. Este vorba de precizarea locului lor... Falsele dogme ale internaționalismului n-au rezistat nici o oră în fața necesității naționale evidente... Noi nu le propunem“ (sindicaliștilor) „decît să-și însușească învățămintele acestui război și, atunci cînd se vor gîndi la interesele lor de clasă, să nu le despartă de interesele naționale. Atunci vom putea să cădem ușor de acord“. *J u n i u s.* (Sfîrșitul articolului.)

---

www.dacoromanica.ro

„*Volksrecht*“, nr. 241, 16.X.1914.

V. „Cît a costat pînă acum războiul“.

*Costul războiului:*

În primele două luni ale războiului toate țările beligerante — *6 2 5 0* de milioane de franci

*Germania* — 1 800 de milioane de mărci = 2 250 de milioane de franci

inclusiv pentru Austria, a cărei situație financiară e cît se poate de proastă

| | | | | |
|---|---|---|---|---|
| *Anglia* — — — — — — — — — | 2 150 | | | |
| (din care numai $^1/_3$ pentru sine) | | | | |
| | 4 400 | milioane | de | franci |
| *Franța* ..... ... | 1 040 | „ | „ | „ |
| *Rusia* 300 de mil. ruble = | 750 | | | |
| Σ = | 6 190 | „ | „ | „ |
| Rusia — | 750 | | | |
| Franța | 1 040 | | | |
| | 1 790 | | | |

6 250 — 4 400 = 1 850 — 1 040 = 810

„Următoarele 8 săptămîni de război vor costa dublu“...

Leroy—Beaulieu — vezi „*L'Humanité*“ — evaluează la 1 miliard pe lună cheltuielile fiecăruia dintre cele 5 state mari; în 7 luni: $5 \times 7 = 35 + 15$ pentru statele mici și cele neutre. $\Sigma = 50$ de miliarde.

*Popi creștini despre război:*

Popa *Babut* (francez) a prezentat *un proiect de declarație* (și l-a trimis popilor germani):

„Subsemnații creștini din Germania, Anglia, Austria, Franța, Rusia, Belgia și Serbia, îngrijorați și întristați de actualul conflict, care pustiește și înecă în sînge Europa, declarăm următoarele:

1° Fiecare dintre noi este profund atașat de patria sa și nu dorește să facă sau să spună ceva ce n-ar corespunde sincerului și înflăcăratului patriotism care-l însuflețește,

2° dar totodată nu putem uita sau tăgădui că dumnezeu este dumnezeul tuturor națiunilor și părintele tuturor oamenilor, că Iisus Hristos este mîntuitorul tuturor; că el a poruncit credincioșilor săi să se considere frați între ei și să se iubească unul pe altul

www.dacoromanica.ro

ca fraţii şi că pentru credinţa evanghelică, aşa cum spune sf. Pavel, nu există nici grec, nici iudeu, nici barbar, nici scit — şi, prin urmare, nu mai există nici german sau francez, nici austriac sau rus, ci în toţi şi în toate sălăşluieşte Hristos.

Ţinînd seama de toate acestea, ne angajăm în faţa lui dumnezeu şi cu ajutorul lui să alungăm din inimile noastre orice ură împotriva acelora pe care în momentul de faţă sîntem nevoiţi să-i numim duşmani şi să le facem bine dacă ni se va ivi prilejul; să facem uz de întreaga influenţă de care putem dispune pentru a face ca războiul să fie dus în chip cît mai uman, pentru ca învingătorul, oricare ar fi el, să nu abuzeze de puterea sa, pentru ca persoana şi drepturile celor slabi să fie respectate; ne obligăm să nutrim aceeaşi dragoste frăţească faţă de fraţii noştri întru credinţă, de orice naţionalitate ar fi ei, să ne rugăm lui dumnezeu pentru toate victimele războiului, fără excepţie, să-l rugăm cu toată ardoarea ca în locul grozăviilor războiului să ne aducă mai repede binefacerile unei păci drepte şi definitive şi ca nefericitele şi cruntele evenimente ai căror martori sîntem să apropie venirea împărăţiei lui dumnezeu".

(„*Journal de Genève*", 17.X.1914.)

Această scrisoare a fost scrisă la 4 august 1914 şi a fost trimisă de d-l *Babut*, venerabilul pastor din Nîmes, d-lui *Dryander*, un german, predicator al curţii imperiale de la Berlin.

Acest Dryander i-a răspuns la 15.IX.1914 printr-o lungă scrisoare, semnată de el şi de încă doi popi (Lahusen şi Axenfeld) („*Journal de Genève*", 18.X.1914), în care se spunea:

„...ne exprimăm cu plăcere acordul nostru cu propunerile 1 şi 2. Ele constituie o parte din bunul comun al tuturor creştinilor. Patriotismul şi creştinismul nu se exclud, ci, dimpotrivă, se presupun unul pe altul" — —

iar cu celelalte propuneri sîntem de acord în principiu, dar nu le putem subscrie, pentru că nu vrem să dăm *nici cel mai mic* motiv să se creadă că Germania n-ar duce războiul în conformitate cu principiile de umanitate etc. Noi, spun ei, nu am dorit războiul, sîntem un popor paşnic etc. etc. Partea agresivă sînt englezii ş.a. etc. etc. ş.a.m.d.

N.B. „Volksrecht" (1914) nr. 239 („Despre pacea veşnică") şi nr. 242 (Bernstein)

„Frankfurter Zeitung" (1914) nr. 291 (a II-a ediţie de dimineaţă) 20.X. (Scheidemann este pentru război).

www.dacoromanica.ro

## BERNHARDI. „GERMANIA ŞI RĂZBOIUL VIITOR"

*Friedrich von Bernhardi.* „Germania şi războiul viitor". Berlin, 1913, (ediţia a 6-a) (p. 345).

Prefaţa la ediţia a 6-a este datată *februarie 1913.*

Carte tipic militaristă, în care se exprimă regretul pentru spiritul paşnic al germanilor etc. etc. Autorul citează adeseori lucrarea sa, în două volume, despre războiul modern.

Apologia războiului, a necesităţii lui („forţă creatoare şi purificatoare": p. 9)... [Capitolul I. „Dreptul de a face război"; capitolul II. „Obligaţia de a face război".]

Deplînge faptul că în incidentul cu Marocul Germania a dat înapoi în faţa Franţei (p. 17 şi urm.).

„Morala creştină este o morală individuală şi socială şi, prin esenţa ei, nu poate fi niciodată una politică" (24—25).

Ură împotriva *social-democraţilor:* ei sînt „din principiu pentru minciună şi calomnie" în lupta dintre partide (32). Ei sînt „pentru revoluţie" (73)... (idem, 75).

### Hegel şi Luther erau pentru război etc.

...„Totodată, germanii sînt complet lipsiţi de spirit revoluţionar, cu toate declamaţiile găunoase ale instigatorilor social-democraţi. Întreaga lor fire îi împinge pe calea unei dezvoltări fireşti, sănătoase"... (80)...

Germania nu are colonii (pieţe) asigurate ca Anglia (89)...

Capitolul 5. „Putere mondială sau pieire"...

În 1912, Italia a aderat din nou la „Tripla Alianţă", *însă este îndoielnic* că s-ar putea conta pe ea în cazul unui război (96)... (idem, 180).

Noi trebuie să sprijinim Austria în politica ei în Balcani şi să ne străduim să smulgem Tunisia pentru a o da Italiei (97).

Rusia este zguduită de revoluţie (100) — „armata nu e sigură" (100) etc.; este îndoielnic că Rusia ar dori un război ofensiv cu Germania (102)...

Franţa nu prezintă un pericol pentru Anglia, deoarece în Franţa populaţia nu creşte (107), iar capacitatea ei de expansiune este epuizată (107) etc.

www.dacoromanica.ro

Dacă Italia s-ar retrage... „s-ar putea crea o considerabilă superioritate de forţe împotriva Germaniei şi Austriei" (114)...

Sîntem ameninţaţi atît dinspre uscat cît şi dinspre mare (115) — trăim într-o criză latentă, dar profundă (115). Acest lucru nu trebuie să-l pierdem din vedere, această situaţie este „estompată... de jocul înşelător al intrigilor diplomatice şi de *pacifismul oficial* al tuturor statelor" (116). N.B.!!

Cu Franţa trebuie să ne răfuim cu orice preţ. „Ea trebuie să fie complet zdrobită, astfel încît niciodată să nu ne mai poată sta în cale" (118).

Belgia... este neutră, dar Franţa şi Anglia vor căuta să-şi unească forţele pe teritoriul ei (123) — „noţiunea de neutralitate permanentă este în general în contradicţie cu esenţa statului" (123)... „cu scopurile sale morale superioare"... (123)... ha-ha!!

...„Pentru fabricarea unui tun de 30 cm este nevoie de un an întreg" (141)... timpul de pregătire...

Capitolul 7: „caracterul viitorului nostru război".

Forţele diferitelor state... Cifre... Franţa poate avea „trupe minunate formate din negri" (150)... ha-ha!!

Noi (împreună cu Austria), spune autorul, avem mai puţine (?) decît Franţa + Rusia şi trebuie să dăm atenţie calităţii (156)...

Forţele maritime (după „Nauticus"* pe 1912) — flota engleză e de peste două ori mai puternică decît a noastră (170).

Rusia este apărată de întinderea ei (176), ea nu poate fi pusă în situaţia de a lupta pentru existenţă... părţile culte ale poporului sînt pentru revoluţie (ibidem), ca pe timpul războiului ruso-japonez (177); este aproape exclusă „o ridicare a întregii naţiuni" (177).

Elveţia, Belgia, Olanda (prin ultimele două ţări vor trece francezii şi englezii)... „neutralitatea nu este decît un obstacol pe hîrtie" (179).

Anglia urmăreşte să nimicească flota noastră (184 şi urm. Capitolul 8: „Viitorul război maritim")... Ea poate paraliza comer-

* Anuar maritim. — *Nota trad.*

www.dacoromanica.ro

ţul nostru cu ţările de peste ocean (186)... Ea fortifică Harwich (189), construieşte porturi la Rosyth şi Scapa Flow (191)... Trebuie să dezvoltăm flota aeriană (195)... Trebuie să ne străduim din răsputeri să batem de pe uscat flota franceză (196) — „război pe viaţă şi pe moarte" (196) cu Franţa... „să desfiinţăm pentru totdeauna Franţa ca mare putere" (196).

Numai o victorie pe uscat ne va da şanse de izbîndă pe mare (199)... Rusia + Franţa = o populaţie de 180 de milioane. Germania — 65 de milioane (201)... Trebuie sporit efectivul armatei... în prezent un soldat trebuie să facă faţă unor cerinţe mai mari (205), trupele de linie au o importanţă mai mare... Trebuie „să atacăm" (206).

(„Cadre", iar nu „rezerve", 210.) Calitatea este mai importantă decît cantitatea (213)... nu se poate lupta în rînduri „strînse", importanţa personalităţii creşte, aceea a şefilor scade (214)...

Importanţa deosebită pe care o are pregătirea transportului (şi a aprovizionării) unor mase mari de trupe; sarcinile speciale care decurg de aici (226 şi urm.). În această privinţă, o amănunţită expunere cu caracter tehnic-militar...

Importanţa cavaleriei — recunoaşterea şi „acoperirea" (235)...

Este nevoie de o organizare „fluidă" (mobilă, elastică) (237)...

Trebuie să pregătim ceva nou, şi nu să repetăm ceea ce e vechi (247 şi urm.)...

Este nevoie de o mai bună pregătire intelectuală a militarilor — „prelegeri cu caracter ştiinţific general" (267) — la academiile militare etc.

Noi (Germania) trebuie să ducem o politică mondială (268, 269) — în care scop e nevoie de forţă maritimă (capitolul 12: „Pregătirea războiului maritim")... — pe mare nu putem întreprinde o ofensivă —, apărarea coastelor etc.

Tunurile de 24 cm „trebuie considerate ca fiind cu totul nepotrivite pentru o bătălie navală modernă" (276)...

...Noua lege cu privire la flotă prevede construirea a 72 de submarine noi (277)..., escadra a treia va fi gata abia în 1914 (278)...

Ţindao trebuie mai bine fortificat (282)...

Atac prin surprindere:

Anglia 2— 5. IX. 1807 împotriva Copenhagăi...
„ 11—12. VII. 1882 „ Alexandriei (Egipt)...

Italia împotriva Tripolisului şi a navelor turceşti...

www.dacoromanica.ro

A fost o greșeală că nu „ne-am răfuit" mai demult cu Franța — motive s-ar fi găsit (287): „Consider că cea mai gravă greșeală pe care a putut s-o facă vreodată politica germană a fost aceea că nu și-a încheiat socotelile cu Franța într-o vreme cînd situația internațională ne era cît se poate de favorabilă și cînd puteam fi absolut siguri de succes. Ocazii pentru o asemenea răfuială au fost, desigur, destule" (287)... N.B.

Educația poporului trebuie să fie *mai religioasă* și *mai patriotică*, împotriva social-democraților (cu concepțiile lor antipatriotice: 291)... (capitolul 13)...

„Încă de pe acum, numai 6.$_{14}$% din numărul militarilor născuți în Germania provin din orașele mari, 7.$_{37}$% — din orașele mijlocii, 22.$_{34}$ — din orașele mici și tîrgușoare și 64.$_{15}$ % — din sate[1]), în timp ce repartizarea populației între oraș și sat este cu totul alta" (p. 292)... N.B. Compoziția armatei este mai mult țărănească N.B.

1905: satele .....42.$_5$%
orașele mici .....25.$_5$
„ mijlocii .....12.$_9$
„ mari .....19.$_1$

...„Populația sătească s-a contopit în cel mai înalt grad cu armata" (292)... populația orășenească, pături largi ale ei „au față de armată o atitudine de-a dreptul ostilă" (292)...

Influența binefăcătoare a educației militare ((armata, spune autorul, nu *sustrage* populația de la muncile folositoare, ci *o educă* [acest pasaj *nu* e din capitolul 13]))... munca în fabrici este, în multe privințe, dăunătoare... o scurtă zi de muncă este dăunătoare (294)...

În Rusia (spre deosebire de Japonia), clasele culte considerau patriotismul drept o noțiune perimată etc. etc. — de aici defetismul (304)...

[1]) Contele Posadowsky. „Problema locuințelor". München, 1910.

www.dacoromanica.ro

Guvernul trebuie să dispună de o presă de mare tiraj (305)...

oho!!!! „Aș considera drept o binefacere dacă toate ziarele ar putea fi obligate să publice anumite informații ale guvernului, pentru ca cititorii să nu fie informați atît de unilateral asupra treburilor publice de către presa de partid" (306)...

În „pregătirea financiară și politică a războiului" (cap. 14) nu ne putem conduce după „puncte de vedere mic-burgheze" (311)... nu trebuie să cedăm în fața „dulcegăriilor filantropice ale epocii" (312)...

| | Avuția națională, în mărci, pe cap de locuitor | Cheltuielile pentru armată și flotă, în mărci, pe cap de locuitor |
|---|---|---|
| În Germania | = 5 000—6 000 | .....16 |
| Franța cam tot atît | | 20 |
| Anglia | 6 000—7 000 | 29 |

(p.315)

| | Emigranți | Șomeri, membri de sindicat |
|---|---|---|
| din Germania | 20 000 (1908) | 4.4 % |
| Anglia | 336 000 (1908) | 10 % |
| Franța | | 11.4 % |

(p. 318)

Dezvoltarea economică a Germaniei este mai rapidă (316—317)...

!! Un popor care cheltuiește anual circa 5 miliarde pe tutun și băuturi spirtoase ar putea să cheltuiască „cîteva sute de milioane" (320) pentru apărarea onoarei sale, a independenței și a viitorului său.

Napoleon al III-lea conta în 1870 pe o alianță cu Austria (călătoria arhiducelui Albrecht la Paris și a unui general francez la Viena... *326*), dar calculele sale s-au dovedit greșite...

Postfață (1913) — situația noastră, spune autorul, s-a înrăutățit. Războiul balcanic, lovitura dată Turciei și „Triplei Alianțe"... Lipsa de temei a speranțelor într-o pace cu Anglia... „Încercările de apropiere" ale Angliei trebuie folosite pentru o mai bună pregătire (343)...

((Cartea propriu-zisă a fost scrisă în toamna anului 1911: p. 338)).

Sfîrșit

www.dacoromanica.ro

## RUEDORFFER. „TRĂSĂTURILE FUNDAMENTALE ALE POLITICII MONDIALE DIN ZILELE NOASTRE"

*J. J. Ruedorffer. „Trăsăturile fundamentale ale politicii mondiale din zilele noastre"*. Berlin, 1914. (XIII + 252 p.)
(Prefața este datată: *octombrie 1913.*)

Carte pretențioasă, scrisă de un diplomat care încearcă să disimuleze prin frazeologie poftele imperialiste ale burgheziei germane. Tema principală: lupta dintre tendințele naționale și cele cosmopolite.

Pretenții de sociologie și filozofie = flecăreli dintre cele mai aiurite, de factură neokantiană, despre popor ca individualitate; comparație cu pădurea (repetată de zeci de ori), despre divinitate și alte asemenea prostii.

De fapt, tema e de actualitate, e însă înecată în vorbărie pe tema „entelehiei" lui Aristotel etc.

Pentru a-și duce la capăt planurile ei în Africa (calea ferată Cap — Cairo), Anglia „nu mai are de rezolvat decît problemele litigioase cu Germania și Belgia" (94)...

...„Prin urmare, Portugalia și, într-o măsură ceva mai mică, Spania sînt în realitate țări dependente de Imperiul mondial englez. Japonia nu poate scăpa din cătușele pieței financiare engleze; Anglia nu are nevoie să-și creeze puncte de sprijin în America de Sud, întrucît Argentina — una din cele mai mari țări din America de Sud și cu cel mai strălucit viitor — este finanțată și în felul acesta dominată de către bursa din Londra... N.B.

Dominația mondială a Angliei... se sprijină, în afară de dominația pe mare, pe încă alți doi piloni: comunitatea de cultură britanică și bursa din Londra" (95)...

Germania, neavînd posibilitate de expansiune (Asia pentru Rusia, iar Africa de nord pentru Franța și Italia), fiind închisă din ambele părți și venind prea tîrziu (coloniile au și fost ocupate), se vede pusă într-o situație grea ((§ 7 din capitolul 2, p. 101 și urm.)).

În problema Marocului a trebuit să cedeze Franței (105).


www.dacoromanica.ro

„Destinele politicii mondiale a Germaniei vor fi hotărîte pe continent" (107)... „Ne-am mai putea imagina o politică mondială germană fără supremație pe mare, dar în nici un caz nu putem concepe o astfel de politică fără o situație dominantă pe uscat" (ibidem).

(victoria pe continentul european este o chestiune vitală pentru Germania)

Marocul... „retragerea" (108): am fost nevoiți să ne retragem puțin...

„Acest capitol din politica mondială a Germaniei ilustrează cel mai pregnant specificul situației internaționale a imperiului, caracterul limitat al posibilităților sale de expansiune, legătura dintre politica mondială și cea continentală, complexitatea factorilor de care trebuie să țină seama politica mondială a Germaniei" (109)...

Naționalismul german, spune autorul, e încă tînăr... „maniere de parvenit" (112).

În America, *poporul*, națiunea e abia în curs de formare (în special emigrație romanică și slavă).

„Din punct de vedere financiar, Argentina poate fi privită ca o colonie condusă de bursa din Londra" (133)... Statele sud-americane „sînt în momentul de față — și vor mai fi, probabil, încă mult timp de acum înainte — obiecte, și nu subiecte ale politicii mondiale" (131)...

„Japonia de astăzi suferă de pe urma succeselor sale" (137) — ea nu poate să o scoată la capăt cu coloniile sale, nu s-a întărit încă etc. ...(Japoniei îi lipsește baza religioasă :138) ((ce idiot!))...

Tendința cosmopolită — trăncăneli pe tema catolicismului... a idealului cultural...

„*Capitalul*" și puterea lui...

N.B. „Cine privește din acest punct de vedere istoricul expansiunii coloniale a marilor puteri europene din ultimele decenii va constata fără nici o greutate că toate războaiele din ultimul timp la care au participat marile puteri din Europa, dacă n-au fost urzite în interesul capitalului, au fost cel puțin determinate de interesele capitalului"* (157)...

* Vezi *V. I. Lenin.* Opere complete, vol. 26, București, Editura politică, 1964, ed. a doua. p. 248.

www.dacoromanica.ro

„Împletirea intereselor materiale ale lumii civilizate, apariția unei economii mondiale unice constituie unul din faptele fundamentale ale politicii contemporane" (159)...

Lupta pentru „majoritatea acțiunilor"* (161)... „Toate întreprinderile economice de importanță politică directă, ca, de pildă, căile ferate, societățile pentru exploatarea canalelor etc., au în prezent un caracter național, chiar dacă prin originea sau forma lui capitalul lor ar fi internațional" (161)...

Dreptul internațional și curțile internaționale de arbitraj? „În general, instrumentul pe care-l constituie aceste curți de arbitraj nu servește decît să preîntîmpine războaiele nedorite, ce pot izbucni în urma unor incidente neprevăzute și care nu ating interesele vitale ale națiunii; dar niciodată și nicăieri nu s-a întîmplat ca arbitrajul să soluționeze probleme vitale ale națiunii sau să fie evitate cu ajutorul lui războaie dorite" (167)...

**Socialismul internațional?** (§ 5 din capitolul 3, partea I, p. 172 și urm.).

„Dacă socialismul internațional va reuși să-l desprindă complet, sufletește, pe muncitor de națiunea sa și să facă din el numai un membru al clasei sale, el va învinge; căci mijloacele exclusiv violente prin care statul național va mai putea încerca atunci să-l lege de el pe muncitor se vor dovedi în perspectivă ineficace. Dar dacă socialismul internațional nu va reuși să facă acest lucru și se vor menține, fie și inconștient, firele lăuntrice care-l leagă pe muncitor de organismul care se numește națiune, atunci victoria socialismului internațional va rămîne îndoielnică atîta timp cît există aceste legături și se va transforma într-o înfrîngere dacă se va dovedi că, în ultimă analiză, aceste legături sînt mai puternice"** (173—174)... N.B. N.B.

„Pauperizare", spune autorul, nu există și nici o ascuțire a contradicțiilor de clasă (174). Lupta națională aprigă și naționalismul antrenează și pe muncitori (175)... „Prin urmare, se poate spune că deși de atunci" (în ultimul timp)

* Ibid.
** Ibid.



www.dacoromanica.ro

N.B. „mișcarea socialistă a căpătat o foarte mare amploare și în toate țările partidele socialiste și-au sporit considerabil forța și influența lor, totuși momentul internațional în această mișcare nu numai că nu s-a dezvoltat în acest timp în mod corespunzător, ci chiar a pierdut din importanța și forța de șoc" (175).

Lupta electorală din ultimii ani îi silește pe social-democrații germani „să-și camufleze sau să-și slăbească" internaționalismul (176)...

...„Ea" (social-democrația germană) „a respins cu indignare afirmația adversarilor săi că, în caz de război, social-democrația va îndemna masele muncitorești aflate sub influența ei să întoarcă armele împotriva comandanților lor și în felul acesta, în alianță cu socialiștii francezi, să încerce să împiedice războiul; mai mult, pînă și învinuirea că e lipsită de patriotism e considerată drept o ofensă...

Problema aceasta (a tendinței „naționale") se află în centrul întregii discuții, constituie, ca să spunem așa, problema *crucială* a socialismului"* (176).

N.B. ...„Întrebarea este însă ce însemnătate au astăzi aceste manifestații" (ale muncitorilor și ale partidelor socialiste în favoarea internaționalismului etc.) „pentru evenimentele politice și hotărîrile politice ale popoarelor și ale conducătorilor lor. În toate țările cu un puternic sentiment național, ea este foarte redusă. În general se poate spune că în toate problemele în care guvernele pot face apel la sentimentul național al poporului, ele nu sînt de loc nevoite să țină seama de internaționalismul partidelor socialiste respective și că pînă acum nici un război național n-a fost împiedicat de teama unei atitudini ostile din partea socialiștilor și nici pe viitor nu va fi împiedicat de asemenea cauze. S-ar putea ca guvernele, ținînd seama de teoriile pacifiste ale socialismului, să se vadă nevoite să-și caute cu grijă o justificare a acțiunilor lor

N.B.

!!

* Ibid.

www.dacoromanica.ro

prin sentimentul național, dar prin aceasta nu se va schimba cîtuși de puțin fondul lucrurilor, ci vor fi făcute doar unele schimbări în forma politică și în tehnica de care se folosește politica modernă"* (177 — 178).

vor fi, adică, lesne de tras pe sfoară!!

Cf. p. *103:* „În activitatea ei parlamentară și în agitația pe care o desfășoară în rîndurile poporului, social-democrația este și ea nevoită, cu fiecare an ce trece, să țină tot mai mult seama de argumentul național" (idem, p. 110).

Coloniile Angliei introduc tarife vamale preferențiale pentru metropolă (206) — Canada, Australia, Africa de sud = „în fond, o sporire a tarifelor vamale îndreptată împotriva țărilor producătoare neengleze" (206)...

N.B.

„Pare să se contureze o contradicție franco-italiană pentru hegemonie" (în Marea Mediterană și în Africa) (211)...

...„Atîta timp cît Rusia va putea, fără prea multă greutate, să se extindă în Mongolia și Persia, tendințele ei de expansiune nu vor fi îndreptate împotriva Austro-Ungariei, Balcanilor și Constantinopolului" (211)...

Așezarea ei geografică apără Rusia „de pieire națională" (216) — „în caz de înfrîngere, ea nu are să se teamă, în cel mai rău caz, decît de victoria revoluției și de încetinirea (?) dezvoltării sale" (216)...

N.B.

În general, în zilele noastre nu poți face război decît în caz „de nevoie" (218), dar ce înseamnă aceasta?

„În vorbe este foarte ușor să faci deosebire între apărare și agresiune, dar în practică este extraordinar de greu să stabilești în mod precis cine este agresorul și cine cel ce se apără" (218).

N.B. apărare sau agresiune?

„Nu este adevărat că deși marile puteri de astăzi se înarmează, ele nu vor face uz de armele lor" (219). — Aceste înarmări sînt „calculate", de ele se ține seama în timpul tratativelor diplomatice, sînt folosite ca „mijloc de presiune" etc. etc.

„În Europa, alianțele s-au axat pe cele două mari contradicții: cea franco-germană și cea ruso-austriacă" (224)...

N.B.
N.B.

* Ibid.

www.dacoromanica.ro

„Sub raport politic însă, atitudinea ei (a Angliei) este perfect calculată. Puternica ei influență în America de Sud, și îndeosebi în Argentina, are la bază activitatea de emisiune a bursei londoneze; același lucru se poate spune, într-o oarecare măsură, și despre situația de vasal a Portugaliei și despre influența preponderentă a Angliei în Spania" (235)...

N.B. „Franța de astăzi a dezvoltat metoda imperialismului financiar în forma lui cea mai pură. Franța a devenit bancherul lumii nu datorită bogăției sale mai mari, ci datorită abundenței mai mari de capital lichid. În prezent, Germania, Anglia și Statele Unite sînt mult mai bogate, dar nici una din aceste țări mai bogate nu au atît de mult capital disponibil, care caută plasament, ca Franța" (235—236)...

Două, spune autorul, sînt cauzele: Franța este mai „strîngătoare", iar viața ei economică prezintă o cerere de bani mai redusă.

În zadar li s-a reproșat germanilor că nu au profitat de incidentul marocan pentru a prinde „ocazia" — „să mențină Spania pe poziția ei antifranceză" (236)...

N.B. „O asemenea ocazie nu s-a ivit niciodată, deoarece Germania nici nu se putea gîndi să desfacă legăturile financiare dintre Spania și Franța și să preia finanțarea acestei țări, care
N.B. are nevoie de bani. Într-o formă mai mult sau mai puțin fățișă, Franța a dat întotdeauna de înțeles Austriei și Ungariei
N.B. că este vina prieteniei lor cu Germania, precum și a Triplei Alianțe dacă satisfacerea nevoilor lor de bani întîmpină greutăți la bursa din Paris" (236)...

...„Dacă, deocamdată, Imperiul german își întemeiază numai în mică măsură influența lui politică internațională pe acordarea de împrumuturi, aceasta se explică în primul rînd prin faptul că, deși este mai bogat decît Franța, capitalul lui încă nu este la fel de lichid" (237)... Dezvoltarea economică a Germaniei este mai rapidă, ea însăși are nevoie de capital...

...„Turcia a găsit adeseori sprijin la băncile germane împotriva condițiilor politice suplimentare pe care le punea Franța pentru acordarea de împrumuturi; același lucru s-a întîmplat cu România, Ungaria și alte țări. În general, se poate spune că

www.dacoromanica.ro

www.dacoromanica.ro

necesitatea de a da o ripostă imperialismului financiar practicat de Franța va trebui să determine și politica Germaniei să pășească pe căi similare“ (238). N.B.

Sfîrșit

## MACKAY. „CHINA, REPUBLICA DE MIJLOC. PROBLEMELE ȘI PERSPECTIVELE EI“

*B. L. baron von* **Mackay. „China,** *Republica de mijloc. Problemele și perspectivele ei*“. Berlin, 1914. ((264 p. + anexe.))

O canalie, un reacționar, un idiot și un nemernic care a cules dintr-o duzină de cărțulii calomnii la adresa „democraților radicali“ („kuomintanul“*, în frunte cu Sun Iat-sen). Valoarea științifică — nulă. *?? p.* **Anexa** *a V-a. O foaie volantă a kuomintanilor* = republicanism naiv, *democratic* ((nemernicul ăsta de autor îl înjură degeaba)). [„Expunere a superiorității republicii“.] N.B.

**Bibliografie:**

James Cantlie și Sheridan Jones. „Sun Iat-sen și trezirea Chinei“. Londra, 1913.
Vosberg-Rekow. „Revoluția din China“. Berlin, 1912.
Joseph Schön. „Scopurile urmărite de Rusia în China“. Viena, 1900.
M. von Brandt. „Problemele Asiei răsăritene“. Berlin, 1897.
Wilhelm Schüler. „Scurtă expunere a istoriei contemporane a Chinei“. Berlin, 1913.

În capitolul „Frămîntări și conflicte în politica mondială“ (capitolul 13) o scurtă relatare despre jefuirea Chinei de către Rusia (Mongolia) [protocolul secret din 1912, de la Urga], de către Rusia + Japonia (Manciuria. Tratatul secret din 8.VII.1912

* Gomindanul. — *Nota red.*

www.dacoromanica.ro

dintre Rusia și Japonia), de către Anglia (Tibetul), de către Germania (Kiao-ciao)* etc.

!!! p. 222—224: scrise după ultimatumul adresat Germaniei de către japonezi (în VIII. sau IX.1914) — un atac furibund împotriva Angliei pentru „politica ei, determinată numai de interesele negustorilor și ale sacului cu bani" (223), crima ei împotriva civilizației europene etc. etc. Cît despre autor, el este pentru „*lărgirea pozițiilor germane în China*" (228)...

Ponderea Germaniei în comerțul chinez = 4.2%, *în realitate* (spune el) (N.B.) trece de 7% — și e de aproape 25% (!!?) dacă luăm în considerație toate vînzările de mărfuri ale germanilor.

Ponderea Angliei în comerțul chinez = 50%, *în realitate* — 21% (p. 232).

N.B. ...„așa cum, sub influența actualelor tendințe imperialiste, capitalul «internațional» capătă tot mai mult un caracter național, tot așa și mecanismul a ceea ce numim economie mondială trebuie să se supună tot mai mult legilor economiilor naționale ale marilor puteri" (235).

((în cap. 14: „Misiunea Germaniei"))

N.B. Anglia și Statele Unite au alocat „numai în anul trecut 18 milioane de mărci pentru înființarea de noi instituții de învățămînt superior la Șandun, Hankou și Honkong" (236); în comparație cu această sumă, spune autorul, tot ce a dat Germania în aceeași perioadă de timp „pare cu totul neînsemnat". Dar de unde provin acești bani? Principala lor sursă: întreprinderile comerciale și industriale din China ale marilor capitaliști englezi și americani!!

!! Anglia are „în serviciul său vamal maritim" „sute" de funcționari care cunosc limba chineză („funcționar versat") — pionieri (239)...

*Belgia* și interesele ei comerciale în China (243): „Société d'Études des Chemins de Fer en Chine", — concesiunile ei pentru 2 *căi ferate* din China.

p. 245 — harta celor 3 grupuri de căi ferate proiectate (și existente) în China

N.B. 1) german — — — (mijlociu)
2) englez — — — (cel mai mic)
3) ruso-franco-belgian (cel mai mare)

* Numele actual: Țzeaosean. — *Nota red.*

www.dacoromanica.ro

Mackay, p. 245

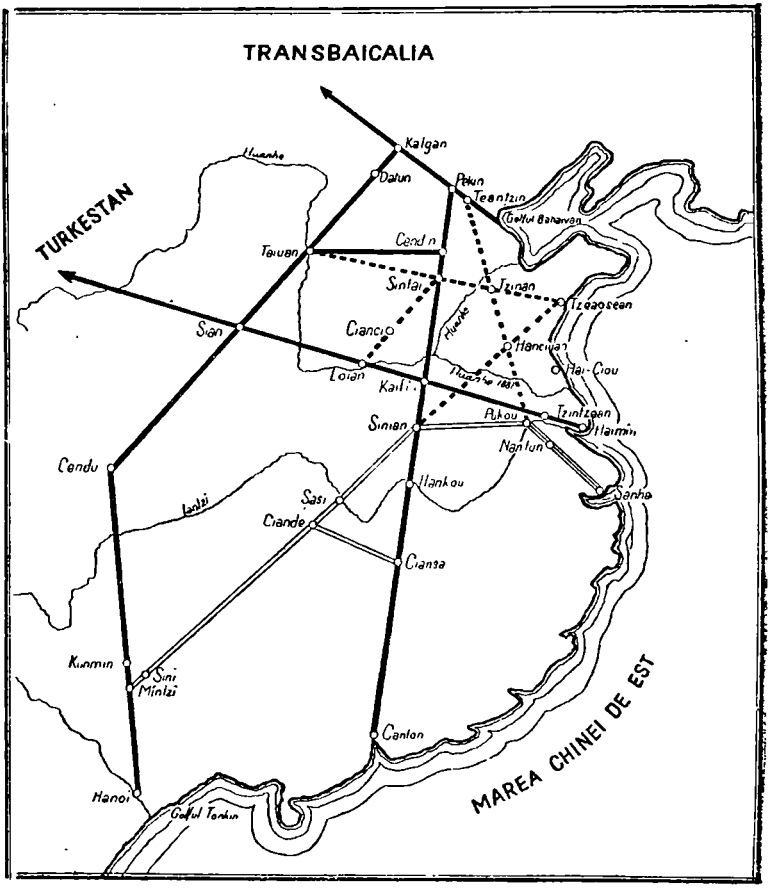


Căile ferate chineze existente şi în fază de proiect

grupul franco-ruso-belgian
grupul german
grupul englez
((căi ferate care nu se ştie „cui“ aparţin))

www.dacoromanica.ro

După *Hennig* („Căi de comunicație internaționale", Leipzig, 1909) există deja căile ferate:

1) Pekin — Teanțzin (și mai departe pînă la Dalni)
2) Kiao-ciao — Țzinanfu*
3) Pekin — *Hankou*
4) Șanhai — Pukou

...„Gurile fluviului Ianțzî sînt Șat-el-Arab-ul Marii Britanii în Asia răsăriteană, iar sfera de interese din bazinul fluviului Ianțzî — Persia ei sudică în Asia răsăriteană" (246—247)...

N.B. || Calea ferată Teanțzin — Pukou este construită *în comun* de englezi și germani (247).

N.B. || Anglia are în China concesiuni de căi ferate pe o lungime de *1900* km (247)...

|| Germania are în China concesiuni de căi ferate pe o lungime de *700* km (248)...

Marile sarcini ale lucrărilor de irigație și desecare în China — în această privință tehnica germană se situează în fruntea tuturor (254—255 și urm.)...

!! || Chinezii nu trebuie să nutrească simpatii față de „democratismul radical al Lumii Noi", nici față de constituționalismul anglo-saxon, cu „monarhia lui, care și-a pierdut orice strălucire", ci față de Germania monarhistă (257).

!!! || Și apoi lungi și plictisitoare banalități despre splendorile culturii germane...

Sfîrșit

## LUCAS. „MAREA ROMĂ ȘI MAREA BRITANIE" **

Sir **C. P. Lucas.** „Marea Romă și Marea Britanie". *Oxford, 1912.* (184 p.)

(O comparație lipsită de conținut, în cea mai mare parte pretențioasă, bombastică, plină de considerații juridice — în stil de foileton—, între Roma și Marea Britanie. Demne de menționat sînt doar unele pasaje în vederea unei caracterizări a imperialismului:)

65 — Părți din Algeria au fost mai bine cultivate (irigații) în epoca Romei antice decît acum (*Arnold.* „Administrarea provinciilor romane").

* Numele actual: Ținan. — *Nota red.*

** Vezi *V. I. Lenin.* Opere complete, vol. 26, București, Editura politică, 1964, ed. a doua, p. 248 și vol. 27, p. 386. — *Nota red.*

www.dacoromanica.ro

66 — Fîntîni arteziene (opera Angliei) în Australia (adîncime: 5 000 de picioare)...

68 — Lupta împotriva malariei în colonii (medici englezi)...
(Ronald Ross)
(Lordul Lister)
(idem 70—71)

76—77: La romani, războiul mergea înaintea comerțului. La englezi, *viceversa* (în colonii)
(pacea, comerțul etc.)

80: În secolul al XVIII-lea au fost însă și războaie (Canada, Australia)

86... Companii privilegiate, vechi
„East India Co." pînă în 1858
„Hudson Bay Co." „ „ 1869
*N o i:* „Royal Niger Co."
„South Africa Co." (1880—1890)

91: La noi (în Indiile Occidentale), spune autorul, sclavajul a fost o excepție [Un naționalist fanfaron și vulgar...]

94: Romanii nu țineau cont de rasă, nu excludeau pe negri.

96—97: În Imperiul britanic de astăzi, oamenii „de culoare" nu se bucură de egalitate în drepturi: în India ei n-au drept de vot, nu sînt angajați ca funcționari de stat etc. etc.

98: „Astăzi, în coloniile autonome ale Imperiului britanic, indigenii de culoare, cu toate că sînt supuși britanici, sînt în cele mai multe cazuri excluși de la dreptul de vot, ca, de pildă, în Australia, în unele părți din Africa de sud sau în Columbia britanică"...

99: Îngrădirea imigrării negrilor etc.

103: „În imperiul nostru, ori de cîte ori muncitorii albi lucrează alături de cei de culoare, ca, de pildă, în Africa de sud, ei nu lucrează la același nivel, ci, ca să spunem lucrurilor pe nume, muncitorul alb este mai degrabă supraveghetorul celui de culoare, și nu tovarășul său de muncă". N.B.

107 — În Australasia, muncitorii albi sînt împotriva negrilor și a galbenilor — din cauză că aceștia fac să scadă salariile...

142: Două părți ale Imperiului britanic:
1) sfera de dominație (dominația asupra raselor „inferioare")
((India, Egiptul etc.))

www.dacoromanica.ro

2) sfera settlements (așezări ale englezilor în colonii: Australia, America etc.)

175 — În problema liber-schimbismului și a protecționismului, autorul este pentru „regimul preferențial al imperiului" (175), pentru „un oportunism înțelept" (176).

„Regimul preferențial al imperiului reprezintă țelul care trebuie urmărit. Acest țel nu poate fi atins decît pas cu pas" (176).

176—177 ...„Existența acestor țări dependente de Marea Britanie poate servi — și, probabil, va servi — pentru dominioanele autonome drept principal imbold de a rămîne în cadrul Imperiului britanic", căci coloniile sînt, chipurile, necesare tuturor statelor naționale ajunse la maturitate (Spania, Portugalia, Franța, Germania etc.); or, ele sînt toate ocupate și, în majoritatea lor, se află în mîinile Marii Britanii ((ceea ce înseamnă că și ele (Australia etc.) vor profita de pe urma jafului practicat de noi în India, Egipt etc.))

---

Bibliografie: Bampfylde *Fuller*. „Studii asupra vieții și mentalității în India". 1910.

*Cromer*. „Imperialismul antic și cel modern".

## BELGER. „SOCIAL-DEMOCRAȚIA DE DUPĂ RĂZBOI"*

**Erwin Belger** (fost secretar general al Reichsverband-ului contra social-democrației). „*Social-democrația de după război*". (60 pfenigi). Berlin, 1915 (Berlin S.W.11. Editura germană Concordia). (45 p.)

3— laude pentru „comportarea lor (a social-democraților) ireproșabilă, demnă"...

6— „Rosa Luxemburg" — de cîteva ori atacuri pline de ură la adresa ei; la adresa „presei de partid banditești" (6) etc.

9— ședințele Reichstagului din 4 și 5 august... „ne-au adus o mare bucurie"... „punctul luminos al tabloului l-a constituit acel «Da»! al social-democraților" (10)...

...„În felul acesta, ea (social-democrația) se poate prezenta cu fruntea sus și în fața judecății internaționale la unul din congresele internaționale de partid" (13)...

---

* Vezi *V. I. Lenin*. Opere complete, vol. 26, București, Editura politică, 1964. ed. a doua, p. 248. — *Nota red.*

www.dacoromanica.ro

...Reichsverband-ul nostru, spune autorul, este acum pe moarte (16)...

...„Își poate închipui cineva un mai bun german decît d-rul Frank, eroul de la Mannheim, acest favorit al social-democrației germane?" (21)...

(4 august) „lumea a trecut printr-un moment de răscruce care nu-și are precedent în istorie" (21)...

...„Nu e de conceput ca cineva să se retransforme brusc din *patriot* german în *internaționalist* inveterat. Acest război va imprima, desigur, atît de adînc în inimile tuturor noțiunile de «național» și «german», încît nimeni nu se va mai putea elibera de ele" (26)...

...„Oricine a avut, cu vreo 15 ani în urmă, ocazia să meargă la întruniri publice și să audă vorbind pe oratorii social-democrați a rămas adeseori uimit că niște oameni cu judecată pot lua în serios și pot aplauda cu atîta frenezie înjurăturile lor neobrăzate, pline de ură și grosolane. Cine a frecventat însă mai des, în ultimii 10 ani, întrunirile social-democrate a putut să constate, cu tot mai mare satisfacție, cît de mult a crescut nivelul oratorilor, ca și acela al masei" (32)...

Ura de clasă — iată în ce constă răul (33 și urm.).

...„Unde au dispărut deosebirile de clasă? Acum nu mai există *nici un fel* de partide, și cu atît mai puțin clase. Ofițerul" ...lăcătușul etc. (36)...

Fiul kaiserului și Mihail Schwarz, conducătorul uniunilor social-democrate de tineret din Bavaria, au fost decorați cu aceeași „cruce de fier" (36)... „Va putea oare acest om, pe care dragostea de patrie l-a dus pe cîmpul de luptă,... să mai admită vreodată ca tinerii săi adepți să nutrească sentimente de ură față de feciorii tovarășilor săi de arme din 1914? Firește că nu, dacă, bineînțeles, n-o să vrea să scuipe în tot ce e nobil"... (36)...

...„Altă consecință a unei tactici schimbate"... „Opoziția cu orice preț" „a fost o armă periculoasă" etc.

„Se vor mai putea oare menține aceste principii în forma lor rigidă? Cine vrea să fie cinstit față de sine însuși și față de alții trebuie să spună: *nu*!" (38)...

„Social-democrația ca partid" trebuie să rămînă (41) fără „utopii" (43), fără ideea de „violență", fără „absurdități" (41)... „ca un partid «muncitoresc» *pur*" (sublinierea e a autorului), ca un partid... „*n a ț i o n a l*".

www.dacoromanica.ro

...„După război, la noi, germanii, va fi şi mai puţin teren pentru răspîndirea *ideilor utopice internaţionaliste*“ (44)...

...„După această experienţă, muncitorii *germani*, aşa cum am mai arătat, ar trebui să aprecieze cu sînge rece şi să respingă definitiv tendinţele internaţionaliste ale social-democraţiei“...(44)

Nu a luat oare conducerea — social-democraţiei —, spune el, atitudinea cea mai energică împotriva minciunilor francezilor şi a Comitetului executiv al Biroului socialist internaţional (45) ş.a.m.d.?

...„Cînd vor păşi la modificarea întregului Program învechit de la Erfurt — lucru care tot o să se întîmple odată —, vor trebui să tragă concluziile cuvenite şi în primul rînd să scoată din program principiul internaţionalismului“... (45)

Partidul trebuie să purceadă la „*recunoaşterea apartenenţei sale la n a ţ i u n e*“ (45)...

Atunci muncitorii nu vor avea în spatele lor un partid muncitoresc internaţionalist, „care lucrează pentru revoluţie“..., „ci **un partid muncitoresc german,** care recunoaşte forţa ideii naţionale, e gata să ajungă la o înţelegere paşnică concretă şi apără în mod energic interesele aderenţilor săi!“ (45) (aldinele sînt ale autorului).

((Ultimele cuvinte din broşură)).

---

Sfîrşit

## ROHRBACH. „DE CE ESTE ACEST RĂZBOI UN RĂZBOI GERMAN!“

„*Războiul german*“. Caietul 1 (50 de pfenigi) (Berlin, 1914). **Paul Rohrbach.** „*D e c e e s t e a c e s t r ă z b o i u n r ă z b o i g e r m a n!*“

O isterie şovină împotriva unei „păci putrede“... Numai noi, spune autorul, luptăm pentru o existenţă liberă, în timp ce Franţa şi Rusia” se lasă orbite de pasiunea naţională“ (24), Anglia e mînată de lăcomia ei („războiul piraţilor“ — 24)...

...„În realitate, noi, ca şi Austro-Ungaria, nu aveam de ales între război şi pace, ci între un război dus acum şi unul care avea să înceapă peste un an sau doi; atunci însă el ar fi fost infinit mai periculos pentru noi“ (22)...

www.dacoromanica.ro

...„Se poate presupune că comandamentul militar francez şi cel rus proiectau să atace Germania şi Austro-Ungaria la începutul sau în prima jumătate a anului 1916“ (20)...

## WALTERSHAUSEN. „SISTEMUL ECONOMIC AL INVESTIŢIILOR DE CAPITAL ÎN STRĂINĂTATE“

*A. Sartorius, baron von Waltershausen. „Sistemul economic al investiţiilor de capital în străinătate“**. Berlin, 1907. (442 p.).

(Lucrarea este împărţită în 4 cărţi:... cea mai mare parte n-am reuşit decît s-o răsfoiesc, alegînd ce este mai important.)

Argentina =„în realitate o colonie comercială a Angliei“ (45—46), „care a investit în această ţară un capital de peste *5 0* de milioane de lire sterline“ (46)...

$50 \times 25 = 1\,250$ mil. franci $= 1\,{}^{1}/_{4}$ mlrd. franci

### Capitaluri franceze

| | | | |
|---|---|---|---|
| în Rusia | aprox. | 9—10 | miliarde franci (după o evaluare din 1906) (p. 48) |
| „ Belgia | „ | $0._6$ | „ „ |
| „ Anglia | „ | $0._9$ | „ „ |
| „ Elveţia | „ | $0._4$ | (şi *pînă la* $1._0$) |
| „ Germania | „ | $0._2$—$0._3$ | (Leroy-Beaulieu. „L'Économiste Français“, 1902, II. p. 449 şi urm.) |
| „ Spania | | 3 | miliarde franci (p. 53)... |
| „ Tunisia | | 512 | milioane franci... (p. 50) |

### Capitaluri franceze în străinătate

| | | | |
|---|---|---|---|
| | 30 | de miliarde franci (p. 55) | (Leroy-Beaulieu, ibidem) |
| | 34 | „ „ „ | (Leroy-Beaulieu: p. 98) |
| (*) | 40 | „ „ „ | (1905: calculul autorului, p. 98) |

* Vezi *V. I. Lenin.* Opere complete, vol. 26, Bucureşti, Editura politică, 1964, ed. a doua, p. 248 şi vol. 27, p. 389—405. — *Nota red.*



www.dacoromanica.ro

Capitalurile engleze în America (1857) — *80 de milioane* de lire sterline (p. 62 — după „Capitalul" lui Marx, III, 2, p. 15, nota)[59]

Capitalurile germane în străinătate [numai efecte]

circa 10 mlrd. mărci (1892) (p. 101)...
circa 16 „ „ (evaluare făcută de autor, p. 102, pentru *1906*)
+ 10 nu în efecte (p. 104)
(*) 26 mlrd. mărci

capitalurile germane în coloniile *germane* (1904) = 370 de milioane de mărci (p. 133)

„S-a calculat că în prezent Anglia primeşte din Statele Unite, sub formă de beneficii şi dobînzi la capital, circa *1 miliard de mărci*" (68).

(*) Capitalurile *engleze* în străinătate (după evaluarea făcută de *Speyer* pentru anul 1900) = **2 500** de milioane de lire sterline (p. 94).

| *B. Harms* (p. 234 şi urm.) | | (*) Ergo (1905) | |
|---|---|---|---|
| | | | miliarde mărci |
| 70 — | 65 | Anglia | 55 |
| 35 — | 34 | Franţa | 32 |
| 35 — | 35 | Germania | 26 |
| 140 | 134 | | 113 |

× 20 = 50 mlrd. mărci

+ 50 de milioane pe an
× 5 (1901—5)
250 × 20 = 5 000
5 + 50 = 55 calculul meu

Capitaluri străine

în ***Austro-Ungaria*** (1903) = (p. 107)

9 809 *mil. coroane*

| | | |
|---|---|---|
| din care | Germania | 4 653 |
| | Franţa | 3 270 |
| | Olanda | 647 |
| | Anglia | 356 |
| | Belgia | 243 |
| | Elveţia | 242 |
| | alte ţări | 398 |

*Idem*, B. Harms. „Probleme ale economiei mondiale", Jena, 1912, p. 236.

www.dacoromanica.ro

***Petrolul românesc***

(1905) (p. 145—146):

| Capitaluri (particulare) | în milioane franci |
|---|---|
| Germania ..... | — 92.1 |
| Olanda ..... | — 8.0 |
| Anglia ..... | — 5.2 |
| Franța ..... | — 6.5 |
| Belgia ..... | — 4.0 |
| Italia ..... | — 7.5 |
| America ..... | — 5.0 |

Bănci coloniale (1905) (filiale)

| | filiale | capitaluri *în milioane* | |
|---|---|---|---|
| ale Angliei (p. 151) | 2 136 | 35.5 | l. st. |
| | + 175 | 17.2 | „ „ |
| ale Franței | 136 | 328 | fr. |
| ale Olandei | 67 | 98.3 | fiorini |
| ale Germaniei (p. 152) | 87 | 60 | mărci |

Capitaluri belgiene în Rusia (1900) = 494 de milioane de franci (p. 182).

Capitaluri străine în Statele Unite ale Americii (p. 240).

Împrumuturile Americii (1902): *3 miliarde* de dolari în întreprinderi etc.

Anglia — 4 *mlrd. mărci* (aprox.) (p. 242)
Germania 2 „ „
Franța 450 de milioane *franci*

...„În prezent, între marile piețe financiare se menține adesea un echilibru; totuși, în funcție de diferite condiții speciale, centrul de greutate se mută cînd la Londra, cînd la Paris, cînd la New York" (251)...

Capitaluri americane în Mexic (1902) — 500 de milioane de dolari (p. 243)... în *Cuba* — **159** de milioane de dolari (p. 244).

începînd din 1900, americanii obțin „succese colosale" în Brazilia (243)...

în total, capital *american* în străinătate (p. 245):

| | | milioane dolari |
|---|---|---|
| (1897) | — 600 — | 800 |
| (1902) | — 1 300 — | 1 500 |



www.dacoromanica.ro

În 1870—71, Leroy-Beaulieu a calculat avuția (națională) a Franței la *140 de miliarde* franci, economiile anuale — la 2 *miliarde* de franci (p. 348, capitolul: „Capitalul de export și războiul"); capitalul străin = 15 miliarde (venitul lor = 600—700 de milioane).

**Datoria publică**

a Rusiei (1906) — 9 mlrd. ruble sau *20* „ mărci (p. 292—293)
din care 9—10 „ mărci față de Franța,
2—3 „ mărci față de Germania,
restul Anglia, Olanda, *Austria* (!!)

Cartea a patra — „Capitalismul de export și societatea" (357—442) este consacrată în special problemei „**statului-rentier**" (exemplul Olandei) — în prezent, spune autorul, devin state-rentiere Anglia și Franța. — „Misiunea economică mondială a Germaniei" (capitolul al III-lea din cartea a 4-a):

În acest capitol, autorul se manifestă net ca un patriot imperialist german. El este *pentru* o împărțire pașnică a sferelor de influență (și a profiturilor) în Africa etc. (p. 424—425 ș.a.), dar este ***perfect dispus să accepte și războiul*** (440 la sfîrșit)... Este pentru înarmare...

...„China, Marocul, statul Congo, Imperiul turcesc, Rusia... mai prezintă destule perspective pentru capitaliști și întreprinzători" (423)...

N.B. ...„Africa... o feudă a Europei" (425), dacă America va fi cedată Statelor Unite.

N.B. ...„Cel mai mare viitor pentru exportul de capital european are regiunea dintre Capul Blanco și Capul Acelor" (425)...

La socialiști, spune autorul (el citează pe Marx și Engels), dăm de „utopii"... În realitate, actuala orînduire socială oferă muncitorului perspective strălucite. Majoritatea bogătașilor provin din muncitori și din oameni de jos (cf., spune el, „Istoria marilor averi de astăzi" de *K. Schmidt-Weissenfels*, Berlin, 1893. Ea „conține exemple instructive; de pildă, N.B. Borsig a fost dulgher, Krupp — muncitor metalurgist, Leitenberger — mic fabricant, Lanna — muncitor la construcții navale... Siemens — arendaș... Dreyse — lăcătuș... Rotschild — mic negustor" ș.a.m.d.)...

www.dacoromanica.ro

Noi, germanii, nu ştim încă să prețuim valoarea coloniilor noastre şi importanța lor, cum ştiu s-o facă englezii (434)...

Muncitorii ca clasă au de cîştigat din punct de vedere economic de pe urma coloniilor şi a politicii mondiale... Socialismul înseamnă stagnare: „Demagogi lipsiți de scrupule îndrăznesc să propage această absurditate în rîndul maselor de muncitori care n-au ajuns încă la maturitate politică; ei o prezintă drept evanghelie a mulțumirii“ (437)...

...„Social-democrația noastră nici nu vrea să audă de promovarea necontenită a bunăstării generale a națiunii... Ea dorește unirea proletarilor din toate țările pentru a nimici societatea capitalistă. După cum se ştie, această idee n-a avut succes agitatoric şi nici n-a dat rezultate sociale utile. Ce rost are să ceri distrugerea vechilor locuințe, dacă nu poate fi construită o casă nouă comună? La această întrebare nu se poate răspunde decît prin fraze agitatorice, care sînt opuse unei idei atît de însuflețitoare cum este națiunea“ (438)... N.B.

Laudă „realismul“ (438 şi *439*) muncitorilor englezi (care luptă împotriva imigrației) şi îşi exprimă dorința ca şi muncitorii germani să fie la fel...

---

N.B. de acelaşi autor: „Contribuții la aprecierea unei federații economice a Europei centrale“ în „Zeitschrift für Sozialwissenschaft“, vol. V, nr. 7—11.

---

Sfîrşit

## HENNIG. „CĂILE DE COMUNICAȚIE MONDIALE“

**Richard Hennig.** „Căile de comunicație mondiale“, Leipzig, 1909 (p. 284).

În cea mai mare parte, o simplă relatare, o enumerare a căilor ferate, hărți etc.

www.dacoromanica.ro

*Africa:* **căile ferate** (1907) (p. 213)

| | km | „în fază de construcție sau cu proiecte definitivate" |
|---|---|---|
| Coloniile britanice | 13 117 | 15 113 |
| Egiptul | 5 252 | 6 956 |
| (Anglia) | Σ = 18 369 | 22 069 |
| Coloniile franceze | 5 657 | 9 849 |
| „ portugheze | 1 173 | 2 313 |
| „ germane | 1 398 | 1 988 |
| „ belgiene | 642 | — |
| „ italiene | 115 | 115 |
| Total | 27 354 | 36 334 |

Conține date interesante în legătură cu lupta desănțată dintre diferite puteri pentru obținerea de concesiuni (de căi ferate, de pildă în China); înșelătorie etc. etc.

## HELFFERICH. „BUNĂSTAREA POPORULUI GERMAN"

*Dr. Karl Helfferich* (director la „Deutsche Bank"). *„Bunăstarea poporului german în anii 1888—1913"*. Berlin, 1913.

Lăudăroșenie... O scriere oficială cu caracter elogios

Neserioasă; lăudăroșenie

Venitul național anual al Germaniei este de aproximativ *40* de miliarde, versus *22—25* în 1895; din cele 40 de miliarde, aprox. 7 merg pentru scopuri sociale, aprox. 25 pentru nevoile personale, aprox. 8 pentru acumulări = 40 (pag. 123). Avuția națională a Germaniei e mai mare de *300*(1) miliarde pe an; versus *200* în 1895.

p. 114:

| | miliarde mărci | pe cap de locuitor (mărci) |
|---|---|---|
| În Germania avuția națională = | 290—320 | 4 500—4 900 |
| „ Franța „ „ | 232.5 (287 mlrd. franci) | 5 924 (7 314 franci) |
| „ Anglia „ „ | 230—260 | 5 100—5 800 |
| „ Statele Unite „ „ | 500 | 5 500 |

www.dacoromanica.ro

(p. 99—100)

| | (1908) | pe cap de locuitor |
|---|---|---|
| Venitul național al Germaniei | — 35 mlrd. | mărci 555 |
| „ „ „ Franței | — 20 „ | „ 514 |
| „ „ „ Angliei | — 35 „ | „ 815 |

(p. 61)

| | Producția de cărbune (în milioane tone) | | | Producția de fontă (în mii tone) | | |
|---|---|---|---|---|---|---|
| | 1886 | 1911 | +% | 1887 | 1911 | +% |
| Statele Unite | 103.$_1$ | 450.$_2$ | + 336.$_6$ | 6 520 | 24 028 | 368.$_5$* |
| Marea Britanie | 160.$_0$ | 276.$_2$ | + 72.$_6$ | 7 681 | 10 033 | 30.$_6$ |
| Germania | 73.$_7$ | 234.$_5$ | + 218.$_1$ | 4 024 | 15 574 | 387.$_0$* |
| Rusia | | | | 612 | 3 588 | 486.$_3$ |
| Austro-Ungaria | 20.$_8$ | 49.$_2$ | + 136.$_5$ | | | |
| Franța | 19.$_9$ | 39.$_3$ | + 97.$_5$ | 1 568 | 4 411 | 281.$_3$* |
| Belgia | 17.$_3$ | 23.$_1$ | + 33.$_5$ | 756 | 2 106 | 178.$_6$ |

([1]) din care *2 0* de miliarde de mărci capital plasat în străinătate (p. 113).

## CROMER. „IMPERIALISMUL ANTIC ȘI CEL MODERN"

Contele **Cromer**. „*Imperialismul antic și cel modern*"**. Londra, 1910. (143 p.)

Valoare aproape nulă. Vorbărie pretențioasă — cu un aer savant, cu un noian de citate din autori romani — a unui imperialist și birocrat englez, care termină printr-un strigăt *pentru* menținerea Indiei și împotriva acelora care admit ideea separării ei. Eliberarea Indiei ar fi „o crimă împotriva civilizației" (123)... etc. etc.

Comparații cu Roma, raționamentele și sfaturile — cu caracter aproape exclusiv „administrativ" — ale unui birocrat, și atîta tot.

p. 101: în India („Recensămîntul Indiei", p. 173), la fiecare 10 000 de bărbați — 90 scriu și citesc în limba engleză, iar la fiecare 10 000 de femei — 10 (101)...

* Așa e la Helfferich. — *Nota red.*

** Vezi *V. I. Lenin.* Opere complete, vol. 27, București, Editura politică, 1964, ed. a doua, p. 386. — *Nota rea.*

www.dacoromanica.ro

103: bine am făcut că nu ne-am opus predării limbii olandeze în Africa de sud: acum această limbă va dispărea de la sine...
107: ură și mînie împotriva „nemerniculuі tînăr“ (Dingra), care l-a omorît pe sir Curzon Wyllie (și și-a scris apărarea în limba engleză)...
110: citează din „Journal of the Statistical Society“, vol. XLI: *Walford*. „Cazuri de foamete în lume“... (350 de cazuri de foamete). În India au fost cazuri cînd mureau de foame 3—10 *milioane* de oameni (111)... *Romesh Dutt*. „Foametea în India“ (citat, 113)...
122: În India se vorbesc 147 de limbi; 276 de milioane vorbesc în 23 de limbi („Recensămîntul Indiei“, p. 248)...
124, notă: sfat pentru tinerii englezi de „a citi, a observa, a studia și a-și însuși“ istoria „răscoalei din India“...

www.dacoromanica.ro

# CAIETUL

„O"

(„OMICRON")

## *Cuprins*

o

„Die Gleichheit". „Bremer Bürger-Zeitung"
„*Volksstimme*" din Chemnitz — Citate
*Lorenz* 17 — „Die Gleichheit"
+ diverse

N.B.:

1.— Marx: articolul din 1878 despre Internațională. *Notă cu privire la autodeterminarea* națiunilor.
2.— Manifestul de la Basel și rezoluția de la Chemnitz.
3—6. Revista „Die Gleichheit", 5 august 1914.
7 (și 12). Delbrück.
8—11. „*Volksstimme*" (Chemnitz).
13. Bibliografie în legătură cu miliția.
14. Lensch despre miliție (1912).
15. K. Kautsky în 1910 și 1912.
16. B. Bax despre *imperialism* (1900).
18—20. Lensch: „social-democrația"...
21—22. „Volksstimme" din Chemnitz.
23—29. Ulbricht. Naționalitățile și imperialismul.
30. Fr. *Adler* și *Renner*.
31. Hilferding (concepții kautskiste).
32, 33. *Engels* și *Marx* despre muncitorii englezi etc.
33. K. Kautsky despre patriotism.

www.dacoromanica.ro

34—35. O. Bauer.
36—37. *Engels.*
38—39. E. Heilmann („Die Glocke").
N.B. ||| 40—41. Liebknecht W. și **Marx** (o scrisoare din *1878* *adresată lui Liebknecht*).
42—44. *Greulich* și *„Grütlianer"*.
45. „Schweizerische *Metallarbeiter-Zeitung*".

*N.B.:*

|| Engels (despre clasa muncitoare din Anglia) — p. 14.
+ „*Neue Rheinische Zeitung*", p. 46 și 47.
K. Kautsky despre religie... p. 15 (?).
Socialiștii și negrii (America)... *15.*
Muncitorii italieni și polonezi în Elveția *17.*
Japonezii și șovinismul muncitorilor americani... *41.*

---

|| *Marx* despre războiul Franței pentru libertate (ianuarie *1871*): 22.

*Nota bene:*
→Evoluția părerilor lui Marx despre războiul din 1870: *p. 22.*

*Marx* despre *Irlanda:* 22.
*Marx* despre *războiul* viitor (1874) — *22.*

Bibliografie (indicații)... *13* și *16.*

---

*N.B.*
Bax despre imperialismul din 1900... p. *16.*
Monopolurile și tehnica... *17.*
Mișcarea muncitorească din Canada... *17.*

---

Kautsky despre religie (o platitudine) — 15.

Constituțiile franceze din 1791 și 1848 despre *războaiele naționale: p. 30.*

www.dacoromanica.ro

„Epocile“ istoriei moderne, *p. 28.*

O maximă a lui Saint-Simon — *49.*

„ANUARUL LUI SCHMOLLER“, 1915, Nr. I

În articolul: „Alimentația poporului în timp de război și în timp de pace“ Carl *Ballod* („Schmollers Jahrbuch“, 1915, nr. I) face încercarea de a prezenta o totalizare (incompletă) a datelor cu privire la alimentația poporului:
Produse alimentare vegetale și animale.
Cantitatea totală pe om pe o zi

*Calorii*

| ordinea: | | Din care | |
|---|---|---|---|
| | | vegetale | animale |
| 4. Germania | 2 708 | 2 164 | *544* |
| 2. Anglia ..... | 2 900 | 1 925 | *975* |
| 5. Italia ..... | 2 607 | 2 367 | 240 |
| 3. Franța .... | 2 749 | 2 205 | *544* |
| 6. Austria..... | 2 486 | 2 030 | *456* |
| 1. Statele Unite ale Americii | 2 925 | 1 870* | *1 054* |
| 7. Rusia ..... | 2 414** | 2 235 | 279 |
| 8. Japonia .... | 1 814 | 1 764 | 50 |

*Germania*

| Vegetale | + | Animale | | |
|---|---|---|---|---|
| 2 103 | + | 294 | = | 2 397 |
| | | 150 | | 150 |
| 2 103 | + | 444 | = | 2 547 |
| 61 | | | | 61 |
| 2 164 | + | 444 | | 2 608 |
| | | 100 | | |
| 2 164 | + | 544 | = | 2 708 |

Anglia
1 925
975
2 900

ordinea țărilor e pusă de mine. La Ballod, cifrele pentru Germania nu sînt împărțite în întregime în produse animale și vegetale. Împărțirea a fost făcută de mine, pe baza datelor parțiale prezentate de el.

Ibidem, articolul lui *Jäger*. „Neocriticismul marxist“ referitor la Adler, care caută să înbine marxismul cu kantianismul.

*Ibidem*, un articolaș al lui Schmoller despre corespondența dintre Marx și Engels: vorbește cu dispreț despre revoluție: ca trebuie înlocuită prin reformă (p. 432).

* Aici e o greșeală la Ballod: trebuie să fie: 1 871. — *Nota red.*
** Aceeași observație; trebuie să fie: 2 514. — *Nota red.*

www.dacoromanica.ro

Sindicatele sînt mai puternice decît partidul; birocrația (5 000—10 000 de oameni) din mișcarea social-democrată... „Într-un cuvînt, partidul muncitoresc marxist german se află într-un proces de destrămare, respectiv într-un proces de îmburghezire, oricît de categoric ar contesta el acest lucru“ (424).

N.B., ibidem, articolul: *Georg Siegwart*. „Fertilitatea solului ca factor istoric“.

## MARX. UN ARTICOL DIN 1878 DESPRE INTERNAȚIONALĂ. NOTĂ CU PRIVIRE LA AUTODETERMINAREA NAȚIUNILOR

K. Marx 1878:

In „Die Neue Zeit“, XX, 1, p. 585 (1901—2), a apărut, în traducerea lui M. Bach, un articol al lui *K. Marx*, scris în 1878 în limba engleză: „Istoria Asociației Internaționale a Muncitorilor scrisă de d-l George Howell“[60].

Marx îl tratează cu dispreț pe acest Howell (unul dintre politicienii tipici liberali din mișcarea muncitorească), rectifică o serie de afirmații false ale acestuia cu privire la Internațională, declară că el, Marx, este autorul „Războiului civil din Franța“ și că de multă vreme a făcut cunoscut acest lucru în „The Daily News“, vorbește despre trecerea „Internaționalei“ la o formă nouă, „mai înaltă“, și face o serie de alte observații cu caracter special. Printre altele, el scrie:

*N.B.* Marx (1865) (și 1878) despre autodeterminarea *națiunilor*

„În treacăt fie zis, un paragraf din program pe care am avut cinstea să-l întocmesc pentru Consiliul General“ (în vederea conferinței din 1865) „sună astfel: «Necesitatea înlăturării influenței moscovite în Europa prin *aplicarea principiului dreptului națiunilor la autodeterminare* și prin restaurarea Poloniei pe o bază democratică și socialistă»“ (p. 586). ((În „The Secular Chronicle“, vol. X, nr. 5, 4 august 1878. O mică revistă „de orientare republicană libercugetătoare“. Editoarea ei, Harriet Law, era membră a Internaționalei.))

((Subliniat de mine.))

www.dacoromanica.ro

MANIFESTUL DE LA BASEL ŞI REZOLUŢIA DE LA CHEMNITZ

*Imperialismul.* În „Archiv für die Geschichte des Sozialismus“, editat de Grünberg, 1915 (nr. 1 şi 2), a fost reprodusă rezoluţia Congresului de la *Chemnitz* (IX. *1912* [15—21.IX.1912]) cu privire la **imperialism** (p. **314—315**).

În rezoluţie sînt scoase în relief fenomene ca: exportul de *capital*, orientarea spre „noi regiuni de investire a capitalului“, organizaţiile patronale, influenţa acestora asupra statelor şi „tendinţele de expansiune“, tendinţa de a-şi supune mari părţi ale zonelor economice din lume“... Rezultatul: „O politică *de jaf* şi *cuceriri* lipsită de scrupule... este o consecinţă a acestor tendinţe imperialiste de expansiune“.

De aici: conflicte între *state*, — pericolul de *războaie*, interesele furnizorilor de „materiale de război“.

...„un imperialism bazat pe violenţă“

Pentru atenuarea (mildern) urmărilor lui temporare — libertatea comerţului, „înţelegerea între naţiuni“ etc. Ultima frază din rezoluţie:

„Doar sarcina proletariatului este aceea de a strămuta capitalismul, ajuns la treapta sa cea mai înaltă, în societatea socialistă şi a asigura astfel, pentru o perioadă îndelungată, pacea, independenţa şi libertatea popoarelor“. N.B.

Ibidem, p. 324 — votarea amendamentului prezentat de Rosa Luxemburg (cu privire la greva de masă) la Congresul de la Jena (1913):

| | | |
|---|---|---|
| Pentru Rosa | — | 144 = 30% |
| împotriva. . . | | 336 |
| | | 480 |

Ibidem, p. 306—311 — Manifestul de la Basel (24—25.XI.1912) N.B., ibidem, recenzia lucrării:

*O. Festy.* „Mişcarea muncitorească la începutul monarhiei din iulie“, Paris, 1908 (359 p.). 10 franci.

De acelaşi autor: „Insurecţia de la Lyon din 1831“. „Annales des sciences politiques“. 1910 (p. 85—103).

www.dacoromanica.ro

## REVISTA „EGALITATEA" 5 AUGUST 1914

„*Die Gleichheit*", 1914, nr. 23, 5 august 1914.

### „RĂZBOI RĂZBOIULUI"

*Prima notă:* „Război războiului" este un citat din rezoluția Congresului de la Stuttgart[61] — în cazul unui pericol de război se va convoca Biroul socialist internațional și vor fi aplicate toate măsurile împotriva războiului. Iar dacă războiul va izbucni totuși, atunci *ș.a.m.d.*

### „FEMEI PROLETARE, FIȚI GATA!"

*Al doilea articol:* „Femei proletare, fiți gata!"

A fost scris după ce s-a declarat război Serbiei, dar *înainte* de războiul european.

Austria, spune autorul, crede că Rusia ș.a. nu vor fi, probabil, în stare să poarte război. „Imperialismul" austriac, „crima" lui. „El" (imperialismul austriac) „luptă exclusiv pentru interesele dinastiei reacționare a Habsburgilor, pentru satisfacerea setei de aur și de putere a marilor capitaliști și proprietari funciari, lipsiți de orice sentimente și de orice scrupule"...

Ziarele germane îndeamnă „în mod nerușinat" la război...

„Acest lucru nu trebuie să se întîmple niciodată. Proletarii germani—bărbați și femei—trebuie să dovedească prin fapte că s-au trezit, că au devenit destul de maturi pentru a-și cîștiga libertatea".

Guvernul german caută să ne asigure că vrea pace. „Poporul s-a convins însă că oamenii de stat au limba despicată, ca șerpii".

Burghezia este șovină, și

„Numai proletariatul va opune pieptul său vînjos calamității războiului mondial pe cale de a izbucni"...

În Rusia, lupta proletariatului este cea mai puternică stavilă în calea dezlănțuirii războiului.

„Să nu fim mai lași și mai slabi decît ei" (= muncitorii ruși).

„Să nu pierdem nici un moment. Războiul bate la ușă... Să ieșim cu toții din fabrici și ateliere, din cocioabe și mansarde pentru a protesta în masă"...

„Masele exploatate sînt destul de puternice pentru a duce în spinare întregul edificiu al ordinii actuale... Și să fie ele atît de slabe încît să dea înapoi în fața lipsurilor, să se sperie de primejdii

www.dacoromanica.ro

şi de moarte atunci cînd sînt chemate să lupte pentru pace şi libertate? Vor lăsa ele drum liber unui militarism, care chiar acuma a fost stigmatizat, în faţa celei mai largi opinii publice, ca cel mai sălbatic călău al fiilor şi fraţilor lor?“

Pentru clasa muncitoare, frăţia între popoare nu e o „himeră deşartă“, ci o problemă vitală; ea înseamnă „solidaritatea celor exploataţi, aparţinînd tuturor naţiunilor“.

„Ea“ (această solidaritate) „nu trebuie să permită ca un proletar să ridice împotriva altui proletar arma ucigătoare. Ea trebuie să insufle maselor hotărîrea de a folosi, în războiul împotriva războiului, toate armele pe care le au la îndemînă. Forţa cu care masele proletare se vor opune furiei războiului mondial va însemna o bătălie cîştigată în lupta lor de eliberare. Acţiunile lor pline de energie şi pasiune revoluţionară le vor expune persecuţiilor, le vor aduce primejdii şi le vor impune jertfe. Dar ce importanţă au toate astea? Există în viaţa oamenilor şi a popoarelor momente cînd se poate cîştiga totul, dar numai mizînd totul pe o carte. Acum ne aflăm într-un asemenea moment. Femei proletare, fiţi gata!“ (p. 354).

Sfîrşitul articolului

„CRONICA POLITICĂ“

Şi în „Cronica politică“

(p. 363) „Forţele revoluţionare ale maselor proletare din ţările Europei occidentale sînt încă, în cea mai mare parte, în stare de somnolenţă, dar ele există, şi tocmai făclia războiului le poate trezi“. N.B.

(revoluţia există în germene, nu numai în Rusia, dar şi „în alte ţări europene“...)

tot aici, o notă despre creşterea numărului de greve şi despre baricade în Rusia, şi 10 rînduri despre Conferinţa din 16—18.VII.1914 de la Bruxelles, în care se spune că unitatea va ajuta mişcării...

DELBRÜCK. „GUVERNUL ŞI VOINŢA POPORULUI“

*Hans Delbrück.* ***„Guvernul şi voinţa poporului“.*** Berlin, 1914.

În general vorbind, o scriere reacţionară din cele mai mîrşave, în care autorul jonglează cu diferite noţiuni îndreptate *împotriva*

www.dacoromanica.ro

democrației. În întregime îndreptată *împotriva* democrației. O serie de sofisme, exemple istorice etc.

Este instructivă (1) demascarea democrației *burgheze* (sînt indicate, de pildă, lucrări *engleze*, care o demască). (**)

---

Bibliografie: (**)

Wilhelm Hasbach. „Democrația contemporană" (1912).

Adolf Tecklenburg. „Evoluția dreptului de vot în Franța începînd din 1789".

J. Unold. „Politica în lumina teoriei evoluționiste" (se spune că ar fi lucrarea unui ziarist).

Lowell. Constituția Angliei.

*Belloc și Chesterton.* „Sistemul partidelor".

---

2) *Problema poloneză.* Autorul e un adversar al politicii prusiene față de polonezi, deoarece, spune el, ea nu dă rezultate.

P. 1. Ce este poporul? Ce este poporul german? — la noi sînt „multe milioane de polonezi, danezi, francezi" (p. 1).

N.B. „În Alsacia și Lorena există și oameni care vorbesc limba germană, dar care tot timpul declară că refuză să aparțină, din punct de vedere politic, poporului german" (p. 1).

Hegel despre „popor" Un aforism al lui Hegel: „Popor este acea parte din stat care nu știe ce vrea" (p. 41)...

N.B: un reacționar despre *autodeterminarea* națiunilor „Doar este evident o imposibilitate ca fiecare parte din popor, luată în mod arbitrar, să dispună de dreptul la autodeterminare. Dacă recunoaștem acest drept locuitorilor Alsaciei și Lorenei considerați în ansamblu, de ce nu l-am recunoaște fiecăruia dintre cele trei neamuri, și anume șvabilor, francilor și francezilor? Și, în definitiv, de ce nu l-am recunoaște fiecărei comune în parte?" (p. 2)

---

Cu privire la social-democrați: Michels, spune autorul, recunoaște că social-democrații își pierd revoluționarismul lor (de teamă să nu rămînă fără organizații). „Dar, pe de altă parte, de mult s-a prezis că, pe măsură ce-și va spori rîndurile, un astfel

www.dacoromanica.ro

de partid revoluționar nu se va apropia de țelul său, de adevărata revoluție, ci se va îndepărta lăuntric de el" (p. 80). Și la p. 82—83 îl combate pe Mehring: organizația, spune el, are *întotdeauna* nevoie de conducători; masele, chiar și *cele mai cultivate*, au nevoie de ei, „iar problema care se pune este dacă acești conducători se vor folosi de autoritatea lor pentru a face revoluție și a provoca o răsturnare generală, cu riscul de a distruge nu statul existent și societatea existentă, ci pe ei înșiși, sau, dacă vor prefera, de la caz la caz, să ajungă la un compromis" (83), și acest mod de a pune problema Mehring îl respinge, după cum spune autorul, fără să aducă nici o dovadă în sprijinul părerii sale". (Scris în 1914. Prefața: 11. XI. 1913.)

N.B.

N.B.

N.B.

Mehring îi răspunde lui Delbrück că el, Mehring, *nu* a scris acest articol, dar, argumentul său în fond e foarte slab cînd spune că pentru social-democrați se pune în primul rînd problema de a se lua „măsuri" împotriva birocrației („Die Neue Zeit", 1913—14, 32, I, p. 971).

o**o

o**o

N.B.: numărul funcționarilor de stat în Germania = circa 1 350 000 = circa $^1/_{10}$ din numărul alegătorilor: 13 300 000 în 1907; p. 182

Politica de germanizare a polonezilor pe care o duce Prusia, a costat-o pînă acum **1 miliard** de mărci. De ce *„un faliment total?"* (161).

Școala germană îi întărîtă pe polonezi: copiii lor „cunosc, totodată, din propria lor experiență toată amărăciunea vieții sub dominație străină, căci nu există jignire mai profundă a sentimentului național" decît aceea în legătură cu limbă maternă (162).

Polonezii polonizează orașele. Din cele patru stări sociale (nobilimea, clerul, țăranii, burghezia), numai ultima este intransigentă. Colonizarea practicată de germani îi îndîrjește pe polonezi și-i unește din punct de vedere național. Boicot comercial: „fiecare cu ai săi".

Polonezii nu pot fi „împăcați" (p. 171); trebuie scindați; trebuie sprijinită crearea unui partid pruso-polonez (172).



www.dacoromanica.ro

„Dar şi polonezii împăcaţi rămîn şi ei, firește, prin concepţiile lor, aşa cum am mai spus, «prusieni pînă la reziliere (Kündigung)»“ (p. 174) — ceea ce, spune autorul, este inevitabil, însă trebuia dusă o astfel de politică, încît „rezilierea, teoretic posibilă, să nu devină niciodată realitate“.

„Pentru orice politică externă are o mare importanţă reputaţia de care se bucură poporul respectiv în rîndul altor mari popoare civilizate. Poporul german — şi în această privinţă nu trebuie să ne facem nici un fel de iluzii — este cel mai puţin agreat dintre toate popoarele, şi nu este numai, după cum ne place să explicăm acest fapt, invidia celorlalte popoare care le determină să ne privească atît de chiorîş. Politica noastră nejustă în problema naţională — iată ce a făcut, în mare măsură, ca noi să fim atît de detestaţi pretutindeni“ (175): polonezii şi *d a n e z i i* (N.B.) urlă împotriva noastră de-i aude lumea întreagă!!

## „VOCEA POPORULUI“ (CHEMNITZ)

### „ÎMPOTRIVA CELOR DOI JUNIUS“

„**Volksstimme**“ (Chemnitz), supliment la nr. 131 (8. VI. 1916). Articolaşul: „*Împotriva celor doi Junius*“.

„Celui ce judecă totul numai după monstruoasele jertfe şi suferinţe impuse de acest război şi nu vorbeşte decît dintr-un sentiment de îndîrjire şi desperare nu-i poţi, firește, dovedi nimic cu argumente politice. Dar pentru cineva care nu vrea să ia o hotărîre orbește, care cercetează şi gîndeşte, situaţia de astăzi este, cred, cît se poate de clară. Cititorii noştri au aflat din relatările noastre despre broşura lui Junius, care-şi propune să convingă proletariatul german că cel mai mare interes al său ar fi înfrîngerea Germaniei, că în această direcţie trebuie să-şi îndrepte clasa muncitoare toate eforturile ei. Autorul anonim al acestei broşuri pangermanice, care îl atacă pe cancelarul Reichului şi care provine din cercurile frondiste ale lui Tirpitz, broşură scrisă într-un spirit anexionist şi agresiv pînă la demenţă, nu întîmplător şi-a dat numele de *Junius Alter*, al doilea Junius. Cei doi Junius, care propagă: unul — înfrîngerea Germaniei, iar celălalt — dominaţia mondială a Germaniei, acţionează de fapt unul în favoarea celuilalt. Citind broşura primului Junius, nu o dată ne-am îndoit că a fost într-a-

www.dacoromanica.ro

devăr scrisă de un social-democrat care şi-a pierdut orice urmă de bun simţ, şi nu pur şi simplu de un agent provocator rus! Clasa muncitoare din Germania va izgoni din rîndurile ei pe ambii Junius. Ea va continua să ducă o luptă susţinută împotriva duşmanilor din afară, pînă ce aceştia vor accepta să încheie o pace rezonabilă, şi împotriva duşmanilor dinăuntru, care vor să verse sîngele preţios al germanilor de dragul unor smintite planuri de cucerire. Aceasta este politica social-democraţiei, şi istoria mişcării muncitoreşti va fi recunoscătoare conducătorilor care, în aceste zile, au susţinut-o cu atîta energie în Reichstag, în pofida tuturor atacurilor şi calomniilor“.

Sfîrşit. *Întreg* articolaşul.

## „PERFECT JUST“

N.B.: „**Volksstimme**“ (Chemnitz), 1916, nr. 133 (sîmbătă, 10 iunie 1916):

„*Perfect just.* În legătură cu observaţiile noastre cu privire la discursurile rostite de tovarăşul dr. Lensch în problema colonială, «Bremer Bürger-Zeitung» scrie:

«„Volksstimme“ din Chemnitz pare să pună preţ pe încetarea disensiunii din partid. Ziarul speculează, probabil, perspectivele care se deschid pentru unirea social-patrioţilor, social-imperialiştilor şi social-pacifiştilor datorită atitudinii adoptate chiar de aripa de extremă stîngă a centrului de partid. Se prea poate ca, în această privinţă, ziarul de partid din Chemnitz să nu greşească. Dar în ceea ce priveşte radicalismul de stînga, ziarul va conta, firește, zadarnic pe unirea lui cu social-patrioţii».

Putem să asigurăm ziarul din Bremen că părerea lui este perfect justă. Într-adevăr, punem cel mai mare preţ pe încetarea disensiunii din partid sau, cel puţin (sic!), pe o asemenea limitare a ei (sic!) încît să nu mai pericliteze unitatea organizatorică. Sîntem şi azi ferm convinşi că social-pacifiştii — ceea ce în jargonul ziarului «Bremer Bürger-Zeitung» înseamnă grupul Haase—Ledebour — se vor regăsi din nou cu social-patrioţii (prin care sîntem înţeleşi noi) şi cu social-imperialiştii — aici sînt vizaţi liderii sindicali Lensch, Cunow etc. — într-un partid social-democrat unic, bine închegat. Noi ştim că grupul



www.dacoromanica.ro

Rühle—Knief, care a şi declarat că *scindarea partidului constituie premisa pentru activitatea lui viitoare*" (sublinierea e a ziarului „Volksstimme") „nu va accepta o asemenea unificare. Dar proletariatul poate suporta această pierdere fără a-şi slăbi capacitatea de luptă".

((întreg articolaşul))

## „BREMER BÜRGER-ZEITUNG"

### „S.I.G. ŞI GRUPUL «DIE INTERNATIONALE»"

„*Bremer Bürger-Zeitung*", 1916, nr. 139, 16. VI. 1916.
„*Socialiştii internaţionalişti din Germania şi grupul «Die Internationale»*"[62]

Tovarăşul *Knief* ne scrie din concediu:

„«Bremer Bürger-Zeitung» a publicat alaltăieri, în legătură cu apelul grupului «Die Internationale», o notă redacţională care poate contribui la răspîndirea unor idei greşite despre relaţiile dintre *Socialiştii internaţionalişti din Germania* (S.I.G.) şi grupul «Die Internationale»".

Noi, spune el, am vorbit în repetate rînduri despre relaţiile dintre aceste grupuri, în special în articolul de fond din nr. 77 (din 31. III.).

Acolo se poate citi:

„Opoziţia se compune din *două* grupuri principial deosebite: *centrul de partid* (Kautsky... Haase—Ledebour... „Die Neue Zeit"... „Leipziger Volkszeitung", „Vorwärts")... şi *radicalismul de stînga*, din care fac parte S.I.G. şi grupul „Die Internationale"... („Lichtstrahlen", „Bremer Bürger-Zeitung", „Braunschweiger Volksfreund", „Sozialdemokrat" (Stuttgart), precum şi cîteva organe de presă din Renania, deşi nu prea consecvente".

„Braunschweiger Volksfreund" a fost un organ radical de stînga atîta timp cît a apărut sub conducerea redacţională a lui Thalheimer; acum însă, cînd are ca redactor-şef pe *Wesemeyer*, el «reprezintă punctul de vedere centrist»".

În nr. 74 (28. III.), „Bremer Bürger-Zeitung" a reprodus (în lipsa lui Henke) o notă din „Braunschweiger Volksfreund", în care se spunea că acest ziar se situează (se situa pe atunci) pe poziţiile grupului „Die Internationale" (şi că vede „în tezele-directive din scrisorile organizaţiei «Spartacus» programul său tactic şi principial")...

www.dacoromanica.ro

„Prin urmare, S.I.G. și grupul «Die Internationale» nu sînt identice. Amîndouă reprezintă radicalismul de stînga și se caracterizează, din punct de vedere tactic, în special prin opoziția lor față de centrul partidului și față de «colaborarea concretă social-democrată». Dar în timp ce S.I.G. s-au situat încă de la început pe această poziție, grupul «Die Internationale» nu s-a desprins decît treptat de opoziția grupată în jurul lui Ledebour—Haase. «Bremer Bürger-Zeitung» a salutat, la timpul său, acest proces ca pe un nou pas spre clarificare (nr. 74, 28. III.) ...De atunci, grupul «Die Internationale», în scrisorile semnate «Spartacus», a pornit o luptă hotărîtă și energică împotriva «colaborării concrete social-democrate»".

(citat din ultima scrisoare semnată „Spartacus").

„În această atitudine față de proprietatea privată" (proprietatea privată a „colaborării concrete social-democrate"??), „S.I.G. și grupul «Die Internationale» sînt, după cum am spus, întru totul de acord, cu toate că într-o serie de alte probleme sînt în divergență". N.B.

*Ambele* grupuri activează *„în cadrul* organizației existente", „cît timp acest lucru nu se va dovedi imposibil pentru ele din cauza tiraniei exercitate de birocrația de partid"...

Toate acestea, spune autorul, își au importanța lor, deoarece adeseori se comit greșeli și se face încercarea „de a se șterge granița dintre centru și radicalismul de stînga"...

„Cît de departe vor mai merge cele două grupuri pe calea unei existențe organizatorice separate, acest lucru depinde, firește, întru totul de dezvoltarea relațiilor interne de partid. În orice caz, în interesul clarității trebuie salutat faptul că ele se deosebesc și în exterior prin denumirea lor". (Sfîrșit.)

*Johann Knief*

HENKE. „NU IDENTIC, DAR ACELAȘI LUCRU"

*Ibidem*, nr. 140 (17. VI. 1916).

Răspunsul lui *Henke*. („Nu identic, dar același lucru")...

...„Nu-mi aduc aminte să fi citit cîndva despre o deosebire între cele două grupuri și despre o unitate a lor superioară în cadrul radicalismului de stînga. Acest lapsus se explică, poate, și prin totala mea lipsă de interes pentru astfel de grupări sectare". N.B. N.B.

www.dacoromanica.ro

„Personal, nu fac parte nici dintr-un grup, nici din celălalt"...

eu, spune el, am fost întotdeauna pentru „principiile socialiste" etc. etc. etc.; frazeologie goală, nimic precis.

Henke

„ÎNCĂ O PUBLICAȚIE PERIODICĂ LA BREMEN"

Nr. 141 (19. VI. 1916) — publicarea unui apel cu privire la „Politica muncitorească" (gazeta săptămînală a radicalilor de stînga).

## BIBLIOGRAFIE CU PRIVIRE LA MILIȚIE

*Miliție, armată — etc.*

Social-democrația în armată. Reforma serviciului militar în Germania, în scopul luptei împotriva socialismului". Jena, 1901 (Stamhammer III).

Gaton *Moch*. „Armata unei democrații". Paris, 1899 (în limba germană, Stuttgart, 1900).

*P. Schwerdt*. „Ofițer și social-democrat". München (R. Abt.). 1899? (Stamhammer III).

*Loebell*. „Cum trebuie luptat împotriva social-democrației în armată?" Berlin, 1906 (ediția a 2-a din 1907).

*R. Günther*. „Meseria armelor și social-democrația" („Grenzboten", 1899, I).

*J. Charmont*. „Armata și democrația" („Revue politique et parlementaire". VI. 1900).

„Militarii și social-democrația" („Neue Zürcher Zeitung", 1907, 17—18. IX).

*K. Bleibtreu*. „Armata democrației" („Die Zeit", Viena, 21. VII. 1900, nr. 303).

*von Mikoss*. „Socialismul și armata". Güns, 1907.

„Socialismul revoluționar în armata germană". Ediția a 4-a, Paris (Eitel), 1901.

„Armata și grevele". Locarno, 1906.

„Armata în timpul grevelor" (greva din X—XI 1902) de locotenent Z. (Paris, 1904) („Bibliothèque socialiste", nr. 23—24).

www.dacoromanica.ro

Arthur *Dix*. „Social-democrația, militarismul și politica colonială la congresele socialiștilor". Berlin, 1908.
Henri *Beylie*. „Militarismul și mijloacele de a-l combate". Lyon, 1903.
Kautsky. „Militarismul și socialismul în Anglia". „Die Neue Zeit", 18. I. (1899—1900).
„ „Schippel și militarismul". „Die Neue Zeit". 17, I. (1898—99).
*R. Luxemburg*. „Reformă socială sau revoluție" (Supliment: „Miliția și militarismul"). Leipzig, 1899, ediția a 2-a, 1908.
Karski. „Dreptul internațional și militarismul". „Die Neue Zeit", 17, 2 (1898/99).
*K. Leuthner*. „Un antimilitarist (K. Liebknecht)". „Die Neue Gesellschaft". 1907, 20. III.
„ „ „Armata și revoluția". *Ibidem*. 1906, 36.
„*Câinele de pază* al capitalului" (Liga antimilitaristă). Zürich, 1906.
„Poziția clasei muncitoare elvețiene în problema militară. Procesele-verbale ale congresului partidului". *Olten* (11. II. 1906). Zürich, *1906*.
„Militarismul și social-democrația". „Die Neue Zeit", 19. 2 (1900—1).
*Schiavi*. „Militarismul și socialiștii italieni". „*Le Mouvement Socialiste*". 1903, nr. 113.
*K. Emil*. „Antimilitarismul". „Die Neue Zeit", 25, 2 (1907).
„ „ „Partidele burgheze și militarismul". „Die Neue Zeit", 25, 2 (1907).
*Pierre Ramus*. „Revoluția antimilitarismului în cursul istoriei". („Kultur und Fortschritt", 153.) Leipzig, 1908.
Däumig. „Victimele militarismului". „Die Neue Zeit", 18, 2 (1899—1900).
*E. Walter*. „Organizarea militară și clasa muncitoare". Zürich, 1907.
K. Liebknecht. „Militarism și antimilitarism". Leipzig, 1907.

## LENSCH DESPRE MILIȚIE (1912)

*P. Lensch*. „Miliția și dezarmarea". „Die Neue Zeit", 1912 (30, 2).

www.dacoromanica.ro

?? talmeș-balmeș !!

— printre altele, fraza următoare: „Sistemul miliției reprezintă o organizare a forțelor armate ale statului democrat prin care se urmărește asigurarea securității atît externe cît și interne a țării. E drept că miliția nu poate fi folosită pentru războaie de cuceriri, ?? și tocmai de aceea ne pronunțăm în favoarea ei (p. 768).

Tot aici găsim un citat din Engels, 1865 (de copiat), în care se spune că muncitorilor le este indiferent care din statele mari va ieși învingător, dar nu le este de loc indiferent dacă vor învăța sau nu meseria armelor.

## ENGELS DESPRE CLASA MUNCITOARE DIN ANGLIA [63]

În același articol, un citat din *Engels* (probabil, din prefața la noua ediție a „Situației clasei muncitoare") (p. XXIII din „Situația", ediția a 2-a).

Engels despre clasa muncitoare și despre monopolul Angliei

„Atîta timp cît a durat *monopolul industrial* al Angliei, clasa muncitoare engleză *a participat* într-o anumită măsură *la avantajele acestui monopol*. Aceste avantaje au fost împărțite în mod foarte inegal: minoritatea privilegiată a încasat partea cea mai mare, însă *și marea masă își avea din cînd în cînd*, în mod trecător, partea ei. Și acesta este motivul pentru care, după dispariția owenismului, în Anglia nu a mai existat socialism. *O dată cu prăbușirea monopolului industrial*, clasa muncitoare engleză va pierde această situație privilegiată. Ea se va pomeni în totalitatea ei — *inclusiv minoritatea privilegiată și conducătoare* — într-o bună zi la același nivel cu muncitorii din străinătate. Și acesta este motivul pentru care în Anglia va exista din nou socialism"*.

Engles despre socialismul englez

* Vezi *V. I. Lenin*. Opere complete, vol. 30, București, Editura politică, 1964, ed. a doua, p. 172. — *Nota red.*

www.dacoromanica.ro

## BÜRKLI. „DEMOCRATIZAREA ORGANIZĂRII NOASTRE MILITARE“

Karl *Bürkli*. „Democratizarea organizării noastre militare“. Zürich, 1897. (Referat prezentat în ziua de 15. XI. 1896, la Congresul de la Winterthur al partidului social-democrat.)

El afirmă din capul locului (la p. 5) că burghezia (elveţiană) „a dus doar la o ediţie înrăutăţită a militarismului monarhic; ea s-a străduit în permanenţă să imite străinătatea, să introducă un nou prusacism“. || N.B. încă din 1896

## KAUTSKY ÎN 1910 ŞI ÎN 1912

### KAUTSKY. „CONGRESUL DE LA COPENHAGA“

„*Die Neue Zeit*“, 1910 (28, 2) (26. VIII. 1910). *K. Kautsky*. „Congresul de la Copenhaga“.

p. 776: „În cazul unui război între Germania şi Anglia nu se va pune problema democraţiei, ci cea a dominaţiei mondiale, adică a exploatării lumii. Aceasta nu este o problemă în care social-democraţii ar trebui să se situeze de partea exploatatorilor din propria lor naţiune“ (şi mai departe (şi mai înainte) de-a dreptul împotriva lui Hyndman). || N.B.

De comparat, cu articolul lui, XXIII, 2 (despre patriotism şi război)*.

### KAUTSKY. „ÎNCĂ O DATĂ DESPRE DEZARMARE“

K. Kautsky, 1912 (30, 2), 6, IX. 1912, articolul „Încă o dată despre dezarmare“, p. 851:

„Punctul de plecare al ideii şi denumirii de imperialism — unirea tuturor părţilor componente ale posesiunilor engleze într-un imens stat închistat, într-un imperiu — a trecut în ultimii ani cu totul pe planul al doilea şi, practic, poate fi considerat ca fiind părăsit“. || !! ha-ha!!!

p. 850—851: Imperialismul nu este o „tendinţă firească, necesară“ a capitalului spre expansiune etc., ci numai „o metodă specială“ — şi anume: violenţa.

* Vezi volumul de faţă, p. 596—597. — *Nota red.*

www.dacoromanica.ro

## KAUTSKY DESPRE „RELIGIE"[64]

*!!??*
Kautsky *despre religie*

*K. Kautsky* despre ***religie***. Printre altele, p. 353: la întrebarea în problema religiei, „agitatorul nostru trebuie să răspundă că la adunările partidului nostru nu se pune şi nu se răspunde la această întrebare, deoarece noi vrem să facem din religie o chestiune particulară a fiecăruia, *iar* statului îi cerem ca *şi* el s-o trateze ca atare"... [trivial!]

## SOCIALIŞTII ŞI NEGRII DIN AMERICA[65]

atitudinea faţă de negri
*N.B.*: socialiştii şi negrii:

*Partidul socialist şi negrii* din America: *p. 382—383: „Muncitorii industriali ai lumii"*[66] iau atitudine *în favoarea* negrilor. Atitudinea Partidului socialist *„nu este întru totul unitară"*. Un singur apel, în 1901, în favoarea negrilor. Atîta tot!!!

*negrii şi socialiştii!!*

Ibidem, p. 592: în statul Mississippi, socialiştii îi organizează pe negri „în grupe locale aparte"!!

## BIBLIOGRAFIE

„Die Neue Zeit", 32, 1 (1913—14).
*Engels*. „Despre autoritate". *Marx*. „Indiferentismul politic"[67]. Reazanov împotriva lui Brupbacher (şi a lui Mehring, apărătorul acestuia).
N.B. ***„Mişcarea pentru ieşirea din biserică":*** o serie de articole.
„Die Neue Zeit", *30*, *2* (1912, IV.—IX.). Articolele lui Kautsky (şi Lensch) despre miliţie şi „dezarmare".
Ibidem *Grimm* despre miliţia elveţiană.
*28*, 2 (K. Kautsky despre Congresul din *1910* de la *Copenhaga* şi despre „dezarmare". Idem Rotstein).
29, 1: Rotstein împotriva lui Hyndman.
29, 2: Quelch despre aceeaşi temă.

www.dacoromanica.ro

## BELFORT-BAX DESPRE IMPERIALISM (1900)

„*Die Neue Zeit*", XIX, 1 (1900—1) (21. XI. 1900), p. 247.

*Belfort-Bax.* „O concluzie greşită, larg răspîndită". N.B.: *1900*

imperialism

despre imperialism

„Una din erorile cele mai frecvente, de care te loveşti în discuţiile cu privire la *imperialism şi la noua politică colonială*, a pătruns, pare-se, şi în minţile unor socialişti"... Iar mai departe este analizat argumentul acelora care sînt *pentru* o politică colonială, dat fiind caracterul progresist al capitalismului. Bax îi combate...

...„*Imperialism capitalist-naţional* — iată răspunsul pe care-l dă capitalismul social-democraţiei internaţionale... Istoria universală se află azi în faţa alternativei: ori **imperialism** *capitalist-naţional*, ori democraţie internaţional-socialistă!"...

...Sistemul economic actual... (punînd stăpînire pe noi sfere de activitate)... „obţine o prelungire artificială a existenţei sale"...

printre altele, polemica dintre Bernstein şi Kautsky. Bernstein reaminteşte că încă din 1896/97 Belfort-Bax îl ataca pe Bernstein, iar Kautsky era pe atunci *pentru* Bernstein. Kautsky răspunde: Bax a ajuns atunci să spună — textual — „mai bine sclavagism decît capitalism", iar eu n-am fost atunci, şi nu sînt nici acum, *de părerea lui*, considerînd-o drept „utopism sentimental". Dar eu am fost întotdeauna *împotriva* politicii coloniale.

Cf. „**Die Neue Zeit**", XIX, 1 (1901), p. 804: *M. Beer* despre putrezirea Angliei şi despre *imperialism*. „**Die Neue Zeit**", XX, 1, p. 209: „Imperialismul social" (fabienii), p. 243, „o eră imperialist-socială". *N.B.*

www.dacoromanica.ro

## DESPRE DEBS

despre Debs

„*Die Neue Zeit*", 1913—14, 32, 1, p. 1 007—1 008. *Debs*, în „*The International Socialist Review*" (1913, martie), se pronunță *pentru* unitate între Partidul socialist + Partidul muncitoresc socialist[68] (Debs este unul dintre întemeietorii asociației „*Muncitorii industriali ai lumii*") și „Muncitorii industriali ai lumii", împotriva Federației americane a muncii. Împotriva lui Debs atacuri furibunde în „New Yorker *Volkszeitung*" din 7. III. 1913, care scrie că Debs abuzează de „privilegiul său de a spune prostii" (sic!), că „Muncitorii industriali ai lumii" = zero, că Federația americană a muncii = „mișcarea muncitorească americană" și că „este imposibil «să educi în spirit progresist» mișcarea muncitorească dintr-o țară dată prin crearea unor așa-zise organizații revoluționare cu programe radicale" (sic!)... (Este clar că și acolo avem tabloul obișnuit: „New Yorker Volkszeitung" = „ortodocșii", kautskiștii, iar *Debs* — un revoluționar, dar, fiind lipsit de o teorie clară, nu e marxist.)

## MUNCITORII ITALIENI ȘI POLONEZI ÎN ELVEȚIA

*J. Lorenz.* „Cu privire la problema italienilor din Elveția". *Zürich?*

„ „Muncitorii polonezi în Elveția". Zürich. 1910.

Bibliografie. La 26—29. VII. 1896 a avut loc la Zürich o răscoală a italienilor.

Numărul lor: în 1860 — 9 000
„ 1870 — 18
„ 1900 — 117

O mizerie de nedescris. Un exemplu: în 3 odăi — *50 de persoane!!* (p. 16). Se închiriază colțuri, paturi de scânduri cu 10—20 centime pe noapte etc.

{Cf., de același autor, în „Neues Leben", 1916, 1}

În 1910—400 de persoane. O mizerie de nedescris.

Se plătește 1.$_{50}$—1.$_{60}$ fr. pe zi, cu mîncare

se întîmplă să fie și „bătăi" (p. 11)

www.dacoromanica.ro

## MIŞCAREA MUNCITOREASCĂ DIN CANADA

*Mişcarea muncitorească din Canada* („s-a îmburghezit“)

Mişcarea muncitorească *din Canada* (s-a îmburghezit)

...„Partea calificată a *clasei muncitoare*, în special aceea care vorbeşte limba engleză, este *complet îmburghezită*. Concepţiile ei despre sindicate continuă să coincidă întru totul cu concepţiile înguste ale vechilor trade-unionuri engleze. Totodată, pe plan spiritual, ea se mai află încă complet sub influenţa bisericii. A fi considerat drept «renegat» este cea mai mare ruşine, iar a fi o persoană «respectabilă» este cea mai mare cinste“. Toate acestea încep să se schimbe: spiritul de nemulţumire... scumpete. „42 de persoane stăpînesc azi efectiv mai mult de o treime din bogăţiile ţării“. ...Mica burghezie, mai ales cea din agricultură, este împotriva trusturilor. („Die Neue Zeit“, 1913—14, 32, 1, p. 382, o expunere a conţinutului unui articol de Gustav Meyer: „Nemulţumirea agrară din Canada“, apărut în „*The New Review*“, *1913*, septembrie.)

42 de persoane... $^1/_3$ din întreaga bogăţie

Ibidem, p. *384*, despre Africa de sud („Rand“). Muncitorii sînt chinezi, cafri şi albi (ruinaţi de războiul anglo-bur). Mîrşăvii fără număr comise de capitaliştii englezi, de proprietarii de mine şi de guvern. Treptat, treptat se dezvoltă lupta de clasă a *tuturor* muncitorilor salariaţi, dar această dezvoltare este înceată „în mare măsură din cauza şovăielilor, îngustimii de vederi şi lipsei de omenie a conducătorilor muncitorimii, care se află încă complet sub influenţa vechiului trade-unionism“ (reproducere din „The International Socialist Review“, 1913, octombrie).

Africa de sud

„conducătorii muncitorilor“, vechi trade-unionişti, cu vederi înguste şi lipsiţi de omenie

www.dacoromanica.ro

## LISSAGARAY. „ISTORIA COMUNEI DIN 1871“

Lissagaray. „Istoria Comunei“. 1894, p. 193 (epigraf la capitolul 17): „Dacă naţiunea franceză ar fi compusă numai din femei, ce naţiune înspăimîntătoare ar fi“. „The Daily News“, mai 1871. || N.B.

Noua lege elveţiană cu privire la organizarea armatei a fost adoptată la 3. XI. 1907: + 329 953
— 267 605

## MONOPOLURILE ŞI TEHNICA

Trusturile, *monopolul şi tehnica:*

N.B. „Formaţiunile *monopoliste mai degrabă frînează decît accelerează* această perfecţionare tehnică, singura care asigură dezvoltarea continuă a capacităţii de export“ („Die Neue Zeit“, 32, 1, 1913—14, p. 383, expunerea conţinutului unui articol de Louis K. Fraina.

N.B. „Concentrarea, monopolul, concurenţa: o nouă orientare în economia naţională“, apărut în „The New Review“ (New York) (1913, septembrie)).

## LENSCH. „SOCIAL-DEMOCRAŢIA, SFÎRŞITUL ŞI SUCCESELE EI“

**P. Lensch.** „Social-democraţia, sfîrşitul şi succesele ei“. Leipzig (Hirzel), 1916 (prefaţa e datată 22. V. 1916).

! p. 11—12. Marx, spune autorul, nu ştia decît „să-şi bată joc“ de „idei“ atît de „bine intenţionate“ ca dezarmarea, „dreptul la autodeterminarea* popoarelor“ etc.
(p. 41: „vechiul dogmatism mic-burghez“)

„sectă“ p. 15— — începînd din ultimul deceniu al secolului trecut, social-democraţia „se leapădă, treptat, de tot ce era sectar în ea“... (speranţele în împărăţia de 1 000 de ani etc. s-au spulberat ş.a.m.d.)...

Totul, spune autorul, era privit dintr-un punct de vedere „agitatoric“ (17)... „perioada de entuziasm“ a social-democraţiei germane... (mai continuă în 1889 cu hotărîrea referitoare la 1. V.).

* În manuscris, cuvîntul „autodeterminare“ este unit, printr-o săgeată, cu o adăugire ulterioară: „(p. 41: «vechiul dogmatism mic-burghez»)“. — *Nota red.*

www.dacoromanica.ro

Dezvoltarea *imperialismului* — la sfîrşitul secolului al XIX-lea — în Anglia, în Franţa, precum şi în Germania (26—27)...

Creşterea revizionismului: ambele curente (revizionismul şi radicalismul) au fost necesare şi utile (31—35)... ha-ha!!

Marx şi Engels nu erau nişte „sentimentali mic-burghezi“: „Ei ştiau că în război se cam trage cu puşca“ (39)...

*62—68.* La 4 august trebuia să votăm împotriva creditelor (în realitate, totul ar fi fost la fel), iar la 2. XII. 1914 — pentru, căci internaţionalismul a fost încălcat de francezi şi de englezi. [Escroc!!]

Aceasta ar fi făcut să slăbească ura internaţională împotriva germanilor şi ar fi constituit un sprijin pentru cauza lor *naţională:* 69—70.

Mare escroc!!!

„Falimentul Internaţionalei“ (capitolul 3) constă în aceea că francezii şi englezii s-au pronunţat *pentru* război (sic!!). ha-ha!!!

Firește, va exista şi o a III-a Internaţională, numai că ea va fi „mai puţin utopică“ (112) şi mai conştientă de „baza ei economică“... sic!

„Cu cît mai matur a fost un proletariat sau altul, cu atît mai activ a fost în război“ (113) — această teză a lui Renner este „greşită“, deoarece nu „maturitatea“ a determinat atitudinea adoptată în Anglia şi Franţa, ci lupta care se duce împotriva Germaniei pentru dominaţia mondială. sic!

Muncitorii englezi îşi apărau situaţia lor excepţională (monopolistă) şi privilegiile lor (114—115)...

Vîrfurile aristocratice (115) ale proletariatului englez.

Este „prematur“ (117) să se vorbească de solidaritatea internaţională a clasei muncitoare atîta timp cît există naţiuni exploatatoare, cît nu există un „echilibru“ între „puteri“ (116)... ha-ha!

şi „catalogul dezideratelor pioase“ (dreptul la autodeterminare (el are un caracter mic-burghez etc.), împotriva anexiunilor etc.)... are un caracter abstract, nu ţine seama de sarcina concretă (121) a războiului — de a frînge „dominaţia de clasă“ (114) (+122) a Angliei, monopolul ei (122), „situaţia ei excepţională“ (120)...

www.dacoromanica.ro

un caraghios! || — „*revoluție*“ (123 și prefața), iată ce este războiul de azi!!, „*că ascensiunea acestei clase*“ (proletare) „*are loc în tunetele unui război mondial revoluționar, dar fără fulgerele unui război civil revoluționar*“... (124) (sublinierea autorului).

„*Zdruncinarea* dominației mondiale engleze“ = revoluție.

submarine și zepeline (125)... „începutul sfîrșitului“ situației dominante a Angliei (126) (mai tîrziu, după război, rolul lor va fi și mai important)

*131* — În ultimele 3—4 decenii ale secolului al XIX-lea, Anglia a adăugat la coloniile sale 15 milioane km² încă *15* milioane | cf. cifrele mele | *

Anglia + Franța + Rusia = „sindicat pentru împărțirea lumii“ (la p. 132 și în alte locuri) cu scopul de „weltpolitisch aushungern“ Germania** (132).

ha-ha ce expresie!! || N.B. || N.B.

175: aproape jumătate din clasa muncitoare engleză este lipsită de drept de vot.

!!! „Principiul organizării“ — iată esența istoriei Prusici. El explică forța Germaniei. Ea se găsește cel mai aproape de „*revoluția socială*“ (184), reprezintă „principiul revoluționar“, iar Anglia — „pe cel reacționar“.

186: „O vizită simbolică la Casa sindicatelor din Berlin“... (guvernul a recunoscut rolul sindicatelor). (Laude la adresa liderilor sindicali) (185—186.)

188— Eu, spune el, am denumit asta „*socialism de război*“, și această expresie a căpătat „drept de cetățenie pe scară internațională“.

195: Noi cheltuieli (4 miliarde pe an) vor duce după război în mod inevitabil la socializare și la monopoluri.

198: „Democratizarea organizării armatei“, iar de aici... = „înarmarea poporului“ (204) = sensul programului „nostru social-democrat“.

* Vezi volumul de față, p. 229. — *Nota red.*

** Expresie intraductibilă. Textual: „a înfometa Germania din punctul de vedere al politicii mondiale“, adică a epuiza Germania în așa măsură încît să nu mai aibă posibilitatea de a duce o politică mondială. — *Nota red.*

www.dacoromanica.ro

209—210— —în partidul german, minoritatea este reacționară, în sensul istoric al cuvîntului, și de aceea soarta ei este „imposibilismul și pălăvrăgeala sectară“.

Pe viitor, partidul social-democrat va fi mai puțin îngust; vor reveni la el „intelectualii“ și chiar ofițerii (212).

Statul recunoaște necesitatea acestui partid, și de aceea social-democrații vor putea să devină ofițeri (!!).

Social-democrația, „ridicîndu-i“ pe muncitori, i-a ridicat din punct de vedere *național* (215 in fine) („avînt național“) (= „social-democrația este cel mai național dintre toate partidele“) (216). N.B.

pretutindeni jonglează cu cuvîntul „dialectică“, înțeles de el în accepția cea mai vulgară. Nici urmă de multilateralitate. **În mod sofistic** *a fost desprins* un singur lucru: Trebuie lichidată dominația mondială a Angliei.

Nu dialectică, ci sofistică

## PERRIN DE BOUSSAC. „DESPRE ARMATA COLONIALĂ“ ȘI „BIBLIOGRAFIA MUNCII“

*Perrin de Boussac*. „Despre armata colonială“. Disertație. Paris, 1901. Nil. O compoziție școlărească. Îl citează pe *de Lanessan*. „Principiile colonizării“ — rolul soldatului din armata colonială: colonist, agricultor, **proprietar** de pămînt etc. ((*N. B.*: soldatul din armata colonială devine moșier în colonie: *perspective!!*))

„*Bibliografia muncii*“. 1913. Boston, 1914: 150 de pagini de bibliografie foarte *amănunțită* și excelentă. N.B. *N.B.*: N.B.

## „VOLKSSTIMME“ DIN CHEMNITZ

### „TRĂDAREA PARTIDULUI — CRIMĂ DE ÎNALTĂ TRĂDARE“

„Volksstimme“ (Chemnitz) nr. 156 (suplimentul I), 8. VII. 1916,
articolul: „*Trădarea partidului — crimă de înaltă trădare*“. N.B.: mărturisiri prețioase



www.dacoromanica.ro

„De luni de zile, în *numeroase manifeste anonime* se aduce conducătorilor aleşi şi încercaţi ai partidului şi ai sindicatelor acuzaţia, reluată pe toate tonurile, inclusiv pe cel «*cîinesc*», că în momentul marii crize a istoriei mondiale, al cărei punct culminant pentru politica partidului a fost, fără îndoială, ziua de 4 august 1914, ei ar fi vîndut şi trădat proletariatul. La început, cine citea aşa ceva nu putea să nu rîdă. Cu cît se făceau însă mai simţite grozăviile războiului, cu cît sporea numărul victimelor, cu cît se simţea mai acut lipsa de alimente şi cu cît — datorită perseverenţei cu care îşi urmărea adversarul planurile lui de nimicire — se întrezăreau mai puţine speranţe de pace — , cu atît deveneau mai numeroşi cei ce dădeau crezare acestei insulte".

„mai numeroşi"

Ton „cîinesc" — aluzie vădită la o expresie folosită de o foaie volantă, şi anume că social-imperialiştilor ar trebui să li se aplice lovituri de „bici pentru cîini"!

„Pentru ce s-ar fi apucat Scheidemann, David şi Landsberg să trădeze proletariatul, în schimbul cărei recompense, asta nu ni s-a spus pînă acum"... Nu pentru a obţine funcţii în partid: „refuzul de a vota credite nu pune viaţa în pericol"... Şi mai neclar este *în ce constă* trădarea, căci e vorba de convingerea lor, de aprecierea pe care o dau ei faptelor... „De aceea, acuzaţia de trădare este complet absurdă".

„Pentru partid ea este însă extrem de periculoasă. Putem să avem îndoieli şi să ne angajăm în discuţii cu privire la ceea ce gîndeşte masa membrilor de partid. Dar nu există *nici* o îndoială că şi în momentul de faţă cel puţin $^3/_4$ din numărul acelora pe care, în liniştite vremuri de pace, proletariatul i-a ales pentru meritele lor în funcţii de conducere consideră că votarea creditelor a fost un act just şi necesar. Reiese că la 4. VIII. peste 90 din cei 110 deputaţi

www.dacoromanica.ro

social-democraţi din Reichstag ar fi săvîrşit o trădare şi că peste $^3/_4$ din conducătorii şi activiştii de partid continuă să săvîrşească şi astăzi o asemenea trădare. Dacă acest lucru ar fi adevărat, ar fi mult mai inteligent ca partidul să-şi pună capăt zilelor şi să fie cît mai repede aşezat în sicriu şi înmormîntat. Căci dacă, după 50 de ani de muncă organizatorică, proletariatul ar avea drept conducători aproape exclusiv nişte trădători, asta ar constitui o dovadă zdrobitoare, incontestabilă că pe plan politic proletariatul este complet incapabil şi că va fi întotdeauna tras pe sfoară. Sau ce altceva? Am putea alunga pe toţi conducătorii vechi şi alege alţii noi, dar n-am putea avea nici o garanţie că la viitoarea mare criză noii conducători nu vor trăda şi ei la rîndul lor“ ... Căci mulţi ultraradicali, după spusele autorului, aprobă ceea ce s-a făcut la 4 august (Pfannkuch, Ebert etc.)... „Ce garanţii s-ar putea da muncitorilor că, dacă aceşti oameni sînt trădători, fiecare dintre succesorii lor nu vor termina şi ei ca trădători?“

N.B.

cf. Martov!!

sic!!

Acum, spune autorul, manifestele anonime au ajuns să cheme în mod făţiş la grevă în industria de armament. Aceasta = crimă de înaltă trădare.

„Căci este de prisos să mai spunem că această idee a unei greve de masă nu va produce nici cel mai mic efect practic asupra unor naţionalişti atît de fanatici cum sînt francezii sau asupra aroganţilor de englezi“...

Este limpede, continuă el, că aceştia nu sînt social-democraţi, ci nişte *smintiţi* sau *provocatori anglo-ruşi*... Este o propagandă atît de „necinstită şi nepatriotică“, încît niciodată nu putem avea nimic comun cu astfel de oameni etc.

compară cu Martov în „*Izvestiia*“ etc.



www.dacoromanica.ro

## „LEIPZIGER VOLKSZEITUNG"[69]

„Leipziger Volkszeitung", 10. VII. 1916.

### VIAȚA DE PARTID

„Trădarea partidului — crimă de înaltă trădare".

Așa își intitulează „Volksstimme" din Chemnitz un articol în care critică cu multă vehemență acuzarea de trădare a partidului, „care în numeroase manifeste anonime este adusă conducătorilor aleși și încercați ai partidului și ai sindicatelor și este reluată pe toate tonurile, inclusiv cel «cîinesc»".

Această apărare este urmată de un atac. Partea a doua a articolului tratează despre „crima de înaltă trădare". În ea se spune:

„Între timp literatura anonimă a manifestelor a dus la înaltă trădare fățișă. Nu ne referim, bineînțeles, la Karl Liebknecht, pe care tribunalul militar, în baza unor deducții juridice, vrea să-l condamne pentru tentativă de înaltă trădare, dar a cărui comportare nu are, în nici un caz, absolut nimic comun cu înalta trădare, așa cum este ea înțeleasă de către popor, — ne referim la o crimă de înaltă trădare clară și incontestabilă. După cum comunică «Hamburger Echo», în cercurile muncitorești nu se știe pe ce căi este, în momentul de față, difuzat un manifest în care *se face apel* la declanșarea unei greve *generale* în *industria de armament* *. Sub lozinca «Jos războiul!», manifestul îndeamnă «la un nou mod de acțiune» și arată foarte limpede, cu diferite exemple, că prin acest mod de acțiune se înțelege greva de masă. Prin urmare, în timp ce pe fronturi dușmanii desfășoară o ofensivă furibundă, acoperind pe ostașii germani cu o ploaie de gloanțe și obuze, artileria germană ar trebui să fie lăsată fără muniție: neavînd sprijinul artileriei, infanteria germană, proletarii germani aflați sub arme trebuie să fie uciși de obuzele dușmanului. Căci este de prisos să mai spunem că această idee a unei greve de masă nu va produce nici cel mai mic efect practic asupra unor naționaliști atît de fanatici cum sînt francezii sau aroganții de englezi.

Această propagandă constituie deci pur și simplu o crimă de înaltă trădare, o trădare a tovarășilor noștri de clasă aflați sub arme, și am vrea să știm ce spun tovarășii noștri de pe front despre o asemenea nerozie.

Sîntem ferm convinși că și clasa muncitoare germană va da oamenilor care le cer asemenea lucruri răspunsul cuvenit. După cum am mai spus, manifestele sînt anonime; nu știm dacă ele au fost lansate de niște smintiți sau de agenți provocatori anglo-ruși. În nici un caz ele nu pot proveni de la social-democrați. Cine ar accepta să sprijine o astfel de propagandă, fie și numai prin nepăsare, ar înceta pentru totdeauna să mai existe pentru social-democrația germană. Căci această propagandă este necinstită și nepatriotică, și cu un om ajuns într-un asemenea grad de decădere n-am putea avea, firește, nimic, dar absolut nimic, comun.

Dar simpla posibilitate a unui astfel de fenomen ne arată unde poate duce această literatură anonimă a manifestelor. Ea a început cu cele mai

* Aceste sublinieri și cele ce urmează sînt ale autorului articolului. — *Nota red.*

www.dacoromanica.ro

dezmățate injurii, pentru care autorii lor n-au avut curajul să-și asume răspunderea în fața tovarășilor de partid, iar acum se încheie cu o asemenea activitate provocatoare. La început țipete că partidul a fost trădat, iar acum înaltă trădare fățișă! Credem că a sosit timpul să se pună definitiv capăt acestor manifeste anonime. Cine, în zilele noastre, vrea să spună ceva trebuie să aibă curajul să o facă pe propria lui răspundere. Sau poate că acești oameni sînt prea lași pentru a accepta riscul unor prigoane într-un timp cînd sute de mii de oameni își pun viața în joc pentru cauza lor? De altfel, acest anonimat tot nu-i va salva pe *difuzorii* de manifeste anonime; dacă vor fi prinși asupra faptului, vor trebui, firește, să se aștepte la pedepse dintre cele mai grele.

Pericolul pe care-l prezintă această propagandă anonimă a devenit acum cît se poate de evident. Ea nu permite să se facă deosebire între o rătăcire cinstită și o mîrșavă trădare de patrie, alimentată, probabil, cu bani străini. De aceea îi prevenim pe tovarășii noștri membri de partid să termine o dată cu aceste manifeste anonime. Ele servesc drept paravan pentru oamenii care vor să nenorocească poporul german, și în primul rînd proletariatul german. Feriți-vă de agenți provocatori!“

Am socotit necesar să reproducem cele de mai sus pentru a arăta cititorilor noștri ce consideră „Hamburger Echo“ și „Volksstimme“ din Chemnitz a fi problema cea mai actuală. Dacă împotriva difuzorilor de manifeste aceste două ziare ar fi luat atitudine în mod concret, ar fi fost în drept să o facă, dar, dacă declară în gura mare că propaganda constituie o înaltă trădare, înseamnă că se pretează la un *denunț*, care merită să fie apreciat cum se cuvine de către clasa muncitoare.

De altfel, această acuzație este în fond complet neîntemeiată, deoarece manifestele în cauză, cel puțin în măsura în care avem cunoștință de ele, indică greva numai ca un mijloc de a formula într-o formă clară revendicările clasei muncitoare cu privire la problemele arzătoare ale momentului de față. Despre *scopul* pe care li-l atribuie „Hamburger Echo“ și „Volksstimme“ din Chemnitz n-a fost niciodată vorba în aceste manifeste.

## MARX DESPRE RĂZBOIUL FRANȚEI PENTRU LIBERTATE (I 1871), DESPRE IRLANDA, DESPRE RĂZBOIUL VIITOR (în 1874)

*Marx* despre războiul din 1870:

În prima adresă a Internaționalei (23. VII. 1870), Marx citează rezoluția adoptată la Chemnitz de o adunare de delegați din partea a 50 000 de muncitori, în care se declară că războiul are „un caracter exclusiv dinastic“ (p. 18 din „Războiul civil“, ediția a 3-a).

[*Ibidem, p. 17 — 18: pentru germani este un război de apărare*].

În a doua adresă (9. IX. 1870) se spune că „războiul de apărare s-a încheiat... cu proclamarea republicii“... (p. 19), că „clasa

www.dacoromanica.ro

muncitoare franceză se află într-o situație extrem de grea" ...„nu trebuie să se lase dominați de reminiscențele naționale ale anului 1792"... „orice încercare de a răsturna noul guvern ar fi un act de nebunie desperată"... „ei trebuie să folosească cu calm și hotărîre toate mijloacele pe care li le oferă libertatea republicană spre a întări mai temeinic organizarea propriei lor clase"[70] (p. 25).

N.B.

Scrisoarea din 13. XII. 1870: „Oricum se va termina războiul, el va fi învățat proletariatul francez să mînuiască armele" [caietul: „*Marxismul despre stat*", p. 2, notă marginală[71]].

Într-un articol din „The Daily News" cu data de 16. I. 1871: „Franța luptă nu numai pentru propria ei independență națională, dar și pentru libertatea Germaniei și a Europei"[72].

Scrisoarea din 12. IV. 1871: entuziasmul provocat de „inițiativa istorică a muncitorilor parizieni" etc. (caietul: „*Marxismul despre stat*", p. 12)[73]. „Războiul civil din Franța": 30. V. 1871. *Marx*, în scrisoarea adresată lui Kugelmann la 14. II. 1871. („Die Neue Zeit", XX, 2, p. 608), reproduce o scrisoare publicată de el în „The Daily News" din *16. I. 1871*, care se încheie astfel: „Franța, în prezent, luptă nu numai pentru propria ei independență națională, dar și pentru libertatea Germaniei și a Europei; și, din fericire, cauza ei este departe de a fi pierdută"[74].

În I. 1871 Franța luptă atît pentru independența ei națională, cît și pentru libertatea Germaniei și a Europei...

*Ibidem*, într-o scrisoare din 28. III. 1870, Marx redă cuprinsul plîngerilor sale împotriva lui Bakunin și reproduce textul hotărîrii adoptate la 1. I. 1870 de către Consiliul General, hotărîre în care, printre altele, este expusă atitudinea acestuia față de problema *irlandeză:*

Marx despre Irlanda (1870)

...„Rezoluția Consiliului General cu privire la amnistierea irlandezilor servește doar ca introducere la alte rezoluții, în care se va arăta că, fără a mai vorbi de dreptate internațională, condiția prealabilă pentru eliberarea clasei muncitoare engleze este transformarea actualei uniuni forțate — adică înrobirea Irlandei — într-o confederație egală și liberă, dacă acest lucru este posibil, sau,

www.dacoromanica.ro

dacă va fi nevoie, realizarea unei separări totale“[75] (p. 478).— —

*I b i d e m*, p. 800: scrisoarea din 18.V. 1874[76]: (1874)

...„În ciuda tuturor manevrelor diplomatice, mai devreme sau mai tîrziu va izbucni în mod inevitabil un nou război, şi este prea puţin probabil ca înainte de terminarea lui să se ajungă undeva la mişcări populare violente, sau, în cel mai bun caz, vor avea un caracter local şi vor fi cu totul neînsemnate“.

## ULBRICHT. NAŢIONALITĂŢILE ŞI IMPERIALISMUL

*E d m u n d U l b r i c h t.* „Putere mondială şi stat naţional“. (Istoria politică a perioadei **1500—1815.**) Revăzută şi editată de Gustav *R o s e n h a g e n.* Leipzig, 1910. (668 p.).

În text se vorbeşte în repetate rînduri de „planuri imperialiste“ etc.

Perioadei de după 1815 nu-i sînt consacrate decît două pagini şi jumătate — 666—668: „Rezultate şi perspective“.

„Războaiele de eliberare duc totodată la încheierea luptei, de importanţă istorică mondială, pentru dominaţia maritimă şi comercială: rezultatul ei este supremaţia Angliei pe mare.

Dar epoca revoluţionară şi războaiele de eliberare înseamnă, totodată, şi începutul unei noi dezvoltări. Revoluţia sfărîmase vechea orînduire feudală din Franţa şi a dat astfel un imbold pentru transformarea orînduirii sociale şi a statului, şi numai cu ajutorul popoarelor au putut, în cele din urmă, celelalte state din Europa să se menţină împotriva forţelor ridicate în Franţa de revoluţie. Dintre toate ideile revoluţiei, nici una nu s-a dovedit la început mai eficace ca ideea naţională. Sub jugul cruntei dominaţii străine şi în luptă eroică împotriva acesteia, celelalte popoare din Europa s-au ridicat şi ele la conştiinţa legăturii interne dintre stat şi naţiune. Dacă în secolul al 18-lea statele mari s-au ridicat pentru a apăra independenţa Europei şi echilibrul ei împotriva predominării unui singur stat, acum popoarele înseşi au întinerit şi s-au înviorat datorită afluxului de forţe noi, venite din adîncuri. Ideea naţională devine conţinutul N.B.

www.dacoromanica.ro

N.B. ||și scopul aproape al tuturor războaielor din secolul al 19-lea.

Această conștiință sporită a propriei forțe, pe care o aveau toate popoarele, trebuia, firește, să se facă simțită și înăuntrul statelor respective. Masele au început să lupte pentru dreptul de a participa la viața publică.

Datorită revoluției franceze, dominației mondiale a lui Napoleon și războaielor de eliberare, sentimentul național și năzuința spre libertate politică au devenit forțe invincibile ale istoriei contemporane. Aspirațiile naționale se împletesc cu ideile liberale și democrate, care își au rădăcina în epoca iluminismului, și se contopesc cu ele în teoria suveranității poporului, potrivit căreia statul trebuie să aibă la bază națiunea indivizibilă, și anume în așa fel ca voința supremă și puterea supremă să aparțină națiunii și ca dreptul șefului statului să decurgă numai din dreptul ei" (667).

Această teorie reprezenta o amenințare atît pentru monarhii, cît și pentru componența lor națională eterogenă: restaurația era împotriva acestor idei...

Dar privit în ansamblu, secolul al 19-lea este o mișcare spre libertate politică și naționalitate.

„Dar luptele politice-comerciale, care, începînd din epoca apariției economiei bazate pe marfă-bani și a marilor descoperiri, au determinat în măsură tot mai mare istoria popoarelor, nu au trecut din această cauză în secolul al 19-lea pe planul al doilea. Ce-i drept, la început, Anglia exercită o dominație comercială absolută și, folosindu-se de această putere, ea a învins, cu ajutorul teoriei liberschimbismului, greutățile epocii luptelor economice pe care le-a adus cu sine mercantilismul. Cu ajutorul acestei teorii, apărută, ca și liberalismul politic, în secolul iluminismului, Anglia a cucerit lumea, a reușit să elibereze comerțul și să statornicească relații libere în viața popoarelor. Un timp oarecare, statele mai slabe din punct de vedere economic s-au supus acestui sistem; pînă și cele mai tinere dintre marile puteri naționale ale Europei — Italia și Germania — nu au putut rămîne surde la această teorie nouă.

Dar iată că Statele Unite ale Americii, biruind o gravă criză internă, au păşit pe arena politică-comercială ca un nou concurent puternic. Începe o nouă perioadă de lupte economice, marcată||

www.dacoromanica.ro

prin revenirea la politica de ocrotire a muncii naționale cu ajutorul tarifelor vamale protecționiste și al acordurilor comerciale, dar fără a cădea în apriga politică de violență a vechiului mercantilism. Statele Unite au fost urmate pe această cale de cea de-a treia Republică franceză, iar cu începere din 1880 — și de noul Imperiu german. După terminarea luptelor pentru o ordine de stat liberală și națională, după desăvîrșirea organizării interne a statelor constituționale, se caută să se dea puterii consolidate a poporului un cîmp de acțiune cît mai larg. În cadrul competiției lor coloniale, marile puteri se străduiesc să obțină debușeuri pentru mărfurile lor și surse de materii prime necesare, iar printr-o activitate diplomatică neobosită, ele caută să deschidă pentru popoarele lor muncitoare noi zone pentru comerț. Acestor tendințe de expansiune le corespunde, pe de altă parte, năzuința tot mai pronunțată spre o autarhie economică. Anglia vrea să formeze, împreună cu posesiunile sale coloniale, un sistem comercial închis, o mare Britanie. America tinde spre autarhie economică, vrea să devină din punct de vedere comercial și industrial independentă de Lumea Veche. Abia acum a început, în adevăratul înțeles al cuvîntului, lupta națiunilor pentru dominație mondială și pentru acapararea comerțului mondial. Această luptă duce la apariția *cîtorva imperii mondiale*, care există alături una de alta, iar **politica lor, dacă vor într-adevăr să se mențină, trebuie să fie imperialismul.**

ha-ha!!

N.B.

N.B.
N.B.

„imperialism“

www.dacoromanica.ro

„noul imperialism“

*Noul imperialism* nu-şi trage denumirea şi noţiunea de la Imperiul roman şi nici de la imperiul evului mediu sau de la papalitate; acum nu mai e vorba de dominaţia mondială a unei singure puteri. Expansiune colonială, participare la comerţul mondial, apărarea propriilor interese în străinătate cu ajutorul unor flote puternice au devenit, după modelul Imperiului britanic, trăsăturile caracteristice ale imperiilor mondiale de azi. Asemenea puteri pot coexista foarte bine şi, în cadrul întrecerii paşnice dintre naţiuni, pot contribui la progresul întregii omeniri“ (667—668). (Sfîrşitul cărţii.)

„*trăsături*“

ha-ha!!

N. B. *Vechiul şi noul imperialism:*

Din *introducere*, p. XXIII:

„vechiul imperialism a murit“

„În singurătatea de pe insula Sf. Elena a fost înmormîntat *vechiul imperialism*; o dată cu Bonaparte se stingea ultimul său reprezentant; acest om de acţiune mai poartă încă aureola romantică a strălucirii imperiale de odinioară. Începe istoria modernă; la baza ei stă ideea naţională, care se dovedeşte a fi mai puternică decît tendinţele reacţionare ale suveranilor şi ale oamenilor de stat din primele decenii de după căderea lui Napoleon. Ceea ce a început secolul al 16-lea este desăvîrşit de secolul al 19-lea, cînd două popoare din centrul Europei, Italia şi Germania, care timp de secole au fost obiect de exploatare pentru puteri străine, au ajuns, în sfîrşit, la unificarea lor naţională. Dar *pe o asemenea bază*

www.dacoromanica.ro

*națională* se creează posibilitatea unei *noi politici mondiale. Cuvîntul imperialism reînvie cu un conținut nou.* Anglia, această adversară neînvinsă a lui Napoleon, a pus bazele unui asemenea imperialism încă din secolul al 18-lea, cînd—mai degrabă inconștient decît conștient, dobîndind colonii peste ocean și întreținînd o puternică flotă de război — a întemeiat *un nou imperiu mondial* dincolo de granițele Europei. *În prezent, ea este urmată de celelalte mari puteri ale lumii:* necesitatea economică împinge *popoarele* la întrecere economică *pe întregul glob pămîntesc*“.

*N.B.*: „Noua politică mondială“

*N.B.* „noul imperialism“

Lucrarea se împarte în trei secțiuni.

„Secțiunea I: Sfîrșitul imperiului mondial-medieval și apariția statelor naționale în perioada reformei și a contrareformei, 1500—1648.

Secțiunea a II-a: Formarea celor cinci mari puteri ale Europei în perioada absolutismului monarhic.

Secțiunea a III-a: Apariția și sfîrșitul unei noi puteri mondiale, Franța, și lupta statelor pentru independența lor națională, 1789—1815“.

Adăugat de mine: („faze“) perioade
Ergo, 1500—1789=289 de ani
1789—1871= 82 de ani
1871—1914= 43 de ani

Momentele principale

**Secțiunea I:**

Apariția „statului național spaniol“ (p. 24 și urm.), iar apoi „întemeierea puterii mondiale habsburgice spaniole“ (p. 51 și urm.).

Carol al V-lea în lupta pentru dominație mondială (Reforma germană), 1517—1555.

www.dacoromanica.ro

Regalitatea națională în Danemarca și Suedia (p. 148 și urm.)... „Cucerirea Estlandei de către Suedia" etc.

Transformarea Poloniei într-o mare putere (163 și urm.)... alianța polono-suedeză... Polonia și lupta pentru Rusia.

Începutul luptei împotriva Spaniei. „Războiul de eliberare" al Olandei și „despărțirea Țărilor de Jos de Spania". Armada din 1588. Rezultatul luptei: „Ridicarea Franței, Angliei și a Țărilor de Jos. Decăderea Spaniei" (233 și urm.).

Războiul de 30 de ani, perioada 1616—1659: „Politica mondială catolică a Spaniei habsburgice în luptă cu protestantismul german, cu Danemarca și Suedia, cu Franța și Anglia" (273 și urm.).

(incluzînd alianța Angliei, Olandei și Danemarcei împotriva Austriei.

Suedezii în fața Vienei. Suedia în război cu Franța etc.)

Revoluția din secolul al 17-lea din Anglia.

**Secțiunea a II-a:**

„Încheierea procesului de formare a statului național francez" (Richelieu); „Franța ajunge să dețină supremația în Europa". 1661—1685.

Restabilirea echilibrului european (războiul pentru succesiune la tronul Spaniei); ridicarea Angliei, Austriei, Rusiei și Prusiei.

Rusia în lupta împotriva Suediei (și a Poloniei)...

„Suedia în război cu Danemarca, Polonia, Brandenburg, Austria și Țările de Jos" (1655—1660).

Austria în luptă cu Turcia (secolul al 17-lea).

Lupta dintre marile puteri (1740—1789).

Războiul de 7 ani (1758—1762) („războiul colonial" dintre Anglia și Franța).

Războiul Statelor Unite pentru independență (în alianță cu Franța, Spania și Olanda).

„Planurile imperialiste ale lui Iosif al II-lea și ale Ecaterinei a II-a. Sfîrșitul Poloniei".

**Secțiunea a III-a:**

Războaiele împotriva revoluției franceze.
Primul război de coaliție (1792—97)
Al doilea „ „ „ (1799—1801/2)
Războiul anglo-francez (1793—1799).

www.dacoromanica.ro

Războiul lui Napoleon cu Prusia și „planurile napoleoniene de dominație mondială". (Dezastrul din 1812).
„Războaiele de eliberare din 1813—1815".

---

Polonia înainte de 1660 (după atlasul istoric):
Ca urmare a Uniunii de la Lublin—1569—, *Polonia* deținea țărmul Mării Baltice cu Danzigul, Kurlanda, Livonia cu Riga (pe care în 1660, prin pacea de la *Oliva*, a cedat-o Suediei), Ucraina cu Kievul, Poltava și Cernigovul, Podolia, Volînia etc., Bielorusia cu Smolenskul.

(prin pacea de la Andrusovo din 1667 a cedat Rusiei Smolenskul, Kievul, Cernigovul, Poltava etc.) | Împărțirea Poloniei: Prima 1772, A treia 1795

---

În prezent, **America** de Sud este în întregime liberă, cu excepția celor trei Guyane:

spaniolă, portugheză și olandeză în secolele 16—17 | britanică (1781), olandeză (1667), franceză (1674)

---

America de Nord 1783. Independența celor 13 state față de Anglia

| | | |
|---|---|---|
| Louisiana (în prezent mai multe state): bazinul fluviului Mississippi | spaniolă | 1763 |
| | franceză | 1802, britanică 1763, |
| | al St. Unite | 1803, al St. Unite 1783. |

---

Mexicul și America Centrală: spaniole
(Mexicul, republică din 1810)

---

Turcia: Imperiul Osmanilor sub Mahomed al IV-lea(1648—1687)
Austria pînă aproape de Viena
România, Crimeea, Caucazul
întreaga Peninsulă Balcanică etc.

---

Serbia — ungurească din 1718, turcească din 1739 — regat din 1817

---

Suedia pînă la (înainte de) 1719 (de la mijlocul secolului al 17-lea) a avut
și Finlanda
Ingermanland (Petersburgul)

www.dacoromanica.ro

(Norvegia, din 1815 ține de Suedia) Estlanda
Livonia
parte din Germania (Pomerania apuseană (Stettin) + Bremen)

Statele Unite. Războiul pentru independență 1775—1783

În 1763 Canada este cedată Angliei de către Franța

În 1778, tratat de prietenie cu *Franța*
„ 1779, „ de prietenie cu *Spania*

Independența celor 13 state proclamată la 4 iulie 1776

Trupele franco-americane îi bat pe englezi în 1781

Sfîrșitul războiului: 3. IX. 1783: Pacea de la Versailles. Spania, aliatul militar al Americii, a recăpătat, prin această pace, Florida.

Abia în 1819 Florida s-a unit cu Statele Unite ale Americii.

Portugalia a fost spaniolă între 1580 și 1640

Olanda: s-a despărțit de Spania: 1581

În 1796 Belgia aparține Franței
Olanda = Republica Batavică
Între 1814 și 1831 Belgia aparține Olandei

## „EPOCILE" ISTORIEI MODERNE

N.B.: „epocile" istorice ale istoriei moderne

În problema epocilor istorice ale istoriei moderne, cf. și **P. Herre.** „Izvoare pentru o istorie universală", Leipzig, *1910*, unde, atunci cînd se dau *indicații bibliografice*, împărțirea curentă se rezumă la epoci și sînt prezentate, printre altele, astfel de „*e p o c i*": „*E p o c a* ideii medievale de dominație mondială" (de pe la 800 pînă pe la 1250)... „Epoca apariției statelor naționale" (de pe la 1250 pînă pe la 1500)... „Epoca formării și dezvoltării statelor constituționale naționale"

www.dacoromanica.ro

(de pe la 1789 pînă pe la 1870)... „*Epoca statelor mondiale şi a economiilor mondiale*“ („de pe la 1870 pînă pe la 1910“).

## REVISTA „DER KAMPF“

### ADLER ŞI RENNER

„Der Kampf“, 1916, nr. 2. Fr. Adler în articolul „Scopurile războiului“ (împotriva anexiunilor) citează din „Süddeutsche Monatshefte“ declaraţia *lor*[77]:

„Statele din care se compune astăzi lumea sînt state întemeiate pe forţă. Puterea lor constă însă din pămînt, oameni şi avuţie“... „Ei (soldaţii) aşteaptă «garanţii» reale: aşteaptă pămînt, oameni şi avuţie“...

clar!

şi, spre comparaţie, constituţia din *1791*, articolul VI:

„Naţiunea franceză refuză să ducă război în scop de cuceriri şi niciodată nu-şi va folosi forţele împotriva libertăţii vreunui popor“...

şi constituţia din *1848:* „Republica franceză respectă naţionalităţile străine, la fel cum aşteaptă ca şi ele să respecte naţionalitatea ei. Ea nu va duce nici un război în scop de cuceriri şi niciodată nu-şi va folosi forţele împotriva libertăţii vreunui popor“...

Constituţia din 1791 cu privire la *războaiele* naţionale

Adăugat de mine:
textele constituţiilor franceze din 1791, 1793 etc. vezi la **F. Helie.** „Constituţiile Franţei“.

Ibidem, *nr. 1: K. Renner*, în articolul „Realitate sau himeră?“, la p. 17, spune, printre altele, despre Troţki că este „cel mai bun prieten al lui Hilferding“.

ha-ha!!

Renner despre Troţki

www.dacoromanica.ro

caracteristic!!

Din argumentele lui *pentru* o alianță a Germaniei cu Austro-Ungaria: „Dacă n-ar exista în lume *decît* două mari sisteme economice, nouă. social-democraților, ne-ar fi mai ușor să dărîmăm acest unic și ultim mare zid despărțitor, mult mai ușor ca acum, cînd ne aflăm într-un labirint întortocheat și, tocmai din această cauză, găsim cu atîta greutate calea de ieșire. Lumea întreagă n-are decît să pășească liniștită pe drumul alianței — va fi cu atît mai bine pentru noi, ne vom apropia cu atît mai mult de țelul final“ (19—20).

N.B.: cf. Europa centrală și Statele Unite ale Europei

(p. 16: „Așa-numita mișcare pentru Europa centrală se desfășoară deocamdată exclusiv pe teren burghez, și eu mă refer în primul rînd la acest teren“.)

**Noi și ei:**

1) Renner, „Sozialistische Monatshefte“, „Die Glocke“ & Co. = lachei ai burgheziei imperialiste.
2) Kautsky, Hilferding & Co. (+ cel mai intim prieten = Trotki)=cei ce caută să convingă burghezia imperialistă cei ce fac apel la conștiința burgheziei imperialiste reformatorii **ei**[78]
3) cei de stînga = luptători revoluționari *împotriva* ei.

HILFERDING (CONCEPȚII KAUTSKISTE)

„Der Kampf“, 1916, nr. 2, p. 59—60.

manevrele de acaparare ale capitalului financiar

Hilferding prezintă obișnuitul argument al lui Kautsky că legăturile economiei mondiale impun ca statele să *nu* se izoleze, că în coloniile engleze, exportul și importul (1889—1913) au crescut cel mai mult *nu* în comerțul cu Anglia (p. 57): „Germania a economisit cheltuielile pentru dobîndirea și administrarea coloniilor, dar, de îndată ce dezvoltarea ei capitalistă i-a permis, ea a tras din capacitatea ei de producție aceleași foloase ca și Anglia. Despre o monopolizare a coloniilor

www.dacoromanica.ro

pentru Anglia nici nu poate fi vorba“... (ca și Anglia — e pur și simplu inexact: căile ferate, concesiunile, exportul de capital. Germania a luat-o înaintea Angliei, *cu toate* coloniile acesteia. Fără colonii, Anglia ar fi rămas, poate, și mai mult în urmă. Asta în primul rînd. Iar în al doilea rînd, în Anglia, capitalul financiar a stat *mai mult timp* „culcat pe lauri“. *Acum cel german* vrea „să se culce“ și el).

principalul:

„O trăsătură caracteristică a politicii imperialiste constă în faptul că ea caută să rezolve problemele concurenței economice prin mijloace de constrîngere din partea statului, în interesul păturii de capitaliști care au o poziție dominantă în stat. Cu ajutorul tarifelor vamale protecționiste, ea asigură exploatarea pieței interne de către cartelurile autohtone; prin politica ei colonială și a sferelor de influență, ea caută să rezerve anumite părți ale pieței mondiale drept monopol pentru capitaliștii săi și, prin mijloace de constrîngere economică și politică, să transforme țările mici în sfere de exploatare pentru capitalul său. În felul acesta, ea intră într-o contradicție tot mai puternică cu politica imperialistă a celorlalte state. Așa se explică tendința spre întărire a puterii de stat, cursa din ce în ce mai intensă a înarmărilor pe mare și uscat. Aceasta a fost politica care a dus la catastrofă. Iar popoarele se află acum în fața alternativei: să continue ele (!!!) această politică și după război, sau să caute să-i pună capăt. Să continue politica tarifelor vamale protecționiste, politica colonială și politica de înarmări — inseparabile una de alta —, sau să rupă cu politica de mare putere!“ (59—60).——

N.B. „ele“ N.B.


www.dacoromanica.ro

Trebuie să pui mai întîi *tu însuţi* mîna pe *putere*, şi nu să vorbeşti fără nici un rost despre „putere".

„Aici nu este vorba de o simplă reglementare a relaţiilor comerciale, ci de acea politică de mare putere care tinde, pe socoteala altora, să asigure propriului ei capital
N.B. o situaţie de monopol, politică din care a luat naştere pericolul de război. Şi numai pentru că aşa a fost înainte de război trebuie să ne declarăm mulţumiţi, şi nu să ne opunem prin toate mijloacele continuării acestei politici pe o treaptă mult mai înaltă? Noi credem dimpotrivă:
N.B. tocmai pentru că am văzut unde duce politica monopolistă de mare putere a statelor, trebuie să luptăm din răsputeri împotriva continuării şi lărgirii ei" (61).

## ENGELS ŞI MARX DESPRE MUNCITORII ENGLEZI

*Engels.* „Situaţia clasei muncitoare din Anglia". Ediţia a 2-a. 1892[79].

N.B. p. XX. „O aristocraţie în rîndurile clasei muncitoare" — „o minoritate privilegiată de muncitori" în opoziţie cu „marea masă a muncitorilor" (dintr-un articol apărut la 1. III. 18 *8 5*).

N.B. Concurenţa celorlalte ţări a înfrînt „monopolul industrial" (XXI) al Angliei

S. „o mică minoritate protejată şi privilegiată" (XXII) (a clasei muncitoare) — numai ea a avut în anii 1848—1868

S. „avantaje durabile", în timp ce „marea masă a cunoscut în cel mai bun caz numai o îmbunătăţire temporară a situaţiei ei"*.

(vezi *p. 14*** *din caietul de faţă)*

p. XXIV: creşterea „noului unionism", a sindicatelor muncitorilor *necalificaţi:*

* Vezi *V. I. Lenin.* Opere complete, vol. 30, Bucureşti, Editura politică, 1964, ed. a doua, p. 172. — *Nota red.*

** Vezi volumul de faţă, p. 568. — *Nota red.*

www.dacoromanica.ro

„Ei“ (aceşti noi unionişti) „au un avantaj imens: spiritele lor sînt un teren virgin, complet libere de prejudecăţile burgheze «respectabile» moştenite, care creează confuzii în capetele «vechilor unionişti» cu situaţie mai bună“*. N.B.

Iar despre alegerile din 1892:

„Dintre aşa-zişii reprezentanţi de pînă acum ai muncitorilor, adică acei oameni cărora li se iartă calitatea de muncitori pentru că ei înşişi ar dori s-o facă dispărută în oceanul liberalismului lor, cel mai important reprezentant al vechiului unionism, Henry Broadhurst, a căzut cu succes pentru că s-a declarat împotriva zilei de muncă de 8 ore“**. N.B.

După 1847: „În urma acestor două împrejurări [1) moartea cartismului; 2) înflorirea industrială], clasa muncitoare engleză devenise din punct de vedere politic o anexă a «marelui partid liberal», partidul în fruntea căruia se aflau fabricanţii“ (XVII).

*Corespondenţa cu S o r g e.*

**Marx despre conducătorii muncitorilor englezi:**

*F. Engels* către Sorge (21. IX. 1872):... „Aici, în Consiliul federal, Hales a făcut un mare tărăboi şi a reuşit să facă să i se dea lui Marx un vot de blam pentru faptul că acesta a spus că conducătorii muncitorilor englezi s-ar fi vîndut, dar o secţie engleză de aici şi una irlandeză au şi protestat, dînd dreptate lui Marx“...[80]

*E n g e l s* către Sorge la 5. X. 1872: „Hales a desfăşurat aici, împotriva lui Marx şi a mea, o campanie furibundă de calomnii, care a început însă să se întoarcă împotriva lui... Drept pretext i-a servit declaraţia lui Marx despre venalitatea liderilor muncitorilor englezi“...[81]

*M a r x* către Sorge la 4. IV. 1874[82]:... „Cît priveşte muncitorii de la oraş“ (în Anglia), „este cazul să regretăm că toată banda de conducători n-a intrat în parlament. Aceasta ar fi fost calea cea mai sigură pentru a scăpa de aceste canalii“...*** N.B. ↓

* Vezi *V. I. Lenin.* Opere complete, vol. 30, Bucureşti, Editura politică, 1964, ed. a doua, p. 172. — *Nota red.*

** Ibid.

*** Op. cit., p. 171.



www.dacoromanica.ro

cf. aici 40—41* și mai tare

vezi continuarea la p. 36**:



N.B.

K. Marx către Kugelmann la 18. V. 1874: „În Anglia progresează, în momentul de față, numai mișcarea muncitorilor agricoli; muncitorii industriali trebuie, în primul rînd, să scape de conducătorii lor actuali. Cînd i-am demascat pe acești domni la Congresul de la Haga, știam că-mi voi crea impopularitate, că voi fi calomniat etc., dar asemenea consecințe m-au lăsat întotdeauna rece. Ici și colo, oamenii încep să-și dea seama că prin această demascare nu mi-am făcut decît datoria“[83]. („Die Neue Zeit“, XX, 2, 1901—2, p. 800.)

(Congresul de la Haga din IX. 1872)

*J a e c k h.* „Internaționala“, p. 191: Marx a spus la Haga: „...Dacă în Anglia cineva nu este conducător recunoscut al muncitorilor, aceasta nu poate decît să-i facă cinste, căci la Londra fiecare «conducător recunoscut al muncitorilor» este în solda lui Gladstone, Morley, Dilke & Co.“...

cf. despre aceeași chestiune *Jaeckh* în „Die Neue Zeit“, XXIII, 2, p. 28.

## KAUTSKY. „PATRIOTISMUL, RĂZBOIUL ȘI SOCIAL-DEMOCRAȚIA“

*K. K a u t s k y.* „*Patriotismul, războiul și social-democrația*“ („Die Neue Zeit“, XXIII, 2; 1905).

Greva militară = „o *prostie* eroică“ (370), ca și „încercările“ pacifiștilor burghezi de a înlătura războaiele prin arbitraje. Ambele prostii „decurg din greșeala de a privi războiul ca un fapt izolat“.

* Vezi volumul de față, p. 604—605. — *Nota red.*

** Pasajele extrase din corespondența lui Engels cu Sorge sînt scrise la p. 36 și 37 ale caietului (vezi volumul de față, p. 600). — *Nota red.*

www.dacoromanica.ro

Războiul amenință însă cu o catastrofă: „catastrofa care duce la cea mai radicală prăbușire este însă înfrîngerea“ (371) într-un război uşuratic.

„Astăzi“ proletariatul „nu este încă nicăieri suficient de puternic“ pentru ca printr-o revoluție (iar greva militară *înseamnă* revoluție) să facă imposibil războiul înainte ca acesta să izbucnească. „Dar de pe acum el este în toate statele capitaliste suficient de puternic pentru ca orice război zadarnic, legat de mari pierderi, să devină punctul de plecare pentru o revoluție care va instaura un regim proletar“ (371).

## BAUER. „PROBLEMA NAȚIONALĂ ȘI SOCIAL-DEMOCRAȚIA“

*Otto Bauer*. „Problema națională şi social-democrația“. Petersburg, 1909.

Din § 30: „Socialismul şi principiul naționalităților“.

p. 534: ...„Niciodată o comunitate socialistă nu va fi în stare să includă cu forța în componența ei națiuni întregi. Închipuiți-vă niște mase populare care se bucură de toate binefacerile unei culturi naționale, care participă din plin şi în mod activ la elaborarea legilor şi la conducerea statului şi, în fine, care au arme la dispoziție — ar putea oare asemenea națiuni să fie subordonate cu forța statului unui organism social străin? Orice putere de stat se sprijină pe forța armelor. Datorită unui mecanism ingenios, armata populară din zilele noastre continuă să fie o unealtă în mîinile unei anumite persoane, familii sau clase, la fel cum era şi oştirea de cavaleri sau de mercenari în vremurile de altădată. Armata comunității democratice a societății socialiste nu este însă altceva decît poporul înarmat, deoarece este alcătuită din oameni cu o înaltă cultură şi care lucrează nesiliți în ateliere obştești şi participă din plin în toate domeniile vieții de stat. În asemenea condiții dispare orice posibilitate de dominație străină“ (534).

N.B. **asemenea**

www.dacoromanica.ro

Statele Unite ale Europei nu sînt „o iluzie deşartă", ci „sfîrşitul inevitabil al drumului pe care naţiunile au păşit de mult" (542).

Dacă Germania socialistă ar vrea să lase o parte din lucrătorii săi să plece în Ucraina, ea (Germania) nu i-ar lăsa să plece „fără să li se fi garantat independenţa lor culturală" (543)... (sfîrşitul § 30).

În § 29: „**Imperialismul şi principiul naţionalităţilor**" (p. 512—529 din traducerea rusă), autorul citează din Schulze-Gaevernitz pasaje în legătură cu *imperialismul britanic* şi se ocupă de destrămarea Turciei, de tendinţa Italiei de a cotropi Albania: „Vor vorbi despre Trient şi Triest, dar se vor gîndi la Albania (519). „În felul acesta, un război imperialist de cotropire va putea fi prezentat maselor naţiunii italiene drept un război de eliberare naţională" (519)...

Bagdadul, prezenţa Rusiei în Persia etc. — „iată seminţele şi elementele acestor viitoare conflicte" (518)...

N.B. Tot aşa şi „imperialismul britanic desfăşoară în faţa maselor de alegători ispititorul tablou al unui imperiu de 400 de milioane de oameni aflaţi sub dominaţia unei naţiuni britanice unice, dar se gîndeşte la profiturile de cartel ale magnaţilor fierului şi la speculaţiile de la bursa din Londra" ...„cîndva imperialismul rus va proclama, poate, libertatea şi unitatea Poloniei şi a Ucrainei pentru a deschide pieţe noi fabricanţilor din Petersburg, Moscova şi Lodz" ...„la fel şi imperialismul german va trebui să se prezinte ca succesor al ideii, promovate de revoluţia din 1848, a unei mari Germanii, va trebui să înscrie pe steagul său înfăptuirea unei mari patrii germane unice atunci cînd, de dragul intereselor pe care capitalul le are la Tigru şi Eufrat, se va gîndi să jertfească viaţa muncitorilor şi ţăranilor germani" (522—523)...

„În cadrul societăţii capitaliste, distrugerea Austriei nu poate fi decît opera imperialismului" (528)...

„Destrămarea Austriei presupune victoria imperialismului în Germania, Rusia şi Italia. Dar victoria imperialismului presupune înfrîngerea clasei muncitoare în aceste ţări" (527). Muncitorii austrieci nu trebuie să-şi pună speranţele în victoria imperialismului...

www.dacoromanica.ro

## GRUMBACH. „EROAREA DE LA ZIMMERWALD-KIENTAL“

S. **Grumbach.** *„Eroarea de la Zimmerwald-Kiental“*. Berna, 1916 (95 p.) (platitudinile unui social-şovinist).

p. 24: ...„Dar chiar dacă la 4. VIII. 1914 n-a înţeles care e adevărata situaţie, el (Kautsky) rămîne totuşi pentru noi (!!!) şi pentru socialiştii din toate ţările unul dintre teoreticienii de frunte ai Internaţionalei“... !

p. 26 ...„Nivelarea generală, aşa cum e propovăduită de Zimmerwald şi Kiental“...

— p. *40* — social-democraţii germani n-au dat nici un răspuns la *propunerea* lui Vaillant — Keir Hardie şi, în ciuda promisiunii făcute de ei, n-au discutat-o la Chemnitz (1913) (în vederea Congresului din 1914 de la Viena)!!! (Prostii! Ca şi cum cei de teapa lui Legien şi compania *ar fi putut* să facă aşa ceva!!). (Cf. Huysmans în scrisoarea adresată partidului elveţian — idem.)

Minoritatea franceză este *şi ea* pentru apărarea patriei!! (—54—). [În august şi noiembrie 1914, Grimm, spune autorul, a fost pentru apărarea patriei — 68.]

p. 77: Lenin este *pentru* un război al Marocului etc.

(p. 4 din broşura germană*). „Aici, nebunia devine metodă“! Marocul se poate apăra, iar Franţa nu!! (Un bufon!)

p. 78: Lenin („Vorbote“[84] nr. 1**) vede în demonstraţiile din Germania provocate de foame „un început al luptei revoluţionare de masă“!! Sînt *i l u z i i*!! Dimpotrivă, poporul german se distinge printr-o lipsă totală de aptitudini revoluţionare“ (78).

82: Meyer *London* a spus la 18. I. 1916 în Camera reprezentanţilor din S.U.A. că în caz de agresiune el şi-ar apăra patria!!!!

84—85: Declaraţia lui Ledebour împotriva socialiştilor internaţionalişti din Germania şi ale lui Borhardt împotriva lui Ledebour. „Niciodată“ nu veţi obţine renunţarea la „**apărarea patriei**“!!! —, şi Liebknecht, spune autorul, este *pentru* apărarea patriei!!

---

* Vezi *V. I. Lenin*, Opere complete, vol. 26, Bucureşti, Editura politică, 1964, ed. a doua, .315. — *Nota red.*

** Vezi *V. I. Lenin*. Opere complete, vol. 27, Bucureşti, Editura politică, 1964, ed. a doua, p. 118—131. — *Nota red.*

www.dacoromanica.ro

## ENGELS. SCRISORI CĂTRE SORGE

*Engels* către Sorge, la 3. VI. 1885... În legătură cu subvenţiile acordate societăţilor de navigaţie (după abrogarea legii excepţionale); „după toate probabilităţile, se va produce sciziunea, şi ea nu poate fi decît utilă. O fracţiune socialistă mic-burgheză este inevitabilă într-o ţară ca Germania, în care filistinismul, în mai mare măsură decît dreptul istoric, «există de cînd lumea»...[85]

29. IV. 1886: „Pe vremuri de linişte în Germania, totul devine filistin; aici este absolut necesar imboldul concurenţei franceze. Şi el nu va lipsi"...[86]

22. II. 1888: ...„E de ajuns să se înceapă undeva, şi burghezii vor fi uluiţi de socialismul latent, care va răbufni şi va deveni vizibil" (291)...

7. XII. 1889: ...„Aici" (în Anglia), „lucrul cel mai respingător este «respectabilitatea» burgheză care le-a intrat muncitorilor în sînge... pînă şi lui Tom Mann, pe care-l consider cel mai bun dintre ei, îi place să amintească de faptul că va lua dejunul la lordul mayor. Şi numai comN.B. parîndu-i cu francezii, îţi dai seama ce bine prinde o revoluţie"[87]...*

8. II. 1890 ...„Fabienii — o bandă bine intenţionată de burghezi instruiţi, care-l combăteau pe Marx... Principalul lor scop... să-i convertească pe *burghezi* la socialism şi în felul acesta să introducă socialismul pe cale paşnică şi constituţională" (331)...

((despre fabieni, 393 (18. III. 1893) — p. 401 (11. XI. 1893)... — vor să îmbibeze liberalismul cu socialism; ei înşişi trebuie îmbibaţi cu spirit muncitoresc)).

19. IV. 1890... În Anglia, o sumedenie de fricţiuni etc., de obiceiuri tradiţionale, ciorovăieli, prejudecăţi la muncitorii calificaţi etc. etc.

...„Dar mişcarea merge înainte *sub* suprafaţă, cuprinde
N.B. pături tot mai largi, mai cu seamă din masa *cea mai de jos*" (subliniat de Engels), „pînă acum inertă, şi nu e departe ziua cînd, pe neaşteptate, această masă *se va găsi pe sine însăşi*" (subliniat de Engels), „cînd va înţelege limpede că

* Vezi *V. I. Lenin.* Opere complete, vol. 30, Bucureşti, Editura politică, 1964, ed. a doua, p. 171—172. — *Nota red.*

www.dacoromanica.ro

tocmai ea însăşi este această colosală masă în mişcare“...* (336). N.B.

4. III. 1891... aici, spune el, muncitorii din docuri şi de la societăţile de gaz şi trade-unionul lor au suferit un eşec; „noul lor trade-union s-a destrămat, iar vechile trade-unionuri conservatoare, *bogate*“ (subliniat de Engels) „şi tocmai de aceea lasę, rămîn singure pe cîmpul de luptă“ (359). N.B.

14. IX. 1891. Congresul de la Newcastle al trade-unionurilor este de asemenea o victorie (ca şi congresul internaţional)... „Trade-unionurile *vechi*“ (subliniat de Engels), „cu textiliştii în frunte, şi întregul partid reacţionar din rîndurile muncitorilor au depus toate eforturile pentru anularea hotărîrii din 1890 cu privire la ziua de muncă de opt ore. Ele au suferit un eşec... iar ziarele burgheze recunosc fără rezerve, cu groază, cu urlete şi cu scrîşnete de dinţi înfrîngerea *partidului muncitoresc burghez*“** (subliniat de Engels) (368). N.B. N.B.

24. X. 1891... despre un eventual război... noi, germanii, trebuie (poate) „să reeditäm 1793“... ar fi un ghinion dacă ar izbucni războiul şi „ne-ar aduce înainte de vreme la putere; trebuie să fim totuşi pregătiţi pentru această eventualitate“ (371)...

Idem, 376: în cazul unui asemenea război, „va trebui să jucăm va-banque“ (376).

...„masele (din Germania) sînt minunate şi, de cele mai multe ori, mai bune decît conducătorii“... (399) (7. X. 1893).

2. XII. 1893... Greutăţile dezvoltării mişcării muncitoreşti în America: 1) „party government“ („guvern de partid“) (2 partide; voturile date unui al treilea sînt voturi pierdute); 2) imigraţia împarte pe muncitori în două grupuri; pe imigranţi în subgrupuri; în plus mai sînt şi *negrii*; 3) tarifele vamale protecţioniste fac ca „muncitorii să fie influenţaţi de prosperitate“, lucru care nu există în Europa... (403)...

**412** (12. V. 1894), *sectarismul* federaţiei social-democrate şi al socialiştilor germano-americani din America transformă teoria într-o „ortodoxie rigidă“... ((pentru ca muncitorii lipsiţi de cultură să înghită teoria dintr-o dată)).

* Op. cit., p. 172.
** Ibid.

www.dacoromanica.ro

## REVISTA „DIE GLOCKE"

### ERNST HEILMANN. „FONDUL DISCUȚIEI"

„Die Glocke", 1916, nr. 20 (12. VIII. 1916).

*Ernst Heilmann.* „Fondul discuției" (770—786).

Scopul: să expună „ideile de bază ale celor trei grupuri participante la discuție" (770):...

„Majoritatea, grupul colaborării concrete și internaționaliștii (grupul Liebknecht)" (771)...

1 — doresc „victoria Germaniei"

2 — „război nedecis"

3 — „înfrîngerea Germaniei" (771)...

N.B. „Primele două curente se situează pe tărîmul apărării patriei, cu toate că grupul colaborării concrete se arată extrem de preocupat să nu iasă din cadrul unei stricte apărări, iar adepții «Internaționalei a III-a» neagă principiul «apărării patriei», pe care-l califică drept o frază menită să inducă în eroare" (771)...

„Grupul Liebknecht a rămas credincios ideilor sale... Acest curent s-a unit acum într-un partid nou, adoptînd programul spartachist. Urmîndu-l pe conducătorul său teoretic, rusul Lenin, el vrea să impună tuturor partidelor social-democrate, ca datorie a lor internaționalistă, obligația de a lupta fără rezerve pentru înfrîngerea propriei lor țări, folosind în acest scop toate mijloacele: manifeste ilegale, organizații secrete, greve de masă și insurecții" (771)... „În Rusia, adepții acestui curent își zic chiar în mod cinstit și fără nici o jenă defetiști" (772).

„Propaganda spartachistă, care susține că invazia inamică nu este chiar spaima spaimelor, că ea poate, dimpotrivă, să ducă la cucerirea libertății, pare să aibă cel mai mare număr de adepți printre teoreticienii ruși emigrați în Elveția; practic, ea nu prezintă importanță decît pentru Germania, și de aceea este o propagandă în favoarea înfrîngerii Germaniei" (772)...

„Grupul colaborării concrete, sau dreapta zimmerwaldiană, care are ca teoretician pe Kautsky și drept conducători politici pe Haase și Ledebour, nu numai că, pornind de la situația de fapt, conchide că acest război trebuie să se termine fără învingători

www.dacoromanica.ro

și fără învinși, dar dorește chiar ca marea încăierare să aibă acest sfîrșit“. || N.B.

„Critica acestei poziții inconsecvente este extrem de simplă și de ușoară. Afirmația că problema apărării Germaniei ar fi soluționată este în contradicție atît de flagrantă cu faptele, că nu poate decît să provoace rîsetele oamenilor rezonabili“ (773)...

„Ea (majoritatea) militează pentru o pace cît mai grabnică, dar care nu poate fi înfăptuită decît de guvernele actuale “ (778). || N.B.

Ideea catastrofei sau a revoluției, ca mijloc de construire a societății socialiste, trebuie în general înmormîntată o dată pentru totdeauna, nu începînd cu o anumită zi, ci în principiu. **A fi socialist înseamnă a fi din principiu antirevoluționar**“ (sublinierea autorului); „concepția opusă nu este decît o moștenire a luptei de eliberare duse de burghezie, moștenire de care pe plan spiritual sîntem încă departe de a ne fi dezbărat complet“ (780)... || N.B. || ha-ha!!

p. 782: exemple ($^1/_2$ pagină cu diverse nume) de jertfele aduse în timpul războiului de conți și generali (ai căror fii sînt ofițeri etc.) ca argument „că în fața dușmanului am fost cu toții egali“ (783) (!!!!).

„Criza politicii de la 4 august nu este deci, în ultimă analiză, altceva decît o reluare a vechii lupte dintre teoria catastrofelor și teoria evoluționistă, luptă care acum, o dată cu victoria concepțiilor evoluționiste, se apropie de sfîrșit. De aceea, făcînd abstracție de cele cîteva zeci de transfugi dintr-o parte și din cealaltă, vedem din nou opunîndu-se aceleași vechi fronturi de luptă, formate din reformiști și revoluționari sau, dacă vreți, din revizioniști și radicali, și auzim vechile lozinci“ (784)...

„Cu toate ostracizările, de sute de ori repetate, punctul de vedere istoric evoluționist s-a afirmat tot mai mult în partid, și el va ieși învingător chiar dacă, după război, revolta mult încercatelor popoare va duce pe alocuri la explozii revoluționare. Episoade violente și chiar sîngeroase pot încetini sau accelera procesul de dezvoltare, dar nu pot modifica trăsăturile lui fundamentale“ (785—786). || N.B.

www.dacoromanica.ro

aici e miezul: în prima jumătate a acestei fraze

!! o perlă

„Prin sporirea numărului acelora care-şi cîştigă existenţa nu printr-o activitate economică particulară sau primind lefuri şi salarii de la particulari se înfăptuieşte, pe zi ce trece şi pe o scară tot mai largă, socialismul. Muncitorul de la o întreprindere de stat, comunală sau cooperatistă, este socializat în aceeaşi măsură ca medicul de la casa de ajutor în caz de boală sau ca salariatul unui sindicat" (784).

## LIEBKNECHT W. şi MARX

(O SCRISOARE CĂTRE W. LIEBKNECHT DIN 1878)

N.B. de găsit!!

*W. Liebknecht.* „Cu privire la problema orientală sau dacă trebuie Europa să devină cazăcească? Un avertisment pentru poporul german". **Ediţia a 2-a.** Leipzig, 1878, p. *57* şi *59*.

În „*Sozialistische Monatshefte*", 1916, p. 1 095 (nr. 21 din 19. X. 1916), într-un articol de Schippel se spune că în această broşură a lui Liebknecht sînt publicate în anexă două scrisori ale unui „prieten"; fără îndoială, spune autorul, că ele sînt ale lui **Marx.** (În prima ediţie a broşurii lui W. Liebknecht *nu figurează* aceste anexe[88].) Iată ce a scris atunci Marx:

(1848—1878) *Marx* despre muncitorii englezi în 1878

„Ca urmare a *perioadei de corupţie* care a început în 1848, *clasa muncitoare engleză* a fost, încetul cu încetul, cuprinsă de o *demoralizare* tot mai adîncă şi, pînă la urmă, a ajuns să fie o simplă *anexă* a marelui partid liberal, adică a propriilor ei înrobitori, capitaliştii. Conducerea clasei muncitoare din Anglia a trecut cu totul în mîinile unor conducători trade-unionişti *venali* şi ale unor agitatori de profesie. Aceşti gealaţi, călcînd pe urmele lui Gladstone, Bright, Mandell, Morley, ale întregii bande de fabricanţi etc.,

www.dacoromanica.ro

au început să proslăvească în fel și chip pe țarul eliberator de popoare, în timp ce nu mișcau nici un deget pentru propriii lor *fraţi* din Walesul de sud *condamnaţi* de către proprietarii de mine să *moară de foame. Mîrşavii*! Iar ca încununare demnă a întregii lor atitudini, în timpul ultimelor votări din Camera comunelor (la 7 și 8 februarie, cînd cei mai mulți dintre stîlpii marelui partid liberal — alde Forster, Lowe, Harcourt, Goschen, Hartington și chiar marele John Bright — și-au lăsat armata în voia soartei și au șters-o din loc cînd s-a trecut la vot, pentru a nu se compromite prea mult prin votul lor), singurii reprezentanți ai muncitorilor în Camera comunelor, și anume — te-apucă groaza cînd te gîndești — Burt și nemernicul de MacDonnell, reprezentanți direcți ai minerilor și ei înșiși mineri din tată în fiu, au votat împreună cu acoliții «marelui partid liberal», entuziasmați de țar! Dar rapida desfășurare a planurilor rușești a spulberat brusc vraja, a pus capăt agitației mecanice (bancnotele de cinci lire sterline fiind principalul resort al mecanismului); în momentul de față ar fi «periculos pentru viața» unor Motterscheď, Howell, John Hales, Shipton, Osborn și a întregii lor bande să scoată o vorbă la vreun miting muncitoresc deschis; pînă și adunările lor închise (la care se poate intra numai pe bază de invitație) sînt zădărnicite și împrăștiate prin forță de masele populare“.

N.B.: O scrisoare a lui Marx (către Liebknecht?) din 1878

www.dacoromanica.ro

## JAPONEZII ŞI ŞOVINISMUL MUNCITORILOR AMERICANI

„Die Neue Zeit", 1913 (31, 2), p. 410—412 (nr. din 20.VI.1913)

N.B. şovinismul muncitorilor

*Erwin Gudde.* „O nouă lege excepțională împotriva japonezilor în Statele Unite". (Data: San Francisco, 21.V.1913.)

Muncitorii americani și *șovinismul* lor

Această lege, care interzice japonezilor să cumpere pămînt (arendarea se poate face numai pe o perioadă de 3 ani), a fost semnată de guvernator la 19.V.1913, în ciuda stăruințelor lui Woodrow Wilson.

față de *japonezi*

Este, spune autorul, o „lege excepțională de cea mai proastă speță" (410) — „o politică care este și mai rea decît aceea a prusienilor față de polonezi" (412).

Și muncitorii din America se fac vinovați de „*șovinism*" (N.B.) (412). Domnii din «Federația americană a muncii» nu vor numai să-i priveze pe «galbeni» de orice drepturi, dar chiar să-i scoată complet din țară" (411).

N.B.

Muncitorii sînt pentru imperialiști...

Această lege excepțională „ne dovedește că populația Californiei, și în primul rînd muncitorimea, se înhamă la carul *imperialiștilor* americani, care de multă vreme pregătesc un război împotriva Japoniei. *Nici partidul socialist nu se dovedește a fi la înălțime în această problemă*" (411).

Nici „Partidul socialist"!!!

Această lege nu e „decît o verigă în lungul lanț de legi" (412)...

## GREULICH ŞI „GRÜTLIANER"

### GREULICH. „SCRISOARE DESCHISĂ CĂTRE UNIUNEA GRÜTLI[89] DIN HOTTINGEN"

„Grütlianer" nr. 230. 1916 (2.X.1916).

*Hermann Greulich.* „Scrisoare deschisă către Uniunea Grütli din Hottingen".

www.dacoromanica.ro

Numai o minoritate din numărul muncitorilor participă la mișcarea muncitorească. „De aceea, nivelul de trai n-a crescut decît puțin, și *numai acela al păturilor de sus* ale clasei muncitoare. Marea masă a muncitorilor continuă să se zbată în ghearele mizeriei, să lupte cu lipsurile și greutățile. De aceea, din cînd în cînd încep să se manifeste îndoieli dacă drumul de pînă acum este cel just. Critica caută căi noi și speră să obțină succese prin *acțiuni mai energice*. În această direcție se fac încercări, care de obicei se soldează cu un eșec, ceea ce determină apoi revenirea cu și mai multă tărie la vechea tactică. Cine cercetează îndeaproape trecutul mișcării muncitorești pe o perioadă mai îndelungată poate constata că el prezintă o linie sinuoasă... Dar iată că a izbucnit războiul mondial... pentru masele largi... o cumplită dezamăgire ...o înrăutățire catastrofală a condițiilor de trai, care a adus mizerie chiar și în unele pături ce duceau înainte o existență suportabilă, *întărește curentul revoluționar*. Tot ce a existat pînă acum este pus sub semnul întrebării: principiile, tactica și organizarea. ...Cine se poate ridica cu mintea mai presus de vălmășagul zilei... va găsi că această mare dispută" (pe tema principiilor și tacticii revoluționare) „este de înțeles și nu se va lăsa din cauza ei pradă desperării. S-au făcut, firește, destule prostii, dar din ambele părți...

!!!

!!

Pînă acum am fost aproape singurul care am făcut încercări de conciliere... Conducerea partidului s-a dovedit a nu fi la înălțimea misiunii sale și s-a lăsat prea lesne influențată de capetele înfierbîntate... Comitetul central al Uniunii Grütli a hotărît să pășească pe calea unei «*politici naționale practice*», pe care vrea s-o aplice în afara partidului... De ce n-a făcut acest lucru în cadrul partidului? De ce m-a lăsat aproape întotdeauna pe mine să duc de unul singur lupta cu ultraradicalii?...

ha-ha!!

...Sînt ferm convins că din fermentarea care are loc azi în partidul nostru va ieși pînă la urmă un vin bun, cu condiția însă ca butoiul să nu fie închis înainte de a se termina fermentarea ...Partidul nu poate fi decît proletar și nu trebuie să devină o sectă, pentru care proletariatul n-ar avea înțelegere... Dacă ea (Uniunea Grütli) respinge înțelegerea

!!

www.dacoromanica.ro

cu partidul, atunci eu nu mai am ce căuta în această uniune. Eu cred în viitorul partidului şi de aceea merg întotdeauna cu el". (Sfîrşit.) Berna. *26. IX. 1916.*

Tot aici, răspunsul dat lui Greulich de C.C. al Uniunii Grütli. Ultraradicalism şi „mediaţie" — împotriva existenţei Uniunii Grütli. Tot aici, foiletonul „Ce este Spartacus?" (proslăvire)!!!

„PIETRE ÎN LOC DE PÎINE!"

! „*Grütlianer*" nr. 255, 31. X. Articolul de fond: „*Pietre în loc de pîine*", scris de un „*activist sindical*": tocmai „orientarea radicală" oferă „pietre în loc de pîine". E nevoie însă de o „concepţie reformistă", de o „reformă democratică-socialistă"... ...(împotriva aşa-zişilor „marxişti")...

„O APRECIERE PRINCIPIAL DIFERITĂ"

ei sînt pentru „centru" N.B. Nr. 253. 28.X.1916. Articolul de fond: „O apreciere principial diferită". Citat din „*Leipziger Volkszeitung*", care ar apăra „punctul de vedere socialist". Ziarele din Zürich şi Berna, spune autorul, îl atacă cu vehemenţă pe Pernerstorfer. Noi — precizează autorul — *nu sîntem de acord nici cu majoritatea din Germania*, nici cu ziarele din Zürich şi Berna; noi sîntem *pentru* căi „legale". Nu vedem în acţiunea lui Adler *„decît o manifestare de demenţă"*...

„ÎNTRE NOI NU EXISTĂ DIVERGENŢE PRINCIPIALE!"

N.B. Nr. 249. 24.X.1916. Articolul de fond: „Între noi nu există divergenţe principiale!" (în ghilimele) — cuvinte rostite de *Huber* (Rohrschach) la adunarea delegaţilor Uniunii Grütli, dar iată, spune autorul, că „*Volksrecht*" îl laudă pe Adler!! *Noi însă* îl condamnăm *principial!*

www.dacoromanica.ro

„«NEGHINA NAȚIONALISTĂ» SE SEPARĂ DE «GRÎUL SOCIALIST INTERNAȚIONAL»“

Nr. 248. 23.X.1916. Articolul de fond: „«Neghina naționalistă» se separă de «grîul socialist internațional»“ (așa, spune autorul, a declarat reprezentantul partidului social-democrat din Elveția la Congresul socialiștilor *italieni* din Elveția).

„TEZE LA REFERAT“

Nr. 235. 7.X.1916. Teze la *programul* Grütli.

„NATURALIZAREA STRĂINILOR“

Nr. 243 (17.X.1916) și *cîteva* numere anterioare (nr. 237 (10.X.)—243). Articole despre „*Naturalizarea străinilor*“...

Comisia „celor nouă“ (printre care Greulich și Wullschleger) a depus în 1912 o petiție.

Naturalizare forțată după 15 ani. Taxa de naturalizare: cel mult 300 de franci!! || !!!!

Nr. *242* și *243*.

„PARTIDUL SAU UNIUNEA GRÜTLI?“

„Grütlianer“ din *18.X.1916*. „Partidul social-patriotic“ din Elveția.

„SINDICATELE ȘI PROBLEMA MILITARĂ“

„Grütlianer“ nr. 216 (15.IX.1916): articolașul intitulat: „**Sindicatele și problema militară**“ || N.B.

„În «*Schweizerische Metallarbeiter-Zeitung*» (*) (1916, nr. 38, 16. IX.1916) un corespondent [*I.G.*, Basel] (**), tratînd problema de mai sus, ajunge la concluzia scurtă și clară că datoria membrilor de sindicat este să aibă grijă ca partidul să soluționeze problema militară într-un mod clar și principial. Astăzi — cea mai energică luptă împotriva militarismului și respingerea apărării patriei, iar mîine — dezarmarea și socialismul».

(*) Kapellenstrasse, 6 Berna

(**) articolul acestui *I.G.* din Basel este foarte bun, pur muncitoresc și revoluționar-internaționalist

În legătură cu aceasta, redacția ziarului («Postfața redacției»), și anume tov. Schneeberger, spune că sindicatele ca atare nu tre-



www.dacoromanica.ro

buie să se ocupe nici de problema reducerii înarmărilor, nici de problema dezarmării. Dacă cineva e membru al unui sindicat, încă nu înseamnă că e social-democrat sau antimilitarist; concepțiile lui politice sau religioase nu au, ca atare, nici o legătură cu apartenența lui sindicală. Este drept că, în majoritatea cazurilor, un membru de sindicat devine în scurt timp adept al concepțiilor socialiste sau social-democrate. Dar el le manifestă nu atît în cadrul sindicatului, cît în acela al organizațiilor social-democrate, care servesc în mod special acestui scop. Această normă de conduită s-a dovedit a fi rațională, și de aceea, precum și datorită faptului că cercul de sarcini pe care le au sindicatele în domeniul economic este îndeajuns de larg, această normă trebuie menținută și de acum înainte.

În afară de aceasta, sindicatele sau organele lor nici n-ar putea să desfășoare o adevărată muncă educativă în acest domeniu.

Locuri comune, ca acelea ce există, în număr destul de mare, și în articolul de care ne ocupăm, nu ajută la nimic; cu ele poți tot atît de puțin să convingi pe un om educat — cum este de cele mai multe ori cazul — în concepții cu totul diferite, pe cît de puțin poți să explici în două cuvinte esența războiului sau să produci impresie asupra cititorului fără idei preconcepute și imparțial prin exagerări cu privire la rolul forțelor armate elvețiene în luptele cu muncitorii. E suficient să ne gîndim la lupta muncitorilor din Italia, Spania, Franța și Germania sau chiar din libera Americă pentru a ne da seama că condițiile din Elveția sînt totuși mai bune decît cele din Rusia.

N.B. Dar cu totul absurdă este fraza că «muncitorul n-are patrie», făcută într-un moment cînd de doi ani de zile majoritatea covîrșitoare a muncitorilor din întreaga Europă luptă împotriva «dușmanilor» patriei lor cot la cot cu burghezia, iar cei rămași acasă vor «să reziste» în ciuda lipsurilor și mizeriei. În cazul unei agresiuni străine, am asista în Elveția cu siguranță la același spectacol. Poate că și aici primii care și-ar schimba atitudinea ar fi tocmai aceia care acum rostesc cele mai sforăitoare tirade".

www.dacoromanica.ro

„Grütlianer“ reproduce cu litere grase pasajele [însemnate]||. Şi în general a reprodus, adăugînd şi numele redactorului, *în treaga* postfaţă. În „*Metallarbeiter-Zeitung*“ stă tipărit: redacţia: O. Schneeberger şi K. Dürr ((N.B.)).

## „SCHWEIZERISCHE METALLARBEITER-ZEITUNG“

### E.T. „CRONICĂ“

„*Schweizerische Metallarbeiter-Zeitung*“, 1916, nr. 40 (30. IX.1916) ... Articolul lui *E. T.* „Cronică“. Războiul este de „natură economică“... „Falimentul Internaţionalei“... „Organizaţia capitaliştilor — «Germania»“ împotriva unei organizaţii similare — „Anglia“... în afară de specialişti (lăcătuşi etc.) trebuie să fim şi oameni politici şi să luptăm pentru „socializarea mijloacelor de producţie“... „Separarea sindicatelor de politică este imposibilă“; riscăm „să ne condamnăm singuri la rolul de infirmieri ai capitalismului“... ||| foarte bine!

### „CRONICĂ. (UN ALT PUNCT DE VEDERE)“

„În nr. 41 (7.X.1916), un articol *fără semnătură:* „Cronică (Un alt punct de vedere)“, în care se spune că **E.T.** nu este de acord nici cu autorul articolului „Sindicatele şi problema militară“, *nici cu postfaţa redacţiei.* El este împotriva „izolării“ sindicatelor, „limitării“ lor la „probleme pur profesionale“. || N.B.

Autorul articolului se apără pe 3½ jumătăţi de coloană, spunînd că: nu ne putem ţine de toate, că avem o mulţime de treburi (urmează o enumerare a problemelor *reformiste*!!); că noi am publicat şi 6 articole despre „imperialism“, care exprimau, de asemenea, punctul de vedere social-democrat; la Congresul de la Lucerna din 1904, *Schneeberger*, în calitate de reprezentant al C.C. al sindicatului metalurgiştilor, a fost împotrivă ca „noi (ca sindicat) să ne lansăm în acţiuni politice“, iar la Congresul sindical de la Lucerna, această orientare a întrunit 56 de voturi pentru şi *18* contra; „în locul unei activităţi sistematice“ (p. 2, col. 3), „rodnice, îndreptate în primul rînd spre realizarea cît mai deplină a sarcinilor cuprinse în statutul sindicatelor, am provoca o neînfrînată ||| !! ||| !!



www.dacoromanica.ro

manie de perfecționare a lumii cu tot felul de proiecte, în jurul cărora se va face multă zarvă, dar din care nici unul nu va fi înfăptuit. Majoritatea muncitorilor se situează pe tărîmul faptelor. Oricît ar dori ca «socializarea mijloacelor de producție» să devină realitate, ei nu se vor lansa totuși într-o aventură".

!!

## „NOUA GAZETĂ RENANĂ"

„*Neue Rheinische Zeitung*". Revistă politică-economică, sub redacția lui K. Marx. (Numerele 1 — V/VI într-un singur volumaș.) Londra, 1850.

Nr. *I*, ianuarie 1850. — Nr. *II*, februarie 1850. — Nr. *III*, martie 1850. — Nr. *IV*, aprilie 1850. — Nr. *V/VI* (fără copertă) 1850.

---

p. 47, la sfîrșit. Se pare că *tot* (nu tot *) cuprinsul lor a fost reprodus de Mehring în „Scrieri postume" (de verificat!). De menționat un pasaj caracteristic în mica notă „*Diverse*" din nr. IV: „*Gottfried Kinkel*" [90] (o critică vehementă la adresa acestuia pentru mîrșava pledoarie monarhistă rostită de el în fața tribunalului militar) (nesemnat):

N.B.! cedarea malului stîng al Rinului francezilor

...„Tot așa denunță d-l Kinkel tribunalului militar și propriul său partid atunci cînd vorbește despre niște planuri de cedare a malului stîng al Rinului Franței și declară că dînsul n-a fost implicat în aceste planuri criminale. D-l Kinkel știe foarte bine că despre alipirea Renaniei la Franța s-a vorbit numai în sensul că, în momentul luptei decisive dintre revoluție și contrarevoluție, această provincie va trece neapărat de partea re-

* Mai tîrziu, deasupra cuvîntului „tot", V. I. Lenin a scris „nu tot", găsind ceea ce Mehring n-a reprodus din nr. IV și II (vezi observațiile lui V. I. Lenin de la p. 614 și 615 din volumul de față). — *Nota red.*

www.dacoromanica.ro

voluției, indiferent dacă ea va fi reprezentată de francezi sau de chinezi“ ... (p. 71). ||| N.B.

p. 397, vol. III din ediția Mehring

Mehring scrie, la p. 479—480 (vol. III), că a omis în întregime „cronica pe aprilie“ (prin urmare, cronica din nr. IV) și că din cea pe februarie (nr. II) nu a luat decît pasajele despre California etc. și despre socialismul chinez.

Ca o națiune revoluționară — indiferent dacă e vorba de francezi sau de chinezi! Compară cu cele scrise de Engels în 1859 (?) în „Padul și Rinul“ [91], în care caută să atîțe pasiunile naționale ale germanilor împotriva lui Napoleon al III-lea, care transformă „cele mai bune provincii ale noastre“ într-un obiect al jocului diplomatic etc.

Foarte caracteristic pentru problema națională!

*T o t u l* depinde de faptul dacă, în momentul dat, națiunea este revoluționară sau — dimpotrivă — Napoleon al III-lea!!

Ibidem, nr. IV, p. *5 8* (p. 438, vol. III din ediția lui Mehring) (de *Girardin*. „Socialismul și impozitul“) [92]:

...„În dosul desființării impozitelor se ascunde desființarea statului. Pentru comuniști, desființarea statului nu are alt înțeles decît acela că ea este rezultatul inevitabil al desființării claselor, o dată cu care cade de la sine necesitatea forței organizate a unei clase în scopul ținerii în frîu și subordonării celorlalte clase“... ||| „desființarea“ statului

Ibidem, p. 55: „În timpul revoluției se poate ca impozitul, prin mărirea lui în proporții imense, să fie folosit ca o formă de atac împotriva proprietății private; dar chiar și atunci el trebuie ori să împingă lucrurile mai departe, spre noi măsuri revoluționare, ori să ducă în cele din urmă la restabilirea vechilor relații burgheze“...

p. 436, vol. III din ediția Mehring

www.dacoromanica.ro

N.B.: două fracțiuni ale cartismului: (I) mica burghezie + *aristocrația muncitorească* (reformiștii mic-burghezi) (2) „marea majoritate" a adevăraților proletari **revoluționari**

Nr. 5/6, **p. 158** (din „Cronică. Mai—octombrie"; datat: Londra, **1.XI.1850.** Fără semnătură) [93].

...„Organizația de pînă acum a partidului cartist se descompune și ea. *Micburghezii* care mai fac parte din acest partid sînt legați *de aristocrația muncitorească* și formează *o fracțiune* pur democratică, al cărei program se limitează la Carta poporului și la alte cîteva reforme micburgheze. *Marea majoritate a muncitorilor*, care trăiesc în condiții *cu adevărat proletare*, fac parte din fracțiunea **revoluționară** a cartiștilor". (Conducătorul primei fracțiuni este Feargus O'Connor; iar al celei de-a doua — Julian Harney și Ernst Jones) (p. 468, vol. III din ediția Mehring.)

nu există la Mehring

N.B.

Nr. II, p. 71—73 (în „Cronică") [94], despre rolul contrarevoluționar al Rusiei după 1848 și 1849, despre posibilitatea unui „război european" împotriva ei (Anglia, spune autorul, **hotărăște**), despre „hoardele barbare ale Rusiei", care ar putea „inunda Germania".

nostim!

Ibidem, p. 78 — (Londra, 31.I.1850)— despre revoluția din China (o republică chineză — iată ce pot găsi „reacționarii europeni" în China)

p. **445,** vol. III din ediția Mehring

× „reacționarii noștri europeni, în apropiata lor pribegie prin Asia": **ha-ha!!**

× reacționarii europeni, ca să scape de revoluția europeană, vor fugi în Asia, vor ajunge pînă la „zidurile" Chinei și vor

www.dacoromanica.ro

găsi pe ele următoarea inscripție: „Republica chineză. Libertate! Egalitate! Fraternitate!“ Așa vedea Marx lucrurile.

*I b i d e m*, p. 80: exemplul Elveției arată ce înseamnă „pretinsa «independență» și «suveranitate» a statelor mici înconjurate de mari națiuni moderne“ (ori Sfînta Alianță va zdrobi Elveția, ori revoluția „*nu va tolera*“ „existența unui asemenea guvern trădător și laș în inima Europei“...) !!! — nu există la Mehring

Despre Elveția s-a scris în legătură cu publicarea *planului* unei campanii împotriva ei (Germania + Austria + Rusia + Franța) — plan de luptă împotriva Franței, cu diversiuni împotriva Elveției și a Turciei. O „Sfîntă Alianță“ împotriva revoluției. — nu există la Mehring

„Un lucru este însă sigur: Sfînta Alianță va porni, încă în cursul acestui an, fie mai întîi împotriva Elveției sau a Turciei, fie direct împotriva Franței, dar și într-un caz și în altul soarta Consiliului federal este pecetluită. Indiferent de faptul că la Berna va sosi mai întîi Sfînta Alianță sau revoluția, Consiliul federal, prin tactica sa de neutralitate laşă, s-a condamnat singur la pieire. Contrarevoluția nu poate să se declare mulțumită cu concesiile făcute de acest consiliu dată fiind originea lui mai mult sau mai puțin revoluționară; revoluția nu va putea tolera nici un moment existența unui asemenea guvern trădător și laș în inima Europei, în vecinătatea a trei țări puternic antrenate în mișcare. *Atitudinea Consiliului federal elvețian oferă cel mai elocvent și, nădăjduim, ultimul exemplu de ceea ce* înseamnă *pretinsa «independență» și «suveranitate» a statelor mici* **înconjurate de mari națiuni moderne**“ (p. 80). (Sfîrșit.) — N.B.: un episod al luptei duse de contrarevoluție împotriva revoluției!

nu există la Mehring

www.dacoromanica.ro

N.B. | și la p. 72 — Elveția a fost lașă „atît față de Sfînta Alianță, cît și față de emigranți“ (N.B.) ... „dacă, pe de o parte, Elveția a adus o ofensă Sfintei Alianțe, pe de altă parte, ea a trădat revoluția“ (73).

p. 72 — convingerea că e iminent un război european (el va fi declanșat de Rusia împotriva Turciei). Se dezvoltă revoluția la Paris — „centrul revoluției“ (72) — și în „Europa occidentală“ (sic!! *7 1—7 2:* „Europa occidentală“)...

În Franța se dezvoltă revoluția (74), vor fi antrenați în mișcare și țăranii, ceea ce creează „certitudinea unei apropiate victorii a revoluției“ (74) (sic!!)...

## O CUGETARE A LUI SAINT-SIMON

...„Este cunoscută afirmația lui *Saint-Simon* că Franța ar pierde incomparabil mai puțin de pe urma morții subite a o mie din funcționarii ei superiori sau de membri ai familiei regale decît de pe urma morții a o mie dintre cei mai buni muncitori ai ei — afirmație pentru care a fost pus sub acuzare“ (la p. 11 din cartea: Emil Kaler. „Wilhelm Weitling“, Zürich, 1887, nr. XI din „Sozialdemokratische Bibliothek“ [Biblioteca social-democrată“]).

După Dicționarul enciclopedic Brockhaus, ediția germană, Saint-Simon a spus aceasta nu despre 1 000, ci despre 10 000 (N.B.) — și anume în „Parabola politică“, publicată în primul număr din „l'Organisateur“ (1820).

www.dacoromanica.ro

# CAIETUL

# „BRAILSFORD"

## *Cuprins*

**Brailsford I[95]**
**cf. extrasele de la p. *164***
**Brailsford II**

BRAILSFORD. „RĂZBOIUL OȚELULUI ȘI AL AURULUI"

***Henry Noel Brailsford.*** „Războiul oțelului și al aurului".

**Studiu asupra păcii armate. Londra, 1914.**
**(Cartea este datată: martie 1914) (317 p.)**

„Este foarte probabil că în Balcani, Austria, cu sprijinul influenței dominante a Triplei Alianțe, a profitat de una din crizele care au urmat după revoluția junilor turci pentru a-și croi drum spre Salonic și a anexa cel puțin o parte din Macedonia...

Europa făcuse o îndelungată experiență cu «hegemonia» germană în sfertul de veac care s-a scurs de la căderea Imperiului francez și pînă la încheierea alianței franco-ruse. Nu s-a întîmplat nimic catastrofal. Nici unul dintre statele mici n-a fost cotropit, nici una dintre granițele țărilor vecine n-a fost mutată, nici un tron n-a fost răsturnat, nici un fel de libertăți naționale sau religioase n-au fost periclitate" (p. 34).

„În Europa, epoca cuceririlor a luat sfîrșit; iar dacă facem abstracție de Balcani și, poate, de regiunile periferice ale Imperiului austriac și ale Imperiului rus, putem spune cu maximum de certitudine posibilă în politică că granițele statelor naționale

www.dacoromanica.ro

din vremea noastră au fost definitiv stabilite. Eu, personal, cred că între cele şase mari puteri nu vor mai fi războaie" (p. 35).

„Cu unele excepţii, actuala configuraţie teritorială a Europei coincide cu graniţele naţionale" (p. 35).

„Trebuie oare Germania să extragă minereu de fier de pe povîrnişurile Munţilor Atlas şi să-l trimită, sub formă de şine de oţel, la Bagdad? Aceasta este o problemă tipică a diplomaţiei moderne, şi, judecînd lucrurile la rece, ea este mult mai importantă decît problema tipică a Lumii Vechi: cine trebuie să fie rege în Spania — un Bourbon sau un Habsburg. Pentru soluţionarea acestei probleme, ca şi a altora de acelaşi ordin, tineretul din Europa capătă instrucţie militară, se construiesc nave de război şi se irosesc banii strînşi din impozite. Nimic nu e în joc din ceea ce ar putea să atingă destinele sau posesiunea fie şi a unui singur acru din pămîntul Europei. Nimic nu s-ar schimba în politica, religia sau viaţa socială a oricăruia din statele europene dacă aceste probleme ar fi soluţionate altfel sau n-ar fi soluţionate de loc" (p. 36).

„Dar cine o să se intereseze în Anglia dacă minereul de fier din Maroc este folosit la fabricarea de tunuri germane la Essen, şi nu de tunuri franceze la Creusot?" (p. 36).

„Antanta cordială dintre Anglia şi Franţa, care a marcat începutul încordării relaţiilor cu Germania, a avut la bază, după cum este cunoscut opiniei publice mondiale, un singur document, care n-a fost altceva decît o reglementare comercială a intereselor franceze şi engleze în Egipt şi Maroc" (p. 37).

„Firma germană «Fraţii Mannesmann» se poate lăuda, pe bună dreptate, că a obţinut în concesiune exclusivă exploatarea tuturor minelor din Maroc drept compensaţie pentru banii daţi cu împrumut sultanului în timpul războaielor civile, cînd acesta se afla într-o situaţie financiară grea. Că tocmai acesta a fost obiectul litigiului, o dovedesc condiţiile care au fost discutate în repetate rînduri, în cursul tratativelor purtate între Paris şi Berlin, în vederea aplanării conflictului. La o «rezolvare» sau o reglementare provizorie a conflictului s-a ajuns în 1910, prin încheierea unui acord care conţinea un singur articol: cercurile financiare germane vor participa, alături de cele franceze, la diferite între-

www.dacoromanica.ro

prinderi și societăți, avînd ca scop «punerea în valoare» a Marocului prin construirea de porturi, căi ferate, mine și efectuarea altor lucrări publice. Acest acord nu a dus la nici un rezultat real, iar iritarea, din ce în ce mai mare, pe care au provocat-o în Germania tergiversările diplomației franceze și ale cercurilor financiare franceze s-a tradus prin trimiterea canonierei «Pantera» la Agadir ca un preludiu la noi «tratative». Știm din anchetele ulterioare, efectuate de o comisie senatorială, cum s-ar fi terminat toate aceste tratative dacă d-l Caillaux ar fi rămas la putere. El nu numai că ar fi pus de acord interesele coloniale franceze cu cele germane, dar ar fi realizat totodată un acord general, care ar fi îmbrățișat întregul ansamblu al relațiilor franco-germane. Toate punctele pentru care a început el tratativele aveau un caracter economic, iar cel mai important dintre ele a fost propunerea de a se pune capăt boicotării căii ferate Berlin-Bagdad de către cercurile financiare franceze și de a se admite ca hîrtiile de valoare germane să fie cotate la bursa din Paris. Neliniștea pe care acest pas îndrăzneț al d-lui Caillaux a provocat-o atît la patrioții francezi cît și la imperialiștii englezi n-a fost încă uitată, și ecoul ei a fost auzit atît la Londra cît și la Paris atunci cînd, la sfîrșitul anului 1913, d-l Caillaux a revenit la guvern. Prin aceste tratative neoficiale, el a pus începutul unei revizuiri a relațiilor franco-germane, revizuire care ar fi dus la o schimbare nu numai a politicii franceze, dar și a celei europene, dacă d-l Caillaux ar mai fi rămas încă cîteva luni prim-ministru. Patrioții francezi au dat alarma, temîndu-se că el vrea să le răpească visul revanșei pentru 1870. Imperialiștii englezi l-au atacat în presa noastră conservatoare de teamă că, dacă Franța va aplana conflictul ei cu Germania, Anglia va rămîne izolată. În timpul dezbaterilor (din 27 noiembrie 1911) care au avut loc după criza provocată de incidentul de la Agadir, sir Edward Grey a folosit expresii din care reiese că diplomația noastră împărtășește temerile presei conservatoare. După spusele lui, a existat riscul ca Franța să fie antrenată în orbita diplomației germane. Din această cauză, și nu pentru că ne interesau efectiv proporțiile compensațiilor pe care le oferea Franța în Congo Germaniei pentru cucerirea Marocului, am fost noi gata să sprijinim, la nevoie chiar cu forța armelor, di-

www.dacoromanica.ro

plomația, mai puțin conciliantă, a succesorilor d-lui Caillaux. A fost, poate, incidentul cel mai instructiv din istoria diplomației europene moderne" (p. 38—40).

„Banca franceză Périer a acordat recent un împrumut de un milion de lire sterline guvernului turc, care l-a folosit drept primă rată pentru plata unui crucișător-dreadnought construit la Newcastle. Peste cîteva zile s-a anunțat că aceeași bancă, probabil în contul comisionului, a primit concesiunea pentru calea ferată Smirna — Dardanele. Oricît am recunoaște că fără o oarecare mișcare de mărfuri nu se poate face export de capital, totuși, din punctul de vedere al sociologiei claselor, trebuie să facem o delimitare precisă între o operație financiară și un simplu schimb de mărfuri. Comerțul care se desfășoară pe baza unui sistem de credit dezvoltat este mai avantajos pentru clasele care fac investiții decît simplul schimb care are loc între națiuni cu același nivel de dezvoltare economică. Dacă exportăm cărbune din Wales în Franța și primim în schimb flori artificiale, capitalul încasează un dublu profit — profitul proprietarilor englezi ai minelor de cărbuni și profitul exploatatorilor francezi. Dacă dăm însă cu împrumut bani Argentinei, care cumpără cu ei de la noi șine, iar după aceea, ca să-și plătească dobînzile, exportă carne pentru a ne-o vinde nouă, capitalul obține un triplu profit: profitul industriei engleze de oțel, profitul comerțului argentinian cu carne și profitul bancherilor și investitorilor englezi. Or, tocmai acest al treilea profit îl prețuiește cel mai mult clasa care trăiește din venituri neprovenite din muncă, și dezvoltarea acestui gen de comerț, care necesită o asemenea bază de credite, adică a comerțului cu națiuni debitoare mai slabe, constituie țelul imperialismului" (p. 73—74).

„D-l Mulhall a calculat pentru «*Dicționarul de economie politică*» că din 1882 pînă în 1893 investițiile noastre în străinătate și în colonii au crescut uimitor de repede — cu 74% anual. Dar dovada hotărîtoare a adus-o sir Robert Giffen. El a calculat că în 1899 profitul obținut din întregul nostru comerț exterior cu țările străine și cu coloniile nu reprezenta decît 18 milioane de lire sterline, în timp ce profitul realizat din investițiile făcute în străinătate și în colonii a fost evaluat de el, pe același an, la suma de 90—100 de milioane de lire sterline" (p. 77).

www.dacoromanica.ro

„Zece ani mai tîrziu, după cum a afirmat sir George Paish într-un referat prezentat de el la Societatea regală de statistică, profiturile obținute de noi din investițiile făcute în străinătate și în colonii se ridicau la 140 de milioane" (p. 77—78).

„În spatele lor * se află ambasadele, iar în spatele ambasadelor — flotele întregii Europe, care în cîteva ore de la primirea ordinului ar porni în direcția apelor turcești dacă s-ar produce vreo întîrziere sau vreo ezitare în achitarea veniturilor garantate societăților de căi ferate europene sau deținătorilor de obligații turcești. Într-un cuvînt, diplomația și înarmările sînt puse în mișcare pentru a sprijini nerușinatele tranzacții cămătărești încheiate, cu ajutorul mitei, de baronul Hirsch și de imitatorii lui cu miniștrii turci, pe care nici un om cinstit nu i-ar onora cu o strîngere de mînă" (p. 85).

„Multă vreme în armată și în funcțiile civile au fost atît de multe posturi, încît au devenit accesibile fiilor de burghezi înstăriți. Pentru acești oameni, India și Egiptul au căpătat, în sfîrșit, o importanță reală — aceea a unor locuri unde «poate face carieră» un fiu, un frate sau cel puțin un văr" (p. 86—87).

„În broșura «*Demascarea trustului războiului*» de J. T. Walton Newbold, magister în științe („Editura națională a muncitorilor". Manchester, 1 penny), se vorbește în special despre relațiile dintre firmele engleze producătoare de armament. Broșura «*Înarmările și patriotismul*» de P. W. W. („The Daily News", 1 penny) este în întregime consacrată participării d-lui Mulliner la crearea panicii care a cuprins în 1909 lumea fabricanților și proprietarilor de nave maritime. Broșura «*Negustătorii de război*» de J. H. Perris („National Peace Council" [„Consiliul național al păcii"], 167, St.-Stephen's House, Westminster, 2 pence) conține majoritatea faptelor citate în celelalte două broșuri, precum și unele materiale suplimentare. Toate au fost scrise pe baza unor materiale oficiale incontestabile" (p. 89, notă).

„E un concern înfloritor. În secolul nostru, Armstrong n-a dat niciodată dividende mai mici de 10%, și adeseori ele s-au ridicat la 15%. Marile uzine franceze de la Creusot (Schneider) au plătit uneori chiar 20%. Construcția și echiparea unui dreadnought trebuie să-i aducă firmei care primește comanda *un profit* de cel puțin *un sfert de milion.*||N.B.

---

* — al deținătorilor de obligații turcești. — *Nota red.*

www.dacoromanica.ro

Pentru un asemenea profit merită să faci eforturi, şi aceste firme pot foarte lesne exercita presiuni politice şi sociale. Pe lista acţionarilor unei singure firme — uzina Armstrong — figurează numele a 60 de reprezentanţi ai aristocraţiei sau ale soţiilor, fiilor şi fiicelor lor, numele a 15 baroneţi, a 20 de membri ai micii nobilimi, a 8 membri ai parlamentului, a 5 episcopi, 20 de ofiţeri din armata de uscat şi de marină şi 8 ziarişti. Printre persoanele avînd interese în aceste firme figurau în vara anului trecut doi miniştri liberali, o persoană deţinînd un înalt post în magistratură şi doi lideri ai opoziţiei parlamentare. Există o amuzantă corelaţie între aceste liste de acţionari şi listele de membri ai Ligii navale şi ale Ligii naţionale a serviciului militar" (p. 90).

„Fapte reale au fost expuse pe atunci în Reichstag de amiralul von Tirpitz, precum şi de şeful firmei Krupp. Parlamentul a preferat să dea crezare d-lui Mulliner. Ca urmare, d-l Mc-Kenna a calculat că în «momentul primejdios», adică în martie 1912, Germania va avea 17 dreadnoughturi, şi, în conformitate cu această situaţie, şi-a revizuit propriul său program. D-l Balfour a precizat chiar că Germania va avea 21 sau 25 de vase de linie. Evenimentele ulterioare au arătat că amiralul von Tirpitz a spus adevărul: cînd a sosit acest moment, Germania avea 9 vase de linie. Această teamă ne-a costat 4 dreadnoughturi de «contingent» — o cifră, deşi moderată, dar care a sporit în Europa, în proporţii incomensurabile, iritarea şi neîncrederea" (p. 91).

„*Relaţiile internaţionale* ale firmelor *care fac comerţ cu armament* oferă o temă ispititoare pentru satiră. Comentariile rezultă în mod firesc şi inevitabil din fapte pe care le vom expune aici *fără nici un fel de înfrumuseţare*. Capitalul nu cunoaşte patriotism. S-a constatat că o importantă firmă germană se află sub conducerea unor directori francezi. Firmele germane refac flota de război rusă — rivala celei germane. Firme britanice au în Italia filiale care construiesc tocmai acele dreadnoughturi italiene despre care se spune că rivalizează cu ale noastre. Din trustul Nobel şi, pînă de curînd, din compania Harvey făceau parte marile firme producătoare de armament: engleze, franceze, germane şi americane. Într-un timp, firma franceză Schneider şi firma

www.dacoromanica.ro

germană Krupp s-au unit într-un sindicat pentru exploatarea minelor de fier din Ouenza (Algeria)" (p. 92).

„În lumea întreagă, aceste forțe, concentrate, energice și bine informate, înăbușă necontenit forțele, mai fărîmițate și mai puțin supuse unei conduceri centralizate, care sînt pentru dezarmare și pace. Numărul persoanelor care se îmbogățesc de pe urma înarmărilor și a războiului este relativ mic dacă îl comparăm cu întreaga populație a lumii civilizate. Importanța lor individuală este însă mai mare; ele lucrează în alianță cu «societatea», care privește imperiul drept teren pentru cariera fiilor lor, și cu cercurile financiare, care-l consideră drept o sferă de investiții" (p. 93).

„D-l Gladstone a venit la putere după campania din Midlothian, cu un program de opoziție categorică împotriva imperialismului. Principalul act de politică externă al guvernului său a fost ocuparea Egiptului. De atunci, minciuna a pus stăpînire pe sufletul liberalismului" (p. 103—104).

„Sub această influență, liberalismul a devenit un partid imperialist cu lordul Rosebery și, mai tîrziu, cu sir Edward Grey, singurii conducători posibili ai politicii lui externe. Lordul Rosebery era înrudit prin alianță cu familia Rothschild, și tocmai influența exercitată de Rothschild a dus la ocuparea Egiptului" (p. 105).

„Nu s-ar fi produs ruptura cu Franța, iar *Antanta cordială* ar fi putut fi stabilită cu vreo 20 de ani mai devreme. Înarmările în Europa n-ar fi devenit atît de împovărătoare, iar diplomația lui Bismarck n-ar fi înregistrat un triumf atît de mare. Și, ceea ce este principalul, niciodată n-ar fi fost încheiată alianța care a umplut cu aur francez tezaurul autocratului rus și a eternizat astfel cel mai brutal dintre regimurile despotice din Europa" (p. 108).

„«În cursul anului 1907 au fost începute sau terminate următoarele lucrări publice în Coomassie: o poștă, o închisoare pentru femei, un spital și un dispensar, un spital pentru europeni, o spălătorie pentru rufele europenilor și cîteva clădiri pentru regimentele de pe Coasta de aur».

Întorcînd pagina, afli că «a fost amenajat un teren de golf cu 13 găuri». Mine de aur, închisori, cazărmi, spălătorie pentru eu-

www.dacoromanica.ro

ropeni, toate construite cu bani publici, şi un teren de golf — iată activitatea noastră civilizatoare. Dar n-a fost clădită nici o singură şcoală" (p. 127).

„Cu alte cuvinte, orice partid s-ar afla la putere, ministru de externe va fi întotdeauna un imperialist, o persoană în care «The Times», City şi partidul conservator pot avea deplină încredere. Un radical are tot atîtea şanse să devină ministru de externe pe cît are un catolic să devină lord-cancelar. Doctrina «continuităţii» înseamnă că, în fapt, afacerile externe sînt scoase din sfera de activitate a guvernului de partid şi în prezent sînt supuse exclusiv influenţei clasei guvernante, adică părerii acelora care au acces la curte şi în înalta societate, care privesc armata şi funcţiile civile ca ocupaţii rezervate familiilor lor şi văd în lumea din afara insulelor britanice în primul rînd o sferă de investire a surplusului lor de avuţie" (p. 132).

„De şi mai mare importanţă este neputinţa Camerei comunelor în ceea ce priveşte tratatele. Dacă acestea nu conţin clauze cu caracter financiar, nu este obligatoriu ca ele să fie supuse parlamentului şi nici nu pot fi luate în discuţie atîta timp cît nu sînt definitiv semnate, sancţionate şi publicate. Consecinţa este, printre altele, că un tratat secret nu ne obligă mai puţin decît unul dat publicităţii. Un tratat secret semnat în modul cuvenit şi ratificat numai de guvernul britanic devine obligatoriu pentru succesorii acestuia. În teorie, regele şi ministrul său de externe, acţionînd de acord cu colegii din guvern, au dreptul ca, în numele populaţiei de 40 de milioane a acestor insule pe care o guvernează, să-şi asume, fără să întrebe pe reprezentanţii ei aleşi, cele mai importante şi mai solemne obligaţii" (p. 137—138).

„În aceste scrisori se recunoaşte în mod deschis că primul ministru, lordul John Russel, n-a fost de loc în stare să-l controleze pe Palmerston, care rezolva întotdeauna problemele importante fără să aibă împuterniciri din partea întregului cabinet sau măcar din partea şefului acestuia. El a mers pînă acolo încît l-a recunoscut pe Ludovic-Napoleon, după coup d'état*, exclusiv pe propria sa răspundere, împotriva dorinţei nu numai a opiniei

* — lovitura de stat. — *Nota trad.*

www.dacoromanica.ro

publice, dar și a reginei și a colegilor săi. La sfatul de a-l înlocui pe Palmerston, lordul John Russel răspundea întotdeauna că, dacă acesta va fi demis, se va răzbuna intrînd în rîndurile opoziției și răsturnînd guvernul. Cît de întemeiate erau aceste temeri au dovedit-o evenimentele care au urmat. Pînă la urmă, la sfîrșitul lunii decembrie 1851, Palmerston a fost nevoit să-și dea demisia. Dar chiar în februarie 1852, el i-a răsturnat pe foștii săi colegi. Cabinetul care nu poate să destituie un ministru trebuie să fie gata să-i dea mînă liberă“ (p. 143—144).

„Pe de altă parte, lumea în care ea * trăia era lumea monarhilor și a guvernelor. Ea nu cunoștea și nu recunoștea națiunile. În marile zguduiri care s-au produs între anii 1848 și 1860 și care au dus la crearea națiunii italiene, ea n-a văzut altceva decît o serie de atacuri ale Sardiniei împotriva Austriei“ (p. 148—149).

„Cînd Palmerston și Ludovic-Napoleon duceau în 1848 tratative cu privire la organizarea unui plebiscit menit să soluționeze soarta Lombardiei, ea a declarat că «vor urma secole de suferință» dacă li se vor permite popoarelor să-și schimbe supușenia prin plebiscit“ (p. 149).

„Înainte de a se putea baza pe o stabilitate a democrațiilor în momentele de criză națională, este necesar să se intensifice propaganda educativă, să se depună mai multe eforturi conștiente pentru afirmarea principiilor“ (p. 160).

„Trebuie sădit un scepticism profund și general, care la abstracțiile bine intenționate și la discursurile înflăcărate să răspundă instinctiv cu întrebarea: «Dar, în fond, despre ce împrumut, concesiune sau sferă de interese economice vorbiți?» O asemenea sarcină depășește competența, iar uneori chiar și înțelegerea propagandiștilor noștri speciali pentru pace“ (p. 160).

„Azi vorbește despre dezarmare și arbitraj, mîine va lucra pentru un partid nu mai puțin dependent decît rivalul său de marii furnizori și de marii bancheri, care mențin în prezent legătura între diplomație și finanțe. Munca de educare și organizare în interesul păcii se face, în măsura cuvenită, numai de către partidele

* — regina. — *Nota red.*



www.dacoromanica.ro

socialiste, și numai ele reprezintă o forță care se va pronunța întotdeauna, în mod unanim, împotriva militarismului și a imperialismului" (p. 161).

„...războiul este un anacronism, un fenomen aproape imposibil într-o societate întemeiată pe respectul față de proprietatea privată și deprinsă să-și facă afacerile pe baza sistemului de credit cosmopolit" (p. 162).

„Chiar dacă admitem că războiul este într-adevăr o nebunie din punctul de vedere al intereselor naționale, el poate fi totuși perfect rațional din punctul de vedere al clasei guvernante, puțin numeroasă, dar puternică" (p. 163).

N.B. „Nu asupra «locurilor sub soare» își ațintește ***imperialistul de astăzi*** privirile. El caută țări noi «pentru exploatare», regiuni promițătoare cu mine intacte, cu terenuri necultivate, cu orașe fără bănci, cu drumuri fără șine. Iată posibilitățile pe care le rîvnește el cu ardoare. El ar fi bucuros să le capete fără să le cucerească, el nu dorește război. Idealul lui este să le îngrădească ca sferă de interese economice, înăuntrul căreia să-și poată plasa capitalul pe bază de monopol național.

Este un proces pe care trebuie să ni-l reprezentăm în mod concret dacă vrem să ne dăm seama de invulnerabilitatea înarmărilor. Dar de acest proces se ține prea puțin seama în doctrina d-lui Norman Angell" (p. 164).

„Atunci cînd domină Tripla Înțelegere, ea pune stăpînire pe Maroc și împarte Persia. Cînd capătă preponderență Tripla Alianță, ea pune stăpînire pe Tripolitania, își asigură stăpînirea asupra Bosniei, își realizează cu succes penetrația economică în Turcia asiatică" (p. 167).

„Pentru civilizația noastră este caracteristic faptul că legătura care există între diplomație și înarmări, pe de o parte, și între diplomație și finanțe, pe de altă parte, este ascunsă sub masca unui cod subtil de amabilități și ipocrizie" (p. 168).

„Dacă o sclipire bruscă de bun simț ar determina toate marile puteri să se hotărască mîine să-și reducă armamentele la jumătate, aceasta nu ne-ar feri de urmările morale ale conflictului de neînlăturat dintre prestigiu și forță, care izbucnește ori de cîte ori se face încercarea de a se stabili un echilibru între ele" (p. 169).

www.dacoromanica.ro

„O bună alcătuire a comitetului ar oferi o oarecare garanție că politica Ministerului Afacerilor Externe va oglindi într-adevăr voința națiunii" (p. 213).

„Numai concentrîndu-și atenția asupra unor asemenea propuneri și în special asupra creării unui comitet permanent pentru politica externă, poate democrația să spere că va exercita o influență hotărîtoare asupra factorilor care determină pacea și războiul, provoacă creșterea înarmărilor și limitează posibilitățile noastre de a sluji cauza umanității în lumea întreagă" (p. 217).

„Din 1854 și pînă în *1906* City a boicotat *Rusia*. Împrumutul din *1906* a urmat după aluziile făcute de sir *Edward Grey* în discursurile sale, vădit inspirate de articolele din «The Times», care preziceau încheierea acordului politic, în privința căruia se duceau pe atunci tratative. Marea finanță și diplomația își fac reciproc servicii, și în lumea contemporană ele au devenit necesare una alteia. Un mare sprijin pentru o diplomație care are de-a face cu un stat debitor îl constituie conștiința că într-adevăr are în spatele ei capitalul de export al unei țări bogate, pe care-l poate pune la dispoziție sau îl poate reține. Dacă o putere oarecare sau un grup de puteri ar deține, chiar și numai timp de cîțiva ani, monopolul pe piața financiară mondială și l-ar folosi în mod conștient în scopuri politice, pînă la urmă și-ar impune voința Rusiei, Chinei, Turciei și republicilor din America Latină" (p. 221). N.B.

„Rusia este vulnerabilă, deoarece depinde de reputația pe care o are pe piețele occidentale, la fel ca și oricare dintre republicile Americii Latine. Cea mai mare parte din împrumuturile sale, ea trebuie să le contracteze în străinătate. Din propriile ei resurse nu poate să asigure nici măcar necesitățile întreprinderilor municipale din orașele sale. Minele ei de fier și de cărbune și terenurile ei petrolifere neexploatate așteaptă să fie fertilizate de capitalul străin. Dacă ne-am putea imagina pentru o clipă ce ar însemna pentru noi părerea Germaniei în cazul cînd am fi nevoiți să emitem rentele noastre consolidate prin «Deutsche Bank», în cazul cînd Manchesterul ar fi nevoit să se adreseze la Berlin pentru a obține banii necesari construcției liniilor noastre de tram-



www.dacoromanica.ro

vaie sau în cazul cînd o mină de cărbuni din Walesul de sud ar fi nevoită să obțină avizul favorabil al unui financiar din Hamburg, am înțelege, în linii generale, de ce și în ce măsură o părere bună a poporului englez prezintă importanță pentru guvernul rus. Creditul este un lucru delicat. Cît timp investitorii englezi priveau Rusia fie ca pe un imperiu ostil, primejdios pentru noi, fie ca pe o autocrație șubredă, amenințată de revoluție, financiarii ruși se adresau în zadar băncilor din City. Prudența, patriotismul și omenia — toate erau împotriva lor. Părerile claselor avute au început să se schimbe atunci cînd presa conservatoare s-a pronunțat în favoarea unei *apropieri*, cînd «*The Times*» a încetat să mai rezerve un loc de frunte informațiilor care discreditau absolutismul și cînd a devenit cunoscut că acordul cu privire la Persia este pe punctul de a fi încheiat. Cauza acestei schimbări de poziție nu a constituit un secret. Sir Edward Grey a declarat că pentru a crea un nou echilibru în Europa este necesar ca Rusia să fie repusă în situația ei de mare putere. Tradus într-un limbaj simplu, acest lucru însemna că diplomația noastră a căutat sprijinul Rusiei împotriva Germaniei, iar Franța a făcut totul pentru a se ajunge la o împăcare. Primele luni ale anului 1906 au fost un moment critic pentru finanțele ruse și întîmplarea a făcut ca această situație să coincidă cu un moment critic în evoluția constituției sale. În momentul în care ea se străduia să obțină în Europa occidentală un împrumut de 100 de milioane urmau să se țină alegerile pentru Duma I. Constituția continua să rămînă un simplu petic de hîrtie. Totul depindea de capacitatea Dumei de a se afirma, de a pune birocrația sub controlul ei, de a deveni autoritatea supremă în Rusia. Pentru aceasta exista o singură cale evidentă. Ea trebuia să obțină controlul asupra vistieriei, ceea ce în acel moment echivala cu un control asupra acestui împrumut extern. Dacă împrumutul ar fi fost încheiat înainte de întrunirea Dumei, birocrația ar fi întîmpinat-o cu o vistierie plină ca de război. Timp de cîteva luni sau de cîteva săptămîni, opinia publică din Europa a fost, virtual, stăpînă pe soarta Rusiei. Ea își manifesta fățiș simpatia pentru mișcarea constituțională și avea posibilitatea să facă în așa fel ca această simpatie să fie eficientă. Laolaltă cu socialiștii, liberalii ruși (cadeții) insistau ca acordarea împrumutului să fie condiționată de consimțămîntul Dumei. Aceasta ar fi dus la o amînare cu două

www.dacoromanica.ro

sau trei luni, dar ar fi permis majorității parlamentare să-și dicteze condițiile ei țarului, care și începuse să regrete concesiile făcute. Liberalii și socialiștii, care tocmai obținuseră o victorie zdrobitoare în alegeri, ar fi putut să spună miniștrilor țarului: «În spatele nostru stă Rusia, stă Europa. Vistieria voastră este goală, creditul vostru este epuizat. Dacă ne veți recunoaște drepturile depline de guvern responsabil, vom aproba impozitele voastre și vom sancționa împrumutul vostru. Dacă veți refuza să recunoașteți drepturile noastre, sîntem convinși că nici la Londra, nici la Paris nu veți găsi banii necesari pentru finanțarea măsurilor voastre de represiune». Dar încă din martie 1906 a fost contractat un mare împrumut la Paris și la Londra, astfel că în mai, cînd s-a întrunit, Duma s-a aflat față în față cu un guvern care nu mai avea de ce să se teamă de Rusia și nu mai avea la ce să se aștepte din partea Europei. Europa i-a dat posibilitatea să-și plătească cazacii. Timp de două generații am închis pentru țari piața financiară și am deschis-o cu trei luni mai devreme decît trebuia. Dacă am fi așteptat aceste trei luni, așa cum ne-a cerut-o presa liberală rusă, este foarte probabil că partidele progresiste ar fi triumfat. Cazacii nu pot face mare lucru dacă n-au îndărătul lor un financiar. Dar nici un parlament nu poate folosi în mod eficace tradiționala armă a bugetului dacă băncile din străinătate au satisfăcut în prealabil nevoile despotului. În acest caz, hotărîrea depindea de Londra. Băncile din Paris, care se plictisiseră să mai suporte povara sprijinirii instabilului haos rusesc, au pus drept condiție pentru a sprijini acest împrumut ca băncile engleze să participe la această povară rentabilă. Băncile engleze erau acelea care trebuiau să insiste asupra unei scurte amînări, necesară pentru a obține sancțiunea Dumei. Dar, cum se spune, «afacerile sînt afaceri»; nu e de crezut că un bancher, atunci cînd i se oferă un comision respectabil pentru plasarea unui împrumut, va sta să cîntărească toate consecințele pe care le pot avea faptele lui pentru libertatea unui popor străin“ (p. 225—228).

„Oricît am fi cumpărat, loialitatea Rusiei n-am putut-o cumpăra niciodată și nu o putem împiedica să cocheteze cu rivalul nostru german. Și totuși, toate atuurile erau în mîna noastră. Germania poate face mult pentru Rusia, dar nu-i poate împru-

www.dacoromanica.ro

muta bani. Dacă am fi pus condiții înainte de a-i acorda împrumutul, dacă am fi oprit afluența de aur, am fi obținut unele posibilități de control asupra politicii ruse. Dacă Franța ne-ar fi sprijinit (căci noi am căpătat, în timpul crizei din Maroc, drept la acest sprijin), am fi putut spune Rusiei: «Cît timp nu veți evacua Persia, nu veți obține bani». În definitiv, Persia este pentru Rusia un lux, iar banii sînt o necesitate" (229).

„Europa a depus sau se făcea că depune eforturi, care nu s-au dovedit prea eficace, pentru a împiedica izbucnirea războaielor balcanice. Aceste eforturi nu au dat rezultate pentru că n-au fost sincere. După cum știm acum, Rusia nu numai că nu a căutat să preîntîmpine războiul, dar în realitate l-a și organizat, prin rolul ei conducător în formarea Ligii balcanice. În momentul în care s-a alăturat concertului marilor puteri, declarînd că nici unuia dintre aliați nu-i va fi permis să păstreze teritoriul cucerit, ea și-a pus pecetea pe tratatul de împărțire și și-a asumat rolul de arbitru la împărțirea teritoriilor. Această duplicitate face ca orice colaborare între puteri să nu fie eficace. Toate aceste războaie ar fi putut fi prevenite dacă băncilor franceze li s-ar fi interzis să-i finanțeze pe beligeranți. Dar nu li s-a interzis, pentru că Rusia a vrut altfel" (p. 230—231).

„Pe de altă parte, sistemul cunoscut sub denumirea de peonaj este răspîndit în întreaga Americă Latină, și capitalul cu care operează este adesea străin, iar uneori englez. Peonajul este o regulă în Mexic și Brazilia și, poate, în toate republicile mai înapoiate din America de Sud. Victima, de obicei un indigen, dar cîteodată un alb sau un mulatru, ajunge să fie datoare pînă peste cap față de plantator sau de negustor și, potrivit legilor din America Latină cu privire la datornici și creditori, legi care nu cunosc Truck Acts*, el devine de fapt sclavul lui pînă ce-și va achita datoria. Dar datoria nu este niciodată achitată; registrele le ține plantatorul. Sub paravanul ficțiunii străvezii a datoriei are loc vînzarea-cumpărarea de sclavi, sînt nimicite sate întregi, țăranii proprietari de pămînt sînt transformați de fapt în iobagi; triburi întregi sînt trimise în regiuni îndepărtate, unde sînt su-

* — legi care interzic plata salariului în mărfuri. — *Nota red.*

www.dacoromanica.ro

puse asupririi. Copiii sînt vînduți și cumpărați, tinere femei sînt împinse pe panta prostituției profesionale. Toate acestea sînt o expresie tipică a civilizației latino-americane. Dar capitalul străin care pătrunde în aceste țări se adaptează mediului înconjurător și se comportă în Mexic ca la el acasă. El transformă exploatarea relativ domoală, neeficientă, practicată de leneșul moșier spaniol, într-un sistem eficient și atotcuprinzător, aplicat cu atîta cruzime și pe scară atît de largă, încît depășește cu mult obiceiurile țării. Acest tablou nu este dintre acelea la care democrația europeană poate privi impasibilă, cu mîinile în sîn. Dacă poporul mexican sau brazilian și-ar crea un sistem capitalist propriu, oricare ar fi calamitățile provocate de el, este limpede că procesul ar trebui să fie lăsat să-și urmeze cursul său firesc. Pentru relele pur mexicane, mexicanii trebuie singuri să găsească remediul. Bancherul european operează însă cu mijloace luate din arsenalul nostru, mergînd pe calea cuceririlor și a exploatării sub protecția drapelului nostru și sub paravanul prestigiului nostru“ (p. 236—237).

„Regiunile pentru care nu s-a hotărît încă dacă este sau nu necesară o sancționare[93] sînt totuși destul de mari și includ Rusia, Turcia, China, Persia, coloniile portugheze și cea mai mare parte din America Latină“ (p. 242—243).

„Dacă luăm suma cu care Anglia și Germania și-au sporit înarmările în secolul al XX-lea, sporul ar putea fi, în linii generale, repartizat cam în felul următor: 50% sau ceva mai puțin pentru rezolvarea problemei: cine va exploata Marocul; 25% sau mai mult pentru privilegiul de a construi o cale ferată pînă la Bagdad și mai departe; 25% sau mai mult pentru soluționarea problemelor viitoare, rămase nesoluționate — soarta coloniilor portugheze din Africa și destinele Chinei. În al doilea rînd, delimitarea unor sfere de influență este în mod aproape inevitabil fatală pentru existența națională a țării care a fost împărțită și tot atît de inevitabil sporește povara grea a obligațiilor puterii imperialiste. O strălucită ilustrare a acestui fapt ne-o oferă Persia. Sir Edward Grey este, fără îndoială, hotărît să nu admită ca, sub presiunea evenimentelor, să preia răspunderea directă pentru

www.dacoromanica.ro

administrarea sferei de influență britanice. O hotărîre demnă de laudă, însă Rusia o poate zădărnici în orice moment" (p. 246—247).

„Propriile noastre pretenții de a căpăta partea leului, adică valea Ianțzî, nu sînt recunoscute de nici una dintre celelalte puteri și este foarte îndoielnic dacă mai sînt susținute de Ministerul de Externe" (p. 248).

„Este în interesul întregii clase exportatoare de capital. Dar ar fi o nesocotință să ignorăm sau să subapreciem interesul direct pe care-l are industria. Acest interes a prins rădăcini adînci în cercurile politice și, așa cum ne-o arată isprăvile d-lui Mulliner, este un interes excepțional de viabil și de puternic. Dacă viața politică s-ar dezvolta și pe viitor pe aceeași linie, cel mai mare scandal al zilei de mîine îl va provoca descoperirea că fondurile partidului liberal nu au fost investite în întreprinderile Marconi, ci în uzinele Krupp" (p. 267—268).

„Cît de monstruoasă e teoria că Anglia și Rusia ar avea dreptul să dispună de soarta poporului persan numai pentru că au mari interese materiale — politice, strategice și comerciale — în Persia!" (p. 290).

„Ar fi, desigur, o absurditate să credem că recunoașterea acestui principiu al supremației concertului (marilor puteri) ar duce numaidecît la armonie și la reducerea înarmărilor. Dar ea ar duce imediat la următoarele rezultate: ar crea o normă morală pentru conștiința lumii civilizate; ar oferi un criteriu obiectiv cu care s-ar putea verifica lealitatea oricărei politici și, mai cu seamă, ar crea un teren comun pe care s-ar putea situa toate forțele iubitoare de pace. Ar duce la slăbirea treptată a încordării europene, la slăbirea treptată a alianțelor existente și, cu timpul, ar crea o atmosferă în care o propunere de reducere a înarmărilor sau, poate, și un plan de instituire a unui consiliu federal liber pentru soluționarea problemelor generale ale Europei ar putea, cel puțin, deveni un obiect de discuție" (p. 293).

„Din punctul de vedere al egoismului de clasă, înarmările apar în ochii clasei capitaliștilor ca un lucru cît se poate de ratio-

www.dacoromanica.ro

nal; întrecerea în sporirea înarmărilor are temeiuri suficiente, iar lupta pentru un echilibru de forțe apare ca o fază și o expresie a actualului sistem financiar“ (p. 310).

„Oamenii nu sînt înclinați să creadă că interesele care despart statele sînt în esența lor josnice și egoiste. Noi căutăm să le înfrumusețăm cu vorbe mari, cu expresii abstracte; reînviem memoria vremurilor eroice. Ne jucăm cu moștenirea legendară a echilibrului de forțe pînă ce ne convingem pe noi înșine că căminul nostru este în primejdie și că credința noastră și libertățile noastre sînt amenințate. Dar aceste năluci ale lumii vechi sînt în zilele noastre tot atît de puțin reale ca și stafia lui Malborough sau a lui Wellington. În prezent, statele nu luptă nicidecum pentru ceea ce este de interes vital, pentru ceea ce privește căminele noastre, existența noastră de fiecare zi. Sentimentalismul romantic al maselor face jocul realismului perfid al clasei guvernante“ (p. 315—316).

www.dacoromanica.ro

# CAIETUL „DESPRE MARXISM ŞI IMPERIALISM"

## *Cuprins*

**1) Corespondența dintre Marx și Engels**
**2) Caiete despre *marxism* și *imperialism*[97]**
1) „Noi materiale pentru o biografie a lui K. Marx și F. Engels" de Fr. *Mehring* 1—11
2) „Expansiunea Angliei" de J. R. *Seeley* 15—26
3) „Despre politica colonială și mondială germană" de Paul *Dehn* 27—46

## MEHRING. „NOI MATERIALE PENTRU O BIOGRAFIE A LUI MARX ŞI ENGELS"

*F. Mehring. „Noi materiale pentru o biografie a lui K. Marx și F. Engels".* „Die Neue Zeit", anul XXV (1907).

„Consider că politica lui Mazzini este absolut greșită. Împingînd Italia spre o ruptură imediată cu Austria, el acționează exclusiv în interesul Austriei. Pe de altă parte, el uită că ar trebui să-și întoarcă fața spre țărani, spre accastă parte a populației Italiei care este asuprită de veacuri, și prin aceasta el pregătește un nou reazem pentru contrarevoluție. D-l Mazzini nu cunoaște decît orașele, cu nobilimea lor liberală și cu «citoyens éclairés» *. Nevoile materiale ale populației rurale italiene — la fel de vlăguită și de sistematic demoralizată și abrutizată ca cea irlandeză — nu merită să figureze în frazeologia emfatică a manifestelor lui cosmopolito-neocatolico-ideologice. Este însă adevărat că ar fi

* — cetățeni instruiți. — *Nota trad.*

www.dacoromanica.ro

fost nevoie de mult curaj să declari burgheziei şi nobilimii că primul pas spre independenţa Italiei constă în completa emancipare a ţăranilor şi transformarea sistemului de arendă pe jumătate în proprietate burgheză liberă. Mazzini pare să considere un împrumut de 10 milioane de franci ca fiind mai revoluţionar *decît atragerea de partea sa a 10 milioane de oameni*. Tare mi-e teamă că, în caz de extremă criză, guvernul austriac va schimba el însuşi forma de proprietate a pămîntului în Italia şi va introduce o reformă «de tip galiţian»“ (p. 58—59) [98].

„În ce mă priveşte, nu-mi revine meritul de a fi descoperit nici *existenţa claselor în societatea modernă* şi nici *lupta dintre ele*. *Cu mult* înaintea mea, istorici *burghezi* au expus dezvoltarea istorică a acestei lupte de clasă, iar economişti burghezi anatomia economică a claselor. Ceea ce *am făcut eu nou* este că am dovedit: 1) că existenţa claselor *e legată numai de anumite* faze istorice de dezvoltare a producţiei; 2) că lupta de clasă *duce* în mod necesar *la dictatura proletariatului;* 3) că această dictatură *însăşi* constituie *numai* TRECEREA LA DESFIINŢAREA TUTUROR CLASELOR şi la o societate fără clase *. Oameni ignoranţi ca Heinzen, care nu neagă numai lupta, dar şi însăşi existenţa claselor, nu fac decît să demonstreze că, în ciuda chelălăitului lor sîngeros şi cu aparenţă de umanitarism, ei consideră condiţiile sociale în care domneşte burghezia drept ultimul şi cel mai desăvîrşit produs al istoriei, că nu sînt *decît slugile burgheziei*. Iar această slugărnicie este cu atît mai dezgustătoare cu cît oamenii ăştia nu înţeleg nici măcar măreţia şi necesitatea trecătoare a însuşi regimului burghez“ (p. 164—165) [99].

„*La 1 ianuarie 1870*, Consiliul General a trimis o circulară secretă, *întocmită de mine* în limba franceză pentru a exercita o înrîurire (în Anglia este indicată numai folosirea ziarelor franceze, nu şi a celor germane), cu privire la legătura dintre *lupta naţională a irlandezilor* şi mişcarea de eliberare a clasei muncitoare, deci cu

* Vezi *V. I. Lenin*. Opere complete, vol. 33, Bucureşti, Editura politică, 1964, ed. a doua, p. 33 — *Nota red.*

www.dacoromanica.ro

privire la poziția pe care *Asociația Internațională* trebuie s-o adopte în problema irlandeză. Vă comunic aici pe scurt punctele *principale*.

Irlanda este bastionul aristocrației funciare engleze. Exploatarea acestei țări constituie nu numai principala sursă a avuției materiale a acestei aristocrații, ci și *cea mai mare putere morală a ei*. Aristocrația engleză întruchipează, de fapt, dominația Angliei asupra Irlandei. De aceea, Irlanda este *principalul mijloc* cu ajutorul căruia aristocrația engleză își menține dominația ei chiar în Anglia.

Pe de altă parte, dacă armata și poliția engleză părăsesc mîine Irlanda, *acolo va izbucni imediat o revoluție agrară*. Dar căderea aristocrației engleze în Irlanda va determina și va avea drept consecință necesară *căderea ei în Anglia*. Prin aceasta s-ar crea condițiile prealabile pentru *o revoluție proletară* în Anglia. Întrucît în Irlanda problema agrară este pînă în prezent o formă exclusivă a problemei sociale, deoarece este o problemă de existență, o problemă de viață și de moarte pentru imensa majoritate a poporului irlandez, și *este, totodată, inseparabilă de problema națională*, — în Irlanda lichidarea aristocrației funciare engleze este o operație *infinit mai ușor de înfăptuit* decît în Anglia, fără să mai vorbim de firea mai înflăcărată și de *caracterul mai revoluționar* al irlandezilor în comparație cu englezii.

În ceea ce privește burghezia engleză, trebuie relevat că, înainte de toate, ea este interesată, ca și aristocrația engleză, să transforme toată Irlanda într-o pășune întinsă, care să aprovizioneze piața engleză cu carne și lînă la prețuri cît mai ieftine. Este, de asemenea, în interesul ei ca, prin alungarea arendașilor de pe moșii și prin emigrare forțată, populația Irlandei să fie redusă la un număr atît de neînsemnat, încît capitalul englez (capitalul arendășesc) să poată funcționa cu toată «siguranța» în această țară. Ea este la fel de interesată în «curățirea» moșiilor din Irlanda pe cît de interesată a fost în curățirea districtelor agricole din Anglia și Scoția.

www.dacoromanica.ro

În afară de aceasta, trebuie să mai ţinem seama şi de veniturile de cîte 6 000—10 000 de lire sterline ale proprietarilor funciari care nu trăiesc pe moşiile lor şi de celelalte venituri irlandeze care acum iau, an de an, drumul Londrei.

Dar burghezia engleză are interese şi mai mari în economia irlandeză de astăzi.

Datorită concentrării crescînde a loturilor arendate, Irlanda furnizează *în permanenţă surplusul ei* [de braţe de muncă] *pe piaţa muncii a Angliei şi, prin aceasta, apasă asupra salariilor* ŞI ASUPRA SITUAŢIEI MATERIALE ŞI MORALE a clasei muncitoare ENGLEZE.

***Şi, în sfîrşit, lucrul cel mai important!*** În toate centrele industriale şi comerciale din Anglia există astăzi o clasă muncitoare scindată *în două tabere duşmane:* proletariatul *englez* şi proletariatul *irlandez*. Muncitorul englez de rînd îl *urăşte* pe muncitorul irlandez ca pe un concurent care face să scadă nivelul lui mediu de trai. Faţă de muncitorul irlandez, el se simte ***membru al naţiunii dominante,*** şi tocmai *de aceea* devine *unealta aristocraţilor şi capitaliştilor împotriva Irlandei*, consolidînd PRIN ACEASTA STĂPÎNIREA ACESTORA ASUPRA LUI ÎNSUŞI. Împotriva muncitorului irlandez, el are prejudecăţi de ordin religios, social şi naţional. El are faţă de *muncitorul irlandez* aproape aceeaşi atitudine *pe care o au faţă de negri săracii albi* (poor whites) în fostele state *sclavagiste* din Uniunea americană. Irlandezul îi plăteşte cu aceeaşi monedă, şi chiar cu dobîndă. El vede în *muncitorul* englez *un complice al dominaţiei engleze* în Irlanda *şi în acelaşi timp o unealtă oarbă a acestei dominaţii.* N.B. N.B

Acest antagonism este întreţinut prin mijloace artificiale şi aţîţat prin presă, *prin predici de pe amvon, prin reviste umoristice, pe scurt*, prin toate mijloacele de care dispun *clasele dominante*. În acest antagonism rezidă secretul *slăbiciunii clasei muncitoare engleze, în pofida organizării*

www.dacoromanica.ro

*ei*. Tot în el rezidă secretul menținerii la putere a clasei capitaliștilor. Și aceasta din urmă este perfect conștientă de acest lucru.

Dar răul nu se oprește aici. El trece peste ocean. *Antagonismul* dintre englezi și irlandezi constituie *temelia ascunsă a conflictului dintre Statele Unite și Anglia*. El face *cu neputință* orice colaborare serioasă și *sinceră între clasele muncitoare din cele două țări*. El oferă guvernelor celor două țări posibilitatea de a atenua acuitatea conflictului social prin asmuțiri reciproce, ori de cîte ori au pofta s-o facă, atîțînd o țară împotriva celeilalte *și, la nevoie, declanșînd un război între ele*.

Anglia, ca metropolă a capitalului, ca putere pînă în prezent dominantă pe piața mondială, *este deocamdată țara cea mai importantă pentru revoluția muncitorească* și, în plus, ***singura*** țară în care condițiile materiale ale acestei N.B. revoluții sînt coapte într-o anumită măsură. De aceea, țelul cel mai important al Asociației Internaționale a Muncitorilor este de a grăbi revoluția socială în Anglia. Iar singurul mijloc pentru a realiza acest lucru este de ***a face din Irlanda o țară independentă***.

De aceea, Internaționala trebuie să-și asume sarcina *de a pune* pretutindeni *pe primul plan* conflictul dintre Anglia și Irlanda și *de a se situa* pretutindeni *deschis de partea Irlandei*. Sarcina specială a Consiliului General de la Londra este de a trezi la clasa muncitoare engleză conștiința că *eliberarea națională* a Irlandei *nu* constituie pentru ea o problemă *abstractă* de *dreptate și umanitarism*, ci prima *condiție a propriei ei emancipări sociale*" (p. 226—228) [100].

## „DESPRE MUNCITORII DIN STRĂINĂTATE CARE FAC SĂ SCADĂ SALARIILE ȘI DESPRE ATITUDINEA INTERNAȚIONALEI FAȚĂ DE EI"

*„Despre muncitorii din străinătate care fac să scadă salariile și despre atitudinea Internaționalei față de ei"*. „Die Neue Zeit", anul XXV (1907).

www.dacoromanica.ro

„În invitația adresată trade-unionurilor să trimită delegați la Congresul din *1868* de la Bruxelles, Consiliul General declară:

«Principiul fundamental al Asociației glăsuieşte că produsul muncii trebuie să aparțină muncitorului, că la temelia societății trebuie să stea *frăția muncii* şi că muncitorii din toate țările trebuie să renunțe la rivalitățile lor meschine şi la *antipatiile naționale* şi să facă cauză comună în lupta lor contra capitalului. *Munca nu are patrie.* Pretutindeni, muncitorul e nevoit să lupte împotriva unuia şi aceluiaşi rău. Capitalul nu reprezintă decît muncă acumulată. De ce să fie muncitorul sclav al propriului său produs? Prea mult timp au tras capitaliştii foloase din izolarea națională a fiilor muncii. Concurența străină oferă întotdeauna un pretext comod pentru reducerea salariilor»“ (p. 511—512).

„Necontenitelor lamentări ale capitaliştilor englezi că ziua de muncă mai lungă şi salariile mai reduse ale muncitorilor continentali fac să fie inevitabilă o scădere a salariilor nu li se poate opune cu succes decît străduința de *a aduce în întreaga Europă ziua de muncă şi salariile la acelaşi nivel* *. Aceasta este una dintre sarcinile Asociației Internaționale a Muncitorilor“ (p. 512).

„Este de fapt *singura metodă* de a asigura *cuceririle* acelei părți a proletariatului internațional *care se află într-o situație mai favorabilă*. Aceste cuceriri vor fi mereu periclitate cît timp va beneficia de ele numai o minoritate, şi vor fi cu atît mai periclitate cu cît este mai scăzut nivelul majorității maselor proletare în comparație cu nivelul acestei minorități. Acest lucru este valabil atît pentru masele dinăuntrul unei țări, cît şi pentru cele din *ca-*

* Subliniat de „Die Neue Zeit“. — *Nota red.*

www.dacoromanica.ro

N.B. *drul întregii piețe mondiale. Un proletariat înaintat* se poate menține solidarizîndu-se cu *cei rămași în urmă, ajutîndu-i*, iar nu izolîndu-se, delimitîndu-se de ei sau asuprindu-i. Acolo unde, sub influența unui ***spirit de breaslă miop,*** proletariatul aplică această din urmă metodă, ea dă mai devreme sau *mai tîrziu faliment* și devine de la bun început *unul din mijloacele cele mai pernicioase de paralizare a luptei de eliberare duse de proletariat*" (p. 512).

## SEELEY. „EXPANSIUNEA ANGLIEI" [101]

„*Expansiunea Angliei*" de J. R. Seeley, magistru în științe.

„Principala trăsătură caracteristică a statelor europene din secolele al XVII-lea și al XVIII-lea, care adeseori este dată uitării, o constituie faptul că fiecare din cele cinci puteri occidentale ale Europei au avut un imperiu în Lumea Nouă. Pînă în secolul al XVII-lea, această situație abia începuse să se cristalizeze, iar după secolul al XVIII-lea, ea a și încetat să mai existe. Rezultatele uriașe, incomensurabile ale descoperirii făcute de Columb au cunoscut o dezvoltare extrem de înceată; a trebuit să treacă întregul secol al XVI-lea pentru ca majoritatea acestor națiuni europene să iasă din amorțeală și să-și revendice partea lor din Lumea Nouă. Pînă la sfîrșitul secolului al XVI-lea nu a existat o Olandă independentă, și cu atît mai puțin putea deci să existe o Mare Olandă. Anglia și Franța nu deveniseră nici ele în acel secol posesoare de colonii. Ce-i drept, Franța își pusese în gînd să întemeieze o colonie în America de Nord, lucru pe care-l dovedește și astăzi denumirea de Carolina, denumire care provine de la numele regelui francez Carol al IX-lea, însă spaniolii din Florida vecină au împiedicat realizarea acestei intenții. Colonia lui sir Walter Raleigh, întemeiată ceva mai tîrziu în apropierea acestei regiuni, a dispărut fără urme. Prin urmare, aproape în tot cursul acestui secol, Lumea Nouă a rămas sub stăpînirea a două puteri care au făcut cel mai mult pentru descoperirea ei, și anume sub stăpînirea Spaniei și Portugaliei, privirile Spaniei fiind îndreptate mai ales spre America, iar ale Portugaliei spre Asia, pînă

www.dacoromanica.ro

ce în 1580 cele două state s-au contopit într-o uniune, care a dăinuit 60 de ani. În cei şapte ani dintre 1595 şi 1602, olandezii au început lupta pentru crearea unui imperiu colonial. Ei sînt urmaţi de Franţa şi Anglia în primii ani ai secolului al XVII-lea, adică în timpul domniei regelui nostru Iacob I.

În secolul al XIX-lea, rivalitatea dintre cele cinci puteri în Lumea Nouă a încetat. Ea a încetat din două cauze: datorită unei serii de războaie pentru independenţă, care au permis coloniilor de peste ocean să se despartă de metropole, şi datorită cuceririlor coloniale ale Angliei. Am făcut deja o descriere a războiului de 100 de ani, în timpul căruia posesiunile Marii Franţe au fost înghiţite de Marea Britanie. Marea Olandă a suferit şi ea pierderi considerabile, fiind nevoită să cedeze Angliei Capul Bunei Speranţe şi Demerara. Cu toate acestea, se poate şi acum vorbi de existenţa unei Mari Olande dacă luăm în consideraţie minunata colonie Java, cu o populaţie de cel puţin 19 milioane. Prăbuşirea Marii Spanii şi a Marii Portugalii s-a produs în secolul nostru, în văzul unor oameni care trăiesc şi azi. Dacă e să apreciem evenimentele nu atît după agitaţia pe care o provoacă în momentul respectiv, cît după rezultatele lor inevitabile, ar trebui să calificăm acest eveniment drept unul dintre cele mai importante din istoria lumii, întrucît a însemnat începutul unei vieţi independente pentru aproape întreaga Americă de Sud şi Centrală. Toate acestea s-au produs mai ales în cel de-al 3-lea deceniu al secolului nostru şi au fost rezultatul unei serii de răscoale; cercetînd îndeaproape originea lor, constatăm că ele au fost consecinţa loviturii date Spaniei şi Portugaliei de invazia lui Napoleon, astfel încît unul dintre rezultatele importante, dacă nu cel mai important, al acţiunilor lui Napoleon a fost prăbuşirea Marii Spanii şi a Marii Portugalii şi instaurarea independenţei Americii de Sud.

Urmarea tuturor acestor mari transformări, despre care cred că numai puţini dintre dv. ştiu cîte ceva, este că puterile vesteuropene, cu excepţia Angliei, au fost, în linii generale, izolate de Lumea Nouă. Desigur, acest lucru nu este adevărat decît cu oarecare aproximaţie. Spania continuă să stăpînească Cuba şi Porto Rico, Portugalia are întinse posesiuni în Africa, Franţa a început să-şi creeze un nou imperiu în Africa de nord. Cu toate acestea, în situaţia internaţională a acestor patru puteri s-au produs schim-


www.dacoromanica.ro

bări esențiale. Ele au devenit iarăși în mod precumpănitor state pur europene, așa cum erau înainte ca Columb să fi trecut Oceanul Atlantic" (p. 62—64).

„Vedem, prin urmare, că secolul al XVII-lea și, într-o mai mare măsură, secolul al XVIII-lea reprezintă o perioadă cînd Lumea Nouă era, într-un anumit fel, legată de cele cinci state occidentale din sistemul european. Această legătură condiționează și determină toate războaiele și tratatele, toate relațiile internaționale ale Europei din această perioadă. În prelegerea mea anterioară am arătat că lupta care s-a dat în acest secol între Anglia și Franța nu poate fi înțeleasă dacă se ia în considerație numai Europa, deoarece părțile beligerante erau de fapt cele două puteri mondiale: Marea Britanie și Marea Franță. Acum țin să subliniez că, tot astfel, în istoria acestei perioade, în loc de Olanda, Portugalia și Spania, trebuie să citim întotdeauna: Marea Olandă, Marea Portugalie și Marea Spanie. Mai menționez că în prezent această stare de lucruri nu mai există: Imperiul spaniol și, în linii mari, Imperiul portughez și cel olandez au avut aceeași soartă ca și Imperiul francez. Marea Britanie continuă însă să existe. Începem, prin urmare, să înțelegem originea istorică și caracterul acestui imperiu mondial" (p. 64—65).

„Am fost antrenați în două mari războaie, mai ales din cauza coloniilor noastre, iar ruptura definitivă a fost provocată nu atît de presiunile exercitate de Anglia asupra coloniilor, cît de cele exercitate de colonii asupra Angliei. Dacă le-am supus la plata unor impozite, lucrul acesta se datorește numai necesității de a plăti datoriile pe care le-am făcut pentru aceleași colonii și am resimțit o amărăciune firească pentru faptul că noi înșine am fost cei care am ajutat coloniilor noastre să se descurce și fără noi, înlăturînd, în interesul lor, dominația francezilor în America de Nord" (p. 75).

„În evul mediu, Anglia nu era din punct de vedere economic o țară înaintată, ci mai degrabă una înapoiată. Principalele țări comerciale o priveau, probabil, de sus. Italienii din evul mediu trebuie să o fi privit așa cum privește astăzi Anglia sistemele comerciale și bancare demodate — în comparație cu cele engleze — ale unor țări ca Germania și chiar ca Franța. Ducînd o viață citadină, întreținînd vaste legături de afaceri și posedînd o mare iscusință în operațiile comerciale, italienii puneau, probabil,

www.dacoromanica.ro

Anglia, ca şi Franţa, în categoria ţărilor feudale şi agricole demodate, aflate în afara principalului curent de idei al acelei vremi" (p. 96—97).

„*Rivalitatea* între cele cinci puteri maritime din Europa occidentală din cauza Lumii Noi — iată formula care rezumă majoritatea evenimentelor istorice din secolele al XVII-lea şi al XVIII-lea. Este una din acele generalizări care scapă atenţiei noastre atîta timp cît studiem în mod izolat istoria diferitelor state" (p. 108).

„Ce ne-a determinat să cucerim India? Nu cumva a fost această cucerire un rezultat direct al comerţului nostru cu India? Dar acesta este numai exemplul cel mai pregnant care ilustrează legea care domină întreaga istorie a secolelor al XVII-lea şi al XVIII-lea, legea strînsei interdependenţe dintre război şi comerţ, datorită căreia, în decursul acestei perioade, comerţul duce în mod firesc la război, iar războiul alimentează comerţul. Am arătat mai înainte că războaiele din secolul al XVIII-lea au fost incomparabil mai mari şi mai grele decît cele din evul mediu. Mari au fost şi războaiele din secolul al XVII-lea, deşi nu în aceeaşi măsură. Sînt tocmai secolele cînd Anglia devenea tot mai mult o putere comercială. În această perioadă, pe măsură ce comerţul ei căpăta o dezvoltare tot mai mare, Anglia devenea din ce în ce mai războinică" (p. 120).

„Într-adevăr, nu este uşor să găseşti o justificare pentru comportarea acelora care au creat Marea Britanie" (p. 145).

„Veţi întreba poate dacă putem spera sau dori ca ea să prospere ştiind că a luat naştere dintr-o crimă. D-zeu însă, care s-a revelat în istorie, nu judecă de obicei aşa. Nu vedem nicăieri în istorie ca cuceririle ilegale ale unei generaţii să fi fost, în mod necesar sau chiar numai probabil, pierdute de generaţia următoare" (p. 146).

„În secolul al XVII-lea au crescut, treptat, atît imperiul nostru colonial, cît şi participarea noastră la comerţul cu sclavi. Prin tratatul de la Utrecht, această participare a fost oarecum aprobată şi a devenit «obiectul central al politicii engleze» (această frază a fost luată de la d-l Lecky. Vezi «Istoria Angliei în secolul al XVIII-lea», II, p. 13). Mi-e teamă că de atunci am ocupat un loc principal în comerţul cu sclavi şi ne-am murdărit mai mult decît alte naţiuni cu cruzimile lui monstruoase şi mîrşave" (p. 148).



www.dacoromanica.ro

„Am arătat mai înainte că în lumea de azi distanțele și-au pierdut mult din importanță și că, după unele semne, va veni o vreme cînd statele vor fi mult mai întinse decît au fost pînă acum“ (p. 308).

## P. DEHN. „DESPRE POLITICA COLONIALĂ ȘI MONDIALĂ A GERMANIEI“

„*Despre politica colonială și mondială a Germaniei*“ de Paul Dehn. (Ediția a doua, Berlin, 1907.)

„În prezent, mările sînt brăzdate, în afară de navele de război, de aproximativ 40 000 de vase comerciale mari, cu aburi sau cu pînze, avînd un tonaj net total de 25 de milioane de tone-registru și o capacitate de transport de 61 de milioane de tone“ (p. 37).

„În fiecare an, el * aduce englezilor peste 180 de milioane de mărci, germanilor (care au 220 de vapoare de pescuit) — aproape 25, iar francezilor — 10 milioane“ (p. 39).

„Coasta maritimă a Germaniei are o lungime de numai 1 270 km și nu reprezintă decît o pătrime din granițele ei de uscat, în timp ce Franța e înconjurată de mare din trei părți și are în total 3 175 km de țărm“ (p. 41).

„După cum a calculat profesorul Eckert în cartea sa «Interesele maritime ale Renaniei și Westfaliei» (1906), o treime din întregul import maritim al Germaniei și mult mai mult decît o cincime din totalul exportului ei maritim trec prin porturi olandeze și belgiene“ (p. 42).

„La începutul anului 1907, agenția «Veritas» a numărat 14 656 de vapoare cu o capacitate de $18._9$ milioane de tone-registru. Din acestea, Angliei îi reveneau 6 249 cu $9._8$ milioane de tone, Germaniei — 1 351 cu $2._1$ milioane, S.U.A. — 885 cu $1._2$ milioane și Franței — 586 cu $0._7$ milioane de tone. De asemenea, din totalul de 26 579 de vase cu pînze cu o capacitate de $7._5$ milioane de tone-registru, Angliei îi reveneau cele mai multe, și anume 6 338 cu $1._8$ milioane de tone. Urmau apoi S.U.A. cu 3 695 de vase și $1._5$ milioane de tone, Franța cu 1 356 și Germania cu 991 de vase și o capacitate de $0._5$ milioane de tone fiecare. În

* pescuitul în largul mării. — *Nota red.*

www.dacoromanica.ro

perioada 1882—1905, tonajul navigației engleze prin Canalul Suez a crescut cu 103 %, iar al celei germane cu 1 561%!“ (p. 43).

„După o statistică americană, suprafața totală a zăcămintelor de cărbuni din lumea întreagă reprezintă aproximativ 1 500 000 km², din care 520 000 revin Chinei, 500 000 — S.U.A., 169 000 — Canadei, 91 000 — Indiei britanice, 62 000 — New South Wales, 52 000 — Rusiei, 31 000 — Angliei, 14 000 — Spaniei. 13 000 — Japoniei, 5 400 — Franței, cîte 4 600 — Austriei, Ungariei și Germaniei și 1 300 — Belgiei. Exploatarea lor depinde de adîncimea, calitatea și așezarea teritorială a zăcămintelor de cărbuni.

* * *

„După date din sursă engleză, în 1905 au fost extrase în total aproximativ 840 de milioane de tone de huilă în valoare de aproximativ 6 miliarde de mărci.

*Extracția mondială de cărbuni în 1905*

| | În mil. de tone | % din cantitatea totală | pe cap de locuitor |
|---|---|---|---|
| Statele Unite ale Americii | 350.8 | 41% | 4¼ tone |
| Marea Britanie | 236.1 | 28 | 5½ |
| Germania | 119.3 | 14 | 2 |
| Franța | 34.8 | 4 | 1 |
| Belgia | 21.5 | 2.7 | 3 |
| Rusia | 19 | 2.3 | |
| Japonia | 10 | 1.2 | |
| India britanică | 8.4 | 3.5 | |
| Canada | 7.8 | | |
| Australia | 9.8 | | |
| Africa de sud britanică | 3.6 | | |
| Celelalte țări | 19.1 | | |
| | 840 | | |

83% din extracția totală au revenit celor trei țări cu cea mai mare extracție de cărbuni“ (p. 46—47).

„În perioada 1883—1903, consumul de cărbuni a crescut în Anglia cu 24%, în Germania — cu 102%, iar în Statele Unite ale Americii — cu 129%“ (p. 47).

„Aproape ¾ din exportul de cărbuni al Angliei merge în Europa continentală și în regiunea Mării Mediterane“ (p. 55).

www.dacoromanica.ro

„La bazele lor maritime militare, în număr de circa 40, pe care le au pe toate continentele, englezii au construit mari depozite de cărbuni“ (p. 56—57).

„Rezervele acumulate acolo se ridică la milioane de tone. Peez a denumit odată aceste depozite de cărbune jaloane ale supremației engleze pe mare“ (p. 57).

„Dacă vom evalua navlul exportului englez de cărbuni în diferite țări, în medie, la numai 5 mărci per tonă, la un export total de cărbuni în 1906 de 58 de milioane de tone, rezultă că navigația engleză încasează anual navluri în sumă de aproape 300 de milioane de mărci“ (p. 57—58).

„Din păcate, pînă acum nu s-a ajuns încă la eliminarea cărbunelui englez din regiunea Mării Nordului și a Mării Baltice. Pînă și Berlinul continuă să primească o șesime din cărbunele care-i este necesar (în special antracit) din Anglia“ (p. 62).

„Situația grea a industriei germane în ce privește aprovizionarea cu bumbac a fost ilustrată prin cifre de secretarul de stat Dernburg. O creștere a prețului cu 4 pfenigi per livră scumpește consumul mondial de bumbac cu 320 de milioane de mărci. Iar din 1899, creșterea prețurilor a însumat miliarde! În 1905, Germania a consumat $1._6$ milioane de baloturi și în ultimul timp a plătit anual, în funcție de fluctuația prețurilor provocate de speculanții de la New York care joacă à la hausse, cu 150—200 de milioane de mărci *mai mult* * decît înainte, adică de 5—7 ori mai mult decît alocațiile ei anuale pentru colonii. Ea trebuie să scape e acest impozit, de acest tribut pe care-l plătește străinătății.

Pentru a evita influența speculațiilor de bursă, negustorii și fabricanții englezi cutreieră tot mai des statele din sud și-și acoperă pe loc necesarul lor de bumbac. Fabricanții englezi au cumpărat terenuri întinse în Texas pentru a cultiva pe ele bumbac sau pentru a da parcelele în arendă“ (p. 81).

„În Statele Unite, numărul fuselor a crescut de la $14._6$ milioane în 1890 la $23._2$ milioane în 1906“ (p. 82).

„În 1906, consumul Statelor Unite a fost de $4._8$ milioane de baloturi (față de numai $3._6$ milioane în Marea Britanie și $1._6$ mi-

* Sublinierea lui Dehn. — *Nota red.*

www.dacoromanica.ro

lioane în Germania). La începutul deceniului al 7-lea al secolului al XIX-lea, Statele Unite consumau 20% din recolta lor, în deceniul al 9-lea — 32%, în deceniul următor — 35%, iar începînd din 1900 — pînă la 40%“ (p. 82).

„Dacă Statele Unite nu vor mai fi nevoite să-și caute în străinătate posibilități de desfacere pentru cea mai mare parte din recolta lor de bumbac, aprovizionarea pieței mondiale cu bumbac va deveni o chestiune de forță“ (p. 83).

„Fiind stăpîne pe piața bumbacului, Statele Unite dispun, în sistemul lor de tarife vamale la export, de o armă extrem de puternică împotriva Europei. Statele europene trebuie cu orice preț să scape de această sabie a lui Damocles. Aici nici un sacrificiu nu poate fi prea mare. În ultimă analiză este vorba de o chestiune de forță, care poate fi însă soluționată prin muncă pașnică“ (p. 87—88).

„După excesele speculației cu bumbac de la New York din 1903, reprezentanții industriei bumbacului din Europa s-au întrunit, din inițiativa comitetului pentru economia colonială, într-o serie de congrese internaționale — la mijlocul anului 1904 la Zürich, în aprilie 1905 la Bruxelles, în iunie 1906 la Manchester și în mai 1907 la Viena — în vederea elaborării unor contramăsuri de apărare“ (p. 88).

„Stimularea culturii bumbacului sub drapel german reprezintă una dintre principalele sarcini ale economiei și politicii coloniale germane. Acest lucru l-a înțeles și Bismarck“ (p. 90).

„Prin stimularea culturii bumbacului în colonii, nu numai că Germania capătă perspectiva unei aprovizionări sigure cu o materie primă indispensabilă, dar este stimulată și continua prosperitate a coloniilor înseși, care se vor dezvolta ca consumatoare de produse industriale.

Social-democratul Calwer crede că introducerea culturii bumbacului în coloniile germane va aduce foloase și muncitorilor germani“... („Sozialistische Monatshefte“. 1907, nr. 3) (p. 96—97).

„Anglia dispune în Africa de 18 369 km de cale ferată, Franța — de 5 657, Germania — de 1 398, Portugalia — de 1 173, Italia — de 115 și statul Congo — de 642“ (p. 104).

„În ciuda calculelor lor, adversarii coloniilor, cu excepția nihiliștilor social-democrați, au evitat totuși să tragă ultimele con-

www.dacoromanica.ro

cluzii: ei s-au ferit să declare că posesiunile care necesită alocații atît de mari sînt lipsite de valoare; ei s-au abținut să ceară renunțarea la aceste posesiuni și, procedînd în felul acesta, au dat dovadă de înțelepciune, deoarece această ultimă concluzie arată cît de greșită e întreaga lor argumentație" (p. 113—114).

„O campanie deosebit de furibundă împotriva politicii coloniale germane au desfășurat-o agitatorii social-democrați și organele de presă ale social-democraților mai ales în preajma alegerilor din 1907; referindu-se la această politică, organul lor central spunea că ea «urmărește să înființeze un nou stat sclavagist german cu prețul avutului și al sîngelui proletariatului german». Trebuia făcut în așa fel încît această politică să sufere o «înfrîngere zdrobitoare».

Cu toate acestea, și în tabăra social-democrată au răsunat voci în favoarea coloniilor și au fost combătute concepțiile acelora care se mărgineau la o atitudine batjocoritoare față de coloniile germane, spunînd despre ele că sînt pustiuri nisipoase, lipsite de orice valoare.

Obiecții împotriva poziției categoric negative a social-democraților față de politica colonială a Germaniei au fost exprimate la începutul anului 1907 în «Sozialistische Monatshefte» de către fostul deputat social-democrat Calwer" (p. 121).

„Tov. Calwer a arătat că înțelege care sînt cerințele situației internaționale atunci cînd, în martie 1907, a luat poziție în «Sozialistische Monatshefte» împotriva atitudinii ostile a conducerii partidului social-democrat față de flota germană" (p. 130).

„Calwer își bate, pe bună dreptate, joc de acei tovarăși care sînt de părere că în Germania salariile pot fi urcate imediat pînă la nivelul celor din Anglia sau din America de Nord, fără a se îngriji, în prealabil, de o activitate economică în colonii și pe piața mondială" (p. 132).

„În 1905/6, valoarea importului în Persia s-a ridicat la aproximativ 140 de milioane de mărci, la care Rusia participa cu 70 de milioane, Anglia — cu 30 de milioane, India britanică — cu 16 milioane, Franța — cu 8 milioane, Austro-Ungaria — cu 5 milioane, iar Germania — nici măcar cu 3 milioane" (p. 148—149).

„Dacă calea ferată Berlin — Bagdad va fi vreodată efectiv terminată sub conducere germană, iar englezii nu vor renunța la țelu-

www.dacoromanica.ro

rile ce și le-au propus, atunci Golful Persic, rămas pînă acum izolat, ar putea deveni focarul unor furtuni politice mondiale" (p. 158).

„Datorită doctrinei Monroe, statele interesate, în primul rînd Anglia, dar și Franța, Olanda și Danemarca, vor trebui să țină seama de eventualitatea pierderii, într-un viitor apropiat, a coloniilor lor" (p. 196).

„După unele date semioficiale, capitalurile germane investite în întreaga Americă în proprietăți funciare, industrie, căi ferate și comerț însumau, la sfîrșitul anului 1904, 5—6 miliarde de mărci, din care $2._8$ pînă la $3._4$ miliarde numai în America de Sud și în America Centrală" (p. 229).

„Se crede că în terenurile și fabricile din Canada au fost investite peste 2 miliarde de mărci capital din Statele Unite.

După unele rapoarte semioficiale, la mijlocul anului 1907 capitalul din Statele Unite investit în Mexic se ridica la aproximativ $3\frac{1}{2}$—4 miliarde de mărci" (p. 232—233).

„Printr-o convenție încheiată între ele, cele mai mari două societăți din industria electrotehnică din Europa și America, «Allgemeine Elektrizitätsgesellschaft» din Berlin și «General Electric Company» din New York, au împărțit piața mondială în două sfere de interese. Cu această ocazie, societatea americană a reușit să obțină ca și America de Sud și America Centrală să-i revină ca sferă de influență exclusivă" (p. 249).

„Acolo unde au fost introduse tarife vamale preferențiale, ele n-au fost suficiente pentru a elimina comerțul străin. Asemenea tarife vamale preferențiale vor fi percepute întotdeauna numai într-o proporție foarte redusă, deoarece interesele locale — în special ramurile industriale în dezvoltare, dar și agricultorii aflați în declin — revendică nu numai o anumită protecție, dar resping și toate monopolurile străine. Această împotrivire este atît de puternică, încît va împiedica politica vamală britanică și panamericană să-și atingă scopul final: crearea unei uniuni vamale complet închise față de celelalte state.

Celor două formații nu le convine întreaga dezvoltare economică internațională a timpurilor noi, cu tendința, proprie acestei dezvoltări, de a lărgi schimbul internațional de mărfuri prin înlăturarea barierelor artificiale, cu nevoia statelor puternice de a obține cîmp liber pentru activități economice dincolo de granițele pro-

www.dacoromanica.ro

prii sau chiar în afara continentului respectiv. Într-adevăr, tendințele de formare a unor mari uniuni vamale autarhice au trecut pe planul al doilea" (p. 254—255).

„În Europa nu există luptă pentru supremație. Dacă o asemenea luptă ar fi provocată de Anglia, ea nu va trebui să ducă neapărat la război. Cît timp va rămîne la putere un guvern liberal, pacea este asigurată, fiindcă printre partizanii lui cei mai fideli se află tocmai acei prieteni englezi ai păcii generale care nu au nici o aversiune față de Germania" (p. 329).

www.dacoromanica.ro

# CAIETUL „IMPERIALISMUL"

## *Cuprins*

***Imperialismul***[102]

***Reventlow*** [1—4]
**Kautsky. „Socialismul şi politica colonială"** [21—22]
***Engels*** **(o scrisoare din 12. IX. 1882)—p. *23—25 Quadflieg*** [27—40 şi 17—20]

## REVENTLOW. „POLITICA EXTERNĂ A GERMANIEI ÎN PERIOADA 1888—1913"

„*Politica externă a Germaniei* în perioada 1888—1913" de contele Ernst *Reventlow*. Berlin, 1914.

*Capitolul al patrulea.*

„Începînd din 1903, s-a mai adăugat, ca un spectru ameninţător, planul german al căii ferate Berlin — Bagdad, acceptat de Turcia" (p. 314).

„Dacă mai adăugăm că principalul scop al Comitetului balcanic a fost acela de a desfăşura o propagandă politică conştientă, nu mai e nevoie să demonstrăm ce ajutor puternic, dar, totodată, iresponsabil, a fost acest comitet — care dispunea de imense mijloace băneşti — pentru politica oficială a Angliei" (p. 314).

„Legătura de idei dintre calea ferată din Sangeac şi viitoarea cale ferată Berlin — Bagdad era evidentă" (p. 317).

„În 1906, «Revue Slave», care apare la Paris, scria că toţi slavii din Europa centrală şi din Balcani trebuie să tindă spre o vastă uniune vamală cu Rusia, Ungaria, România şi Grecia. «Toate aceste popoare ar avea, fără îndoială, mult mai mult de cîştigat de pe urma acestei uniuni decît de pe urma unei uniuni vamale cu Germania... Puterea renăscută a Rusiei va fi de ne-

www.dacoromanica.ro

zdruncinat de îndată ce toate elementele slave, unite sub egida ei morală, vor deveni adversari hotărîți ai oricărei politici de forță brutală»" (p. 318).

„Încă de la început, mișcării i s-a imprimat o puternică amprentă evreiască, ceea ce a făcut ca ea să fie legată cu centrele capitalului european. Mișcarea junilor turci a fost întotdeauna sprijinită și stimulată din Franța și Anglia, în special prin intermediul Comitetului balcanic" (p. 319).

„La 19 iulie 1908, regele Eduard al VII-lea l-a vizitat pe țarul Rusiei și s-a întîlnit cu el în rada portului Reval, întrevedere care a fost încununarea apropierii anglo-ruse și a făcut senzație în lumea politică a Europei" (p. 319).

„Trebuie să reconstituim însă în memoria noastră starea de neliniște ce domnea între anii 1906 și 1908 în întreaga Europă, și mai ales în Germania. Am văzut cum în 1906—1907, datorită politicii de acorduri duse de regele Eduard, lozinca «încercuirii» Germaniei a fost considerată tot mai mult ca o realitate politică. Prin acordurile cu țările mediteranene și cu Rusia, cercul părea închis" (p. 320).

„Era vorba de un vast plan de împărțire a Turciei" (p. 322).

„La Londra surpriza a fost totală și la fel la Paris" (p. 327).

„Nu putea să existe nici o îndoială că, dacă sprijinul pe care urma să i-l acorde Germania va fi legat de anumite condiții și rezerve, monarhia austro-ungară ar fi fost supusă unei foarte puternice presiuni din partea puterilor Antantei, adică, începînd dintr-un anumit moment, Anglia și Rusia vor căuta să obțină contrarul pentru a dovedi prin această presiune că Austro-Ungaria ar face mai bine să se alăture Triplei Înțelegeri, avînd mai mult de cîștigat decît prin alianța cu Imperiul german" (p. 332).

## KAUTSKY. „SOCIALISMUL ȘI POLITICA COLONIALĂ"

*Karl Kautsky.* „Socialismul și politica colonială". Berlin, 1907.

„Modul de producție capitalist nu mai are însă rolul de puternic stimulent al dezvoltării forțelor de producție. Încă din deceniul al 9-lea al secolului trecut, modul de producție capitalist a atins limita dincolo de care devine tot mai mult o pie-

www.dacoromanica.ro

dică pentru continua dezvoltare a forțelor de producție. Nu încă în sensul că face imposibilă orice creștere a lor — dimpotrivă, o asemenea creștere se mai produce încă —, ci în sensul că a devenit posibil un mod de producție în care dezvoltarea productivității s-ar desfășura mai repede decît în cel capitalist, nevoit, în interesul menținerii sale, să pună piedici tot mai mari în calea sporirii productivității" (p. 35).

„În prezent, socialismul a și devenit o necesitate economică, iar data instaurării lui nu este decît o chestiune de forță. A crea, prin organizare și muncă educativă, proletariatului această forță este acum, mai mult ca oricînd, principala sarcină a social-democrației. Nu există ființe mai ciudate decît acei socialiști care cred că, paralel cu aceasta, mai trebuie să se îngrijească și de dezvoltarea continuă a forțelor capitalismului" (p. 37).

## ENGELS. O SCRISOARE DIN 12 SEPTEMBRIE 1882 *

### *O scrisoare a lui Friedrich Engels* (12. IX. 1882)

[„Se împlinește un sfert de veac (1907 — 1882 = 25) de cînd în Germania a început mișcarea pentru colonii. Ocupîndu-mă cu studiul acestei probleme, l-am întrebat odată pe Friedrich Engels ce atitudine au muncitorii englezi față de coloniile lor".] **

La această întrebare, ***Engels*** *mi*-a răspuns, la *12 septembrie 1882*, următoarele:

„Mă întrebați ce gîndesc muncitorii englezi despre politica colonială? Ei bine, exact ce gîndesc despre politică în general. Aici nu există un partid muncitoresc, există numai conservatori și radical-liberali, iar MUNCITORII PROFITĂ LINIȘTIȚI, ÎMPREUNĂ CU EI, DE MONOPOLUL COLONIAL AL ANGLIEI ȘI DE MONOPOLUL EI PE PIAȚA MONDIALĂ***. După pă-

* Scrisoarea lui Engels (cu un cuvînt introductiv și o încheiere a lui Kautsky) a fost publicată la sfîrșitul broșurii lui Kautsky (vezi mai sus), sub formă de anexă. — *Nota red.*

** Acest alineat, care reprezintă introducerea lui Kautsky la scrisoarea lui Engels, a fost șters de V. I. Lenin. — *Nota red.*

*** Vezi *V. I. Lenin.* Opere complete, vol. 27, București, Editura politică, 1964, ed. a doua, p. 411 — 412. — *Nota red.*

www.dacoromanica.ro

rerea mea, coloniile propriu-zise, adică teritoriile locuite de populație de origine europeană, cum sînt Canada, Colonia Capului, Australia, ***vor deveni independente;*** dimpotrivă, teritoriile cu populație indigenă stăpînite de străini, ca India, Algeria, posesiunile olandeze, portugheze și spaniole, vor trebui să fie preluate pentru un timp de proletariat și ***îndrumate*** cît mai repede ***spre independența*** lor. În ce mod anume se va desfășura acest proces, e greu de spus. ***India va face, poate,*** *o revoluție, ceea ce e chiar probabil*, și, întrucît proletariatul care se eliberează *nu* poate să poarte *războaie coloniale*, el va trebui *să se împace cu această situație*; aceasta înseamnă, firește, că nu vor putea fi evitate tot felul de distrugeri. Ele sînt însă inerente oricărei revoluții. Evenimente asemănătoare se pot produce și în alte părți, de pildă în Algeria și în Egipt, ceea ce *pentru noi* * ar fi, desigur, cît se poate de binevenit. *Vom avea destule de făcut acasă la noi.* Din momentul în care Europa și ***America de Nord*** vor fi reorganizate, ele vor constitui o forță atît de colosală și un ***exemplu*** atît de convingător, încît țările semicivilizate vor porni singure pe drumul deschis de noi; *înseși necesitățile economice le vor determina* să procedeze astfel. În privința fazelor politice și sociale prin care vor trebui să treacă aceste țări pînă să ajungă și ele la organizarea socialistă, cred că nu putem face astăzi decît ipoteze lipsite de valoare. Un singur lucru este neîndoielnic: *proletariatul victorios nu va putea fericí cu de-a sila nici un popor străin fără a-și submina prin aceasta propria sa victorie* *. Aceasta, firește, *nu exclude nicidecum feluríte războaie de apărare* **.

N.B.

N.B.

---

* Subliniat în broșura lui Kautsky. — *Nota red.*

** Vezi *V. I. Lenin.* Opere complete, vol. 30, București, Editura politică, 1964, ed. a doua, p. 50—51. — *Nota red.*

www.dacoromanica.ro

Evenimentele din Egipt au fost puse la cale de diplomația rusă. Gladstone e lăsat să ia Egiptul (pe care este încă departe de a-l avea în mîinile lui, și, chiar dacă l-ar avea, încă nu înseamnă că-l va putea păstra) pentru ca Rusia să poată pune stăpînire pe Armenia, ceea ce, după părerea lui Gladstone, ar constitui eliberarea a încă unei țări creștine de sub jugul mahomedan. *Restul, în toată această afacere, nu-i decît aparență, farsă și pretext* *. Dacă planul va reuși sau nu, vom vedea în curînd" [103].

„Sfîrșitul scrisorii se referă la ocuparea Egiptului de către englezi după răscoala egiptenilor sub conducerea lui Arabi-pașa. De curînd a fost publicată în această chestiune o scrisoare a lui Engels din 9 august 1882, în care arată că mișcarea națională din Egipt nu trebuie judecată numai prin prisma sentimentelor. De aici s-a tras concluzia că Engels ar fi întîmpinat cu deosebită simpatie anexarea Egiptului de către englezi. Acum vedem cît de puțin corespunde realității o asemenea concluzie" ** (p. 79-80).

## QUADFLIEG. „POLITICA DE EXPANSIUNE A RUSIEI DIN 1774 PÎNĂ ÎN 1914"

„*Politica de expansiune a Rusiei din 1774 pînă în 1914*" de dr. Franz *Quadflieg*. Berlin, 1914.

„Între timp, prin tratatul cu privire la Kuweit, Armenia și Asia Mică au devenit arena de manifestare a contradicțiilor dintre Anglia și Rusia în problema turcă, Rusia desfășoară o activitate secretă în Armenia, Franța rîvnește să pună stăpînire pe Siria, iar Germania vrea să aibă în posesiunea ei o regiune lîngă Eufrat. Și astfel, cu mici intermitențe, problema turcă va mai frămînta, poate, Europa încă timp de un secol, iar diplomația rusă trebuie să-și îndrepte atenția mai mult spre problema Asiei de sud. Față de politica de uriașă expansiune a Rusiei în Asia se va mai spune că viitorul ei se află pe mări, că fără o flotă puternică și liberă în mișcările ei nu poate exista o Asie rusească; trecerea prin Marea de Marmara prezintă însă pentru politica navală a Rusiei o importanță cu atît mai mare, cu cît în 1905 ea și-a pierdut din nou poziția ei favorabilă în Asia de răsărit" (p. 96).

* Subliniat în broșura lui Kautsky. — *Nota red.*
** Acest alineat reprezintă încheierea lui Kautsky la scrisoarea lui Engels. — *Nota red.*

www.dacoromanica.ro

„Şi după tratatul de la 7 august 1907 cu privire la împărţirea sferelor de influenţă, proiectele sus-menţionate mai puteau fi înfăptuite fără o încălcare a drepturilor prevăzute în tratat. Acest tratat din 1907 împarte Persia în trei părţi: o sferă de influenţă rusă şi una engleză şi o zonă comună pentru ambele puteri. Guvernele Angliei şi Rusiei se obligă să nu obţină în respectivele sfere de influenţă concesiuni cu caracter politic sau comercial şi să nu ajute pe supuşii lor sau pe supuşii unor terţe state să obţină asemenea concesiuni. Întreg nordul Persiei, adică partea situată la nord de linia Basre — Şirin — Ispahan — Iezd — Kah pînă la punctul de intersecţie al graniţelor afgană, persană şi rusă, este rezervat Rusiei, în timp ce Anglia îşi va exercita influenţa asupra părţii răsăritene, adică la sud-est de linia Bender-Abbas — Kerman — Birgend — Gazik“ (p. 134).

„Actul final al politicii anglo-ruse îl constituie acordul anglo-turc încheiat în 1913, la Londra, de Hacki-paşa, acord asupra căruia vom mai reveni cînd ne vom ocupa de politica Rusiei în Asia Mică. Prin acest acord, Anglia a căpătat ultima porţiune din calea ferată Berlin — Bagdad — porţiunea Basra — Bagdad —, adică încă o parte din linia Cipru — India. Totodată, Turcia renunţă la sultanatul Kuweit, care, ce-i drept, s-a aflat întotdeauna numai într-o slabă dependenţă de Turcia, iar acum urmează să devină un stat vasal al Angliei. În felul acesta, întreaga coastă de sud-vest a Golfului Persic, de la gurile Eufratului şi pînă la strîmtoarea Ormuz, devine engleză“ (p. 135).

„Succesele politicii ruse în Persia rămîn în urma celor ale politicii engleze, deoarece Anglia poate ameninţa Persia dinspre mare“ (p. 136).

„În ultima vreme, Rusia a revenit la vechea ei politică a organizării de răscoale, adică foloseşte din nou pe armenii ei ca agenţi pentru instigarea de răscoale în ţinuturile turceşti; după cum e şi firesc, deocamdată nu se poate spune mare lucru în această privinţă. Anglia, dimpotrivă, a profitat de tulburările balcanice din 1913 pentru a introduce reforme pe cale paşnică, astfel încît Rusia să nu aibă motive de intervenţie, iar dacă o asemenea intervenţie ar fi necesară, ar fi indicat s-o facă Anglia,

www.dacoromanica.ro

deoarece ei i-a promis Turcia că va introduce reforme. Prin tratatul cu privire la Kuweit, Anglia garantează sultanului, pe o perioadă de 40 de ani, posesiunile turcești din Asia, adică obține dreptul ca, în cazul unor încercări de cucerire din partea Rusiei, să acționeze din nou în calitate de apărătoare a Turciei și să-i ia din nou Rusiei eventualele ei achiziții. În schimb, Turcia promite să înfăptuiască reforme în Armenia, Anatolia și, în general, în regiunile din Asia Mică, care, în parte, sînt populate de creștini" (p. 146—147).

„«Potrivit informațiilor de mai sus, Anglia a garantat pe timp de 40 de ani integritatea Turciei de astăzi, lucru care în momentul de față prezintă importanță în ceea ce privește Rusia, care desfășoară o activitate de subminare în Armenia», scria Rohrbach" * (p. 147).

„Această creare a unei rețele de căi de comunicație, alcătuită din căi ferate, căi de navigație și șosele strategice, arată că Rusia nu consideră rezolvată problema Asiei de sud. Dimpotrivă, această construcție sistematică denotă că, la momentul potrivit, armele urmează să hotărască cine va fi singurul stăpîn în Asia de sud" (p. 171).

„Încă din 1903, prințul Ito s-a pronunțat în favoarea unei alianțe ruso-japoneze, întrucît o asemenea unire ar fi simplificat împărțirea Imperiului chinez și, în același timp, fiecare din participanți ar putea fi satisfăcut în suficientă măsură" (p. 173).

„Tratatul de la 17/30 iulie 1907 dintre Rusia și Japonia ne arată noua orientare a politicii ruse și a celei japoneze. În felul acesta, Anglia s-a pomenit izolată, alianța anglo-japoneză pierzîndu-și mult din valoarea ei" (p. 173—174).

„Curînd după înțelegerea ruso-japoneză, Anglia a încheiat, la 7 august 1907, cu Rusia o convenție în virtutea căreia Rusia renunță deocamdată la o nouă pătrundere în Afganistan" (p. 174).

„Politica de apropiere ruso-japoneză și-a găsit continuarea în tratatul de la 4 iulie 1910, care seamănă foarte mult cu o alianță defensivă" (p. 219).

* „Münchner Neueste Nachrichten" nr. 280 din 4 aprilie 1913. — *Nota red*



www.dacoromanica.ro

„Acest tratat a fost extins prin acordul adițional de la 7 mai 1911. Cele două state se obligă să respecte reciproc sferele de interese respective din Manciuria și să respingă orice amestec străin. În schimb, Japonia dă Rusiei mînă liberă în Mongolia“ (p. 220).

„Pe vremea aceea, Rusia a început însă să pună problema Mongoliei, pentru care, prin tratatul de la 7.V.1911, obținuse consimțămîntul japonezilor. Sprijinindu-se pe revoluție și pe faptul că politica chineză de colonizare, în cadrul căreia coloniștii pașnici erau urmați de detașamente militare, însemna o încălcare a acordurilor existente între manciurieni și triburile halha, prinții mongoli au proclamat independența regiunii lor. Rusia s-a grăbit să recunoască independența Mongoliei, deși nu a contribuit cu nimic la înfăptuirea ei“ (p. 220—221).

„Cu toate că, în felul acesta, China și-a păstrat un simulacru de suzeranitate asupra Mongoliei, ziarele ruse nu greșesc chiar atît de mult cînd susțin că Rusia a pus Mongolia sub protectoratul său. Aici s-a ajuns la rezultate asemănătoare cu cele obținute de diplomația rusă înainte de 1904 în Coreea. De data asta, Rusia, avînd consimțămîntul Japoniei, poate să fie mai norocoasă decît atunci cînd fusese nevoită să lupte împotriva opoziției aceleiași puteri“ (p. 221).

„Se pune însă întrebarea dacă China se poate reorganiza. China reprezintă o masă compactă de 300 de milioane de oameni, care-și iubesc patria și sînt foarte revoltați de felul cum este tratată țara lor de către străini. Între timp a început în 1911 revoluția, care s-a terminat prin înlăturarea dinastiei manciuriene. În felul acesta, China și-a rezolvat prima ei problemă, răsturnarea dominației străine, lucru pe care a încercat să-l facă atît de des, dar fără să reușească. Va deveni oare Iuan Și-kai sau altcineva reformatorul Chinei? Odată trezită, China va fi un adversar mai de temut al politicii ruse de expansiune decît Japonia, și prințul Uhtomski a avut dreptate cînd a spus: «China va renaște însă prin propriile ei forțe, cum s-a mai întîmplat de atîtea ori în decursul istoriei sale multimilenare; această renaștere va fi mai înceată, dar, poate, mai temeinică decît a Japoniei, și atunci problema nu se va mai pune: Rusia sau Japonia, ci Rusia sau China»“ (p. 222).

www.dacoromanica.ro

„Principiul după care s-a călăuzit politica rusă în Balcani în secolul al XIX-lea a fost pretenția de a stăpîni regiunile turcești, fie incluzîndu-le oficial în Imperiul rus, fie dobîndind un dominium — recunoscut de dreptul internațional — asupra Turciei ca atare sau asupra unei federații a statelor balcanice care ar lua naștere din Imperiul turc. Acest dominium ar fi putut fi transformat mai tîrziu într-o putere cu ființă de stat proprie.

Oricît de deosebite vor fi fost, în diferite perioade, țelurile finale urmărite de Rusia în Asia centrală și în Asia de sud, inclusiv în Asia Mică, ele pot fi, totuși, reduse la o singură formulă. Țelul ei final constă în a subordona mai întîi influenței rusești totalitatea statelor de aici — Armenia cu Turcia, Persia, Afganistanul și micile state învecinate cu ele — și a le impune apoi protectoratul rus, pentru a le include, pînă la urmă, în imperiul ei“ (p. 227—228).

„Un timp oarecare, Rusia a renunțat la Coreea și la o parte din Manciuria, dar s-a apropiat de japonezi pentru a putea anexa cu atît mai sigur la Imperiul rus Mongolia și Manciuria de nord. În prezent, prin folosirea abilă a relațiilor politice și sociale speciale care au existat întotdeauna între Mongolia și statul suzeran, China, această politică pare să ducă, cu asentimentul guvernului japonez, la realizarea scopului urmărit. De aici reiese că și în Asia de răsărit se urmărea în mod consecvent — după un plan bine gîndit, care, în funcție de împrejurări, se modifică, dar rămînînd însă neschimbat în părțile sale esențiale — o expansiune avînd drept scop stăpînirea directă a imensului teritoriu ce se întinde pînă la zidul chinezesc, pentru a obține supremația în Asia de răsărit.

Este deci justificat să admitem ca o concluzie finală că în secolul al XIX-lea ideea de căpetenie a politicii rusești a fost crearea unui imperiu mondial. prin care trebuie să înțelegem un stat ale cărui granițe definitive nu sînt stabilite potrivit criteriilor care sînt de obicei hotărîtoare pentru constituirea statelor. Granițele spre care se tinde nu coincid cu granițele unei naționalități, unei limbi comune sau unei rase și, cu atît mai mult, unui sistem religios; ele nu sînt determinate de configurația teritoriului și nu coincid deci pretutindeni cu granițele firești, stabilite de natură“ (p. 230—231).



www.dacoromanica.ro

„«Puterile mondiale — spune Sering — au monopolizat întotdeauna pămîntul, izvorul tuturor bogățiilor materiale». Imperiile mondiale moderne — Rusia, Anglia și America — merg mai departe. Ele și-au extins imperiile lor sau vor să le extindă asupra tuturor zonelor, nu în accepția literală a cuvîntului, dar în așa fel încît tot ce poate da pămîntul să poată fi obținut înăuntrul granițelor imperiului respectiv. Anglia a și ajuns în această situație. Ea cuprinde un sfert din suprafața locuită a globului, și nu există nimic, după cum a declarat plin de mîndrie Chamberlain la conferința primilor miniștri ai coloniilor, ce n-ar putea fi produs în vreun loc al vastului imperiu. Dacă vor reuși să-și înfăptuiască planurile lor de creare a unor imperii mondiale, Rusia și America vor cuprinde alte două pătrimi ale globului și se vor găsi într-o situație tot atît de favorabilă ca și Imperiul britanic" (p. 234).

„Cealaltă cale, care se referă în special la Germania, e caracterizată de Schmoller în felul următor: «Noi nu vrem să ducem și nu vom duce o politică șovină de putere mondială. Nu vrem și nu vom merge pe calea planurilor de dezvoltare nemărginită a flotei și a puterii maritime, dar vrem să extindem comerțul și industria noastră în așa măsură, încît să putem trăi și să asigurăm existența unei populații în continuă creștere; vrem să ne apărăm coloniile și, pe cît se poate, să dobîndim pe undeva o colonie agrară germană; vrem să ne opunem pretutindeni mercantilismului excesiv, prădalnic și unei asemenea împărțiri a lumii între cele trei puteri mondiale — Anglia, Rusia și America de Nord —, care ar dori să înlăture toate celelalte state și totodată să distrugă comerțul lor». Dar pe această din urmă cale nu mai pot merge azi cu sorți de izbîndă decît cîteva mari puteri" (p. 237).

„*Anglia este întotdeauna prietena statului mai slab* *, pentru a reduce statul mai puternic la o treaptă care să nu mai prezinte pericol pentru ea. Ea s-a aliat mai întîi cu Olanda pentru a zdrobi puterea spaniolilor, apoi cu Franța pentru a pune capăt codominației Țărilor de Jos pe mare, apoi l-a sprijinit pe Frederic cel

* Subliniat de Quadflieg. — *Nota red.*

www.dacoromanica.ro

Mare pentru a putea fărîmița mai bine imperiul colonial al Franței și, tot astfel, a intrat în cîrdășie cu Japonia pentru a se opune creșterii amenințătoare a puterii rușilor în apele Asiei de răsărit; tot astfel este azi prietena Franței sau a Rusiei pentru a putea nimici puternica poziție pe care o deține Germania pe mare; tot așa va deveni aliata Germaniei de îndată ce nu va mai avea de ce să se teamă de flota acesteia — fie pentru că această flotă va fi fost nimicită, fie pentru că Germania va renunța de bunăvoie la rivalitate. Și atunci s-ar putea ca adversarul următor al Angliei să fie imperiul țarist“ (p. 246).

Tabelul de mai jos ilustrează dezvoltarea căilor ferate ruse (p. 239):

| | Lungimea totală | Regiunile din Asia centrală | Siberia și Mancinria |
|---|---|---|---|
| 1858 | 1 165 km | ..... km | ..... km |
| 1878 | 22 910 „ | ..... „ | ..... „ |
| 1890 | 32 390 „ | 1 433 „ | ..... „ |
| 1908 | 73 699 „ | 4 519 „ | 10 337 „ |
| 1909 | 76 284 „ | 6 544 „ | 10 337 „ |

„Statele centrale ale Europei: Germania, Austro-Ungaria și Italia s-au aliat împotriva tendințelor agresive ale politicii ruse și franceze. Această alianță s-a menținut vreme îndelungată pentru că între cei trei membri ai ei nu se pot ivi decît divergențe neînsemnate — asemenea divergențe neexistînd decît între Austria și Italia, fiindcă Austria mai are la granița cu Italia o populație care vorbește limba italiană, și această contradicție este agravată de uneltirile iredentiștilor italieni în Triest și în Tirolul italian; așa că nu este de loc exclus ca această alianță internațională extrem de șubredă să se transforme într-una mai trainică. Aici avem deci un început de asociere a statelor europene. Trei mari state din Europa străine de orice intenții agresive s-au unit pentru a se opune ofensivei slavilor, sau, mai precis, expansiunii Rusiei și a micilor state slave din Peninsula Balcanică, conduse de guvernul rus“ (p. 248—249).

www.dacoromanica.ro

„Unitatea statelor continentale europene, atît de necesară în fața puterilor mondiale Anglia și Rusia — cărora li se adaugă, ca a treia putere, și Uniunea nord-americană cu tendințele ei panamericane, care, după depeșa lui Monroe, au făcut un mare pas înainte —, este, din această cauză, zădărnicită. Cît timp statele europene rămîn dezbinate, cele trei puteri sus-menționate pot continua să-și împartă restul lumii. În timpul luptei care s-a dat între englezi și ruși în Asia a ieșit la iveală că aproape numai aceste două puteri contau și că celelalte state europene nu au avut decît un rol cu totul secundar. După cum am arătat mai sus, în tot cursul secolului și la intervale mici, Rusia și-a mărit imperiul cînd într-o parte, cînd în alta; de asemenea n-a trecut nici un deceniu fără ca Anglia, începînd cu ocuparea Maltei în 1800 și terminînd cu cucerirea republicilor bure în 1900, să nu-și fi extins uriașul său imperiu. Dacă Rusia și Anglia împărțeau între ele lumea extraeuropeană, nord-americanii și-au rezervat în mod special ca obiect de cucerire întregul continent american. În felul acesta, politica rusă de cuceriri nu apare decît ca o replică dată imperialismului britanic și panamericanismului nord-american; cu toate deosebirile care par să existe între scopurile lor speciale, ele au același țel final: crearea unui stat mondial de sine stătător, despărțit de lumea exterioară printr-un înalt zid vamal. În secolul al XIX-lea a început mișcarea pentru crearea unor puteri mondiale, iar pentru secolul al XX-lea această mișcare va deveni trăsătura principală a politicii externe a statelor; această tendință se va manifesta prin expansiunea celor mai mari state și prin asocierea celor mai mici, precum și a puterilor care vor intra în scenă prea tîrziu, adică printr-o asociere a statelor europene, cu excepția Angliei și a Rusiei. Se vor confirma cele spuse de Chamberlain în discursul rostit de el la Johannesburg în ziua de 17 ianuarie 1903: «Timpul micilor regate și al micilor rivalități a trecut; viitorul aparține marilor puteri»“ (p. 254—255).

www.dacoromanica.ro

# CAIETUL „EGELHAAF“

## EGELHAAF. „ISTORIA CONTEMPORANĂ“[104]

**Gottlob Egelhaaf.** „*Istoria contemporană* de la pacea de la Frankfurt pînă în zilele noastre“. Ediția a 4-a. Stuttgart. *1913*.

Prefață, XI. 1912

Autorul e un nemernic, un bismarckian. Cartea este însă foarte folositoare, ca o culegere de fapte și ca o carte de consultat. Simpla culegere de materiale oferă un tablou al *imperialismului* și *al mișcărilor democratice*, ca principale trăsături distinctive ale *epocii*. (N.B. Ceea ce este extrem de important pentru înțelegerea „epocii“!!) Despre socialism găsim în ea extrem de puține lucruri din cauza reacționarismului obtuz al autorului.

Autorul are o *serie* de lucrări istorice, printre altele, despre Wilhelm I și despre *Bismarck*, o carte voluminoasă; apoi „**Studii de istorie**“ — în trei părți, epoca antică, evul mediu, epoca modernă, 1905—1909 (au apărut la Leipzig), și „Cronici politice anuale“, 1908 etc. pînă în 1912. N.B. N.B.

Este cît se poate de caracteristic faptul că idiotul de autor, care înșiră cu o scrupulozitate pedantă tot felul de date și informații despre fiecare prințișor, despre rubedeniile prințișorilor, despre avorturile reginei Olandei (sic! p. **440**) etc., nu spune nimic despre răscoalele țăranilor din România din 1907 (*)!!

(*) În treacăt fie spus, în „*Europäischer Geschichtskalender*“ pe 1907 găsim despre această răscoală *numai* știri din sursă guvernamentală (p. 340), în care se spune

www.dacoromanica.ro

că marinarii ruși de pe „Potemkin“ erau „un primejdios element de tulburări“ (sic!!)...

„Tabelul cronologic“ care figurează ca anexă la această carte este stupid întocmit: o înșiruire de date seacă, goală, *nesistematizată*.

De remarcat, în primul rînd, următoarele (în afara sistemului general):

p. 5: Cum au folosit germanii cele 5 miliarde de franci provenite din contribuția plătită de francezi (1871): 120 de milioane „fond de război“

sic! *recompense bănești generalilor* etc.! — 12 milioane — „pentru recompense bănești (dotații) acordate unui număr de 28 de generali cu merite deosebite și lui Delbrück, președintele cancelariei cancelarului imperial“.

350 de milioane pentru fortărețe și cazărmi...

război civilizat și *jaf* — 17 milioane — „armatorilor care au avut de suferit pierderi de pe urma războiului“ etc.

p. 7... „La alegerile pentru Reichstag din 1874“ (în Alsacia și Lorena) au fost aleși 10 ultramontani și 5 adversari ai anexiunii, care la 18 februarie au încercat post-festum să treacă prin Reichstag un proiect de lege pentru organizarea unui plebiscit care să hotărască în privința apartenenței populației la Franța sau la Germania; acest proiect a fost însă respins, fără dezbateri, cu majoritate de voturi contra față de *2 3* pentru“.

N.B. !! !! în problema autodeterminării

((Ar fi interesant de știut cine erau acești *2 3*? În urma alegerilor de la 10. I.1874, au intrat în Reichstag 15 „alsacieni-autonomiști“ + 9 social-democrați. 15 + 9 = 24?? (au fost : 1 danez, 14 polonezi și 4 welfi). *Pentru* au votat, probabil, alsacienii + social-democrații. De verificat! unde? la Bebel?))

Răscoala triburilor Herero (Africa de sud-vest) — 1904 — XII.1905. Cîntecul lor: „Cui

www.dacoromanica.ro

îi aparține pămîntul Herero?“ și refrenul: „Nouă ne aparține pămîntul Herero“. Trupele germane se ridicau la 17 000 de oameni (p. 298—9). Cei din triburile Herero au fost, în majoritatea lor, *exterminați*“ (sic!), ceea ce a însemnat „o mare pagubă atît pentru ei, cît și pentru noi“ (299), fiindcă se simte lipsă de „mînă de lucru“ (!!)...

în legătură cu *rezultatele războaielor coloniale:*

„Că țara nu este totuși lipsită de valoare și de un anumit farmec o dovedește însuși faptul că, după un raport oficial din octombrie 1906, *591 de soldați* din armata colonială au hotărît să nu se mai întoarcă în Germania, ci să rămînă acolo ca țărani și crescători de vite. În lunile următoare, acest număr a crescut și mai mult, și, cum noul Reichstag a votat, la 10.V.1907, suma de *5 milioane* de mărci ca despăgubire acordată fermierilor pentru pierderile suferite în timpul războiului, se putea începe refacerea a ceea ce fusese distrus“ (299).

(să jefuiască pămînturile și să devină moșieri!)

Răscoala *hotentoților* (tot în Africa de sud-vest) din IX.1904 pînă în 1907. Unele bande de-ale lor au operat pînă la sfîrșitul lunii decembrie 1908; ele „au făcut ca autoritățile germane și cele engleze să ia din nou măsuri comune de pedepsire“ (300).

în 1908, englezii a fost *împreună* cu germanii în războiul colonial!!

Ura Republicii franceze față de Italia (printre altele, din pricina papei) (și tot cu titlu de exemplu): „în *august 1893*, la *Aigues-Mortes*, muncitorii italieni au mîncat o bătaie soră cu moartea de la concurenții lor francezi“ (345).

(muncitori din diferite țări)

*Reformele electorale în Anglia:*

| Numărul alegătorilor, în milioane | |
|---|---|
| | $0.4$ |
| | $0.8$ |

..1-a, în *1832* (desființarea „tîrgușoarelor putrede“. Censul. Creșterea numărului alegătorilor de la aproximativ 400 000 la 800 000).

Reformele electorale în Anglia

www.dacoromanica.ro

| | | |
|---|---|---|
| | 1.5 | ..a 2-a, în *1867* (numărul alegătorilor crește de la 1 056 000 la 1 500 000. Proprietarii și chiriașii). |
| | 4 | ..a 3-a, în *1884* (numărul alegătorilor sporește cu 75%). De la 1½ la *4* milioane. Censul — un an de domiciliu în localitate. Sînt excluși servitorii, chiriașii de odăi mobilate și alții. „Astfel a reieșit că în 1912, din cei vreo 6 000 000 de bărbați maturi din Anglia, circa 2 000 000 nu aveau încă drept de vot" (368). |
| | 6.5 | ..a 4-a, în *1912* (pentru toți bărbații trecuți de *21 de ani*, fără deosebirile specificate mai înainte; censul — domiciliu în localitate de *o jumătate de an* (p. 377) (cf. „Europäischer Geschichtskalender" de Schulthess)) (depusă la 17.VI.1912 adoptată la 12.VII.1912 urmează să intre în vigoare la 1.VI.1914) ((1832—1912, adică 80 de ani!)) |

fapte penale!! Un „amănunt": Eduard al VII-lea (1841—1910) „nu se mai sătura în tinerețe de excese, adesea condamnabile, (sic!!) și de sport" (425).

o perlă!! Expediția (din anii 1900—1901) (a trupelor aliate ale *Rusiei*, *Japoniei*, *Germaniei*, *Franței*, *Angliei* și *Statelor Unite*) împotriva răscoalei boxerilor din China a fost apreciată de generalul francez *Frey* în felul următor:

„Statele Unite aceasta expediție „*a dus la înfăptuirea, pentru prima oară, a*

www.dacoromanica.ro

*visului* unor oameni politici *idealiști*— *Statele Unite ale lumii civilizate*“ (469)... ((Scrisorile social-democraților—„scrisori mîrșave“ — sînt, spune autorul, o minciună sau un fals! (467) Cum să nu!))

ale lumii civilizate“ (!!!)

---

Cînd la cea de-*a 2-a* Conferință de la Haga (care s-a deschis la 15.VI.1907) s-a prezentat un prinț coreean (Iu-Iong) cu o plîngere împotriva japonezilor și cu declarația de independență a Coreii, japonezii l-au alungat pe împăratul acestei țări, au așezat pe tron pe fiul lui și au încheiat cu el, la 24.VII.1907, un „tratat“ în care se prevedea că toate relațiile diplomatice se vor ține prin intermediul ambasadorului japonez de la Seul.

de la Haga și Coreea!!!!

---

În legătură cu înfrîngerea revizioniștilor la Congresul de la Nürnberg (1908) (care, cu 258 de voturi contra și 119 pentru, s-a pronunțat *împotriva* votării bugetelor), autorul, Egelhaaf, observă:

„De altfel, *revizioniștii* se deosebesc de social-democrații radicali nu prin scopul lor final — socializarea tuturor relațiilor —, ci doar prin tactica lor precaută, prin care urmăresc să nu sperie masele burgheze și, pe cît se poate, să meargă împreună cu burghezii de stînga, și, cum ei au o atitudine moderată, *sînt, în fond, mai periculoși decît «sălbaticii» din extrema stîngă*“ (523).

N.B.

aprecierea făcută de un burghez: revizioniștii „sînt mai periculoși decît social-democrații radicali“

N.B.

*Bismarck* era pentru republică în Franța, întrucît urmărea s-o *separe* (N.B.) de Rusia monarhistă, și ambasadorul, contele Harry *Arnim*, care „acționa“ la Paris *în favoarea* refacerii monarhiei, a fost *rechemat* în 1874 (III.1874) și condamnat în 1875 la 5 ani muncă silnică pentru că a dat publicității un document de stat cu caracter secret (!) (a fugit la Nisa) (p. 93).

Bismarck *pentru* republică în Franța

www.dacoromanica.ro

Irlanda: În decembrie 1796, generalul *Hoche* a apărut cu o armată de 20 000 de oameni în fața insulei, și numai furtunile au împiedicat debarcarea (p. 380). (Revoluția franceză a provocat o mișcare în Irlanda.) || N.B.!!

nu-i rău! („alianță“ — și „vînzare“) || Statele Unite: în 1775—83, război de eliberare „cu ajutorul Franței și al Spaniei“. În 1819, „Spania a vîndut Statelor Unite cu 5 milioane de dolari... Peninsula Florida care îi aparținea“ (p. 453).

Cuprinde citate din lucrarea: *Gilbert*. „Războiul din Africa de sud“, Paris, 1902.

## PRINCIPALELE CRIZE ÎN POLITICA INTERNAȚIONALĂ A MARILOR PUTERI DUPĂ 1870—1871

Pregătirea războiului din 1914—6 („jaloane“)

(Principalele) Crize în politica internațională a marilor puteri după 1870—1871:

879: Alianța dintre Germania și Austria

1877—1878: (Eliberarea statelor naționale din Balcani.) Jefuirea („împărțirea“) *Turciei* (*Rusia* + Anglia + Austria).

891: Alianța dintre Rusia și Franța

1885: Rusia la un pas de război cu Anglia. Jefuirea („împărțirea“) *Asiei centrale* (*Rusia* și Anglia).

1895: (Războiul chino-japonez.) Jefuirea („împărțirea“) *Chinei* (Japonia + + *Rusia* + Anglia + Germania + + Franța.)

1898: Anglia la un pas de război cu Franța (Fachoda). Este jefuită („împărțită“) *Africa*.

1904/5: (Războiul ruso-japonez.) Jefuirea („împărțirea“) *Chinei* și *Coreii* (*Rusia* și Japonia).

1907: Alianța dintre Rusia și Anglia

1905: Germania la un pas de război cu Franța și Anglia. Jefuirea („împărțirea“) *Marocului*.

www.dacoromanica.ro

| | |
|---|---|
| 1911: | Germania la un pas de război cu Franța și Anglia. Este jefuit („împărțit") *Marocul. Se schimbă* Marocul pe Congo. |

N.B.: Acordul secret încheiat la 15.I.1877 între Rusia și Austria cu privire la „împărțirea" Turciei...

N.B.: *1876:* Alexandru al II-lea îl întreabă pe Bismarck dacă Germania va rămîne neutră într-un război dintre Rusia și Austria [Egelhaaf, p. 128]

10.I.1891: Anglia prezintă un ultimatum Portugaliei: este jefuită („împărțită") Africa.

1889: Jefuirea Insulelor Samoa (în comun de către Anglia, Germania și Statele Unite).

1898: Războiul americano-spaniol. (Jefuirea Cubei și a Filipinelor.)

1898: Anglia duce tratative cu Germania în vederea unei alianțe îndreptate împotriva Rusiei. (Nu au căzut la învoială!)

X.1898: Acord între Anglia și Germania: împart coloniile Portugaliei („pentru cazul" cînd ea se va dovedi insolvabilă)...

1899: „Fricțiuni" între Germania, Anglia și Statele Unite din cauza Insulelor Samoa. Amenințări cu războiul. Conflict. Acord cu privire la „împărțirea" acestor insule: 14.XI.1899.

1900: Toate împreună — Germania + Rusia + Statele Unite + + Japonia + Anglia + Franța — sugrumă China.

1903: Venezuela este constrînsă (prin bombardament) să-și achite datoriile către Germania + Anglia + Italia.

1904: Acord între Anglia și Franța (8.IV): împărțirea Africii (se pregătesc de un război cu Germania).

1907: Acord între Rusia și Anglia (31.VIII): împart Persia, Afganistanul, Tibetul (se pregătesc pentru un război cu Germania).

1908: Acord între Japonia și Statele Unite (28.XI) cu privire la garantarea „posesiunilor" ambelor puteri în Oceanul Pacific.

VII.1910: Rusia și Japonia încheie un acord: „schimbă" Coreea cu Mongolia!

1911: Acord între Rusia și Germania (19.VIII): tot un fel de „reasigurare" (Bagdadul pentru Persia).

1911: Acord între Anglia și Japonia (Anglia rămîne neutră în cazul unui război între Japonia și Statele Unite)... (vezi Franke în culegerea „Germania și războiul mondial").

17.IX.1914: „Tratat" între Rusia și Mongolia „independentă". (Jefuirea Mongoliei.)

www.dacoromanica.ro

## ÎNCERCARE DE A GRUPA PRINCIPALELE DATE DIN ISTORIA UNIVERSALĂ DE DUPĂ 1870. ((EGELHAAF ŞI ALTE IZVOARE))

| | A | B | C | D | E | F | G | H | I | K |
|---|---|---|---|---|---|---|---|---|---|---|
| | Războaie | Diplomaţie | Politică colonială | Politică economică (trusturi etc.; convenţii vamale etc.; mari concesiuni...) | Mişcare muncitorească şi partide socialiste | Mişcări revoluţionare (cu caracter neproletar) | Mişcări naţionale şi problema naţională | Reforme democratice | Reforme sociale | Fapte diverse şi observaţii |
| 1870 | Războiul franco-prusian (70-71). | | (1866–7: Rusia pune stăpînire pe Cocanda). | | | 1868–1871: Japonia. (Revoluţia şi transformările care au avut loc.) | (1867: Acord între Ungaria şi Austria). | 61–72: Reforma ţărănească şi reformele burghezo-democratice. *Rusia.* | | 20. IX. 70: Italia pune stăpînire pe Roma. |
| | | | 1868: Rusia pune stăpînire pe Buhara. | | | | | | | |
| | | „Alianţa celor trei împăraţi" (71). | | | Comuna din Paris (71). | | | 71: Început de „Kulturkampf" în Germania (71–78). | | |
| | | 72: Întîlnirea celor trei împăraţi la Berlin. | | | 71–75: Procesele comunarzilor. | | | 71–79: Lupta cu regaliştii şi cu clericalii în Franţa (75: victoria republicii). | | |
| | | | 1873: Rusia pune stăpînire pe Hiva. | 73: Valuta aur în Germania. | | 73: Republică în Spania. Intervenţia lui Werner, ofiţer de marină german 1. VIII. 1873. | | 2.IV.73: Reforma electorală în Austria (4 curii). | | |
| –1875 | | 1875: Conflict între Germania şi Franţa. Intervenţia lui Alexandru al II-lea. | | XI. 75: Anglia cumpără acţiunile Suezului. | 75: Congresul social-democrat de la Gotha. Unificarea. | 74: Alfons al XII-lea în Spania, şi 74–6: Războiul carlist. | 75: Răscoală în Bosnia şi Herţegovina. | 75: Căsătoria civilă în Germania. | | |
| 1876 | | 76: Tratative între Rusia şi Germania în legătură cu un război al Rusiei împotriva Austriei. | | | | | 76: Răscoală în Bulgaria. | III. 76: Cabinet de stînga în Italia (Depretis) pînă în 91. | | |
| | 77: Războiul ruso-turc. | 15.I.77: Acord între Rusia şi Austria (cu privire la împărţirea Turciei). | 77: Anglia pune stăpînire pe Transvaal. | | | | 77: Războiul ruso-turc. | 1877: Legea învăţămîntului general (Italia). | | |

www.dacoromanica.ro

*Continuare*

| | A<br>Războaie | B<br>Diplomaţie | C<br>Politică colonială | D<br>Politică economică (trusturi etc.; convenţii vamale etc.; mari concesiuni...) | E<br>Mişcare muncitorească şi partide socialiste | F<br>Mişcări revoluţionare (cu caracter neproletar) | G<br>Mişcări naţionale şi problema naţională | H<br>Reforme democratice | I<br>Reforme sociale | K<br>Fapte diverse şi observaţii |
|---|---|---|---|---|---|---|---|---|---|---|
| | | 78: Congresul de la Berlin (jefuirea Turciei).<br>11.X.78: Acord între Austria şi Prusia (cu privire la anularea clauzelor stabilite la Praga în privinţa Danemarcei). | 78: Anglia pune stăpînire pe Cipru | | 78: Legea împotriva socialiştilor în Germania (19.X.) | | | | | |
| —1880 | 79: Războiul Angliei împotriva zuluşilor. | 79: Alianţă între Germania şi Austria (7.X. *79).* | 79: „Uniunea africană" (uniunea olandezilor din Africa de sud)<br>80: Godeffroy, negustor din Hamburg, a înfiinţat o societate comercială în insulele *Samoa.* (Reichstagul, la 27.IV.*80*, i-a respins cererea de subvenţie.) | 79: Tarif protecţionist în Germania (alianţă între industriaşi şi agrarieni). | | | | 79: Demisia lui Falk (sfîrşitul „Kulturkampf"-ului. Vezi 87).<br>79: Noua procedură judiciară în Germania. | | 30. I. 1879: Demisia lui Mac-Mahon.<br>79: Mişcare antisemită în Germania (78: întemeierea partidului social-creştin). |



www.dacoromanica.ro

*Continuare*

| | A | B | C | D | E | F | G | H | I | K |
|---|---|---|---|---|---|---|---|---|---|---|
| | Războaie | Diplomaţie | Politică colonială | Politică economică (trusturi etc.; convenţii vamale etc.; mari concesiuni...) | Mişcare muncitorească şi partide socialiste | Mişcări revoluţionare (cu caracter neproletar) | Mişcări naţionale şi problema naţională | Reforme democratice | Reforme sociale | Fapte diverse şi observaţii |
| 1881 | 27. II. *81:* Burii bat pe englezi (lîngă muntele Majuba). | 81 (3. VII): Anglia recunoaşte independenţa Transvaalului. | 81: Franţa pune stăpînire pe Tunisia. 81: Italienii la *Assab*. | | | 1. III. 81: Asasinarea lui Alexandru al II-lea. | | 81: Legea agrară irlandeză a lui Gladstone. | 81: Mesajul lui Wilhelm I cu privire la reformele sociale. | |
| | | 81: ⌇ Rusia supune pe turkmeni. | ← 81 | | | | | | | |
| | | 82: Anglia pune stăpînire pe Egipt. | | | | | 82: Universitatea din Praga se împarte în două: cehă şi germană. | 82: Şcoli laice în Franţa. | | |
| | | 83: „Tripla Alianţă" (Germania + Austria + Italia) (20. V. 1882). | | | | | | | 83: Asigurări pentru caz de boală în Germania. | |
| | | 84: Întîlnirea celor trei împăraţi la Skierniewice. 15. XI. | 84: Germania pune stăpînire pe coloniile din sud-vestul Africii + Camerunul. | | | | | | | |
| | | *84.* Berlin. Conferinţă în legătură cu problema Congoului: împărţirea Africii. „Independenţa" Congoului!! | 84: Rusia pune stăpînire pe *Merv*. | | | | | 84: Reforma electorală a lui Gladstone. | 84: Asigurări pentru caz de accidente în Germania. | |



www.dacoromanica.ro

*Continuare*

| | A | B | C | D | E | F | G | H | I | K |
|---|---|---|---|---|---|---|---|---|---|---|
| | Războaie | Diplomaţie | Politică colonială | Politică economică (trusturi etc.; convenţii vamale etc.; mari concesiuni...) | Mişcare muncitorească şi partide socialiste | Mişcări revoluţionare (cu caracter neproletar) | Mişcări naţionale şi problema naţională | Reforme democratice | Reforme sociale | Fapte diverse şi observaţii |
| —1885 | 85: Război între Franţa şi China (pentru Tonkin). | | 85: Divergenţe între Germania şi Spania în legătură cu insulele Caroline. 85: Anglia pune stăpînire pe Bechuanaland (Africa de sud). 85: Italienii la Massaua. 85: Franţa pune stăpînire pe Tonkin. 85: Anglia pune stăpînire pe Birmania. | 85: Subvenţii pentru societăţile de navigaţie germane. 1880 — 88: Cale ferată spre Samarkand. | | | | | | |
| 1886 | 87: „Acord de reasigurare" (între Germania şi Rusia). | | | | | | 86: Primul proiect de lege cu privire la polonezi (Germania) (comisia de colonizare). | 86: Primul Home-Rule al lui Gladstone. 87: Sfîrşitul „Kulturkampf"-ului în Germania (23.V.1887). | | 86: Boulanger — ministru de război. |

www.dacoromanica.ro

*Continuare*

| A | B | C | D | E | F | G | H | I | K |
|---|---|---|---|---|---|---|---|---|---|
| Războaie | Diplomație | Politică colonială | Politică economică (trusturi etc.; convenții vamale etc.; mari concesiuni...) | Mișcare muncitorească și partide socialiste | Mișcări revoluționare (cu caracter neproletar) | Mișcări naționale și problema națională | Reforme democratice | Reforme sociale | Fapte diverse și observații |
| | | | 88: Afacerea „Panama" în Franța. 88 (4.X.): „Deutsche Bank" capătă concesiune pentru calea ferată Berlin-Bagdad (pînă la Angora*) 89: Cecil Rhodes a înființat „Chartered Company of South Africa". | | | | 88: Autoadministrare democratică locală în Anglia. | 89: Asigurări pentru bătrînețe (în Germania). | |
| —1890 | | 90: Acord între Anglia și Germania (schimbă Helgolandul pe o parte din Africa). | | 90: Sfîrșitul legii excepționale în Germania. | | | | | 90: Căderea lui Bismarck. |
| 1891 | | 10.I.91: Anglia dă un ultimatum portughezilor (jefuirea Africii). 91: Alianța franco-rusă. | 91: Germania încheie acorduri comerciale cu Austria și cu alte state (reducerea taxelor vamale). 92: Reformă valutară în Austria. | | | | 1891: Impozit pe venit în Germania. 92: „Legea cu privire la mica posesiune de pămînt" în Anglia. | | 92: „Cei care au aderat" (la republică) în Franța. |

* Denumirea actuală: Ankara. — *Nota red.*

www.dacoromanica.ro

*Continuare*

| | A | B | C | D | E | F | G | H | I | K |
|---|---|---|---|---|---|---|---|---|---|---|
| | Războaie | Diplomaţie | Politică colonială | Politică economică | Mişcare muncitorească şi partide socialiste | Mişcări revoluţionare cu caracter *ne*proletar | Mişcări naţionale şi problema naţională | Reforme democratice | Reforme sociale | Fapte diverse şi observaţii |
| —1895 | 94—5: Război între China şi Japonia. 1895: Războiul Franţei împotriva Madagascarului. | 95: Pacea de la Simonoseki. 95: Acord cu privire la Pamir (între Rusia şi Afganistan). | 93: Franţa pune stăpînire pe *Dahomey*. | 93: „Die Deutsche Bank" capătă încă o concesiune pentru calea ferată Berlin-Bagdad 95: Canalul „Împăratul Wilhelm al II-lea" *. | 1893: Greva feroviarilor în Olanda. | | 95: Răscoală în Cuba. | 93: Al 2-lea Home-Rule al lui Gladstone. 93: Serviciul militar de doi ani (Germania). 1893: Reformă electorală în Belgia (vot plural). 94: Începe procesul Dreyfus (Franţa). 94: Căsătoria civilă în Ungaria. 1888—1895: Tratative între Vatican şi Quirinal. Eşec! | | 93: „Asociaţia proprietarilor funciari" (Germania). |
| 1896 | 96: Abisinia învinge Italia (I. III) (pacea de la 26.X.1896). 97: Războiul greco-turc. | 97: Înţelegerea între Rusia şi Austria cu privire la Balcani. | 96: Raidul lui Jameson (Anglia în Africa de sud) 96: Anglia pune stăpînire pe *Aşanti*. 97: Franţa pune stăpînire pe Madagascar. 97: Germania pune stăpînire pe Kiao-ciao. | | | | | 96: Badeni înfiinţează curia a 5-a în parlamentul austriac. | | 97: Lueger—primar al Vienei. |

* Canalul Kiel. — *Nota red.*

www.dacoromanica.ro

*Continuare*

| | A<br>Războaie | B<br>Diplomaţie | C<br>Politică colonială | D<br>Politică economică | E<br>Mişcare muncitorească şi partide socialiste | F<br>Mişcări revoluţionare cu caracter neproletar | G<br>Mişcări naţionale şi problema naţională | H<br>Reforme democratice | I<br>Reforme sociale | K<br>Fapte diverse şi observaţii |
|---|---|---|---|---|---|---|---|---|---|---|
| —1900 | 98: Războiul americano-spaniol.<br>99—1902: Războiul Angliei cu burii. | 98: Fachoda (Anglia şi Franţa împart Africa (21.III. 1899)). | 98: Wilhelm al II-lea la Ierusalim 98(?): Răscoala de la Andijan.<br>99: Germania pune stăpînire pe insulele Caroline, Savai etc. | | | | 98: Al 2-lea proiect de lege cu privire la polonezi (Germania).<br>99: Înăbuşirea Finlandei. | 98: Mişcarea „Separarea de Roma!" din Austria. | | 98: Prima lege cu privire la flotă (Germania) (la 30.IV. 1898 ia fiinţă „Asociaţia pentru flotă").<br>900: A 2-a lege cu privire la flotă în Germania. |
| 1901 | 1900—01: Războiul cu China (răscoalele boxerilor). | 1902: Acordul anglo-japonez. | | 01: Terminarea căii ferate transsiberiene.<br>22.I.02: „Societatea franco-germană" capătă concesiune pentru calea ferată Berlin — Bagdad + + transportul fluvial în Mesopotamia + mine.<br>1902: Tarif vamal în Germania. | | | 1902: Al 3-lea proiect de lege cu privire la polonezi (Germania). | 01: „Federaţia de state" („Commonwealth") din Australia.<br>01: Legea franceză cu privire la asociaţii (împotriva ordinelor religioase).<br>1902: Abrogarea „paragrafului cu privire la dictatură" în Alsacia şi Lorena. | | |

www.dacoromanica.ro

*Continuare*

| | A | B | C | D | E | F | G | H | I | K |
|---|---|---|---|---|---|---|---|---|---|---|
| | Războaie | Diplomaţie | Politică colonială | Politică economică | Mişcare muncitorească şi partide socialiste | Mişcări revoluţionare cu caracter *ne*proletar | Mişcări naţionale şi problema naţională | Reforme democratice | Reforme sociale | Fapte diverse şi observaţii |
| | | | | 1903: Chamberlain pentru o uniune vamală a Imperiului britanic. | | | 1903: Criza ungară. (Conflict cu Austria în legătură cu limba şi cu armata.) | 1903: Combes interzice ordinele catolice în Franţa. 1903: Legea (agrară) *irlandeză*. | | |
| | 1904—07: Războiul cu triburile Herero. | 1904: Înţelegerea anglo-franceză 1904: Loubet în Italia. | 04: Anglia la *Lhassa*. | | | | | 1905: Serviciul militar de 2 ani în Germania. | | |
| —1905 | 1904—5: Războiul ruso-japonez. | 1905: A 2-a înţelegere anglo-japoneză. | 05: Wilhelm al II-lea la Tanger (Maroc). | 1905: Noi convenţii comerciale ale Germaniei. | | 1905: Revoluţie în Rusia. 1905: Separarea Norvegiei. | ←1905 | 1905: Separarea bisericii de stat în Franţa. | | |
| 1906 | | 1906: Conferinţa de la Algesiras. | | | | 1906: Parlament în Persia. | 1906—7: „Greva" elevilor în Polonia prusiană (pînă la 50 000 de elevi). | 1906: Diete* în Reichstag 12. VII. 1906: repunerea în drepturi a lui Dreyfus. | | |
| | 1907: Sfîrşitul războiului în Africa (cu triburile Herero etc.) | 1907: Înţelegere între Franţa şi Rusia, de o parte, şi Japonia, de altă parte. 1907: Înţelegere între Rusia şi Anglia. 1908 (9. VI. 08): Întîlnirea de la Reval dintre Eduard al VII-lea şi Nicolaie al II-lea. | | 1907 (VIII): Tribunalul condamnă „Standard Oil Company" la o amendă de 29 mil. dolari. | | 1907: Lovitură de stat în Rusia. | | 1907: Drept de vot universal în Austria. 1907: Legea agrară în Anglia (sprijinirea micii proprietăţi). | | |
| | | | | | | 1908: Asasinarea lui Carol I în Portugalia. | 1908: Islanda cere să fie independentă de Danemarca; capătă parlament. | | | |

* — retribuţia pe care o primesc deputaţii în unele ţări burgheze. — *Nota red.*

www.dacoromanica.ro

*Continuare*

| A | B | C | D | E | F | G | H | I | K |
|---|---|---|---|---|---|---|---|---|---|
| Războaie | Diplomaţie | Politică colonială | Politică economică | Mişcare muncitorească şi partide socialiste | Mişcări revoluţionare cu caracter *neproletar* | Mişcări naţionale şi problema naţională | Reforme democratice | Reforme sociale | Fapte diverse şi observaţii |
| | 1908: Acord între Japonia şi Statele Unite cu privire la Oceanul Pacific. | | | | 1908: Revoluţie în Turcia. | 1908: Al 4-lea proiect de lege cu privire la polonezi (cumpărare forţată). 1908: Anexarea Bosniei şi Herţegovinei de către Austria. 1908: Bulgaria se declară independentă. | | | |
| | 1909: Acord franco-german cu privire la Maroc. | | | 1909: Baricade la Barcelona şi la Madrid. Asasinarea lui Ferrer (13. X.). | 1909: Răsturnarea lui Abdul-Hamid. 1909: Răsturnarea şahului în Persia | | 1909: Noi avantaje pentru fermierii irlandezi | | |
| —1910 | 1910: Întîlnirea de la Potsdam (dintre Wilhelm al II-lea şi Nicolaie al II-lea). | 1910: Japonia anexează Coreea. | | 1910: Briand înăbuşă greva muncitorilor feroviari. | 1910: Republică în Portugalia. | 1910: Victoria obţinută de „Partidul naţional al muncii" din Ungaria asupra partidului independenţilor. 1910: Finlanda îşi pierde independenţa. 21. IV.1910: Lege (în Belgia) cu privire la limba flamandă în şcolile medii (în 4 provincii flamande). !! | 1910: Conflictul între Camera Comunelor şi Camera lorzilor în Anglia. | | |

www.dacoromanica.ro

*Continuare*

| | A | B | C | D | E | F | G | H | I | K |
|---|---|---|---|---|---|---|---|---|---|---|
| | Războaie | Diplomaţie | Politică colonială | Politică economică | Mişcare muncitorească şi partide socialiste | Mişcări revoluţionare cu caracter *ne*proletar | Mişcări naţionale şi problema naţională | Reforme democratice | Reforme sociale | Fapte diverse şi observaţii |
| 1911 | 1911 (29.IX) (—18.X. 1912): Războiul italo-turc (pentru Tripolitania). | 1911: Acord ruso-german cu privire la Persia. | 1911: Franţa şi Spania „înaintează" în Maroc. | !! 15.V.11: Tribunalul declară „Standard Oil Company" ca fiind ilegală. | | | | 1911: Desfiinţarea (restrîngerea) privilegiilor Camerei lorzilor în Anglia. | 1911: Legea asigurărilor sociale în Anglia. | |
| | | 1911: Acord franco-german cu privire la Maroc. | | | | | | 21. IV.1911: Separarea bisericii de stat în Portugalia. | | |
| | 1912: Războiul balcanic (primul şi al 2-lea) (8.X.—17.X 1912: declararea războiului). | | | | | 1912: China devine republică. | | 1912: Home-Rule al lui Asquith. | | |
| | | | | | | | | 25.V. 1912: Reformă electorală în Italia (numărul alegătorilor creşte de la 2 mil. la 6 mil.). | | |
| | | | | | | | | 17.VI.1912: Reformă electorală în Anglia (vot universal). | | |
| | | | 1913: Rusia atentează la integritatea Armeniei. | | | | | 11.IV.1912: A fost adoptat Home-Rule pentru Irlanda. | | |
| | 1914: Războiul european. | | | | | | | | | |
| —1915 | | | | | | | | | | |



www.dacoromanica.ro

## SCHIȚĂ DE PLAN PENTRU TABELUL „ÎNCERCARE DE A GRUPA PRINCIPALELE DATE DIN ISTORIA UNIVERSALĂ DE DUPĂ 1870“

### I

3 — I) Războaie, diplomația, politica colonială.
1 — II) Politica economică (§ 8).
1 — III) Mișcarea muncitorească și partidele socialiste.
2 — IV) *Alte* mișcări revoluționare și celelalte mișcări naționale democratice.
2 — V) Reforme democratice, reforme sociale.

### II

1) Războaie.
2) Diplomația...
3) Politica colonială.

4) Mișcarea muncitorească și partidele socialiste.
5) Mișcări revoluționare (burgheze), nu numai socialiste.
6) Reforme democratice (inclusiv cele îndreptate împotriva bisericii).
7) Reforme sociale.

8) Politica economică
trusturi; legislație vamală: acorduri comerciale; războaie vamale.

9) Mișcarea națională.

www.dacoromanica.ro

# DIN CAIETUL „STATISTICA AGRICOLĂ AUSTRIACĂ" ŞI ALTE DATE

## REPARTIZAREA COLONIILOR ÎNTRE STATELE IMPERIALISTE

*Otto Hübner*. „Tabele statistice geografice", *1916*, şi „*The Statesman's Year-Book*", 1916 (= St.) (cifrele sînt luate de la Hübner)

EUROPA RĂSĂRITEANĂ ŞI PARTEA EI DIN ASIA

| | | km² în mii | Populaţia în mii | |
|---|---|---|---|---|
| (Asia) 35 559 | Rusia în Europa .. | 5 452 | 140 841 | Finlanda: 81.4% finlandezi 10.7% suedezi, turcmeni, uzbeci, kirghizi, tadjici |
| | „ „ Asia .... | 16 637 | 33 259 | |
| (Asia) | state vasale Rusiei (Hiva şi Buhara) | 271 | 2 300 | |
| | Total Rusia ..... | 22 360 | 176 400 | *43*% aparţin naţiunii velicoruse, adică naţiunii dominante |
| | + Marea Caspică şi lacul Aral: .... | 506 | — | la Hübner 44.3% ??? |
| | Austro-Ungaria cu Bosnia..... | 677 | 51 390 | 12.0 milioane de germani<br>10.0 milioane de unguri<br>22.0 milioane adică *42.8*% fac parte din naţiunea dominantă |
| Balcanii: | România..... | 140 | 7 602 | aproximativ 92% români în 1899 |
| | Bulgaria ..... | 114 | 4 767 | 80.7% bulgari<br>10.7% turci |



www.dacoromanica.ro

| | | km² în mii | Populația în mii | |
|---|---|---|---|---|
| | Grecia (+ Creta) .. | 120 | 4 822 | În vechiul ținut (de dinainte de 1912) din totalul de 1980 de mii de locuitori 1 850 de mii erau greci [= 93.4%] |
| | + Samos [1]..... | 0.5 | 53 | |
| | Serbia ..... | 87 | 4 490 | 95.4% sîrbi în *1910* (adică înainte de războiul din 1912) |
| | Albania ..... | 28 | 850 | „albanezi" (și atît??) |
| | Muntenegru ..... | 14 | 435 | sîrbi, turci, arnăuți |
| | Turcia în Europa .. | 28 | 1 891 | 43% turci |
| 19 709 (Asia) | ||| „ „ Asia .... | 1 767 | 19 709 | 33% sirieni, arabi |
| 55 268 (Asia) | Întreaga Turcie .. | 1 795 | 21 600 | 3: Rusia + Austria + Turcia 249 390<br>6: micile state balcanice 23 019<br>272 409 |
| | Europa de răsărit: | | 272 409 | |
| + | *Restul* Asiei: | | | |
| 819 330 | China .....11 139 | | 329 618 | mai ales chinezi, apoi „punți"[105], mongoli etc. |
| 874 598 | Japonia ..... | 674 | 72 673 | mai ales japonezi (după Dicționarul enciclopedic mai mult de 99% japonezi în Japonia propriu-zisă) |
| | „din care" Formosa .. | 36 | 3 612 | 52 986 = Japonia<br>19 687 = coloniile ei<br>72 673 = total |
| | „din care" Carafuto[106] .. | 34 | 49 | |
| | „din care" Kvantum .. | 3 | 517 | |
| | „din care" Coreea ....218 | | 15 509 | |

[1]) La Hübner este inclusă în Asia și figurează separat. În *St.* este inclusă în Grecia.

www.dacoromanica.ro

semicolonii (7 state):

| | | km² în mii | Populația în mii | |
|---|---|---|---|---|
| China: 329 618 / 27 049 / 356 667 | 1. Persia .. | 1 645 | 9 500 | |
| | 2. Siam .... | 600 | 8 149 | — siamezi 1 800, chinezi 1 400 etc. |
| | 3. Afganistan | 624 | 4 450 | — afgani 351 000, tadjici 225 000 etc. |
| | 4. Nepal .. | 154 | 3 000 | — mongoli şi indieni |
| | 5. Oman .. | 212 | 1 000 | — arabi, indieni, perşi, negri |
| | 6. Arabia independentă | 2 279 | 950 | — ...? |
| | 7 Posesiuni britanice | 5 265 | 324 879 | — aproximativ 98% indigeni |
| | 2 — „ — olandeze | 1 521 | 37 717 | |
| | 5 — „ — franceze | 803 | 17 267 | |
| | 3 — „ — portugheze | 23 | 980 | = 389 990 = Σ în coloniile europene din Asia |
| | 1 — „ — germane [2]) | 0.8 | 209 | |
| | 1 Posesiunile St. Unite (Filipinele) | 296 | 8 938 | + 19 687 = coloniile Japoniei |
| | | | 819 330 | 409 677 = Σ în coloniile din Asia |
| | | | | + 356 667 = semicolonii |
| | | | | 52 986 = Japonia |
| | | | | 819 330 |

din care: [4]) India 315 961, Ceylon 4 263

numărul aproximativ de „state" („etwa")

[2]) Kiao-ciao — $0._5$ şi 192 000 + Teantzin — $0._1$ şi 17 000

[4]) În India britanică în 1911 erau peste 100 de triburi; din $313._3$ milioane 74% erau indieni arieni.

www.dacoromanica.ro

*Africa:*

| | km² în mii | Populaţia în mii | |
|---|---|---|---|
| Posesiunile franceze .. | 9 660 | 38 500 | |
| Algeria ..... | 575 | 5 564 | — 85.8% arabi etc. 8.9% francezi |
| Tunisia ..... | 125 | 1 957 | — 88.4% indigeni |
| Marocul ..... | 500 | 5 000 | |
| Africa apuseană şi Africa ecuatorială .. | 5 352 | 21 895 | |
| Africa răsăriteană .... | 714 | 3 635 | |
| Posesiunile britanice .. | — | 51 660 | |
| Statele Unite ale Africii de sud ..... | 1 222 | 6 212 | |
| Nigeria ..... | 869 | 17 471 | |
| Coasta de Aur ..... | 309 | 1 502 | |
| Zanzibar ..... | 2 | 199 | |
| Celelalte ..... | 3 788 | 11 507 | |
| Egipt ..... | 3 485 | 14 726 | |
| + Sinai..... | 59 | 31 | |
| + Thasos[3]) ..... | 0.3 | 12 | — 92.7% egipteni |

| *Africa:* | |
|---|---|
| coloniile franceze | 38 500 |
| coloniile britanice | 51 660 |
| celelalte colonii | 36 839 |
| semicoloniile | 9 560 |
| | 136 559 |

| | | | |
|---|---|---|---|
| Congo Belgian ..... | 2 365 | 15 003 | negri şi popoare mici |
| posesiunile germane .. | 2 707 | 11 527 | |
| posesiunile portugheze | 2 070 | 8 352 | |
| posesiunile italiene .. | 1 590 | 1 368 | |
| Tripolitania ..... | 1 100 | 723 | 36.839 |
| Eritreea şi Somalia | 490 | 645 | |
| posesiunile spaniole .. | 560 | 589 | |
| Maroc (Tanger) ..... | 0.6 | 60 | în special arabi 9 560 = „semicolonii“; |
| Abisinia ..... | 1 120 | 8 000 | |
| Liberia ..... | 95 | 1 500 | |
| Trei lacuri (Ciad, Tanganica şi Nyassa) .. | 87 | — | tot restul în Africa = = colonii |
| | | 136 559 | |

toate coloniile din Africa = *126 999*

[3]) Hübner include Sinai în Asia, Thasos în Europa şi *nu* consideră Egiptul „posesiune britanică“. *St.* include Egiptul în posesiunile britanice.

www.dacoromanica.ro

| | km² în mii | Populaţia în mii | |
|---|---|---|---|
| Europa occidentală + Anglia + Japonia | fără colonii | cu colonii | semicolonii |
| 1871—1876 — — | (8 din 14) | 6 | 9 560 în Africa |
| 1914—1916 — — | (3 din 14) | 11 | + 356 667 „ Asia |
| | | | 366 227 |
| | | | 3 + 7 = 10 state |
| | | | =*toate semicolonii* |

## *Australia şi Oceania*

| | | | |
|---|---|---|---|
| Posesiunile britanice: | 8 261 | 6 675 | |
| Uniunea australiană | 7 704 | 4 922 | — 82.3% australieni |
| Noua Zeelandă | 271 | 1 085 | — 69.7% neozeelandezi |
| Insulele Figi | 19 | 154 | |
| posesiunile germane | 245 | 641 | |
| „ olandeze | 395 | 240 | |
| „ Statelor Unite | 17.4 | 228 | |
| Hawai | 16.7 | 208 | |
| Tutuila | 0.2 | 7 | |
| Guam | 0.5 | 13 | |
| Posesiunile franceze | 23 | 81 | |
| insulele neocupate | 13 | — | |
| Total Australia şi Polinezia: | 8 955 | 7 865 | |
| Asia | | 409 677 | |
| Africa | | 126 999 | |
| Europa | | 250 | |
| America | | 12 306 | |
| toate coloniile în general | | 557 097 | |

**Europa occidentală:**

| | | | |
|---|---|---|---|
| 1. Germania | 548 | 64 926 | 92.5% germani. Circa 5 mil. de naţiune „străină“ polonezi — — 5.47% francezi — — 0.37 danezi — — 0.25 Populaţia Alsaciei şi Lorenei = 1 874 000 |
| 2. Marea Britanie inclusiv coloniile din Europa: Gibraltar, Malta, Gozzo şi Comino | 318 (0.3 | 46 813 250) | 95% limba engleză *Irlanda* 83 000 km², *4 375 000* de locuitori = 4.4 mil. |
| 3. Franţa | 536 | 39 602 | 93.7% francezi[2]) italieni 1.3%[2]) N.B. |
| 4. Italia | 287 | 35 598 | 99.1% italieni |
| 5. Spania (+ insulele Canare şi Presidios) | 504 | 20 366 | 96.6% spanioli |

[2]) Date pe 1881.

www.dacoromanica.ro

| | km² în mii | Populația în mii | |
|---|---|---|---|
| 6. Belgia..... | 29 | 7 571 | 43.4% flamanzi (3)<br>38.1 francezi<br>81.5% numai prin limbă<br>53 % flamanzi |
| 7. Olanda | 34 | 6 213 | 98.8% olandezi |
| (+ apele teritoriale) | 7 | — | |
| 8. Portugalia (+ insulele Azore și Madeira) | 92 | 5 960 | 99.5% portughezi |
| 9. Suedia | 448 | 5 639 | 99.4% suedezi<br>finlandezi — 25 000<br>laponi — 7 000 |
| 10. Danemarca (+ insulele Färoer și Islanda) | 145 | 2 860 | 96.3% danezi *(născuți în Danemarca)* |
| 11. Norvegia ..... | 323 | 2 358 | 98.9% norvegieni |
| Σ = 310 + 2[1]) 12. Luxemburg | 2 | 260 | 93.1% germani |
| 13. Monaco | 0.001 | 23 | (italieni, francezi etc.) |
| 14. Marino | 0.06 | 11 | (italieni) |
| 15. Lichtenstein | 0.1 | 11 | (germani) |
| 16. Andorra | 0.4 | 5 | (spanioli) |
| 17. *Elveția* | 41 | 3 765 | 69% germani<br>21.1 francezi<br>8.0 italieni } 98.1%<br>31%? de naționalitate „străină“ |
| *În total* Europa *occidentală* | | 242 161 | |

[1]) Hübner mai adaugă „Thasos (la Egipt)“. Eu o trec la Egipt, la Africa. (3) În Belgia 43.4% vorbeau *numai* flamanda și 38.1% *numai* franceza. Ergo, aproximativ: 43.4% din 81.5 = = 53.2% din populație e alcătuită din flamanzi.

**Europa occidentală:**

17—5 state-jucării = 12
Dintre care fără colonii (9. 11. 17), adică 3
9 cu colonii
În 1876 erau fără colonii (1. 4. 6. 9. 11. 17), adică **6**
**6** cu colonii
Fără colonii: Suedia ..... 5.6 milioane de locuitori
Danemarca .... 2.9 „ „ „
Norvegia ..... 2.3 „ „ „
Suedia ..... 3.8 „ „ „
14.6

www.dacoromanica.ro

*America:*

| | km² (în mii) | Populaţia (în mii) | | | |
|---|---|---|---|---|---|
| Statele Unite (fără ins. Hawai) | 9 369 | 98 902 | | 74.3% | americani |
| | | | | 88.7% | albi |
| + lacuri şi ape teritoriale | 241 | — | | 74.3% | americani |
| | | | | 14.4% | originari din alte ţări |
| | | | | 10.8% | negri şi mulatri |
| | | | | 0.3% | indieni (piei roşii) |
| „Zona Canalului Panama“ | 1 | 63 | | | în această rubrică intră anul independenţei |
| „Porto Rico“ | 9 | 1 184 | | | |
| în total St. Unite: | | 100 149 | (1783) | ← | |
| Brazilia | 8 497 | 24 908 | (1829) | 40% | albi |
| | | | | 55.9% | indieni metişi etc. |
| Mexic | 1 985 | 15 502 | (1823) | 99.3% | mexicani |
| Argentina | 2 950 | 7 468 | (1810) | 78.5% | argentinieni |
| | | | | 16% | francezi, spanioli şi italieni |
| Peru | 1 834 | 5 580 | (1821) | 86.4% | indieni, metişi, mulatri |
| | | | | 12% | albi |
| Columbia | 1 206 | 5 071 | (1819) | 10% | albi |
| | | | | 90% | metişi, negri, indieni |
| Chile | 758 | 3 505 | (1820) | | creoli, metişi etc. |
| Venezuela | 1 020 | 2 756 | (1813) | 99% | mulatri |
| | | | | 1% | creoli |
| „Haiti“ (partea de apus a ins. Haiti) | 29 | 2 500 | (1820) | 90% | negri |
| Cuba | 114 | 2 469 | (1902) | 66.4% | albi |
| | | | | 33% | negri, mulatri |
| Bolivia | 1 470 | 2 521 | (1825) | 77.8% | indieni, metişi etc. |
| | | | | 12.8% | albi |
| Guatemala | 113 | 2 119 | (1821) | 65% | ladino |
| | | | | 35% | indieni |
| Ecuador | 307 | 1 500 | (1822) | 53% | indieni, negri etc. |
| | | | | 33% | spanioli şi metişi |

www.dacoromanica.ro

| | km² (în mii) | Populația (în mii) | |
|---|---|---|---|
| Uruguay | 187 | 1 279(1828) | „albi și amestecați". „Străini 181 000" |
| Salvador | 21 | 1 226(1821) | în cea mai mare parte amestecați și negri |
| Paraguay | 253 | 752(1811)>90% | albi și amestecați |
| Republica San-Domingo | 48 | 708(1843) | în cea mai mare parte creoli și mulatri |
| Honduras | 115 | 566 (1821) 95% | indieni și amestecați |
| Nicaragua | 128 | 460 (1821) 99% 1% | indieni, negri etc europeni |
| Costa Rica | 48 | 411 (1821) 99.5% | creoli, indieni, negri |
| Panama | 86 | 364 (1903) | aproximativ 9/10 amestecați, negri și indieni |
| Posesiunile britanice | 8 962 | 10 431* | |
| Canada | 8 528 | 8 075 | din 1763 britanică 54% britanici 28.5% francezi 1.5% indieni |
| Newfoundland și Labrador | 129 | 245 | din 1713 britanice |
| Insulele Indiilor Occidentale | 32 | 1 752 | Jamaica din 1494 spaniolă din 1659 britanică |
| Guyana | 234 | 305 | din 1667 olandeză din 1803 britanică |
| Honduras | 22 | 41 | din 1786 britanic |
| Insulele Falkland și insulele Bermude | 17 | 24 | Insulele Falkland, începînd din 1833 sînt britanice |
| Posesiunile franceze | 91 | 460 | din 1674 franceze |
| Posesiunile olandeze | 130 | 141 | „ 1667 olandeze |

* Așa e la Hübner. — *Nota red.*

www.dacoromanica.ro

| | km² (în mii) | Populaţia (în mii) |
|---|---|---|
| Indiile occidentale daneze | 0,3 | 27 |
| Întreaga Americă | 39 977 | 192 873 |
| Statele Unite ..... | 98 902 | |
| toate coloniile ..... .. | 12 306 | |
| restul Americii ..... | 81 665 | |

| Toate coloniile din America: | |
|---|---|
| britanice | 10 431 |
| franceze | 460 |
| olandeze | 141 |
| daneze | 27 |
| Statele Unite | 63 |
| | 1 184 |
| | 12 306 |

| Tipuri: | Grupuri de ţări: | Numărul statelor | | Populaţia în milioane | | % naţiuni asuprite | | Epoca mişcărilor naţionale şi democratice |
|---|---|---|---|---|---|---|---|---|
| I | Europa occidentală | (12) 17 | 19 | 242 | 394 | 7% | 7% | *1789* (1789. 1848) 1566 (*) — 1871 |
| | Statele Unite ale Americii | 1 | | 99 | | 11% | | *1783* — 1865 |
| | Japonia | 1 | | 53 | | 0% | | — 1871 |
| II | Europa de răsărit şi partea ei din Asia | 9 | | 272 | | 53% | | (1848) *1905.* 1909* |
| | America de Sud şi America Centrală | 20 | | 82 | | ? | | (1823—1911)** |
| | Semicolonii | 10 | | 366 | | ? | | *1911* * |
| III | Colonii | ? aproximativ (60)? | | 557 | | 100% | | (?) secolul al XX-lea * |
| | Total | (118) | | 1 671 | | | | |

(*) 1566 = începutul revoluţiei olandeze

* Vezi volumul de faţă, p. 700. — *Nota red.*
** Vezi volumul de faţă, p. 697—698. — *Nota red*

www.dacoromanica.ro

## Întreg globul:

| | km² | (în mii) *populația* |
|---|---|---|
| Asia | 44 450.... | 874 928 |
| Europa | 9 977.... | 459 261 |
| Africa | 29 888.... | 136 438 |
| America | 39 977.... | 192 873 |
| Australia | 8 954.... | 7 865 |
| Regiunile polare | 12 669.... | 15 |
| Întreg pământul: | 145 917.... | 1 671 380 |

## (1916) *Coloniile* (populația în mii)

| | în Europa | în Asia | în Africa | în Australia | în America | total | — n-au avut colonii în 1871 |
|---|---|---|---|---|---|---|---|
| Anglia | 250 | 324 879 | 51 660 | 6 675 | 10 431 | 393 895 | |
| Franța | — | 17 267 | 38 500 | 81 | 460 | 56 508* | *6 000* în 1876 |
| Olanda | — | 37 717 | — | 240 | 141 | 38 098 | |
| Portugalia | — | 980 | 8 352 | — | — | 9 332 | |
| Germane (ale Germaniei) | — | 209 | 11 527 | 641 | — | 12 377 | — |
| Statele Unite | — | 8 938 | — | 228 | 1 247 | 10 413 | — |
| Japonia | — | 19 687 | — | — | — | 19 687 | — |
| Danemarca | — | — | — | — | 27 | 27 | |
| Belgia | — | — | 15 003 | — | — | 15 003 | — |
| Italia | — | — | 1 368 | — | — | 1 368 | — |
| Spania | — | — | 589 | — | — | 589 | |

393 895
+ 56 508
450 403

| | | Populația (în mii) |
|---|---|---|
| 1. | Anglia | 393 895 |
| 2. | Franța | 56 508 |
| 3. | Olanda | 38 098 |
| 4. | Portugalia | 9 332 |
| 5. | Germania | 12 377 |
| 6. | Statele Unite | 10 413 |
| 7. | Japonia | 19 687 |
| 8. | Danemarca | 27 |
| 9. | Belgia | 15 003 |
| 10. | Italia | 1 368 |
| 11. | Spania | 589 |
| | Total colonii: | 557 297 |

* Așa-i în manuscris. — *Nota red.*

www.dacoromanica.ro

| | | | | | |
|---|---|---|---|---|---|
| Total, colonii | = 557 mil. | | Din | care | India — 320 mil. |
| semicolonii | = 366 „ | | „ | „ | China 330 „ |
| Împreună.... | 923 „ | | China + India | | 650 „ |

În prezent (XII.1916), Danemarca nu mai face parte din ţările posesoare de colonii (dar Islanda? [naţiune înrudită]).

Din cele 10 ţări cu colonii, *5* le-au căpătat *a b i a* după 1871. | N.B.

| Miliarde de franci capital în străinătate (1913) | | (4) ţările cele mai bogate: | Populaţia lor (milioane) | | % colonii faţă de populaţia proprie | Ordinea, după gradul de dezvoltare a capitalismului | Producţia de fontă în milioane de tone | Lungimea căilor ferate (aici: statele + coloniile) în mii de kilometri |
|---|---|---|---|---|---|---|---|---|
| | | | | Coloniile lor | | | | |
| Arndt ε 1* | | | | | | | | |
| 75 | 78.7 | 1. Anglia ..... | 47 | 394 | 842% | 3 | 9.0 | 207.8 |
| 60 | 40.0 | 2. Franţa .... | 40 | 56 | 141% | 4 | 4.9 | 63.5 |
| 44 | 32.5 | 3. Germania .. | 65 | 12.5 | 20% | 2 | 17.6 | 67.9 |
| 179 | 10.0? | 4. Statele Unite | 100 | 10.4 | 10% | 1 | 30.2 | 412.7 |
| | 161.2 | Σ = | 252 | 473 | | | | |
| | Ischchanian δ 14** | | | | | | | |
| | | Celelalte ţări coloniale ..... | 129 | 84 | 65% | | | |
| | | | 381 | 557 | | | | |

* Vezi p. 250 din volumul de faţă. — *Nota red.*

** Vezi p. 246 din volumul de faţă. — *Nota red.*

www.dacoromanica.ro

## Un tablou al împărțirii lumii (în legătură cu dezvoltarea națională)

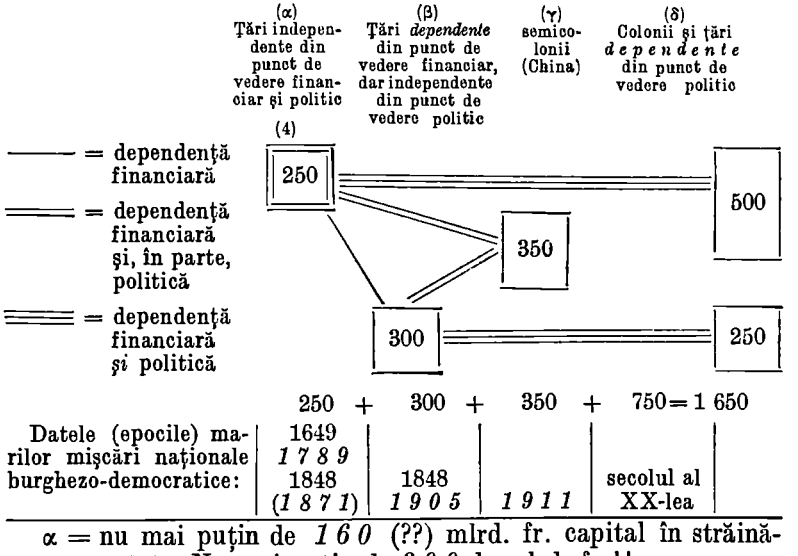
(α) Țări independente din punct de vedere financiar și politic
(β) Țări dependente din punct de vedere financiar, dar independente din punct de vedere politic
(γ) semicolonii (China)
(δ) Colonii și țări dependente din punct de vedere politic
(4)
= dependență financiară
= dependență financiară și, în parte, politică
= dependență financiară și politică
250
350
500
300
250
250 + 300 + 350 + 750 = 1 650
Datele (epocile) marilor mișcări naționale burghezo-democratice:
1649 1789
1848 (1871)
1848 1905
1911
secolul al XX-lea

α = nu mai puțin de *160* (??) mlrd. fr. capital în străinătate. Nu mai puțin de *300* de mlrd. fr.!!

α) 4 țări: Anglia + Germania + Franța + Statele Unite = 252 de milioane locuitori
Ele au colonii cu o populație de *473* de milioane locuitori

β) 128 mil. în Europa răsăriteană (Rusia + Austria + Turcia) = 144 mil. în țările dependente
+ 129 „ în țările mici din Europa occidentală + = 84 „ „ colonii
257 228
50 Japonia
307 + o parte din *America* de Sud și din *America* Centrală.

(γ) China + partea semicolonială.

(δ) 557 milioane în colonii + 144 milioane = 701 milioane în țările dependente + o parte din *America* de Sud și *America* Centrală + o parte din semicolonii.

www.dacoromanica.ro

# CAIET
# CU MATERIALE DESPRE PERSIA[107]

## *Cuprins*

Demorgny [1— 4]
Jaeger [5—11]

### DEMORGNY. „PROBLEMA PERSANĂ ŞI RĂZBOIUL"

G. *Demorgny*. „Problema persană şi războiul". Paris, 1916.

((Autorul este jurisconsult al guvernului din Persia şi profesor la şcoala de ştiinţe politice din Teheran. E autorul a numeroase lucrări şi articole despre Persia, atît în limba persană cît şi în cea franceză.))

Cartea este extrem de instructivă, întrucît prezintă o descriere a situaţiei într-adevăr jalnice a Persiei, de care îşi bat joc cu atîta neruşinare şi pe care o jefuiesc *trei* — în primul rînd trei — mari puteri: Rusia, Anglia, Germania. Autorul este, firește, „patriot" francez pînă în măduva oaselor. Cartea este cu atît mai interesantă cu cît el este nevoit să dezvăluie fără menajamente *încăierarea*, extrem de îndîrjită, *dintre Rusia şi Anglia*.

Formal, Persia este neutră în acest război. În realitate însă, atît ruşii şi englezii, de o parte, cît şi turcii şi germanii, de altă parte, *se războiesc* şi jefuiesc *pe teritoriul Persiei*.

N.B.!! p. *277:* la 27.VIII.1915, Schönemann, viceconsulul german, atacă pe consulul rus şi pe cel englez etc.

www.dacoromanica.ro

Cartea este însoțită de o hartă a Persiei cu indicarea „zonelor de influență" ale Rusiei și Angliei.

Acordul dintre Rusia și Anglia (1907) cu privire la împărțirea „sferelor de influență" ale acestor două puteri în Persia nu le-au satisfăcut („aplicarea (acordului din 1907) nu și-a atins scopul" (67)), — încăierarea și neîncrederea („rivalitatea anglo-rusă", p. 64 și passim) între ele au continuat. Germania a profitat de acest fapt, și acordul dintre ea și Rusia (întîlnirea de la Potsdam din *1910)* a însemnat un „triumf al diplomației germane" (p. 57), o încercare de a împărți Persia între Germania și Rusia. „Vom împărți între noi Persia și vom înlătura Anglia" (57) — așa redă Demorgny conținutul (mai exact: sensul și esența) acestui acord.

„Imperialismul anglo-indian" (p. *65* și altele).

De fapt, și în zona „neutră" (în interiorul Persiei) Anglia e stăpînă ca la ea acasă, și lupta împotriva Rusiei continuă:

„Tot ce prezintă importanță în această țară, începînd cu guvernul, se pune sub protecție rusă, germană sau engleză" (78).

Citează adeseori din „Sugrumarea Persiei" de *Morgan Schuster*. New York, 1912. Rușii l-au silit să plece (la 11.I.1912) din cauza apucăturilor lui „dictatoriale". Englezii i-au luat apărarea, dar nu l-au putut apăra. Autorul spune despre cartea lui Schuster că este „amară" („o carte amară împotriva Persiei, Rusiei, Angliei și Germaniei" (86)) și afirmă că el „n-a înțeles situația", că „nu este diplomat" (că e un „prost diplomat" (85)).

Puterile straine nu pot obține concesiuni în Persia fără asentimentul Rusiei sau Angliei (80).

Cînd se vor face socotelile (noi, francezii) nu vom uita *Siria* (82)...

Consulii (celor trei mari puteri) țes intrigi nerușinate, mituiesc bande, incită la luptă, „frenezie consulară" (p. 110 ș.a.), atîță împotriva ambasadorilor „moderați" etc. (p. 89 ș.a. despre Rusia).

„Controlul asupra finanțelor statului, pe care vor să-l obțină, a devenit o nouă formulă de protectorat camuflat, foarte la modă în momentul de față" (93, notă).

N.B.! bine spus!

www.dacoromanica.ro

„Imperialismul rus" (p. 120 ș.a.)... ||| N.B.

...„Concesiunea pentru calea ferată Djulfa — Tebriz — Resaie — Teheran a fost acordată, între 24 ianuarie și 6 februarie 1913, Băncii de scont ruse din Teheran" (168)...

„Începînd din anii 1912—1914, rivalitatea anglo-rusă în Persia continuă sub aceleași forme" (196).

...„S-a pus, de asemenea, mult discutata chestiune a marii căi ferate transpersane... În această chestiune, rivalitatea anglo-rusă, alimentată în mod abil de guvernul persan, a fost folosită cu iscusință de către Germania. În aceeași chestiune, interesele Franței au fost pînă acum subordonate combinațiilor secrete ale unor grupuri financiare " (262)...

„La 24 decembrie" (1915 sau 1914?) „explodează la Teheran o bombă care trebuia să-i ucidă pe ambasadorii Rusiei, Franței, Belgiei și Angliei, dar atentatul nu reușește, și bomba omoară pe unul dintre participanții la complotul organizat de o bandă turco-germană. Misiunea diplomatică germană nu-și pierde curajul; ea recrutează o mie de bandiți, cu 90 de franci pe lună fiecare, și le distribuie arme. Dar ei se grăbesc să vîndă armele și gloanțele și să se facă nevăzuți" (273).

O adunare a industriașilor ruși, care a avut loc la Moscova în ziua de 23.XI.1910, s-a pronunțat împotriva căii ferate transpersane pe motiv că ea ar ușura concurența engleză și germană (266—267). ||| sic!!

(Acum, în 1915, în Persia) „nu mai există zone de influență, rușii și englezii se înțeleg azi între ei pentru a-i urmări pe germani. 300 de cazaci au părăsit Meședul pentru a-i urmări pe cei 4 ofițeri germani și 83 de bahtiari care au părăsit de curînd acest oraș și s-au îndreptat spre Afganistan, unde vor să pună la cale o răscoală" (296). N.B. N.B.

Etc. etc.

Sînt date o serie de cifre în legătură cu comerțul Persiei, al cărui volum total se ridică la 628 de milioane de „crani" (1 cran = $0._{45}$ franci)

1) Rusia — 63% din totalul comerțului (p. 247)
2) Anglia — 25%
3) Turcia — 9%
4) Germania (24 mil. de crani)
5) Franța (11)
6) Italia



www.dacoromanica.ro

## JAEGER. „PERSIA ŞI PROBLEMA PERSANĂ“

Profesor dr. *Th. Jaeger* (Hamburg) „Persia şi problema persană“. Weimar, 1916. („Deutsche Orientbücherei“. Editată de Ernst Jäcks, XIV) (p. 179).

N.B.: Această carte e mai bună decît cea precedentă.

O carte foarte bună, documentată, clară, expunere precisă, adeseori sînt citate documente. O excelentă hartă a Persiei cu zonele de influenţă ale Rusiei şi Angliei. Autorul ei este, desigur, o canalie imperialistă.

Referire la cartea „Persia şi războiul european“, a unui „patriot persan“, apărută în timp ce aceasta era sub tipar. (Preţul? Locul apariţiei?) N.B.

În diverse locuri este citat *Curzon*. „Persia“. Londra, 1892. 2 volume.

Cartea începe cu un citat din „Testamentul lui Petru cel Mare“, pe care, spune autorul, Napoleon I „l-a dictat sub formă de teze în 1812, cînd a trebuit să creeze o stare de spirit propice pentru campania sa împotriva Rusiei“ (p. 9).

1722 — 3: Petru cel Mare a cucerit oraşele Derbent, Baku, Reşt şi cea mai mare parte din Ghilean (o provincie din nord-vestul Persiei, în apropiere de Marea Caspică).

1735 — Ghilean, Derbent şi Baku sînt înapoiate Persiei.

1802 — Gruzia devine provincie rusească.

1800 — Napoleon I şi Pavel I plănuiesc un atac împotriva Indiei.

1807 — O misiune militară a lui Napoleon I în Persia (70 de ofiţeri etc. cu generalul *Gardanne*).

1808 — Anglia trimite un ambasador special în Persia; dă ajutor Persiei în războiul pe care-l duce împotriva Rusiei.

1813 — Persia este înfrîntă în războiul cu Rusia. Pacea de la Gulistan. Persia cedează oraşele Derbent, Baku etc. etc. Se angajează să nu ţină nave de război în Marea Caspică.

1814 — Tratatul dintre Anglia şi Persia: „alianţă defensivă şi ofensivă“ (13)...

1825 — Războiul dintre Persia şi Rusia (care, spune autorul, a atras Persia în război, aşa cum, în 1899, Anglia i-a atras pe

www.dacoromanica.ro

buri). Anglia a tras Persia pe sfoară: asta n-a fost prevăzut în tratatul nostru!!

1828 — Persia este învinsă în războiul cu Rusia. Pacea de la Turkmanceai (Persia cedează Nahicevan, Erivan* ş.a.); 3½ milioane de lire sterline despăgubiri de război.

1890 — Anglia (*o singură* societate engleză) obţine, pentru suma de 300 000 de mărci +¼ din profitul net, concesiunea asupra monopolului tutunului pe timp de 50 de ani.

Societatea, cu un capital de 13 milioane de mărci, a încasat, după ce au fost făcute toate scăzămintele, un profit *net* de 7½ milioane, *adică* mai mult de *50%* (p. 17). || bun exemplu!!

Tulburări provocate de această concesiune în rîndurile poporului etc. („cîteva sute de morţi"!! p. 17) — în 1892 concesiunea a fost răscumpărată de guvernul persan pentru suma de 10 milioane de mărci (!!). Aceste 10 milioane au fost împrumutate din Anglia cu o dobîndă de 6%!!!

5 august 1906. Şahul Persiei promite poporului constituţie şi parlament.

1909. La insistenţele Angliei, reprezentantul Rusiei în Persia, *Hartwig* (von Hartwig), care urzea cele mai neruşinate intrigi etc., a fost îndepărtat (el a fost mutat la Belgrad, unde a fost „unul dintre principalii iniţiatori ai asasinării arhiducelui moştenitor şi a soţiei lui", p. 21).

23.VI.1908. Lovitură de stat în Persia. Medjilisul e dizolvat cu ajutorul lui Leahov.

31.V. — 13.VI.1908 — Scrisoarea lui Leahov către statul-major al circumscripţiei militare Caucaz (textul complet) este luată din *Browne*. „*Revoluţia persană*" *din 1905/9*. Cambridge, 1910, p. 222. Un plan *dintre cele mai neruşinate* de contrarevoluţie în Persia, de mituiri, pogromuri etc. ((p. 26—28 la Jaeger)). || N.B.

29.XI.1911 — Ultimatumul Rusiei (al 2-lea) (adresat Persiei): îndepărtarea lui Morgan Schuster etc.

*Rusia înaintează mereu în Azerbaidjan.* (A început construcţia căii ferate Djulfa — Tebriz.)

O serie de citate din Browne despre jafurile neruşinate şi fărădelegile comise de cazaci... (38 şi urm.)... Cazacii spînzurau pe popii mahomedani (41) etc.!!

* Astăzi Erevan. — *Nota trad.*



www.dacoromanica.ro

Scrisoarea unui francez, care arată același lucru („*Siècle*", *11. I. 1910*) — p. 39.

Pentru menținerea ordinii a fost chemată jandarmeria *suedeză*... (42).

1914 — Rușii colonizează țărani ruși în Azerbaidjan...

N.B. În Persia nu există nici „funcționărime modernă", nici „bani" (49). Percepcrea impozitelor este *concesionată*. Citează din: *Morgan Schuster*, „Sugrumarea Persiei". 1912 ((La o ședință a consiliului de miniștri, Morgan l-a demascat pe un ministru că a luat mită 83 000 de tomani = 332 000 de mărci. Răspunsul ministrului: cu n-am știut-o, secretarul meu particular a făcut-o!)).

La fel procedează și funcționarii vamali *belgieni* (de *Naus* și-a cumpărat un castel pe bănișorii „agonisiți" în Persia (53)).

Persia = 1 645 000 km².

Populația — 4 milioane („probabil") (10 milioane e exagerat, p. 60).

| | | 1900/1 | | 1912/3 |
|---|---|---|---|---|
| Comerțul Persiei: | exportul | 60.$_2$ | mil. mărci | 165.$_8$ |
| | importul | 119.$_4$ | | 215.$_7$ |
| | Σ = | 179.$_6$ | | 381.$_5$ |
| | | | din care { Rusia | 62.$_7$% |
| | | | { Anglia | 20.$_9$% |
| | | | | 83.$_6$% |

| | | | |
|---|---|---|---|
| Importul Persiei din Germania | 0.$_9$ | (mil. mărci) | 4.$_6$ |
| din Rusia | 45.$_5$ | — — — | 131.$_6$ |
| din Imperiul britanic | 50.$_1$ | — — — | 60.$_0$ |
| Franța | 9.$_5$ | — — — | 4.$_4$ |
| Turcia | 5 | — — — | 9.$_5$ |
| *Exportul* Persiei în Germania | 0.$_{07}$ | — — — | 7.$_8$ |
| în Rusia | 35.$_3$ | ——— | 120.$_0$ |
| în Imperiul britanic | 10.$_2$ | ——— | 20.$_3$ |
| în Franța | 2.$_6$ | ——— | 1.$_9$ |
| în Turcia | 7.$_2$ | ——— | 15.$_3$ |

Rusia tratează Persia de parcă ar fi teritoriul „ei" și interzice tranzitul liber în Persia (67)...

Eludarea acestei situații: trimiterea de *colete poștale:*

| (p. 68—9) | | total | din care Germania | |
|---|---|---|---|---|
| | 1904 — — | 10 | — — — — | 1 |
| | 1913 — — | 384 368 | | 193 816 |

www.dacoromanica.ro

Rusia a încercat să interzică cu începere de la 1.II.1914 transportul coletelor poştale, dar *t o a t e* puterile (inclusiv Anglia şi Franţa) s-au opus acestei măsuri, şi Rusia a fost nevoită să cedeze (p. 70—71). N.B.!!

În 1902 Rusia a încheiat un acord comercial cu Persia, asigurîndu-şi o piaţă de desfacere pentru zahărul „său", petrolul „său" etc. (71)...

Morgan Schuster spune că acest tarif este extrem de păgubitor pentru Persia şi avantajos pentru Rusia (73) — p. 270 din cartea lui Schuster)...

În felul acesta, Rusia îşi asigură un *monopol* (74) în Persia de nord, obligîndu-i pe perşi să plătească un preţ întreit pentru mărfuri de calitate proastă!! !!

Lupta pentru influenţă în Persia: şcoli (ruseşti, franceze, germane), spitale (ruseşti, engleze, germane) etc. *Farmacii* germane (88), societate germană pentru comerţul cu covoare (89).

Din 1861 pînă în 1891 (evaluări din 1911) Rusia pune stăpînire în Asia centrală:

| | | | km² | locuitori |
|---|---|---|---|---|
| (1869—1873) | regiunea | Transcaspică | 598 090 | 451 000 |
| | | Buhara — — | 203 430 | 1 500 000 |
| | (1873) | Hiva — — — | 67 430 | 800 000 |
| | | Sîr-Daria — | 489 240 | 1 874 000 |
| (1884) | (1875—6) | Fergana — — | 142 790 | 2 069 000 |
| *Merv* | | Samarkand — | 87 560 | 1 184 000 |
| | | | 1 588 540 | 7 878 000 |

5.V. *1903:* discursul rostit de lordul *L a m i n g t o n* în Camera lorzilor (p. 100 şi urm.) (împotriva Rusiei: *Golful Persic*, spune el, ne este necesar, întrucît constituie o apărare a graniţelor Indiei...) idem, discursul lordului *E l l e m b o r o u g h:*

...„Aş prefera s-o văd pe Rusia la Constantinopol, decît un arsenal european pe ţărmurile Golfului Persic" (111). N.B.

Acord între Rusia şi Anglia la *3 1. V I I I. 1907* (text: p. 114 şi urm.) („acord anglo-rus cu privire la împărţire")...

Zona Rusiei — 790 000 km²

„ Angliei — 355 000 „ (p. 119)...

Nota (din 18. II.1912) adresată Persiei de ambasadorii *A n g l i e i* şi Rusiei — p. 124 şi urm. — — oferă cîte un împrumut de 100 000 de lire sterline cu o dobîndă de 7%!!! etc. ... Firește, miniştrii, care sînt oamenii Rusiei, *s î n t d e a c o r d!!* 7%

www.dacoromanica.ro

Acordul de la Potsdam din *19. VIII. 1911* — (text: p. 130 și urm.). Germania recunoaște zona Rusiei în Persia, iar Rusia declară că nu se opune căii ferate Berlin — Bagdad.

Discursul rostit în Reichstag (la 10.XII.1910) de cancelarul imperial în legătură cu aceeași chestiune...

( Rusia a împărțit cu Anglia, iar după aceea obține o reasigurare din partea Germaniei!! )) reasigurare!!

Germania, spune el, are absolută nevoie de un drum spre Persia și India — numai pentru comerț, firește, și nu pentru altceva!! — Calea ferată Berlin — Bagdad se termină în golf, ceea ce nu e bine, pentru că Anglia îl poate închide. Ea trebuie să se termine la Bender-Abbas (!!)

*Omanul* este de fapt în mîinile Angliei (p. 144).

*Tebriz* (220 000 de locuitori). Comerțul (1906/7)

| | | | |
|---|---|---|---|
| exportul | — $23._4$ | mil. de mărci | |
| importul | — $30._9$ | „ „ | „ |
| din care: | Rusia | $34._0$ | % |
| | Anglia | 31 | |
| | Austria | 10 | |
| | Turcia | $4._2$ | |
| | Franța | 3 | |
| | Italia | $5._6$ | |
| | Germania | $4._5$ | |
| | | $\Sigma = 92._3$ | (p. 150) |

(Aceasta, spune el, nu corespunde puterii comerciale a Germaniei.) În *v a r a* anului 1914: acord cu privire la împărțirea căilor ferate din Asia Mică.

(p. 151)!! | Franța a obținut *4522* km de cale ferată în Turcia
Germania — — *4909* km.

*Afganistanul* — regiune muntoasă.

624 000 km². *4 450 000* de locuitori. *N o m i n a l* este complet *i n d e p e n d e n t*. În realitate însă, întreaga politică *externă* este în mîinile Angliei; emirul este în *solda* ei. Prin acordul dintre Rusia și Anglia (31.VIII.1907), Anglia a recunoscut libertatea comerțului în Afganistan, iar Rusia a recunoscut că Afganistanul se află *„în afara sferei ei de influență"*.

Englezii nu permit străinilor nici măcar să intre!! în Afganistan (!! p. 154).

Din punct de vedere militar, afganii „sînt adversari care nu trebuie subapreciați" (157).

www.dacoromanica.ro

Anglia este extrem de precaută cînd e vorba de ei:

„Aici se manifestă înțelepciunea politicii «mănușilor catifelate», pe care o aplică Anglia, pentru că, în fond, englezii nu se pot purta cu nimeni mai delicat, cu mai multă prudență decît sau purtat cu el" (emirul afgan) (158). *N.B.*

*Turkestanul* (= Asia centrală). Regiunile Ural, Turgai, Akmolinsk, Semipalatinsk, Fergana, Samarkand, Semirecie, Sîr-Daria, Transcaspică (p. 161).

— 3 488 530 km² și 10 957 400
\+ Hiva și Buhara

ΣΣ = 3 760 000 km². 13 250 000 de locuitori.

Populația este aproape exclusiv mahomedană.

„O solie specială a acestor țări, în special din regiunea kirghiză, colindă în momentul de față curțile celor patru puteri aliate și ale statelor neutre pentru a prezenta plîngeri împotriva asupririi rusești și *a cere* eliberarea de sub jugul rusesc și *restabilirea vechilor lor state*" (162). N.B.

În ce privește Turkestanul, autorul ne trimite la „memoriul "(lui Krivoșein?), tradus în limba germană, și la un raport al consulului belgian intitulat „*Turkestanul rusesc*" („Recueuil Consulaire de Belgique" [„Buletinul consular al Belgiei"], Bruxelles, vol. **160.** 1912). N.B.

Convenția dintre Rusia și Anglia cu privire la *Tibet* (tot în 1907) — ambele părți recunosc drepturile suverane ale Chinei (text p. 169), integritatea teritorială a Tibetului etc. etc. (lupta pentru Tibet este strămutată de ele la „curtea" de la Pekin)...

„Problema căii ferate Berlin — Bagdad... devine o problemă persană" (173)...

*Beludjistanul* este, formal, independent. Anglia posedă calea ferată și *200* de iarzi de „teritoriu englez" („arendă"!!) de ambele părți ale acesteia. Întreaga țară se află în „cele mai strînse legături de prietenie și alianță cu Anglia" și, „bineînțeles, a lăsat întreaga ei politică externă în mîinile ei" (ale Angliei), „dar în ce privește restul ea este un stat indigen la fel de independent cum e Afganistanul sau Nepalul" (174—5). !!

www.dacoromanica.ro

Concluzia autorului:

„Dimpotrivă“ (spre deosebire de niște state cu apucături așa de urîte cum sînt Anglia și Rusia), „singura dorință pe care o poate avea Germania este de a nu se intercala ca o a treia putere între cele două surori — Rusia și Anglia — pentru ca odată și odată să fie eventual atacată de ambele puteri; ci țelul Germaniei, ca în toate cazurile similare (Turcia, Maroc), nu poate fi decît o Persie puternică, independentă, cu drepturi egale pentru toți, cel mult cu unele avantaje pentru Germania“ (176)...

ha-ha!!!

„exclusiv“

!!!

| | Importul german în Turcia | | Exportul turcesc în Germania |
|---|---|---|---|
| !! | 1882 — 5.$_9$ | — — — | 1.$_2$ mil. mărci |
| | 1887 — 12 | — — — | 3.$_2$ |
| | 1891 — 37 | — — — | 13.$_3$ |
| | 1900 — 34.$_4$ | — — — | 30.$_5$ |
| | 1912 — 98.$_4$ | — — — | 74.$_0$ (p. 179) |

17.VII.1914: Camera comunelor din Anglia a adoptat (cu 254 de voturi contra 18) propunerea guvernului de a se cumpăra acțiunile „Societății anglo-persiene de petrol“ (zăcăminte bogate de petrol în regiunea rîului Karun). Autorul compară această cumpărare cu aceea a acțiunilor Suezului.

N.B. p. 158—159: Testamentul bătrînului emir al Afganistanului (Abd-ur-Rahmar) — trebuie să se ajungă la o alianță între Persia, Turcia și Afganistan pentru apărarea întregii lumi musulmane împotriva Rusiei...

www.dacoromanica.ro

# DIVERSE ÎNSEMNĂRI DIN ANII 1912—1916

*Aceste însemnări au fost făcute în anii 1912—1916 în limbile rusă, germană, engleză, franceză ş.a.*

*Ele au fost publicate pentru prima oară în 1936—1937, în „Culegeri din Lenin", vol. XXIX, XXX*

*Se tipăresc după manuscr se*

*Însemnările făcute în limbi străine se publică în traducere*

www.dacoromanica.ro

## PLANUL ARTICOLULUI DESPRE SINDICATE[108]

1. Creşterea preţurilor. Jaful. „Greva". Golubeatnikov...

| Markov II şi liberalii |
|---|

2. Sindicatele („fenomen mondial") în Europa (America) şi Rusia.
   (a) dezvoltarea producţiei
   (b) piaţa internă. Mizeria fermierilor şi ţăranilor
   (c) situaţia muncitorilor. Lipsa de drepturi
   (d) libertatea politică.
3. Sindicatele şi **„birocraţia"**
4. Sindicatele petrolului şi ale zahărului *versus* proprietarii funciari... (sindicatul moşierilor iobăgişti).
5. Sindicatele şi *Uralul*...
6. Liberalismul birocratic (sau concepţia liberal-birocratică) („socialismul pogromist") versus lupta de clasă. Anchilozarea birocratică şi *viaţa*.
7. Hoţii şi răspunderea lor solidară.

7 *b i s*. Capitalismul şi sindicatele.

8. Mijloace: (1) deschiderea graniţelor
   (2) 20 de milioane pentru locuinţe muncitoreşti în regiunea carboniferă şi în cea petroliferă

www.dacoromanica.ro

(3) producție de stat și condiții democratice de control
(5) (4) asociații muncitorești și libertatea politică
(4) (5) anchetă și comisie publică și demascare totală.

## PRODUCȚIA DE PETROL ȘI PREȚUL PETROLULUI ÎN AMERICA

„Statistical Abstract of the United States", p. 211 și *223* „Anuarul ziarului «Reci»", p. 681

1900

75 752 691 de dolari: 63 620 529 = $1._{19}$ dolari

2 ruble 38 de copeici: 8 = 29 (30) de copeici pudul
517 milioane de puduri, „Anuarul ziarului «Reci»", p. 681
5 170 : 636 = $8._1$ puduri într-un *baril*

{Un *b a r i l* are, probabil, mai mult de 8 puduri de petrol}

1907

1 407:166 = $8._5$ puduri într-un baril

1908

1 512.$_0$ milioane de puduri: $178._5$ = $8._5$ puduri într-un *b a r i l*

1909

1 455 de milioane de puduri: 183 = (8) $7._9$ puduri într-un baril

1910

127 896 328 de dolari: 209 556 048 de barili = $0._{61}$ dolari (țiței nerafinat)
61 de cenți 1 baril (= 42 de galloni)
1 gallon = $^{61}/_{42} = 1._4$ cenți

www.dacoromanica.ro

1 714 milioane de puduri „Anuarul ziarului «Reci»", p. 681
1 714 : 209 = $8._1$ puduri într-un *b a r i l*
61 de cenți (circa 1 rublă 22 de copeici barilul)
122 : 8 = 15 copeici pudul

## BEBEL DESPRE UN RĂZBOI AL GERMANIEI ÎMPOTRIVA RUSIEI[109]

**Bebel** *în 1886 este pentru un război cu Rusia.*

În „Die Neue Zeit", *1886* (noiembrie 1886) (anul IV (nr. 11)), p. 502—515, este publicat articolul lui Bebel: „Germania, Rusia și problema orientală".

În acest articol autorul pledează pentru un *război* „preventiv" (ca să zicem așa) *al Germaniei împotriva Rusiei și a Franței.*

În 1878, spune autorul, „trebuia să se meargă și mai departe" (p. 513, coloana 1), adică nu numai să fie moderate revendicările Rusiei, dar să și fie smulse de sub dominația Rusiei statele balcanice de curînd constituite și creată o „alianță între statele balcanice" (sic).

„La un refuz al Rusiei de a accepta aceste condiții, ar fi trebuit răspuns printr-un război care să paralizeze pentru decenii puterea Rusiei" (513, coloana 2)...

În 1886 (sau 1885), *după înapoierea prințului Alexandru în Bulgaria* (probabil după revoluția din Bulgaria de la 18.IX.1885), cînd sîrbii și românii se temeau de o întărire a Rusiei, ar fi trebuit înființată din statele balcanice „o uniune independentă de state care să se alăture Germaniei și Austro-Ungariei".

„Dacă Rusia ar fi îndrăznit să declare război, Germania s-ar fi ridicat împotriva întreaga țară, spune el, toate clasele din Germania sînt nemulțumite de politica ei externă: *p. 511, Coloana a 2-a.*

www.dacoromanica.ro

ei mai unanim ca oricînd și împreună cu Austria, statele balcanice și, eventual, Turcia, Germania ar fi putut duce, cu cele mai mari șanse de izbîndă, un război împotriva Rusiei și Franței, război pe care oricum va trebui să-l ducă mai tîrziu, dar poate — ba chiar probabil — *în condiții mult mai nefavorabile*" (p. 513, coloana a 2-a). | sublinierea lui Bebel

## „DIE NEUE ZEIT", 1912/1913

*Kurt Wiedenfeld*. „Sindicatul cărbunelui din Renania și Westfalia". Bonn, 1912.
(Muzeul comerțului și industriei din Köln. „Instituții economice moderne". Nr. 1.)
Recenzia (Sp.) din „Die Neue Zeit", 1913, vol. 2, p. 946.
ibidem, discuții (o serie de articole) în legătură cu greva de masă și Rosa Luxemburg. Articole cu caracter „oficios".
*idem*, despre proiectul de lege cu privire la înarmare.
„Die Neue Zeit", 1912, 1.

Polemică între *Kautsky* și Hilferding cu privire la bani (ibidem Varga și Hilferding).

Kautsky: „Acțiunile maselor"...

Articolul lui *Hue* „Marocul și nevoile de minereu ale Germaniei" încearcă să demonstreze că Germania nu are nici o nevoie de surse de minereu („nu duce de loc lipsă de minereu")), că ea este cea mai bogată în minereuri, că „milioanele de mărci cheltuite cu ocazia răscoalei triburilor Herero" ar fi trebuit folosite pentru îmbunătățirea producției miniere etc.

---

*Hilferding*. „Cu privire la teoria combinării": despre o greșeală comisă de Marx în „Teorii" și observații cu privire la *combinare*.

www.dacoromanica.ro

## E. CORRADINI. „NAȚIONALISMUL ITALIAN"

*Enrico Corradini.* „*Naționalismul italian*". Milano, 1914.

Carte scrisă *înainte de război.* În articolul „Naționalism și socialism" (14 ianuarie 1914) găsim interesante formulări ale unui imperialist aparținînd unei națiuni mici. Franța și Anglia = bănci cu un capital de 300 și 400 de *miliarde* (p. 162). Națiunile plutocrate (Franța, Anglia, Germania) „au o stare de spirit pacifistă" (sic!) (ha-ha!) „în special pentru că sînt națiuni plutocrate" (188), în timp ce națiunile proletare (Italia), luptînd cu Turcia, luptau împotriva națiunilor plutocrate (sic!! ha-ha!). Imperialismul, spune autorul, este un fenomen contemporan, el împarte însă națiunile în plutocrate și proletare; „el (naționalismul) este socialismul națiunii italiene în lume" (156). N.B. N.B.

La atît se reduce în fond această cărticică cît se poate de proastă: alte națiuni jefuiesc mult. „Socialismul" constă în a face ca națiunea noastră, mică și săracă, să ajungă sau să caute să ajungă din urmă pe cei care jefuiesc mult, ca și ea să jefuiască mai mult!!

## NITTI. „CAPITALUL STRĂIN ÎN ITALIA"

În „Revue d'économie politique" (1915, nr. 4, iulie — august) e publicată o recenzie a lucrării lui Francesco *Nitti:* „Capitalul străin în Italia" (156 pagini). În total, spune el, nu sînt decît 500 de milioane (??), din care:

| | |
|---|---|
| belgian ..... | 182 milioane |
| francez ..... | 148 |
| englez ..... | 110 |
| elvețian ..... | 46 |
| german ..... | 28 |
| Σ = | 504 (calculat de mine) |

e îndoielnic, nu e prea puțin? De confruntat cu *Paish* și *Harms*[110]

www.dacoromanica.ro

## R. LIEFMANN. „NE APROPIE OARE RĂZBOIUL DE SOCIALISM?“

Profesor doctor *Robert Liefmann: „Ne apropie oare războiul de socialism?“*

(Nr. 56. din „Der deutsche Krieg“ („Războiul german“), editat de E. Jäckh. Stuttgart — Berlin, 1915).

Autorul se pronunță împotriva părerii (lui *Jaffé* și a altora) că războiul ne apropie de socialism. Impozitele, monopolurile, cartelele de pîine — toate acestea, spune el, n-au nimic comun cu socialismul (comunismul, pretinde el, = reglementarea *consumului*, iar socialismul = desființarea proprietății private).

Argumente dintre cele mai stupide împotriva socialismului în general. Firește, este pentru „reforme“, pentru „atenuarea contradicțiilor de clasă“ etc.

În general, spune el, socialismul nu înseamnă decît „visuri“ (39), „fantezii“ (37), „internaționalism funest“ (s.-d.) — (37)...

Social-democraților germani, spune el, li se reproșează atitudinea lor față de război, în timp ce „nu s-a auzit nimic“ (37) (sic!) „despre reproșuri la adresa“ socialiștilor francezi și englezi.

îi laudă pe soc.-dem.!

„Comportarea social-democrației germane... este demnă de respect“ (37)...

...„Înlăturarea pe scară mondială a actualei orînduiri economice nu este posibilă, iar pe scară

muncitorii din alte țări nu se gîndesc la socialism

națională este dăunătoare“ (39)... „muncitorii din alte țări, care țin seama mai mult de realitate, nu se gîndesc să încerce în practică așa ceva“ (ibidem) (în special muncitorii din *Anglia*, p. 38)...

...„Experimentul“ cu socialismul să-l facă Franța (39—40)...

social-democrați *sau* „reformiști“?

E foarte greu de spus în ce măsură cei ce fac parte *din partidul social-democrat* german mai sînt încă (!!) într-adevăr credincioși idealului socialist și dacă acest partid *nu este* pur și simplu *un partid de reforme sociale* pe *baze democratice*“... (40)... Cele arătate de mine „nu fac decît să recomande ceea ce înăuntrul socialismului însuși recomandă curentul revizionist“ (40)...

sînt *pentru* revizionism!!

www.dacoromanica.ro

„Pentru activitatea politică comună de după război ar fi foarte de dorit să se obțină de la partidul social-democrat o renunțare clar exprimată la acest ideal sau, cel puțin, o declarație în sensul că deocamdată renunță să sprijine măsurile pentru înfăptuirea lui; cu alte cuvinte, dacă *mișcarea revizionistă* dinăuntrul social-democrației germane, și care-și propune acest lucru, s-ar bucura de o recunoaștere generală, n-ar mai exista nici un fel de neclaritate în privința poziției de după război a social-democrației" (41)... !! !

## „CONRADS JAHRBÜCHER" 1915. Nr. 2. AUGUST

„*Conrads Jahrbücher*" 1915. Nr. 2. August (p. 214—6).

Însemnările lui Diehl pe marginea legii *daneze* din 10.V. 1915. Impozit pe profiturile de război. Impunerea tuturor *supravenitu*rilor (de după 1912—15) care trec de 10%.

(nu numai profiturile de război, dar orice supravenituri).

(contribuabilul este scutit de impozit dacă dovedește că nici o parte din supravenit *nu* se datorește războiului).

N.B. [În legătură cu *reformele* adoptate în condițiile imperialismului în general.]

## „LUCRĂRILE ASOCIAȚIEI PENTRU POLITICĂ SOCIALĂ"

*„Schriften des Vereins für Sozialpolitik". Vol. 145.*III. (*Vezi verso*)*

*Dr. Carl von Tyszka:* „Salariile și costul vieții în Europa occidentală în secolul al XIX-lea" (Leipzig, 1914).

O culegere foarte amănunțită de date cu privire la *Franța* și *Anglia* și de date sumare cu privire la *Spania*, *Belgia* și

* Vezi volumul de față, p. 722. — *Nota red.*



www.dacoromanica.ro

*Germania. Rezultatul e în favoarea* **Angliei.** Tabelul totalizator (**prescurtat** de mine):

Indice: 1900 = 100. *Mişcarea* comparativă *a salariului real.*

| Anii: | Anglia | Prusia | Germania de sud | Franţa | Spania | Belgia |
|---|---|---|---|---|---|---|
| 1870 | 53.$_8$ | 57.$_8$ | (1875: 93.$_0$) | 69.$_0$ | | 51.$_0$ |
| 1885 | 68.$_2$ | 56.$_1$ | 90.$_2$ | 74.$_5$ | (1890: 89.$_5$) | 78.$_6$ |
| 1900 | 100 | 100.$_0$ | 100.$_0$ | 100.$_0$ | 100.$_0$ | 100.$_0$ |
| 1910 | 92.$_2$ | 82.$_9$ | 99.$_5$ | 106.$_0$ | 102.$_0$ | 86.$_5$ în 1905 |

Datorită liberului schimb, Anglia, spune autorul, a avut cel mai puţin de suferit de pe urma scumpetei (p. 289 şi în alte pasaje).

Anglia a devenit mai devreme un „stat industrial" (p. 101), şi în această ţară preţurile s-au adaptat mai bine, au trecut în întregime pe această bază.

(94 — creşterea salariului se va dovedi *mai mică* dacă vom lua date medii „ponderate", adică dacă vom ţine seama de creşterea numerică *mai însemnată* a profesiunilor mai prost plătite. Această constatare priveşte 26 de secţii din industria de maşini a Germaniei).

*N.B.:* Dar ea este valabilă şi pentru întreaga activitate.

*N.B.* Vol. 145: „Cheltuieli pentru mijloacele de existenţă în marile oraşe". (I—IV).

*N.B.* || O lucrare *foarte* detaliată (în vol. *145*, IV.1915) despre Hamburg, (1890—), *preţuri* şi *bugete*, *consum*, *locuinţe* etc. în comparaţie cu Londra.

---

**„Schriften des Vereins für Sozialpolitik".**

Vol. 140. II. „Aprovizionarea oraşelor cu lapte" (1914).

Date *izolate* cu privire la *diferite* gospodării producătoare de lapte şi produse lactate (numărul vacilor; producţia etc.).

Dezvoltarea „vînzării cu amănuntul" a laptelui şi a vînzării publice; înlăturarea berei (slab şi rar).

Date amănunţite cu privire la preţuri.

Vol. 140. V. „Aprovizionarea publică cu lapte în Germania" (1914).

---

www.dacoromanica.ro

*Hans Hess: „Electronul în diferite domenii ale fizicii"*. „Himmel und Erde", 1915, martie (nr. 3). (Anul XXVII, nr. 3)

o interesantă încercare de a face un bilanț al succeselor obținute de teoria electronică

## „SOCIAL-IMPERIALISMUL ȘI RADICALISMUL DE STÎNGA"

*„Bremer Bürger-Zeitung"* 1915, nr. 291. (13.XII).

Editorial: **„Social-imperialismul și radicalismul de stînga"**...

„El [radicalismul de stînga] a reprezentat în cadrul radicalismului german un curent care s-a cristalizat în timpul campaniei pentru legea electorală în Prusia și în cursul dezbaterilor din anii 1910—1913 cu privire la dezarmare"...

N.B. ...„El (Kautsky) a încercat să prezinte imperialismul ca pe o formă de expansiune capitalistă care poate fi înlocuită cu o alta mai atenuată"...

Din categoria acestor radicali de stînga, spune autorul, au făcut parte „Rosa Luxemburg, Panneckoek, Radek, Thalheimer, Zetkin și alții"...

...„Radicalii de stînga au dus o luptă aprigă împotriva rămășițelor ideologice ale manchesterianismului englez în domeniul politicii externe" (la *Ledebour* și *K. Kautsky*, precum și la *Eckstein*)...

Ceea ce e comun radicalilor de stînga și social-imperialiștilor este teza că „omenirea a intrat în epoca imperialistă"...

...„În timp ce pentru radicalii de stînga nici *miliția* nu reprezenta un mijloc care în epoca imperialismului înlătură tendințele lui de expansiune; în timp ce ei pledau pentru miliție numai în speranța că în cadrul ei tendințele antiimperialiste ale maselor populare vor ajunge la maturitate, social-imperialiștii folosesc orice germene de miliție pe care îl generează actualul război, miliție care nu poate fi însă creată decît în opoziție cu politica pe care o apără războiul, ca o momeală pentru militarizarea social-democrației".



www.dacoromanica.ro

## O BUNĂ CULEGERE

|| O bună culegere de cifre comparative ||

N.B. || *Dr. Ernst Günther:* „*Resursele economice* ale Ger („Kriegshefte aus dem Indus

Populaţia (în milioane) (cifre rotunde)

| Anii | Germania | Austro-Ungaria | Franţa | Anglia | Rusia | Germani + austrieci |
|---|---|---|---|---|---|---|
| 1810 | 30 | 30 | 30 | 20 | 45 | 267 |
| 1910 | 65 | 51.5 | 39.5 | 46 | 136.5 | 258 |

*În Germania* s-au cultivat *ha* (mii)

| | secară | grîu | ovăz | orz | *total cereale* | cartofi |
|---|---|---|---|---|---|---|
| 1800 | 4 623 | 1 027 | 2 569 | 2 055 | 10 274 | 350 |
| 1901/10 | 6 080 | 1 849 | 4 271 | 1 666 | 13 866 | 3 291 |
| | +23% | +80% | +67% | −19% | + 35% | +840% |

În ultimii cinci ani s-au recoltat, în medie, chintale metrice la hectar

| | grîu | secară | orz | ovăz | cartofi |
|---|---|---|---|---|---|
| Rusia | 7.0 | 8.0 | 8.7 | 8.2 | 76.7 |
| Statele Unite | 9.3 | 8.9 | 11.7 | 8.1 | 107.0 |
| Ungaria | 12.2 | 11.5 | 13.9 | 11.4 | 78.0 |
| Austria | 13.9 | 13.9 | 15.4 | 12.9 | 99.0 |
| Franţa | 14.0 | 11.3 | 14.3 | 13.1 | 98.9 |
| Marea Britanie | 20.7 | — | 17.9 | 16.7 | 153.3 |
| Germania | 21.4 | 18.2 | 20.8 | 19.7 | 136.0 |
| Belgia | 25.9 | 22.3 | 28.0 | 23.3 | 187.3 |



## DE CIFRE COMPARATIVE

maniei şi ale principalilor ei adversari". Essen, 1915
triebezirk". Nr. 7). 80 pfenigi.

| La 1 000 de europeni erau: | | | Mortalitatea la 1 000: | | |
|---|---|---|---|---|---|
| englezi | francezi | ruşi | Epocile: | *Germania* | *Franţa* |
| 93 | 153 | 200 | cu 20—25 ani în urmă | 25 | 22 |
| 103 | 88 | 300 | în prezent | 16 | 18 |

S-a recoltat, în *chintale metrice* la hectar

| secară | grîu | ovăz | orz |
|---|---|---|---|
| 8.62 | 10.28 | 5.64 | 8.00 |
| 16.3 | 19.6 | 18.30 | 19.00 |
| +90% | +90% | +227% | +137% |

Recoltat chintale metrice (de grîu) la hectar:

| 1881/90 | 1901/10 | | |
|---|---|---|---|
| 5.45 | 6.77 | +1.32 | +24% |
| 8.27 (1876—85) | 9.30 (1899—1901) | +1.03 | +12% |
| 12.0 | 13.9 | +1.9 | +16% |
| 18.2 | 20.0 | +1.8 | +10% |
| 14.8 | 19.6 | +4.8 | +32% |

www.dacoromanica.ro

| Numărul muncitorilor (în mii) în industria textilă | | | Exportul de maşini (în mil. de mărci) | | |
|---|---|---|---|---|---|
| | *Anglia* | *Germania* | | *Anglia* | *Germania* |
| 1895 | 1 018 | 945 | 1902 | 400 | 183 |
| 1907 | 1 015 | 1 057 | 1913 | 674 | 678 |

| Din producţia mondială (de cărbune) reveneau | | | | Producţia de fier (în mil. tone) | |
|---|---|---|---|---|---|
| | Anglici | Germaniei | Statelor Unite | *Anglia* | Germania |
| 1860 | 60% (81 mil. tone) | 12.4% (16½ mil. tone) | 10.0% | | |
| 1880 | 45 | 18 | 20 | 7.8 | 2.6 |
| 1900 | 30 | 20 | 32 | 9.1 | 8.5 |
| 1910 | 24 | 19 | 37 | | |
| 1913 | 21 (280 mil. tone) | 21 | 39 | 10.5 | 19.5 |

Capacitatea flotei germane, franceze şi engleze

| | 1870 | 1880 | 1890 | 1900 | 1910 | 1912 |
|---|---|---|---|---|---|---|
| Germania 1 000 tone | 1 146 | 1 614 | 2 835 | 4 569 | 7 698 | 8 454 |
| % | 100 | 141 | 247 | 399 | 672 | 739 |
| Anglia 1 000 tone | 7 917 | 12 027 | 18 062 | 23 687 | 32 412 | 33 849 |
| % | 100 | 152 | 228 | 299 | 409 | 427 |
| Franţa 1 000 tone | 1 528 | 1 767 | 2 444 | 2 622 | 3 082 | 3 139 |
| % | 100 | 116 | 160 | 172 | 202 | 206 |
| flota germană | 100 | 100 | 100 | 100 | 100 | 100 |
| „ engleză | 691 | 745 | 637 | 518 | 421 | 400 |
| „ franceză | 133 | 109 | 86 | 57 | 40 | 37 |

www.dacoromanica.ro

Numărul muncitorilor (în mii) în industria de maşini şi construcţii navale

| | *Anglia* | *Germania* |
|---|---|---|
| 1881 | 217 | 206 |
| 1901 | 400 | 700 |

Căi ferate (mii de km)

| *Anglia* | *Germania* |
|---|---|
| 29 | 34 |
| 38 | 63 |

Din întregul comerţ mondial reveneau %

| | 1886 | 1900 | 1910 | 1912 |
|---|---|---|---|---|
| Germaniei | — 10.3 | 12.1 | 12.0 | 12.9 |
| Franţei | — 12.5 | 10.0 | 9.4 | 9.2 |
| Angliei | — 20.8 | 19.5 | 16.9 | 16.6 |

Comerţul exterior (import + export)

| | Germania, comerţul special în mil. mărci | % | Marea Britanie, întregul comerţ | % | Franţa, comerţul special | | Germania | Anglia | Franţa |
|---|---|---|---|---|---|---|---|---|---|
| 1880 | 5 712 | 100 | 14 232 | 100 | 6 896 | 100 | 100 | 249 | 121 |
| 1890 | 7 473 | 130 | 15 253 | 107 | 6 633 | 96 | 100 | 204 | 89 |
| 1900 | 10 377 | 181 | 17 900 | 126 | 10 776 | 155 | 100 | 172 | 69 |
| 1913 | 20 868 | 365 | 28 644 | 201 | 12 307 | 178 | 100 | 137 | 59 |

www.dacoromanica.ro

## E. RAPPARD. „SPRE O ÎNȚELEGERE ÎNTRE NAȚIUNI"

Dr. William *E. Rappard:* „Cu privire la înțelegerea între națiuni". Zürich. 1915 („Schriften für schweizerische Art und Kunst", 26). (Biblioteca națională.)

„Înainte de 1870, raportul dintre populația *Germaniei* și cea a *Franței* era de 9 la 8; în momentul
8 : 8; 13 : 8 de față, el este de 13 la 8. În ultimii 40 de ani, extracția de cărbune în Franța aproape s-a dublat, iar în Germania a crescut de vreo 4 ori, așa că în prezent ea se află față de cea din Franța într-un
3 : 1; 6 : 1 raport de 6 la 1. *În ceea ce privește producția de fontă*, acum 40 de ani aceste două țări se aflau cam la același nivel. În prezent,
1 : 1; 3 : 1 Germania a întrecut Franța de aproximativ 3 ori" (p. 15).

((400$x$ : 200$y$ = 6:1; 400$x$ = 1 200$y$; 1$x$ = 3$y$))

## A. B. HART. „DOCTRINA MONROE"

*A. B. Hart:* „*Doctrina Monroe*". Boston, 1916.

Pe cît se pare, o istorie destul de interesantă a politicii externe a Statelor Unite.

Are bibliografie.

*P. 373*: „antiimperialiștii" au fost învinși, 1898.

303—304: un tabel (foarte instructiv) al dezvoltării statale a Americii în perioada 1823—1915. (Creșterea imperialismului Statelor Unite etc.)

314: „Cea mai uimitoare schimbare în viața națiunilor este crearea unor mari uniuni. Se produce o consolidare nu numai a băncilor, întreprinderilor și căilor ferate, dar și a marilor puteri". În secolul următor vor exista cinci mari puteri: Marea Britanie, Germania, Rusia, China și Statele Unite (!!)...

Creșterea protectoratului și a „influenței" (și a intereselor financiare! 332). Statele Unite în America Centrală! — 332 —

N.B. + „*O anumită* politică a protectoratelor" (335).

359: *Roland J. Usher*. „Panamericanismul. Perspectiva unui conflict inevitabil între Statele Unite și învingătorul Europei". New York, 1915 (p. 419).

www.dacoromanica.ro

Autorul îl face praf, dar apără el însuși „doctrina"... „protectoratelor" (369) pentru „protecția capitalului american" (369)!! !!

ΣΣ(402) **pentru militarism!! (N.B.)** (în special *§ 5*) — în special (!!!) împotriva Germaniei și a Japoniei (403). **N.B.**

## EUG. PHILIPPOVICH. „MONOPOLURILE"

*Eug. von Philippovich:* („**M o n o p o l u r i l e**")...[111]

În Statele Unite (1912), *1 8 0* de proprietari de firme și directorii lor (18 bănci) dețineau *746* de posturi de *d i r e c t o r i* în *134* de corporații cu un capital total de *25 325* de milioane de dolari (= 101 300 de milioane de mărci). „Această sumă reprezintă, probabil, o treime din întreaga avuție națională a Americii" (p. 159). || 180 de persoane (familii?) **25 de miliarde** de dolari

A.E.G. (Allgemeine Elektrizitäts-Gesellschaft). Capital (1912)= *=378 de milioane de mărci.* Consiliul de administrație numără *3 2* de membri, care ocupă circa *500 de posturi de directori* în diferite întreprinderi.

## „JOURNAL DE GENÈVE", 18 APRILIE 1916

„Journal de Genève", 18.IV.1916.

După cum se anunță din Roma, Institutul agrar internațional a publicat următoarele date statistice cu privire la **producția mondială** de cereale: || N.B. N.B.

| (milioane de chintale metrice) | 1915 și 1915/6 | 1914 și 14/15 % | în medie față de producția din ultimii 5 ani % |
|---|---|---|---|
| grîu | 1 161 | 119 | 116.4 |
| secară | 462 | 106.6 | 103.5 |
| ovăz | 706 | 114 | 108.7 |
| porumb | 996 | 105.2 | 109.3 |
| orez | 638 | 167.2 | 113.7 |
| orz | 323 | 105.9 | 99.2 |

## CONSUMUL DE POTASIU ÎN DIFERITE ȚĂRI

„Arbeiter-Zeitung" din Viena, 22.IV.1916, p. 6.

...După datele sindicatului potasiului, în ultimii ani consumul de potasiu pentru îngrășăminte a fost în Austro-Ungaria și Germania, în kilograme, pe 1 km² de teren arabil:

www.dacoromanica.ro

| | *1900* | *1910* | *1913* |
|---|---|---|---|
| Austria..... | 12.$_4$ | 64.$_3$ | 114.$_2$ |
| Ungaria..... | 0.$_5$ | 6.$_1$ | 19.$_8$ |
| Germania ..... | 334.$_4$ | 1 025.$_1$ | 1 529.$_3$ |

## „ARHIVA DE ȘTIINȚE SOCIALE ȘI DE POLITICĂ SOCIALĂ"

*N.B.* „Archiv für Sozialwissenschaft und Sozialpolitik". 1916 (4 august 1916) (vol. 42, nr. 1).

Articolul: — ρ. „Mișcarea sindicală în 1915..."

Capitolașul: *„Ideologia sindicatelor"*...

Două curente care *nu* coincid cu reformismul și radicalismul. *„Korrespondenzblatt"*, respectiv *„Sozialistische Monatshefte"*.

„În schimb nu există decît puține gazete sindicale care exprimă clar concepția lor diferită, mai radicală. Sînt, în majoritatea cazurilor, organe de presă ale unor sindicate ai căror membri sînt mai cu seamă muncitori necalificați sau femei" (325)...

...„Căci organele de presă ale vechilor sindicate mari sînt întru totul de partea majorității, în timp ce altele au o atitudine mult mai rezervată. După cît se vede, nu au existat luări de poziții categorice pentru punctul de vedere și tactica minorității" (327)...

În legătură cu sindicatul metalurgiștilor, autorul menționează că conducerea este de partea majorității, că în această profesiune cîștigurile sînt mai mari (330), că ea numără mai puțini oameni încorporați*, că este un sindicat vechi și foarte mare, „care întotdeauna a constituit un punct de sprijin pentru concepțiile moderate", că la adunarea generală din 30. VI. 1915... a fost adoptată o hotărîre care, în mod indirect, dădea aproape un vot de blam conducerii: „Adoptarea acestei propuneri arată, ce-i drept, că în masele sindicale domnesc alte concepții și stări de spirit decît printre membrii conducerilor" (332)...

La vîrf, spune autorul, se formează „o pătură mic-burgheză" (335)...

În *„Korrespondenzblatt"* (17. IV. 1915) lupta împotriva imperialismului este declarată a fi o absurditate tot atît de mare ca și distrugerea mașinilor.

---

* E vorba de cei încorporați în armată. — *Nota red.*

www.dacoromanica.ro

*Tot în această publicație* se aduc reproșuri *majorității* din organizațiile sindicale din Franța și Anglia (identică cu aceea pe care o reprezintă ea), ceea ce l-a determinat pe autorul burghez să facă următoarea observație caustică:

„Nu se poate deci spune că curentul de dreapta din Germania a încetat cu desăvîrșire să înțeleagă politica muncitorească radicală“ (338).

La drept vorbind, recunoaște autorul, membrii majorității au încetat de a mai fi socialiști (la p. 340 și *în alte locuri*).

LEUTHNER. „IMPERIALISMUL POPULAR RUS“

„**Die Neue Rundschau**“ ((mai, 1915))

K. **Leuthner.** „*Imperialismul popular rus*“ **p. 590**: — despre Plehanov, că „a trecut în tabăra războiului“.

...„Și radicalismul cel mai extremist își va da în Rusia repede seama de necesitatea vitală a accesului liber la mările deschise“...

„Nu numai țarul rus... dar și poporul rus... stă la granițele noastre, mînat de o tradițională voință de cucerire și subjugare“.

„La granițele imperiului, velicorusul nu apără existența, independența și integritatea poporului său, ci dominația lui asupra celor 40 de milioane de nevelicoruși“...

CONSPECTUL „TEZELOR CU PRIVIRE LA IMPERIALISM ȘI LA ASUPRIREA NAȚIONALĂ“ DIN „GAZETA ROBOTNICZA“[112]

**I.** (1) Definiția (economică) a imperialismului.
Schimbarea *frontierelor*.
„Statul național“. Nu *singura* formă (a fost)
(în anumite condiții + statul naționalităților) colonii și contribuții
anexiuni — acentuarea *asupririi naționale*.

---

(2) (este în contradicție cu interesele clasei muncitoare)...
(în special ale națiunilor *asuprite*)
(revanșă)

---

www.dacoromanica.ro

(3) împotriva *anexiunilor* și a *asupririi naționale* (trebuie dusă o luptă energică (energisch bekämpfen))
(socialismul nu are nevoie de colonii)
împotriva unei păci bazate pe anexiuni

---

(4) lupta împotriva menținerii dominației prin violență constă în
(1) renunțarea la apărarea patriei...
(2) demascarea (Denunzierung) asupririi naționale
(3) lupta împotriva constrîngerii morale față de mișcarea națională
(5) imperialismul nu poate fi transformat potrivit intereselor clasei muncitoare
imperialismul nu poate fi dezbărat de asuprire națională; numai socialismul... lupta trebuie să fie revoluționară și în socialism nu autodeterminare, ci *determinare de comun acord*
nici o amînare, nici un fel de promisiune.

---

II. 1) Nu poate exista libertate pentru națiuni în condițiile capitalismului
2) autodeterminarea presupune o societate fără clase, presupune delimitarea națiunilor
*utopie*
3) În program nu trebuie să existe utopie
„trezește speranțe irealizabile în capacitatea de adaptare a capitalismului"
„*național*-reformist"
este nevoie...
de un socialism limpede, necamuflat.
4) Nu e nevoie de aceste pretinse „drepturi"...
rămășițe ale ideologiei democratice mic-burgheze...

## PLANUL UNUI ARTICOL DESPRE KAUTSKISM

*Despre kautskism:* { „Vorbote" nr. 1 / „Kommunist" }[113]

1. definiția imperialismului. (δ 9*)

3 bis. 1912: despre faptul că și-a pierdut importanța. (o 15**)

---

* Vezi volumul de față, p. 241. — *Nota red.*
** Vezi volumul de față, p. 569. — *Nota red.*

www.dacoromanica.ro

5. caracterul războiului („Kommunist“)
2. politica comercială (liberul schimb) („Kommunist“)
4. lupta împotriva imperialismului (și „o parte din capitaliști sînt *p e n t r u*“)
8. anexiunile...

12 { Renner & Co., Cunow & Co... Lensch „Volkstribüne“ }

7. pacea: „toți sînt pentru“ (referat)...
3. teoria ultraimperialismului
9. Monitor și Kautsky
10. Kautsky, la 26.XI.1915, *împotriva* **d e m o n s t r a ț i i l o r d e s t r a d ă**
11. „Volksstimme“ din Chemnitz despre **unitatea** cu Kautsky & Co. (cf. Ernst *H e i l m a n n* în „Die Glocke“)
6. negarea legăturii dintre criza de astăzi și oportunism (K. Kautsky la 28.V.1915) („Kommunist“)

Atitudinea față de război *î n a i n t e:*

| | | |
|---|---|---|
| Revoluția socială | *1902* | 1902 |
| Drumul spre putere | 1909 | 1905 |
| 1905 (*o* 33*) | | 1908 |
| 1910 (*o* 15) | | 1910 |
| 1912 | | 1912 |

Rühle versus „Vorwärts“
{ Revoluția în legătură cu războiul. }
{ Dezarmarea și *S t a t e l e U n i t e a l e E u r o p e i.* }

A. Economicul și principalul raport între clase (1—4)
B. Politica (5—8)
C. „Mlaștina“ în viața internă de partid (9—12)
D. Kautskiștii ruși

{ Akselrod Martov Ciheidze și Skobelev }

Pentru traducere
1) Kemmerer
2) Gilbreth. „Studierea mișcărilor“
3) Hobson. „Imperialismul“

* Vezi volumul de față, p. 596—597 — *Nota red.*

www.dacoromanica.ro

## UN FRAGMENT DE ARTICOL

Cît de departe era F. Engels de atitudinea disprețuitoare față de anexiunile germane contemporane, proprie unor falsificatori doctrinari ai marxismului din rîndurile social-democraților germani de astăzi, ne-o arată declarația de mai jos, făcută de el în 1893:

„Nu trebuie să uităm că cei 27 de ani de cîrmuire ai lui Bismarck au făcut ca Germania să fie urîtă pretutindeni în străinătate, și pe bună dreptate. Nici anexarea danezilor din Schleswigul de nord, nici nerespectarea și, pînă la urmă, anularea frauduloasă a punctului din tratatul de la Praga care se referea la ei, nici anexarea Alsaciei și Lorenei, nici odioasele măsuri luate împotriva polonezilor din Prusia n-au avut nimic comun cu crearea «unității naționale»" („Poate oare Europa să dezarmeze?". Nürnberg, 1893, p. 27)[114]. Prin tratatul de la Praga încheiat la 23 august 1866, Austria a renunțat la Schleswig-Holstein în favoarea Prusiei, cu condiția ca populația districtelor din nordul Schleswigului să fie cedată Danemarcii în cazul cînd, printr-un vot liber, această populație s-ar pronunța pentru unirea cu Danemarca. Anularea frauduloasă a acestui punct s-a făcut prin acordul încheiat în ziua de 11 octombrie 1878, la Viena, între Germania și Austria. Nici după 15 ani, în 1893, Engels nu a uitat această înșelăciune și a înfierat-o, scoțînd în relief deosebirea dintre crearea unității naționale a germanilor și o serie de măsuri de asuprire, violente și frauduloase, luate împotriva popoarelor dependente de germani...*

## „ALIMENTAȚIA POPORULUI. ALIMENTAȚIA PUBLICĂ"

„Alimentația poporului. Alimentația publică". Berlin 1916.

(Lucrările Consiliului central pentru ocrotirea bunăstării oamenilor muncii. 28 octombrie 1915).

***p. 27*** (din „raportul" profesorului *Rubner*):

Se dau următoarele date cu privire la repartizarea pe clase în Anglia:

---

* Aici manuscrisul se întrerupe. — *Nota red.*

www.dacoromanica.ro

| | Raportat la întreaga populație % | | Consumul fondului de carne % | | Calculul meu: raportat la 100% populație——% % carne | |
|---|---|---|---|---|---|---|
| Muncitori agricoli și necalificați | 23 | | $16._5$ | | $71._7$ | clasele și repartizarea *cărnii* în Anglia |
| Muncitori calificați | 50 | 73 | $44._8$ | $61._3$ | $89._6$ | |
| Pături mijlocii inferioare | 15 | 15 | $15._3$ | $15._3$ | $102._0$ | |
| Pături mijlocii | 7 | 12 | $10._5$ | $23._4$ | $150._0$ | |
| Pături de sus | 5 | | $12._9$ | | $258._0$ | |
| Total | 100 | 100 | $100._0$ | $100._0$ | $100._0$ | |

## „BASLER VORWÄRTS"

### „CAPITALUL ELVEȚIAN ÎN STRĂINĂTATE"

„Basler Vorwärts" 26 ianuarie 1917:

„Capitalul elvețian în străinătate".

Referate ținute la seminariile de economie politică de la Universitatea din Berna (sub conducerea profesorului Reichesberg).

Referatul lui Alfred Fischer:

„Datoriile Elveției se află într-o legătură cauzală cu investițiile ei de capital în străinătate. Ele ating suma de 1½ 1½ miliard de franci, din care 1 miliard revine Franței".

„Capitalul elvețian investit în străinătate nu poate fi evaluat decît cu aproximație. Evaluările oscilează între 2½ și 4½ miliarde de franci. De aici rezultă că Elveția este în mod cert o țară creditoare, deoarece investițiile ei de capital în străinătate depășesc de aproximativ două ori datoriile ei externe".

## NOTE BIBLIOGRAFICE

### I

*L. F. Hoffmann.* „Declinul Angliei". (Editat de ziarul „La Patrie Egyptienne".) Geneva, 1914.

www.dacoromanica.ro

((Ştampila: Clubul patrioţilor egipteni. 1914. 3, rue Versonne, 3. Genève.))
„Această broşură, editată de ziarul «La Patrie Egyptienne», se trimite gratuit. Doritorii se vor adresa administraţiei ziarului, 3, rue Versonne, 3. Genève".

*Mohamed Fahmy.* „Adevărul în problema egipteană" (Geneva, 1913.) Memoriu adresat celui de-al XIX-lea Congres pentru pace din 1912".)

*Dr. J. Goldstein.* „Muncitorii şi patronii din industria de construcţii a Germaniei", Leipzig, 1913. (*Züricher* volkswirtschaftliche Studien [„Studii economice din *Zürich*"] nr. 5.)

Prof. dr. *W. Hünerwadel.* „Premisele istorice ale războiului european". Winterthur, 1915 (această broşurică este, pe cît se pare, un studiu destul de bun, de mici proporţii, cu caracter general).

II

Societatea „Progresul islamului".
*Casa Fusterie.* Geneva.
Editează „*Bulletin de la société etc.*" Anul III, nr. 1 şi 2, iunie—iulie. 1915.

---

„*Să nu uităm*".
O pagină din istoria englezilor în Egipt. Mai 1915.
Semnat: *dr. M. M. Rifat.*
Povesteşte cum au fost executaţi sau bătuţi cu vergile nişte egipteni la 26.VI.1906 pentru că au lovit pe nişte ofiţeri englezi care, pe cînd trăgeau în porumbei, au rănit o femeie.

*Broşurica:* „Un verdict împotriva Angliei". Berlin, 2.V.1915. Cu o prefaţă de *dr. M.M. Rifat.*
O culegere de promisiuni şi declaraţii făcute de Anglia în legătură cu Egiptul începînd din 1882 şi pînă la *alipirea* (anexiunea) din 7.XII.1914.

III[115]

*Belius.* „Popoarele de culoare ca trupe auxiliare ale englezilor şi francezilor". Berlin, 1915.

*Brandt.* „33 de ani în Asia răsăriteană. Memoriile unui diplomat". 3 volume. Leipzig, 1901.

www.dacoromanica.ro

*Cornaz.* „Monopolul tutunului în Elveția". Lausanne, 1914.
*Davies.* „Finanțele britanice și cele germane". Londra, 1915.
*El Hadji Abdallah.* „Islamul în armata franceză". Constantinopol, 1915.
„Fidelitatea Indiei" (publicat de Partidul național indian). Idem în limba franceză.
*Franke.* „Limba pe care au vorbit-o, probabil, oamenii din perioada glaciară". Leipzig, 1911.
*Gehring.* „India". 2 volume. 1911.
*„Gruzia și războiul actual"*. 1915.
*Kiliani.* „Contradicția economică anglo-germană".
*Leue.* „Tablouri din viața colonială". 1903.
*Myron.* „Perspectivele noastre în China datorită războiului european". Chicago, 1915.
*Niehans.* „Restructurarea contemporană a popoarelor și creștinismul în lupta pentru dominația mondială". Berna, 191?.
*Peter.* „Evoluția romanului francez". 1913.
*Rifat.* (Despre lupta Egiptului împotriva Angliei.)
*„Stăpînirea* britanică în India este condamnată". Londra, 1915.
*Scherif.* „Tunisia etc. Protest împotriva dominației franceze". Sic! *Berlin*, 1916.
*Ruttmann.* „Principalele rezultate ale psihologiei moderne".
*Sieveking.* „Principii de istorie a economiei contemporane". 1915.
*Viëtor.* „Dicționar fonetic german".
*Ziekursch.* „Politica Rusiei în Balcani". 1915.

IV

1) *M. Lair.* „Imperialismul german". *P a r i s*, 1908 (?)* 3,50 fr.

---

2) *Bérard.* „Franța și Wilhelm al II-lea". (3,50 fr.)?
„ „Conflictul marocan" (4 fr.)
„ „Sultanul, islamul...". Bagdad. (4 fr.)
*De acelaşi autor.* „Răzvrătirea Asiei". Paris, 1904.

---

* Cartea nu a apărut în 1908, ci în 1902. Vezi volumul de față, p. 190. — *Nota red.*



www.dacoromanica.ro

3) *G. Blondel.* „Avîntul industrial și comercial al poporului german". Paris, 1900.
„ „ „Franța și piața mondială". Paris, 1901.
*Leroy-Beaulieu.* „Înnoirea Asiei". 1900.
„ „ „Noile societăți anglo-saxone".

V

*S. A. Reeve.* „Prețul concurenței" (617 p.). New York, *1906* (2 dolari) (Mac-Clure, Philipps and Co.). („Studiu cu privire la pierderile provocate de concurență și propuneri de reforme socialiste".)
N.B.
„The Economist", 25.XII.1915.

Englezii despre superioritatea industriei chimice *germane*.

„Bibliografia științelor economice și juridice". 1906 (1) și urm. 1908 (3), 1909 —1912 (vol. 4—8).

VI

N.B. *J. A. Hobson. N.B.*
„Culegere de expuneri cu privire la diferitele puncte ale programului minimal". 2 volume. („Organizația centrală pentru instaurarea unei păci trainice".) Haga, 1916.

VII

Pohler. „Biblioteca istorică-militară".
*Wittig.* „Un secol al revoluțiilor". 2 părți. Zürich, 1875.
*d'Arcq.* „Istoria generală a războaielor". (2 volume.) Paris, 1758.
*Mouriez.* „Războaiele comerciale (1486—1850)". Paris, 1863.
*von Erlach.* „Războaie de eliberare duse de popoare mici împotriva unor armate mari". Berna, 1868.
*Studenitz și Rödlich.* „Cronică cronologică-sincronică".
*Golițîn?*
*Suter.* „Filozofia lui Richard Avenarius". 1910 (Disertație.)

www.dacoromanica.ro

VIII

N.B.

*Geyer* } cronici politice şi
*Egelhaaf* } calendar istoric (pe un an)
*Roloff*. „Europäischer Geschichtskalender“ ((?)).

## FIŞE DE CERERE PENTRU BIBLIOTECA CANTONALĂ DIN ZÜRICH

Ashley. „Organizarea economică a Angliei“, 1914.
Belza. „În văile sîngelui“. Varşovia, 1906.
Biermann. „Winkelblech (Marlo)“. 2 volume.
Bittmann. „Bugetul muncitorului şi scumpetea“. 1914.
*Boissier*. „Saint-Simon“.
„Bolletino Storico della Svizzera Italiana“. Anii 1—23 (1879—1901).
Bresnitz von Sydacow. „Aspecte intime din imperiul lui Nicolaie al II-lea“*. 5 volume.
„Scrisori către Sorge“. Stuttgart, 1906.
Paul Busching. „Evoluţia relaţiilor comerciale şi politice dintre Anglia şi coloniile ei pînă în 1860“. Anexă: Tabelul comerţului colonial pe anii 1826—1900. Stuttgart, 1902.
Carnegie. „Endowment for international peace“ („Fundaţia pentru pacea internaţională“). Anuarul pe 1911 şi 1912.
Douzat. „Impresii şi lucruri văzute“. 1914.
Del Vecchio. „Fenomenul războiului“. Sassari, 1909.
E. Demaret. „Organizare colonială şi federaţie; o federaţie între Franţa şi coloniile ei“. Disertaţie. Paris, 1899.
„Democraţie elveţiană sau socialism internaţional“. Fraudenfeld, 1892.
„Memoriul băncii federale elveţiene“. 1863—1913.
Detot. „Socialismul în faţa camerelor franceze“. Disertaţie. Paris, 1903.
Dietrich. „Organizarea întreprinderilor“. 1914.
„Învăţămîntul profesional în Statele Unite“. 1900.
Egelhaaf. „Istoria contemporană“. 1913. Vl. Ulianov. 4 august 1916. *Sfîrşitul lunii octombrie.*

* Titlul complet al cărţii e: „Ţarul Nicolaie al II-lea şi curtea sa. Însemnări politice în stil de foileton“. — *Nota red.*


www.dacoromanica.ro

Egelhaaf. „Istoria contemporană". 1908. Eliberată la 25 septembrie. La biblioteca cantonală a fost eliberată la 18 septembrie. Vl. Ulianov. 4 octombrie 1916. Sfîrşitul lunii octombrie.

Ehrenberg. „Marile averi (Fugger — Rotschild — Krupp)". 1905. *2 volume. Engels.* „Originea familiei etc."

Ermels. „Politica comercială colonială a Franţei". Berlin, 1910.

„Statistica industriei de fabrică din Elveţia", 1911.

Fraisse. „Situaţia internaţională a ţărilor dependente din bazinul fluviului Congo". Disertaţie. Carcassonne, 1904.

*Freeman.* „Politică comparată". Londra, 1873.

Ernst *Friedrich.* „Geografia comerţului mondial şi a traficului mondial". 1911.

*Frobert.* „Cu privire la actuala orientare a activităţii băncilor de depozit din Anglia, Germania şi Franţa". (Disertaţie.) 1903.

*Garr.* „Bazele economice ale presei de astăzi". 1912.

Gazeau. „Imperialismul englez. Carlyle-Seeley-Chamberlain". (Disertaţie.) 1903.

„Deutscher Geschichtskalender". *1913.*

Giebel. „Finanţarea industriei potasiului". 1912.

Girault. „Principiile colonizării". Ediţia a 2-a. Paris, 1904.

Goës. „Marile oraşe ale Indiei". 1910.

„Tratat de istorie medie şi modernă" (Meinecke etc.), 1903 şi urm. ((numai monografii separate; pe cît se pare, nimic interesant))

Hermant. „Revoluţia de la 1848 din Ungaria; naţionalităţile, lupta şi revendicările lor; intervenţia rusă şi cea poloneză". Disertaţie. 1901.

W.G. Hertz. „Impunerea străinilor la impozit pe venit în Anglia". Stuttgart, 1910.

Hettner. „Dominaţia mondială a Angliei şi războiul".

Heyde. „Importanţa economică a dezvoltării tehnice în industria germană de ţigarete şi ţigări de foi". Stuttgart, 1910.

*Hirsch.* „Întreprinderile-sucursale în comerţul cu amănuntul". 1916.

Frank Hitchcock. O serie de broşuri despre comerţul exterior al Statelor Unite.

Hoeniger. „Însemnătatea economică a armatei în Germania". Leipzig, 1913.

Hollitscher. „Legea istoriei. Contribuţie la critica concepţiei materialiste a istoriei". Disertaţie. 1901.

www.dacoromanica.ro

Holsti. „Legătura dintre război și originea statului". Disertație. 1913.
Honoré. „Calea ferată transsahariană și pătrunderea francezilor în Africa". Disertație. 1901.
„În luptă pentru libertatea Rusiei". 1906.
Ed. Jacob. „Teoria economică a cooperativelor". 1913.
„Journal asiatique". 1) Cuprinsul seriei a *10-a*. 2) Seria a 11-a.
„Pogromurile împotriva evreilor în Rusia". 2 volume. 1910.
Massao Kambe. „Dezvoltarea economiei naționale a Japoniei". 1914.
Kautsky. „Parlamentarismul". Stuttgart, 1893.
Kayser. „Dezvoltarea construcțiilor de beton armat și progresele realizate în acest domeniu". (Cuvîntare). Darmstadt, 1911.
Kindermann. „Constrîngere și libertate", factor general în viața popoarelor. Jena, 1901.
Kinosita. „Trecutul și prezentul comerțului japonez". Disertație. 1902.
W. Kley. „La Uzinele «Krupp». Însemnări social-politice dintr-o călătorie". 1899.
*G. Koch.* „Statul iacobin din 1794". Berlin, 1904.
Lange. „Cărți despre marele război". 1915.
Langevin. „De l'impôt du timbre sur les valeurs mobilières françaises et étrangères". „Taxa de timbru pe valorile mobiliare franceze și străine". Disertație. 1900.
Lehmann. „Armenia în trecut și astăzi". 1910.
Ludlow. „Clasele muncitoare din Anglia". 1868.
Marx. „Revoluție și contrarevoluție în Germania". 1896.
Nansen. „Siberia". 1914.
Nostitz. „Ascensiunea clasei muncitoare în Anglia". Jena, 1900.
*Österrieder.* „Monopol sau concurență". 1903.
„La Paix par le Droit". Anul 21 (1911).
Peez și Dehn. „Hegemonia Angliei, I. Din epoca blocadei continentale". Leipzig, 1912.
Pecz. „Cu privire la politica comercială contemporană". Viena, 1895.
Pesl. „Salariul minimal". 1914.
„Polonia și poporul elvețian". Autorul e un elvețian, martor ocular al răscoalei poloneze. *1863.*
„Politisches Jahrbuch". *Ultimii doi* ani.
Polly. „Despre Revoluția rusă".
Prado. „Rusia pe drumul morții". 1907.

www.dacoromanica.ro

W. Rappard. „Factorul economic în apariția democrației moderne în Elveția".
„Culegere de tratate" (Martin).
„Revoluția din Letonia".
Ried. „Organizarea și conducerea întreprinderilor publice". 1914.
Skelton. „Socialismul. O analiză critică". Disertație. Cambridge, 1911.
„Istoria contemporană a statelor". ? (Vol. 1—28). Leipzig. 1858.
„Staatsarchiv". Indice 78—93. Ultimul an *1914*.
Strasser. „Capitalismul și legile războiului". (Nr. 11 suplimentar)
*Stroh*. „Relațiile dintre Franța și Anglia în anii 1801—3, oglindite în literatura politică germană" (= Historische Studien [Studii istorice] Nr. 121). 1914.
*Strupp:* „Conflictul dintre Rusia și China". 1911.
Übersberger. „Politica orientală a Rusiei în ultimele două secole". Vol. I. 1913.
Uhlmann. „Comerțul cu lemn dintre Rusia și Germania". Disertație. 1913.
*Uhry*. „Grevele din Franța și rezultatele lor". Disertație. 1902.
Theodor *Vetter*. „John Ruskin și W. Morris, dușmani și sprijinitori ai tehnicii". Frauenfeld, 1912.
(Walz-Eidebenz.) „Lovitură de stat sau reformă". 3 părți.
White. „Din viața mea de diplomat". 1906.
Youngman. „Cauzele economice ale marilor averi". Disertație. 1909.
„Zeitschrift für schweizerische Statistik".
Zilliacus. „Rusia revoluționară". 1905.

www.dacoromanica.ro

# ADNOTĂRI

# INDICI

www.dacoromanica.ro

# ADNOTĂRI

[1] Cartea „*Imperialismul, stadiul cel mai înalt al capitalismului*“ a fost scrisă în ianuarie-iunie 1916, la Zürich.

Fenomenele noi apărute în dezvoltarea capitalismului au fost constatate de Lenin cu mult înainte de începutul primului război mondial. Într-o serie de lucrări scrise între anii 1895 și 1913 („Proiect de program al partidului social-democrat și explicarea programului“ (1895—1896), „Războiul din China“ (1900), „Învățămintele crizei“ (1901), „Cronica internă“ (1901), „Concentrarea producției în Rusia“ (1912), „Cu privire la unele cuvîntări ale deputaților muncitorimii“ (1912), „Creșterea bogăției capitaliste“ (1913), „Înapoiata Europă și înaintata Asie“ (1913), „Destinele istorice ale învățăturii lui Karl Marx“ (1913) și altele), Lenin a scos la iveală și a analizat diferite trăsături caracteristice epocii imperialismului: concentrarea producției și creșterea monopolurilor, exportul de capital, lupta pentru cucerirea de noi piețe și sfere de influență, internaționalizarea relațiilor economice, parazitismul și putrefacția capitalismului, creșterea contradicțiilor dintre muncă și capital și ascuțirea luptei de clasă, crearea premiselor materiale pentru trecerea pe cale revoluționară la socialism. În articolul „Marxism și revizionism“ (1908), Lenin scria: „Concentrînd producția, cartelurile și trusturile au agravat în același timp, în mod evident, anarhia în producție, situația precară a proletariatului și au înăsprit jugul capitalului, ascuțind astfel contradicțiile de clasă într-o măsură nemaipomenită pînă atunci. Faptul că capitalismul merge spre prăbușire, atît în sensul că provoacă diverse crize politice și economice cît și în sensul prăbușirii totale a întregii orînduiri capitaliste, a fost dovedit în mod foarte concret și într-o măsură deosebit de mare tocmai de către cele mai moderne și mai uriașe trusturi“ (Opere complete, vol. 17, București, Editura politică, 1963, ed. a doua, p. 22). Lenin a acordat o atenție deosebită demascării politicii coloniale, de jaf, luptei pentru împărțirea și reîmpărțirea lumii, pregătirii războaielor imperialiste, de cotropire.

Lenin urmărea cu atenție și studia lucrările noi consacrate capitalismului. O mărturie în acest sens este recenzia sa la cartea lui J. A. Hobson „Evoluția capitalismului contemporan“ (vezi Opere complete, vol. 4, București, Editura politică, 1964, ed. a doua,

www.dacoromanica.ro

p. 146—149). În august 1904, Lenin a început să traducă lucrarea lui Hobson „Imperialismul" (vezi Opere, vol. 37, Bucureşti, Editura politică, 1958, p. 315); manuscrisul acestei traduceri nu a fost găsit pînă în prezent.

Studierea multilaterală a stadiului monopolist al capitalismului a fost începută de V.I. Lenin în perioada primului război mondial. Aşa cereau interesele luptei revoluţionare a clasei muncitoare din Rusia şi din celelalte ţări capitaliste. Pentru a putea conduce în mod just mişcarea revoluţionară şi pentru a putea combate cu succes ideologia reacţiunii imperialiste, politica reformistă de înţelegere cu imperialiştii, trebuie lămurită „problema economică fundamentală, fără studiul căreia nici nu poate fi vorba de o justă orientare în aprecierea caracterului războiului de azi şi a politicii de azi, şi anume: problema esenţei economice a imperialismului" (Opere complete, vol. 27, Bucureşti, Editura politică, 1964, ed. a doua, p. 310).

Studierea nemijlocită a literaturii referitoare la imperialism a fost începută de Lenin, pe cît se pare, la mijlocul anului 1915, în timp ce se afla la Berna (în Elveţia); atunci a început el să întocmească bibliografia, să elaboreze planuri, să facă extrase şi însemnări, să scrie conspecte.

La începutul lunii ianuarie 1916, Lenin a acceptat propunerea de a scrie o carte despre imperialism pentru editura legală „Parus", înfiinţată în decembrie 1915 la Petrograd. Într-o scrisoare din 29 decembrie 1915 (11 ianuarie 1916) către A.M. Gorki, Lenin scria: „Încep să lucrez la o broşură despre imperialism" (Opere, vol. 35, Bucureşti, E.S.P.L.P. 1958, p. 188). În prima jumătate a lunii februarie 1916, Lenin s-a mutat de la Berna la Zürich, unde a continuat să adune şi să prelucreze materiale în legătură cu imperialismul. Folosind pentru lucrarea sa cărţile aflate la Biblioteca cantonală din Zürich, Lenin comanda, totodată, cărţi şi din alte oraşe.

În timp ce se pregătea să scrie cartea, V.I. Lenin a întocmit 15 caiete despre imperialism, pe care le-a notat cu literele alfabetului grecesc de la „alfa" pînă la „omicron", precum şi caietul „Brailsford" şi alte materiale. După ce a trimis manuscrisul la editură, Lenin a continuat să strîngă materiale şi să facă extrase în legătură cu imperialismul. Acest lucru îl confirmă caietul „Egelhaaf", pe care Lenin l-a început în octombrie 1916 (vezi volumul de faţă, p. 663 şi 739 — 740), „Caietul de materiale cu privire la Persia" (p. 703) şi altele.

La 19 iunie (2 iulie) 1916, Lenin i-a scris următoarele lui M.N. Pokrovski, care locuia în Franţa şi care redacta pentru editura „Parus" o serie de broşuri cu privire la statele vest-europene în perioada primului război mondial: „Îţi trimit astăzi manuscrisul în banderolă, recomandat" (Opere, vol. 35, Bucureşti, E.S.P.L.P. 1958, p. 203). Manuscrisul, expediat o dată cu scrisoarea, nu i-a parvenit lui Pokrovski şi a trebuit să fie trimis a doua oară. În afară de aceasta, editura a propus ca manuscrisul să fie comprimat de la 5 la 3 coli de tipar, dar Lenin a refuzat să satisfacă această cerere, deoarece, după cum a arătat el, i-a fost „absolut imposibil să mai comprime o dată expunerea în aşa fel încît să încapă în 3 coli" (ibid.).

După ce cartea a ajuns la editură, elementele menşevice de la conducerea acesteia au scos din cuprinsul cărţii critica aspră la adresa lui

www.dacoromanica.ro

Kautsky şi a lui Martov şi au făcut în text modificări care nu numai că suprimau specificul stilului lui Lenin, dar îi şi denaturau ideile. Astfel, în loc de „dezvoltarea şi transformarea" (capitalismului în imperialism) au pus „prefacerea", în loc de „caracterul reacţionar" (al teoriei „ultraimperialismului") au pus „caracterul înapoiat" etc. Pe la mijlocul anului 1917, cartea a apărut sub titlul „Imperialismul, cea mai nouă etapă a capitalismului (Expunere populară)", cu o prefaţă de Lenin, datată 26 aprilie 1917. — *1.*

[2] După toate probabilităţile, articolul despre lupta împotriva „mlaştinii" (însemnări despre kautskism) n-a fost scris. — *4.*

[3] Este vorba de broşura lui K. Kautsky „Der Weg zur Macht" („Drumul spre putere"), apărută în 1909 la Berlin. V.I. Lenin spunea că aceasta este „ultima şi cea mai bună lucrare" pe care a scris-o Kautsky împotriva oportuniştilor.

*Manifestul de la Basel* — manifestul cu privire la război, adoptat de Congresul extraordinar al Internaţionalei a II-a, care s-a ţinut la Basel (Elveţia) în zilele de 24 şi 25 noiembrie 1912. Manifestul dezvăluia ţelurile de jaf ale războiului pe care îl pregăteau imperialiştii şi chema pe muncitorii din toate ţările să ducă o luptă hotărîtă pentru pace, împotriva pericolului de război, „să opună imperialismului capitalist forţa solidarităţii internaţionale a proletariatului". În cazul izbucnirii unui război imperialist, manifestul recomanda socialiştilor să folosească criza economică şi politică provocată de război în vederea luptei pentru revoluţia socialistă. (Cu privire la manifest, vezi V.I. Lenin. Opere complete, vol. 26, Bucureşti, Editura politică, 1964, ed. a doua, p. 217—221 şi 321—322.) La congres, liderii Internaţionalei a II-a (Kautsky, Vandervelde şi alţii) au votat pentru adoptarea manifestului împotriva războiului. Cînd a început însă războiul imperialist mondial, ei au dat uitării Manifestul de la Basel şi s-au situat de partea guvernelor lor imperialiste. — *5.*

[4] Este vorba de paragraful 9 din programul P.M.S.D.R. adoptat la Congresul al II-lea al partidului, în care se proclamă „Dreptul la autodeterminare pentru toate naţiunile care fac parte din stat". — *16.*

[5] Datele cu privire la salariul anual al muncitorilor din S.U.A. pe 1913 au fost luate din articolul lui Scott Nearing „The Adequacy of American Wages" („Repartizarea judicioasă a salariilor în S.U.A."), publicat în „The Annals of the American Academy of Political and Social Science" („Analele Academiei americane de ştiinţe politice şi sociale"), vol. LIX, p. 115. — *22.*

[6] *Noţiunea de „socializare" folosită de Marx* are la bază analiza ştiinţifică a legilor obiective de dezvoltare a societăţii capitaliste şi indică necesitatea şi inevitabilitatea trecerii mijloacelor de producţie din proprietatea privată a capitaliştilor în proprietate socială. Lenin a arătat că în perioada imperialismului se adîncesc la maximum neconcordanţa dintre relaţiile de producţie capitaliste şi caracterul forţelor de producţie, conflictul dintre ele; în acest ultim stadiu de dezvol-

www.dacoromanica.ro

tare a societății capitaliste, concentrarea și socializarea producției ajung la cel mai înalt grad (vezi Opere complete, vol. 27, București, Editura politică, 1964, ed. a doua, p. 328, 330, 332—333). Aceasta înlesnește trecerea, după victoria revoluției socialiste, a principalelor mijloace de producție în mîinile statului muncitorilor și țăranilor în vederea organizării unei producții planificate în interesul poporului. — *30*.

7 Pentru a proslăvi capitalismul și a estompa dominația monopolurilor, economiștii și reformiștii burghezi născocesc diferite teorii care prezintă capitalismul în culori trandafirii. Ei vorbesc despre „democratizarea" capitalului, susțin că capitalismul contemporan a devenit „capitalism popular" etc. Combătînd născocirile apologetice cu privire la „democratizarea" capitalului, Lenin a demonstrat încă în 1902 în mod convingător că, prin achiziționarea de acțiuni mici de către unii oameni ai muncii, aceștia nu devin cîtuși de puțin proprietari ai întreprinderilor constituite în societăți pe acțiuni, nu devin oameni „avuți"; de pe urma emiterii de acțiuni mici profită magnații monopolurilor capitaliste și ai societăților pe acțiuni, care folosesc pentru îmbogățirea lor pînă și cele mai mici fărîmițe ale economiilor „populare" (vezi Opere complete, vol. 6, București, Editura politică, 1964, ed. a doua, p. 286). Acest lucru îl confirmă întru totul și realitatea de astăzi. Contrar celor declarate de propaganda burgheză în legătură cu răspîndirea în masă în țările imperialiste de astăzi a acțiunilor mici („populare"), în realitate numai un număr restrîns de muncitori calificați — reprezentanți ai așa-numitei aristocrații muncitorești — au posibilitate să achiziționeze acțiuni. Astfel, de pildă, în S.U.A. circa o jumătate de milion de familii de muncitori posedau în 1958 acțiuni a căror valoare nu reprezenta decît 0,2% din valoarea totală a acțiunilor existente în țară. În același timp, familia Dupont deținea ea singură de 10 ori mai multe acțiuni decît toți muncitorii americani laolaltă. Capitalismul contemporan se caracterizează prin predominarea marilor monopoluri în economia națională, prin continua concentrare a producției și centralizare a capitalului, prin adîncirea prăpastiei dintre exploatatori și masele muncitoare. Astfel, în 1960, în S.U.A. 500 de societăți dintre cele mai mari, care reprezentau 0,4% din numărul total al societăților din industria prelucrătoare și cea extractivă, au realizat 57% din întreaga producție și au încasat 72% din profiturile tuturor societăților. Același tablou al dominației monopolurilor este caracteristic și pentru celelalte țări capitaliste. — *35*.

8 În „Caiete despre imperialism" și în cartea „Imperialismul, stadiul cel mai înalt al capitalismului", Lenin demască caracterul apologetic burghez al teoriei antiștiințifice a „capitalismului organizat", teorie care prezintă imperialismul drept un capitalism deosebit, transformat, unde ar fi fost înlăturate concurența, anarhia în producție și crizele economice, iar economia națională s-ar dezvolta în mod planificat. Lansată de ideologii capitalismului monopolist — Sombart, Liefmann și alții —, teoria „capitalismului organizat" a fost preluată de reformiștii Kautsky, Hilferding și alți teoreticieni ai Internaționalei a II-a. Lenin a arătat că dominația monopolurilor nu înlătură, ci ascute concurența și anarhia în producție, nu feresțe economia capi-

www.dacoromanica.ro

talistă de crize (vezi Opere complete, vol. 27, Bucureşti, Editura politică, 1964, ed. a doua, p. 332). În Statele Unite ale Americii, principala ţară a capitalismului contemporan, în perioada 1948—1961 au avut loc patru scăderi cu caracter de criză ale producţiei: în 1948—1949, 1953—1954, 1957—1958 şi în 1960—1961. — *36.*

9 Studiind imperialismul, V.I. Lenin a arătat că suprastructura politică a capitalismului monopolist o constituie reacţiunea politică în toate domeniile politicii interne şi externe; imperialismul, spunea Lenin, înseamnă negarea democraţiei în general (vezi Opere complete, vol. 30, Bucureşti, Editura politică, 1964, ed. a doua, p. 95). Capitalismul monopolist ciunteşte şi reduce la zero pînă şi normele democraţiei burgheze formale; el îşi instaurează dictatura nelimitată. Acest lucru se vede deosebit de clar din exemplul S.U.A., unde sînt persecutate organizaţiile democratice, se dezlănţuie teroarea împotriva clasei muncitoare şi a tuturor forţelor progresiste, se practică discriminarea politică şi rasială.

În politica externă, imperialismul se caracterizează prin agresiune, încălcarea suveranităţii naţionale a ţărilor slabe şi dependente, intervenţii şi instaurarea în alte ţări a unor regimuri reacţionare antipopulare, care sînt pe placul marilor puteri imperialiste. — *43.*

10 „*National City Bank*" (din 1955: „First National City Bank of New York") — ca mărime a treia bancă din S.U.A. În jurul băncii s-a format un grup financiar-monopolist, care cuprinde o serie de mari corporaţii financiare şi industriale din S.U.A. cu active atingînd în 1960 suma de peste 13 miliarde de dolari. Printre cei mai mari acţionari ai băncii se numără familiile Morgan, Rockefeller, Stillman, Brady, Wintrop, Dodge. Banca joacă un mare rol în expansiunea S.U.A. în ţările Americii Latine, Asiei etc. Ea controlează o serie de societăţi industriale americane dintre cele mai mari şi este strîns legată de industria de război a S.U.A. — *54.*

11 Toate datele se referă la anul 1910, cu excepţia Elveţiei (1908), Ungariei şi Franţei (1909). — *59.*

12 *Statistica falimentelor* — statistica firmelor comerciale şi industriale declarate în stare de faliment. În ţările capitaliste, ruinarea burgheziei mici şi mijlocii, falimentele băncilor, societăţilor pe acţiuni etc. sînt inevitabile. La cererea creditorilor, tribunalul numeşte un judecător sindic, însărcinat cu lichidarea bunurilor firmei declarate în stare de faliment şi cu repartizarea contravalorii lor între creditori, potrivit ordinii de preferinţă a creanţelor, stabilită prin lege. — *60.*

13 „*Standard Oil Company*" — grupul trusturilor de petrol care formează „imperiul petrolului" al familiei Rockefeller. Trustul de bază al acestui grup monopolist — „Standard Oil of New Jersey" — s-a dezvoltat din Societatea petrolieră înfiinţată în 1882 de John Rockefeller, concentrînd la începutul secolului al XX-lea sub controlul său cea mai mare parte din industria petrolieră americană. Împreună cu numeroasele societăţi-fiice, „Standard Oil" controlează peste o treime din întreaga producţie şi prelucrare de petrol din lumea capitalistă şi

www.dacoromanica.ro

ocupă un loc de frunte în producția unei serii de produse petrochimice. Monopolurile petroliere exercită o mare influență asupra întregii politici interne și externe a S.U.A. — *63*.

14 Lenin a folosit aceste date în lucrarea „Imperialismul, stadiul cel mai înalt al capitalismului" (vezi Opere complete, vol. 27, București, Editura politică, 1964, ed. a doua, p. 364—365). În „Caiete despre imperialism", Lenin raportează suma de 815 miliarde franci, reprezentînd totalul hîrtiilor de valoare din întreaga lume, la anul 1911, iar în lucrarea „Imperialismul, stadiul cel mai înalt al capitalismului" — la anul 1910. Pasajul din „Caiete" este extras din lucrarea lui Zimmermann „Statistica internațională a lîrtiilor de valoare și a emisiunilor de hîrtii de valoare", care a preluat aceste date de la Alfred Neymarck; acesta din urmă le-a raportat la 1 ianuarie 1911. — *69*.

15 *Proudhonism* — curent antiștiințific, ostil marxismului, din cadrul socialismului mic-burghez, denumit astfel după numele anarhistului francez P.-J. Proudhon. Criticînd de pe poziții mic-burgheze marea proprietate capitalistă, Proudhon visa eternizarea micii proprietăți private și în acest scop propunea să se organizeze o bancă a „poporului" și o bancă „de schimb", cu ajutorul cărora muncitorii ar putea să-și procure mijloace de producție proprii și să-și asigure o desfacere „echitabilă" a produselor lor. Proudhon nu înțelegea rolul și însemnătatea proletariatului, avea o atitudine negativă față de lupta de clasă, față de revoluția socialistă și dictatura proletariatului; el nega, de pe poziții anarhiste, necesitatea statului. Proudhoniștii idealizau mica producție de mărfuri și schimbul. „Nu distrugerea capitalismului și a bazei lui — producția de mărfuri, ci *curățirea* acestei baze de toate excrescențele ei, înlăturarea tuturor abuzurilor etc.; nu nimicirea schimbului și a valorii de schimb, ci, dimpotrivă, «constituirea» acesteia din urmă, generalizarea ei, prefacerea ei în ceva absolut, *«echitabil»*, fără fluctuații, crize, abuzuri — iată ideea lui Proudhon" (V.I. Lenin. Opere complete, vol. 24, București, Editura politică, 1964, ed. a doua, p. 143).

*Noul proudhonism* — așa au fost denumite de Lenin teoriile reformiste ale kautskiștilor, care prezentau dominația monopolurilor și a băncilor, atotputernicia oligarhiei financiare, jefuirea coloniilor, anexiunile și celelalte trăsături inerente imperialismului drept excrescențe întîmplătoare ale capitalismului, întocmeau tot felul de proiecte de „asanare" a capitalismului, de înlăturare a „abuzurilor" comise de monopoluri etc. Demascînd caracterul reacționar al acestor teorii, Lenin scria că ideologii lor „vor să meargă «înapoi» spre micul capitalism (și nu spre socialism)" — vezi volumul de față, p. 67. — *91*.

16 *Teoria kautskistă a ultraimperialismului* (a supraimperialismului) — teorie oportunistă cu privire la posibilitatea trecerii imperialismului într-o fază nouă — faza „capitalului financiar unit pe scară internațională", în care, printr-o înțelegere între capitaliștii diferitelor țări, s-ar crea o economie mondială organizată și s-ar înlătura contradicțiile imperialiste. Teoria „ultraimperialismului" prezintă imperialismul în culori trandafirii, caută să-l eternizeze. Lenin a arătat că

www.dacoromanica.ro

adevăratul sens social al acestei „teorii", menirea ei nu este alta decît „consolarea arhireacționară a maselor cu speranța că în condițiile capitalismului ar fi posibilă o pace permanentă, abătîndu-li-se atenția de la contradicțiile ascuțite și de la problemele acute ale contemporaneității spre falsele perspective ale unui viitor și pretins nou «ultraimperialism». Înșelarea maselor — nimic altceva nu oferă teoria «marxistă» a lui Kautsky" (Opere complete, vol. 27, București, Editura politică, 1964, ed. a doua, p. 422—423). Teoria kautskistă a „ultraimperialismului" este reluată în diferite variante de apologeții de astăzi ai imperialismului, ceea ce își găsește expresia în tot felul de proiecte burgheze și reformiste de creare a unui stat capitalist mondial cu un guvern unic etc. (Vezi critica făcută de Lenin teoriei antimarxiste a lui Kautsky în Opere complete, vol. 27, București, Editura politică, 1964, ed. a doua, p. 416—427.)

În condițiile de azi, cînd, alături de sistemul mondial imperialist, a apărut și se întărește tot mai mult sistemul mondial socialist, care cuprinde Uniunea Sovietică, Republica Populară Chineză și celelalte țări socialiste, forțele antiimperialiste uriașe și în continuă creștere — reprezentate, în primul rînd, prin puternicul lagăr socialist și viguroasa mișcare pentru pace din toate țările — pot sili cercurile imperialiste agresive să renunțe la planurile de dezlănțuire a unor noi războaie.—*125.*

17 Datele cu privire la producția de fier în Germania au fost adăugate de V.I. Lenin pe marginea manuscrisului; ele au fost luate dintr-un tabel apărut în revista „Die Bank", 1911, I, p. 95, și inserat la nota: „Siderurgia în decurs de 100 de ani". V.I. Lenin reproduce parțial acest tabel mai jos sub titlul: „Datele statistice cele mai recente cu privire la industria siderurgică" (vezi volumul de față, p. 159). — *158.*

18 Materialul și observațiile lui Lenin cu privire la relațiile dintre capitalul financiar și guvern, cuprinse în „Caiete", au fost dezvoltate în cartea „Imperialismul, stadiul cel mai înalt al capitalismului" și în alte lucrări ale sale. V.I. Lenin a arătat că dezvoltarea monopolurilor și a capitalului financiar are drept rezultat inevitabil faptul că un mic număr de magnați ai industriei și finanței — oligarhia financiară — joacă rolul hotărîtor în economia și politica țărilor capitaliste; ei îi este subordonat întru totul și guvernul burghez. Monopolurile își subordonează și folosesc aparatul de stat în scopurile lor prin includerea unor reprezentanți ai guvernului în consiliile de administrație ale uniunilor monopoliste și a unor reprezentanți ai monopolurilor și ai magnaților capitalului în guvernele statelor capitaliste, ceea ce, în condițiile de azi, devine un fenomen caracteristic. Astfel, în S.U.A. toate posturile-cheie din guvern sînt ocupate de mari monopoliști, reprezentanți ai principalelor grupuri financiare — Morgan, Rockefeller ș.a. — *158.*

19 Critica făcută de Lenin apărătorilor militarismului și argumentelor lor mincinoase că cheltuielile militare ar fi utile și avantajoase pentru țară ne ajută să-i demascăm pe ideologii contemporani ai monopolurilor, care prezintă militarizarea economică drept mijloc salvator împotriva crizelor și a șomajului. În țările imperialiste, în primul rînd în S.U.A., monopolurile capitaliste folosesc pe scară largă militarizarea economiei

www.dacoromanica.ro

şi cursa înarmărilor pentru propria lor îmbogăţire; subordonîndu-şi aparatul de stat, ele îşi asigură în condiţii avantajoase uriaşe comenzi militare. Iar întreaga povară a militarizării economiei şi a cursei înarmărilor este aruncată de statele burgheze pe umerii maselor muncitoare. În ţările imperialiste se intensifică exploatarea clasei muncitoare, cresc impozitele. Astfel, ponderea impozitului pe venit reţinut din salariul muncitorilor şi funcţionarilor a crescut în S.U.A. de la 43% din suma totală a impozitului pe venit (fără impozitul pe corporaţii) în anul financiar 1943/1944 la 71% în anul financiar 1959/1960. Totodată, suma totală a impozitelor indirecte, plătite, de asemenea, în primul rînd de oamenii muncii, a crescut de la 6,3 miliarde de dolari în anul financiar 1945/1946 la 13 miliarde de dolari în anul financiar 1959/1960; în acelaşi timp, monopolurile realizează profituri fabuloase. Astfel, potrivit datelor oficiale, vădit diminuate, profiturile monopolurilor americane au crescut de la 3,3 miliarde de dolari în 1938 la 44 de miliarde de dolari în 1961, adică de peste 13 ori.

Militarizarea economiei ţărilor imperialiste constituie un indiciu concret al intensificării parazitismului şi putrefacţiei sistemului capitalist. — *179*.

20 *Nietzsche, Friedrich* (1844—1900) — filozof reacţionar german, unul dintre ideologii reacţiunii burghezo-moşiereşti. În lucrările sale, el s-a manifestat ca un duşman inveterat al democraţiei, al clasei muncitoare, al marxismului. Nietzsche privea problemele social-politice de pe poziţiile idealismului subiectiv şi ale „social-darvinismului" vulgar, ale teoriei „supraomului". Orientarea antidemocratică, reacţionară a făcut din nietzscheanism filozofia populară a fascismului. Ideologii burgheziei folosesc pe scară largă filozofia lui Nietzsche pentru a prezenta imperialismul în culori trandafirii, ca orînduire socială „naturală", care ar corespunde naturii umane, şi pentru a justifica agresiunea, a preamări războaiele de cotropire. — *181*.

21 Lozinca „*Statele Unite ale Europei*", lansată în repetate rînduri şi în diferite variante, a căpătat o răspîndire deosebit de largă în anii primului război mondial. În afară de politicieni burghezi, această lozincă era intens propagată de kautskişti, troţkişti şi alţi oportunişti. În manifestul politic al C.C. al P.M.S.D.R. „Războiul şi social-democraţia din Rusia", publicat la 1 noiembrie 1914 în ziarul „Soţial-Demokrat", Lenin a subliniat că lozinca „Statelor Unite ale Europei" este falsă şi lipsită de sens „fără răsturnarea pe cale revoluţionară a monarhiilor germană, austriacă şi rusă" (Opere complete, vol. 26, Bucureşti, Editura politică, 1964, ed. a doua, p. 21). Analizînd condiţiile economice ale imperialismului, Lenin, în cunoscutul articol „În jurul lozincii Statelor Unite ale Europei", publicat la 23 august 1915, a arătat că „în regimul capitalist lozinca Statelor Unite ale Europei este sau irealizabilă, sau reacţionară" (op. cit, p. 356).

Experienţa istorică şi realitatea din zilele noastre confirmă întru totul justeţea aprecierii leniniste a lozincii „Statelor Unite ale Europei".

În prezent, această lozincă este intens propagată de imperialişti şi de slugile lor — socialiştii de dreapta. Ei prezintă drept „Statele

www.dacoromanica.ro

Unite ale Europei" tot felul de uniuni ale monopolurilor din Europa occidentală de tipul „Comunității economice europene" („Piața comună") etc., care sînt create pentru a intensifica exploatarea oamenilor muncii din Europa capitalistă, pentru a jefui în comun țările slab dezvoltate din punct de vedere economic, pentru a pregăti o agresiune împotriva țărilor socialiste. O unire a țărilor din Europa și alte continente pe baza liberului consimțămînt, a egalității și frăției nu este posibilă decît în condițiile socialismului. Un model de asemenea comunitate a unor popoare libere și suverane îl constituie sistemul mondial socialist.—*187.*

22 *Doctrina Monroe* — declarația principiilor care stau la baza politicii externe a S.U.A.; a fost formulată de președintele James Monroe în mesajul său din 2 decembrie 1823 adresat Congresului. Sub paravanul doctrinei Monroe („America pentru americani"), S.U.A. își realizează planurile lor colonialiste în America Latină, se amestecă mereu în treburile țărilor latino-americane, le impun tratate înrobitoare, instalează și sprijină guverne antipopulare, care sînt pe placul monopoliștilor din S.U.A., dau ajutor marionetelor lor în lupta împotriva mișcării de eliberare națională. — *187.*

23 *„Economiștii imperialiști"* — curent oportunist din rîndurile social-democrației internaționale, apărut în perioada războiului imperialist mondial din 1914—1918. În P.M.S.D.R., acest curent s-a manifestat la Conferința secțiilor din străinătate care s-a ținut în primăvara anului 1915 la Berna (Elveția); la această conferință, N.I. Buharin a prezentat teze în care erau apărate concepții antimarxiste. Lenin a calificat aceste concepții drept „economism imperialist". Ulterior, tezelor lui Buharin li s-au alăturat G.L. Peatakov și E.B. Boș. Idei asemănătoare s-au manifestat și în „Proiectul de program al Uniunii socialiste revoluționare și al Partidului muncitoresc social-democrat" din Olanda, în Partidul muncitoresc socialist din America și în alte partide. Lenin a calificat „economismul imperialist" drept o boală internațională și a dus împotriva lui o luptă hotărîtă. „Economiștii imperialiști" se pronunțau împotriva autodeterminării națiunilor, împotriva întregului program-minimum al P.M.S.D.R., care preconiza lupta pentru transformări democratice. Lenin a subliniat uriașa importanță pe care o are în epoca imperialismului lozinca autodeterminării națiunilor; el a arătat că marxiștii trebuie să folosească toate instituțiile democratice pentru a pregăti răsturnarea imperialismului și să tindă — „prin folosirea democratismului burghez — spre organizarea socialistă și consecvent democratică a proletariatului împotriva burgheziei și împotriva oportunismului" (Opere complete, vol. 30, București, Editura politică, 1964, ed. a doua, p. 76).

V.I. Lenin a criticat „economismul imperialist" în lucrările: „Despre apariția unui nou curent: «economismul imperialist»"; „Răspuns lui P. Kievski (I. Peatakov)"; „Despre o caricatură de marxism și despre «economismul imperialist»" (vezi Opere complete, vol. 30, București, Editura politică, 1964, ed. a doua, p. 60—69, 70—76, 79—132) și în alte lucrări. — *223.*

24 În „Anti-Dühring", capitolul al III-lea, „Teoria violenței (Urmare)", Engels a scris despre statele capitaliste: „Armata a devenit scopul



www.dacoromanica.ro

principal al statului, a devenit un scop în sine; popoarele nu mai au altă menire decît să furnizeze soldaţi şi să-i hrănească. Militarismul stăpîneşte şi devorează Europa. Dar acest militarism poartă în sine şi germenele propriei sale pieiri". Concurenţa dintre diferitele state, a arătat Engels, le sileşte, pe de o parte, să cheltuiască tot mai mulţi bani pentru înarmare, deci să grăbească tot mai mult catastrofa financiară; pe de altă parte, această concurenţă le sileşte să introducă pe scară tot mai largă serviciul militar obligatoriu, învăţînd astfel întregul popor să mînuiască armele; pentru popor apare posibilitatea reală ca, la un moment dat, să întoarcă armele împotriva claselor dominante. „Pe această treaptă armata monarhului se transformă într-o armată a poporului; maşina refuză să mai slujească, militarismul piere în virtutea dialecticii propriei sale dezvoltări" (K. Marx şi F. Engels. Opere, vol. 20, Bucureşti, Editura politică, 1964, p. 165, 165 — 166). — *224.*

25 *Manchesterianism* (liber-schimbism) — curent în politica economică a burghezici care preconiza libertatea comerţului şi neamestecul statului în activitatea economică particulară. A apărut în Anglia la sfîrşitul secolului al XVIII-lea; în perioada 1830—1850, bastionul liber-schimbismului era burghezia industrială din Manchester; de aceea liber-schimbiştilor li se spunea şi „manchesterieni". În fruntea „şcolii manchesteriene" se aflau Cobden şi Bright. În epoca capitalismului premonopolist, tendinţele liber-schimbiste au căpătat teren şi în Germania, Franţa, Rusia şi alte ţări capitaliste. Fundamentarea teoretică a liber-schimbismului a fost făcută în lucrările lui A. Smith şi D. Ricardo.—*245.*

26 *Sofişti* — denumire dată, în Grecia antică, filozofilor de profesie, dascălilor de filozofie şi de retorică. Pe sofişti îi caracteriza convingerea că toate reprezentările omului, normele şi aprecierile sale etice sînt relative. Sofiştii foloseau în mod premeditat argumente greşite, false (sofisme), tertipuri verbale care induceau în eroare. Sofistica a degenerat curînd într-un joc steril cu noţiuni, în arta de a susţine şi a combate în cuvîntări şi discuţii orice teză. —*245.*

27 *Rabulist* — avocat chiţibuşar, flecar. V.I. Lenin îl numeşte pe Kautsky sofist şi rabulist pentru că acesta falsifică adevărata natură a imperialismului, ocolind esenţa chestiunii prin subterfugii, foloseşte sofistica şi falsuri teoretice pentru a estompa profundele contradicţii ale imperialismului şi a justifica unitatea de vederi cu apologeţii capitalului, social-şoviniştii declaraţi. —*245.*

28 „*Kommunist*" — revistă; a fost întemeiată de Lenin şi editată de redacţia ziarului „Soţial-Demokrat" împreună cu G.L. Peatakov şi E. B. Boş, care finanţau editarea ei. Din redacţia revistei a făcut parte şi N.I. Buharin. A apărut un singur număr (dublu) în septembrie 1915. În acest număr au fost publicate trei articole ale lui V.I. Lenin: „Falimentul Internaţionalei a II-a", „Glasul unui socialist francez cinstit" şi „Imperialismul şi socialismul în Italia" (vezi Opere complete, vol. 26, Bucureşti, Editura politică, 1964, ed. a doua, p. 209—265; vol. 27, p. 5—13 şi 14—23).

Planul de editare a revistei a fost elaborat de Lenin în primăvara anului 1915. Lenin intenţiona să facă din „Kommunist" un organ

www.dacoromanica.ro

internațional al social-democraților de stînga. Curînd însă s-au ivit divergențe serioase între redacția ziarului „Soțial-Demokrat", de o parte, și Buharin, Peatakov și Boș, de altă parte, divergențe care s-au adîncit după apariția nr. 1—2 al revistei. Avînd în vedere comportarea antipartinică a acestui grup, la propunerea lui Lenin, redacția ziarului „Soțial-Demokrat" a declarat că consideră imposibilă editarea în continuare a revistei „Kommunist" (vezi „Proiect de hotărîre a C.C. al P.M.S.D.R. cu privire la încetarea editării revistei «Kommunist»" — Opere complete, vol. 27, București, Editura politică, 1964, ed. a doua, p. 287—289). — *245*.

29 „*The Economist*" — revistă săptămînală burgheză; apare la Londra din 1843. — *249*.

30 *Trade-unionurile* — sindicatele din Anglia și din dominioanele britanice. Trade-unionurile fac parte din Partidul laburist în calitate de membru colectiv al acestuia. În anii primului război mondial, liderii trade-unionurilor s-au situat în majoritatea lor pe poziții social-șoviniste. Ideologii trade-unionurilor contestă necesitatea creării unui partid revoluționar al proletariatului, reducînd în fapt rolul partidului muncitoresc la reprezentarea trade-unionurilor în parlament. — *260*.

31 Textul încadrat între două linii reprezintă prima pagină din caietul „9", pe care este înscris pe scurt conținutul caietului: 1) Hilferding. „Capitalul financiar", 2) Trustul electrotehnic, 3) Statistica emisiunilor, 4) Riesser. Primele trei însemnări din caiet au o numerotare comună a paginilor (1—10); paginile cu notele referitoare la lucrarea lui Riesser au o numerotare specială (p. 1—16). În mod corespunzător, și în planul rezumativ al întregii lucrări despre „Imperialism" Lenin folosește semnele convenționale „9", „9R" (adică caietul „9—Riesser"), indicînd, totodată, și paginile pentru a putea folosi materialele cuprinse în caietul „9". — *308*.

32 În „Caiete despre imperialism" și în lucrarea „Imperialismul, stadiul cel mai înalt al capitalismului", Lenin se referă în repetate rînduri la lucrarea lui R. Hilferding „Capitalul financiar". Folosind materialul faptic din această sursă pentru caracterizarea diferitelor trăsături ale capitalismului monopolist, Lenin îl critică, totodată, pe autor pentru tezele și concluziile sale nemarxiste în principalele probleme ale imperialismului. Lenin îl califică pe Hilferding — unul dintre liderii social-democrației germane și ai Internaționalei a II-a — drept kantian și kautskist, reformator și unul dintre „cei ce caută să convingă burghezia imperialistă" (volumul de față, p. 592). Rupînd politica de economie, Hilferding dă în cartea sa o definiție greșită a imperialismului și a capitalului financiar; el estompează rolul hotărîtor al monopolurilor în condițiile imperialismului și ascuțirea tuturor contradicțiilor acestuia din urmă, ignorează trăsături atît de importante ale imperialismului ca împărțirea lumii și lupta pentru reîmpărțirea ei, parazitismul și putrefacția capitalismului, făcînd „un pas înapoi în raport cu englezul Hobson, care e un pacifist și reformist *declarat*" (Opere complete, vol. 27, București, Editura politică, 1964, ed. a doua, p. 315). Deși



www.dacoromanica.ro

conține greșeli serioase, cartea lui Hilferding a jucat un anumit rol pozitiv în studierea celei mai noi faze de dezvoltare a capitalismului. — *308*.

33 *Kantianism* — sistemul concepțiilor filozofului german din secolul al XVIII-lea Immanuel Kant, dezvoltate în lucrările sale „Critica rațiunii pure" (1781), „Critica rațiunii practice" (1788) și „Critica puterii de judecată" (1790). „Trăsătura fundamentală a filozofiei lui Kant — a arătat Lenin — o constituie concilierea materialismului cu idealismul, realizarea unui compromis între ele, îmbinarea într-un singur sistem a unor curente filozofice eterogene, opuse" (Opere complete, vol. 18, București, Editura politică, 1963, ed. a doua, p. 202). Kant căuta „să împace" credința cu cunoașterea, religia cu știința. Kantianismul este filozofia preferată a oportuniștilor de tot felul, inclusiv a kautskiștilor. K. Marx și F. Engels au dezvăluit esența kantianismului; V.I. Lenin i-a făcut o critică multilaterală în opera sa „Materialism și empiriocriticism" (Opere complete, vol. 18, București, Editura politică, 1964, ed. a doua, p. 7—380).

*Neokantianism* — curent reacționar în filozofia burgheză, care, sub lozinca unei reînvieri a filozofiei lui I. Kant, propovăduiește idealismul subiectiv; a apărut pe la mijlocul secolului al XIX-lea în Germania. Sub lozinca „Înapoi la Kant!", neokantienii au luptat împotriva materialismului dialectic și a materialismului istoric. În cartea sa „Ludwig Feuerbach și sfîrșitul filozofiei clasice germane", Engels i-a calificat pe neokantieni drept „reacționari în domeniul teoriei", „niște prinde-purici eclectici". Neokantienii îi opuneau socialismului științific „socialismul etic". „Teoria" neokantienilor a fost preluată de revizioniști, în frunte cu E. Bernstein.

V. I. Lenin a dezvăluit esența reacționară a neokantianismului și a arătat legătura lui cu celelalte curente ale filozofiei burgheze (machismul, pragmatismul etc.). — *309*.

34 V. I. Lenin arată că sînt greșite afirmațiile lui Hilferding referitoare la „meritul" lui Tugan-Baranovski de a fi descoperit importanța teoriei lui K. Marx a reproducției capitaliste și a crizelor. În realitate, acest economist burghez, care în ultimul deceniu al secolului trecut a fost un reprezentant marcant al „marxismului legal", în lucrările sale a denaturat și a încercat să infirme teoria marxistă a reproducției și a crizelor. Negînd contradicția fundamentală a capitalismului, precum și contradicția — care decurge din ea — dintre tendința de a lărgi necontenit producția și posibilitățile de consum limitate din cauza situației de proletari a maselor populare, Tugan-Baranovski susținea că în capitalism ar fi posibilă o acumulare nelimitată și o dezvoltare nestînjenită a producției, independent de consum și de nivelul de trai al maselor populare. Teorii apologetice similare sînt propagate și în prezent de către economiștii burghezi. Realitatea capitalistă infirmă aceste teorii vulgare și confirmă întru totul justețea teoriei marxiste a acumulării capitaliste și a crizelor. — *311*.

35 *A.E.G. („Allgemeine Elektrizitäts Gesellschaft")* — cel mai mare trust din industria electrotehnică germană; a fost fondat în 1883. A.E.G. era legat de marile bănci germane, de Trustul oțelului, de concernul

www.dacoromanica.ro

de ţevi „Mannesmann", de concernul „Krupp" şi de o serie de alte monopoluri printr-o uniune personală; împreună cu trustul german „Siemens", A.E.G. deţinea o situaţie de monopol în industria electrotehnică din Germania; la începutul celui de-al doilea război mondial avea societăţi-fiice şi reprezentanţe în 34 de ţări.

După cel de-al doilea război mondial, întreprinderile A.E.G. situate pe teritoriul Republicii Democrate Germane au fost naţionalizate; pe teritoriul Republicii Federale Germane concernul a rămas în întregime în mîinile vechilor săi proprietari.

*G.E.C.* (*„General Electric Company"*) — cel mai mare trust electrotehnic din S.U.A., unul din cele mai puternice monopoluri din lumea capitalistă, controlat de grupul financiar Morgan; a fost fondat în 1892. În 1960 producea peste 50% din utilajul electric greu din S.U.A.; ocupă un loc de frunte în producţia armei atomice, a motoarelor cu reacţie, a utilajului electronic şi militar şi a turbinelor pentru navele de război şi avioane. „General Electric" are circa 200 de uzine, în care sînt ocupaţi 250 000 de muncitori şi funcţionari; stă în fruntea cartelului american de utilaj electric; are întreprinderi-fiice şi firme de desfacere în majoritatea ţărilor capitaliste.

În 1922 a fost reînnoit acordul cu privire la împărţirea lumii încheiat în 1907 între A.E.G. şi G.E.C. G.E.C. a achiziţionat circa 30% din acţiunile A.E.G., devenind acţionarul cel mai mare al acestei societăţi. Capitalul american a finanţat din plin A.E.G., contribuind la reînarmarea imperialismului german. În 1960 G.E.C. poseda circa 30% din capitalul social al A.E.G. — *313.*

[36] La începutul primului război mondial, societatea „A. Thyssen" pentru producţia laminatelor de oţel, fondată în 1871, a devenit unul dintre cele mai mari combinate metalurgice din Europa; acest combinat cuprindea furnale, oţelării şi uzine de laminate, mine de fier şi de cărbuni, uzine constructoare de maşini, întreprinderi comerciale şi de transport şi uzine de armament. În 1926 Thyssen a jucat un rol de frunte în organizarea Trustului oţelului — cel mai mare combinat al industriei de război şi unul dintre cele mai puternice monopoluri din Germania; el a contribuit activ la instaurarea dictaturii fasciste în Germania. Trustul oţelului conduse de Thyssen a avut strînse legături cu o serie de monopoluri industriale şi bancare ale Germaniei fasciste, precum şi cu capitalul monopolist internaţional. După cel de-al doilea război mondial, Trustul oţelului s-a împărţit în două mari concerne — „Thyssen" şi „Rheinsthall". Concernul metalurgic „Thyssen" ocupă în Germania occidentală un loc de frunte în producţia de fontă şi oţel.

*Hugo Stinnes* a fondat în 1893 o întreprindere siderurgică, care după primul război mondial a devenit o mare uniune monopolistă, cuprinzînd peste 1 500 de întreprinderi din diferite ramuri industriale. Curînd după moartea lui Stinnes (1924), concernul fondat de el a dat faliment; totuşi, cu ajutorul băncilor americane, moştenitorii lui Stinnes au reuşit să evite lichidarea monopolului. Combinatul metalurgic „Rhein-Elbe-Union", care s-a desprins de concernul lui Stinnes, a devenit unul dintre stîlpii principali ai Trustului oţelului.

www.dacoromanica.ro

Controlul asupra întreprinderilor rămase în concernul lui Stinnes a fost preluat de societatea „Hugo Stinnes Corporation", creată în S.U.A.; acționari ai acestei societăți au devenit moștenitorii lui Stinnes și bancherii americani care acordaseră concernului mari credite. — *321.*

37 Extrasele, ca și prezentarea în rezumat a unor pasaje din cartea lui Hobson au fost făcute de N.K. Krupskaia. La citirea lor, Lenin a făcut unele sublinieri și observații, precum și diferite note și semne marginale. Numerotarea paginilor de caiet a fost făcută de Lenin. Sublinierile lui sînt redate în felul următor: cuvintele subliniate cu o linie sînt culese cu *cursive*; cele cu două linii — cu *cursive rărite;* cele cu trei—cu ***aldine cursive mici***; cele subliniate cu o singură linie ondulată sînt culese cu VERZALE, cele cu două — cu VERZALE RĂRITE. Toate adăugirile sînt culese cu **SEMIGRASE**, iar în cazul cînd în adăugiri există și sublinieri, ele sînt culese astfel: cuvintele subliniate cu o linie — cu ***aldine cursive,*** cele cu două linii — cu ***aldine cursive rărite.***

În prefața la lucrarea sa „Imperialismul, stadiul cel mai înalt al capitalismului", Lenin arată că a folosit cartea lui J.A. Hobson cu toată atenția pe care o merită. John Atkinson Hobson (1858—1940) a fost un cunoscut economist englez, care prin concepțiile sale era un reformist și pacifist burghez. Printre cărțile lui cele mai cunoscute se numără „Problemele sărăciei", „Dezvoltarea capitalismului contemporan" și „Imperialismul", pe care Lenin a calificat-o drept cea mai importantă scriere engleză despre imperialism, considerînd-o drept un model tipic de critică mic-burgheză a imperialismului. Lenin a arătat că, în această lucrare, Hobson „a descris foarte bine și amănunțit particularitățile economice și politice fundamentale ale imperialismului" (Opere complete, vol. 27, București, Editura politică, 1964, ed. a doua, p. 318). În „Caiete despre imperialism", Lenin scrie că lucrarea lui Hobson despre imperialism „este folositoare în general și mai cu seamă pentru că ajută la dezvăluirea poziției fundamental greșite a kautskismului în această problemă" (volumul de față, p. 91). Folosind bogatul material faptic oferit de cartea lui Hobson, Lenin supune totodată criticii concluziile lui reformiste și încercările lui de a apăra, într-o formă camuflată, imperialismul. — *381.*

38 *Socialismul etic* — teorie idealistă a neokantienilor germani — H. Cohen, P. Natorp, E. Cassirer și alții —, care a devenit una din principalele dogme ale concepțiilor lui E. Bernstein, „părintele revizionismului", precum și ale lui K. Vorländer, lider filozofic al social-democraților germani de dreapta. Socialismul etic neagă legile obiective ale dezvoltării societății și necesitatea obiectivă a socialismului, considerînd că orînduirea socialistă reprezintă un ideal moral, care poate fi atins într-un viitor îndepărtat, fără luptă de clasă și fără dictatura proletariatului, numai prin reeducarea morală a oamenilor muncii și a exploatatorilor. În condițiile de astăzi, ideologia socialismului etic este folosită pe scară largă de socialiștii de dreapta din țările capitaliste pentru a abate masele de la lupta revoluționară. — *398.*

39 Este vorba de războiul anglo-bur (octombrie 1899 — mai 1902), război colonial, de cotropire, purtat de Anglia împotriva republicilor

www.dacoromanica.ro

sud-africane Transvaal şi Orange, în urma căruia acestea din urmă şi-au pierdut independenţa şi au devenit colonii ale Marii Britanii.—*398*.

40 În acest loc din manuscris, Lenin a notat: „vezi mai sus, în acest caiet, adaosul de la p. 7". La p. 7 sus, Lenin a scris: „(vezi p. 41 din caietul de faţă)". Potrivit acestei indicaţii a lui Lenin, în volumul de faţă însemnarea de la p. 7 a caietului n-a fost încadrată în ordinea de numerotare a paginilor din caiet, ci în ordinea extraselor făcute din cartea lui Hobson. — *408*.

41 Extrasele din cartea lui Sembat au fost făcute de N.K. Krupskaia; însemnările marginale, intercalările (vezi cuvintele culese cu aldine), sublinierile în textul citatelor (vezi cuvintele culese cu cursive, care au avut o singură subliniere, şi cele cu cursive rărite, care au avut două sublinieri) şi numerotarea paginilor au fost făcute de V.I. Lenin. — *415*.

42 *Lista de citate scoase din cartea lui Schulze-Gaevernitz* a fost întocmită de Lenin în timpul lecturii acestei cărţi, cu scopul de a face ulterior extrasele corespunzătoare (vezi mai jos, p. 424—438 din volumul de faţă). Citatele din primele 11 pagini au fost înscrise de Lenin în caiet în ordinea arătată de el. Mai departe, în caiet se află o serie de citate de la p. 229—375, care nu au fost menţionate în listă (pe cît se vede, o parte din manuscris s-a pierdut). Sfîrşitul listei, începînd cu p. 401, corespunde întocmai însemnărilor făcute în caiet. — *423*.

43 *Glacis* — termen militar, care înseamnă: taluz, ieşind, rambleu din faţa şanţului exterior al unei fortificaţii. — *423*.

44 *Volksraad* — parlamentul bur. — *432*.

45 *Rand* (denumirea completă: Witwatersrand) — una dintre cele mai mari regiuni aurifere, situată în provincia Transvaal din Uniunea Sud-Africană. În această regiune se extrage mai mult de $^1/_3$ din aurul lumii capitaliste. — *432*.

46 Datele cu privire la extracţia de cărbuni pe anul 1911 au fost luate de V.I. Lenin din „Cronica internaţională", tabelul 19, din „Statistisches Jahrbuch für das Deutsche Reich", 1915, p. 33*. — *443*.

47 Datele cu privire la consumul de ceai şi de spirt se referă la Australasia. — *451*.

48 În prefaţa la ediţia franceză şi cea germană a lucrării „Imperialismul, stadiul cel mai înalt al capitalismului", Lenin stăruie în mod deosebit asupra marii importanţe pe care o au pentru caracterizarea capitalismului monopolist datele cu privire la căile ferate din lumea întreagă: „Repartizarea reţelei de căi ferate, inegalitatea acestei repartizări, dezvoltarea inegală a reţelei de căi ferate, toate acestea sînt rezultate ale capitalismului contemporan, monopolist, pe scară mondială" (Opere complete, vol. 27, Bucureşti, Editura politică, 1964, ed. a doua, p. 312). Materialele statisticii căilor ferate, citate la p. 462 — 468 din volumul de faţă, ne arată cu cîtă grijă a adunat Lenin din diferite izvoare şi a prelucrat numeroase date pe anii 1890—1913 cu privire

www.dacoromanica.ro

la dezvoltarea reţelei de căi ferate în diferite ţări (marile puteri, statele independente şi semidependente, coloniile). Comparînd aceste date cu cele referitoare la creşterea producţiei de fier şi cărbune, el scoate în evidenţă disproporţia dintre dezvoltarea forţelor de producţie şi construcţia de căi ferate de către diferitele ţări (ca urmare a monopolului asupra coloniilor). Rezultatele cercetării statisticii căilor ferate, rezumate în două tabele mici, sînt analizate de Lenin în capitolul VII al cărţii sale „Imperialismul, stadiul cel mai înalt al capitalismului" (vezi Opere complete, vol. 27, Bucureşti, Editura politică, 1964, ed. a doua, p. 401—402). — *462.*

49 Vezi ziarul „Vorwärts" nr. 51—56, 58 şi 59 din 1—10 martie 1893.—*477.*

50 Vezi K. Marx şi F. Engels. Opere alese în două volume, vol II, Bucureşti, E.S.P.L.P. 1955, ed. a II-a, p. 386. — *481.*

51 Vezi K. Marx şi F. Engels. Opere, vol. 18, Bucureşti, Editura politică, 1964, p. 568—569. — *481.*

52 Vezi K. Marx şi F. Engels. Opere, vol. 22, ed. rom. — *481.*

53 Vezi K. Marx şi F. Engels. Opere, vol. 18, Bucureşti, Editura politică, 1964, p. 470—488. — *482.*

54 Vezi K. Marx şi F. Engels. Opere, vol. 18, Bucureşti, Editura politică, 1964, p. 519—525. — *482.*

55 Vezi K. Marx şi F. Engels. Opere, vol. 18, Bucureşti, Editura politică, 1964, p. 554—566. — *484.*

56 Vezi K. Marx şi F. Engels. Opere, vol. 22, ed. rom. — *484.*

57 Aici şi în cele ce urmează e vorba de ziarul „Hamburger Echo", cotidian al organizaţiei din Hamburg a Partidului social-democrat german; a fost fondat în 1885 sub denumirea de „Hamburg-Altonaer Volksblatt", iar din 1887 şi pînă în ziua de astăzi apare sub denumirea de „Hamburger Echo". În anii războiului imperialist mondial s-a situat pe poziţii social-şoviniste. În martie 1933 ziarul a fost interzis de guvernul hitlerist. A început să reapară în aprilie 1946. — *484.*

58 Recurgînd la tot felul de intrigi, violenţă şi corupţie, în 1879—1884 Leopold al II-lea (1835—1909), rege al Belgiei, a acaparat un vast teritoriu în regiunea fluviului Congo. Conferinţa de la Berlin din 1884—1885 a consfinţit transformarea teritoriului cotropit în proprietate personală a regelui Leopold al II-lea, dîndu-i-se denumirea de „Statul liber Congo". Cotropirea ţării a fost însoţită de represiuni sîngeroase împotriva triburilor africane şi le-a adus multe nenorociri. În 1908, Leopold al II-lea „a cedat" Belgiei, trăgînd mari foloase pentru sine, drepturile personale asupra Congoului, teritoriul devenind astfel colonie belgiană. În Congo erau stăpîni absoluţi monopolurile capitaliste — belgiene, engleze, franceze etc. Crunta exploatare capitalistă a Congoului a provocat în repetate rînduri acţiuni populare antiimperialiste, care au fost înăbuşite cu cruzime de către colonialişti. Sub

www.dacoromanica.ro

presiunea mişcării de eliberare naţională, la 30 iunie 1960 a fost proclamată independenţa Congoului, dar şi după aceasta în ţară sînt stăpîne monopolurile străine. — *502.*

[59] Vezi K. Marx. „Capitalul", vol. III, partea a II-a, Bucureşti, E.S.P.L.P. 1955, p. 462. — *546.*

[60] Vezi K. Marx şi F. Engels. Opere, vol. 19, Bucureşti, Editura politică, 1964, p. 153—159; citatul se află la p. 154. — *556.*

[61] În rezoluţia *Congresului de la Stuttgart al Internaţionalei a II-a* (august 1907): „Militarismul şi conflictele internaţionale", la elaborarea căreia a luat parte şi V.I. Lenin, se spunea că militarismul este principalul instrument al asupririi de clasă, se sublinia că sarcina social-democraţiei este nu numai de a lupta împotriva izbucnirii războaielor sau pentru încetarea imediată a războaielor deja începute, ci şi de a folosi criza creată de război pentru a grăbi răsturnarea burgheziei. Vezi articolele lui V.I. Lenin „Congresul socialist internaţional de la Stuttgart" (Opere complete, vol. 16, Bucureşti, Editura politică, 1963, ed. a doua, p. 69—71 şi 81—91). — *558.*

[62] *„Socialiştii internaţionalişti din Germania"* („Internationale Sozialisten Deutschlands", „I.S.D.") — grup de social-democraţi germani de stînga, care s-a format în anii războiului imperialist mondial; organul lui de presă a fost revista „Lichtstrahlen", care a apărut la Berlin din 1913 pînă în 1921. Acest grup nu a avut legături largi cu masele şi de aceea s-a destrămat curînd.

*Grupul „Die Internationale"* — organizaţie revoluţionară a social-democraţilor germani de stînga; a fost format la începutul războiului imperialist mondial de către K. Liebknecht, R. Luxemburg, Fr. Mehring, C. Zetkin, J. Marchlewski, L. Jogiches (Tyszka) şi W. Pieck. În aprilie 1915, R. Luxembrug şi F. Mehring au înfiinţat revista „Die Internationale", în jurul căreia s-a închegat grupul principal al social-democraţilor de stînga din Germania. La 1 ianuarie 1916 s-a ţinut la Berlin conferinţa pe întreaga Germanie a social-democraţilor de stînga, în cadrul căreia acest grup s-a constituit din punct de vedere organizatoric şi a hotărît să poarte denumirea de grupul „Die Internationale". În afară de foile politice care au apărut în 1915, începînd din 1916, grupul „Die Internationale" a trecut la editarea şi difuzarea ilegală a „Scrisorilor politice" sub semnătura „Spartacus" (au apărut regulat pînă în octombrie 1918); de atunci grupul „Die Internationale" a început să se numească şi grupul „Spartacus".

Spartachiştii au dus o propagandă revoluţionară în mase, au organizat demonstraţii antirăzboinice de masă, au condus greve, au demascat caracterul imperialist al războiului mondial şi trădarea liderilor social-democraţi. Spartachiştii au făcut însă greşeli serioase în probleme de teorie şi politică.

În aprilie 1917 spartachiştii au intrat în Partidul social-democrat independent din Germania, partid centrist, păstrînd în acest partid independenţa organizatorică. În noiembrie 1918, în timpul revoluţiei

www.dacoromanica.ro

din Germania, spartachiştii au rupt-o cu „independenţii", s-au constituit în „Uniunea Spartacus" şi au publicat la 14 decembrie 1918 programul lor. La Congresul de constituire (30 decembrie 1918 — 1 ianuarie 1919), spartachiştii au creat Partidul Comunist din Germania. V.I. Lenin a criticat în repetate rînduri greşelile social-democraţilor de stînga germani, insistînd asupra inconsecvenţei lor. În acelaşi timp, el a dat o înaltă apreciere activităţii lor revoluţionare. — *564.*

63 Vezi K. Marx şi F. Engels. Opere alese în două volume, vol. II, Bucureşti, E.S.P.L.P. 1955, p. 440—457; citatul se află la p. 454. — *568.*

64 Lenin a extras acest fragment din articolul „Religia" de K. Kautsky, apărut în „Die Neue Zeit", anul XXXII, 1913/1914, vol. I, nr. 6 din 7 noiembrie 1913, p. 182—188 (începutul articolului) şi nr. 10 din 5 decembrie 1913, p. 352—360 (sfîrşitul articolului). — *570.*

65 Această însemnare a fost făcută de Lenin după o adnotare la articolul „Situaţia negrilor în Statele Unite" de M.W. Ovington, publicat în „Die Neue Zeit", 1914, vol. I, p. 382—383, şi după o adnotare la articolul „Problema negrilor" de J.M. Raymond, apărut în acelaşi număr la p. 592. — *570.*

66 „*Muncitorii industriali ai lumii*" („I.W.W.", „Industrial Workers of the World") — organizaţie sindicală a muncitorilor din S.U.A., întemeiată în 1905; grupa în rîndurile sale în special muncitori necalificaţi şi prost plătiţi, de diferite profesiuni. La crearea ei au participat activ militanţii mişcării muncitoreşti americane D. de Leon, E. Debs şi W. Haywood. „Muncitorii industriali ai lumii" au condus cu succes o serie de greve de masă. În anii primului război mondial, cu ajutorul acestei organizaţii au fost duse o serie de acţiuni antirăzboinice de masă ale clasei muncitoare americane. Unii dintre conducătorii organizaţiei „Muncitorii industriali ai lumii" — W. Haywood şi alţii — au salutat Marea Revoluţie Socialistă din Octombrie şi au intrat în Partidul Comunist din S.U.A. Totodată, în activitatea organizaţiei s-au manifestat trăsături anarho-sindicaliste: ea nu recunoştea necesitatea luptei politice a proletariatului, nega rolul conducător al partidului muncitoresc revoluţionar şi necesitatea dictaturii proletariatului. Datorită politicii oportuniste a conducătorilor, „Muncitorii industriali ai lumii" s-a transformat într-o organizaţie sectară, pierzîndu-şi orice influenţă în mişcarea muncitorească.

*Partidul socialist din America* s-a constituit în iulie 1901, la Congresul de la Indianopolis, prin unificarea grupurilor ce s-au desprins din Partidul muncitoresc socialist şi Partidul social-democrat din S.U.A., care a avut printre organizatorii săi pe Eugen Debs, militant popular al mişcării muncitoreşti din S.U.A. şi unul dintre fondatorii noului partid. În anii primului război mondial s-au format în acest partid trei curente: social-şoviniştii, care sprijineau politica imperialistă a guvernului; centriştii, care erau numai în vorbe împotriva războiului imperialist; minoritatea revoluţionară, care se situa pe poziţii internaţionaliste şi lupta împotriva războiului.

www.dacoromanica.ro

Aripa stîngă a partidului, în frunte cu Charles Ruthenberg, William Foster, Bill Haywood etc., sprijinindu-se pe elementele proletare, lupta împotriva conducerii oportuniste a partidului, pentru organizarea de acțiuni politice independente ale proletariatului, pentru crearea de sindicate bazate pe principiile luptei de clasă. În 1919, Partidul socialist din America s-a scindat. Aripa stîngă, care s-a desprins din partid, a devenit inițiatoarea creării Partidului Comunist din S.U.A. și principalul lui nucleu.

În prezent, Partidul socialist este o organizație sectară cu un număr restrîns de membri. — *570.*

67 Vezi K. Marx și F. Engels. Opere, vol. 18, București, Editura politică, 1964, p. 309—312 și 303—308. — *570.*

68 *Partidul muncitoresc socialist din America* a luat ființă în 1876, la Congresul de unificare de la Philadelphia, ca rezultat al fuzionării secțiilor americane ale Internaționalei I și a altor organizații socialiste. Lucrările congresului s-au desfășurat sub conducerea lui F.A. Sorge, tovarăș de luptă al lui Marx și Engels. Majoritatea covîrșitoare a partidului era alcătuită din imigranți care aveau slabe legături cu muncitorii de origine americană. În primii ani, rolul conducător în acest partid l-au avut lassalleenii, care au comis o serie de greșeli cu caracter dogmatic-sectar. Marx și Engels au criticat cu asprime tactica sectară a socialiștilor americani. În ultimul deceniu al secolului trecut, conducerea partidului muncitoresc socialist din America a trecut în mîinile aripii stîngi, în frunte cu D. de Leon, care a comis însă greșeli cu caracter anarho-sindicalist. Partidul a renunțat la lupta pentru revendicările parțiale ale clasei muncitoare, la munca în cadrul sindicatelor reformiste și și-a pierdut tot mai mult legăturile cu mișcarea muncitorească de masă, care și așa erau destul de slabe. În anii primului război mondial, el a înclinat spre internaționalism. Sub influența Marii Revoluții Socialiste din Octombrie, partea cea mai revoluționară a acestui partid a participat activ la înființarea Partidului Comunist din America. În prezent, Partidul muncitoresc socialist reprezintă o organizație puțin numeroasă, lipsită de influență asupra mișcării muncitorești din S.U.A.

*Federația americană a muncii* (A.F.L.) — uniune sindicală din S.U.A., întemeiată în 1881. Organizată pe criterii de breaslă, A.F.L. grupa în rîndurile sale în special „aristocrația muncitorească". Organul oficial de presă al Federației americane a muncii este revista lunară „American Federationist", care apare la Washington din 1894. Conducerea reformistă a A.F.L. propovăduiește „colaborarea de clasă" și apără rînduielile capitaliste; ea duce o politică de scindare a mișcării muncitorești internaționale și sprijină activ politica externă agresivă a imperialismului american. În 1955, A.F.L. a fuzionat cu o altă uniune sindicală — Congresul sindicatelor industriale (C.I.O.). Noua uniune poartă denumirea de Federația americană a muncii — Congresul sindicatelor industriale (A.F.L. — C.I.O.). — *572.*

www.dacoromanica.ro

[69] Acest articol, care este o tăietură din ziarul „Leipziger Volkszeitung" din 10 iulie 1910, a fost lipit în caietul „omicron"; autorul nu este indicat. — *580.*

[70] Vezi K. Marx şi F. Engels. Opere, vol. 17, Bucureşti, Editura politică, 1963, p. 3—8 şi 284—291. — *582.*

[71] Vezi K. Marx. Scrisori către Kugelmann, Bucureşti, Editura P.C.R., 1947, p. 116. Caietul „Marxismul despre stat" — materialele pregătitoare ale lui V.I. Lenin pentru lucrarea „Statul şi revoluţia"; el a fost scris în ianuarie—februarie 1917 la Zürich (vezi Opere complete, vol. 33, Bucureşti, Editura politică, 1964, ed. a doua). Trimiterea la caietul „Marxismul despre stat" a fost făcută, probabil, mai tîrziu, în timp ce Lenin lucra la cartea „Statul şi revoluţia". — *582.*

[72] Vezi K. Marx şi F. Engels. Opere, vol. 17, Bucureşti, Editura politică, 1963, p. 299. — *582.*

[73] Vezi K. Marx şi F. Engels. Opere alese în două volume, vol. II, Bucureşti, E.S.P.L.P. 1955, ed. a II-a, p. 506. — *582.*

[74] În „Die Neue Zeit", data scrisorii lui Marx este greşit indicată. Trebuie să fie 4 februarie 1871 (vezi Marx-Engels. Ausgewählte Briefe, Dietz Verlag, Berlin 1953, p. 297). Citatul din scrisoarea din 16 ianuarie 1871, vezi în K. Marx şi F. Engels. Opere, vol. 17, Bucureşti, Editura politică, 1963, p. 299. — *582.*

[75] Vezi K. Marx şi F. Engels. Opere, vol. 16, Bucureşti, Editura politică, 1963, p. 450. — *583.*

[76] Vezi K. Marx. Scrisori către Kugelmann, Bucureşti, Editura P.C.R., 1947, p. 138. — *583.*

[77] În articolul său „Scopurile războiului", F. Adler citează declaraţia făcută la 17 ianuarie 1916 de către fracţiunea social-democrată din Landtagul prusian. — *591.*

[78] În perioada primului război mondial, Troţki a promovat o politică centristă, a sprijinit social-imperialismul. Lenin considera centrismul drept varietatea cea mai dăunătoare şi mai primejdioasă a oportunismului, deoarece oportuniştii camuflaţi sînt de „o sută de ori mai dăunători şi mai primejdioşi pentru mişcarea muncitorească". Bolşevicii leniniști au dus o luptă intransigentă împotriva centrismului şi a varietăţii lui troţkiste. Demascînd adevărata esenţă a lozincii troţkiste: „nici victorie, nici înfrîngere", Lenin a arătat că cine susţine această lozincă într-un asemenea război „este un şovinist conştient sau inconştient", „un *duşman* al politicii proletare", un partizan al burgheziei (vezi Opere complete, vol. 26, Bucureşti, Editura politică, 1964, ed. a doua, p. 291). — *592.*

[79] Vezi K. Marx şi F. Engels. Opere, vol 2, Bucureşti, Editura politică, 1962, ed. a II-a, p. 666—681. — *594.*

www.dacoromanica.ro

[80] Vezi „Briefe und Auszüge aus Briefen von Joh. Phil. Becker, Jos. Dietzgen, Friedrich Engels, Karl Marx u.A. an F. A. Sorge u. Andere", Stuttgart, 1906, p. 62. — *595.*

[81] Vezi „Briefe und Auszüge aus Briefen von Joh. Phil. Becker, Jos. Dietzgen, Friedrich Engels, Karl Marx u.A. an F.A. Sorge und Andere", Stuttgart, 1906, p. 66. — *595.*

[82] În „Die Neue Zeit", data scrisorii lui K.Marx este greşit indicată, trebuie să fie 4 august 1874 (vezi „Briefe und Auszüge aus Briefen von Joh. Phil. Becker, Jos. Dietzgen, Friedrich Engels, Karl Marx u.A. an F.A. Sorge u. Andere", Stuttgart, 1906, p. 136—137). — *595.*

[83] Vezi K. Marx. Scrisori către Kugelmann, Bucureşti, Editura P.C.R., 1947, p. 137. — *596.*

[84] „*Vorbote*" — revistă, organ teoretic al stîngii zimmerwaldiene; a apărut în limba germană la Berna. Au văzut lumina tiparului doar două numere: nr. 1 în ianuarie şi nr. 2 în aprilie 1916. Editori oficiali ai revistei au fost H. Roland-Holst şi A. Panneckoek. Lenin a participat activ la întemeierea revistei, iar după apariţia nr. 1, la organizarea traducerii ei în limba franceză, spre a putea fi difuzată pe o scară mai largă. În această revistă au fost publicate lucrările lui V.I. Lenin: „Oportunismul şi falimentul Internaţionalei a II-a" şi „Revoluţia socialistă şi dreptul naţiunilor la autodeterminare (Teze)". — *599.*

[85] Vezi „Briefe und Auszüge aus Briefen von Joh. Phil. Becker, Jos. Dietzgen, Friedrich Engels, Karl Marx u.A. an F.A. Sorge u. Andere", Stuttgart, 1906, p. 203—204. — *600.*

[86] Vezi „Briefe und Auszüge aus Briefen von Joh. Phil. Becker, Jos. Dietzgen, Friedrich Engels, Karl Marx u.A. an F.A. Sorge u. Andere", Stuttgart, 1906, p. 220. — *600.*

[87] Vezi Marx-Engels. Ausgewählte Briefe, Dietz Verlag, Berlin, 1953, p. 495. — *600.*

[88] Această scrisoare a lui K. Marx a fost publicată pentru prima oară în 1878, în ediţia a doua a cărţii lui Liebknecht. — *604.*

[89] *Uniunea Grütli* (Grütli-Verein) — organizaţie reformistă burgheză; înfiinţată în Elveţia în 1838, înainte de organizarea Partidului social-democrat elveţian. Uniunea Grütli şi-a luat denumirea legendarei uniuni a grütlienilor (conjuraţilor), care în secolul al XVI-lea s-au răsculat împotriva jugului dinastiei austriece a Habsburgilor. În 1901, Uniunea Grütli a aderat la Partidul social-democrat elveţian, păstrîndu-şi independenţa organizatorică, propriul său organ de presă — ziarul „Grütlianer", şi urmînd mai departe linia sa de orientare burghezo-naţionalistă. În anii războiului imperialist mondial s-a situat pe poziţii social-şoviniste extreme, constituind un reazem pentru social-şoviniştii de dreapta. În noiembrie 1916, Congresul de la Zürich al Partidului social-democrat elveţian a adoptat o hotărîre prin care

www.dacoromanica.ro

se considera activitatea social-şovinistă a Uniunii Grütli ca fiind incompatibilă cu rămînerea ei în partidul social-democrat. — *606*.

[90] Vezi K. Marx şi F. Engels. Opere, vol. 7, Bucureşti, Editura politică, 1960, p. 324—326; citatul se găseşte la p. 325. — *612*.

[91] Lucrarea lui F. Engels „Padul şi Rinul" a apărut în 1859 la Berlin. Vezi K. Marx şi F. Engels. Opere, vol. 13, Bucureşti, Editura politică, 1962, p. 245—296. — *613*.

[92] Vezi K. Marx şi F. Engels. Opere, vol. 7, Bucureşti, Editura politică, 1960, p. 302—314; citatele se găsesc la p. 311 şi 308. — *613*.

[93] Vezi K. Marx şi F. Engels. Opere, vol. 7, Bucureşti, Editura politică, 1960, p. 457—504; citatul se găseşte la p. 484. — *614*.

[94] Vezi K. Marx şi F. Engels. Opere, vol. 7, Bucureşti, Editura politică, 1960, p. 229—243. — *614*.

[95] În articolul „Falimentul Internaţionalei a II-a", V.I. Lenin face aprecieri asupra cărţii lui Brailsford „Războiul oţelului şi al aurului" şi se foloseşte de datele citate de autor pentru a demasca teoriile social-şoviniste (vezi Opere complete, vol. 26, Bucureşti, Editura politică, 1964, ed. a doua, p. 223). — *617*.

[96] Este vorba de aprobarea de către guvern a activităţii capitalului englez în străinătate. — *631*.

[97] Textul acestui caiet a fost scris de N.K. Krupskaia. Sublinierile diferitelor cuvinte, semnele şi notele marginale, numerotarea paginilor pînă la p. 15 şi inscripţia de pe copertă au fost făcute de V.I. Lenin. (În ce priveşte literele cu care au fost tipărite, vezi adnotarea 37). De la p. 15, unde încep extrasele din cartea lui Seeley (p. 640 din volumul de faţă), Lenin n-a făcut nici o însemnare. — *634*.

[98] Din scrisoarea lui K. Marx către Weydemeyer din 11 septembrie 1851. Vezi K. Marx - F. Engels. Ausgewählte Briefe, Dietz Verlag, Berlin, 1953, p. 71. — *635*.

[99] Din scrisoarea lui K. Marx către Weydemeyer din 5 martie 1852. Vezi K. Marx - F. Engels. Ausgewählte Briefe, Dietz Verlag, Berlin, 1953, p. 47. — *635*.

[100] Din scrisoarea lui K. Marx către Meyer şi A. Vogt din 9 aprilie 1870. Vezi K. Marx şi F. Engels. Despre sistemul colonial al capitalismului, Bucureşti, Editura politică, 1962, p. 311—314. — *638*.

[101] Paginile următoare din acest caiet n-au fost numerotate de V.I. Lenin şi în textul extraselor nu se găsesc însemnări făcute de el. — *640*.

[102] Cea mai mare parte din textul acestui caiet, căruia V.I. Lenin i-a dat titlul „Imperialismul", a fost scrisă de N.K. Krupskaia. Sublinierile din text, notele marginale, inscripţia de pe copertă şi numerotarea

www.dacoromanica.ro

paginilor au fost făcute de V.I. Lenin. (În ce priveşte literele cu care au fost tipărite, vezi adnotarea 37.) — *651.*

103 Vezi K. Marx şi F. Engels. Despre sistemul colonial al capitalismului, Bucureşti, Editura politică, 1962, p. 316—317. — *655.*

104 V.I. Lenin a obţinut cartea lui Egelhaaf de la Biblioteca cantonală din Zürich. Însemnările făcute de V.I. Lenin pe cele două fişe de cerere arată cu aproximaţie perioada în care s-a folosit de această carte. El a cerut cartea la 4 august 1916; biblioteca i-a răspuns că o poate pune la dispoziţie „la sfîrşitul lunii octombrie". La 4 octombrie, V.I. Lenin cere o altă ediţie a acestei cărţi (1908) şi capătă acelaşi răspuns. Se poate considera că V.I. Lenin a consultat cartea prin octombrie-noiembrie 1916. — *663.*

105 „*Punti*" — nume dat de chinezi locuitorilor băştinaşi din provinciile de sud ale Chinei. În tabelele lui Hübner, din care V.I. Lenin a făcut aceste extrase, alături de chinezi figurează în mod greşit şi „punti" ca o naţionalitate aparte. — *692.*

106 *Karafuto* — denumirea dată de japonezi părţii de sud a insulei Sahalin. — *692.*

107 Conspectele cărţilor lui Demorgny şi Jaeger, cuprinse în acest caiet, au fost întocmite de V.I. Lenin după ce a scris „Imperialismul, stadiul cel mai înalt al capitalismului", probabil la sfîrşitul anului 1916 sau începutul anului 1917. — *703.*

108 Articolul al cărui plan este documentul de faţă a rămas probabil nescris. Planul datează din 1912 sau 1913 şi este scris pe aceeaşi foaie cu documentul următor (vezi p. 716—717 din volumul de faţă). — *715.*

109 Articolul lui August Bebel: „Deutschland, Russland und die orientalische Frage" („Germania, Rusia şi problema orientală"), apărut în 1886 în revista „Die Neue Zeit" (nr. 11, anul IV), V.I. Lenin l-a citit, probabil, cu prilejul referatului ţinut de bundistul Kosovski (M.I. Levinson) în a doua decadă a lunii octombrie 1914 (vezi „Culegeri din Lenin", vol. XIV, p. 132). — *717.*

110 V.I. Lenin se referă la următoarele lucrări: articolele lui G. Paish cu titlul „Great Britain's Capital Investments in Individual Colonial and Foreign Countries" („Investiţiile de capital britanic în diferite ţări coloniale şi străine"), care au fost publicate în „Journal of the Royal Statistical Society". Vol. LXXIV, Part 2, I, 1911. P. 167—187 (vezi „Culegeri din Lenin", vol XXVII, p. 443—447, şi volumul de faţă, p. 364—367), şi cartea lui B. Harms: „Probleme der Weltwirtschaft" („Probleme de economie mondială"). Jena, 1912 (vezi „Culegeri din Lenin", vol. XXVII, p. 203—219, vol. XXVIII, p. 391, şi volumul de faţă, p. 262—269). — *719.*

111 Articolul lui E. Philippovich „Monopole und Monopolpolitik" („Monopolurile şi politica de monopol") a fost publicat în „Archiv für die

www.dacoromanica.ro

Geschichte des Sozialismus und der Arbeiterbewegung", editată de Karl Grünberg, vol. VI, 1916, p. 157—174. — *729.*

112 „Tezele cu privire la imperialism şi la asuprirea naţională", semnate de redacţia ziarului „Gazeta Robotnicza", au fost publicate în nr. 2 al revistei „Vorbote". Conspectul a fost făcut de Lenin după textul acestei reviste.

„*Gazeta Robotnicza*" — organ ilegal al Comitetului din Varşovia al Social-democraţiei din Polonia şi Lituania, editat în perioada mai-octombrie 1906. Au fost scoase 14 numere sub redacţia lui G. Kamenski, după care ziarul şi-a încetat apariţia. După scindarea social-democraţiei poloneze în 1912 la Varşovia au luat fiinţă două comitete şi au fost editate două organe de presă sub denumirea „Gazeta Robotnicza"; unul de către partizanii Conducerii centrale la Varşovia (iulie 1911 — iulie 1913), iar celălalt de către organizaţia opoziţionistă a Comitetului din Varşovia — la Cracovia (iulie 1911—februarie 1916). La acesta din urmă se referă V.I. Lenin.

„Gazeta Robotnicza" a aderat la stînga zimmerwaldiană. În problema războiului s-a situat pe o poziţie internaţionalistă, deşi într-o serie de probleme importante (ruptura organizatorică cu centriştii, atitudinea faţă de revendicările programului minim în timpul războiului) a înclinat spre centrism. În problema naţională, redacţia ziarului s-a ridicat împotriva dreptului naţiunilor la autodeterminare. Cu privire la poziţia redacţiei ziarului „Gazeta Robotnicza", vezi „Scrisoarea Comitetului organizaţiilor din străinătate către secţiile P.M.S.D.R.", scrisă de Lenin (Opere complete, vol. 27, Bucureşti, Editura politică, 1964, ed. a doua, p. 283—286). Cu privire la tezele întocmite de redacţia ziarului „Gazeta Robotnicza", vezi şi articolul lui Lenin „Bilanţul discuţiei asupra autodeterminării" (Opere complete, vol. 30, Bucureşti, Editura politică, 1964, ed. a doua, p. 17—59). — *731.*

113 Lenin se referă la articolele sale: 1) „Oportunismul şi falimentul Internaţionalei a II-a", publicat în revista „Vorbote" nr. 1 din ianuarie 1916 (vezi Opere complete, vol. 27, Bucureşti, Editura politică, 1964, p. 118—131) şi 2) „Falimentul Internaţionalei a II-a", publicat în 1915 în revista „Kommunist" nr. 1—2 (vezi Opere complete, vol. 26, Bucureşti, Editura politică, 1964, ed. a doua, p. 209—265). — *732.*

114 Vezi ziarul „Vorwärts" nr. 51—56, 58 şi 59 din 1—10 martie 1893 (vezi p. 477—481 din volumul de faţă). — *734.*

115 V.I. Lenin a întocmit această listă de cărţi după „Zuwachsverzeichnis der Biblioteken in Zürich" („Lista noilor achiziţii ale bibliotecilor din Zürich"), anul XX, 1916, nr. 1, ianuarie-martie. — *736.*

www.dacoromanica.ro

# INDICE DE LUCRĂRI ŞI IZVOARE CITATE DE V. I. LENIN

*Adler, F. Kriegsziele.* — «Der Kampf», Wien, 1916, Jg. 9, Bd. 9, Nr. 2, Fabruar, S. 49—54. — *591.*

*Adler, G. Die imperialistische Sozialpolitik. D'Israeli, Napoleon III, Bismarck.* Tübingen, Laupp, 1897. 44 S. — *474, 509.*

*Agahd, E. Großbanken und Weltmarkt.* Die wirtschaftliche und politische Bedeutung der Großbanken im Weltmarkt unter Berücksichtigung ihres Einflusses auf Rußlands Volkswirtschaft und die deutsch-russischen Beziehungen. Berlin, Paschke, 1914. XXIV, 290 S. — *14, 48, 92, 214.*

*Alexinsky, G. Das ausländische Kapital im Wirtschaftsleben Rußlands.* — «Die Neue Zeit», Stuttgart, 1913, Jg. 32, Bd. 1, Nr. 12, 19. Dezember, S. 435—441. — *246.*

— *La Russie démocratique et la guerre.* Réponse au Comte Jules Andrássy. — «La Revue Politique Internationale», Lausanne, 1915, N 14, mars — avril, p. 168—186. — *474, 475.*

*Amerikanische Kriegslieferungen.* — «Neue Zürcher Zeitung», 1915, Nr. 485, 23. April, I. Morgenblatt. — *294.*

«*The Annals of the American Academy of Political and Social Science*», Philadelphia, 1915, vol. LIX, p. 96—103, 111—124, 301—308, 309—315, 316—320, 321—332. — *22—24, 49, 132.*

«*Arbeiter-Zeitung*», Wien, 1916, Nr. 101, 11. April, S. 1—2. — *4, 22.*

— Nr. 112, 22. April, S. 6. — *727.*

«*Archiv für Eisenbahnwesen*», Berlin, 1892, Hft. 1—6. — *462, 464, 466, 468.*

— 1915. — *462.*

«*Archiv für die Geschichte des Sozialismus und der Arbeiterbewegung*», Leipzig, 1915, Jg. 5, Hft. 1 u. 2, S. 276—278, 305—316. — *553, 557.*

— 1916, Jg. 6, S. 157—174. — *727.*



www.dacoromanica.ro

«*Archiv für Sozialwissenschaft und Sozialpolitik*», Tübingen, 1916, Bd. 41, S. 277—297. — *371.*

— 1916/1917, Bd. 42, S. 285—344. — *728.*

*Arlt, H. Kohle und Eisen und ihre Bedeutung im gegenwärtigen Weltkriege.* — «Internationale Monatsschrift für Wissenschaft, Kunst und Technik», Leipzig — Berlin, 1915—1916, Jg. X, Bd. 10, Hft. 4, 1. Januar, S. 493—512. — *259.*

*Arndt, P. Die Kapitalkraft Frankreichs.* — «Weltwirtschaftliches Archiv», Jena, 1916, I. Bd. 7, S. 34—52, la rubrica: Abhandlungen. — *210, 249, 250.*

— *Neue Beiträge zur Frage der Kapitalanlage im Auslande.* — «Zeitschrift für Sozialwissenschaft», Leipzig, 1915, Neue Folge, Jg. VI, Hft. 3—8/9, S. 158—174, 215—224, 297—311, 377—387, 445—460, 532—549. — *250.*

*Askew, J. B. Praktische Kolonialpolitik.* — «Die Neue Zeit», Stuttgart, 1911, Jg. 29, Bd. 1, Nr. 16, 20. Januar, S. 552—559. — *362.*

*The Audacious War.* By C. W. Barron. — «The Economist», London, 1915, vol. LXXX, No. 3,733, March 13, p. 562. — *306.*

*Die Ausländereinbürgerung.* — «Grütlianer», Zürich, 1916, Nr. 237, 10. Oktober, S. 1; Nr. 242, 16. Oktober, S. 1—2; Nr. 243, 17. Oktober, S. 2. — *609.*

*Aus dem literarischen Nachlaß von K. Marx, F. Engels und F. Lassalle. Hrsg. v. F. Mehring.* Bd. III. Gesammelte Schriften v. K. Marx und F. Engels. Von Mai 1848 bis Oktober 1850. Stuttgart, Dietz, 1902. VI, 491 S. — *612.*

*Außerordentlicher Internationaler Sozialistischer Kongreß in Basel 24.—25. XI. 1912.* — «Archiv für die Geschichte des Sozialismus und der Arbeiterbewegung», Leipzig, 1915, Jg. 5, Hft. 1 u. 2, S. 305—311, la rubrica: Chronik. Juli 1912 — Juni 1914 und Nachträge für Juli 1911 — Juni 1912. — *553, 557.*

*Babut. Projet de déclaration.* — «Journal de Genève», 1914, 17 octobre, la rubrica: Entre pasteurs. — *522—523.*

*Bagdad-Bahn.* — «Die Bank», Berlin, 1909, II. Semester, S. 1101—1102, la rubrica: Bank und Börse. — *166.*

*Ballod, C. Grundriß der Statistik, enthaltend Bevölkerungs-, Wirtschafts-, Finanz- und Handels-Statistik.* Berlin, Guttentag, 1913. VII, 348 S. — *14, 48, 111.*

— *Die Volksernährung in Krieg und Frieden.* — «Jahrbuch für Gesetzgebung, Verwaltung und Volkswirtschaft im Deutschen Reich», Leipzig — München, 1915, Jg. 39, Hft. 1, S. 77—112. — *555.*

«*Die Bank*», Berlin, 1908, I. Semester, S. 134—145. — *33, 343.*

www.dacoromanica.ro

— 1908, II. Semester, S. 765—775. — *58.*

— 1909, I. Semester, S. 79, 115—125, 301—309, 309—318, 319—326. — *163—164, 345.*

— II. Semester, S. 799—800, 819—833, 849—857, 950—960, 1043—1052, 1101—1102. — *165—166, 167, 170.*

— 1910, I. Semester, S. 211—223, 236—245, 288—289, 401—412. — *159, 161, 469.*

— II. Semester, S. 497—508, 619—627, 1200, 1202—1203. — *118, 159, 162.*

— 1911, I. Semester, S. 1—13, 94—95, 217—227. — *156—157, 159.*

— II. Semester, S. 605—616, 726—736, 813—824, 825—832. — *157—158.*

— 1912, I. Semester, S. 12—19, 32—37, 216—223, 223—230, 420—432, 432—438, 523—532. — *154—155, 156, 214.*

— II. Semester, S. 629—638, 695—696, 1032—1047. — *63, 150—152, 153.*

— 1913, I. Semester, S. 388—391. — *63.*

— II. Semester, S. 623—637, 725—736, 736—747, 811—812, 952—963, 1022—1024, 1024—1026. — *63, 64, 65, 66, 67.*

— 1914, I. Semester, S. 1—16, 89—90, 94—95, 234—243, 298—300, 313—321, 329—337, 338—345, 415—426, 441—446, 496—498, 544—551. — *55, 56, 58, 59, 60, 62.*

— II. Semester, S. 713—714, 903—920, 932—940, 997—1009, 1039—1058, 1097—1115. — *51, 52, 54, 55.*

*«Bank-Archiv»*, Berlin, 1912, Jg. XI. Nr. 19, S. 299—303. — *68—69.*

— 1912, Jg. XI, Nr. 20, S. 317—321. — *68—69.*

— 1914, Jg. XIII, Nr. 18, S. 299—303. — *18.*

*Banken und Reichspost.* — «Die Bank», Berlin, 1914, II. Semester, S. 713—714, la rubrica: Aus den Handelskammern. — *51.*

*Das Bankgewerbe in der Berufsstatistik.* — «Die Bank», Berlin, 1909, II. Semester, S. 799—800, la rubrica: Aus den Statistischen Ämtern. — *166—167.*

*Die bankgewerbliche Tätigkeit der Sparkassen.* — «Die Bank», Berlin, 1913, — II. Semester, S. 1022—1024, la rubrica: Umschau. — *66.*

*Bankgewinne.* — «Arbeiter-Zeitung», Wien, 1916, Nr. 101, 11. April, S. 1—2. — *4, 22.*

*Barron, C. W. The Audacious War.* Boston — New York, Mifflin, 1915. XIV, 192 p. — *184, 299, 306.*

*Bartholomew, J. G. Atlas of the World's Commerce.* A new series of maps with descriptive text and diagrams showing products, imports, exports,



www.dacoromanica.ro

comercial conditions and economic statistics of the countries of the world. Compiled from the latest official returns at the Edinburgh geographical institute. London, Newnes, 1907, LI, [6], 176, 42 p. — *439, 446.*

«*Basler Vorwärts*», 1917, 26. Januar. — *733.*

[*Bauer, O. Österreich-Ungarn und Italien.* Adnotare]. — «Die Neue Zeit», Stuttgart, 1911, Jg. 29, Bd. 2, Nr. 29, 21. April, S. 96, la rubrica: Zeitschriftenschau. — *361.*

*Baumgarten, F. u. Meszleny, A. Kartelle und Trusts.* Ihre Stellung im Wirtschafts- und Rechtssystem der wichtigsten Kulturstaaten. Eine nationalökonomisch-juristische Studie. Berlin, Liebmann, 1906, VI, 362 S. — *17, 198—199.*

*Bebel, A. Deutschland, Rußland und die orientalische Frage.* — «Die Neue Zeit», Stuttgart, 1886, Jg. IV, Nr. 11, S. 502—515. — *715—716.*

*Beer, M. Betrachtungen über den Niedergang Englands.* — «Die Neue Zeit», Stuttgart, 1900—1901, Jg. XIX, Bd. I, Nr. 26, 30. März, S. 804—811. — *571.*

*Belfort-Bax, E. Ein weitverbreiteter Fehlschluß.* — «Die Neue Zeit», Stuttgart, 1900—1901, Jg. XIX, Bd. I, Nr. 8, 24. November, S. 247—250. — *553, 571.*

*Belger, E. Die Sozialdemokratie nach dem Kriege.* Berlin, Concordia Deutsche Verlags-Anstalt, 1915. 45 S. — *542.*

*Bérard, V. L'Angleterre et l'impérialisme.* Avec une carte en couleur hors texte. Paris, Colin, 1900. VI, 381 p. — *190, 200, 212, 214.*

*Berger, P. Après la Grande Débâcle: Le Partage de la Suisse.* Lausanne, 1914. 47 p. — *259.*

*Berglund, A. The United States Steel Corporation.* A Study of the Growth and Influence of Combination in the Iron and Steel Industry. New York, Macmillan, 1907. 178 p. (Studies in History, Economics and Public Law edited by the Faculty of political Science of Columbia University. Vol. XXVII. No. 2). — *199, 208.*

*Bernhard, L. Die Preußische Polenpolitik.* — «Handbuch der Politik», Berlin — Leipzig, 1912—1913, Bd. II, S. 623—633. — *505.*

*Bernhardi, F. Deutschland und der nächste Krieg.* 6. Aufl. Stuttgart — Berlin, Cotta, 1913. VIII, 345 S. — *524.*

*Bernstein, E. Der Revisionismus in der Sozialdemokratie.* — «Handbuch der Politik», Berlin — Leipzig, 1912—1913, Bd. II, S. 55—58. — *505.*

*Bing, W. Der Feldzug gegen die französischen Großbanken.* — «Die Bank», Berlin, 1910, I. Semester, S. 236—245. Semnat: Dr. Wolf Bing-Paris. — *161.*

www.dacoromanica.ro

*Bonnes paroles.* — «Le Temps», Paris, 1915, 7 décembre. — *293.*

*Böttger, H. Ausbau unserer Politik.* — «Der Tag», Berlin, 1915, Nr. 82, 9. April. — *296.*

— *Die freien Gewerkschaften und die Regierung.* — «Der Tag», Berlin, 1915, Nr. 93, 22. April. — *295.*

*Brailsford, H. N. The War of Steel and Gold.* A Study of the Armed Peace. London, Bell, 1914. 340 p. — *617.*

*Brauer, Th. Krieg und Sozialismus.* — «Hochland», München, 1915, V, Hft. 8, S. 176—189. — *262, 291.*

«*Bremer Bürger-Zeitung*», 1915, Nr. 291, 13. Dezember, S. 1. — *721.*

— 1916, Nr. 139, 16. Juni, S. 5. — *564.*

— 1916, Nr. 140, 17. Juni, S. 9. — *565.*

— 1916, Nr. 141, 19. Juni, S. 7. — *566.*

**Briefe und Auszüge aus Briefen v. Joh. Phil. Becker, Jos. Dietzgen, Friedrich Engels, Karl Marx u. A. an F. A. Sorge u. Andere.* Stuttgart, Dietz, 1906. XII, 422 S. — *553, 554, 595, 600.*

*Briefs, G. Das Spirituskartell.* Eine wirtschaftspolitische Untersuchung. Karlsruhe, Braun, 1912. IV, 252 S. (Volkswirtschaftliche Abhandlungen der badischen Hochschulen. Hft. 7). — *50, 193, 202.*

«*The British Review*», London, 1915, vol. XI, No. 1, July, p. 82—95. — *258.*

*Bruneau, L. L'Allemagne en France.* Enquêtes économiques. Paris, Plon — Nourrit, 1914, XII, 343 p. — *194.*

*Bulletin de l'Institut international de statistique.* T. XIX — 1e Livraison. La Haye, Van Stockum, [1912], p. 374—386. — *445.*

— 2e L., p. 201—475. — *48, 49, 68, 69, 121—125, 182, 210, 214, 363.*

*Bürkli, K. Demokratisierung unseres Heerwesens.* Vortrag, gehalten am sozialdemokratischen Parteitag in Winterthur am 15. November 1896. Zürich, Buchh. des Schweiz. Grütlivereins, 1897. 34 S. — *569.*

*Calmes, A. Neuere Literatur über die Kapitalanlage.* — «Jahrbücher für Nationalökonomie und Statistik», Jena, 1914, Folge III, Bd. 47, S. 522—528, la rubrica: Literatur. — *364.*

*Calwer, R. Einführung in die Weltwirtschaft.* Berlin, Simon, 1906. 95 S. (Maier-Rothschild-Bibliothek. Bd. 30). — *150, 212, 439, 442.*

*Chez les socialistes.* — «Le Temps», Paris, 1915, 7 décembre. — *293.*

* Cu asterisc sînt notate cărţile, ziarele, articolele şi documentele pe care se află însemnări ale lui V. I. Lenin şi care se păstrează în Arhiva centrală de partid a Institutului de marxism-leninism de pe lîngă C.C. al P.C.U.S.

www.dacoromanica.ro

*Chronik der Weltpolitik* (vom 15. November 1913 bis 15. Februar 1914). — «Weltwirtschaftliches Archiv», Jena, 1914, I, Bd. 3, Hft. 2, S. 217—255, la rubrica: Chronik und Archivalien. — *13.*

*Colson, C. Organisme économique et Désordre social.* Paris, Flammarion, 1912. 364 p. (Bibliothèque de Philosophie scientifique). — *222.*

*Corradini, E. Il nazionalismo italiano.* Milano, Treves, 1914. VII, 264 p. — *717.*

*Cost of the War to Europe.* — «The Economist», London, 1915, vol. LXXX, No. 3, 724, January 9, p. 50—51. — *256.*

*Crammond, E. The Economic Relations of the British and German Empires.* — «Journal of the Royal Statistical Society», London, 1914, vol. LXXVII, part 8, July, p. 777—807. — *212, 349, 375.*

*[Critique on the book:] «Ellis Powell: The Evolution of the Money Market (1385—1915). London, 1915».* — «The Daily Telegraph», London, 1915, No. 18, 880, October 15. — *261.*

*Crohn, H. F. Argentinien im deutsch-englischen Wirtschaftskampf.* — «Jahrbuch für Gesetzgebung, Verwaltung und Volkswirtschaft im Deutschen Reich», Leipzig — München, 1915, Jg. 39, Hft. 2, S. 223—256 (781—814). — *349, 363.*

*Cromer, E. B. Ancient and Modern Imperialism.* London, Murray, 1910. 143 p. — *542, 551.*

«*The Daily Telegraph*», London, 1914, November 17. — *252.*

— 1914, No. 18, 631, December 29. — *258.*

— 1915, March 15. — *283.*

— 1915, April 22. — *295.*

— 1915, April 23. — *295.*

— 1915, May 5. — *297.*

— 1915, No. 18, 873, October 7, p. 9. — *260.*

— 1915, No. 18, 875, October 9, p. 11. — *261.*

— 1915, No. 18, 880, October 15, p. 4. — *261.*

*Daniels, L. The United States' Opportunity to increase its Foreign Trade with South America.* — «The Annals of the American Academy of Political and Social Science», Philadelphia, 1915, vol. LIX, p. 316—320. — *23.*

*Dehn, P. Von deutscher Kolonial- und Weltpolitik.* 2. Aufl. Berlin, Allgemeiner Verein für Deutsche Literatur, 1907. 339 S. — *634, 644.*

*Delbrück, H. Regierung und Volkswille.* Eine akademische Vorlesung. Berlin, Stilke, 1914. 205 S. — *559.*

www.dacoromanica.ro

— *Was Amerikaner glauben.* — «Preußische Jahrbücher», Berlin, 1915, Bd. 159, Hft. 3, S. 481—497. — *283.*

*Demorgny, G. Méthodes turco-allemandes en Perse.* — «La Revue de Paris», 1915, an. 22, T. 2, N 5, 1 mars, p. 194—224. — *262, 282.*

— *La Question persane et la guerre.* Les Accords Anglo-Russo-Persans de 1907 et 1912. L'influence française et l'Effort allemand en Perse. Paris, 1916. 304, 42 p.; 1 Karte. — *701.*

*Deutsche Konzessionen im Auslande.* — «Die Bank», Berlin, 1910, I. Semester, S. 288—289, la rubrica: Aus den Handelskammern. — *161.*

«*Der Deutsche Krieg*», Stuttgart — Berlin, 1914, Hft. 1, S. 1—30. — *544.*

* — 1915, Hft. 56, S. 1—41. — *718.*

«*Deutsche Rundschau*», Berlin, 1914, Bd. CLXI, Oktober, S. 1—37. — *253.*

— 1915, Bd. CLXII, Januar, S. 80—105. — *307.*

— 1915, Februar, S. 211—231. — *307.*

*Deutschland und der Weltkrieg.* Leipzig — Berlin, Teubner, 1915. VI, 686 S. — *474, 505, 507, 508, 669.*

*Diehl, K. Die dänische Kriegsgewinnsteuer vom Jahre 1915.* — «Jahrbücher für Nationalökonomie und Statistik», Jena, 1915, Bd. 50, S. 214—216; la rubrica: Nationalökonomische Gesetzgebung. — *719.*

*Dietzel, H. Weltwirtschaft und Volkswirtschaft.* Dresden, Zahn u. Jaensch, 1900. VIII, 120, XLII S. (Jahrbuch der Gehe-Stiftung zu Dresden. Bd. V). — *49.*

*Diouritch, G. L'Expansion des banques allemandes à l'étranger, ses rapports avec le développement économique de l'Allemagne.* Paris — Berlin, Rousseau, Puttkammer u. Mühlbrecht, 1909. 798 p. — *48, 113, 210, 249.*

*Le Discours de M. Renaudel et le «Vorwärts».* — «Le Temps», Paris, 1915, 13 novembre. — *262, 291.*

*Discours de M. Albert Thomas.* — «Le Temps», Paris, 1915, 6 décembre. — *262, 293.*

*Discussion on Mr. Paish's Paper.* — «Journal of the Royal Statistical Society», London, 1911, vol. LXXIV, part 2, January, p. 187—200. — *367.*

*Driault, E. Les Problèmes politiques et sociaux à la fin du XIX^e siècle.* Paris, Alcan, 1900, 388, 32 p. — *185, 188, 204.*

— *Les Problèmes politiques et sociaux à la fin du XIX^e siècle.* Paris, 1907. — *220.*

*Dryander, M. [Lettre de M. Dryander].* — «Journal de Genève», 1914, N 286, 18 octobre. — *523.*

www.dacoromanica.ro

*E. Th. Überblick.* — «Schweizerische Metallarbeiter-Zeitung», Bern, 1916, Nr. 40, 30. September, S. 2. — *611.*

«*L'Écho de Paris*», 1914, N 11016, 13 octobre, p. 1. — *520.*

*Eckstein, G. Gegenwartsforderungen.* — «Die Neue Zeit», Stuttgart, 1912, Jg. 30, Bd. 2, Nr. 42, 19. Juli, S. 569—576. — *358.*

— *Zeitschriftenschau.* — «Die Neue Zeit», Stuttgart, 1913, Jg. 32, Bd. 1, Nr. 10, 5. Dezember, S. 382—384. — *570, 573.*

*Eckstein, G. Zeitschriftenschau.* — «Die Neue Zeit», Stuttgart, 1914, Jg. 32, Bd. 1, Nr. 16, 16. Januar, S. 590—592; Nr. 26, 27. März, S. 1005—1008. Semnat: G.E. — *570, 572.*

«*The Economist*», London, 1914, vol. LXXIX, No. 3,721, December 19, p. 1059—1060. — *255.*

— War Supplement, No. 3721, December 19, p. 9—11. — *255.*

— 1915, vol. LXXX, No. 3,723, January 2, p. 11—12. — *257.*

— 1915, vol. LXXX, No. 3,724, January 9, p. 46—47, 50—51, 54—55, 57—58, 66—67. — *254, 256, 257.*

— 1915, vol. LXXX, No. 3,729, February 13, p. 262—263. — *380.*

— 1915, vol. LXXX, No. 3,734, March 20, p. II. — *306.*

— 1915, vol. LXXX, No. 3,735, March 27, p. 614—615. — *296.*

— 1915, vol. LXXX, No. 3,738, April 17, p. 743. — *251.*

«*L'Économiste Français*», Paris, 1902, an. 30, vol. 2, N 40, p. 449—451. — *545.*

«*The Edinburgh Review of Critical Journal*», 1915, vol. 222, No. 454, October, p. 248—272. — *14.*

*Egelhaaf, G. Geschichte der neuesten Zeit vom Frankfurter Frieden bis zur Gegenwart.* 4. Aufl. (Neuntes bis elftes Tausend). Stuttgart, Krabbe, 1913. X, 640 S. — *663, 669, 671, 737.*

*Eggenschwyler, W. Statistisches zum Problem: Krieg, Produktionsfortschritt und Preisbewegung.* — «Jahrbuch für Gesetzgebung, Verwaltung und Volkswirtschaft im Deutschen Reich», Leipzig — München, 1915, Jg. 39, Hft. 4, S. 343—373. — *362.*

*Encouraging Support.* — «The Daily Telegraph», London, 1915, No.18,875, October 9, p. 11, la rubrica: Labour Party and Recruiting. Campaign opens to-day. — *261.*

*The End of the War.* — «The Economist», London, 1915, vol. LXXX, No. 3,738, April 17, p. 743. — *251.*

*Engels, F. [Brief an K. Kautsky. 12.IX. 1882].* — In: Kautsky, K. Sozialismus und Kolonialpolitik. Eine Auseinandersetzung. Berlin, Vorwärts,

www.dacoromanica.ro

1907, S. 79—80, la rubrica: Anhang. Sub titlul: Ein Brief von Friedrich Engels. — *651*, *653*.

— *Internationales aus dem Volksstaat (1871—1875)*. Berlin, die Expedition des «Vorwärts», 1894. 72 S. — *474*, *481*.

— *Kann Europa abrüsten?* Separat-Abdruck aus dem «Vorwärts». [Nürnberg], Wörlein, 1893, 29 S. — *474*, *477*.

— *Die Lage der arbeitenden Klasse in England*. Nach eigner Anschauung und authentischen Quellen. 2. durchges. Aufl. Stuttgart, Dietz, 1892. XXXII, 300 S. — *553*, *554*, *568*, *594* .

— *Po und Rhein*. Berlin, Duncker, 1859. 64 S. — *613*.

— *Über das Autoritätsprinzip*. (Dell'Autorità). — «Die Neue Zeit», Stuttgart, 1913, Jg. 32, Bd. 1, Nr. 2, 10. Oktober, S. 37—39, la rubrica: Ein Beitrag zur Geschichte der Internationale. Zwei unbekannte Artikel von F. Engels und K. Marx. Übersetzt und eingeleitet von N. Rjasanoff. — *570*.

*Engineering Notes*. — «The Daily Telegraph», London, 1915, March 15. — *283*.

*Die Entwicklung des Viehstandes während der letzten Dezennien in den hauptsächlichsten Staaten Europas*. — «Jahrbücher für Nationalökonomie und Statistik», Jena, 1914, Folge III, Bd. 48, S. 648—651, la rubrica: Miszellen. — *196*.

*Entwicklungsmöglichkeiten der österreichisch-ungarischen Landwirtschaft*. — «Arbeiter-Zeitung», Wien, 1916, Nr. 112, 22. April, S. 6. — *727*.

*Ergang, C.* [*Recenzia cărții:*] «*Mamroth, Karl: Gewerblicher Konstitutionalismus. Die Arbeitstarifverträge in ihrer volkswirtschaftlichen und sozialen Bedeutung. Jena (Gustav Fischer), 1911. IV + 126. SS.*». — «Jahrbücher für Nationalökonomie und Statistik», Jena, 1912, Folge III, Bd. 43, S. 551—552. — *193*.

*Eschwege, L. Die Ethisierung des Kapitalismus*. — «Die Bank», Berlin, 1912, I. Semester, S. 12—19. — *155*, *214*.

— *Die Geschichte einer Gründung*. — «Die Bank», Berlin, 1912, I. Semester, S. 420—432. — *155*.

— *Kulturdünger*. (Ein Beitrag zur Auswandererfrage). — «Die Bank», Berlin, 1912, I. Semester, S. 523—532. — *156*.

— *Plutokratie und Beamtenschaft*. — «Die Bank», Berlin, 1911, II. Semester, S. 825—832. — *158*.

— *Revolutionierende Tendenzen im deutschen Eisengewerbe*. — «Die Bank», Berlin, 1909, I. Semester, S. 309—318. — *163*, *345*.

— *Der Sumpf*. — «Die Bank», Berlin, 1913, II. Semester, S. 952—963. — *67*.

— *Tochtergesellschaften*. — «Die Bank», Berlin 1914, I. Semester, S. 544—551. — *57*.

www.dacoromanica.ro

— *Trust-Patriotismus.* — «Die Bank», Berlin, 1912, I. Semester, S. 216—223. — *154.*

— *Zement.* Zur Berichterstattung der Syndikate. — «Die Bank», Berlin, 1909, I. Semester, S. 115—125. — *164.*

*Estève, L. Une nouvelle psychologie de l'impérialisme: Ernest Seillière.* Paris, Alcan, 1913. XIX, 274 p. — *181.*

*Ein «Europäischer Staatenbund?»* — «Die Grenzboten», Berlin, 1915, Nr. 9, 3. März, S. 265—272. — *304.*

*The European Deadlock.* — «The Economist», London, 1915, vol. LXXX, No. 3,724, January 9, p. 46—47. — *254, 256.*

*Filene, E. A. Coöperative Pioneering and Guaranteeing in the Foreign Trade.* — «The Annals of the American Academy of Political and Social Science», Philadelphia, 1915, vol. LIX, No. 148, May, p. 321—332. — *23.*

*Financial Arrangements and the War Debts of Europe.* — «The Economist», London, 1915, vol. LXXX, No. 3,729, February 13, p. 262—263. — *380.*

*«Finanz-Archiv»*, Stuttgart — Berlin, 1914, Jg. 31, Bd. I, S. 1—32.—*362.* — 1915, Jg. 32, Bd. I, S. 125—133. — *305, 362.*

*Ein Finanzmann.* — «Die Bank», Berlin, 1910, II. Semester, S. 1202—1203, la rubrica: Bank und Börse. — *162—163.*

*Franke, O. Die Großmächte in Ostasien.* — In: Deutschland und der Weltkrieg. Leipzig — Berlin, Teubner, 1915, S. 435—460. — *507, 669.*

*Freeman, J. «How We Ought to Fell about the War».* — «The British Review», London, 1915, vol. XI, No. 1, July, p. 82—95. — *258.*

*G. H. Partei oder Grütliverein?* — «Grütlianer», Zürich, 1916, Nr. 244, 18. Oktober, S. 3—4. — *609.*

*Gegen die beiden Juniusse.* — «Volksstimme», Chemnitz, 1916, Nr. 131, 8. Juni. — *562.*

*Gehrden, W. Das Geheimnis des Börsenerfolges im Handel mit Wertpapieren.* 2. Aufl. Berlin, 1896. — *9.*

*Die gemeinnützige Milchversorgung in Deutschland.* Mit Beiträgen von Dr. A. Witzenhausen und Professor Dr. Kamp. — «Schriften des Vereins für Sozialpolitik», München — Leipzig, 1914, Bd. 140, T. V, S. 1 — 164. — *720.*

*German, J. Die Qualifikation der Fabrikarbeit.* — «Die Neue Zeit», Stuttgart, 1902—1903, Jg. 21, Bd. 2, Nr. 30, S. 106—109. — *150.*

*Das Getreide im Weltverkehr.* Vom K. K. Ackerbauministerium vorbereitete Materialien für die Enquête über den börsemäßigen Terminhandel mit

www.dacoromanica.ro

landwirtschaftlichen Produkten. I—III. Wien, Frick, 1900. 1095 S.; 2 Diagr. — *439*, *452*.

*Die Gewerkschaften und die Militärfrage.* — «Grütlianer», Zürich, 1916, Nr. 216, 15. September, S. 2. — *609*.

*Die Gewerkschaftsbewegung im Jahre 1915/16; die Entwicklung des Arbeitsmarktes während des weiteren Kriegsverlaufs; die Gestaltung der Geld- und Reallöhne; die sozialpolitische Lage; das Verhalten der Gewerkschaften zu den Problemen des Krieges.* — «Archiv für Sozialwissenschaft und Sozialpolitik», Tübingen, 1916/1917, Bd. 42, S. 285—344, la rubrica: Sozialpolitische Chronik. — *728*.

*Gide, Ch. [Recenzia cărții:] Francesco Nitti, Il Capitale straniero in Italia. Bari, chez Latezza et fils. 156 pages.* — «Revue d'Économie Politique», Paris, 1915, N 4, juillet-août, p. 409—410, la rubrica: Bulletin bibliographique. — *717*.

*Gilbreth, F. B. Motion Study as an Increase of National Wealth.* — «*The* Annals of the American Academy of Political and Social Science», Philadelphia, 1915, vol. LIX, p. 96—103. — *49*, *132*, *731*.

«*Die Gleichheit*», Stuttgart, 1914, Jg. 24, Nr. 23, S. 353, 353—354, 363— — 364. — *558*, *559*.

*Glaser, F. Fremde Kapitalsanlagen in Kanada.* — «Die Bank», Berlin, 1912, I. Semester, S. 32—37. — *155*.

«*Die Glocke*», München, 1916, Jg. II, Bd. I, Hft. 20, S. 770—786. — *554*, *602*, *731*.

*Goldschmidt, A. Bodenbesiedelung und Bodenpolitik in Neuseeland.* — «Jahrbücher für Nationalökonomie und Statistik», Jena, 1911, Folge III, Bd. 42. S. 145—177. — *193*.

*Goldschmidt, C. Über die Konzentration im deutschen Kohlenbergbau.* Eine ökonomische Studie. Karlsruhe, Braun, 1912. VIII, 122, [8] S. (Volkswirtschaftliche Abhandlungen der badischen Hochschulen. Neue Folge, Hft. 5). — *50*, *193*, *202*.

«*Die Grenzboten*», Leipzig, 1915, Nr. 9, 3. März, S. 265—272. — *304*.

*Greulich, H. Offener Brief an den Grütliverein Hottingen.* — «Grütlianer», Zürich, 1916, Nr. 230, 2. Oktober, S. 1. — *554*, *606*.

*Grumbach, S. Der Irrtum von Zimmerwald — Kiental.* Rede, gehalten am 3. Juni 1916 im Unionssaale des Volkshauses zu Bern. Bern, Benteli, 1916. 95 S. — *599*.

«*Grundriß der Sozialökonomik*», Tübingen, 1914, Buch III, Abt. VI, S. 24—53. — *17*, *44*.

— 1914, Buch III, Abt. VI, S. 136—186. — *17*, *44*, *45*.

www.dacoromanica.ro

— 1914, Buch III, Abt. VI, S. 187—246. — *17*, *45*, *46*.

— 1915, Buch III, Abt, V, T. II, S. 1—189. — *3*, *4*, *28*, *30—45*, *210*, *214*, *215*, *356*.

— 1915, Buch III, Abt. V, T. II, S. 191—231. — *31*, *45—47*.

*Die grundsätzlich abweichende Beurteilung.* — «Grütlianer», Zürich, 1916, Nr. 253, 28. Oktober, S. 1. — *608*.

*Grunzel, J. Handels-, Zahlungs- und Wirtschaftsbilanz.* Wien, 1914. (Publikationen der Exportakademie). — *70*.

*«Grütlianer»*, Zürich, 1916, Nr. 216, 15. September, S. 2. — *609*.

— 1916, Nr. 230, 2. Oktober, S. 1. — *554*, *606*.

— 1916, Nr. 235, 7. Oktober, S. 1. — *609*.

— 1916, Nr. 237, 10. Oktober, S. 1. — *609*.

— 1916, Nr. 242, 16. Oktober, S. 1—2. — *609*.

— 1916, Nr. 243, 17. Oktober, S. 2. — *609*.

— 1916, Nr. 244, 18. Oktober, S. 3—4. — *609*.

— 1916, Nr. 248, 23. Oktober, S. 1. — *609*.

— 1916, Nr. 249, 24. Oktober, S. 1. — *608*

— 1916, Nr. 253, 28. Oktober, S. 1. — *608*.

— 1916, Nr. 255, 31. Oktober, S. 1. — *608*.

*Gudde, E. Ein neues Ausnahmegesetz gegen die Japaner in den Vereinigten Staaten.* — «Die Neue Zeit», Stuttgart, 1913, Jg. 31, Bd. 2, Nr. 38, 20 Juni, S. 410—412. — *554*, *606*.

*Günther, E. Die wirtschaftlichen Hilfskräfte Deutschlands und seiner Hauptgegner.* Essen, 1915. (Kriegshefte aus dem Industriebezirk. Hft. 7). — *722*.

*«Handbuch der Politik»*, Berlin — Leipzig, 1912—1913, Bd. I. XIII, 430 S. — *505*.
— Bd. II, S. 55—58, 557—564, 623—633, 704—712, 726—731, 731—735. — *505*.

*Harms, B. Volkswirtschaft und Weltwirtschaft.* Versuch der Begründung einer Weltwirtschaftslehre. Jena, Fischer, 1912. XV, 495 S. (Probleme der Weltwirtschaft. Schriften des Instituts für Seeverkehr und Weltwirtschaft an der Universität Kiel, hrsg. v. B. Harms.VI). — *210*, *262*, *546*.

*Hart, A. B. The Monroe Doctrine. An interpretation.* London, Duckworth, 1916. 445 p. — *726*.

*Hegemann, C. Die Entwicklung des französischen Großbankbetriebes.* Münster, Theissing, 1908. 103 S.; 7 Tabellen. — *48*, *118*, *345*.

www.dacoromanica.ro

*Heilmann, E. Der Kern des Streites.* — «Die Glocke», München, 1916, Jg. II, Bd. I, Hft. 20, S. 770—786. — *554, 602, 731.*

*Heinig, K. Der Weg des Elektrotrusts.* — «Die Neue Zeit», Stuttgart, 1912, Jg. 30, Bd. 2, Nr. 39, 28. Juni, S. 474—485. — *148, 208, 313.*

*Helfferich, K. Deutschlands Volkswohlstand 1888—1913.* Berlin, Stilke, 1913. VIII, 127 S. — *550.*

*Henger, H. Die Kapitalsanlage der Franzosen in Wertpapieren mit besonderer Berücksichtigung der Kapitalsanlage in Handel und Industrie.* Stuttgart — Berlin, Cotta, 1913. 101 S. (Münchener volkswirtschaftliche Studien. 125. Stück). — *196, 234, 239.*

*Henke. Nicht identisch, aber dasselbe.* — «Bremer Bürger-Zeitung», 1916, Nr. 140, 17. Juni, S. 9. la rubrica: Parteinachrichten. — *565.*

*Henning, R. Bahnen des Weltverkehrs.* Mit 23 Kartenskizzen. Leipzig, Barth, 1909. VII, 304 S. (Wissen und Können). — *540, 549.*

*Herre, P. Quellenkunde zur Weltgeschichte.* Ein Handbuch. Unter Mitwirkung v. A. Hofmeister und R. Stübe. Leipzig, Dieterich, 1910, XII. 400 S. — *590*

*Hess, H. Das Elektron in den verschiedenen Zweigen der Physik.* — «Himmel und Erde», Leipzig — Berlin, 1915, Jg. 27, Nr. 3, Hft. 3, S. 81—90. — *721.*

*Von der Heydt' s Kolonial-Handbuch.* Jahrbuch der deutschen Kolonial- und Übersee-Unternehmungen. Hrsg. v. Fr. Mensch und J. Hellmann. Berlin — Leipzig — Hamburg, Verl. für Börsen- und Finanzliteratur A.-G., 1913. XLVIII, 382, 12 S. — *68.*

*Heymann, H.G. Die gemischten Werke im deutschen Großeisengewerbe.* Ein Beitrag zur Frage der Konzentration der Industrie. Stuttgart — Berlin, Cotta, 1904. IX, 342 S. (Münchener volkswirtschaftliche Studien. 65. Stück). — *173, 207.*

*Hildebrand, G. Die Erschütterung der Industrieherrschaft und des Industriesozialismus.* Jena, Fischer, 1910. VI, [4], 244 S. — *48, 85, 213, 215.*

*Hilferding, R. Geld und Ware.* — «Die Neue Zeit», Stuttgart, 1912, Jg. 30, Bd. 1, Nr. 22, 1. März, S. 773—782. — *308, 358.*

— *Phantasie oder Gelehrsamkeit?* (Auch eine mitteleuropäische Frage). — «Der Kampf», Wien, 1916, Jg. 9, Bd. 9, Nr. 2, Februar, S. 54—63. — *592.*

— *Zur Theorie der Kombination.* — «Die Neue Zeit», Stuttgart, 1912, Jg. 30, Bd. 1, Nr. 16, 19. Januar, S. 550—557. — *313.*

*Hill, D. A History of Diplomacy in the International Development of Europe.* Vol. 1. The Struggle for universal Empire. With maps and tables. New York — London — Bombay, Longmans, Green, 1905. XXIII, 481 p. — *215, 227.*

www.dacoromanica.ro

«*Himmel und Erde*», Leipzig — Berlin, 1915, Jg. 27, Nr. 3, Hft. 3, S. 81—90. —*721.*

*Hishida, S. The International Position of Japan as a Great Power.* New York, Macmillan, 1905. 289 p. (Studies in History, Economics and Public Law. Edited by the Faculty of Political Science of Columbia University. Vol. XXIV, No. 3). —*6, 183, 215.*

*Hobson, J. A. Imperialism. A Study.* London, Nisbet, 1902. VI, 400, 4 p. — *14, 91, 183, 185, 210—214, 217, 381, 731.*

«*Hochland*», München, 1915, V, Hft. 8, S. 176—189. —*262, 291.*

*Hoeniger, R. Die wirtschaftliche Bedeutung des deutschen Militärwesens.* Vortrag, gehalten in der Gehe-Stiftung zu Dresden am 15. Februar 1913. Leipzig — Berlin, Teubner, 1913. 35 S. (Vorträge der Gehe-Stiftung zu Dresden. Bd. V, Hft. 2). — *179, 739.*

*Hoetzsch, O. Russisch-Turkestan und die Tendenzen der heutigen russischen Kolonialpolitik.* — «Jahrbuch für Gesetzgebung, Verwaltung und Volkswirtschaft im Deutschen Reich», Leipzig — München, 1913, Jg. 37, Hft. 2, S. 371—409 (903—941); Hft. 3, S. 343—389 (1427—1473). —*474, 513.*

*Hoffmann, F. Niederländisch-Ostindien im letzten Jahrhundert.* — «Weltwirtschaftliches Archiv», Jena, 1914, II, Bd. 4, Hft. 1, S. 121—131. — *13.*

*Hubert, L. L'Effort allemand. L'Allemagne et la France au point de vue économique.* Paris, Alcan, 1911. 236, 36 p. — *193, 199, 212.*

*Hübner, O. Geographisch-statistische Tabellen aller Länder der Erde.* Fortgeführt und ausgestaltet von F. v. Juraschek. 63. umgearb. Ausgabe für das Jahr 1914. Frankfurt a. M., Keller, 1914. XV, 155 S. — *270, 272, 274, 280.*

— *Geographisch-statistische Tabellen aller Länder der Erde.* Fortgeführt und ausgestaltet von F. v. Juraschek. 64. Ausgabe. (Kriegs-Ausgabe). Im Druck vollendet Ende 1915. Frankfurt a. M., Keller, 1916. XV, 158 S. — *689.*

*Hue, O. Marokko und der deutsche Erzbedarf.* — «Die Neue Zeit», Stuttgart, 1911, Jg. 30, Bd. 1, Nr. 2, 13. Oktober, S. 49—58; Nr. 3, 20. Oktober, S. 84—91. — *716.*

*Hulftegger, O. Die Bank von England mit besonderer Berücksichtigung der Reservefrage und der Entwertung der englischen Rente.* Zürich, Art. Institut Orell Füssli, 1915. XIII, 423 S. — *49, 119.*

*Independent Labour Party and the War.* — «The Daily Telegraph», London, 1914, December 29. — *258.*

*Industrial Profits.* — «The Economist», London, 1915, vol. LXXX, No. 3, 724, January 9, p. 54—55. — *254.*

www.dacoromanica.ro

«*Internationale Monatsschrift für Wissenschaft, Kunst und Technik*», Leipzig — Berlin, 1915—1916, Jg. X, Bd. 10, Hft. 4, 1. Januar, S. 493—512. — *259.*

*Ischchanian, B. Die ausländischen Elemente in der russischen Volkswirtschaft.* Geschichte, Ausbreitung, Berufsgruppierung, Interessen und ökonomisch-kulturelle Bedeutung der Ausländer in Rußland. Berlin, Siemenroth, 1913. XVIII, 300 S. — *194, 234, 246.*

*Jaeckh, G. Das Ende der Internationale in England.* — «Die Neue Zeit», Stuttgart, 1905, Jg. 23, Bd. 2, Nr. 27, S. 28—32. — *596.*

— *Die Internationale. Eine Denkschrift zur vierzigjährigen Gründung der Internationalen Arbeiter-Association.* Leipzig, Leipziger Buchdruckerei. 1904. 236 S. — *596.*

*Jaeger, Th. Persien und die Persische Frage.* Weimar, Kiepenheuer, 1916. 180 S.; 1 Karte. — *704.*

*Jaffé, E. Das englisch-amerikanische und das französische Bankwesen.* — «Grundriß der Sozialökonomik», Tübingen, 1915, Buch III, Abt. V, T. II, S. 191—231, secțiunea: A. Güterverkehr. II. Bankwesen. — *31, 44.*

— *Das englische Bankwesen.* Leipzig, Duncker u. Humblot, 1905. X, 245 S. (Staats- und sozialwissenschaftliche Forschungen, hrsg. v. G. Schmoller und M. Sering. Bd. XXIII, Hft. 4. (Der ganzen Reihe Hft. 109)). — *49, 53, 119, 344, 438.*

«*Jahrbuch für Gesetzgebung, Verwaltung und Volkswirtschaft im Deutschen Reich*», Leipzig — München, 1899, Jg. 23, Hft. 1, S. 271—314. — *334, 344.*

— 1913, Jg. 37, Hft. 2, S. 371—409 (903—941); Hft. 3, S. 343—389 (1427—1473). — *474, 513.*

— 1915, Jg. 39, Hft. 1, S. 77—112, 423—432. — *555.*

— 1915, Jg. 39, Hft. 2, S. 223—256 (781—814). — *349, 363.*

— 1915, Jg. 39, Hft. 4, S. 343—373 (1951—1981). — *349, 362.*

«*Jahrbücher für Nationalökonomie und Statistik*», Jena, 1910, Folge III, Bd. 39, S. 237—256. — *122, 190, 213, 364.*

— 1911, Folge III, Bd. 41, S. 269—270. — *192.*

— 1911, Folge III, Bd. 42, S. 145—177. — *193.*

— 1912, Folge III, Bd. 43, S. 551—552. — *193.*

— 1912, Folge III, Bd. 44, S. 269—270, 818—819. — *193.*

— 1913, Folge III, Bd. 45. — *193, 196.*

— 1913, Folge III, Bd. 46, S. 271—273. — *196.*

— 1914, Folge III, Bd. 47, S. 522—528. — *196.*

www.dacoromanica.ro

— 1914, Folge III, Bd. 48, S. 276—279, 544—545, 648—651. — *196.*

— 1915, Folge III, Bd. 49, S. 351—362, 527—541. — *196, 225.*

— 1915, Folge III, Bd. 50, S. 214—216. — *719.*

*Ein Jahrhundert Eisenindustrie.* — «Die Bank», Berlin, 1911, I. Semester, S. 94—95, la rubrica: Aus den Statistischen Ämtern. — *159.*

*Jeidels, O. Das Verhältnis der deutschen Großbanken zur Industrie mit besonderer Berücksichtigung der Eisenindustrie.* Leipzig, Duncker u. Humblot, 1905. XII, 271 S. (Staats- und sozialwissenschaftliche Forschungen, hrsg. v. G. Schmoller und M. Sering. Bd. 24, Hft. 2 (Der ganzen Reihe Hft. 112)). — *14, 20, 49, 134—149, 208—209, 309, 344, 352, 353.*

*Jöhlinger, O. Kolonialschulden und Kolonialanleihen.* — «Finanz-Archiv», Stuttgart — Berlin, 1914, Jg. 31, Bd. I, S. 1—32. — *362.*

«*Journal des Débats*», Paris, 1915, 11 novembre. — *290.*

— 1915, 7 décembre. — *293.*

«*Journal de Genève*», 1914, N 285, 17 octobre. — *522—523.*

— 1914, N 286, 18 octobre. — *523.*

— 1915, N 95, 7 avril, p. 1. — *297.*

— 1916, N 108, 18 avril, p. 2. — *727.*

«*Journal of the Royal Statistical Society*», London, 1911, vol. LXXIV, part II, January, p. 167—187, 187—200. — *182, 262, 349, 364, 367.*

«*Journal of the Royal Statistical Society*», London, 1911, vol. LXXIV, part V, April, p. 467—534. — *349, 377.*

— 1914, vol. LXXVII, part VIII, July, p. 777—807. — *212, 349, 375.*

*Junius* — vezi Luxemburg, R.

*Kaler, E. Wilhelm Weitling.* Hottingen — Zürich, Volksbuchh., 1887. 104 S. (Sozialdemokratische Bibliothek. Nr. XI). — *616.*

«*Der Kampf*», Wien, 1916, Jg. 9, Bd. 9, Nr. 1, Januar, S. 15—25. — *591.*

— 1916, Jg. 9, Bd. 9, Nr. 2, Februar, S. 49—54, 54—63. — *591, 592.*

*Kaufmann, E. Auswärtige Gewalt und Kolonialgewalt in den Vereinigten Staaten von Amerika.* Leipzig, Duncker u. Humblot, 1908. XIII, 244 S. (Staats- und völkerrechtliche Abhandlungen. Bd. VII, Hft. 1). — *5.*

*Kaufmann, E. Das französische Bankwesen mit besonderer Berücksichtigung der drei Depositengroßbanken.* Tübingen, Mohr, 1911. («Archiv für Sozialwissenschaft und Sozialpolitik». Hrsg. v. E. Jaffé. Ergänzungsheft I). — *48, 116, 210.*

— *Die Organisation der französischen Depositengroßbanken.* — «Die Bank», Berlin, 1909, II. Semester, S. 849—857, 950—960. — *165.*

www.dacoromanica.ro

*Kautsky, K. Die Aktion der Masse.* — «Die Neue Zeit», Stuttgart, 1911, Jg. 30, Bd. 1, Nr. 2, 13. Oktober, S. 43—49. — *517.*

— *Ältere und neuere Kolonialpolitik.* — «Die Neue Zeit», Stuttgart, 1897—1898, Jg. XVI, Bd. I, Nr. 25, 19. März, S. 769—781; Nr. 26, 26. März, S. 801—816. — *245.*

— *Banditenpolitik.* — «Die Neue Zeit», Stuttgart, 1911, Jg. 30, Bd. 1, Nr. 1, 6. Oktober, S. 1—5. — *358.*

— *Gold, Papier und Ware.* — «Die Neue Zeit», Stuttgart, 1912, Jg. 30, Bd. 1, Nr. 24, 15. März, S. 837—847. — *358.*

*— *Der Imperialismus.* — «Die Neue Zeit», Stuttgart, 1914, Jg. 32, Bd. 2, Nr. 21, 11. September, S. 908—922. — *241.*

— *Kiaotschau.* — «Die Neue Zeit», Stuttgart, 1897—1898, Jg. XVI, Bd. II, Nr. 27, 2. April, S. 14—26. — *213, 245.*

— *Der Kongreß von Kopenhagen.* — «Die Neue Zeit», Stuttgart, 1910, Jg. 28, Bd. 2, Nr. 48, 26. August, S. 772—781. — *569, 570.*

— *Der Krieg.* — «Die Neue Zeit», Stuttgart, 1914, Jg. 32, Bd. 2, Nr. 19, 21. August, S. 843—846. — *244.*

— *Krieg und Frieden.* Betrachtungen zur Maifeier. — «Die Neue Zeit», Stuttgart, 1911, Jg. 29, Bd. 2, Nr. 30, 28. April, S. 97—107. — *359.*

— *«Leipziger Volkszeitung».* — «Die Neue Zeit», Stuttgart, 1911, Jg. 29, Bd. 2, Nr. 34, 26. Mai, S. 276—277, la rubrica: Notizen. — *358.*

— *Nationalstaat, imperialistischer Staat und Staatenbund.* Nürnberg, Fränkische Verlagsanstalt, 1915. 80 S. — *299.*

— *Die neue Taktik.* — «Die Neue Zeit», Stuttgart, 1912, Jg. 30, Bd. 2, Nr. 44, 2. August, S. 654—664; Nr. 45, 9. August, S. 688—698; Nr. 46, 16. August, S. 723—733. — *358.*

— *Nochmals die Abrüstung.* — «Die Neue Zeit», Stuttgart, 1912. Jg. 30, Bd. 2, Nr. 49, 6. September, S. 841—854. — *358, 569, 570.*

— *Patriotismus, Krieg und Sozialdemokratie.* — «Die Neue Zeit», Stuttgart, 1905, Jg. 23, Bd. 2, Nr. 37, S. 343—348; Nr. 38, S. 364—371. — *569, 596.*

— *Religion.* — «Die Neue Zeit», Stuttgart, 1913, Jg. 32, Bd. 1, Nr. 6, 7. November, S. 182—188; Nr. 10, 5. Dezember, S. 352—360. — *554, 570.*

— *Eine Richtigstellung.* — «Die Neue Zeit», Stuttgart, 1911, Jg. 29, Bd. 2, Nr. 33, 19. Mai, S. 248, la rubrica: Notizen. — *358.*

— *Sozialismus und Kolonialpolitik.* Eine Auseinandersetzung. Berlin, Vorwärts, 1907. 80 S. — *651, 652.*

*— *Wirkungen des Krieges.* — «Die Neue Zeit», Stuttgart, 1914, Jg. 32, Bd. 2, Nr. 22, 18. September, S. 937—948; Nr. 23, 25. September, S. 969—982. — *244.*


www.dacoromanica.ro

*— *Zwei Schriften zum Umlernen.* — «Die Neue Zeit», Stuttgart, 1915, Jg. 33, Bd. 2, Nr. 2, 9. April, S. 33—42; Nr. 3, 16. April, S. 71—81; Nr. 4, 23. April, S. 107—116; Nr. 5, 30. April, S. 138—146. — *244.*

*«Keine sachlichen Differenzen trennen uns!»* — «Grütlianer», Zürich, 1916, Nr. 249, 24. Oktober, S. 1. — *608.*

*Kerschensteiner, G. Die Volksschule.* — «Handbuch der Politik», Berlin — Leipzig, 1912—1913, Bd. II, S. 557—564. — *505.*

*Kestner, F. Der Organisationszwang.* Eine Untersuchung über die Kämpfe zwischen Kartellen und Außenseitern. Berlin, Heymann, 1912. XII, 395 S. — *4, 18, 207.*

*Kies, W.S. Branch Banks and our Foreign Trade.* — «The Annals of the American Academy of Political and Social Science», Philadelphia 1915, vol. LIX, No. 148, May, p. 301—308. — *22.*

*Knief, J. I. S. D. und Intern. Gruppe.* — «Bremer Bürger-Zeitung», 1916, Nr. 139, 16. Juni, S. 7. — *564.*

*Köppe, H. [Recenzia cărţii] «Rothschild, Ernst: Kartelle, Gewerkschaften und Genossenschaften nach ihrem inneren Zusammenhang im Wirtschaftsleben.* Versuch einer theoretischen Grundlegung der Koalitionsbewegung. Berlin 1912. gr. 8. 143 SS.». — «Jahrbücher für Nationalökonomie und Statistik», Jena, 1913, Folge III, Bd. 46, S. 271—273, la rubrica: Übersicht über die neuesten Publikationen Deutschlands und des Auslandes. 9. Soziale Frage. — *196.*

*Köttgen, J. Zeitschriftenschau.* — «Die Neue Zeit», Stuttgart, 1914, Jg. 32, Bd. 1, Nr. 19, 6. Februar, S. 710—712. — *474, 516.*

*Kouznietsow, P. La lutte des civilisations et des langues dans l'Asie Centrale.* Paris, Jouve, 1912. 357 p. — *6, 191.*

*Krieg dem Kriege.* — «Die Gleichheit», Stuttgart, 1914, Jg. 24, Nr. 23, S. 353. — *558.*

*Kritik der Emissionsstatistik.* — «Die Bank», Berlin, 1914, I. Semester, S. 496—498, la rubrica: Umschau. — *59.*

*Kundt, W. Die Zukunft unseres Überseehandels.* Eine volkswirtschaftliche Studie. Berlin, Siemenroth, 1904. 148 S. — *51.*

*Die künftigen Weltherrscher.* — «Vorwärts», Berlin, 1916, Nr. 103, 13. April, S. 1. — *212, 439, 440.*

*Labor Bibliography 1913.* Boston, Wright and Potter Printing Company, 1914. 150 p. (The Commonwealth of Massachusetts Bureau of Statistics. Labor Bulletin No. 100. (Being Part IV of the Annual Report on the Statistics of Labor for 1914)). — *577.*

*Labour Manifesto.* — «The Daily Telegraph», London, 1915, No. 18, 873, October 7, p. 9. — *260.*

www.dacoromanica.ro

*Lair, M. L'Impérialisme allemand.* Paris, Colin, 1902. VII, 341 p. — *190, 201, 735.*

*Lansburgh, A. Die Ausschaltung Londons als Clearinghaus der Welt.* — «Die Bank», Berlin, 1914, II. Semester, S. 903—920. — *52.*

— *Die Bank im Dienste der nationalen Wirtschaft.* — «Die Bank», Berlin, 1910, I. Semester, S. 401—412. — *159.*

— *Die Bank mit den 300 Millionen.* — «Die Bank», Berlin, 1914, I. Semester, S. 415—426. — *55.*

— *Die Berliner Großbanken im Jahre 1913.* — «Die Bank», Berlin, 1914, I. Semester, S. 338—345. Semnat: A. L. — *58.*

— *Das Beteiligungssystem im deutschen Bankwesen.* — «Die Bank», Berlin, 1910, II. Semester, S. 497—508. — *118, 159.*

— *Der deutsche Rentnerstaat.* — «Die Bank», Berlin, 1911, I. Semester, S. 1—13. — *156.*

— *Deutsches Kapital im Auslande.* — «Die Bank», Berlin, 1909, II. Semester, S. 819—833. — *167.*

— *Die Divinationsgabe der Börse.* — «Die Bank», Berlin, 1910, I. Semester, S. 211—223. — *469.*

— *Die Finanzgeschäfte des Fürstentrusts.* — «Die Bank», Berlin, 1912, I. Semester, S. 223—230. Semnat: A. L. — *154.*

— *Finanzieller Nationalismus.* — «Die Bank», Berlin, 1914, I. Semester, S. 313—321. — *59.*

— *Fünf Jahre deutsches Bankwesen.* — «Die Bank», Berlin, 1913, II. Semester, S. 725—736. — *64.*

— *Gedanken über die Milliardenanleihe.* — «Die Bank», Berlin, 1914, II. Semester, S. 932—940. Semnat: A. L. — *51.*

— *Die Gefahren des Beteiligungssystems.* — «Die Bank», Berlin, 1910, II. Semester, S. 619—627. Semnat: A. L. — *159.*

— *Die Kriegskosten-Deckung und ihre Quellen.* — «Die Bank», Berlin, 1914, II. Semester, S. 997—1009, 1097—1115. — *54.*

— *Krisen-Erreger.* — «Die Bank», Berlin, 1914, I. Semester, S. 1—16. — *60.*

— *Der «Money Trust».* — «Die Bank», Berlin, 1912, I. Semester, S. 432—438. Semnat: A. L. — *156.*

— *Nachdenkliches zur Bankstatistik.* — «Die Bank», Berlin, 1911, II. Semester, S. 813—824. — *158.*

— *Der Staat und die Auslandsanleihen.* — «Die Bank», Berlin, 1913, II. Semester, S. 623—637. — *65.*

— *System Rathenau.* — «Die Bank», Berlin, 1908, II. Semester, S. 765—775. Semnat: A. L. — *58.*



www.dacoromanica.ro

— *Die Tendenzen in der modernen Unternehmung. Zwei Bücher.* — «Die Bank», Berlin, 1909, II. Semester, S. 1043—1052. Semnat: A. L. — *170.*

— *Die Verwaltung des Volksvermögens durch die Banken. Zur Bankenquête.* — «Die Bank», Berlin, 1908, I. Semester, S. 134—145. Semnat: A. L. — *33, 343.*

— *Wie groß ist das deutsche Volksvermögen?* — «Die Bank», Berlin, 1909, I. Semester, S. 319—326. Semnat: A. L. — *164.*

— *Die wirtschaftliche Bedeutung des Byzantinismus.* — «Die Bank», Berlin, 1909, I. Semester, S. 301—309. — *163.*

— *Zur Charakteristik des österreichischen Bankwesens.* — «Die Bank», Berlin, 1911, I. Semester, S. 217—227. — *157.*

— *Zwanzig Jahre englisches Bankwesen.* — «Die Bank», Berlin, 1911, II. Semester, S. 605—616, 726—736. Semnat: A. L. — *157.*

*Laufenberg, H., Wolffheim, F. u. Herz, C. Organisation, Krieg und Kritik.* Dokumente zu den Hamburger Parteidebatten. Zur Abgabe nur an Parteimitglieder gegen Vorzeigung des Mitgliedsbuches. Hamburg, Laufenberg, 1915, 77 S. — *484.*

*«Leipziger Volkszeitung»*, 1916, Nr. 151, 10. Juli, S. 3. — *580.*

*Lensch, P. Die deutsche Sozialdemokratie und der Weltkrieg.* Eine politische Studie. Berlin, Vorwärts, 1915. 64 S. — *300.*

— *Miliz und Abrüstung.* — «Die Neue Zeit», Stuttgart, 1912, Jg. 30, Bd. 2, Nr. 47, 23. August, S. 765—772. — *358, 553, 567, 570.*

— *Die Sozialdemokratie, ihr Ende und ihr Glück.* Leipzig, Hirzel, 1916. X, 218 S. — *574.*

*Lenz, F. Die geschichtlichen Voraussetzungen des modernen Krieges.* — «Deutsche Rundschau», Berlin, 1914, Bd. CLXI, Oktober, S. 1 — 37. — *253.*

— *Die politischen Voraussetzungen des modernen Krieges.* — «Deutsche Rundschau», Berlin, 1915, Bd. CLXII, Januar, S. 80—105; Februar, S. 211—231. — *307.*

*Leroy-Beaulieu, P. La Fortune des Français a l'étranger.* (Premier article). — «L'Économiste Français», Paris, 1902, an. 30, vol. 2, N 40, p. 449—451, la rubrica: Partie économique. — *545.*

*Lescure, J. L'Epargne en France.* Paris, Tenin, 1914. VIII, 114 p. — *182, 210.*

*Leuthner, K. Russischer Volksimperialismus.* — «Die Neue Rundschau», Berlin, 1915, Jg. XXVI, Hft. 5, Mai, S. 574—590. — *729.*

*Liebknecht, W. Zur orientalischen Frage oder Soll Europa kosakisch werden?* Ein Mahnwort an das deutsche Volk. 2. Aufl. Leipzig, Höhme, [1878]. 63 S. — *604.*

www.dacoromanica.ro

*Liefmann, R. Beteiligungs- und Finanzierungsgesellschaften.* Eine Studie über den modernen Kapitalismus und das Effektenwesen (in Deutschland, den Vereinigten Staaten, England, Frankreich, Belgien und der Schweiz). Jena, Fischer, 1909. X, 495 S. — *210, 266, 349.*

*— *Bringt uns der Krieg dem Sozialismus näher?* — «Der Deutsche Krieg», Stuttgart — Berlin, 1915, Hft. 56, S. 1—44. — *718.*

— *Die internationale Organisation des Frankfurter Metallhandels.* — «Weltwirtschaftliches Archiv», Jena, 1913, I, Bd. I, Hft. I, S. 108—122. — *3, 10.*

— *Kartelle und Trusts und die Weiterbildung der volkswirtschaftlichen Organisation.* 2., stark erweiterte Aufl. Stuttgart, Moritz, 1910. 210 S. — *4, 15, 29, 88, 207, 208, 215.*

*Link, E. Sind Sparkassen Wohlfahrtseinrichtungen?* — «Die Neue Zeit», Stuttgart, 1911, Jg. 30, Bd. 1, Nr. 2, 13. Oktober, S. 58 — 62. — *517.*

*Lissagaray. Geschichte der Kommune von 1871.* 2. vom Verfasser durchges. Aufl. Mit einem Nachtrag: Die Vorgeschichte und die inneren Triebkräfte der Kommune von S. Mendelson. Stuttgart, Dietz, 1894. XIV, 550 S. — *574.*

*Lloyd George in the House of Commons.* — «The Daily Telegraph», London, 1915, April 22, May 5. — *262, 295, 297.*

*Die Lohndrücker des Auslandes und die Internationale.* — «Die Neue Zeit», Stuttgart, 1906—1907, Jg. 25, Bd. 2, Nr. 41, S. 510—512, la rubrica: Notizen. — *638.*

*Lorenz, J. Polnische Arbeiter in der Schweiz.* Zürich, 1910. — *572.*

— *Zur Italienerfrage in der Schweiz.* Zürich. — *251, 572.*

*Louis, P. Essai sur l'impérialisme.* — «Le Mercure de France», Paris, 1904, 15-e an. Avril, t. L, p. 100—114. — *189, 213, 226.*

*Lucas, C. P. Greater Rome and Greater Britain.* Oxford, Clarendon Press, 1912. 184 p. — *540.*

*Luxemburg, R.] Le Billet de Junius.* — «L'Écho de Paris», 1914, N 11016, 13 octobre, p. 1. Semnat: Junius. — *520.*

— *Die Krise der Sozialdemokratie.* Anhang: Leitsätze über die Aufgaben der internationalen Sozialdemokratie. Zürich, Verlagsdruckerei Union, 1916. 109 S. Autor: Junius. — *284.*

*Lysis. Contre l'Oligarchie financière en France.* Préf. de J. Finot. Paris, «La Revue», 1908. XI, 260 p. — *17, 190, 196, 210.*

*Mackay, B. L. China, die Republik der Mitte. Ihre Probleme und Aussichten.* Mit neunzehn Nachbildungen chinesischer Originale. Stuttgart — Berlin, Cotta, 1914. VII, 264 S. 17 Bilder. — *520, 537.*

www.dacoromanica.ro

*Macrosty, H. W. Das Trustwesen in der britischen Industrie.* Übersetzt v. F. Leo. Berlin, Heymann, 1910. XII, 308 S. (Moderne Wirtschaftsprobleme. Internationale Beiträge zur neueren Wirtschaftsentwicklung Hrsg. V. Leo. Berlin, 1910. Bd. IV). — *14, 198.*

*Marcard, K. [Recenzia cărții:] «Hirsch Julius: Die Filialbetriebe im Detailhandel (unter hauptsächlicher Berücksichtigung der kapitalistischen Massenfilialbetriebe in Deutschland und Belgien».)* — «Jahrbücher für Nationalökonomie und Statistik», Jena, 1914, Folge III, Bd. 48, S. 276—279, la rubrica: Übersicht über die neuesten Publikationen Deutschlands und des Auslandes. 6. Handel und Verkehr. — *196.*

*March, L. La statistique internationale des forces motrieces.* — În: Bulletin de l'Institut international de statistique. T. XIX—1re Livraison. La Haye, Van Stockum, [1912], p. 374—386. — *445.*

*Marx, K. Briefe an Dr. L. Kugelmann.* — «Die Neue Zeit», Stuttgart, 1901—1902, Jg. 20, Bd. 2, Nr. 1 (lauf. Nr. 27), S. 26—32; Nr. 2 (lauf. Nr. 28), S. 60—64; Nr. 3 (lauf. Nr. 29), S. 91—96; Nr. 4 (lauf. Nr. 30), S. 125—128; Nr. 6 (lauf. Nr. 32), S. 188—192; Nr. 7 (lauf. Nr. 33), S. 221—224; Nr. 12 (lauf. Nr. 38), S. 381—384; Nr. 13 (lauf. Nr. 39), S. 412—416; Nr. 15 (lauf. Nr. 41), S. 472—480; Nr. 17 (lauf. Nr. 43), S. 541—544; Nr. 19 (lauf. Nr. 45), S. 604—608; Nr. 25 (lauf. Nr. 51), S. 797—800. — *554, 582, 596.*

— *[Ein Brief an Meyer und Vogt, 9.IV.1870].* — «Die Neue Zeit», Stuttgart, 1907, Jg. 25, Bd. 2, Nr. 33, S. 226—228, în: Mehring F. Neue Beiträge zur Biographie von Karl Marx und Friedrich Engels. — *635.*

— *Ein Brief an W. Liebknecht.* — In: Liebknecht, W. Zur orientalischen Frage oder Soll Europa kosakisch werden? Ein Mahnwort an das deutsche Volk. 2. Aufl. Leipzig, Höhme, 1878, S. 57—59. — *554, 604, 605.*

— *Ein Brief an Weydemeyer, 11.IX.1851.* — «Die Neue Zeit», Stuttgart, 1907, Jg. 25, Bd. 2, Nr. 28, S. 58—59, în: Mehring, F. Neue Beiträge zur Biographie von Karl Marx und Friedrich Engels. — *634.*

*Marx, K. [Ein Brief an Weydemeyer, 5.III.1852].* — «Die Neue Zeit», Stuttgart, 1907, Jg. 25, Bd. 2, Nr. 31, S. 163—165, în: Mehring, F. Neue Beiträge zur Biographie von Karl Marx und Friedrich Engels. — *635.*

— *Der Bürgerkrieg in Frankreich. Adresse des Generalrats der Internationalen Arbeiter-Assoziation.* 3. deutsche Aufl. verm. durch die beiden Adressen des Generalrats über den deutsch-französischen Krieg und durch eine Einleitung. Berlin, die Expedition des «Vorwärts», 1891, 71 S. — *554, 581, 582.*

— *Enthüllungen über den Kommunisten-Prozeß zu Köln.* Neuer Abdruck mit Einleitung v. F. Engels. Hottingen — Zürich, Volksbuchhandlung, 1885, 88 S. — *481.*

— *Mr. George Howells Geschichte der Internationalen Arbeiter-Assoziation.* — «Die Neue Zeit», Stuttgart, 1902, Jg. XX, Bd. I, Nr. 19, 8. Februar,

www.dacoromanica.ro

S. 585—589; la rubrica: Beiträge zu einer Geschichte der Internationale. — *556.*

— *Der politische Indifferentismus. (L'indiffcrenza in matcria politica).* — «Die Neue Zeit», Stuttgart, 1913, Jg. 32, Bd. 1, Nr. 2, 10. Oktober, S. 40—44, la rubrica: Ein Beitrag zur Geschichte der Internationale. Zwei unbekannte Artikel von F. Engels und K. Marx. Übersetzt und eingeleitet von N. Rjasanoff. — *570.*

*May, R. E. Das Verhältnis des Verbrauches der Massen zu demjenigen der «kleinen Leute», der Wohlhabenden und Reichen und die Marxistische Doktrin.* — «Jahrbuch für Gesetzgebung, Verwaltung und Volkswirtschaft im Deutschen Reich», Leipzig — München, 1899, Jg. 23, Hft. 1, S. 271—314. — *334, 344.*

— *Kosten der Lebenshaltung und Entwicklung der Einkommensverhältnisse in Hamburg seit 1890.* — «Schriften des Vereins für Sozialpolitik», München — Leipzig, 1915, Bd. 145, T. IV, S. 259—524. — *720.*

*Mehrens, B. Die Entstehung und Entwicklung der großen französischen Kreditinstitute mit Berücksichtigung ihres Einflusses auf die wirtschaftliche Entwicklung Frankreichs.* Stuttgart—Berlin, Cotta, 1911. IX, 360 S. (Münchener volkswirtschaftliche Studien, hrsg, v. L. Brentano u. W. Lotz. 107. Stück). — *17, 49, 120, 210.*

*Mehring, F. Neue Beiträge zur Biographie von Karl Marx und Friedrich Engels* — «Die Neue Zeit», Stuttgart, 1906—1907, Jg. 25, Bd. 2, Nr. 27, S. 15—21; Nr. 28, S. 53—59; Nr. 29, S. 98—103; Nr. 31, S. 160—168; Nr. 32, S. 180—187; Nr. 33, S. 222—228. — *634.*

— *Die neuen Hegelingen.* — «Die Neue Zeit», Stuttgart, 1914, Jg. 32, Bd. 1, Nr. 26, 27. März, S. 964—973. — *561.*

*«Le Mercure de France»*, Paris, 1904, 15-e an., t. L, p. 100—114. — *189, 213, 226.*

*Mévil, A. De la Paix de Francfort à la conférence d'Algésiras.* 10e éd. Paris, Plon-Nourrit, 1909. XI, 328 p. — *505.*

*Meyer, A. Die Kapitalanlage. Einige grundsätzliche Erörterungen.* Zürich, 1912. — *3, 9, 364.*

*Die Milchversorgung norddeutscher Städte und Industriegebiete.* — «Schriften des Vereins für Sozialpolitik», München — Leipzig, 1914, Bd. 140, T. II, S. 1—560. — *720.*

* *Mineral production. Petroleum.* — «Statistical Abstract of the United States», Washington, 1912, Number 34, No. 117. — *714.*

*Moll, E. Die Geschäftsergebnisse der deutschen Aktiengesellschaften in den Jahren 1907/08 bis 1911/12.* — «Bank-Archiv», Berlin, 1914, Jg. XIII, Nr. 18, S. 299—303. — *4, 18.*

*Montesquiou, L. Les Obligations américaines et le portefeuille français.* Paris, Rivière, 1912. 109 p. — *181.*

www.dacoromanica.ro

*Moos, F. Die französischen Kreditinstitute und die französischen und englischen Kapitalanlagen im Ausland.* — «Jahrbücher für Nationalökonomie und Statistik», Jena, 1910, Folge III, Bd. 39, S. 237—256. — *122, 190, 213, 364.*

*Moride, P. Les Maisons à succursales multiples en France et à L'Étranger.* Paris, Alcan, 1913. 234, 36, p. — *3, 13.*

*Morley, J. The Life of Richard Cobden. Jubilee Edition.* Vol. I—II. London, Unwin, 1896. 2 v. — *436.*

*Morris, H. C. The History of Colonization from the Earliest Times to the Present Day.* New York, Macmillan, 1900. 2 vol. — *211, 228, 382, 383.*

*Mülhaupt, E. Der Milchring. Ein Beitrag zur Kartell- und Milchpreisfrage.* Karlsruhe, Braun, 1912. 111 S. (Volkswirtschaftliche Abhandlungen der badischen Hochschulen, hrsg. v. K. Diehl und anderen. Neue Folge. Hft. 9). — *349, 367.*

*Nahas, J. F. Situation économique et sociale du Fellah Égyptien.* Thèse pour le doctorat. Paris, Rousseau, 1901. 202 p. (Université de Paris. — Faculté de droit). — *516.*

*Die «nationalistische Spreu» scheidet vom «internationalen sozialistischen Weizen».* — «Grütlianer», Zürich, 1916, Nr. 248, 23. Oktober, S. 1. — *609.*

*Nationalities and Subject Races. Report of Conference held in Caxton Hall.* Westminster, June 28—30, 1910. London, King, 1911. XII, 178 p. — *3, 12.*

*Nearing, S. The Adequacy of American Wages.* — «The Annals of the American Academy of Political and Social Science», Philadelphia, 1915, vol. LIX, p. 111—124. — *22.*

«*Neue Rheinische Zeitung*», London, 1850. — *554, 612.*

— Hft. I, Januar. 92 S. — *612.*

«*Neue Rheinische Zeitung*», London, 1950, Hft. 2, Februar. 80 S. — *612, 614.*

— Hft. 3, März. 80 S. — *612.*

— Hft. 4, April. 79 S. — *612.*

— Hft. 5—6, Mai bis Oktober. 180 S. — *612, 614.*

«*Die Neue Rundschau*», Berlin, 1915, Jg. XXVI, Hft. 5, Mai, S. 577—590. — *729.*

«*Die Neue Zeit*», Stuttgart, 1886, Jg. IV, Nr. 11, S. 502—515. — *715.*

— 1897—1898, Jg. XVI, Bd. I, Nr. 25, 19. März, S. 769—781; Nr. 26, 26. März, S. 801—816. — *245.*

— 1897—1898, Jg. XVI, Bd. II, Nr. 27, 2. April, S. 14—26. — *213, 245.*

www.dacoromanica.ro

— 1900—1901, Jg. XIX, Bd. I, Nr. 8, 24. November, S. 247—250. — *553, 554, 571.*

— 1900—1901, Jg. XIX, Bd. I, Nr. 26, 30. März, S. 804—811. — *571.*

— 1901—1902, Jg. XX, Bd. I, Nr. 19, 8. Februar, S. 585—589. — *556.*

— 1901—1902, Jg. 20, Bd. 2, Nr. 1 (lauf. Nr. 27), S. 26—32; Nr. 2 (lauf. Nr. 28), S. 60—64; Nr. 3 (lauf. Nr. 29), S. 91—96; Nr. 4 (lauf. Nr. 30), S. 125—128; Nr. 6 (lauf. Nr. 32), S. 188—192; Nr. 7 (lauf. Nr. 33), S. 221—224; Nr. 12 (lauf. Nr. 38), S. 381—384; Nr. 13 (lauf. Nr. 39), S. 412—416; Nr. 15 (lauf. Nr. 41), S. 472—480; Nr. 17 (lauf. Nr. 43), S. 541—544; Nr. 19 (lauf. Nr. 45), S. 604—608; Nr. 25 (lauf. Nr. 51), S. 797—800. — *554, 582, 596.*

— 1902—1903, Jg. 21, Bd. 2, Nr. 30, S. 106—109. — *150.*

— 1904—1905, Jg. 23, Bd. 2, Nr. 27, S. 28—32. — *596.*

— 1904—1905, Jg. 23, Bd. 2, Nr. 37, S. 343—348; Nr. 38, S. 364—371. — *569, 596.*

— 1906—1907, Jg. 25, Bd. 2, Nr. 27, S. 15—21; Nr. 28, S. 53—59; Nr. 29, S. 98—103; Nr. 31, S. 160—168; Nr. 32, S. 180—187; Nr. 33, S. 222 — 228. — *634, 635.*

— 1906—1907, Jg. 25, Bd. 2, Nr. 41, S. 510—512. — *638.*

— 1910, Jg. 28, Bd. 2, Nr. 48, 26. August, S. 772—781. — *569, 570.*

— 1911, Jg. 29, Bd. 1, Nr. 16, 20. Januar, S. 552—559. — *362.*

— 1911, Jg. 29, Bd. 2, Nr. 29, 21. April, S. 96. — *361.*

— 1911, Jg. 29, Bd. 2, Nr. 30, 28. April, S. 97—107. — *359.*

— 1911, Jg. 29, Bd. 2, Nr. 32, 12. Mai, S. 179—186. — *361.*

— 1911, Jg. 29, Bd. 2, Nr. 33, 19. Mai, S. 248. — *358.*

— 1911, Jg. 29, Bd. 2, Nr. 34, 26. Mai, S. 276—277. — *349, 358.*

— 1911, Jg. 29, Bd. 2, Nr. 52, 29. September, S. 943—944. — *359.*

— 1911, Jg. 30, Bd. 1, Nr. 1, 6. Oktober, S. 1—5. — *358.*

— 1911, Jg. 30, Bd. 1, Nr. 2, 13. Oktober, S. 43—49. — *517.*

— 1911, Jg. 30, Bd. 1, Nr. 2, 13. Oktober, S. 49—58; Nr. 3, 20. Oktober, S. 84—91. — *716.*

— 1911, Jg. 30, Bd. 1, Nr. 2, 13. Oktober, S. 58—62. — *517.*

— 1912, Jg. 30, Bd. 1, Nr. 16, 19. Januar, S. 550—557. — *313.*

— 1912, Jg. 30, Bd. 1, Nr. 22, 1. März, S. 773—782. — *309, 358.*

— 1912, Jg. 30, Bd. 1, Nr. 24, 15. März, S. 837—847. — *358.*

— 1912, Jg. 30, Bd. 2, Nr. 39, 28. Juni, S. 474—485. — *208, 313.*

— 1912, Jg. 30, Bd. 2, Nr. 41, 12. Juli, S. 541—550; Nr. 42, 19. Juli, S. 585—593; Nr. 43, 26. Juli, S. 609—616. — *358.*

www.dacoromanica.ro

— 1912, Jg. 30, Bd. 2, Nr. 42, 19. Juli, S. 569—576. — *358.*

— 1912, Jg. 30, Bd. 2, Nr. 44, 2. August, S. 654—664; Nr. 45, 9. August, S. 688—698; Nr. 46, 16. August, S. 723—733. — *358.*

— 1912, Jg. 30, Bd. 2, Nr. 47, 23. August, S. 765—772. — *358. 553, 567, 570.*

— 1912, Jg. 30, Bd. 2, Nr. 48, 30. August, S. 810—817. — *358.*

— 1912, Jg. 30, Bd. 2, Nr. 49, 6. September, S. 841—854. — *358, 569, 570.*

— 1912, Jg. 31, Bd. 1, Nr. 4, 25. Oktober, S. 138—144. — *3, 7, 148.*

— 1912, Jg. 31, Bd. 1, Nr. 7, 15. November, S. 221—229. — *3, 6.*

— 1913, Jg. 31, Bd. 2, Nr. 38, 20. Juni, S. 410—412. — *554, 606.*

— 1913, Jg. 32, Bd. 1, Nr. 2, 10. Oktober, S. 37—39. — *570.*

— 1913, Jg. 32, Bd. 1, Nr. 2, 10. Oktober, S. 40—44. — *570.*

— 1913, Jg. 32, Bd. 1, Nr. 4, 24. Oktober, S. 110—116. — *234, 247.*

— 1913, Jg. 32, Bd. 1, Nr. 6, 7. November, S. 182—188; Nr. 10, 5. Dezember, S. 352—360. — *554, 570.*

— 1913, Jg. 32, Bd. 1, Nr. 10, 5. Dezember, S. 382—384. — *570, 573.*

— 1913, Jg. 32, Bd. 1, Nr. 12, 19. Dezember, S. 435—441. — *246.*

— 1914, Jg. 32, Bd. 1, Nr. 16, 16. Januar, S. 590—592; Nr. 26, 27. März, S. 1005—1008. — *570, 572.*

— 1914, Jg. 32, Bd. 1, Nr. 19, 6. Februar, S. 710—712. — *474, 516.*

— 1914, Jg. 32, Bd. 1, Nr. 26, 27. März, S. 964—973. — *561.*

— 1914, Jg. 32, Bd. 2, Nr. 19, 21. August, S. 843—846. — *244.*

*— 1914, Jg. 32, Bd. 2, Nr. 21, 11. September, S. 908—922. — *241.*

*— 1914, Jg. 32, Bd. 2, Nr. 22, 18. September, S. 937—948; Nr. 23, 25. September, S. 969—982. — *244.*

«*Die Neue Zeit*», Stuttgart, 1914, Jg. 33, Bd. 1, Nr. 2, 16. Oktober, S. 61—63. — *92.*

*— 1915, Jg. 33, Bd. 2, Nr. 2, 9. April, S. 33—42; Nr. 3, 16. April, S. 71—81; Nr. 4, 23. April, S. 107—116; Nr. 5, 30. April, S. 138—146. — *244.*

— 1916, Jg. 34, Bd. 2, Nr. 1, 7. April, S. 16—20; Nr. 2, 14. April, S. 51—58. — *91.*

«*Neue Zürcher Zeitung*», 1915, 23. April. 1. Morgenblatt. — *294.*

*Neumann-Spallart, F. X. Übersichten der Weltwirtschaft.* Jg. 1883—84. Stuttgart, Maier, 1887. XIV, 574 S. — *450, 470.*

*Neymarck, A. La Statistique internationale des Valeurs Mobilièrcs.* IX-e Rapport... Première Partie. Exposé général du rapport. — În: Bulletin de l'Institut international de statistique. T. XIX—2e Livraison. La

www.dacoromanica.ro

Haye, Van Stockum, [1912], p. 201 — 475. — *48*, *49*, *68*, *69*, *121*, *123*, *124*, *182*, *210*, *249*, *363*.

*Nieboer, H. J. [Recenzia cărţii:] «Nationalities and Subject Races. London, 1911».* — «Weltwirtschaftliches Archiv», Jena, 1913, II, Bd. 2, Hft. 1, S. 193—195, la rubrica: Literatur. — *3*, *12*, *214*, *215*.

*Noch eine Blattgründung in Bremen.* — «Bremer Bürger-Zeitung», 1916, Nr. 141, 19. Juni, S. 7, la rubrica: Parteinachrichten. — *566*.

*«The North American Review»*, New York, 1915, vol. CCI, No. 1, January, p. 72—81. — *182*.

*The Objects of the War.* — «The Economist», London, 1915, vol. LXXX, No. 3,735, March 27, p. 614—615. — *296*.

*Der Oktober.* — «Die Bank», Berlin, 1914, II. Semester, S. 1039—1058. — *51*.

*Oncken, H. Die Vorgeschichte des Krieges.* — In: Deutschland und der Weltkrieg, Leipzig — Berlin, Teubner, 1915, S. 463—535. — *508*.

*Oppenheimer, F. Englischer Imperialismus.* Wien, Hof-Verlags- und Univ.-Buchhandlung, 1905. 64 S. — *239*, *437*.

*Otto, W. Anleiheübernahme-, Gründungs- und Beteiligungsgeschäfte der deutschen Großbanken in Übersee.* Berlin, Borussia, 1911. 245 S. — *48*, *112*.

*Paish, G. Great Britain's Capital Investments in Individual Colonial and Foreign Countries.* — «Journal of the Royal Statistical Society», London, 1911, vol. LXXIV, part 2, January, p. 167—187. — *182*, *262*, *349*, *364*, *367*.

*Pannekoek, A. Deckungsfrage und Imperialismus.* — «Die Neue Zeit», Stuttgart, 1913, Jg. 32, Bd. 1, Nr. 4, 24. Oktober, S. 110—116. — *234*, *247*.

— *Massenaktion und Revolution.* — «Die Neue Zeit», Stuttgart, 1912, Jg. 30, Bd. 2, Nr. 41, 12. Juli, S. 541—550; Nr. 42, 19. Juli, S. 585—593; Nr. 43, 26. Juli, S. 609—616. — *358*.

— *Das Wesen unserer Gegenwartsforderungen.* — «Die Neue Zeit», Stuttgart, 1912, Jg. 30, Bd. 2, Nr. 48, 30. August, S. 810—817. — *358*.

*Parteitag der Soz. dem. Partei Deutschlands zu Chemnitz.* 15. — 21.IX.1912. — «Archiv für die Geschichte des Sozialismus und der Arbeiterbewegung», Leipzig, 1915, Jg. 5, Hft. 1 u. 2, S. 311—316, la rubrica: *Chronik*. Juli 1912 — Juni 1914 und Nachträge für Juli 1911 — Juni 1912. II. Deutsches Reich. — *553*, *557*.

*«Parteiverrat — Landesverrat».* — «Leipziger Volkszeitung», 1916, Nr. 151, 10. Juli, S. 3, la rubrica: Aus der Partei. — *580*.

www.dacoromanica.ro

*Parteiverrat — Landesverrat.* — «Volksstimme», Chemnitz, 1916, Nr. 156, 8. Juli. Beilage 1. — *577.*

*Patouillet, J. L'Impérialisme américain.* Thèse pour le doctorat. (Sciences politiques et économiques). Dijon, «Petit Bourguignon», 1904. 388 p. (Université de Dijon. — Faculté de droit). — *6, 185, 188, 214, 215.*

*Patriotic Pledge by Employers.* — «The Daily Telegraph», London, 1915, April 23. — *295.*

*Pepper, Ch. M. South American Markets.* — «The Annals of the American Academy of Political and Social Science», Philadelphia, 1915, vol. LIX, p. 309—315. — *23.*

*Perrin de Boussac, R. De l'Armée coloniale. Ses Rapports avec la colonisation.* Thèse pour le doctorat. Paris, Rousseau, 1901. 151 p. (Université de Paris. — Faculté de droit). — *577.*

*Die Petroleum-Komödie.* — «Die Bank», Berlin, 1913, I. Semester, S. 388—391, la rubrica: Umschau. — *63.*

*Philippovich, E. Monopole und Monopolpolitik.* — «Archiv für die Geschichte des Sozialismus und der Arbeiterbewegung», Leipzig, 1916, Jg. 6, S. 157—174. — *727.*

*Pinner, F. Herrn v. Gwinners Petroleummonopol.* — «Die Bank», Berlin, 1912, II. Semester, S. 1032—1047. — *63.*

— *Petroleummonopol oder Kartellgesetz?* — «Die Bank», Berlin, 1913, II. Semester, S. 736—747. — *63.*

— *Petroleum-Strategie.* — «Die Bank», Berlin, 1912, II. Semester, S. 629—638. — *153.*

*Plehn, H. Der britische Imperialismus.* — «Handbuch der Politik», Berlin — Leipzig, 1912—1913, Bd. II, S. 731—735. — *505.*

— *Großbritanniens auswärtige Politik.* — England und Deutschland. — «Handbuch der Politik», Berlin — Leipzig, 1912—1913, Bd. II, S. 726—731. — *505.*

— *Weltpolitik. Abriß der neuesten Weltgeschichte nach dem englischjapanischen Bündnis.* 3. Aufl. Berlin, Curtius, 1907. VII, 214 S. — *474, 475.*

*Politische Rundschau.* — «Die Gleichheit», Stuttgart, 1914, Jg. 24, Nr. 23, S. 363—364. — *559.*

*Powell, E. Th. The Evolution of the Money Market (1385—1415).* London, Financial News, 1915. 735 p. — *261.*

«*Preußische Jahrbücher*», Berlin, 1915, Bd. 159, Hft. 3, S. 481—497. — *283.*

*La production des céréales.* — «Journal de Genève», 1916, N 108, 18 avril, p. 2. — *727.*

www.dacoromanica.ro

*Proletarische Frauen, seid bereit!* — «Die Gleichheit», Stuttgart, 1914, Jg. 24, Nr. 23, S. 353—354. — *558.*

*Quadflieg, F. Russische Expansionspolitik von 1774 bis 1914.* Berlin, Dümmler, 1914. 259 S. — *655.*

*[Quelch, H.] Die Torheit des Krieges und die Möglichkeiten und Gefahren des Friedens.* [Adnotare]. — «Die Neue Zeit», Stuttgart, 1911, Jg. 29, Bd. 2, Nr. 52, 29. September, S. 943—944, la rubrica: Zeitschriftenschau. — *359.*

*Rappard, W. E. Zur nationalen Verständigung.* Zürich, 1915 (Schriften für schweizerische Art und Kunst. 26). — *726.*

*Ravesteijn, W., van. Balkanprobleme.* — «Die Neue Zeit», Stuttgart, 1912, Jg. 31, Bd. 1, Nr. 7, 15. November, S. 221—229. — *3, 6.*

*The Realms of the Habsburgs.* — «The Economist», London, 1915, vol. LXXX, No. 3,723, January 2, p. 11—12. — *257.*

*«Recht und Wirtschaft»*, Berlin, 1915, Jg. 4, Nr. 6, S. 137—141. — *258.*

*Redslob, R. Abhängige Länder.* Eine Analyse des Begriffs von der ursprünglichen Herrschergewalt. Zugleich eine staatsrechtliche und politische Studie über Elsaß-Lothringen, die österreichischen Königreiche und Länder, Kroatien-Slavonien, Bosninen-Herzegowina, Finnland, Island, die Territorien der nordamerikanischen Union, Kanada, Australien, Südafrika. Leipzig, Veit, 1914. 352 S. — *222.*

*Renner, K. Wirklichkeit oder Wahnidee?* — «Der Kampf», Wien, 1916. Jg 9, Bd. 9, Nr. 1, Januar, S 15—25. — *592.*

*Reventlow, E. Deutschlands auswärtige Politik. 1888—1913.* Berlin, Mittler, 1914, XVI, 402 S. — *651.*

*Revere, C. T. Latin-American Trade Possibilities.* — «The North American Review», New York, 1915, vol. CCI, No. 1, January, p. 72—81. — *182.*

*«Revue d'Économie Politique»*, Paris, 1915, N 4, juillet-août, p. 409—410. — *717.*

*«La Revue de Paris»*, 1915, an. 22, t. 2, N 5, 1 mars, p. 194—224. — *262, 282.*

*«La Revue Politique Internationale»*, Lausanne, 1915, N 14, mars — avril, p. 168—186. — *474, 475.*

*Riesser, J. Die deutschen Großbanken und ihre Konzentration im Zusammenhange mit der Entwicklung der Gesamtwirtschaft in Deutschland.* 3. völlig umgearb. und stark verm. Aufl. Jena, Fischer, 1910. XV, 715 S.; 1 Karte. — *29—30, 113, 121, 208 —210, 211, 214, 215, 218, 249, 250, 266, 308, 316, 318, 343.*

www.dacoromanica.ro

— *Die deutschen Großbanken und ihre Konzentration im Zusammenhang mit der Entwicklung der Gesamtwirtschaft in Deutschland.* 4. verb. und verm. Aufl. Jena, Fischer, 1912. XIII, 768 S.; 1 Karte. — *318, 320, 321, 322, 325, 328, 332, 336, 340, 346.*

*Rohrbach, P. Warum es der Deutsche Krieg ist!* — «Der Deutsche Krieg», Stuttgart — Berlin, 1914, Hft. 1, S. 1—30. — *544.*

*Rothstein, Th. Die S.D.P., Hyndman und die Rüstungsfrage.* — «Die Neue Zeit», Stuttgart, 1911, Jg. 29, Bd. 2, Nr. 32, 12. Mai, S. 179—186. — *361, 570.*

*Roumania and the War.* — «The Economist», London, 1915, vol. LXXX, No. 3,724, January 9, p. 57—58, la rubrica: Notes on Business and Finance. — *257.*

*Rubner, M. Bericht.* — In: Volksernährung. Massenspeisung. Berlin, 1916, S. 27. — *732.*

*Ruedorffer, J.J. Grundzüge der Weltpolitik in der Gegenwart.* Berlin — Stuttgart, Deutsche Verlags-Anstalt, 1914. XIII, 252 S. — *520, 529.*

*Russia.* — «The Economist», War Supplement, London, 1914, vol. LXXIX, No. 3,721, December 19, p. 9—11. — *255.*

*Russian Finances.* (From a Correspondent). Petrograd, December 19. — «The Economist», London, 1915, vol. LXXX, No. 3,724, January 9, p. 66—67. — *257.*

*Russier, H. Le Partage de l'Océanie.* Paris, Vuibert et Nony, 1905. XI, 370 p. — *6, 203.*

*Sale, Ch. V. Some Statistics of Japan.* — «Journal of the Royal Statistical Society», London, 1911, vol. LXXIV, part V, April, p. 467—534. — *349, 377.*

*Sartorius von Waltershausen, A. Das volkswirtschaftliche System der Kapitalanlage im Auslande.* Berlin, Reimer, 1907. 442 S. — *211, 214, 520, 545.*

*Schilder, S. Entwicklungstendenzen der Weltwirtschaft.* Bd. 1. Planmäßige Einwirkungen auf die Weltwirtschaft. Berlin, Siemenroth, 1912. VIII, 393 S. — *48, 70, 214, 264.*

— *Weltwirtschaftliche Hintergründe des Weltkrieges.* — «Weltwirtschaftliches Archiv», Jena, 1915, I, Bd. 5, Hft. 1, S. 1—22. — *3, 15.*

*Schippel, M. Russischer Alp und deutsche Demokratie.* — «Sozialistische Monatshefte», Berlin, 1916, Jg. 22, Bd. 3, Hft. 21, S. 1091—1097. — *604.*

*Schmoller, G. Friedrich Engels und Karl Marx. Ihr Briefwechsel von 1844 bis 1883.* — «Jahrbuch für Gesetzgebung, Verwaltung und Volkswirtschaft im Deutschen Reich», Leipzig — München, 1915, Jg. 39, Hft. 1, S. 423—432. — *555.*

*«Schriften des Vereins für Sozialpolitik»*, München — Leipzig, 1914, Bd. 140, T. II, S. 1—560. — *720.*

www.dacoromanica.ro

— 1914, Bd. 140, T. V, S. 1—164. — *720.*

— 1915, Bd. 145, T. III, S. 1—291. — *719.*

— 1915, Bd. 145, T. IV, S. 259—524. — *720.*

*Schulthess' Europäischer Geschichtskalender.* Neue Folge. Jg. 25, 1909. (Der ganzen Reihe Bd. L). Hrsg. v. L. Rietz. München, Beck, 1910. XV, 739 S. — *502.*

*Scultze, E. Das französische Kapital in Rußland.* — «Finanz-Archiv», Stuttgart — Berlin, 1915, Jg. 32, Bd. 1, S. 125—133. — *305, 362.*

— *Die Schwankungen der Einwanderung in die Vereinigten Staaten.* — «Jahrbücher für Nationalökonomie und Statistik», Jena, 1915, Folge III, Bd. 49, S. 527—541, la rubrica: Miszellen. XV. — *196.*

*Schulze-Gaevernitz, G. Britischer Imperialismus und englischer Freihandel zu Beginn des zwanzigsten Jahrhunderts.* Leipzig, Duncker u. Humblot, 1906. 477 S. — *17, 311, 415, 423, 424, 598.*

— *Die deutsche Kreditbank.* — «Grundriß der Sozialökonomik», Tübingen, 1915, Buch III, Abt. V, T. II, S. 1—189, secţiunea: A. Güterverkehr. II. Bankwesen. — *3, 4, 30, 210, 214, 215, 356.*

*Schumpeter, J. Theorie der wirtschaftlichen Entwicklung.* Leipzig, Duncker u. Humblot, 1912. V, 548 S. — *49.*

*Schwarz, O. Die Finanzsysteme der Großmächte. (Internationales Staats- und Gemeinde-Finanzwesen).* Bd. I—II. Leipzig, Göschen, 1909. (Sammlung Göschen). 2 Bd. — *17, 439.*

*Schweizerisches Kapital im Auslande.* — «Basler Vorwärts», 1917, 26. Januar. — *733.*

«*Schweizerische Metallarbeiter-Zeitung*», Bern, 1916, Nr. 40, 30. September, S. 2. — *611.*

— 1916, Nr. 41, 7. Oktober, S. 1—2.—612.

*Schwiedland, E. [Recenzia cărţii:] «Driault, Edouard: Le Monde actuel. Tableau politique et économique. Paris (Alcan), 1909. Pp. 372».* — «Jahrbücher für Nationalökonomie und Statistik», Jena, 1911, Folge III, Bd. 41, S. 269—270, la rubrica: Übersicht über die neuesten Publikationen Deutschlands und des Auslandes. — *192.*

— *[Recenzia cărţii:] «Passame Paul: Formes nouvelles de concentration industrielle. Paris. 1910».* — «Jahrbücher für Nationalökonomie und Statistik», Jena, 1912, Folge III, Bd. 44, S. 818 — 819, la rubrica: Übersicht über die neuesten Publikationen Deutschlands und des Auslandes. — *193.*

— *Der Wettkampf der gewerblichen Betriebsformen.* — «Grundriß der Sozialökonomik», Tübingen, 1914, Buch III, Abt. VI, S. 24 — 53. — *17, 44.*

*Seeley, J. R. The Expansion of England. Two Courses of Lectures.* Leipzig, Tauchnitz, 1884. 320, 32 p. — *634, 640.*

www.dacoromanica.ro

*Seidel, M. Das Sparkassenwesen einiger europäischer Staaten in Gesetzgebung, Einrichtungen und Ergebnissen.* — «Die Bank», Berlin, 1914, I. Semester, S. 234—243, 329—337, 441—446. — *59.*

*Sembat, M. Faites un Roi sinon Faites la Paix.* 12 ème Paris, Figuière, [1913]. XIV, 278 p. — *415.*

*Seubert, R. Aus der Praxis des Taylor-Systems mit eingehender Beschreibung seiner Anwendung bei der Tabor Manufacturing Company in Philadelphia.* Berlin, Springer, 1914. VI, 160 S. — *49, 130.*

*Siegfried, A. Neu-Seeland. Eine sozial- und wirtschaftspolitische Untersuchung.* Übersetzt und in einzelnen Teilen erweitert v. M. Warnack. Berlin, Heymann, 1909. XVI, 351 S. (Moderne Wirtschaftsprobleme. Internationale Beiträge zur neueren Wirtschaftsentwicklung. Hrsg. V. Leo. 1909. Bd. III). — *474, 510.*

*Les socialistes et la paix.* — «Journal des Débats», Paris, 1915, 11 novembre. — *290.*

*Sozialimperialismus und Linksradikalismus.* — «Bremer Bürger-Zeitung», 1915, Nr. 291, 13. Dezember, S. 1. — *721.*

«*Sozialistische Monasthefte*», Berlin, 1916, Jg. 22, Bd. 3, Hft. 21, S. 1091—1097.—*604.*

*Sparkassen und Banken.* — «Die Bank», Berlin, 1913, II. Semester, S. 811—812, la rubrica: Aus den Handelskammern. — *66.*

*Spectator. [Recenzia cărții:] «E. Agahd: Großbanken und Weltmarkt. Berlin, 1914».* — «Die Neue Zeit», Stuttgart, 1914, Jg. 33, Bd. 1, Nr. 2, 16. Oktober, S. 61—63. — *92.*

— *Die Kolonien der europäischen Mächte in handelswirtschaftlicher Beziehung.* — «Die Neue Zeit», Stuttgart, 1916, Jg. 34, Bd. 2, Nr. 1, 7. April, S. 16—20; Nr. 2, 14. April, S. 51—58. — *91.*

*Stammhammer, J. Bibliographie des Sozialismus und Kommunismus.* Bd. III: Nachträge und Ergänzungen bis Ende des Jahres 1908. Mit einem vollständigen Sachregister über alle drei Bände. Jena, Fischer, 1909, 473 S. — *566.*

«*The Statesman's Year-Book*», London, 1915. LXXXIV, 1536, 20 p. — *465, 470.*

— 1916. XLIV, 1560, 12 p. — *689.*

* «*Statistical Abstract of the United States*», Washington, 1912, Number 34, No. 117. — *714.*

*Statistik der Depositen- und Spargelder.* — «Die Bank», Berlin, 1910, II. Semester, S. 1200, la rubrica: Umschau. — *162.*

www.dacoromanica.ro

*Statistik der englischen Aktienbanken (England und Wales).*— «Die Bank», Berlin, 1912, II. Semester, S. 695—696, la rubrica: Die ausländischen Banken im II. Quartal 1912. II. England. — *152.*

*«Statistisches Jahbruch für das Deutsche Reich»*, Berlin, 1903, Jg. 24, S. 25*. — *447.*

— 1915, Jg. 36. XXXVI, 480, 114 S. — *16, 212, 456, 457, 460, 462.*

*Steffen, G. Weltkrieg und Imperialismus.* Sozialpsychologische Dokumente und Beobachtungen vom Weltkrieg 1914/1915. Jena, Diederichs, 1915, 254 S. (Politische Bibliothek). — *234.*

*Steine statt Brot! Von einem Gewerkschafter.* — «Grütlianer», Zürich, 1916, Nr. 255, 31. Oktober, S.1. — *608.*

*Stillich, O. Geld- und Bankwesen. Ein Lehr- und Lesebuch.* Berlin, Curtius, 1907. 267 S. — *4, 26, 351.*

— *Nationalökonomische Forschungen auf dem Gebiete der großindustriellen Unternehmung.* Bd. I—II. Berlin — Leipzig, 1904—1906. 2 Bd. — *16, 26, 49, 149.*

*Bd. I Eisen- und Stahl-Industrie.* Berlin, Siemenroth, 1904. XII, 238 S. — *16, 24, 49, 149.*

*Bd. II. Steinkohlenindustrie.* Leipzig, Jäh u. Schunke, 1906. VI, 357 S. — *16, 49, 149.*

*Supan, A. Die territoriale Entwicklung der europäischen Kolonien.* Mit einem kolonialgeschichtlichen Atlas von 12 Karten und 40 Kärtchen im Text. Gotha, Perthes, 1906. XI, 344 S.; 12 Karten. — *217, 270.*

*Tafel, P. Die Nordamerikanischen Trusts und ihre Wirkungen auf den Fortschritt der Technik.* Stuttgart, Wittwer, 1913. 74 S. — *48, 88, 207.*

*«Der Tag»*, Berlin, 1915, Nr. 82, 9. April. — *296.*

— 1915, Nr. 93, 22 April. — *295.*

*Tardieu, A. La France et les Alliances. La lutte pour l'équilibre.* Paris, Alcan, 1909. III, 365 p. — *503.*

*Taylor, F. W. u. Wallichs, A. Die Betriebsleitung insbesondere der Werkstätten.* Autorisierte deutsche Bearbeitung der Schrift «Shop management» von A. Wallichs. 2. verm. Aufl. Berlin, Springer, 1912. VII, 137 S. — *49, 126, 215.*

*«Le Temps»*, Paris, 1915, 13 novembre. — *262, 291.*

— 1915, 6 décembre. — *262, 293.*

— 1915, 7 décembre. — *262, 293.*

*Théry, E. L'Europe économique.* 2e éd. Paris, Économiste européen, 1911. 332 p. (Études économiques et financières). — *180, 192, 212.*



www.dacoromanica.ro

*Thesen über Imperialismus und nationale Unterdrückung der Redaktion der «Gazeta Robotnicza».* — «Vorbote», Bern, 1916, Nr. 2, April. — *729.*

*Thesen zum Referate: Programm des Schweiz. Grütlivereins.* — «Grütlianer», Zürich, 1916, Nr. 235, 7. Oktober, S. 1. — *609.*

*Tonnelat, E. L'Expansion allemande hors d'Europe: États — Unis, Brésil, Chantoung, Afrique de Sud.* Paris, Colin, 1908. XI, 277 p. — *179, 220.*

*Troeltsch, W. Die Gewerkschaften Deutschlands im Kriege.* — «Recht und Wirtschaft», Berlin, 1915, Jg. 4, Nr. 6, S. 137—141. — *258.*

*Trop parler nuit.* — «Journal de Genève», 1915, N 95, 7 avril, p. 1, la rubrica: Bulletin. Semnat: Alb. B. — *297.*

*Tschierschky, S. Kartell und Trust.* Vergleichende Untersuchung über deren Wesen und Bedeutung Göttingen, Vandenhoeck u. Ruprecht, 1903. 129 S. — *21, 49, 172, 216.*

*Turmann, M. [Recenzia cărții:] «Pierre Moride. Les maisons à succursales multiples en France et à l'étranger. Paris, 1913».* — «Weltwirtschaftliches Archiv», Jena, 1914, II, Bd. 4, Hft. 1, S. 286—288, la rubrica: Literatur. — *13.*

*Tyszka, C. Löhne und Lebenskosten in Westeuropa im 19. Jahrhundert. (Frankreich, England, Spanien, Belgien).* — «Schriften des Vereins für Sozialpolitik», München — Leipzig, 1914, Bd. 145, T. III, S. 1—291. — *719.*

*Der Überblick. (Ein anderer Standpunkt).* — «Schweizerische Metallarbeiter-Zeitung», Bern, 1916, Nr. 41, 7. Oktober, S. 1—2. — *611.*

*Übersberger, H. Rußland und der Panslawismus.* — In: Deutschland und der Weltkrieg. Leipzig — Berlin, Teubner, 1915, S. 393—423. — *505.*

*Uhl, K. [Recenzia cărții:] «Straus, Walter: Die deutschen Überlandzentralen und ihre wirtschaftliche Bedeutung als Kraftquelle für den Kleinbetrieb in Landwirtschaft und Gewerbe. Berlin, 1913».* — «Jahrbücher für Nationalökonomie und Statistik», Jena, 1914, Folge III, Bd. 48, S. 544—545, la rubrica: Übersicht über die neuesten Publikationen Deutschlands und des Auslandes. 5. Gewerbe und Industrie. — *196.*

*Ulbricht, E. Weltmacht und Nationalstaat.* Eine politische Geschichte der neueren Zeit von 1500 bis 1815. Vollendet und hrsg. v. G. Rosenhagen. Leipzig, Dietrich, 1910. XXIII, 685, 7 S. — *553, 583.*

*Die Unternehmerorganisationen im Kriege.* — «Archiv für Sozialwissenschaft und Sozialpolitik», Tübingen, 1916, Bd. 41, S. 277—297, la rubrica: Sozialpolitische Chronik. — *371.*

*Usher, R. G. Pan-Americanism; a Forecast of the Inevitable Clash between the United States and Europe's Victor.* New York, 1915. 419 p. — *726.*

www.dacoromanica.ro

*Verkehrstrust.* — «Die Bank», Berlin, 1914, I. Semester, S. 89—90, la rubrica: Bank und Börse. — *62.*

*Vogelstein, Th. Die finanzielle Organisation der kapitalistischen Industrie und die Monopolbildungen.* — «Grundriß der Sozialökonomik», Tübingen, 1914, Buch III, Abt. VI, S. 187—246. — *45, 207, 208.*

— *Kapitalistische Organisationsformen in der modernen Großindustrie.* Bd. 1. Organisationsformen der Eisenindustrie und Textilindustrie in England und Amerika. Leipzig, Duncker u. Humblot, 1910. XV, 277 S.—*15, 50, 205, 208.*

*Volksernährung. Massenspeisung.* Berlin, 1916, S. 27 — *732.*

«*Volksrecht*», Zürich, 1914, Nr. 241, 16. Oktober. — *522.*

«*Volksstimme*», Chemnitz, 1916, Nr. 131, 8 Juni. — *562.*

— 1916, Nr. 133, 10. Juni. — *563.*

— 1916, Nr. 156, 8. Juli. 1. Beilage. — *577.*

*Volkswirtschaftliche Chronik für das Jahr 1913.* Abdruck aus den «Jahrbüchern für Nationalökonomie und Statistik», Jena, 1914, Folge III, Bd. 45—47. 1109 S. — *318.*

*Vollkommen zutreffend.* — «Volksstimme», Chemnitz, 1916, Nr. 133, 10. Juni. — *563.*

«*Vorbote*», Bern, 1916, Nr. 2, April. — *729.*

«*Vorwärts*», Berlin, 1916, Nr. 103, 13. April, S. 1. — *212, 439, 440.*

*Vote of Credit for £ 250.000.000.* — «The Daily Telegraph» London, 1914, November 17, p. 8, la rubrica: Parliament. — *252.*

*W. Die bisherigen Kosten der Kriegsführung.* — «Volksrecht», Zürich, 1914, Nr. 241, 16. Oktober. — *522.*

*Waldecker. Die Deutschen und das deutsche Kapital in der russischen Industrie.* — «Jahrbücher für Nationalökonomie und Statistik», Jena, 1915, Folge III, Bd. 49, S. 351—362, la rubrica: Miszellen. X. — *225.*

*Wallich, P. Die Konzentration im deutschen Bankwesen. Ein Beitrag zur Geschichte der gegenwärtigen Wirtschaftsorganisation.* Berlin — Stuttgart, Cotta, 1905. VIII, 173 S. (Münchener volkswirtschaftliche Studien, hrsg, v. L. Brentano u. W. Lotz. 74. Stück). — *49, 120.*

*The War and Modern Business.* — «The Economist», London, 1914, vol. LXXIX, No. 3,721, December 19, p. 1059—1060. — *255.*

*Webb, A. D. The New Dictionary of Statistics.* A Complement to the fourth edition of Mulhall's «Dictionary of Statistics». London — New York, Routledge, 1911. XI, 682 p. — *119.*



www.dacoromanica.ro

*Wegener, G. Das Heutige Indien. Grundlagen und Probleme der britisch-indischen Herrschaft.* Nach Studien und Beobachtungen während der Indienreise seiner kaiserlichen und königlichen Hoheit des kronprinzen des Deutschen Reiches und von Preußen. Berlin, Süsserott, 1912, 52 S; 1 Karte. — *474, 475.*

*Weill, G. [Recenzia cărţii:]* «*O. Festy. Le mouvement ouvrier au début de la monarchie de Juillet. Paris, Cornély, 1908. 359 p.*». — «Archiv für die Geschichte des Sozialismus und der Arbeiterbewegung», Leipzig, 1915, Jg. 5, Hft. 1 u. 2, S. 276—278, la rubrica: Literaturbericht. — *557.*

«*Die Weltwirtschaft*», Leipzig — Berlin, 1906, Jg. I, T. I—III. — *150.*

— 1907, Jg. II, T. I—III. — *150.*

— 1908, Jg. III, T. I—III. — *150.*

„*Weltwirtschaftliches Archiv*», Jena, 1913, I, Bd. 1, Hft. 1, S. 108—122. — *3, 10.*

— 1913, II, Bd. 2, Hft. 1, S. 193—195. — *3, 12, 214, 215.*

— 1914, I, Bd. 3, Hft. 2, S. 217—255. — *13.*

— 1914, II, Bd. 4, Hft. 1, S. 121—131, 286—288. — *13.*

— 1915, I, Bd. 5, Hft. 1, S. 1—22. — *3, 15.*

— 1916, I, Bd. 7, Hft. 1, S. 34—52. — *210, 249, 250.*

*Werner, G. Die Kapitalskonzentration im Ruhrbergbau.* — «Die Neue Zeit», Stuttgart, 1912, Jg. 31, Bd. 1, Nr. 4, 25. Oktober, S. 138—144. — *3, 7, 148.*

*Der Wettbewerb um die Auslandsanleihen.* — «Die Bank», Berlin, 1913, II. Semester, S. 1024—1026, la rubrica: Umschau. — *65.*

*Weyermann, M. R. Die ökonomische Eigenart der modernen gewerblichen Technik.* — «Grundriß der Sozialökonomik», Tübingen, 1914, Buch III, Abt. VI, S. 136—186. — *45.*

*Wirth, A. Deutschlands wirtschaftliche Expansion und überseeische Bestrebungen.* — «Handbuch der Politik», Berlin — Leipzig, 1912—1913, Bd. II, S. 704—712. — *505.*

— *Weltgeschichte der Gegenwart (1879—1913).* 4. Aufl. Leipzig, 1913. — *488.*

*The Workshops and the War.* — «The Edinburgh Review or Critical Journal», 1915, vol. 222, No. 454, October, p. 248—272. — *14.*

«*Zeitschrift für Sozialwissenschaft*», Leipzig, 1915, Neue Folge, Jg. VI, S. 158—174, 215—224, 297—311, 377—387, 445—460, 532—549. — *250.*

*Zentralisation im Großbankgewerbe.* — «Die Bank», Berlin, 1914, I. Semester, S. 298—300, la rubrica: Bank und Börse. — *59.*

www.dacoromanica.ro

*Zimmermann, F. W. R. Die internationale Statistik der Wertpapiere und der Wertpapier-Ausgabe.* — «Bank-Archiv», Berlin, 1912, Jg. XI, Nr. 19, S. 299—303; Nr. 20, S. 317—321. — *68.*

*Zollinger, W. Die Bilanz der internationalen Wertübertragungen. Eine Studie über die Zahlungsbilanz und die ausländische Kapitalanlage der Schweiz.* Jena, Fischer, 1914. 185 S. (Probleme der Weltwirtschaft. Schriften des königlichen Instituts für Seeverkehr und Weltwirtschaft an der Universität Kiel, Kaiser Wilhelm Stiftung, hrsg. v. B. Harms. Nr. 18). — *49, 121, 210, 363.*

*Der Zug zur Bank.* — «Die Bank», Berlin, 1909, I. Semester, S. 79, la rubrica: Bank und Börse. — *163.*

*Zur Konkursstatistik.* — «Die Bank», Berlin, 1914, I. Semester, S. 94—95, la rubrica: Aus den Statistischen Ämtern. — *60.*

---

*Баузр, О. Национальный вопрос и социал-демократия.* Пер. с нем. М. С. Панина. Предисл. Х. Житловского. Спб., «Серп», 1909. LIX, 600 стр. — *597.*

**Гильфердинг, Р. Финансовый капитал. Новейшая фаза в развитии капитализма.* Авторизов. пер. с нем. и вступит. статья И. Степанова. М., Знаменский, 1912. XXIX, 576, 3 стр. *308—313.*

*Добыча нефти.* — În: «Ежегодник газеты «Речь» на 1912 год». Спб., [1911], стр. 681, secţiunea: III. Горная и горнозаводская промышленность. — *711.*

*«Ежегодник газеты «Речь» на 1912 год».* Спб., [1911]. XII, 712, 44 стр. — *714.*

*Залевский, К. К национальному вопросу.* — «Наше Слово», Париж, 1915, № 11, 10 февраля, стр. 1—2. — *16.*

*Империализм и национальная идея.* — «Наше Слово», Париж, 1915, № 82, 6 мая, стр. 1. — *16.*

*«Наше Слово»*, Париж, 1915, № 11, 10 февраля, стр. 1—2. —*16* — 1915, № 82, 6 мая, стр. 1. — *16.*

---

www.dacoromanica.ro

# INDICE DE NUME

*Abaza, K.K.* — *516.*
*Abdul Hamid al II-lea* — *685.*
*Abd-ur-Rahman* — *710.*
*Abel-Musgrave,* Kurt — *251.*
*Adler,* Friedrich — *553, 555, 591, 608.*
*Adler,* Georg — *474, 509, 510.*
*Africander* — *vezi* Goldman, S.
*Africanus* — *9.*
*Agahd,* E. — *14, 48, 92, 93, 107, 108, 111, 214.*
*Aguinaldo,* Emilio — *188.*
*Ahr,* Wilhelm — *180.*
*Aksakov,* I.S. — *506.*
*Akselrod,* P.B. — *731.*
*Albert,* Hermann — *10.*
*Albrecht* (arhiduce) — *528.*
*Albrecht,* Gerhard — *196.*
*Aleksinski* (Alexinsky), G.A. — *246, 474, 475.*
*Alexander Battenberg* (domnitor al Bulgariei) — *715.*
*Alexandru al II-lea* — *506, 669, 670, 673.*
*Alfons al XII-lea* (rege al Spaniei) — *671.*
*Altmann,* S. — *30.*
*Andersen Nexö,* Martin — *258.*
*Andrei* (episcop) — *514.*
*Andrillon,* Henri — *192.*
*Angell,* Norman — *184, 626.*
*Appleton,* W.A. — *261.*
*Arabi* (pașă) — *655.*
*Arcq,* F.A. — *736.*
*Arends,* Hans — *114.*
*Argentarius* — *vezi* Lansburgh.
*Aristofan* — *65, 496.*
*Aristotel* — *529.*
*Arlt,* Hans — *259.*
*Arndt,* Paul — *202, 210, 249, 250, 266.*
*Arnim,* Harry — *667.*
*Arnold,* Philipp — *367.*
*Arnold,* W.T. — *540.*
*Ashley,* W.J. — *737.*
*Askew,* John B. — *362.*
*Asquith,* Herbert Henry — *687.*
*Atkinson,* Edward — *188.*
*Atlanticus* — *vezi* Ballod, C.
*Augustin,* Max — *346.*
*Avenarius,* Richard — *736.*
*Avenel,* Georges — *25.*
*Axenfeld, K.* — *523.*

## B

*Babut* — *522, 523.*
*Bach,* Max — *556.*
*Badeni,* Casimir Felix — *679.*
*Bakunin,* M.A. — *582.*
*Balfour,* Arthur James — *622.*
*Ballod,* Carl (Atlanticus) — *14, 16, 48, 111, 164, 555.*
*Barety,* Léon — *50.*
*Barre,* André — *194.*
*Barrett,* George — *258.*

www.dacoromanica.ro

*Barron*, Clarens W. — *184, 299, 306.*
*Barsukov*, N.P. — *506.*
*Bartholomew*, J.G. — *446.*
*Baudin*, Pierre — *17, 196.*
*Bauer*, Otto — *303, 358, 361, 554, 597.*
*Baumgarten*, Ferdinand — *17, 198, 199.*
*Beauregard*, P. — *190.*
*Bebel*, August — *291, 300.*
*Becker*, Johann Philipp — *359.*
*Becqué*, Emile — *194.*
*Beer*, Max — *571.*
*Behr*, Friedrich — *45.*
*Belfort-Bax*, E. — *553, 554, 571.*
*Belger*, Erwin — *520, 542.*
*Belius*, H. — *734.*
*Belloc*, H. — *560.*
*Belza*, Stanislav — *737.*
*Bérard*, Victor — *179, 190, 200, 201, 212, 214, 504.*
*Berger*, Paul — *259.*
*Berglund*, Abraham — *198, 199, 208.*
*Bernard*, Augustin — *259.*
*Bernhardi*, Friedrich — *239, 520, 524.*
*Bernstein*, Eduard — *291, 428, 438, 505, 523, 571.*
*Beylie*, Henri — *567.*
*Bibikov* — *97.*
*Biermann*, W.E. — *737.*
*Billot*, A. — *504.*
*Bismarck*, Otto — *76, 480, 503, 509, 510.*
*Bittmann*, Karl — *737.*
*Blatchford*, Robert — *251, 252.*
*Bleibtreu*, Karl — *566.*
*Blondel*, Georges — *737.*
*Blum* — *90.*
*Boissier*, Gaston — *737.*
*Bolle* — *369.*
*Bonsal*, Stephen — *191.*
*Borchardt*, Julian — *599.*
*Borsig*, August — *548.*
*Bosenick*, Alfred — *193.*
*Böttger*, Franz — *364.*
*Böttger*, Hugo — *295.*
*Boucher*, Arthur — *193.*
*Boulanger*, G. — *502.*
*Bouniatian*, Mentor — *17.*
*Bourdeau*, Jean — *192, 201.*
*Bourderon*, A. — *293.*
*Bourgeois*, Léon — *418.*
*Boustedt*, Axel — *305.*
*Boutmy*, Emile — *189.*
*Bovill*, J.M. — *404.*
*Bowerman*, C.W. — *260, 261.*
*Bowley*, A.L. — *184.*
*Brailsford*, Henry Noel — *617.*
*Brandt*, Max August — *537.*
*Brauer*, Th. — *262, 291.*
*Braumann*, F. — *180.*
*Brezncianinov*, A.N. — *507.*
*Brentano*, Lujo — *120.*
*Bresnitz von Sydacow*, Philipp — *737.*
*Brezigar*, Emil — *17.*
*Briand*, Aristide — *684.*
*Briefs*, Götz — *50, 193, 202.*
*Bright*, John — *605.*
*Broodhurst*, Henry — *595.*
*Brooks*, Sidney — *189.*
*Brosius*, Heinrich — *10.*
*Brousseau*, Kate — *6.*
*Browne*, Edward — *705.*
*Bruneau*, Louis — *179, 194.*
*Brüning*, Anton Paul — *345.*
*Brupbacher*, Fritz — *570.*
*Bücher*, K. — *28, 30.*
*Büchler*, Max — *6.*
*Buchwald*, Bruno — *344.*
*Budde* — *163.*
*Buff*, Siegfried — *344.*
*Bullock*, Ch. J. — *345.*
*Bülow*, Bernhard — *284.*
*Bürkli*, Karl — *569.*
*Burns*, John — *432.*
*Burt*, T. — *605.*
*Burton*, Theodor E. — *343.*
*Busching*, Paul — *737.*

## C

*Caillaux*, Joseph — *306.*
*Caix*, Robert — *504.*
*Calmes*, Albert — *364.*
*Calwer*, Richard — *150, 177, 212, 359, 439, 442.*
*Cantlie*, James — *537.*
*Carlyle*, Thomas — *497, 509.*

www.dacoromanica.ro

*Carnegie*, Andrew — *174*, *189*, *206*, *433*.
*Carol I* (rege al Angliei) — *424*.
*Carol I* (rege al Portugaliei) — *685*.
*Carol al V-lea* (împărat al Germaniei) — *587*.
*Carol al IX-lea* — *640*.
*Carpenter*, Edmund J. — *188*.
*Carroll*, Edward — *353*.
*Casement*, Roger — *283*.
*Cassel*, E. — *42*.
*Cecil*, Hugh — *398*.
*Cezar*, Caius Iulius — *235*.
*Chamberlain*, Joseph — *42*, *200*, *227*, *239*, *408*, *428*, *501*, *507*.
*Chapman*, Edward Martiner — *189*.
*Charmont*, J. — *566*.
*Chesterton*, Cecil — *560*.
*Chiala*, Luigi — *504*.
*Chiozza-Money*, L.G. — *343*, *438*.
*Chisholm*, George — *24*.
*Ciheidze*, N.S. — *731*.
*Clark*, Victor — *17*.
*Claus*, Rudolf — *17*.
*Cobden*, Richard — *436*, *437*.
*Colajanni*, N. — *189*.
*Colquhoun*, Archibald — *183*.
*Colson*, C. — *179*, *222*.
*Columb*, Cristofor — *640*, *642*.
*Combes*, E. — *683*.
*Compère-Morel* — *291*.
*Conant*, Charles A. — *189*, *350*, *353*.
*Connolly*, James — *184*.
*Conrad*, Johannes — *9*, *14*, *184*, *195*, *196*, *225*, *316*, *318*.
*Cooper*, Francis — *352*.
*Cornaz*, A. — *735*.
*Corradini*, Enrico — *717*.
*Cramb*, Y.A. — *238*.
*Crammond*, Edgar — *212*, *349*, *375*.
*Crispi*, Francesco — *504*.
*Crohn*, H.F. — *349*, *362*, *363*.
*Cromer*, Evelyn B. — *520*, *542*, *551*.
*Cromwell*, Oliver — *43*, *424*.
*Cruppi*, Jean — *192*.
*Cunow*, Heinrich — *244*, *310*, *411*.
*Curle*, J. — *10*.
*Curzon*, George Nathaniel — *425*, *516*.
*Curzon*, Willie — *552*.

D

*Danilevski*, N.I. — *506*.
*Däumig*, Ernst — *567*.
*David*, Eduard — *578*.
*Davies*, E.F. — *735*.
*Davîdov*, L.F. — *100*, *104*, *109*.
*Debidour*, A. — *183*.
*Debs*, E. — *572*.
*Dehn*, Paul — *250*, *266*.
*Dejeante* — *421*.
*Delbrück*, Clemens — *82*, *296*.
*Delbrück*, Hans — *283*, *553*, *559*, *561*.
*Delcassé*, Théophile — *416*, *437*.
*Del Vecchio*, Giorgio — *737*.
*Démaret*, Emil — *737*.
*Demorgny*, Gustave — *262*, *282*.
*Depretis*, A. — *671*.
*Derby* — *261*.
*Dernburg*, B. — *136*.
*Descamps*, E. — *502*.
*Descaves*, Lucien — *258*.
*Deschanel*, Emile — *24*.
*Deschanel*, Paul — *82*.
*Detot*, P. — *737*.
*Dettmann*, Eduard — *6*.
*Dibbs* — *223*.
*Diehl*, Karl — *719*.
*Dietrich*, Rudolf — *14*.
*Dietzel*, Heinrich — *48*, *49*.
*Dilke*, Charles Wentworth — *238*, *438*, *596*.
*Diouritch*, Georges — *48*, *113*, *210*, *249*, *345*.
*D'Israeli* (Disraeli), B. — *509*, *510*.
*Dix*, Arthur — *567*.
*Dmowski*, Roman — *506*.
*Doerkes-Boppard*, V.M. — *437*.
*Domergue*, Jules — *162*, *190*.
*Douzat*, Albert — *737*.
*Dove*, K. — *50*.
*Drage*, Geoffrey — *192*.
*Dreyfus*, Alfred — *679*, *683*.
*Dreyse* — *548*.
*Driault*, J. Edouard — *185*, *188*, *189*, *192*, *204*, *220*.
*Dryander*, Ernst — *523*.
*Dubois*, Marcel — *192*.
*Du Hemme*, Charles — *192*.
*Dürr*, K. — *611*.
*Dutt*, Romesh — *552*.

www.dacoromanica.ro

E

*Ebert*, Friedrich — *579.*
*Ecaterina a II-a* — *588.*
*Eckert*, Christian — *24.*
*Eckert*, Max — *644.*
*Eckhardt* — *506.*
*Eckhardt*, Paul — *194.*
*Eckstein*, Gustav — *358.*
*Eduard al VII-lea* — *42, 437, 666, 684.*
*Egelhaaf*, Gottlob — *663, 667, 669, 737—739.*
*Eggenschwyler*, Walter — *349, 362.*
*Ehrenberg*, Richard — *738.*
*Ehrensperger*, Fritz — *364.*
*El Hadj Abdallah* — *735.*
*Ellenborough* — *707.*
*Elm*, Adolf — *485, 486.*
*Ely*, Richard T. — *14.*
*Emil*, Karl — *312, 567.*
*Engel*, Eduard — *162.*
*Engels*, Friedrich — *72, 213, 217, 224, 286, 288, 289, 291, 302, 303, 310, 474, 477, 481, 482, 510, 548, 553, 554, 555, 568, 570, 575, 594, 595, 600, 601, 613, 634, 651, 653, 655, 732, 738.*
*Epée*, Jean d' — *194.*
*Ergang*, Carl — *25.*
*Erlach*, F. — *737.*
*Ermels*, Robert — *738.*
*Erzberger*, Mathias — *180.*
*Eschenbach* — *323.*
*Eschwege*, Ludwig — *38, 56, 67, 154, 155, 156, 158, 163, 164, 214, 345.*
*Estève*, Louis — *181.*
*Eulenburg*, Franz — *344.*
*Evreinov*, G.A. — *507.*

F

*Fabre*, A. — *25.*
*Fadeev*, R.A. — *506.*
*Fahmy*, Mohamed — *734.*
*Falk*, Adalbert — *673.*
*Fasolt*, Friedrich — *114.*
*Ferrér*, F. — *684.*
*Ferry*, Jules — *491.*
*Festy*, O. — *557.*
*Feyel*, Paul — *24.*
*Fiamingo* — *504.*
*Findley* — *283.*
*Finot*, Jean — *197.*
*Fischer*, Alfred. — *733.*
*Fischer*, Victor — *223.*
*Flux*, Alfred William — *385.*
*Forster*, William Edward — *605.*
*Foville*, Alfred — *343.*
*Fraina*, Louis C. — *574.*
*Fraisse*, Gustave — *6, 738.*
*Franck*, Fritz — *50.*
*Frank*, Ludwig — *543.*
*Franke*, C. — *735.*
*Franke*, Otto — *507.*
*Frederic al II-lea* (cel Mare) — *661.*
*Freeman*, Edward A. — *738.*
*Freeman*, John — *258.*
*Frey* — *666.*
*Friedegg*, Ernst — *196.*
*Friedrich* (arhiduce) — *370.*
*Friedrich*, Ernst — *738.*
*Frobert*, J. — *738.*
*Froude*, James Anthony — *238.*
*Fugger* — *738.*
*Fuller*, Bampfylde — *542.*
*Fürstenberg* — *154.*

G

*Gardanne* — *704.*
*Garr*, Max — *738.*
*Gaston*, Henri — *194.*
*Gautier*, Louis — *192.*
*Gazeau*, Jacques — *738.*
*Gehrden*, Wilhelm — *9.*
*Gehring*, Hans — *735.*
*George*, Henri — *72.*
*Ghelfand*, A.L. — *vezi* Parvus.
*Germain*, Henry — *347.*
*German*, J. — *150.*
*Geyer*, Albin — *14, 737.*
*Giddings*, Franklin — *397, 398, 400.*
*Giebel*, H.A. — *738.*
*Giffen*, Robert — *343, 382, 386, 387, 427, 431, 438, 620.*
*Gilbart*, James William — *343.*
*Gilbert*, Georges — *668.*
*Gilbreth*, Frank B. — *49, 130, 132, 731.*
*Girardin*, Emile — *613.*
*Girault*, Arthur — *738.*


www.dacoromanica.ro

*Gladstone*, William E. — *596*, *623*, *655*, *673*, *675*, *679*.
*Glier*, L. — *89*, *184*, *344*.
*Godeffroy* — *672*.
*Godfernaux*, Raymond — *192*.
*Godin*, J.-B.A. — *24*.
*Göes*, Karl — *738*.
*Goldman*, S. (Africander) — *438*.
*Goldschmidt*, Arthur — *193*.
*Goldschmidt*, Curt — *50*, *193*, *202*.
*Goldstein*, J. — *185*, *734*.
*Goliţin* — *736*.
*Gooch*, G.P. — *437*, *438*.
*Gorceakov*, A.M. — *506*.
*Goreainov*, S. M.—*507*.
*Goschen*, George J. — *605*.
*Gosling* — *261*.
*Gras*, Marcel — *25*, *192*.
*Greulich*, Herman — *554*, *606*, *608*, *619*.
*Grey*, Edward — *296*, *297*, *619*, *623*, *627*, *628*, *631*.
*Griffis*, William Elliot — *188*.
*Grimm*, Robert — *570*, *599*.
*Grumbach*, S. — *599*.
*Grünberg*, Carl — *557*.
*Gruntzel*, Joseph — *17*, *25*, *70*, *90*, *91*.
*Gudde*, Erwin — *606*.
*Guesde*, Jules — *293*.
*Gumpel*, S. — *10*.
*Günther*, Ernst — *722*.
*Günther*, R. — *566*.
*Güttler*, Gerhard — *246*.
*Guyot*, Ives — *257*.
*Gwinner*, Arthur — *63*, *136*.

## H

*Haase*, Hugo — *563*, *564*, *565*, *602*.
*Haberland* — *67*.
*Haeckel*, Ernst — *259*.
*Hagen*, Louis — *353*.
*Hakki-paşa* — *656*.
*Hales*, John — *595*.
*Halle*, Ernst — *150*, *344*.
*Hanel*, R. — *68*.
*Hanna* — *389*
*Hänsch* — *497*.
*Harcourt*, William — *605*.
*Hardie*, James Keir — *252*, *253*, *258*. *503*, *599*.
*Harms*, Bernhard — *14*, *121*, *210*, *250*, *262*, *266*, *267*, *268*, *317*, *546*, *717*.
*Harney*, Julian — *614*.
*Harriman*, Edward Henry — *353*, *354*.
*Hart*, A.B. — *726*.
*Hartington* — *605*.
*Hartwig*, N. — *705*.
*Hasbach*, Wilhelm — *560*.
*Hausmeister*, Paul — *68*, *193*.
*Hayaschi*, T. — *507*.
*Heber*, E.A. — *90*.
*Hegel*, Georg Wilhelm Friedrich.—*5*, *48*, *524*, *560*.
*Hegemann*, C. — *48*, *118*, *345*.
*Heilmann*, Ernst — *554*, *602*.
*Heine*, Wolfgang — *4*.
*Heinig*, Kurt — *313*.
*Heinzen*, Karl — *635*.
*Helfferich*, Karl—*163*, *376*, *377*, *550*.
*Hélie*, F. — *591*.
*Hellmann*, Julius — *68*.
*Henger*, Hans — *196*, *234*, *239*.
*Henke*, Alfred — *565*, *566*.
*Hennebicque*, Léon — *193*.
*Hennig*, Richard — *540*, *549*.
*Hermant*, Joseph — *738*.
*Herre*, Paul — *590*.
*Hertz*, Wilhelm — *738*.
*Hervé*, G. — *16*.
*Herz*, Karl — *484*.
*Hess*, Hans — *721*.
*Hettner*, Alfred — *738*.
*Heyde*, Ludwig — *738*.
*Heymann*, Hans Gideon — *49*, *173*, *176*, *207*.
*Heymans*, G. — *304*.
*Hildebrand*, Gerhard — *48*, *85*, *213*, *214*, *215*.
*Hildebrandt* — *485*.
*Hilferding*, Rudolf — *178*, *207*, *208*, *209*, *210*, *213*, *214*, *215*, *216*, *244*, *245*, *249*, *308*—*313*, *358*, *553*, *591*, *592*, *716*.
*Hill*, David Jayne — *215*, *227*.
*Hill*, James J. — *353*.
*Hillringhaus*, August — *193*.
*Hintze*, Otto — *505*.
*Hirsch* — *621*.
*Hirsch*, Julius — *196*, *738*.

www.dacoromanica.ro

*Hirst*, F.W. — *184.*
*Hishida*, Seidzi G. — *6*, *183*, *215.*
*Hitchcock*, Frank — *738.*
*Hobhouse*, L.T. — *423*, *436.*
*Hobson*, Charles Kenneth — *14*, *184.*
*Hobson*, John Atkinson — *14*, *74*, *91*, *177*, *183*, *184*, *185*, *200*, *210*, *212*, *213*, *214*, *217*, *241*, *381*, *382*, *383*, *384*, *433*, *436*, *731*, *736.*
*Hoche*, L.L. — *667.*
*Hoeniger*, Robert — *179*, *739.*
*Hoetzsch*, Otto — *474*, *513.*
*Hoffmann*, L.F. — *733.*
*Hohenlohe* — *154.*
*Holland*, Bernard — *423*, *436.*
*Hollitscher*, Jacob — *739.*
*Holsti*, Rudolf — *739.*
*Honoré*, Maurice — *739.*
*Howell*, George — *556.*
*Hoym*, Karl — *486.*
*Hübener*, Erhard — *68.*
*Huber*, G. — *608.*
*Huber*, Johann — *50.*
*Huber*, Theodor — *10.*
*Hubert*, Lucien — *179*, *193*, *199*, *212.*
*Hübner*, Otto — *236*, *262*, *270*, *272*, *274*, *280*, *689*, *690*, *692*, *694.*
*Hucke*, Julius — *26.*
*Hue*, O. — *716.*
*Hulftegger*, Otto — *49*, *119.*
*Humbert*, Ch. — *297.*
*Humphrey*, A.W. — *184.*
*Hünerwadel*, W. — *734.*
*Huysmans*, Camille — *4*, *599.*
*Hyndman*, Henry Mayers — *4*, *361*, *435*, *569*, *570.*

## I

*Iacob I* (rege al Angliei) — *641.*
*Inagaki*, M. — *24.*
*Ingram*, Arthur F. Winnington — *436.*
*Iosif al II-lea* (împărat al Germaniei) — *588.*
*Ischchanian*, B. — *14*, *194*, *234*, *246*, *699.*
*Ito*, G. — *493*, *657.*
*Iuan Şi-kai* — *516*, *658.*
*Iu-Iong* — *667.*

## J

*Jäckh*, Ernst — *704*, *718.*
*Jacob*, Eduard — *739.*
*Jaeckh*, Gustav — *596.*
*Jaeger*, Th. — *701*, *704*, *705.*
*Jaffé*, Edgar — *30*, *31*, *44*, *49*, *53*, *119*, *344*, *371*, *438*, *718.*
*Jäger*, G. — *555.*
*Jameson*, Leander Starr — *678.*
*Jannet*, Claude — *189.*
*Jason*, Paul — *433.*
*Jaurès*, Jean — *417*, *503.*
*Jax* — *516.*
*Jebb*, Richard — *423*, *436.*
*Jeidels*, Otto — *14*, *49*, *134*, *148*, *208*, *209*, *309*, *310*, *333*, *344*, *352*, *353.*
*Jenks*, Jeremy — *14*, *185*, *344.*
*Jennissen*, Emile — *194.*
*Jones*, Edgar — *252*, *253.*
*Jones*, Ernest — *614.*
*Jones*, J.H. — *184.*
*Jones*, Sheridan — *537.*
*Jooris*, Joseph — *24.*
*Jordan*, D. St. — *188.*
*Jörgens*, Max — *353.*
*Joseph*, Leopold — *68.*
*Jouhaux*, Léon — *520*, *521.*
*Junge*, Franz Erich — *192.*
*Junius* (ziarist francez) — *520*, *521.*
*Junius al doilea* (Junius Alter) — *562.*
*Junius*, vezi Luxemburg, Rosa.
*Juraschek*, Franz — *17*, *452.*

## K

*Kaler*, Emil — *616.*
*Kambe*, Massao — *739.*
*Kammerer*, Otto — *25.*
*Kämmerer* — *53.*
*Kant*, Immanuel — *5*, *424.*
*Kantorowicz*, Wilhelm — *251.*
*Karski*, I. — *567.*
*Kasdorf*, Otto — *370.*
*Kuaufmann*, Erich — *5.*
*Kaufmann*, Eugen — *48*, *116*, *118*, *120*, *165*, *210.*
*Kautsky*, Karl — *4*, *16*, *28*, *48*, *91*, *125*, *167*, *168*, *171*, *177*, *213*, *214*, *217*, *219*, *221*, *234*, *241*, *242*,

www.dacoromanica.ro

*244, 245, 248, 251, 287, 288, 299, 301, 358, 359, 360, 361, 391, 408, 409, 485, 517, 553, 554, 564, 567, 569, 570, 571, 592, 596, 599, 602, 651, 652, 716, 721, 731, 739.*
*Kayser*, H. — *739.*
*Keltie*, John Scott — *17, 470.*
*Kemmerer*, E.W. — *731.*
*Kestner*, Fritz — *4, 18, 207, 208.*
*Kettle* — *503.*
*Kidd* — *400.*
*Kies*, William S. — *22.*
*Kiliani*, R. — *735.*
*Kindermann* — *739.*
*Kinkel*, Gottfried — *612.*
*Kinosita*, Itaro — *739.*
*Kirdorf*, Emil — *174, 296.*
*Kiselev* — *505.*
*Kitchener*, Horatio Herbert — *260.*
*Kjellen*, Rudolf — *259.*
*Kleiner*, Hermann — *59.*
*Kleinwächter*, Friedrich — *45.*
*Kley*, Wilhelm — *739.*
*Klitzing* — *163.*
*Knauth*, Oswald Whitman — *196.*
*Knief*, Johann — *564, 565.*
*Koch*, Gottfried — *739.*
*Kollmann*, J. — *344.*
*Kondi* — *47.*
*Konoye* — *496.*
*Kossuth*, L. — *42.*
*Krause*, Emil — *485.*
*Krivoşein*, A.V. — *709.*
*Krüger*, Paul — *432.*
*Krupp* — *169, 195, 333, 548.*
*Kuehn* — *42.*
*Kugelmann*, Ludwig — *582, 596.*
*Kükenthal*, Willy — *204.*
*Kundt*, Walter — *51.*
*Kuznețov (Kouznietsow)*, P.— *6, 191.*

## L

*Laband*, Paul — *505.*
*Lacour*, Léopold — *191.*
*Lafargue*, Paul — *246.*
*Lahusen* —*523.*
*Lair*, Maurice — *179, 190, 201, 735.*
*Lallemand*, Léon — *24.*
*Lamington* — *707.*
*Landsberg*, Otto — *578.*
*Lanessan*, de — *577.*
*Lange*, Friedrich Albert — *5.*
*Lange*, F.W. — *739.*
*Langevin*, Charles — *739.*
*Langhard*, J. — *25.*
*Lanna* — *548.*
*Lansburgh*, Alfred (Argentarius) — *33, 51, 52, 54, 55, 59, 60, 64, 65, 77, 118, 154, 156, 157, 159, 163, 164, 167, 169, 170, 193, 343, 469.*
*Lapradelle*, A.J. — *185.*
*Lassalle*, Ferdinand — *251, 286, 289.*
*Laufenberg*, Heinrich — *474, 484, 485, 486, 487.*
*Law*, Harriet — *556.*
*Leahov*, V.P. — *705.*
*Lecarpentier*, *J* — *24.*
*Lecky*, W. — *643.*
*Ledebour*, Georg — *359, 563, 564, 565, 599, 602, 721.*
*Lee*, Algernon — *310.*
*Leener*, Georges — *192.*
*Leeuw*, van der — *25.*
*Lefèvre*, Raymond — *6.*
*Legien*, Karl — *520, 521.*
*Lehmann-Haupt*, K.F. — *6, 739.*
*Leitenberger* — *548.*
*Leitner*, Friedrich — *344.*
*Lenin* (Ulianov), Vladimir Ilici (Lenivţin) — *220, 221, 599, 602, 737, 738.*
*Lenivţin*—vezi Lenin (Ulianov), V.I.
*Lensch*, Paul — *299, 300, 302, 358, 486, 553, 563, 574, 731.*
*Lenz*, Friedrich — *299, 307.*
*Lenz*, Rudolf — *50.*
*Leone*, Enrico — *193.*
*Leopold al II-lea* — *6, 502.*
*Leroy-Beaulieu*, P. — *9, 120, 187, 189, 343, 347, 364, 382, 522, 545, 548, 736.*
*Lescure*, Jean — *179, 182, 210.*
*Letailleur*, Eugen (Lysis) — *17, 162, 179, 190, 196, 197, 210.*
*Leue*, A. — *735.*
*Leuthner*, K. — *567, 729.*
*Levasseur*, E. — *25.*
*Levin*, I.I. — *33, 50.*
*Levy*, Hermann — *15, 170, 251.*
*Lévy*, Raphaël-Georges — *192.*

www.dacoromanica.ro

*Lexis*, Wilhelm — *164*, *509*, *510*.
*Liebknecht*, Karl — *567*, *580*, *599*, *602*.
*Liebknecht*, Wilhem — *301*, *554*, *604*, *695*.
*Liefmann*, Robert — *3*, *4*, *10*, *15*, *19*, *21*, *29*, *30*, *88*, *170*, *175*, *207*, *208*, *210*, *214*, *215*, *266*, *349*, *354*, *718*.
*Liesse*, André — *17*.
*Lincoln*, Abraham — *187*.
*Lindenberg* — *47*.
*Link*, Ernst — *517*.
*Lissagaray*, Prosper-Olivier — *574*.
*Lister* — *541*.
*Liszt*, F. — *304*.
*Lloyd*, Henry Demarest — *16*, *438*.
*Llyod-George*, David — *54*, *238*, *251*, *262*, *294*, *295*, *297*.
*Loeb*, Ernst — *323*.
*Loebell*, A. — *566*.
*London*, Meyer — *599*.
*Lorenz*, Jakob — *251*, *553*, *572*.
*Lotz*, Walter — *120*, *343*, *353*.
*Loubet*, Emile — *682*.
*Louis*, Paul — *179*, *189*, *213*, *226*.
*Lowe* — *605*.
*Lowell*, A. Lawrence — *560*.
*Lowenfeld*, Henri — *364*.
*Löwenstein*, Arthur — *36*.
*Lucas*, C.P. — *520*, *540*.
*Ludlow* — *739*.
*Lueg*, Carl — *174*.
*Lueger*, Karl — *679*.
*Luther*, Martin — *496*, *524*.
*Luxemburg*, Rosa (Junius) — *262*, *284*, *287*, *358*, *486*, *542*, *557*, *562*, *567*, *716*, *721*.
*Lysis* — *vezi* Letailleur.

## M

*Mac Donnell* — *605*.
*Mac-Kenna*, R. — *622*.
*Mac-Mahon*, P.M. — *673*.
*Macdonald*, G. Cockburn — *345*.
*Mach*, Ernst — *308*.
*Machat*, Joseph — *189*.
*Mackay*, B.L. — *520*, *537*, *539*.
*Macrosty*, Henry W. — *14*, *198*.
*Mahomed al IV-lea* — *589*.
*Mamroth*, Karl — *193*.
*Manchez*, M. — *190*.
*Manes*, Alfred — *259*.
*Manga*, Bell — *285*.
*Mann*, Tom — *600*.
*Mannstaedt*, Heinrich — *25*.
*Marcks*, Erich — *423*, *437*.
*Markov*, N.E. — *713*.
*Marlbourough*, John Ch. — *633*.
*Marlo*, Karl — vezi Winkelblech.
*Martens* — *505*.
*Martin* — *740*.
*Martin*, Rudolf — *259*.
*Martin*, Saint Léon — *24*.
*Martinov*, A. — *16*.
*Martov*, L. — *5*, *16*, *579*, *731*.
*Marx*, Karl — *30*, *32*, *48*, *176*, *196*, *201*, *208*, *209*, *215*, *217*, *218*, *286*, *288*, *291*, *303*, *309*, *311*, *350*, *477*, *481*, *482*, *546*, *548*, *553*, *554*, *555*, *556*, *570*, *574*, *575*, *581*, *582*, *594*, *595*, *596*, *600*, *604*, *605*, *612*, *615* *634*, *716*, *739*.
*Marx*, Martin — *14*, *59*.
*Mataré*, F. — *25*.
*Mauchamp* — *498*.
*Maury*, François — *194*.
*May*, R.E. — *334*, *344*.
*Mazzini*, Giuseppe — *503*, *634*, *635*.
*Mehrens*, Bernhard — *17*, *49*, *120*, *210*.
*Mehring*, Franz — *486*, *561*, *570*, *612*, *613*, *614*, *615*, *634*.
*Meinecke*, Friedrich — *505*, *738*.
*Mensch*, Franz — *68*.
*Menşikov* — *507*.
*Merrheim*, A. — *293*.
*Merton*, Henry R. — *12*.
*Merton*, Wilhelm — *12*.
*Messimy*, Adolphe — *297*.
*Meszleny*, Arthur — *17*, *198*, *199*.
*Mévil*, André — *505*.
*Meyer*, Albert — *3*, *9*, *364*.
*Meyer*, Gustavus — *573*.
*Michel*, Henri — *190*.
*Michels* — *560*.
*Michelsen* — *90*.
*Michon*, Georges — *196*.
*Miethe*, A. — *25*.
*Mikoss* — *566*.
*Miliukov*, P.N. — *475*.

www.dacoromanica.ro

*Moch*, Gaston — *566.*
*Moffet* — *6.*
*Moireau*, Auguste — *189.*
*Molinari*, Gustave — *188.*
*Moll*, Ewald — *345.*
*Mommsen*, Theodor. — *201.*
*Monitor* — *731.*
*Monnypenny*, W.F. — *238.*
*Monroe*, James — *187, 649, 662, 734.*
*Montbard*, G. — *194.*
*Montesquiou*, L. — *181.*
*Moos*, Ferdinand — *122, 179, 190, 213, 364.*
*Morgan*, Pierpont — *310, 340, 389.*
*Morgan Shuster*, W. — *702, 705, 706, 707.*
*Moride*, Pierre — *3, 13.*
*Morley*, John — *436, 596.*
*Morris*, Henry C. — *179, 211, 217, 228, 382, 383.*
*Morris*, William — *434, 740.*
*Mourey*, Charles — *192.*
*Mulhall*, Michael George — *24, 119, 343, 385, 439, 620.*
*Mülhaupt*, Engelbert — *349, 367.*
*Müller*, Arthur — *155.*
*Müller*, August — *486.*
*Müller*, Waldemar — *163, 344.*
*Mulliner* — *621, 622, 632.*
*Multatuli*, Dekker Eduard Douwes — *423, 425, 438.*
*Muth*, Karl — *291.*
*Myron*, P. — *735.*

## N

*Nahas*, Joseph F. — *516.*
*Nahimson*, M.I. (Spectator) — *91, 92, 168, 217, 225, 367.*
*Nansen*, Fridtjof — *739.*
*Napolen I*, Bonaparte — *235, 584, 586, 587, 589, 641, 704.*
*Napoleon al III-lea*, Ludovic — *509, 510, 528, 624, 625.*
*Nasse*, Erwin — *436.*
*Naus* — *706.*
*Nesselrode*, K.R. — *505.*
*Neuhaus*, F.A. — *25.*
*Neumann-Spallart*, Franz — *17, 124, 150, 450, 452, 466, 470.*
*Newbold*, J.T. Walton — *621.*
*Nexö* — vezi Andersen, Nexö, Martin
*Neymarck*, Alfred — *49, 68, 69, 117, 120, 121, 123, 124, 182, 190, 210, 214, 240, 249, 347, 351, 363, 367.*
*Nicholson*, J. Sh. — *192.*
*Nicolaie al II-lea* — *684, 737.*
*Nicot*, Lucien — *194.*
*Nieboer*, H.J. — *12, 214, 215.*
*Niehans*, P. — *735.*
*Nietzsche*, Friedrich — *181.*
*Nikolski*, N.V. — *514.*
*Nitti*, Francesco — *717.*
*Nobel*, Alfred Bernhard — *145.*
*Northrop* — *173.*
*Nostiz*, Hans — *739.*
*Nouel*, René — *9.*
*Novikov* (Novicow), I. — *187, 189.*

## O

*Öchelhäuser*, W. — *25.*
*O'Connor*, Feargus — *614.*
*O'Grady*, J. — *261.*
*Oncken*, Hermann — *508.*
*Oppenheimer*, Felix — *239, 437.*
*Osterrieder*, K. — *739.*
*Ostroumov*, N.P. — *514.*
*Otto*, Walter — *48, 112.*
*Overzier*, Paul — *193.*
*Owens* — *60, 215.*

## P

*Paasche*, Hermann — *154.*
*Paish*, George — *23, 182, 190, 262 264, 312, 347, 349, 364, 365, 367 621, 717.*
*Palmerston*, Henry John — *624, 625.*
*Pannekoek*, Anton — *234, 247, 248, 358, 486, 721.*
*Parnell*, Charles Stewart — *496.*
*Parvus* (Ghelfand), A.L. — *250, 359.*
*Passama*, Paul — *193.*
*Patouillet*, Joseph — *6, 179, 185, 188, 214, 215.*
*Pavel I* — *704.*
*Pease*, J.A. — *252.*
*Peel*, Robert — *311, 424, 425.*

www.dacoromanica.ro

*Peez*, A. — *501*, *646*, *739*.
*Pereire*, Emile — *28*, *214*.
*Pereire*, Isaac — *28*, *214*.
*Pernerstorfer* — *608*.
*Perrin de Boussac*, R. — *577*.
*Perris*, G.H. — *621*.
*Pesl*, Daniel — *739*.
*Peter*, Curt, *735*.
*Petersilie*, Alwin — *368*.
*Petru I*, cel Mare — *704*.
*Pfannkuch*, Wilhelm — *579*.
*Pfeiffer*, Edouard — *193*.
*Pfund* — *369*.
*Phelps*, Edward J. — *187*.
*Philippovich*, Eugen — *28*, *350*, *727*.
*Pilant*, Paul — *195*.
*Pinner*, Felix — *150*, *153*.
*Pinon*, René — *193*, *504*.
*Plehanov*, *G. V.* — *4*, *16*, *251*, *252*, *300*, *729*.
*Plehn*, Hans — *474*, *475*.
*Plenge*, Johann — *17*, *48*.
*Pogodin*, M.P. — *506*.
*Pohle*, Ludwig — *343*.
*Pohler*, J. — *736*.
*Pokrovski*, M.N. — *506*.
*Polly*, A. — *740*.
*Poorter* — *195*.
*Posadowsky* — *527*.
*Powell*, Ellis Thomas — *261*.
*Prado*, V.M. — *740*.
*Prion*, W. — *344*.
*Prokopovici*, S.N. — *108*.
*Proudhon*, Pierre Joseph — *510*.

## Q

*Quadflieg*, Franz — *651*, *655*.
*Quaintance*, G. — *17*.
*Quelch*, Harry — *359*, *570*.

## R

*Radek*, K.B. — *721*.
*Raffalovich*, Arthur — *25*, *68*.
*Raffard*, Jean — *192*.
*Raky*, Anton — *354*.
*Raleigh*, Walter — *640*.
*Ramus*, Pierre — *567*.
*Rappard*, William E. — *726*, *740*.
*Rathenau*, Emil — *58*.
*Rathenau*, Kurt — *25*, *45*.
*Raunig*, A.G. — *51*.
*Ravesteijn* W. — *3*, *6*.
*Reazanov*, D.B. — *570*.
*Redslob*, Robert — *179*, *222*.
*Reeve*, S.A. — *736*.
*Richesberg*, Naum — *733*.
*Reichlen* — *25*.
*Reinsch*, P.S. — *183*.
*Renaudel*, Pierre — *291*.
*Renault*, Charles — *24*.
*Renner*, Karl — *553*, *575*, *591*, *592*, *731*.
*Reventlow*, Ernst — *651*.
*Revere*, C.T. — *181*, *182*.
*Reyer*, E. — *25*.
*Rheinbaben*, Georg — *334*.
*Rhodes*, Cecil — *43*, *432*, *437*, *438*, *676*.
*Ricardo*, David — *350*.
*Richelieu*, A.J. — *588*.
*Ried*, Max — *740*.
*Riedler*, A. — *25*.
*Riesser*, Jacob — *14*, *29*, *30*, *61*, *68*, *113*, *121*, *134*, *138*, *177*, *207*, *208*, *209*, *210*, *211*, *214*, *215*, *218*, *249*, *250*, *266*, *308*, *316*, *318*, *319*, *320*, *322*, *324*, *325*, *328*, *332*, *334*, *335*, *338*, *339*, *342*, *343*, *344*, *346*, *352*.
*Rifat*, M.M. — *734*, *735*.
*Rockefeller* — *145*, *156*, *389*.
*Rödlich*, F. — *736*.
*Rogers*, James E.T. — *24*.
*Rohrbach*, Paul — *239*, *520*, *544*, *657*.
*Roloff*, Gustav — *501*, *737*.
*Roosevelt*, Theodor — *189*, *295*, *389*.
*Rosebery*, Archibald Ph. — *623*.
*Rosendorff*, Richard — *345*.
*Rosenhagen*, Gustav — *583*.
*Ross*, Ronald — *541*.
*Rothschild* — *145*, *342*, *548*, *623*.
*Rothschild*, Ernst — *196*.
*Rotstein* (Rothstein, Th.), F.A. — *361*, *570*.
*Rouire* — *504*.
*Rousiers*, Paul de — *189*.
*Ruedorffer*, J.J. — *520*, *529*.
*Rüegg*, A. — *259*.
*Ruhland*, Gustav — *51*.
*Rühle*, Otto — *546*, *731*.

www.dacoromanica.ro

*Ruppel*, Willy — *9*.
*Ruskin*, John — *740*.
*Russel* — *142*.
*Russell*, John — *624*, *625*.
*Russier*, Henri — *6*, *179*, *203*.
*Ruttmann*, W. — *735*.

S

*Saburov*, P.A. — *506*.
*Suenger*, S. — *185*.
*Saint-Simon*, Claude Henri — *32*, *215*, *218*, *555*, *616*, *737*.
*Sale*, Charles — *349*, *377*.
*Samuel* — *146*.
*Sanders*, W.S. — *261*.
*Sartorius* von Waltershausen, August — *211*, *214*, *266*, *520*, *545*.
*Sattler*, Heinrich — *344*.
*Saucke*, A. — *344*.
*Sayous* — *47*.
*Schachner*, Robert — *193*.
*Schär*, Johann Friedrich—*250*, *251*.
*Scheidemann*, Philipp — *486*, *523*, *573*.
*Scherif*, S. — *735*.
*Schiavi*, A. — *567*.
*Schiemann*, Theodor — *196*.
*Schierbrand*, Wolf — *189*.
*Schilder*, Sigmund — *3*, *15*, *48*, *70*, *80*, *214*, *264*.
*Schippel*, Max — *567*, *604*.
*Schlüter*, Hermann — *487*.
*Schmidt-Weissenfels*, K. — *548*.
*Schmitz*, Oskar — *502*.
*Schmoller*, Gustav — *164*, *350*, *555*, *660*.
*Schneeberger*, O. — *609*, *611*.
*Schneider*, Karl — *193*.
*Schnitzler*, Arthur — *258*.
*Schön*, Joseph — *537*.
*Schönemann* — *701*.
*Schönfeld* — *163*.
*Schönlank*, Bruno — *45*.
*Schubart*, Hartwig — *180*.
*Schücking*, Walter — *251*.
*Schüler*, Wilhelm — *537*.
*Schultze*, Ernst — *305*.
*Schulze*, Arthur — *251*.
*Schulze-Gaevernitz*, Gerhard — *3*, *4*, *17*, *28*, *30*, *34*, *38*, *41*, *200*, *210*, *214*, *215*, *311*, *356*, *415*, *423*, *424*, *436*, *438*, *598*.
*Schumacher*, Heinrich — *343*.
*Schumann*, Fritz — *250*.
*Schumpeter*, Joseph — *48*, *49*.
*Schuster*, Felix — *348*.
*Schuyler*, Eugène — *24*.
*Schwab*, Charles Michael — *30*, *206*, *389*.
*Schwabe*, Kurt — *50*.
*Schwarz*, Mihail — *543*.
*Schwarz*, O. — *17*, *439*.
*Schwerdt*, P. — *566*.
*Schwiedland*, Eugen — *68*.
*Schwob*, Maurice — *17*, *194*.
*Seddon*, Richard John — *512*.
*Sée*, Paul — *189*.
*Seeley*, John Robert — *236*, *238*, *634*, *640*, *738*.
*Seillière*, Ernest — *181*, *189*.
*Sembat*, Marcel — *293*, *415*.
*Sering*, Max — *660*.
*Seubert*, Rudolf — *49*, *130*.
*Shadwell*, A. — *14*.
*Shaw*, George Bernard — *238*.
*Siegfried*, André — *474*, *510*.
*Siegwart*, Georg — *556*.
*Siemens*, Georg — *35*.
*Siemens*, Werner — *548*.
*Sieveking*, Heinrich — *735*.
*Sievers*, Wilhelm — *204*.
*Sinclair*, Upton — *251*.
*Skelton*, Oscar Douglas — *740*.
*Skobelev*, M.I. — *731*.
*Smith*, Oberlin — *130*.
*Soloveicik* — *97*.
*Sombart*, Werner — *26*, *28*, *70*, *343*, *350*.
*Sorge*, Friedrich Albert — *595*, *600*, *737*.
*Spectator* — vezi Nahimson, M.I.
*Speyer*, Edgar — *250*, *347*, *348*.
*Spicker*, Gideon — *5*.
*Staudinger*, Franz — *251*.
*Stauss*, Emil Georg — *63*.
*Stead*, William Thomas — *189*.
*Steffen*, Gustav Frederik — *234*, *239*.
*Steiger*, J. — *10*.
*Steinbach*, Rudolf — *345*.
*Steinmann-Bucher*, A. — *164*, *343*.
*Steller* — *47*.

www.dacoromanica.ro

*Stern*, Robert — *10.*
*Stillich*, Oscar — *4, 16, 26, 47, 49, 149, 210, 351.*
*Stinnes*, Hugo — *195, 321.*
*Strasser*, J. — *740.*
*Straus*, Walter — *196.*
*Stroh*, Wilhelm — *740.*
*Strupp*, Karl — *740.*
*Struve*, P.B. — *507.*
*Studenitz*, C.W.W.S. — *736.*
*Sun Iat-sen* — *537.*
*Sundbärg* — *454.*
*Supan*, Alexander — *203, 217, 262, 270, 272, 273.*
*Suter*, J. — *736.*
*Swift*, Morrison Isaac — *24.*

T

*Tafel*, Paul — *48, 88, 91, 207.*
*Tardieu*, André — *503, 504, 505.*
*Taylor*, Frederick Winslow — *14, 49, 126, 130, 131, 132, 215, 218, 259.*
*Tecklenburg*, Adolf — *560.*
*Terrier*, Auguste — *192.*
*Testis* — *17, 162, 190.*
*Thalheimer*, August — *564, 721.*
*Théry*, Edmond — *17, 117, 118, 179, 180, 190, 192, 212, 240, 343, 347.*
*Thierry* — *437.*
*Thomas*, Albert — *293.*
*Thomas*, G. — *485, 486, 487.*
*Thomas*, Sidney Gilchrist — *164, 260.*
*Thompson*, Sandford — *128.*
*Thyssen*, August — *134, 148, 174, 195, 321.*
*Tirpitz*, Alfred — *622.*
*Tiutcev*, F. — *506.*
*Tkacev*, P.N. — *484.*
*Tonnelat*, Ernest — *179, 220.*
*Tooke*, Thomas — *308.*
*Toussenel*, T. — *201.*
*Townsend*, Meredith — *437.*
*Treitschke*, Heinrich — *201, 372.*
*Trescher*, Erich — *80.*
*Trietsch*, David — *305.*
*Troeltsch*, W. — *258.*
*Trotki* (Bronștein) L.D. — *591. 592.*
*Trubeţkoi*, E.N. — *507.*
*Trubeţkoi*, G.N. — *238, 507.*
*Tschierschky*, Siegfried — *15, 22, 49, 172, 216.*
*Tugan-Baranovksi*, M.I. — *311.*
*Tyszka*, Karl — 719.

U

*Ubersberger*, Hans — *505, 740.*
*Uhde-Bernays*, Hermann — *259.*
*Uhlmann*, Franz — *740.*
*Uhry*, Jules — *740.*
*Uhtomski*, E.E. — *658.*
*Ulbricht*, Edmund — *553, 583.*
*Unold*, J. — *560.*
*Usher*, Roland G. — *195, 726.*

V

*Vaillant*, Edouard — *419, 599.*
*Vallaux*. Camille — *24.*
*Vambéry*, H. — *516.*
*Vandervelde*, Emile — *4.*
*Varga*, Eugen — *358, 716.*
*Veritas* — *251.*
*Vetter*, Theodor — *739.*
*Viallate*, A. — *24.*
*Viëtor*, Wilhelm — *735.*
*Vigilant* — *184.*
*Vinogradov* (Vinogradoff), P. — *257.*
*Voelcker*, Henri — *40, 344, 345.*
*Vogelstein*, Theodor — *3, 15, 45, 48, 49, 50, 205, 207, 208.*
*Völker* — *150, 163, 174.*
*Vosberg-Rekow*, Max — *537.*

W

*Wagner*, Adolf — *344.*
*Wagon*, Eduard — *344.*
*Wahl*, Maurice — *204, 211, 216.*
*Waldecker* — *225.*
*Waleffe*, Maurice — *421.*
*Walford* — *552.*
*Wallich*, Paul — *49, 120.*
*Wallichs*, Adolf — *126, 128, 130.*
*Walling*, William English — *250.*
*Walter*, E. — *567.*
*Walz-Eidenbenz*, Fritz — *740.*
*Wardle*, G.J. — *261.*



www.dacoromanica.ro

*Warneck*, Gustav — *502.*
*Warschauer*, Otto, — *47*, *343*, *344.*
*Webb*, August — *119.*
*Weber*, Adolf — *47*, *344.*
*Wegener*, Georg — *474*, *475.*
*Weitling*, Wilhelm — *616.*
*Wellington*, Arthur W. — *633.*
*Wells*, H.G. — *184.*
*Welschinger*, Henry — *297.*
*Wen* — *516.*
*Wenger*, Léon — *196.*
*Werner*, G. — *3*, *7*, *148.*
*Werner*, Reinhold — *671.*
*Wesemeyer* — *564.*
*Westcott* — *436.*
*Weulersse*, George — *189.*
*Weyermann*, Moritz Rudolf — *45.*
*White*, Andrew Dixon — *740.*
*White*, B. — *14.*
*Wick*, Wilhelm — *346.*
*Wiedenfeld*, Kurt — *716.*
*Wiewiórowski*, S. — *40.*
*Wilhelm I* (împărat al Germanici) — *663*, *673.*
*Wilhelm al II-lea* — *187*, *418.*
*Wilson*, Woodrow — *606.*
*Winkelblech*, Karl Georg (Marlo) — *737.*
*Winnig*, August — *299.*
*Winstow*, E. — *189.*
*Wirth*, Albrecht — *474*, *488*, *502.*
*Withers*, Hartley — *28*, *184.*
*Witte*, S.I. — *110.*
*Wittig*, L. — *736.*
*Wolf*, Julius — *50*, *202.*
*Wolff*, Emil — *352.*
*Wolffheim*, Fritz — *484.*
*Wossner*, Kurt — *114.*
*Wullschleger* — *609.*

## Y

*York von Wartenburg*, Max — *516.*
*Younghusband*, Francis — *437.*
*Youngman*, Anna — *740.*

## Z

*Zak*, A.N. — *225.*
*Zalevski*, K. — *16.*
*Zart*, A. — *259.*
*Zetkin*, Clara — *486*, *721.*
*Ziekursch*, J. — *735.*
*Zilliacus*, K. — *740.*
*Zimmermann*, Alfred — *501.*
*Zimmermann*, F.W.R. — *68.*
*Zollinger*, Walter — *49*, *121*, *122*, *123*, *210*, *363.*

www.dacoromanica.ro

# CUPRINS

Prefață ..... VII

CAIETE DESPRE IMPERIALISM

CAIETUL „α" *(„alfa")*. ..... 3—47
Cuprins ..... 3
Schiță a articolului despre lupta împotriva „mlaștinii" *(însemnări despre kautskism)* ..... 4
Bibliografie ..... 5
Ravesteijn despre problema balcanică ..... 6
Werner despre concentrarea în industria minieră din Ruhr.. 7
Meyer (plasament de capital) și bibliografie ..... 9
Liefmann despre comerțul cu metale de la Frankfurt ..... 10
Oameni de știință burghezi despre lupta împotriva imperialismului ..... 12
Moride. „Firmele cu sucursale" ..... 13
Bibliografie ..... 14
Schilder. Vol. 5 al „Arhivelor economiei mondiale"..... 15
Însemnări din „Naşe Slovo", ..... 16
Bibliografie ..... —
Suma capitalurilor în societățile pe acțiuni ..... 18
Kestner. „Necesitatea organizării" ..... —
„Wiener Arbeiterzeitung" despre băncile vieneze ..... 22
„Analele Academiei americane" ..... —
Bibliografie ..... 24
Stillich. „Banii și băncile" ..... 26
Liefmann. „Cartelurile și trusturile" ..... 29
Din „Studiu de economie socială" ..... 30



www.dacoromanica.ro

CAIETUL „β" *(„beta")* ..... 48—178

Cuprins ..... 48

Dietzel, Schumpeter, Vogelstein ..... 49
Bibliografie ..... 50
Extrase din revista „Die Bank" ..... 51
Statistica hîrtiilor de valoare ..... 68
Gruntzel. „Balanţa comercială, balanţa de plăţi şi balanţa economică" ..... 70
Schilder. Primul volum din „Tendinţele de dezvoltare ale economiei mondiale" ..... —
Hildebrand. „Zdruncinarea etc." ..... 85
P. Tafel. „Trusturile nord-americane etc." ..... 88
O observaţie cu privire la K. Kautsky versus imperialism .... 91
E. Agahd. „Marile bănci şi piaţa mondială" ..... 92
Ballod. Statistica ..... 111
Otto. Băncile germane în ţările de peste ocean ..... 112
Diouritch. Expansiunea băncilor germane în străinătate... 113
Kaufmann. Băncile franceze ..... 116
Hegemann. Băncile franceze ..... 118
Hulftegger. „Banca Angliei" ..... 119
Jaffé. Băncile engleze. ..... —
Mehrens. Băncile franceze. ..... 120
Wallich. Concentrarea băncilor germane. ..... —
Zollinger (bilanţ internaţional) şi Neymarck ..... 121
Taylor. „Conducerea întreprinderii" ..... 126
Seubert. „Din practica sistemului Taylor" ..... 130
Gilbreth. „Studierea mişcărilor" ..... 132
Jeidels. „Relaţiile dintre marile bănci germane şi industrie" .. 134
Stillich şi „Economia mondială". Notă ..... 149
Extrase din revista „Die Bank" ..... 150
Observaţii ((Despre capitalul financiar în general)) ..... 171
Tschierschky. „Cartel şi trust" ..... 172
Heymann. „Întreprinderile mixte" ..... 173
Cu privire la problema imperialismului ..... 177

CAIETUL „γ" *(„gamma")* ..... 179—233

Cuprins ..... 179

Hoeniger. „Însemnătatea economică a armatei în Germania" ..... —

www.dacoromanica.ro

Théry. „Economia europeană“ ..... 180
Observaţii la cărţile lui Montesquiou şi Estève şi la articolul lui Revere ..... 181
Lescure. „Economiile în Franţa“ ..... 182
Hishida. „Situaţia internaţională a Japoniei ca mare putere“ 183
Bibliografie din lucrări de autori englezi şi din „Conrads Jahrbücher“ ..... ..... 184
Patouillet. „Imperialismul american“ ..... 185
Indicaţii bibliografice din lucrarea lui Patouillet despre imperialismul american ..... 188
Moos. „Instituţiile de credit franceze şi plasamentele de capital francez şi englez în străinătate“ ..... 190
P. Kuznețov. „Lupta dintre civilizaţii şi dintre limbi în Asia centrală“ ..... 191
Bibliografie după „Conrads Jahrbücher“. Lucrări nou apărute ..... —
Louis Bruneau. „Germania în Franţa“..... 194
Bibliografie din „Conrads Jahrbücher“ ..... 195
Lysis. „Împotriva oligarhiei financiare din Franţa“..... 196
Însemnări despre cărţile lui Macrosty, Baumgarten şi Meszleny şi Berglund ..... 198
Hubert. „Efortul Germaniei“ ..... 199
Bérard. „Anglia şi imperialismul“ ..... 200
Lair. „Imperialismul german“ ..... 201
Briefs. „Cartelul spirtului“ ..... 202
Goldschmidt. „Despre concentrarea în industria cărbunelui din Germania“ ..... —
Russier. „Împărţirea Oceaniei“..... 203
Vogelstein. „Formele capitaliste de organizare în marea industrie modernă“ ..... 205
Planul cărţii „Imperialismul, stadiul cel mai înalt al capitalismului“..... 207
Completări la planul cărţii..... 216
Planurile diferitelor capitole ale cărţii..... —
Planul general şi variante de titluri ale capitolelor cărţii.... 218
Tonnelat. „Expansiunea Germaniei în afara Europei“..... 220
Driault. „Problemele politice şi sociale“..... —
Colson. „Organismul economic şi dezordinea socială“..... 222
Redslob. „Ţările dependente“ ..... —

www.dacoromanica.ro

Cu privire la articolele: „Lozinca «dezarmării»“ şi „Programul militar al revoluţiei proletare“ ..... 223
Despre cartea lui Zak „Germanii şi capitalul german în industria rusă“ ..... 225
Paul Louis. „Studiu asupra imperialismului“ ..... 226
Hill. „Istoria diplomaţiei în dezvoltarea internaţională a Europei“ ..... 227
Morris. „Istoria colonizării“ ..... 228

CAIETUL „δ“ *(„delta“)* .....234—248

Cuprins ..... 234

Steffen. „Războiul mondial şi imperialismul“..... —
Oppenheimer. „Imperialismul englez“..... 239
Henger. „Plasamentele de capital francez“..... —
Kautsky în 1914 şi 1915 (despre imperialism, război şi social-democraţie) ..... 241
Ischchanian. „Elemente străine în economia naţională a Rusiei“ 246
Panneckoek. „Problema acoperirii cheltuielilor statului şi imperialismul“ ..... 247

CAIETUL „ε“ *(„epsilon“)* .....249—261

Cuprins..... 249

Capitalul investit în străinătate..... —
Capitalul străin: Arndt ..... 250
Bibliografie ..... —
„The Economist“ despre război ..... 251
Argumentele social-patrioţilor ..... —
„Daily Telegraph“, 17 noiembrie 1914..... 252
Populaţia şi teritoriul ţărilor beligerante şi ale celor nebeligerante 253
„The Economist“ despre război şi „Daily Telegraph“ ..... 254
Note şi indicaţii bibliografice..... 258
Cărbunele şi fierul ..... 259
Conducătorii trade-unionurilor ..... 260

CAIETUL „ζ“ *(„dzeta“)* .....262—298

Cuprins ..... 262

Harms. „Economia mondială“ ..... —

www.dacoromanica.ro

Supan. „Dezvoltarea teritorială a coloniilor europene“ şi „Tabele geografice-statistice“ întocmite de Otto Hübner.... 270
Acuzaţii reciproce ..... 282
„Însemnări despre tehnică“ ..... 283
Junius. „Criza social-democraţiei“..... 284
„Socialiştii şi pacea“..... 290
Despre notele din ziarul „Le Temps“..... 291
Brauer despre etwa „defetiştii“ germani ..... —
Despre articole şi note din ziarul „Le Temps“..... 293
Articolul „Livrările americane de materiale de război“..... 294
„Daily Telegraph“, 22 şi 23 aprilie 1915..... 295
Articolele lui Hugo Böttger din ziarul „Der Tag“ ..... —
Articolul „Ţelurile războiului“ din „The Economist“..... 296
„Journal de Genève“, 7 aprilie 1915..... 297
Lloyd George despre cele patru miliarde de lire sterline .... —

CAIETUL „η“ (*„eta“*) .....299—307

Cuprins ..... 299
K. Kautsky. „Statul naţional etc.“..... —
Lensch. „Social-democraţia germană şi războiul mondial“.... 300
Articolul „O confederaţie a statelor europene?“ de O.B. .. 304
Capitalul financiar în Rusia..... 305
Cartea lui Barron despre război..... 306
Lenz despre războiul actual..... 307

CAIETUL „ϑ“ (*„theta“*) .....308—348

Cuprins ..... 308

Hilferding. „Capitalul financiar“..... —
Trustul electrotehnic ..... 313
Statistica emisiunilor ..... 316
Riesser. „Marile bănci germane şi concentrarea lor“ ..... 318

CAIETUL „ι“ (*„iota“*) .....349—380

Cuprins..... 349

Liefmann. „Societăţi de participaţie şi finanţare“..... —
„Neue Zeit“, 1911 (Despre război N.B.) şi 1912 (Printre altele despre Statele Unite ale Europei)..... 358
„Arhiva finanţelor“: 1915 ..... 362

www.dacoromanica.ro

Statistica emisiunilor. Eggenschwyler. Crohn (Despre Argentina) ..... 362
Walter Zollinger. „Balanța transferurilor internaționale de valori“ ..... 363
Calmes. „Literatură contemporană despre plasamentul de capital“ ..... 364
Articolul lui Paish în „Revista Societății regale de statistică“, ianuarie 1911 ..... —
Mülhaupt. „Cartelul laptelui“ ..... 367
Uniunile capitaliștilor despre război ..... 371
Crammond. Anglia și Germania ..... 375
Sale. Japonia versus Anglia ..... 377
Articolul „Acordurile financiare și datoriile de război ale Europei“ 380

CAIETUL „κ“ (*„kappa“*) ..... 381—414
J.A. Hobson. „Imperialismul“ ..... 381

CAIETUL „λ“ (*„lambda“*) ..... 415—438

Cuprins ..... 415

Sembat. „Faits un Roi etc.“ ..... —
Lista de citate scoase din cartea lui Schulze-Gaevernitz „Imperialismul britanic“ ..... 423
Schulze-Gaevernitz. „Imperialismul britanic“ ..... 424

CAIETUL „μ“ (*„mii“*) ..... 439—473

Cuprins ..... 439

Schwartz. „Sistemele financiare ale marilor puteri“ ..... —
„Vorwärts“ nr. 103 din 13 aprilie 1916 ..... 440
Calwer. „Introducere în economia mondială“ ..... 442
„Buletinul Institutului internațional de statistică“ ..... 445
Bartholomew. „Atlasul comerțului mondial“ ..... 446
„Cerealele în comerțul mondial“ ..... 452
Căile ferate ..... 462
Revista „Die Bank“ ..... 469
Situația căilor ferate ..... 470

CAIETUL „ν“ (*„nii“*) ..... 474—519

Cuprins ..... 474

„Revista politică internațională“ ..... —

www.dacoromanica.ro

Plehn. „Politica mondială“ ..... 475
Wegener. „India de astăzi“ ..... —
Engels. „Poate oare Europa să dezarmeze?“ ..... 477
Marx. „Dezvăluiri asupra procesului comuniștilor de la Colonia“ cu o introducere de Engels ..... 481
Engels. „Articole din «Volksstaat»“ pe teme internaționale .. —
Prefața din 1894 ..... —
„Bakuniștii la lucru“ ..... 482
„Manifestul polonez“ ..... —
„Problema socială în Rusia“ ..... 483
Laufenberg. „Organizarea, războiul și critica“ ..... 484
Wirth. „Istoria universală a zilelor noastre“ ..... 488
Tabelul cuceririlor și războaielor coloniale ..... 489
Congresul junilor egipteni ..... 502
Tardieu. „Franța și alianțele ei“ ..... 503
Mevil. „De la pacea de la Frankfurt la conferința de la Algesiras“ ..... 505
„Ghid politic“ ..... —
„Germania și războiul mondial“ ..... —
Franke. „Marile puteri în Asia răsăriteană“ ..... 507
Oncken. „Preistoria războiului“ ..... 508
Adler. „Politica socială imperialistă“ ..... 509
Siegfried. „Noua Zeelandă“ ..... 510
Hoetzsch. „Turkestanul rusesc“ ..... 513
Socialismul în China ..... 516
Nahas. „Situația economică și socială a felahului egiptean“ —
„Die Neue Zeit“, XXX, 1 ..... 517
Kautsky. „Acțiunea masei“ ..... —
Link. „Sînt oare casele de economii instituții de binefacere?“ ..... —
Calcule cu privire la populația statelor ..... —

CAIETUL „ξ“ *(„csi“)* ..... 520—552

Cuprins ..... 520
Extrase din ziare ..... —
Bernhardi. „Germania și războiul viitor“ ..... 524
Ruedorffer. „Trăsăturile fundamentale ale politicii mondiale din zilele noastre“ ..... 529
Mackay. „China, republica de mijloc. Problemele și perspectivele ei“ ..... 537

www.dacoromanica.ro

Lucas. „Marea Romă şi Marea Britanie“ ..... 540
Belger. „Social-democraţia de după războiu“ ..... 542
Rohrbach. „De ce este acest războiu un războiu german!“ .... 544
Waltershausen. „Sistemul economic al investiţiilor de capital în străinătate“ ..... 545
Hennig. „Căile de comunicaţie mondiale“ ..... 549
Helfferich. „Bunăstarea poporului german“ ..... 550
Cromer. „Imperialismul antic şi cel modern“ ..... 551

CAIETUL „o“ *(„omicron“)* .....553—616

Cuprins ..... 553

„Anuarul lui Schmoller“, 1915, nr. 1 ..... 555
Marx. Un articol din 1878 despre Internaţională. Notă cu privire la autodeterminarea naţiunilor ..... 556
Manifestul de la Basel şi rezoluţia de la Chemnitz ..... 557
Revista „Egalitatea“, 5 august 1914 ..... 558
„Războiu războiului“ ..... —
„Femei proletare, fiţi gata!“ ..... —
„Cronica politică“ ..... 559
Delbrück. „Guvernul şi voinţa poporului“ ..... —
„Vocea poporului“ (Chemnitz) ..... 562
„Împotriva celor doi Junius“ ..... —
„Perfect just“ ..... 563
„Bremer Bürger-Zeitung“ ..... 564
„S.I.G. şi grupul «Die Internationale»“ ..... —
Henke. „Nu identic, dar acelaşi lucru“ ..... 565
„Încă o publicaţie periodică la Bremen“ ..... 566
Bibliografie cu privire la miliţie ..... —
Lensch despre miliţie (1912) ..... 567
Engels despre clasa muncitoare din Anglia ..... 568
Bürkli. „Democratizarea organizării noastre militare“ ..... 569
Kautsky în 1910 şi în 1912 ..... —
Kautsky. „Congresul de la Copenhaga“ ..... —
Kautsky. „Încă o dată despre dezarmare“ ..... —
Kautsky despre religie ..... 570
Socialiştii şi negrii din America ..... —
Bibliografie ..... —
Belfort-Bax despre imperialism (1900) ..... 571
Despre Debs ..... 572
Muncitorii italieni şi polonezi în Elveţia ..... —

www.dacoromanica.ro

Mişcarea muncitorească din Canada ..... 573
Lissagaray. „Istoria Comunei din 1871“ ..... 574
Monopolurile şi tehnica ..... —
Lensch. „Social-democraţia, sfîrşitul şi succesele ei“ ..... —
Perrin de Boussac. „Despre armata colonială“ şi „Bibliografia muncii“ ..... 577
„Volksstimme“ din Chemnitz ..... —
„Trădarea partidului — crimă de înaltă trădare“ ..... —
„Leipziger Volkszeitung“ ..... 580
Viaţa de partid ..... —
Marx despre războiul Franţei pentru libertate (I 1871), despre Irlanda, despre războiul viitor (în 1874) ..... 581
Ulbricht. Naţionalităţile şi imperialismul ..... 583
„Epocile“ istoriei moderne ..... 590
Revista „Der Kampf“ ..... 591
Adler şi Renner ..... —
Hilferding (concepţii kautskiste) ..... 592
Engels şi Marx despre muncitorii englezi ..... 594
Kautsky. „Patriotismul, războiul şi social-democraţia“ ..... 596
Bauer. „Problema naţională şi social-democraţia“ ..... 597
Grumbach. „Eroarea de la Zimmerwald-Kiental“ ..... 599
Engels. Scrisori către Sorge ..... 600
Revista „Die Glocke“ ..... 602
Ernst Heilmann. „Fondul discuţiei“ ..... —
Liebknecht W. şi Marx (O scrisoare către W. Liebknecht din 1878) ..... 604
Japonezii şi şovinismul muncitorilor americani ..... 606
Greulich şi „Grütlianer“ ..... —
Greulich. „Scrisoare deschisă către Uniunea Grütli din Hattingen“ ..... —
„Pietre în loc de pîine!“ ..... 608
„O apreciere principial diferită!“ ..... —
„Între noi nu există divergenţe principiale!“ ..... —
„«Neghina naţionalistă» se separă de «grîul socialist internaţional»“ ..... 609
„Teze la referat“ ..... —
„Naturalizarea străinilor“ ..... —
„Partidul sau Uniunea Grütli?“ ..... —
„Sindicatele şi problema militară“ ..... —
„Schweizerische Metallarbeiter-Zeitung“ ..... 611

www.dacoromanica.ro

E.T. „Cronică“ ..... 611
„Cronică. (Un alt punct de vedere)“ ..... —
„Noua gazetă renană“ ..... 612
O cugetare a lui Saint-Simon ..... 616

CAIETUL „BRAILSFORD“ .....617—633

Cuprins ..... 617

Brailsford. „Războiul oţelului şi al aurului“ ..... —

CAIETUL „DESPRE MARXISM ŞI IMPERIALISM“ .....634—650

Cuprins ..... 634

Mehring. „Noi materiale pentru o biografie a lui Marx şi Engels“ ..... —
„Despre muncitorii din străinătate care fac să scadă salariile şi despre atitudinea Internaţionalei faţă de ei“..... 638
Seeley. „Expansiunea Angliei“ ..... 640
P. Dehn. „Despre politica colonială şi mondială a Germaniei“ 644

CAIETUL „IMPERIALISMUL“ .....651—662

Cuprins ..... 651

Reventlow. „Politica externă a Germaniei în perioada 1888-1913“ ..... —
Kautsky. „Socialismul şi politica colonială“. ..... 652
Engels. O scrisoare din 12 septembrie 1882..... 653
Quadflieg. „Politica de expansiune a Rusiei din 1774 pînă în 1914“..... 655

CAIETUL „EGELHAAF“ .....663—690

Egelhaaf. „Istoria contemporană“ ..... 663
Principalele crize în politica internaţională a marilor puteri după 1870—1871 ..... 668
Încercare de a grupa principalele date din istoria universală de după 1870. ((Egelhaaf şi alte izvoare)) ..... 670
Schiţă de plan pentru tabelul „Încercare de a grupa principalele date din istoria universală de după 1870“..... 690

www.dacoromanica.ro

DIN CAIETUL „STATISTICA AGRICOLĂ AUSTRIACĂ" ŞI ALTE DATE .....691—702

Repartizarea coloniilor între statele imperialiste ..... 691

CAIET CU MATERIALE DESPRE PERSIA .....703—712

Cuprins ..... 703

Demorgny. „Problema persană şi războiul" ..... —
Jaeger. „Persia şi problema persană" ..... 706

DIVERSE ÎNSEMNĂRI DIN ANII 1912-1916 .....713—742

Planul articolului despre sindicate..... 715
Producţia de petrol şi preţul petrolului în America ..... 716
Bebel despre un război al Germaniei împotriva Rusiei..... 717
„Die Neue Zeit", 1912/1913..... 718
E. Corradini. „Naţionalismul italian" ..... 719
Nitti. „Capitalul străin în Italia"..... —
R. Liefmann. „Ne apropie oare războiul de socialism?".... 720
„Conrads Jahrbücher" 1915. Nr. 2. August..... 721
„Lucrările asociaţiei pentru politică socială"..... —
„Social-imperialismul şi radicalismul de stînga"..... 723
O bună culegere de cifre comparative..... 724
E. Rappard. „Spre o înţelegere între naţiuni" ..... 728
A.B. Hart. „Doctrina Monroe" ..... —
Eug. Philippovich. „Monopolurile" ..... 729
„Journal de Genève", 18 aprilie 1916..... —
Consumul de potasiu în diferite ţări..... —
„Arhiva de ştiinţe sociale şi de politică socială" ..... 730
Leuthner. „Imperialismul popular rus"..... 731
Conspectul „Tezelor cu privire la imperialism şi la asuprirea naţională" din „Gazeta Robotnicza" ..... —
Planul unui articol despre kautskism ..... 732
Un fragment de articol ..... 734
„Alimentaţia poporului. Alimentaţia publică"..... —
„Basler Vorwärts". „Capitalul elveţian în străinătate"..... 735
Note bibliografice ..... —
Fişe de cerere pentru biblioteca cantonală din Zürich .... 739

www.dacoromanica.ro

Adnotări ..... 745—768
Indice de lucrări şi izvoare citate de V.I. Lenin..... 769—805
Indice de nume ..... 806—818

## ILUSTRAŢII

Pagina 107 din caietul „β“ („beta“)..... 48— 49
Paginile 30 şi 31 din caietul „γ“ („gamma“)..... 208—209
Pagina 3 din caietul „ξ“ („dzeta“) ..... 266—267
Pagina 20 din caietul „ξ“ („csi“) ..... 535

www.dacoromanica.ro

*Dat la cules 18.01.1965. Bun de tipar 15.04.1965. Apărut 1965. Hîrtie scris I A mată de 63 g/m², 540×840/16. Coli editoriale 49,87. Coli de tipar 53. A. 20846/1965. C. Z. pentru biblioteci 3C23=R.*

Tiparul executat sub comanda nr. 50 044/5857 la Combinatul Poligrafic „Casa Scînteii", Piața Scînteii nr. 1, București — R.P.R.

www.dacoromanica.ro

www.dacoromanica.ro